

Comentaria Gratiae dei esculani
Ordinis predicatorum in totâ ar-
tem veterem Aristotelis.

Predicabilità

Incipiant preclarissima cōmentaria Bratiadei escu-
ri sacri ordinis p̄dicator̄ in p̄dicabiliā porphyri.

Elenadimón

nias. s_z de ente q_o p_{tinet} ad operationē p_{mā} agit_i li. pdica
mētop_z arist_o. Ars ā noua q_o tota vñat circa ipaz rōcinati
onē o_z q_o distinguat_i s_z diuersa considerationē ei_z. p_{ot} āt rō
cinatio dupl_z considerari. vno qdē mō simpl_r sine applica
tiōe ad māz aliq_z: t alio_z considerari p_{ot} cu applicatiōe ad
māz spālez. de rōcinatiōe qdē simpl_r sup_t t i sua cōitate
agit_i libro po_z. s_z rōcinatio sup_t cu applicatiōe ad māz
spālez distinguif_i. qr aut applicat ad māz demōstratiuum:
t sic agit_i d ipa i li. posteriop_z. aut ēt applicat ad māz diale
cticā. In mā ā dialectica p_{ot} fieri rōcinatio recta t rōci
natio sophistica. de rōcinatiōe recta agit_i li. topicop_z. s_z de
rōcinatiōe sophistica i li. elencop_z. qr vo li. porphyri ques
nūc p māl^o habem^o. nō vñ eē iclusus i tota distiōe logice.
vt appearat quō icludat_i ipa: sciendum est q_o simplicia ap
phēsa q_o p_{tinet} ad p_{mā} opōne rōis sūt duplicia. qr qdām
sūt q_o vocan_i p_{mā} itētōis. sīc sūt. suba. cōf_z t silia. qdāz
vo q_o vocan_i z^e itētōis. sīc sūt genus. spes t silia. de vtrisq_z
bz logic^o considerare: q_o quis consideret p_{ncipial^o} de his q_o d p_y
mis. vñ t p_{tato} dici. s_z sueuit q_o logica e_z d his itētōib_z iū
ctis p_{mā}is. de p_{mā}is ergo agit_i li. pdicamētop_z. sed de scđis
agitur i porphi. nō qdē oī mō. s_z cu reductiōe ad certū nu
merū pdicabiliū. C His q_o expeditis restat nō discutere
qdā q_o yiden_i eē dubia in pdictis.

Primo ḡ q̄ram v̄ p̄ logica sicut mō diximus sit po-
nenda inter scias practicam. v̄. n. q̄ nō. qz
logica ordinat̄ p̄ncipalr ad vitatem sicut p̄ accipi ex p̄
topicoz. sed practica scia p̄ncipalr ordinat̄ ad opationez.
igit̄ logica d̄z ponit̄ inter scias speculatiuas & non iter pra-
cticas. **C** Ad istā q̄onē ē d̄d̄ q̄ logica v̄ p̄ p̄e d̄d̄ ēē non
qd̄ scia practica nec speculatiua: sed modus & regula ge-
neralōis scie tā practice q̄ speculatiue īq̄ cap̄ qlz ē cō-
siderans vitatē. cuī r̄o ē. qz cū īḡstio vitatis sit op̄ r̄onis
illa scia q̄ est directiuā rōis oīs p̄ sit directia & regula oīs
scie cōsiderat̄ vitatez. logica at̄ ē scia directiuā r̄onis. vñ
necc̄i ē q̄ ipa sit modus & regula directiuā ī grēdo vita-
tem oīs scie tam practice q̄ speculatiue. bene ḡ diximus
q̄ p̄e & stricte loquēdo logica nō ē scia nec practica nec
speculatiua: sed regula & modus v̄triusq;. & hinc ē q̄ ipa
dic̄t̄ n̄ solū ars nec solū scia: s̄ ars & scia. **D**r. n. ars artiz
& scia sciaz. nā īq̄ dirigit ī īḡstioēm vitatis oīs artis. dr
ars artium. s̄ īq̄tu dirigit scias oīs dr̄ scia sciaz dire-
ctia. Quidam at̄ proprie loquendo ipa logica sit modus & re-
gula sciaz. si tñ velim ipaz trahere ad denotionez scie
speculatiue aut practice magis ē dicēda scia practiq̄ spe-
culatiua: cuī r̄o satis appet ex iā dictis. Dic̄t̄. n. e. q̄ scia
speculatiua ordinat̄ ad cognitionē veritatis eoz circa q̄
versatur non ordinans vñterius veritatem cognitam ad
ip̄orum opationez. sed logica q̄ vñstatur circa modos argu-
endi sic ordinatur ad cognoscendum de eis veritatem q̄
veritatem de eis cognitam ordinat̄ ad talium modorum
debitam formationem. que est quedam ipsorum operatio
vñ patet q̄ ipa est magis dicenda scientia practica q̄ spe-
culatiua. **C** Argumentum autem factum in contrariuz
non valet logica. n. dicitur ordinari ad veritatē confide-
ratoz in alijs scietys. q̄ aut aliqua scietia dicat practica
vñspeculatia nō puenit ex vñitate vñ opatiōe subi.alteri
scie: s̄ solū ex opatiōe vñvitate stetop̄ sub subo suo.

Secundo q̄r̄ v̄x iter subz logi sit ēs rōis aut tm̄
ſylls. t w̄ q̄ sylls. qr̄ qd̄ ē p̄n̄ iten⁹ i ſcia
ē ſubz illi⁹ ſcie: ſz sylls pncipalr̄ itēdit i logica. ḡ ipz ū ſubz
logice. **C** p. auicēna i meta. ſua vič. q̄ ſubiectum logice
ſūt itētiōes z° ſtellec̄te. q̄ apponunt itētiōib⁹ p̄mis p̄mo
itellec̄tis nō fm̄ q̄ itelligunt: ſed ſz q̄ in eis deueni⁹ de
noto ad ignotū. ñ noto at ad ignotū p̄ ipm ſyllogiſmu⁹ de
uenitur. q̄ sylls eſt totius logice ſubm. In contrarium eſt

Liber

g dicit commen. in 3° meta. q subin logice est ens rōnis
¶ Ad istā q̄stionē pretermisſis ceteris opinīciōb̄. dicen⁹
ē sic dicit thomas in 3° meta. q subin logice est ens
rōnis. cui⁹ qdē rō triplex pōt assignari ad p̄n̄s. ¶ Quaz p̄
ē q̄ cū tota ſcia ſtute in ſuīs p̄ncipys cōtineat; op̄z q̄ idē
ſit subin toti⁹ ſcie ⁊ p̄noꝝ p̄ncipiorum ei⁹. Lōſtat aut̄ ſa-
ris euideſter q̄ ſylls non ē ſubin p̄ncipioꝝ ⁊ maxie vſium
logice. nā inter oia p̄ncipia logice iſta ſit maxie vſia. De
quolz ē affirmitio vel negatio v̄a. ⁊ q̄ alterū de altero p̄
dicat quecumq; de p̄dicato dicunt̄ eadē ⁊ de ſubin dicun-
tur. quoꝝ p̄ncipioꝝ nō eſt ſylls ſubin; ſed ens rōnis. q̄ es
rationis ſolū ſuo habitu adequateſt vſitatem terminoꝝ ſu-
per quos hec p̄ncipia ſudant̄. ens igit̄ rōnis ⁊ non ſylls ē
ſubin in tota logica. ¶ Z⁹ aut̄ rō eisidē ē q̄ quēadmodū
meta. eſt ſcia cōis ⁊ conſiderat de oībus fm ſuā entitatē
⁊ ſimplr̄ ſcie ⁊ logica ſcia cōis ⁊ conſiderat de oībus non
quidē fm ſuā entitatē ſimplr̄. ſed in ordine ad rōnē. ex eo
aut̄ q̄ meta. eſt ſcia cōis ⁊ conſiderat de oīb̄ ens inq̄ſtuꝝ
ēs pōt ſubz ei⁹. q̄ parirōe q̄ logica ſcia cōis ⁊ ſiderat
de omnib⁹ nō quidē fm ſuā entitatē ſimplr̄. ſed in ordine
ad rōnē. neceſſe ē ponere q̄ ens non ſimplr̄ ſed i⁊ ordine
ad rōnē ſit ſubin eius. non ſylls ſed ens rōnis ē ſubin
logice. ¶ Tertia rō ad idē. q̄ ſylls ē ſubin logice tūc
nō poterit determinari de aliquo i⁊ logica niſi ſit cōtentū
ſub ſyſlo aut̄ i⁊ ſyſlim ordinatiū. Lōſtat aut̄ q̄ de p̄dicame-
tiis ⁊ enunciatione cōſiderat logica nō ſolū i⁊ ordine ad ſyl-
logismū qđ facit in arte noua. ſed et̄ fm ſe. cui⁹ rō ē q̄ eis
logicasit directia rōnis d̄ illis oīb̄ et̄ fz ſe d̄teriare dz in q̄
bus ipa rō errare pōt. Nō ſoluz aut̄ rō errare pōt i⁊ cogni-
tionē ſylogiſtica ſed etiā i⁊ ordinatiōe rep̄ p̄dicamētaliū
⁊ iſformatiōe enunciationū. ⁊ idcirco de talibus detemnia-
re hz nō ſolum ſit ordinē ad ſyſlim ſed etiā fm ſe; qđ fit in
arte veteri. ſylls ḡ eſt pprium ſubin illius p̄tis logice q̄
tractat̄ in arte noua. ſed ſubin toti⁹ logice ē ens rōnis ⁊ n̄
ſylls. nō v̄z aut̄ q̄ nos d̄re ſuēum⁹ ipz ens rōnis ē ſubin
logice ſumpte fm qđ cōprehendit totum triuū. ſed ſubz
logice q̄ ē vna ps triuū nō ē ens rōnis ſed ſylls. nam idez
ē ſubin toti⁹ ſcie ⁊ ſup̄me p̄tis ei⁹. Iz fm diuerſa cōſidera-
tionē. logica aut̄ vt ē vna p̄ triuū ē ſup̄ma ps logice cōp-
pendetis totū triuū. ⁊ idcirco ſi ens rōnis ē ſubin totius
triuū dz et̄ q̄ ſit ſubin ſup̄me partis ei⁹. q̄ p̄ tanto retinet
ibi ſola nomē logice. ſcia aut̄ q̄ cōtinet̄ i⁊ arte noua: i⁊ qua-
git de ſyſlōnō ē ſup̄ma ps logice. ſed potius eſt ſup̄ior
ſcia p̄dicamentoꝝ. cū ē ſcīneat ſylls i⁊ p̄dicameris. ē at̄
ino inconueniēs q̄ ſubin p̄tis nō ſup̄me ſit ſubin toti⁹
ſcie. ⁊ ppteræa v̄ mibi ſcīouēis ponere q̄ ſylls ſit ſubz
toti⁹ ſcie logice. ¶ Dicēdū ē ḡ ad p̄ argu⁹ q̄ ſimplr̄ p̄n-
ipale determinatiū ſcia ē altissimū cōſiderat̄ i⁊ ea: altis-
mū aut̄ qđ cōſiderat̄ i⁊ logica nō ē ſylls ſed ens rōnis. vñ
ſylls nō ē p̄ncipale intētū in logica tota: ſed ē p̄ncipale in-
tētū respectu alioꝝ contentoꝝ ſub ſit rōnis: eo q̄ ens
rōnis eſt p̄ncipale intētū i⁊ logica. ⁊ ideo pſectissimo mō i⁊
ſyſlo reſeruat̄. Ex B̄ at̄ p̄z q̄ nō ſylls ſed ens rōnis ē ſubz
toti⁹ logice. ¶ Ad z⁹ dicēdū q̄ dictū Alii. itelligit de lo-
gica nō rōne ſue totalitatis ſed rōne illi⁹ p̄tis in qua agit̄
e ſylogismo.

Dedicabilū

Ulterius quia diffinitione de specie assignanda est per gen^{em} rationis. ut ille est ad diffinitionum assignacionem notitia grauis corde. et quod p^rp^ria virutur p^r differentijs centialib^q sunt ignore; ut ille est etiam notitia p^rp^ry. notitia vero accide^tis necia est ad id: ut ipsum accidens virtutem. quod predicata p^r accidens non sunt ponenda i diffinitionib^q. Eadem rone necia est ad demonstrationem notitia accidens: quod demonstratio de procedere ex his quod sunt p^r se: et non ex his quod sunt p^r accessis: ut de in primo posteriori. quod vero mediu^m demonstrationis est diffinition: quod constat ex gen^e et dicitur: et p^r demonstrationes deludit, p^rp^riu^m dicitur. quod interdu^m est gen^e: et iterdu^m est spes: ut ille est ad ipaz demonstrationem notitia grauis specie dñe et p^rp^ry. divisionem vero que dicitur grauius in spes p^r oppositas drias. et quodam est etiam subi*accidentia p^r se*: quodam est accidentia p^r accidens. idcirco ad arte dimisiua ut ille est notitia p^rdictio: gne p^rdicabiliu^m.

CAd hoc de generibus et speciebus illud quidem sine subsistat: siue in solis nudis purisq^z intellectibus posita sint: siue subsistetia corporalia an incorporalia: et utrum separata a sensibilibus an i sensibili posita: et circa ea constatia diceatur recusabo. altissimum enim negotium est huiusmodi: et maioris eges iquisitionis. Illud vero quemadmodum de his ac de p^rpositis p^rbabiliter atque tractauerit et horum maxime peripateticis binunc temptabo monstrare.

Deinde cum dicit. mox gne. explicat magis in spali sua intentione: et hoc quatuor ad id a quo dixerat se velle abstinere. et quantum ad antiquos quorum dicta dixerat se aggressum. ibi illud vero. quod dixerat se velle abstinere ab antiquis questionibus: explicat quod sint ille altiores questiones dicentes. quod mox siue ad prius de gne et spes. illud quod utrum subsistat. siue aliqd in re est intellectus. siue posita sint in solis nondis purisq^z intellectibus: ita ut non sint in re est intellectus: et ultra dato quod sint subsistetia. et quod sint entia extra intellectum: utrum sint corporalia. et corpora quantum habeant an corpora. et utrum etiam sint est intellectus. et separata a sensibilibus. et singularibus: an potius existant in singulis singularibus: et consistunt in circu ea. et circa ea durare recusabo: quod negotium istud quoniam est altissimum: et eges maioris iquisitionis quod sit iquisitione dialectica.

Est autem quod iste opinione sua questiones mouent spaliter de gne et spes: quod plonice quod posuerunt spes separatas non posuerunt drias separatas a spes: ppa vero et accidentia non posuerunt separata a substantia suis.

Iste non adumbrat intellectus appellat nudum et purum. forte p^r diuersa conditione intellectus separato et intellectus coiuncto. Intellectus. n. siunt oritur nudus. quod in principio est nudus. sicut tabularasa in qua nihil est descriptum: ut dicit Aristoteles. in 3° de anima. intellectus autem separatus: cuiusmodi est intellectus angelorum: de puris. quod deprimit ab omni mixtione vel coiunctione mae. quod nullum est communem mae in eendo. sicut intellectus n.

Deinde cum dicit. illud vero. explicat intentionem suam quantum dicitur ad antiquos. quorum dicta dixerat se velle imitari. dices. quod illud quod dñe intendit tibi grisariorum non molstrare teptabat: quod de his. id est gne et spes: ac de p^rpositis. et de aliis tribus p^rdicabiliibus. p^rbabilius antiquis. et hox. antiquis et maxie p^ripateticis traxauerit: sicut at p^rincipio secte p^ripateticis Aristoteles. vii itentio porphyrii et Aristoteles. imitari in hope.

Attestatis fratris desiderio legentiū: discutiam aliquas questiones quas porphyrius dimittit. Et primo quodram utrum via sint est intellectus. utrum sint soli i intellectu. utrumque p^r sint soli in intellectu. ibi enim via est intentione voluntatis. sed intentione voluntatis est soli i intellectu. et via sicut i intellectu tamen.

Liber

Scđo qđrī vtz vlia snt cōpea aut icorpea. vñ qz snt i corpora quia cognitum debet proportionari cognoscēti: sed intellectū qui est cognoscitū oīum vlium ē icorporeus. ḡcūta vlia sūt icorporeas. Ad isti⁹ qđtōis evidētiā breviter ē sciendum q̄ opinio quorūdam fuit vt dicis i pmo de aia. itelectedum non differre a sensu. t qz om̄ia entia cognoscunt aut itelectedum aut sensu: t sensu nō cognoscuntur nisi corporalia cogebantur isti ponere om̄ia entia ē corporalia. vñ fr̄coꝝ opinionē cūctavniuersalia dicēda erāt corporalia. Sed ista op̄ionē optime destruit Ari. in pmo de anima. vbi probat itelectedum differre a sensu ondēs q̄ s̄t vñ affixa organo corpeo. siē vliis affix⁹ ē oculo. t qz intellectū ē pure v̄tus sp̄ualis nulli organo corporeo affixa: ideo q̄uis om̄ia que s̄t cognoscuntur snt corporeas: nō tñ om̄ia q̄ itelectedum cognoscunt snt corporeas. s̄t qdā sunt sp̄ualia siē angeli: t qdā sunt corporalia siē ista sensibilia. Scđo hoc dicēdu est q̄ non oia vlia kint corporalia. nec om̄ia icorporalia. sed vlia rez sensibiliū snt corporeas: t vlia rerum sp̄ualium snt icorporeas. Ad ar⁹ ergo ē dicenduz q̄ q̄uis obm̄ debeat propozidari suo modo poꝝ cognoscitue: non tñ oꝝ q̄ sit eiusdē nature s̄cū. Unq̄uis intellectus sit sp̄ualis: non tñ oꝝ q̄ oia vniuersalia snt sp̄ualia: sed sufficit q̄ in B proportionē: qz sicut intellectū nō est determinatus ad aliquā or̄ganū corporeū sic etiā vle non ē per se determinatus ad aliquā individuum vñ: cū sit de multis pdicabile, nā q̄tū ad B oia vlia corporalia accedit aliq̄: ad sp̄ualitatem q̄rī vtz vlia ita snt eē itelectedum q̄ habeant esse extra sua singularia. videtur. n. q̄ sic. qz quicqd ē in singulariā ēdeterminatus ad hic vñ: s̄t vle non ē determinatus ad hic vñ: q̄ non ē in singularib⁹ sed eē singularia. Ad istius questionis evidētiā breviter ēnotandū q̄ plato put ei imponit ab Aristo. posuit vlia ita ēē ex itelectedum q̄ voluit etiā ea esse p̄ se existit a singularib⁹ separata: sicut boiem dixit ex itelectedum positū separatum a cunctis p̄icularib⁹ hominibus. S̄t ista op̄io si intellecta sicut s̄t at ēōno impolis. cui⁹ rō est. qz ipole ē pdicata cōntialrū ēē ex ea de quib⁹ cōntialrū pdicatur: sicut qz rōnale pdicatur cōntialrū de homine: ipole ērōnale ēē ex hominem. Sed vlia de suis singularibus pdicat cōntialrū. siē hō cōntialrū pdicat de socrate t plato ne. q̄ ipole est q̄ vlia snt separata a suis singularib⁹. Dicendum ē ḡ vlia ita snt ex itelectedum q̄ actu ēē non h̄t nissi suis singularib⁹. Ar⁹ aut factum in contrarium nō valz. nā vle iō s̄t ēdeterminatus ad hic vñ: qz de se non h̄t ēē actu: t qz h̄t ēē actu mediantib⁹ suis singularib⁹. iō p̄ sua singularia ad hic vñ ēdeterminatus. Ca⁹ .II.

Videtur aut̄ neqz gen⁹ neqz sp̄es simpli duci. Genus. n. dicitur t aliquorū quedam se h̄titiū ad vnum aliqđ t ad se iūicem collectio: fm̄ quā significationē ro manorū dicitur genus ab vnius. s. habitudine. Bico aut̄ romuli t multitudinis h̄titiū aliquo mō adiūcē ēā q̄ ab illo est cognatiōm s̄t diuisiōe ab alijs generib⁹ dictā. Le. III. Exposita parte p̄metaliū sequit pars executiva. Diuidiſ aut̄ hec ps in duas partes. qz pmo determinat porphyrius de. s. pdicabilib⁹ simpli t fm̄ se. z. determinat de eis penes p̄uenientias t dñias ipoz. z. ibi. Lōe quidez. Prima ps dñi dicit itez i partes duas: qz in p̄ma pte de

terminat de pdicabilib⁹. q̄ cōntialrū pdicant. z. vñ determinat de eis q̄ pdicant acciūlitter. ibi. pp̄iu vñ. Prima ps itez diuidiſ in duas ps: qz pmo determinat de ḡne t sp̄e q̄ pdicantur in qd. z. determinat de dñia q̄ pdicat i quale. ibi. dñia vñ. Nō aut̄ ordinis ē q̄ genus ē p̄us t vle ut p̄nci⁹ cunetoz pdicabilium. t video de ipo snt antez de alijs agendum. sed q̄ genus t sp̄es sunt corelatiua. t corelatiua p̄ inicē diffiniunt t cognoscuntur: idcirco necessariū snt p̄us agere de sp̄e q̄ de dñia. Prima aut̄ ps diuidiſ in partes duas. qz pmo seorsū determinat de genere t seorsū determinat de specie. z. vñ determinat q̄dā simul de vtrōg. ibi. Tripst igitur. pp̄onit q̄ p̄inum q̄ nec genus nec sp̄es videntur dici simpli. i. vno mō. s̄t vtrōg. q̄z dicit multipli. Unde notandum ē q̄ ista noia sp̄es t genus sunt noia equiuocata: t fm̄ vñā snt significatiōm t̄m snt pdicabiliā vniuoce: sicut patet deo dāte in prosequendo. Scđo cum dicit: genus. n. dicitur: p̄sequit̄ significatiōes hui⁹ nominis q̄d ē gen⁹. t̄p̄ ponit vñā eius significationem: dicens q̄ genus est collectio aliquorū habentiū sc̄. i. multoz quadammodo in ordine ad vnum aliquid ad se iūicē: fm̄ quā significationē generis collectio romaoꝝ dicit gen⁹ ab habitudine vnius p̄ncipii sicut romuli a quo roma edificata snt. t collectio cuiusq; multitudinis dicit̄ sine separe p̄ diuisionem ab alijs generib⁹ aliaz multitudinū. collo dico talis multitudinis hominū habentiū ad se iūicē aliquo modo ēā cognitionē q̄ est p̄ descēsum notiūtatis ab illo p̄nci⁹ vel patre ḡnali talis multitudinis. B mō d̄ gen⁹.

Dicitur aut̄ aliter rursus gen⁹ q̄d ē vnius cuiusq; ḡnatiōis principiū: vel ab eo qui genuit: vel ab eo loco i quo quis genitus ē. Sic. n. Orestem quidē dicim⁹ a Tātalo genus hic. Hyllū asit ab Hercule: t rursus Pindar⁹ thebanum ēē ḡnīc: Platone vero atheniese. Et enīz patria p̄cipiū est vniuscuiusq; ḡnatiōis quēadmodū t pater. Hec aut̄ videt p̄dīp̄li ma ēē significationē ḡnīs: romani. n. snt qui et ḡne descēdūt Romuli: t Cēcropide q̄ et ḡne descēdūt Cēcrops t eoz. primi. Et qdē prius appellatu⁹ est genus vniuscuiusq; ḡnatiōis p̄cipiū vniuscuiusq; rei d̄ id a quo ipa res initia⁹. quēadmodū qz numer⁹ initia⁹ ab ynitate dicim⁹ q̄ vñitas ē p̄n⁹ numeri. qz etiā linea initia⁹ a puncto: dicim⁹ q̄ p̄t̄ ē p̄nci⁹ linee. Nūc aut̄ sic ēē vñā ēēntia sp̄ēinitia⁹ a ḡne t dñia finit. cui⁹ signi⁹: q̄r̄ videm⁹. q̄r̄ diffō q̄ signifat ēēntiam initia⁹ a ḡne: t cōplef̄ i dñia. vñ p̄ḡen⁹ ē p̄n⁹ quodādā eoz q̄ sub ipso snt sp̄es. Di cēdū ēigād ar⁹ q̄ de ḡne log possum⁹ dupl. vno modo ratione cōceptus generalis quēdeterminat: t sic sp̄es nō igredit p̄pōne generis: sed potius ecōverso: quia sp̄es cōponitur ex genere t dñia sic sumpta. alio autē modo sumi p̄t̄ rō cōceptum sp̄alium quos indeterminanteponit: t sic quēadmodū dici p̄t̄ genus p̄poni ex sp̄eb⁹. sed hoc meli⁹ patet in sequēti questione.

Scđo q̄rī vtz gen⁹ dicit totā multitudinē sp̄ez q̄s ipo ē. vñ enī q̄ nō. qz qdā cōtinet multitudinē ē multā vñā: s̄t genus ē vñā. t nō multa. ergo nō snt multitudinē sp̄ez. Ad b⁹ q̄stionis evidētiāz est sciēdum q̄ genus est aliquo modo vñā t aliquo non vñā: nā fm̄ conceptum vñā ipz genus est vñā. qz rō de genetētū cōceptū format: q̄admodū de aialis format rō vñā. Dicēdū dices q̄ ipz ē substatia aīata sensibilis t non aliō. fm̄ aut̄ rem t naturā ipz genus non est vñā: nā scđo de determinationē. nā id in re ē fm̄ nature determinationē.

Predicabilium

Vnum q̄d ponit vñā determinationē t speciale naturam. genus vero nō ponit determinationā naturā: s̄t sub qua dāz ideterminatione ponit nās multas: quēadmodū p̄z de aial. idē. n. est dñe aial t id qd̄ habet aialitatez. s̄t id qd̄ habet aialitatē est hō vel equis vel aliud qd̄ tale. hcc ēt non sunt vñis nature s̄t multaz. p̄z igīt q̄ genus ponit naturas multas s̄t sub quādā ideterminationē. vnde bene dicitū ē q̄ gen⁹ in re nō ē vñū nīfūtū t indeterminatum. t hoc mō p̄z q̄ genus cōtinet totā multitudi nem suarū sp̄ez: sicut collectio multitudinis: cōtinet totā multitudinē rez collectaz. Et siē tota collectio multitudinis aggregat ex p̄tib⁹ in multitudinis: sic etiā genus B mō sumptu p̄test dici ēē aggregatiū t p̄positū ex sp̄eb⁹. q̄sūt̄ at gen⁹ s̄t hoc mō ideterminate vñā t nō ponat vñā determinationā naturā nec cōceptū aliquē sp̄ale determinate: ponit tamē determine vñā ēē cōceptum generale fm̄ quēceptū vñā de cūctis sub se tētis pdicat. t id cōceptū dicitur ēē vñā t vniuoce pdicat. t sic patet respōsio ad argumentū.

Tripliſter igit̄ cum genus dicit: de tertio apud philosophos sermo est: qd̄ etiā describētes assignauerūt dicētes gen⁹ ēē qd̄ de plurib⁹ differētib⁹ sp̄e i eo qd̄ sit pdicat: vt aial.

Lectio.

III.

Ost̄s̄ porphiri⁹ posuit triplicē generis significationē: in hac pte sequēter eligēt significationē s̄t quā hic itendit de gene re: ponit descriptionē generis. t circa B duo facit. q̄ p̄ ponit ḡnīs descriptōem. z. vñā adiungit descriptionis declaratioē ibi. Eoz enī que pdicantur. Dicit ḡi p̄ma pte q̄z gen⁹ dicit tripliſ: de z. i. de ḡne fm̄ z. significationē est fm̄ apud phos. q̄t̄ describētes assignauerūt descriptionem eius dicentes genus ēē qd̄ de plurib⁹ pdicatur differētib⁹ bus sp̄e in eo q̄d̄. Est aut̄ notādū q̄ gen⁹ p̄t̄ ad sp̄es cōparari s̄t duplē cōsiderationē. Uno mō fm̄ considerationis. t alio: fm̄ p̄ma descriptionē datur descriptionē supra posita: qua dicit q̄ genus ēē sui supponit sp̄es. s̄t vero aliā considerationē datur descriptionē hic posita.

Eorū enī que pdicantur: alia quidē de vno dicunt solo: sicut idīdua snt sicut Socrates t hic t hec t hoc: alia de plurib⁹ quēadmodū genera t species t differētia t p̄pria t accidentia cōmūniter: sed nō p̄prie alicui. Est ac genus vt aial: sp̄es vero vt homo: differentia vt rationale: p̄prium vt r̄sibile: accidentis vt album sedere.

Deinde cū dicit. Eoz. n. q̄ pdicant. declarat nūc post tam descriptionē t circa B tria facit. q̄ p̄ ponit pdicantētōz dīſionē. t vero declarat quō a singulis sepaſt gen⁹ per descriptionē assignatā ibi. Ab his ergo. tertio autes res mens suā declarationē breviter cludit sufficientiā descriptionis assignatā ibi. Q̄ pdicari de plurib⁹. Dicit ḡi p̄ma pte q̄z eoz q̄z pdicantur alia pdicant de vno solo s̄t snt idīdua vt socrates: sīla. Aliapdican̄ de plurib⁹ s̄t ḡna sp̄es dñia. p̄pā t accidentia copter sumpta t nō apprōpata alicui singulāri. Nālz aliquā in cōcretō de plurib⁹ pdicetur albedo: tū apprōpata socrati que significat cū dicit albedo socratis: nō nisi ē solo socrate pdicat. exēplariter aut̄ loquēdo gen⁹ ē q̄d̄ sebz vt aial. sp̄es vñō: dñia vt rōnale: p̄prium vt r̄sibile: t accīs vt albedo. Notandum est

Liber

autem quod dicitur est id idem signatum: et idem vagum: quod idem
dignum signatum est quod ponit certum supponit. ut socrates. et idem
dignum vagum quod non sic explicat certum supponit. sicut est quod dam
habet quiscumque alibi ipso ex eo quod est idem dignum non habebat quod per
dicere nisi de uno solo: idem dignum non vagum ex eo quod est va-
gum: et certum supponit non explicatur: hinc quod possit predicari de plu-
ribus. via dicitur socrates est quoddam homo: et sic de
alibus. sed quod idem dignum signatum explicatur unum certum super-
ponit non predicatur nisi de uno solo. ¶ Est autem notandum quod
nunc logetur de predicatione reali et non de predicatione vocali: quod licet
vox sit nomen illius idem dignum signatum possit conuenire
multis: quod multi sunt qui vocant socrates. res tamen illius idem
dignum signatum non conuenit nisi uno supposito enim.

CAb his ergo que d' viuo solo p̄dicatur dūunt genera: eo q̄ de pluribus assignatae predican̄. Ab his autem que de plurib⁹ p̄dicant̄ differt gen⁹. A specieb⁹ quidem primū: quoniam sp̄es et si de plurib⁹ p̄dicantur: nō tamen de differētibus specie: sed numero: homo enī cū sit sp̄es de Socrate et de Platone p̄dicatur: q̄ non specie a se iuicē differit: sed numero solum. Animalvero cū sit gen⁹ de hoīe equo et boīe p̄dicatur: que differit a se iuicē sp̄e: n̄i numero solum. A pprio vero differt gen⁹: quoniam p̄primum d' vna sola specie cui⁹ ē propriū p̄dicatur: et de his que sub vna specie sunt ididūis. quemadmodum r̄isibile de boīe solo: et de particularibus hominib⁹. genus autem nō d' vna solum sp̄e p̄dicat̄ s̄i de plurib⁹ differentib⁹ specie. A differētia et ab his que cōmuni ter sunt accidentia differt genus: quoniam et si de plurib⁹ p̄dicitur: nō tñ in eo quod quid sit dicimus p̄dicari: sed potius in quale. iterrogantib⁹ enī qualis ē homo: dicimus r̄onalis: et qualis est corvus: dicimus q̄ niger ē. Est autē rationale differētia: nigrus vero accidēs. quando autem quid est homo iterrogaſ. aīal respondemus. est autē genus hominis aīal.

Cede cū dicit ab his ergo que de vno declarat quō per descriptionē assignatā separat gen⁹ a cunctis a g̃b⁹ deb̃ se parari dicēs q̃ g̃ia differūt. i. differre ostendit p̃ descriptio nem assignatā ab his q̃ pdicant̃ de vno solo eo: q̃ genera assignata. i. descripta pdicant̃ de plurib⁹. Ab his etiā q̃ pdicant̃ tur de plurib⁹: t̃ p̃ a sp̃ebus differūt g̃ia: qz t̃ si sp̃es pdicentur de plurib⁹. nō tñ inquātū sp̃es de plurib⁹ differētib⁹ sp̃e pdicant̃: sed de differētib⁹ numero. si c̃ h̃oq̃ ē sp̃es pdicat̃ s̃c̃oētē platone: q̃ nō d̃r̃it sp̃e: s̃z numero tñ. H̃z aīal qd̃ ē gen⁹ pdicat̃ de boue t̃ asino q̃ iter se d̃r̃it non tñ numero: s̃z etiā sp̃e. A p̃po aut̃ ip̃z gen⁹ differt. qz p̃p̃iu⁹ pdicat̃ de vni sola sp̃e cui⁹ ē p̃p̃iu⁹: t̃ de idiu⁹ sub illa sp̃e contētis: si c̃ risibile pdicat̃ de solo boe: t̃ de p̃ticularib⁹ boib⁹: sed gen⁹ pdicatur de plurib⁹ differētib⁹ sp̃e: t̃ nō de vna sp̃e: tñ. A d̃riā vno t̃ accidētib⁹ cōiter sump̃is differt genus. qz t̃ si d̃ia t̃ accidētia pdicant̃ de plurib⁹ differētib⁹ sp̃e: nō tñ de his pdicant̃ in gd: s̃z i. q̃le. t̃ i quo se h̃z: s̃z gen⁹ pdicat̃ i gd. nā cū q̃rit q̃lis sit h̃o. d̃f q̃ ē r̃onalis: t̃ q̃ ē alb⁹: t̃ cum q̃rit quō se h̃z, d̃f q̃ bene vel male. albū āt t̃ bene vel male sunt accidētia: t̃ r̃onale ē d̃riā. s̃z cu⁹ q̃rit qd̃ ē homo. d̃f ē aīal. ē āt aīal gen⁹ bois. vñ p̃z q̃ gen⁹ pdicatur in gd: t̃

CQuare de pluribus predicari diuidit genus
ab his que de uno solo dicuntur. sicut idem;
de differentibus vero specie separat genus ab
his que sicut species predicari sicut idem
in eo quod quid sit predicari diuidit a differentiis
et communiter accidentibus que non in eo quod
quid predicantur; sed magis in eo quod qualem
quomodo se habet. Nihil igitur neque superfluum
neque minus pertinet generis dicta descriptio.

Credeide cū dicit, q̄re p̄dicari de pluribus, resumens di-
ctā declaracionē excludit sufficiētiā descriptōis assignatae
dicēs. q̄ p̄dicari de plurib⁹ dicit gen⁹ ab his q̄ de vno so-
lo p̄dicant, sīc de indiuiduis: *Predicari vō de idifferenti*
bus spē dicit gen⁹ ab his p̄dicatis q̄ sūt spēs et p̄pā p̄dica
ri at ī eo q̄ gd. diuidit gen⁹ a dīntys et cōiter accidētib⁹: q̄
nō p̄dicant ī gd: sed ī qlē: vel quō se h̄z. vii p̄ḡn nibū sup-
fluū nec min⁹: i. diminutū stinet ḡniā dicta descriptio.

Secundo qz dī gen⁹ pdicari de pluribus differen-
tibus spē. Querit vtrū gen⁹ possit salua-
ri in vna spē. t̄ videſ q̄ sic: qz in gñe solis non est nisi vna
spē solis. ḡ nō soli potest saluari in vna spē fz̄ etiā salua-
tur gen⁹ ivnico ididūo. Ad isti⁹ questionis evidentiā
est sciendi q̄ aliter loquendū ē de gñe fz̄ phy⁹ t̄ alī fīm lo-
gicū. nā fīm physicū aliqdē gen⁹ qd̄ nō potest habere nisi
vnā spēm tñi. fz̄ fīm logicuz oē gen⁹ requirit multis spēs.
cui⁹ declaratio ē qz cuz gen⁹ dic qd̄ ideterminatū respectu
spēi. t̄ physicus sit artifex realis. t̄ logic⁹ sit artifex rōmī:
oz q̄ physic⁹ sumat gen⁹ ab eo qd̄ est ideterminatū fz̄. t̄
logic⁹ ab eo qd̄ ē ideterminatū fīm rōmī. fīm aut̄ rem in
terminatū iterminatō spēi ē mā. t̄ dīcircum physic⁹ sumit
vē gen⁹ a mā. vñ que cōmunicant in mā dicit cōicare in
genere. t̄ q̄ in mā dīnt dicit differre in gñe. t̄ q̄ sc̄m op̄i
nione quamsequoz: oia, corpa celestia differūt in materia

Predicabilium

Dicere oī oīa corpora celestia ē i gīe physico differre: ita gīe
in generibus physicis corporoī celestiū est tñ vna species i
vno genere, logicus aut qui ē artifex rōnis sumit gen' a
forma ideterminata i cōsideratione rōnis. et qz ē ideter-
minatū ē dōtio māc or logic' sumere gen' idecirco a mā-
qz sumit ipm a forma se babēre ad modum materie. Hor-
ma autēna sub ideterminatōē quādā specialiū formarū
ēs ideterminatē reiplures spāles forme, et qz ples specia-
les forme ponit multas spēs: p3 gīe gen' fīm logicum ē de
necessitate ostēniū multaz spēz. Arg' aut factū i oppo-
sēludit de gīe physico: tñ dō de gīe logico. Nā sol et luna
bū ueniūt i gīe logico: quis nō ueniat i gīe physico.
Let CECILIO qzāt vtrū gen' debet i dicari vniuoce. et vi-
dei qz non. qz corpus gen' ē ad corruptibile
et incorruptibile, et tñ fz metatorē de eis nō pdic. fīm vnuoce.
(Ad istius qōnis enidētiā ē sciēdū: qz alī se fz gen'
fīm phy' et alī scōm logicum. Nā genus fīm physico: qz
habz multas spēs pdicat de eis equoce. fz scōm logicuz
oēverū gen' pdicat vnuoce. Lui declaratio ē qz cū phy-
sicu sit artifex realis id fz ipz vnuoce pdicat qz pdicat
fīm et nām vna. Est enim res et natura generis vna et ea
de cū re et nā suap spēz, multaz aut spēz nō ē realitas et
naturavna: fz multe: idcirco physico loquendo gen' pre-
dicatur de multis speciebus secundum aliquid diuersū.
Vnde et pro tāto ponit in 7° physicoz qz iux genera latēt
egocatōes, logic' aut cū sit artifex rōnis dicit ea vnuoce
pdicari que fz vnuū acceptū rōis et ex equo pdicant de plu-
rib' gen' aut fz vnuū acceptū rōis et ex equo de cūctis suis
spēbus pdicat: idcirco dñe oī scōm logicū genus vnuoce
pdicari. Arg' aut i opp' nō sēludit, nā fīm logicū cor-
pus pdicat vnuoce de oīb' corpib'. sed equoce de corrū-
pibili et incorruptibili fīm physico pdicat. Ca. III.

Species autem dicitur quidem et de rniuscuuisqz forma secundum quam dictum est priami quidem species digna est imperio. Dicitur autem species et ea que est sub assignato genere: secundum quam solem⁹ dicere hominem quidem speciem animalis: cuz sit genus animal: album autem coloris specie triaguli vero figure spēz. Lectio. V.

Postq; determinauit supra porphiri^o de gne
nunc in hac pte vñ determinat de sp̄: et
circa hoc tria facit. qz pmo ponit duplice
significatione sp̄i. z^o remouet quādā du
bitationē ibi. Qz si ē gen^o. s^z tertio resu
mēs scđaz significationē speciciponit fz
cā descriptionesel^o. ibi. Assignat. Dicit g
in pma pte qz sp̄is dicit vno quidē modo de forma. i. ddi
spōne corporis vniuersitatisqz et dico de dispōne que ē ipa p
pōz et cōmensuratio mēbroz. fm quā significationē sp̄i
dici sicut qz sp̄is pma. i. elegas cōmensuratio mēbroz
digna ē impio. Alio āt mō dī sp̄es ea qz est sub assigna
to. i. iam determinato et diffinito gne. fm quā significatio
ne sp̄i sicutimus dicere qz hō ē sp̄es aialis: cu aial sit ge
nus: et album sit sp̄es coloris: z qz triangulus ē sp̄es figure
Notādū ē āt qz albū purā q̄litas significat. vnde vñ
pdicantis. subz āt dat itelligeret nō qz sit de significatio
ne sua: s^z qz ipm iporat ex modo significādi. rōne qz q̄lita
s illi^o quā purā significat: qz q̄litas ē albedo: et n̄ roe sub
iecti quod iporat ex modo significādi: dicit qz album est
species coloris.

CQuod si etiā gentis assignantes speciei me-
minim⁹ dicentes: quod de plurib⁹ t̄ diffērēti
bus specie in eo qđ quid sit predicantur: t̄ spe-
ciem dicim⁹ id quod sub genere ē: noscē opos-
tet quoniam genus t̄ aliquis est gen⁹: t̄ spe-
cies alicuius est species: iccirco necesse est t̄ i
vtrorūm qz ratiōnibus vtrisqz vti.
CDeinde cū dicit. Et si ēt genus. remouet dubitationes
quād habentē ortū ex supradictis: nā supra notificatiōnēs
fuit gen⁹ p spēs. t̄ mō notificat spēs p genus: vnde facta
videſ ēēnoticia circularis. qđ videſ ēēinconueniēs. Hāc
ergo dubitationē tāgens t̄ remouēs porphyrī dicit qđ su
pra assignantes. i. notificantes genus meminim⁹ spēi i il
la notificatiōne gnis ponēdo i ea spēz: dicentes gen⁹ ēſe
qđ de plurib⁹ t̄ diffērētibus spēi in eo qđ pdicat: t̄ nunc
ecōuerſo notificando spēm ponim⁹ in eius notificatiōne
gen⁹: qđ dic. m̄ spēm ēē id qđ sub gni est: nō debet putari
inconueniēs: sed oꝝ cognoscere qđ gen⁹ t̄ spēs sūnt correlati
ua t̄ correlatiōnē p̄missiū diffiniunt: idcirco necessariū fuit
in rōnibus. i. in notificatiōnibus vtrorūqz: vti vtrisqz: su
mendo. sc̄ spēm in notificatiōne gnis: t̄ genus in notifi
catione spēi. **C**Est āt notādū qđ auicēna videſ in B con
tradicere porphyrī arguēs t̄ pbāsvnū correlatū non
diffiniri palind. s̄ tñ istud nō ē ſi oſoverū. cū? rōē qđ diffō
exp̄mit ēē diffin̄ti. ēēāt vni⁹ correlatiū non est aliud qđ
ipſa depēdentiā ad alterū. dependentiā aut̄ ad correlatiū
nō pōt diffō exp̄mēre niſi accipiat id determinatiū corre
latiū. Unī p̄z gniū ē p̄ iūcē correlatiū diffiniri. t̄ p̄
preta dicit Ari. in 6° thopicoz. qđ si qđ diffiniēs aliquid
ipz qđ sūt ad aliqd: t̄ non assignat ad qđ d̄ male diffin̄t.
verū tamē vtrū ſola assignatio correlatiū facit aliteris
pfectā diffōnē. an poti⁹ ad pſectionē ei⁹ regratū aliquid
aliud: nō determinam⁹ ad pſens: s̄ determinabitur deo
dante i predicamentis. in ca⁹ de relatiis.

CAssignat ergo et sic speciem. Species est quod sub genere ponitur: et de qua genus in eo quod quid sit predicatur. Amplius autem sic quoque species est que de pluribus differentibus numero tantum in eo quod quid sit predictum. sed hoc quidem assignatio specialissime est: et quod solus species est: alio vero non separabilis.

Cdeide cū dicit. Assignant q̄ t̄ sic. resumens z³ significationē sp̄ei fīm eaꝝ ponit descriptōes eiꝝ. t̄ circa hoc tria facit: qz p̄mo ponit duas descriptōes sp̄ei. z² vero eas ab inuicē perynā dītiaꝝ distinguit ibi. Sz hec qdē assignatio. t̄ z³ ponit illiꝝ distictiōis declaratōes ibi. Planū āterit. Hic ergo in p̄ma pte excludens ex p̄dictis. q̄ p̄hi assignat. i. de scribū vnoꝝ sic sp̄em. Sp̄es ē q̄ ponit sub assignato ḡne. i. ðeterminato ḡne. t̄ iteꝝ alioꝝ describūt dicētes. q̄ sp̄es ē d̄ q̄ genꝝ p̄dicat i. qd. Ampliꝝ sic tertio. Sp̄es ē que de p̄uribꝝ differētibꝝ nūero i eo q̄ qd p̄dicat. C Notādū q̄ p̄hi ḡne ponit nō solū sp̄es sz etiā ididū t̄ dītia. sz diuinsimō t̄tū: q̄ dītia nō cadit i recto ordine sicut sp̄es: t̄ indiuidū etiā nō ponit immedīate sub ḡne sz sub sp̄e. t̄ genꝝ de ididuo n̄ p̄dicat immedīate sz mediāte sp̄e. C Deide cū dicit. Sz h̄ qdē assignatio: distinguit ab inuicē p̄ vñā dītā tres positas descriptōes dicēs q̄ hoc z³ assignatio. i. descriptio est speciei sp̄alissime que est solū sp̄es t̄ nō genꝝ. Alię vō dve aueniunt nō t̄ h̄ sp̄ei sp̄alissime: sz sunt ē descriptioes sp̄e p̄ sp̄alissimorū. C Notādū ē q̄ sp̄es sp̄alissiꝝ h̄z duplīcē habitudinē vñā qdē ad idividua sua: t̄ fīm hāc dās de ipaz³

Liber

descriptio. Aliā vō ut habitudinē ad sua superiora ḡna. Cōparas aut̄ ad gen̄ dupl̄r. vno qd̄ mō fm̄ subiectōe; i ordine pdicamēti. t̄ sic auenit illi illa descriptio qua dicit̄ q̄ sp̄s ē que ponit̄ sub assignatōe gr̄is. Alio aut̄ mō sp̄t ad ip̄z fm̄ subiectōe in ppōne. t̄ sic auenit ei sc̄da descrip̄io quā d̄ q̄ sp̄s ē de qua gen̄ pdicas in eo qd̄ gd̄ ē.

CPlanū aut̄ erit quod dicit̄ hoc modo. i vno quoq̄ pdicamēto sunt quedā generalissima: t̄ rursus alia specialissima: t̄ inter generalissima et specialissima sūt alia media. Est at̄ gene ralissimū quidē supra qd̄ non ē aliud supueni ens genus. Specialissimū aut̄ post qd̄ nō est alia inferior species. Inter generalissimū at̄ t̄ specialissimū genera et species sūt eadē: ad ali ad quidē t̄ ad aliud sumpta.

CDeinde cū dīc. sit aut̄. qd̄ dixerat exēplariter i vno pdicamento declarat ppones t̄ dicēs: q̄ i vnoquoq̄ pdicamēto sit mani: qd̄ dīc. i. qd̄ dīcēmē ē de pdicamētali ordine p̄ ea q̄ dicēmē. supple de p̄ pdicamēto qd̄ ē pdicamētū sube. i toto. n. ambitu hui⁹ pdicamēti ē quoddā munisimū qd̄ ē dicit̄ suba: qd̄ ē ēt̄ gen̄. sub hoc ḡne ē corp̄. vō aiātū corp̄. sub quo corpe aiātū ē aiātū. sub aiāl̄ vō rōnale aiāl̄. sub quo aiāl̄ rōnali ē hō. sub homine vero sunt socrates t̄ plato t̄. q̄ sūt hōes particulares. hōz at̄ oīz substātā ē gen̄ gnālissimū: qz̄ t̄m̄ gen̄ t̄ nō sp̄s hō vō ē sp̄s sp̄lissimū: qz̄ ēt̄ t̄m̄ sp̄s t̄ nō gen̄. Corpus vero ē spe cies sube t̄ ē gen̄ corp̄ aiātū: t̄ sic d̄ ceteris pcedēdōs q̄ ad hoīz. qz̄ f̄z assignatōe porphry ē sp̄s aiāl̄ rōnali. nō t̄n̄ ē gen̄ p̄ticulariū hōiūz. s̄z ita ē sp̄s solū q̄ nullī ēt̄ genus. t̄ v̄l̄ oē id qd̄ p̄ximū ē. i. imēdiātū ante. i. sup̄a in diuidua ēt̄ t̄m̄ sp̄s t̄ nō gen̄. Sicut iḡis suba cū sit in ordi ne pdicamentali qd̄ sup̄m̄: eo q̄ nihil sit sup̄a cā in pdicamento ē gen̄ gnālissimū: sic ēt̄ hō cū sit tal̄ sp̄s post quā nō ē v̄la iſerioz sp̄s nec aliqd̄ qd̄ possit dīcī. s̄z solā in diuidua que ididua sūt sic socrates t̄ plato q̄ sūt sub hoīz: erit ip̄e hō solā. i. t̄m̄ sp̄s: v̄ltima sp̄s sp̄lissimū. Vero sūt in medio sube t̄ hoīs sūt sp̄s corp̄. q̄ sūt sup̄a ip̄a. t̄ ḡia corp̄. q̄ sūt post ip̄a sūt q̄ sūt sub ip̄s. **E**st at̄ notādū q̄ rōnale aiāl̄ p̄ tāto porphiri⁹ ponit̄ ēt̄ gen̄: q̄ secur̄ op̄ionē platonis t̄ Ari. putauit corpa celestia ēt̄ aiāta aiā i t̄leccuali diuersa fm̄ sp̄m̄ ab aiā n̄a rōnali. Uerū ēt̄ q̄ boeti⁹ vult in omēto q̄ op̄io Ari. sūt corp̄ celeste non ēt̄ aiātū. sic enī dicit̄. placet ori. corpa celestia nō ēt̄ aiāta: qd̄ vō aiātū nō ēt̄ aiāl̄ cē nō p̄t̄. q̄ vō nō sit aiāl̄ nec rōnale ēt̄ cōcedet. s̄z eadē corpa p̄p̄ simplicitatē t̄ ppetuitatē mot̄ eterna ēt̄ firmat̄: t̄ adiungit̄ q̄ si platonī magis credēdū sit. corpa celestia ēt̄ aiāta credēdū ē. s̄z salua reue rentia boeti⁹. magis credēdū ē Aristō. voluisse corpa celestia ēt̄ aiāta q̄ inaiāta: sic p̄z inūtē libros ei⁹. nec t̄n̄ q̄s̄ ita c̄rediderūt iō credēdū ē corpa celestia ēt̄ aiāta. Uep̄ ēt̄ q̄ si corpa celestia nō sūt aiāta aiā s̄fisiblē. s̄z intelle ctualī t̄m̄ sc̄dm̄ sententiā Ari. nō contineb̄t̄ corp̄ celeste sub ḡne aiālis. q̄ dīa cōstitutia aiālis ponit̄ sensibile qd̄ sumit̄ ab aiā sensitua. vñ simpl̄ ēmēl̄ dicens q̄ aiātōnale nō sit gen̄ hoīs: s̄z diffō ei⁹. queritibl̄ cū ip̄o. Nā rōnale nō dīp̄e nisi qd̄ itēligit̄ cū discursu rōnis. Baut̄ f̄ Ari. auenit hoīt̄ nō celo: dato q̄ celum sit aiātū aiā itēlectua. **E**st et̄ notādū q̄ ē duplex dīsio. vna quidē for malis t̄ alia mālis. Indidua at̄ sub eadē sp̄e cōtēta ab inicē qd̄ diuidunt̄ mālis. s̄z nō formaliter. nō enī socrates differt a platonē dīa que est penes diuersū gradū forme s̄z solū dīa māli que segnur diuisionem māc. p̄ tāto ergo dicit̄ porphiri⁹ q̄ sub specie specialissima nō est aliquid eorum que possunt̄ diuidi: s̄z solū ididua: ididui

dūm̄ est. Socrates t̄ plato: species erit so la t̄ v̄ltima species: t̄ vt dictū ē specialissima que vero sunt in medio: eoz̄ quidē que supra ipsa sunt species erunt: corum que post ipsa genera sunt.

CDeide cū dīc. sit aut̄. qd̄ dixerat exēplariter i vno pdicamento declarat ppones t̄ dicēs: q̄ i vnoquoq̄ pdicamēto sit mani: qd̄ dīc. i. qd̄ dīcēmē ē de pdicamētali ordine p̄ ea q̄ dicēmē. supple de p̄ pdicamēto qd̄ ē pdicamētū sube. i toto. n. ambitu hui⁹ pdicamēti ē quoddā munisimū qd̄ ē dicit̄ suba: qd̄ ē ēt̄ gen̄. sub hoc ḡne ē corp̄. vō aiātū corp̄. sub quo corpe aiātū ē aiātū. sub aiāl̄ vō rōnale aiāl̄. sub quo aiāl̄ rōnali ē hō. sub homine vero sunt socrates t̄ plato t̄. q̄ sūt hōes particulares. hōz at̄ oīz substātā ē gen̄ gnālissimū: qz̄ t̄m̄ gen̄ t̄ nō sp̄s hō vō ē sp̄s sp̄lissimū: qz̄ ēt̄ t̄m̄ sp̄s t̄ nō gen̄. Corpus vero ē spe cies sube t̄ ē gen̄ corp̄ aiātū: t̄ sic d̄ ceteris pcedēdōs q̄ ad hoīz. qz̄ f̄z assignatōe porphry ē sp̄s aiāl̄ rōnali. nō t̄n̄ ē gen̄ p̄ticulariū hōiūz. s̄z ita ē sp̄s solū q̄ nullī ēt̄ genus. t̄ v̄l̄ oē id qd̄ p̄ximū ē. i. imēdiātū ante. i. sup̄a in diuidua ēt̄ t̄m̄ sp̄s t̄ nō gen̄. Sicut iḡis suba cū sit in ordi ne pdicamentali qd̄ sup̄m̄: eo q̄ nihil sit sup̄a cā in pdicamento ē gen̄ gnālissimū: sic ēt̄ hō cū sit tal̄ sp̄s post quā nō ē v̄la iſerioz sp̄s nec aliqd̄ qd̄ possit dīcī. s̄z solā in diuidua que ididua sūt sic socrates t̄ plato q̄ sūt sub hoīz: erit ip̄e hō solā. i. t̄m̄ sp̄s: v̄ltima sp̄s sp̄lissimū. Vero sūt in medio sube t̄ hoīs sūt sp̄s corp̄. q̄ sūt sup̄a ip̄a. t̄ ḡia corp̄. q̄ sūt post ip̄a sūt q̄ sūt sub ip̄s. **E**st at̄ notādū q̄ rōnale aiāl̄ p̄ tāto porphiri⁹ ponit̄ ēt̄ gen̄: q̄ secur̄ op̄ionē platonis t̄ Ari. putauit corpa celestia ēt̄ aiāta aiā i t̄leccuali diuersa fm̄ sp̄m̄ ab aiā n̄a rōnali. Uerū ēt̄ q̄ boeti⁹ vult in omēto q̄ op̄io Ari. sūt corp̄ celeste non ēt̄ aiātū. sic enī dicit̄. placet ori. corpa celestia nō ēt̄ aiāta: qd̄ vō aiātū nō ēt̄ aiāl̄ cē nō p̄t̄. q̄ vō nō sit aiāl̄ nec rōnale ēt̄ cōcedet. s̄z eadē corpa p̄p̄ simplicitatē t̄ ppetuitatē mot̄ eterna ēt̄ firmat̄: t̄ adiungit̄ q̄ si platonī magis credēdū sit. corpa celestia ēt̄ aiāta credēdū ē. s̄z salua reue rentia boeti⁹. magis credēdū ē Aristō. voluisse corpa celestia ēt̄ aiāta q̄ inaiāta: sic p̄z inūtē libros ei⁹. nec t̄n̄ q̄s̄ ita c̄rediderūt iō credēdū ē corpa celestia ēt̄ aiāta. Uep̄ ēt̄ q̄ si corpa celestia nō sūt aiāta aiā s̄fisiblē. s̄z intelle ctualī t̄m̄ sc̄dm̄ sententiā Ari. nō contineb̄t̄ corp̄ celeste sub ḡne aiālis. q̄ dīa cōstitutia aiālis ponit̄ sensibile qd̄ sumit̄ ab aiā sensitua. vñ simpl̄ ēmēl̄ dicens q̄ aiātōnale nō sit gen̄ hoīs: s̄z diffō ei⁹. queritibl̄ cū ip̄o. Nā rōnale nō dīp̄e nisi qd̄ itēligit̄ cū discursu rōnis. Baut̄ f̄ Ari. auenit hoīt̄ nō celo: dato q̄ celum sit aiātū aiā itēlectua. **E**st et̄ notādū q̄ ē duplex dīsio. vna quidē for malis t̄ alia mālis. Indidua at̄ sub eadē sp̄e cōtēta ab inicē qd̄ diuidunt̄ mālis. s̄z nō formaliter. nō enī socrates differt a platonē dīa que est penes diuersū gradū forme s̄z solū dīa māli que segnur diuisionem māc. p̄ tāto ergo dicit̄ porphiri⁹ q̄ sub specie specialissima nō est aliquid eorum que possunt̄ diuidi: s̄z solū ididua: ididui

Predicabilium

premium t̄ principium primum. Specialissi mum āt̄ynam hōz habitudinē cā que est ad su periora: quorūz ē sp̄s: cā vero que ē ad poste riōra nō hōz s̄z indiuiduorūz sp̄s dīc. sp̄s qd̄z velut indiuiduorūz ea p̄tinēs: sp̄s vero sup̄io num yelut ea que ab illis continet̄.

CDeinde cū dīc. q̄re hoc gd̄ē. concludit ex predictis. dif ferentē habitudinē ordinabilium i pdicamēto. d. q̄ hec que sunt i medio extremorum hōz duas habitudines: qz̄ cā q̄ est ad superiora sua: fm̄ quā habitudinem ip̄a dicūtur sp̄s corp̄. hōz ei⁹ habitudinem q̄ est ad posteriora sua si ne ad iſerioz: fm̄ quā habitudinem ip̄a dīr ḡna eō. extre ma vero habet vñā habitudinē solā. nā gen̄ generalissimū vñā haber habitudinē: cā que est ad iſerioz fm̄ quā gen̄ ip̄oz dīcī. sed cā habitudinē que est ad superiora nā habet cū ipsum sit supremū t̄ p̄mū p̄ncipium possumū i pdicamento. t̄ sup̄o nō sit sup̄er: t̄ p̄mū non sit prius. s̄z sp̄l̄ habet solā habitudinē que ē ad superiora sua quō sp̄s. sed cā habitudinē q̄ est ad posterioran habet. qz̄ nō habet sub se nisi ididua. vnde nō est gen̄ sed sp̄s. t̄ dī sp̄s ididuorūz. aliter tamē dīcī sp̄s sup̄ioz t̄ aliter ife rior̄. qz̄ iſerioz ē sp̄s vt cōtinēs ea: s̄z sup̄er vt conten tabilis. **E**st tamen notandum q̄ quamvis ens in quātū ens sit vñiversali⁹ t̄ p̄mū oī genere gnālissimo. t̄n̄ genū generalissimū nō hōz habitudinē ad aliquod i pdicamento sup̄i⁹. qz̄ ens in eo q̄ ens in nullo ē pdicamento determinato: s̄z circuit̄ oē pdicamentū. qz̄ enī vna tota or dinatio pdicamentali distincta est ab alia: necessariū est v̄tām̄ in ordinatione pdicamentali locent̄ in quib⁹ di ffectū sunt singula pdicamenta. non aut̄ pdicamenta distinguunt̄ in eo q̄ dīcī ens in quātū ens: sed in hoc singula conuenit. t̄ id ip̄m̄ non ponitur i aliqua ordinatiōe pdicamento. **E**st etiam notandum q̄ non p̄p̄te dīcī ēt̄ sp̄s indiuiduorūz. nam sicut pater ei⁹ dīcī pater ad quez ip̄oz t̄ respectus noīe patris: sic etiam sp̄s eius dīcī sp̄s ad gd̄ importat̄ respectus noīe sp̄ei. noīe aut̄ sp̄ei impor tant̄ respectus ad genū: qd̄ est correlat̄ ei⁹: t̄ nō ad ididuorūz sicut vñiversali⁹ noīe vñi correlati nō iponit̄ respe cius nisi ad suum correlatiū. Est aut̄ correlat̄ sp̄ei genū t̄ nō gen̄ t̄ ididuorūz. quare vñā nō p̄t̄ ēt̄ correlat̄ pluriū. vñā p̄z q̄ proprie dī intentionis: sed non p̄p̄te dīcī ēt̄ sp̄s indiuiduorūz nisi cum adiuncto: vt vñā dīcatur t̄ intelligatur q̄ sp̄s est contentiuā ididuorūz. **Q**uāuis aut̄ in notabilibus aliquā dubia sint p̄t̄ficiā restant̄ t̄ adhuc aliqua difficultorā.

Queritur ergo primovtrū descriptio sp̄ei sit descriptio z̄ intentionis. videt̄ enī q̄ nō quia z̄ intention sp̄ei est correlat̄ generis: in distinctione autem diuini correlatiū oīz̄ ponat̄ aliud. cū iḡis i hac descriptione quā dīcī sp̄s est q̄ predicatur de pluribus differētib⁹ numero in eo q̄ gd̄. nō ponatur genus. videtur q̄ non sit descriptio sc̄de intentionis: sed p̄me. **A**d istam q̄stionē dicunt̄ qd̄am q̄ in illa descriptione nō diffinīt̄ sc̄es itētio nec sp̄es res: sed medium inter vtrūq̄z sp̄em aut̄ intētio nem ip̄i accipiūt̄ intentionē sc̄dam: p̄sp̄em aut̄ rē ip̄i acci p̄t̄nt̄ intentionē p̄mā. S̄z ista opinio nulla est: p̄ quides q̄ sic iter ēt̄ reale t̄ ēt̄ intentionale non cadit medium: sic cā nō est mediū inter rem t̄ intentionē rei: nec q̄ inter p̄mā intentionē t̄ sc̄dam: nisi forte similitudo itētio. **D**icēdū ēt̄ iḡis ad q̄onez t̄ argu⁹ q̄ oīs sp̄es de se ē vñis t̄ non est ididuorūz. sed cōicabilis multis ididuorūz: ex aliqua tamē cōditione adiuncta: cōditionē oppositaz vñi t̄t̄i habet in aliqua natura: t̄ fit incomunicabilis t̄n̄ pdicabilis de pluribus sicut de nā sp̄ali dictū est.

Liber

Tertio queratur utrū spēs que nata est predicari de pluribus p̄dicetur vniuoce de eis. videt enim q̄ non. quia si se habet genus ad species. sic species ad in diuidum. sed genus non p̄dicat omnino de suis spēbus vniuoce: ergo nec spēs p̄dicat oīo vniuoce d̄ suis id iudicium. Ad istam questionē est sciendū q̄ alī est de spē specia lissima. et aliter de spē subalterna. Nam quia species sub alterna est gen⁹: ita oīo dicere de ipa sicut supra dictu⁹ est de ḡie. q̄ vero species specialissima non est genus: aliter de ipa q̄ de genere oīo dicere. Est ergo considerandu⁹ q̄ spēs specialissima differt a genere in hoc. quia genus non ponit ī re naturam forme vnius gradus sed multorum: q̄ animam alterius gradus ponit reali aīal. i hōe: et alter⁹ gradus ponit aīam ī leone et sic de ceteris. sed spēs specialissima naturā forme vni⁹ gradus ponit etiam realiter ī cūteris suis iudicidiis. sicut homo nō ponit in cūtis p̄icularibus hoīib⁹ nisi nām forme substantialis que est aīa rōnalis: que reali ē vnius gradus ī omnib⁹. et ideo nō solū sūm logicū q̄ est artifex rationis: sed etiā b̄z physiciu⁹ q̄ est artifex realis: spēs sp̄aliissima p̄dicat vniuoce: gen⁹ vero etiā sūm logicu⁹ qui est artifex rōnis vniuoce p̄dicet: tamē sūm physicu⁹ q̄ est artifex realis p̄dicat equinoce. Ad argumētu⁹ autē dicendū q̄ similitudo non currit q̄stū ad oīa. nā quis currat similitudo q̄stū ad hoc q̄ si cur genus est vle respectu spēi: ita spēs ē vle respectu id iudicium: tamē in B est dissimilitudo. q̄ gen⁹ diuiditur ī spēs diuīsione forme. b̄z spēs diuīdūt ī iudicida diuīsōe ma⁹. Ex hoc at puenit q̄ i genere nō est vniuocatio perfecta si cut est ī spē specialissima.

Quarto dubitatur. qz nō videtur verum qz sp̄es sp̄e-
cialissima non habeat habitudinē ad infe-
riora. Constat enim qz habet habitudinem ad indiuidua
de quibus predicitur. h̄z indiuidua sunt infra ipam in p̄-
dicamēto. qz h̄z habitudinē ad iſeriora. C Ad istā qōnem
dicunt quidam qz indiuidua sub sp̄e nō cadunt directe. sed
soluz lateraliſ. et pro tanto h̄z eos d̄ sp̄es sp̄alissima nō h̄re
habitudinē ad iſeriora. Et istō nō ē bñ dēz. qz videm⁹ qz
quia dñia non cadiit directe sub genere: et genus nō est de
p̄ncipali intellectu ei⁹. Lū qz sp̄es sit de p̄ncipali intellectu
idiūdicioꝝ dicendū est qz si indiuidua eaderent i predi-
camēto stinerētur sub spe directe. C Est ergo cōſideran-
dum qz odo p̄dicamentalis inchoatur i gradu p̄fectiōis
rei cōſiſtoꝝ: h̄z distiſto cōtra gradus perfectionis omniū
aliorum p̄dicamentoꝝ. Nam qz uis cōſiſtoꝝ qui dē qō
attendit in perfectione hois sit entitas: quia tamē i rōne
cōmuni entitatis non distinguitur substantia a quaſitate
quaſitate et reliquias: n̄ dicim⁹ qz odo p̄dicamentalis i quo
collocatur homo iſoctur i ipo ente sed inchoatur i ipo
ente subsilente qō est substantia. qz p̄ hoc ponit gradus
generalissim⁹ omnium graduum p̄fectiōis qz sunt i hoie:
et qui ita pertinent ad p̄dicamentū i quo locatur hō qz ad
nullū aliō p̄dicamētu p̄tineat. sic at in isto gradu p̄fectiōis
cōſiſtoꝝ inchoat̄ odo p̄dicamentalis sic ita finitur in gra-
du p̄fectionis sp̄alissimo et vltimo. Quēadmodū yero ab
illo gradu cōſiſtoꝝ sumiſ genus generalissimū: sic etiam
ab isto gradu vltimo et sp̄alissimo sumiſ sp̄es sp̄alissima.
et sic p̄ qz tot⁹ odo p̄dicamentalis claudit̄ iter genus ge-
neralissimū et sp̄em sp̄alissimā. Et ppter ea sic ens et cetera
transcedentia nō proprie locant̄ in descrip̄tione ordinis
p̄dicamentalis: sic et non locant̄ in ea p̄ se ipsa indiuidua.
sed si dicantur in ordine p̄dicamenti poni: h̄nō est per se
sed rōne suaz sp̄ez. Ex quo patet qz quamuis species ha-
beat habitudinem ad sua indiuidua: hoc tamen non ob-
stante dicit̄ nō h̄re habitudinē ad iſeriora. intellige locata
p̄ se i ordine p̄dicamēti. qz sic indiuidua in ipo nō locant̄.

Ceterum ergo generalissimum ita quod cum genus sit non est species; Et rursus supra quod non est aliud supraveniens gen^{us}. Specialissimum vero quod euz sit species non est genus; et quod cum sit species nunquam dividitur in species; et quod de pluribus differentiis numero in eo quod quod sit predicatur. Ea vero que sunt in medio extremitatum subalterna vocantur genera et species; et vniuersaliter eorum species esse potest et genus ad aliud quidem et ad aliud sumpta. Ea vero que sunt aī specialissima usque ad generalissimum ascēdētia et genera dicuntur et sp̄es et subalterna genera; ut agamennon atrides; et pelopides tantalides et ultimi ious.

Postque supra declaravit porphyrius habi-
tudines ordinabilium in predicamento: non in
hac parte concludit ex predictis diffi-
nitiones ipoz: vt sic appareat que supra
dictarum descriptionum sunt solius specie*s*
specialissime: et que sunt et aliorum. et cir-
ca hoc tria facit. quod primo ponit descriptio
nes pdicamentorum. z aut quod dixerat manifestat in quo-
dam fili. ibi. vt agamēnon. sed tertio removet quādā dubi-
tatione*z* ibi. Sed in familiy. Dicit ergo in prima preferētis
ex predictis. quod determinat. in describunt philospheri genus
generalissimum ita: dicentes ipmus esse id quod cū sit genus non
est specie: et supra quod non est aliud genus supraenens siue
superordinatum. non enī genus generalissimum sub alio gene-
re ordinat. sed magis ordinant sub ipo omnia alia grauia vnu*s*
predicamenti. Specialissimum vero describunt dicentes ipsz
ec id quod cum sit specie non est genus alicuius. nec per ecis
vnque diuidet in species inferiores: et ex omnni non predican*t*
de pluribus differētibus specie: sed predican*t* in eo quod quid
de pluribus differētibus numero. vnde propter quod terria descriptio
est propria speciei specialissime. sed ea que sunt in medio
extremoz*z*. in generis gnalissimi*z* specialissimi vocan*t*
genera subalterna*z* species subalterne: quod vnque quod ipoz
pot ec genus in specie sumptu*s* siue cōparatum ad aliud ad
aliud. sed ea que sunt a*n*ti*s*. in supra specialissima ascendentia
verque ad grauia generalissima dicuntur species. et dicuntur
genera: et sunt genera subalterna*z* vnde ipa non pdicantur
immediate de pluribus differētibus solo numero: sed ver plibus
differentibus specie. et idcirco non cōuenit eis z*de* descriptio speci
supra assignata*z* cōueniunt tem por due prime. Deinde eis
dicit. vt agamēnon. declarat quod dixit in quod simili. simi-
le aut hui*s* sumitur in quādā familia in qua alius est ita si-
lius quod non pater: et aliquis ita pater quod non filius: et tali sunt
filii precedentium et patres sequentium. vt agamēnon sunt
filius atre*p*ater aut alicuius non ponit: atre*p*ater aut fuit pre
agamennonis in filius pelopis. et pelops fuit pater atre*p* et
filius iouis. Jupiter autem fuit fabulas gentilium fuit tem
pater et non filius. Eodem ergo modo in ordine pdicame-
tali aliqdem et tem specie: et aliquid est tem genus: et aliquid est ge-
nus in species: sed diversimode.

Sed in familijs quidē plerūq; reducūt ad vnu principiū. v.g. ad ionem: in generibus aut et speciebus et non sic se habet: necq; enim vnu commune genus omnium est ens: nec omnia eiusdē generis sunt: sed vnum supremū gen^d quemadmodum dicit Christo, sed sunt polita

Predicabilium

quemadmodum dictum est in predicatione priorum
dece genero quasi deince priora principia: vel si oia
quia entia vocet equinoce inquit nuncupabit
non uninoce. si enim esset communis omnium gen-
us uninoce etiam dicere posset. cum vero sint decem

Descendit enim ad specialissima necesse est diuidentem per multitudinem ire. Ascendentibus vero ad generalissima necesse est colligere multitudinem. Collectuum enim multorum

nam quādā possit enī aliquis dubitare an ordo qui atten-
ditur in familiis sit ordinis uniformis ordinis rerum predica-
tionalium. Hanc ḡ dubitatōes remouet ostēdes q̄ non
eoī uniformis: dicēs q̄ i familiis plerūq; sūe frequē-
ter multe familie reducunt ad vñū p̄incipiū. Non aut̄ sic
se habet i generibus et sp̄ebus: vt videlz multe ordinatio-
nes p̄dicamentales reduci possint ad vñū gen̄. si.n. eēt ali-
q̄d cōmune multis p̄dicamentis: id maxime foret ipsum
ens. sed es nō est cōē gen̄ omnīū. nec p̄ vñū oia sunt eius-
dem generis. nec dñr̄ oia fm̄ vñū sup̄remū gen̄. sicut dīc
Aristo. in 4.º topicor̄. sed sicut in p̄dicamentis. i. in libro
p̄dicamētōꝝ distincta sūt decē p̄dicamenta: sic sunt pos-
ta pma decē ḡna rex q̄si decē p̄incipia in nullorūno com-
muni genere cōuenientia. si aut̄ quis vocet oia entia et di-
cat q̄ vñniūnt i ente igit̄ ari. q̄ equo nūcūpabit ētia.
vñniūce. et p̄p̄retra nō ē gen̄. q̄ si cēt gen̄ ēēt cōē decē p̄
mis ḡnib⁹ et nō solū fm̄ nomē sed et fm̄ rōnē vñū diffō-
nis. h̄at ē fālſi. q̄ cū sint decē pma p̄incipia vel ḡna cōē ē
eisens solū fm̄ nomē: et nō fm̄ rōnēm diffōnis. q̄ est data
fm̄ illud nomē. vnde p̄ q̄ ens non est genus: nec per vñis
reduci p̄t multe ordinatōes p̄dicamentales advnuꝝ ge-
nus. sicut multe familie reducunt ad vñū p̄n⁹.

in vñā naturā sp̄es est. et magis id quod est ge-
nus. particularia vero et singularia cōtrario i
multitudinē semp̄ diuidunt quod vñū ē. Par-
ticipatione. n. speciei plures hoies sunt vñus
homo. in p̄icularibus autem vñus hō et cōis-
plures. diuisiū enī est semp̄ quod singulare
ē. collectiū asit et adunatiū qđ cōē est.

C Deinde cuꝝ dicit. Descendentibus igit̄ declarat diner-
sam conditionē ascensus et descensus in p̄dicamento: ife-
rens ex dictis q̄ ex quo oꝝ a generibus descendere diuidē-
do ipsi per differentias specificas: cum diuisio inducat
multitudinē nobis descendētib⁹ a generibus ad sp̄alissimā
necessē est ipm̄ diuidentē ire p̄ multitudinē speciez: sed
ascendentib⁹ a sp̄ebus ad genera ḡnalissimā necessē ē col-
ligere multitudinē sp̄ez p̄ vñō genere sup̄remo. sp̄ enim
ipz cōmune est collectiū multoz. vnde cōē quod est spe-
cie collectiū est multoz idiuinatōz in vñā naturam et
gradus forme. et id qđ est genus quod est cōius q̄ species
est magis multoz collectiū. sed p̄icularia et singularia
econuerso se habet: q̄ gen̄ qđ est vñū in se ipo diuidunt

Cecez quidem generalissima sūt: spālissima vero in numero quidē quodam sūt: non tamē indefinito. Individua autē que sunt post spālissima infinita sunt. quapropter vsq; ad spe- cialissima a generalissimis descendenciam inbet Plato quiescere: Descēdere autem p media diuidentes specificis differētijs: infinita vero inquit relinquenda sunt. neq; enim eorum pos se fieri disciplinam.

Gunt autem in lectione ista aliqua quæstiones declarā-
de. t p̄mo queraſ vtrū ens sit genus. et videt q̄
sic. q̄ genus ē qd de plurib⁹ pdicatur differētib⁹ sp̄e in eo
q̄ qd ens aut de hoc t d̄ equo q̄ differēt sp̄e pdicat̄ eo q̄
quid: v. d̄ ergo ens ē genus. **E** Ad istā quoniam est dicē-
dum q̄ ens nō p̄t ē genus. cui vna ratio est. q̄ oē gen⁹
dicit p̄cipalr q̄ qd est sive quiditatem rei. Nam ab essen-
tia et quiditate rei sumit tam genus q̄ d̄ia stibialis. Ens
b

autem dicit p̄ncipalē ḡditatē alicui⁹. sed dicit actū cēndi: sicut currens dicit p̄ncipalē actū currēdi. unde p̄z q̄ ens nullius p̄t eē gen⁹. Alia autē rō quām aristo. tāgit i tertio metā⁹ est: q̄ oē genus h̄z d̄fias q̄ quas diuidit: de quarū d̄fias p̄ncipali intellectu nō est ipm genus. sicut de p̄ncipali intellectu rōnalitatis nō ē aīl. Nam differētiā nō paricipat gen⁹ s̄c p̄z in 6° topicoz. ens autē nullā talē d̄fiam h̄tē p̄t: q̄ de cuius p̄ncipali intellectu nō est ens in sua cōmunitate sumptū: illud est nō ens. nō ens autē nō p̄t esse d̄fia diuisiū generis t̄ constitutiū sp̄e. p̄t: itaq; q̄ ens non p̄t eē gen⁹. Dicēdū est ergo ad argu⁹. q̄ gen⁹ deb̄z ponere de se aliquid vniuocū: sed ens de se non ponit ali quidymiuocū. Itē gen⁹ d̄s ūnmediatē de differētiā sp̄e p̄dicari. ens autē nō p̄dicatur ūnmediatē de hoie t̄ equo: sed mediante ḡne q̄d est suba.

Secundo querat vtrū vlli idiuinduo possit attribui intentio sp̄e. videt enī q̄ sic: quia q̄d nulli hoī conuenit hoī nō conuenit. sed eē sp̄e conuenit homini ergo alicui hoī conuenit. sed alīgo homo est idiuinduī vagū. q̄ salte idiuinduo vago auenit itētio sp̄e t̄ ei p̄t attribui. Ad istā questionē dicunt quidā q̄ intentio sp̄e p̄t attribui idiuinduo vago: t̄ q̄ idiuinduī vagū ē sp̄e. Rō autē ipōz est: q̄r cuicūq; p̄petit diffinītio ei competit diffi- nitum: sed vidēmus q̄ dīff̄ specie supra assignata cōuenit idiuinduo vago: q̄r idiuinduī vagū. et gdā homo: p̄dicat de pluribus differentib⁹ numero in eo q̄d qd. ergo in idiuinduī vagū est sp̄e. Sed ista opinio stare nō potest. Ad cui⁹ evidētiā est sciendū q̄ de rōne sua sp̄e h̄z cōica bilitatē. Indiuinduī vero de rōne sua habet īcōicabilitatē. Lōmunicabilitas autē t̄ īcōmunicabilitas sūt oppo- site cōditiones. vnde p̄z q̄ sp̄e t̄ idiuinduī sunt opposita rum adiōnum. t̄ ppter oppositas conditiones attribui- tur alicui intentio idiuinduī t̄ alicui intentio sp̄e. ex eo at̄ q̄ sp̄e est cōicabilis intelligit etiā eē distingibilis ī ea q̄bus cōicabili: sed idiuinduī s̄c ē īcōmunicabile sic ē ēt̄ distingibile. Sic itaq; attēdentes ad idiuinduī vagū vi- deamus an ei conuenit cōicabilitas t̄ distingibilitas. p̄z autē statiz p̄ma facie q̄ nō: q̄ quidā hoī q̄uis nō expli- ter certū vnuū suppositū. rōne tamē p̄ticularis signi dat ī telligere nāz sp̄e tractā ad v⁹ supp⁹. nullū ātv⁹ supp⁹ humāe nāe ē distingibile neq; cōicabile alīgo suppositis. t̄ idcirco idiuinduī vagū h̄z conditionē oppositā adiōni ip̄t sp̄e. t̄ p̄ tanto falsū ē dicere q̄ sit sp̄e. Ut autē appa- reat in quo desit motiū dicentium oppositum est t̄ cien- dum q̄ sp̄e nihil ponit q̄d nō cōicetur suis indiuinduis: t̄ in quo cuncta sua indiuindua nō sint vnuū. Indiuinduī ve- ro vagūnūlra nāz sp̄e ponit idiuinduationē: quāvis non explicet hāc idiuinduationē. pilla autē idiuinduationē nō vnuū: q̄ distinguit ipsa idiuindua. t̄ ppter sp̄e quidē sic p̄dicatur de multis idiuinduis q̄h̄z p̄dicat vniuocē fīm totū q̄d ponit: q̄ idiuinduī vagū sic p̄t de multis in- diuinduis signatis: q̄ t̄ de eis nō p̄dicat vniuocē fīm totū id quod ponit: q̄ ponit idiuinduationē: t̄ i idiuinduatione nō vnuū: q̄ distinguit ipsa idiuindua. vñ pater q̄ sibi n̄ conuenit dīff̄ sp̄e sūe itētio. Dicēdū ē ḡadargmētū q̄ accidētiā rōnis ita sic attribuiunt alīq; singularib⁹: q̄ n̄ auenient vniuersalib⁹ nec ecōuerso: sp̄e autē ē de attribu- tis rōnis. vñ ita auenit homi q̄ nulli singuli conuenit. de attributis ergo rōnis loquēdo salsa ē illa p̄positio qua dī- illud q̄d nulli auenit hoī etiā hoī nōcōuenit. sed est vñ de attributis realibus.

Tertio querat vtrū multiplicatio sp̄e possit ten- dere in infinitū: vide enim q̄ sic. q̄ dicit in 8° metaphice q̄ sp̄e rerum sunt sicut numeri: sed mul- tiplicatio numerop̄ p̄t tendere in infinitū. q̄ multiplicatio

tio specie. Ad istā q̄dē dicunt q̄dām q̄ multuplica- tio sp̄e p̄t in infinitū tendere. t̄ rō ipsorum est. q̄ sp̄es multiplicant fīm imitat onē diuersop̄ gradū dīne perse- ctionis: gradus autē dīne p̄fectōis sunt infiniti. vñ vide- tur q̄ multiplicative sp̄e possit tēdere in infinitū. S̄istaz opinionē non approbo. Ad cui⁹ evidētiā est sciendū q̄ secus est de idiuinduis t̄ secus est de sp̄ebus. Nam indiuindua eiusdē sp̄ei sunt oīo cōlia in p̄fectione: t̄ ppteran habet iter se ordinem prioris t̄ posterioris p̄se. sed p̄acci- dens: sp̄es vero nullē sunt cōles in p̄fectione: t̄ vna est p̄fe- ctione q̄ alia. t̄ ppteran in sp̄ebus rerū non attendit p̄ accidēs: q̄ p̄ se ordo prioris t̄ posterioris. Nūc autē sic est q̄ quāvis in ordinatis per accidēs possit p̄cedi in infinitū in habentib⁹ tamē p̄ se ordinē adiuicē nullo modo potest eē p̄cessus in infinitū. Multiplicatio ergo idiuinduī sub eadē specie potest qdē in infinitū tendere: sed multipli- cationē sp̄e īpossibile est p̄cedere in infinitū. Ratio autē aduersariū nō valet. nā quāvis dīna p̄fectio sit infi- nita: nō tamē potest eam sp̄es creata totali īmītari. t̄ in sp̄e cōtūrāp̄z eē finitā. Ad alīd̄ argu⁹ ē dicen- dum q̄ sp̄es rep̄ nō sunt sicut numeri quantiā ad emīta sed solum q̄tūm ad q̄tūrē cōditiones: vt dicit in 8° me- taphice. quāp̄ vna ē. q̄ sic numer⁹ dīdī in idiuindubus ita etiā species rep̄ i idiuindubus resolutū. t̄ cōdītio ē quia sicut in numero quolz qualib⁹ mītate addita vel subtra- cta variatur sp̄es. sic etiā in speciebus rerū quolib⁹ dif- ferentia addita vel subtracta variat sp̄em. 3° cōdītio ē quia sicut numerus nō est vnuū per aliquid extrīsecum ita t̄ species rep̄. 4° cōdītio ē quia sicut numerus non reci- pit magis nec minus ita etiā species rei de se nō recipit magis t̄ minus.

Assignato autē genere t̄ specie quidē sit vtrūnq;: t̄ genere quidē vno: speciebus vero plurib⁹: semper eīz dīmītio generis in species plures est: genus quidē semp̄ de speciebus p̄- dicatur: t̄ oīa supiora ī inferiorib⁹: sp̄es autē neq; de proximo sibi genere: neq; de superio- ribus: neq; enī p̄uerit: O porret. n. eīq; de eis p̄dicari: vt hīmībile de equo: aut maiorā de minorib⁹: vt animal de homine: minorā ve- ro de maiorib⁹ minē. neq; enī aīl dīcis eē ho- minē quēadmodū dīcis hoīnē aīl. Lc. VII.

POstquam p̄misit seorsum porphyrī tra- cratum de genere t̄ de sp̄e. in hac parte p̄t declarat q̄dam de vtrūnq;: t̄ circa hoc tria facit. q̄ p̄ ostēdit quō se habēt quātū ad p̄dicationē supiora t̄ inferiora. 2° de- clarat quare aliqua dicant idiuindua. ibi. Indiuindua autē dicunt. t̄ 3° ex dictis ifert quoddāz correlarium ibi. Continetur igitur. Prīma p̄- dividitur iterū in tres partes: quia primo ostendit q̄ su- periora p̄dicanter de inferiorib⁹. t̄ non econverso. 2° vero ostendit q̄ de quib⁹ cōnq; p̄dicanter inferiora de eisdem etiā p̄dicanter superiora. ibi. De quibus autem species. et 3° ostendit de quib⁹ singula p̄dicate- tur. ibi. Et species quidē. In prima ergo parte conti- nuans se ad precedentia dīcit q̄ assignato. idest determi- natio de genere t̄ specie: t̄ dictio quidē vtrūnq;: t̄ q̄ or- do p̄dicamentalis sit existente vno genere. sed plurib⁹ sp̄ebus: ppter id q̄ dīmītio generis est semper plures spe- cies. Oportet vlt̄ seire q̄ genus quidē p̄dicitur ī specie t̄ omnia supiora de inferiorib⁹: sed species neq; de

genere sibi proximo p̄dicas. neq; de supioribus: quia nō conseruit ordo generis ad speciem. vt videlicet sic ge- nus supra speciem ordinatur sic etiam species supra gen⁹ ordinat. hoc autē probat porphyrī quia vt dīctis p̄dicas riseng aut equalia ī equalib⁹ sicut binib⁹ de equo: aut majora de minorib⁹: vt animal de hoīe: s̄ minorā ī ma- jorib⁹ minime p̄dicanter: q̄ sicut hoīe: dīcis eē aīl: ita nō tēdūcēt p̄dicas aīl ēē hoīe. Cum ḡ species sit minor ḡne potest q̄ gen⁹ p̄dicas de sp̄e. sp̄es vero de ḡne p̄dicas non p̄t. Est autē notādū q̄ duplex est p̄dicatio. vna q̄ dem secundū se que fit q̄ p̄dicas p̄dicas rōne sui t̄ non rōne subtellecti. t̄ fīm talē p̄dicationē intelligit porphyrī q̄ sūbā q̄ est indiuinduī nulla ī p̄dicationē. in p̄dicamentis cōnē intelligit de p̄dicationē qua p̄dicas alīgo sibi īferiorā ī p̄dicamento. t̄ de talē p̄dicationē indiuinduī ī p̄dicas subtellecti. sicut vtingit cum p̄dicas sublimē de accidentē: vt cū dīctis galbū īsp̄: nam corp⁹ p̄dicas de albo nō rōne albitz: rōne subi subtellecti ī albo. t̄ fīm talē p̄dicationē bene possit p̄dicas īferiorā ī supiorib⁹. Cum enī dīgā aīl ēē hoī: p̄dicas hoī de animali rōne cuiusdā bo- minis subtellecti ī cōprehensione aīlāl.

De quib⁹ autē sp̄es p̄dicas ī bis necessaria- riō t̄ speciei genus p̄dicas: t̄ generis gen⁹: vñq; ad generalissima. Si enī verū est dice- re Socratē hoīem: hoīem autē animal: aīl vero substātiāz: verū est Socratem t̄ aīl dicere atq; substātiā. Semper enī superio- ra de īferiorib⁹ p̄dicas.

Deinde cum dīctis. Indiuindua autē dicuntur: decla- rat porphyrī quare supradicta dicantur indiuindua. d. q̄ hīusmodi q̄ dicta sunt idcirco dicuntur indiuindua: q̄ consitit enumquodq; eorum ex quib⁹dam proprieta- tibus quarum tota collectio nunq; erit eadem in alio. q̄ omnes proprietates socratis nunq; erit eadem in alio quolz particularium hominum. sed proprietates homi- nis communis. idest sumptū communiter erit in pluribus singularibus: t̄ non solum in pluribus: sed ma- gis perfecite loquendo erit in omnibus particularibus hominib⁹ in eo q̄ homines sive in quantum homines eadem. Ubi notādū est q̄ species constat ex collectio- ne generis t̄ differentiā specie. t̄ quia genus t̄ differen- tia specifica reperiuntur in cunctis indiuinduis eiusdem specie: idcirco collectio constitutis speciem reperiuntur in omnibus indiuinduis eius. Indiuinduī vero constat ex collectione speciei t̄ indiuinduantis: t̄ quia indiuindua q̄d consti- uit vnuū indiuinduī non potest esse in aliquo alio indiuinduo: sicut neq; differentia que constituit speciem vnuū potest eē in alia specie. 3dcirco collectio ex qua dīctis indiuinduī nō p̄t eē eadem in alio indiuinduo.

Et species quidē de indiuinduis p̄dicas: gene- ra autē t̄ de specie t̄ de indiuinduo: generalissi- um autē t̄ de genere t̄ de generib⁹: si plu- res sunt media t̄ subalterna: t̄ de specie: t̄ de indiuinduo. Bicitur enim generalissimum qui- dem de omnib⁹ sub se positis generibus t̄ de speciebus t̄ indiuinduis. Hēn⁹ autē qd̄ aīl specia- lissimum est de omnibus specialissimis t̄ de indiuinduis: solū autē species de oīb⁹ indiuinduis: idiuinduī autē p̄dicas de vno solo particulari. Indiuinduī enim dī Socrates. t̄ hoc albu: t̄ hoc ueniens: t̄ Sophronici filius: si solus sit ei Socrates filius.

Deinde cū dīctis. Et sp̄es quidē: declarat de q̄b⁹ p̄dicas: tur singula p̄dictio. d. q̄ sp̄es p̄dicas de suis indiuinduis genus aut p̄dicas de sp̄e t̄ de indiuinduis: generalissimum vero p̄dicas de genere t̄ vñlē de cunctis generibus sub- alterna sub se positis: t̄ de sp̄ebus illoz genez: t̄ de indiuinduis illaz sp̄e: sed gen⁹ quod ē ūnmediatē ante. i. supra specialissima dicitur de oībus sp̄alissimis intellige subse-

positis t̄ idiuinduis: sed sp̄es sp̄alissima solū de indiuinduis p̄dicas. Indiuinduī vero p̄dicas de vno solo: sunt enim ista idiuindua socrates: t̄ hoc albu: t̄ hoc vñlē: t̄ filii sophro- nici si tamē solus sit ei filius. Hā autē nō p̄dicas nisi vno solo. Est autē notādū q̄ si sophronicus haberet plures filios: cū plures filii ponat plures filiations: non diceret tunc filii sophronici filiationē singularem sed vñlēsa- lem t̄ cōdēz multis filiationib⁹. t̄ idcirco tunc filii sophro- nici nō diceretur qd̄ idiuinduī aut ūnūlē. s̄ vñlēsale.

Notādū est etiā q̄ hoc q̄ hā dīctis indiuinduī p̄dicas deo- nō est cōtra id qd̄ dīctis in p̄dicamentis q̄ a p̄- subā q̄ est indiuinduī nulla ī p̄dicationē. in p̄dicamentis cōnē intelligit de p̄dicationē qua p̄dicas alīgo sibi īferiorā ī p̄dicamento. t̄ de talē p̄dicationē indiuinduī ī p̄dicas subtellecti. sicut vtingit cum p̄dicas sublimē de accidentē: vt cū dīctis galbū īsp̄: nam corp⁹ p̄dicas de albo nō rōne albitz: rōne subi subtellecti ī albo. t̄ fīm talē p̄dicationē bene possit p̄dicas īferiorā ī supiorib⁹. Cum enī dīgā aīl ēē hoī: p̄dicas hoī de animali rōne cuiusdā bo- minis subtellecti ī cōprehensione aīlāl.

Indiuindua autē dicuntur hīusmodi: quo- niām ex proprietatibus consistit vñlēquod- q̄ eorum: quoy collectio nunq; ī alio quol- bet eadē erit. Socratis enī ppterat nunq; ī aliquo quolbz erit particularium. he vero que sit hoīs ppterat: dīco autē cius q̄ ē p̄minis: erunt eedē ī plurib⁹: magis ēt in omnibus par- ticularibus ī eo q̄ hoīs sunt.

Deinde cum dīctis. Indiuindua autē dicuntur: decla- rat porphyrī quare supradicta dicantur indiuindua. d. q̄ hīusmodi q̄ dicta sunt idcirco dicuntur indiuindua: q̄ consitit enumquodq; eorum ex quib⁹dam proprieta- tibus quarum tota collectio nunq; erit eadem in alio. q̄ omnes proprietates socratis nunq; erit eadem in alio quolz particularium hominum. sed proprietates homi- nis communis. idest sumptū communiter erit in pluribus singularibus: t̄ non solum in pluribus: sed ma- gis perfecite loquendo erit in omnibus particularibus hominib⁹ in eo q̄ homines sive in quantum homines eadem. Ubi notādū est q̄ species constat ex collectio- ne generis t̄ differentiā specie. t̄ quia genus t̄ differen- tia specifica reperiuntur in cunctis indiuinduis eiusdem specie: idcirco collectio constitutis speciem reperiuntur in omnibus indiuinduis eius. Indiuinduī vero constat ex collectione speciei t̄ indiuinduantis: t̄ quia indiuindua q̄d consti- uit vnuū indiuinduī non potest esse in aliquo alio indiuinduo: sicut neq; differentia que constituit speciem vnuū potest eē in alia specie. 3dcirco collectio ex qua dīctis indiuinduī nō p̄t eē eadem in alio indiuinduo.

Cōtinetur igit̄ idiuinduī qd̄ sub sp̄e: sp̄es aīl sub genere: totū enim quiddam est genus. Indiuinduī autē pars: species vero t̄ totū t̄ pars est alterius: sed alijs partibus totūz: sed pars quidē alterius: totū vero nō ē. He gene- re quidē t̄ specie: t̄ qd̄ sit generalissimum: t̄ quid specialissimum: t̄ que genera eadē t̄ sp̄es sunt: t̄ que indiuindua: t̄ quot modis genus t̄ species dīctur: sufficienter dictum ē.

Deinde cum dīctis. Cōtinetur igit̄. ifert ex predictis vñlē corollariū. d. q̄ indiuinduum quidē continetur sub specie t̄ species sub genere: t̄ ratio hīus est q̄ totum continet suas partes: genus autem est quoddam totum respectu speciei: sed indiuinduum est pars respectu gene-

Liber

Ris et species: species vero est pars et totum, sed est pars alterius, s. generis: totus vero non est alterius: sed alijs partibus, i. respectu suo, id videtur est totum, unde patet quod conuenienter dictum est individuum contineri sub specie et specie sub genere. **C**onstat autem quod dicitur si gnanter quod species pars est alterius et totum est non alterius, sed alijs quod genus immediate positum supra speciem non potest esse nisi unum: cuius remota genera possint esse multa, sed individua immediate positum sub specie natu sunt esse multa. Et propterea ad hoc demonstrandum dicitur species est pars alterius: totum vero non est non alterius quidem, i. unum tantum sed alijs, i. pluribus. **C**ultimo epilogat superadicta, d. quod de genere et specie, et quod est generalissimum et quid est specialissimum: et quod cadere sunt existentia genia et species respectu diversorum: et que etiam sunt individua: et quod modis dicantur genera et species sufficenter dictum est.

Sed circa dicta in hac lectione surgunt quedā dubitatiōnes: p̄mo aut̄ dubitatur an p̄dicatio generis d̄ spē & spēi de iđiūdūo sit p̄dicatio maioris de minori. q̄ non. qvñ uq̄d̄ḡ p̄dicatur de alio f̄z eē q̄d̄ habet in ipo. sed eē q̄d̄ habet genus in vna spē nō habet idē in alia: t̄ eē q̄d̄ habz spēs in vno iđiūdūo: n̄ habet idē in alio: ergo p̄dicatio genis de spē & spēi de iđiūdūo non est p̄dicatio maioris de minori: sed equalis de equali. **C** Ad istam q̄nem p̄termis̄a ppter breuitatē reprobatione aliaz̄ opinionuz̄ dicemus sicut dixim⁹ in logica nostra quā compilauim⁹. q̄ logice loquēdo qlz talis p̄dicatio est p̄dicatio maioris de minori. cuius ratio ē quia dicitur aliqua p̄dicatio eē maioris d̄ minori: quando p̄dicatum sic p̄dicat de vno: q̄ secundum illud idem secunduz̄ q̄d̄ p̄dicatur de ipso potest p̄dicari de alio. nunc autem logice loquendo: quia fīm illud idem fīm q̄d̄ p̄dicatur genus de vna spē: t̄ spēcies de vno iđiūdūo: pot̄ p̄dicari gen̄ ēt̄ d̄ alia spē & spēs de alio iđiūdūo: qz cū quodl̄z ipoꝝ p̄diceſ vniuoce fīm logi-
cum: oz qdlibet ipoꝝ p̄dicari fīm idē nomē & fīm eandem diffōnē: t̄ per sequens fīm idē esse exp̄s̄sum per illā dif-
initionē necesse est cōcēdere aut q̄ genus & spēs fīm logi-
cū nō p̄dicant vniuoce. q̄d̄ est fallū. aut q̄ logice loquēdo
p̄dicatio generis de spē & speciei de iđiūdūo sit p̄dicatio
maioris de minori. fz physice loquēdo. qz genus p̄dicatur
non vniuoce: sed equiuoce vel fīm nomē. quēadmodum ista
p̄dicatio. latrabile aīal ē canis. potest dici p̄dicatio maioris de minori. **C** Dicendū est ergo ad argu⁹ q̄ licet fīm rem nō habeat idē eē genus in multis spēbus. habet ta-
men in eis idem eē fīm rōnē. spēs aut̄ habet in multis iđiūdūis idē eē tam secundum rōnēm q̄ etiam secundum
naturā formē. fz nō scdm̄ designationē māe.

Secundo potest dubitari qd sit pncipiū idividuati
onis. vide etiā q forma. qz per idē habz
res eē t eē ynum. sed vnūquodqz habet eē per formā. er
go vnūquodqz habet per formā vnū sive idividuū esse.
forma igitur est pncipium idividuatōis. **C** Ad istam qd
nem est dicēdū qz in rebus mālibz pncipium idividuati
onis nō est forma s; materia. **C** Ad cui⁹ evidentiā est cō
siderandum qz alia est tractio generis ad speciem: t alia
speciei ad idividuum. qz per cōtractionē generis ad specie
ipm genus deducit ad certū pfectionis gradū: s; per con
tractionem spēi ad idividuum non deducitur species ad
aliquem pfectionis gradum: sed potius ille gradus perfe
ctionis qui ponitur in specie limitatur t constringit. **L**on
stat aut q gradus perfectiōis est ex forma t latitudo per
fectiōis etiā est ex forma ex qua est perfectio. sed perse

ctionis limitatio et constrictio sue latitudinis est proprie
ex eo ex quo et per quod artatur et constringitur latitudo
forme. hoc autem non est nisi inā. vnde pro tanto forma
imaterialis dicitur remanere in sua latitudine infinita. p/
pter hanc igitur cōditionēz specificatio generis attribuit
forme: et individuatione speciei in rebus materialibus attribuit
materię. in logica autem nostra diximus quod cōmuniter in
omnibus principium idividuationis ē determinatio eē
tie ad esse. **Dicēdū** est ergo ad argumentum quod forma
dat eē et vnu esse. sed vnu eē ynitate individuationis dati
rebus materialibus forma idividuata per materię. tio
non forma sed materia est principiū pīnū individuatiōis.

Tertio potest dubitari utrum idividuum addat supra speciem aliquid nisi rem. et vide p. sic: quia addit. proprietates individuales: si iste sunt aliquid nisi res propria idividuum addit. aliquid nisi species: nec res.

signata de se; s; designatur de idiuiniis; ipa idiuina dir-
ferunt i realitate speciei designata; s; nō differant in ipsa
non designata. ppter tale aut differentia nō o; q; idiu
addat re etnam vllā supra spēm. sed sufficit q; addat solū
nature specificē designationes. Ca. III.

Differentia vero cōiter et proprie
et magis prie dicitur. Cōmu-
niter quidem differre alteruz ab
altero dicitur: quoniam alterita
te quadaz differt quocunq; mo
vel a se ipso vel ab alio. Biffert. n. Socrat es
a Platone alteritate quadā et ipse a se sene vt
iam puero vel iam viro vel iaz faciēt aliquid

Predicabilium

vel quiescētē: et semper in aliquo modo habē
disc alteritibus. Proprie autē differre alte
rum ab altero dicitur: quā inseparabili accidētē
ab altero differt. Inseparabile vero accidens
est: ut nasi curvitas: cecitas oculorum: et cica-
tris cui ex vulnere occaluerit. Magis autē p-
prie alterum differre ab altero dicit: cuī speci-
fica differentia differt: quemadmodum hō ab
equo specifica differentia differt rationali qua-
litate. Universaliter ergo omnis differētia al-
teratum facit cuilibz adueniens: sed ea que est
comuniter et ppprie alteratum solū facit: illa at
q̄ est magis ppprie aliud. Lectio VIII.

Dicitur de differentia quae predicitur in genere et de specie consequenter declarat in hac parte de differentia que predictatur in quale determinat autem pro tanto per se de differentia quae de proprio et accidente. quae essentiale puto est accidentale; et dicitur per dicat in quale essentiale; prius vero et accidentes in quale acciditale. In determinando autem de differentia triplex est facit; quod primo enumerat triplicem acceptationem dicitur. et secundum ponit eiusdem descriptiones ibi. et quas enim deterunt. Prima pars dividitur in duas partes. quod secundo potest modos dicitur. et tertium per unam conditionem separatur modum ab aliis ibi. vel et cetera. Proponit ergo in prima parte quae differentia dicat tribus modis. scilicet ceteris. proprieatis. et magis proprieatis; quod declarat sequenter dicens quae ceteris. id est large sumiendo differentiam dicat differre alterum ab altero quam quadam. id est quibus alternitate. et diversitate differat sicut ipse a seipso: sicut ab alio. Socrates namque differt a plone alteritate quamdam. utputa si unius est alius ab altero niger. vel quocunq[ue] alio modo diverso.

en aliis, tamen in gen. vel quocumq; aliis modis diversis
differat vnuquodq; ipsorum ab alio. differt et ipse socrates
ipsi ins. a se puer: vel iam existente viro: et ipse non fa-
ciens aliud a se faciente: vel mox a se gesciente differt. et
semper. i. vlt in alteritatisq; aliquo modo se habendi consistit
vna coister sumpta. Sed propter et stricte dici est differre alterum
ab altero quando non quoctumq; accidente: sed quasi iam ap-
propriato et inseparabili existente vnu ab alio diversificatur. ac
cidentia vero illegabilia sunt: ut dicit: nasi curuitas: cecitas
oculorum: et cicatrix cum ex vulnero occuluerit. Magis
vero proprie dici est differre alterum ab altero quoniam ab ipso dif-
fert non solum aliquo appropriato: sed etiam aliquo essentiali
principio. utpote si vnu differt ab alio specifica differentia.
sicut hoc specifica forma: quia hoc rationali qualitate differt ab
equo. Est autem notandum quod distinctio istorum modorum talis
est: prius modus suavitate includit oes. sed secundus restrin-

git p̄mū ad differentiā isepabilem. **Terti⁹** aut̄ coartat ad dñiam tam inseparabilem q̄ etiam essentiale. Possunt etiam distinguiri aliter: vt nō icludat se inuicē: vt videlicet dicatur q̄ p̄m⁹ modis respicit solum dñiam accidentalez separebilem; s̄ sc̄s respicit tantū dñiam accidentale isepabilem. tertius vero respicit solum differentiā c̄ntialem. **C** Itz notandum est q̄ dñia essentialis dicitur magis propria, qz t̄ est ppria qm̄ qd̄ differt c̄ntialib⁹ ab aliquo, ppria loquendo dñ̄ differre: & ultra hoc habet q̄ est intrinseca & essentialis differentia. **C** Deinde cū dicit vsl. distinguunt per vñm 2ditionē 3⁹ modū ab alijs duobus: cōcludens ex dictis q̄ vsl̄ oīs dñia adueniens cuiilibet siue cucunq; facit ipm̄ attenuatum siue diversificatum ab altero: sed illa dñia tñm q̄ dicitur ppria facit solum alteratū i. solū diuer-

statem quodammodo illa que dicitur magis propria facit aliud
in diversitate entia. **C**est autem notandum quod si alteratus
non indicat nisi de re accidentale tunc vel de re dicit facere alte-
ratum: quod quis de re magis propria faciat diversitatem entia-
lem: ex parte tamquam facere de re accidentalem: quod de re diuerse
entiales sunt tales et principia diversorum accidentium.

Contrafieriū igitur alicuius quidē alteratū faciunt: alicuius vero aliud. Ille quidē quod faciunt alicuius specificē vocant: ille vero quod alteratū simpliciter dicuntur. animali enī rationalis differētia adueniēt aliud facit: et specie animalis facit: Illa vero quod mouēndū alteratū facit solū a q̄ se ēt. quare hec quidē aliud: illa vero alteratum solum facit.

Deinde cum dicit Differentiarū ergo ponit diuisiones ipsarum differentiarum. et circa hoc tria facit. quia primo cōcludit ex p̄dictis yñā diuisione dñiaz. et yñeromembra diuisonis p̄ suas p̄prietates separat ab inuicem ibi. Secūdūz igit̄ aliud. et 3° resumens totū p̄ncipio pfectius exequitur diuisiones differentiaz ibi. A superiorib^z. Dicit ḡ in p̄ma parte cōcludens ex p̄dictis q̄ differentiaz alie sunt q̄ faciunt alteratū: talie sunt que faciunt aliud. i. alie sunt q̄ rē diuersificat accītalē: talie que rē diuersificat eēn- tialiter. Et iste quidem q̄ faciunt aliud vocant̄ specificē. i. cōstituit spēm: sed ille q̄ faciunt alteratū vocant̄ similit̄ dñe absq; adiunctione aliqua. Quautez que faciunt aliud cōstituant spēs p̄ in exēplo. Videlicet enī q̄ differētia q̄ dicunt rōnale adueniens animali et facit aliud et constituit certam speciē aialis: s; illa dñia que ē mouendi. i. que significatur et ponitur per B; ḡ dicit motū aut moueri: facit subiectum cui aduenit solū alteratum vel ab alio quiescente: vel ab ipsomet gescente p̄z. Unde p̄z ḡ differētia q̄ dicitur magis p̄pria facit aliud: sed illa que dicit̄ cōmūnis et p̄pria facit solum alteratum.

Secundum igitur aliud facientes: diuisiōes sunt a generib⁹ in spēs: et diffinitiōes assignātur: que diffōnes. s. sunt ex ḡne et hūisomodi differentijs: secundum aut̄ eas: q̄ solū alteratū faciunt: alteratio sola consistit: et in aliquo mo^{re} habendi permutationes.

Cdeinde cū dicit. Sc̄bz igit̄ alid. cōcludit ex dictis disti-
ctionē dictar̄ d̄riaz ab iniūcē per suas p̄prietates. d. q̄ f̄z
d̄rias faciēt̄ alid fiunt diuīsiōes genez̄ i sp̄s; et assignā-
tur ēt diff̄ōnes que sūt vel cōstant ex generibz et huius-
modi differentibz. sed fm̄ eas que faciunt̄ solum altera-
tū nūluz istorum fit. sed consistit̄ fm̄ eas sola alteratio. et
vniuersalit̄ penes eas consistunt̄ p̄mutatiōes in aliq̄ mō
se habendi.

Ad evidentiā aut̄ istorum queraſ p̄mo. ut̄ differentia magis propria faciat aliud. et videt q̄ nō. qz dñe magis p̄prie adueniunt generi. sed gen⁹ nō est aliud in specie bus constitutis p̄ tales diuersas differentias. qz tunc non p̄dicaretur de eis r̄niuoce. qd̄ ē falsuz; ergo dñe magis p̄prie nō faciunt aliud. **A**d istam questionem dicunt q̄ dam q̄ differentia potest comparari ad duo. scz ad genus cui aduenit: et ad sp̄m quam constituit. Et si quidez comparetur differentia ad genus cui aduenit: tunc dicunt q̄ non facit aliud: sed si comparetur ad species quā cōstituit tunc dicūt q̄ bene facit aliud. qz opposite tales differēcie faciunt oppositas species. Opposite autem species habet necessario essentias differentes. **S**ed ista positioflare non potest ad cuius evidentiā est considerandum. nō p̄f

ferētia accidentalis potest ad duo comparari. qd ad subm̄ cui aduenit: t ad id qd i subo illi adueniēdo constituit: quē admodū albedo pot compare ad corpus subm̄ cui aduenit: t pōt compari ad cē albū qd in corpe subo suo mō cōstituit: t si quidem competur ad corpus subz cui aduenit sic facit solū alteratū: s si comparetur ad esse albū qd cōstituit: sic facit aliud a nigro. nam q̄uis corporis album nō sit aliud a nigro: tamē cē albū est aliud ab cē nigro. Si ḡ differentia essentialis dicat facere aliud solū id qd constituit: t non illud cui aduenit: tunc nulla erit differentia essentialis distinctio a differentia accidētali. vt ergo maneat distinctio: dicere oportet q̄ quamvis omnis differentia faciat aliud id quod constituit: tamē differentia cēntialis facit aliud etiā illud cui aduenit: sed dñia accidentalis facit illud solū alteratū t nō aliud. Et ppter ea dñia cēntialis faciendo aliud dividit: t dividēdo facit aliud. Est autem dñia specifica diuisiua t cōstitutina ḡnūs cui aduenire itelli-
gis. ergo ip̄z genus cui aduenit facit cē aliud t diversificat cēntialis differentia specifica sibi adueniens. Dicendū est igitur ad argumentum q̄ genus in spēbus sub ipo cōstitutis non est aliud sīm̄ intentionē vel conceptū rationis sed est in eis aliud sīm̄ rem. t idcirco logicus q̄ est artifex rōnis: dicit ip̄m enīuoce pdicari. sed physicus qui est artifex realis dicit ip̄m pdicari equiuoce.

Secundo gratur, ut etiā ipsa dīa cēntialis sit aliud a genere cui aduenit et qđ facit aliud. videtur. n. g. sic. qz mā est aliud a forma. sed dīa substancialis sumit a forma: gen⁹ vero a mā. ergo dīa specifica est aliud a genere cui aduenit. **C** Ad istam questionē est dividendum: qđ aliter loquendū est de istis fīm intentionē et cōceptu rōnis: et aliter fīm rem. nā fīm conceptum vel intentiōnem rationis differentia est aliud a genere. Aliud enim cōceptum format sibi ratio de differentia: et aliud conceptū format sibi ratio de genere: et aliud conceptū format non est aliud nec p̄ alterius. Nam si vñus ip̄oz nō esset alter: tunc sicut sit nugatio dicendo vestis tunica: sic etiā fieret dicēdo aīal rōnale: si etiā vñus ip̄oz cēt p̄ alter⁹: tunc sicut sit nugatio dicēdo hō aīal: aut aīal homo: sic etiā fieret dicēdo aīal rōnale: qđ totū est falsū. Sunt ḡ duo diversi cōceptus: cōceptus generis et conceptus dīie. Et ppterēa dicit auicēna in metaphysica sua. ḡ cōceptus sp̄ci est compositus ex cōceptu generis et dīe fāḡ: ex duobus diversis conceptibus. Bene itaq̄ dictum est qđ dīa specifica que gen⁹ facit aliud: est etiā ip̄a aliud a genere fīm intentionē vel conceptum rōnis: sed tamē fz̄ res dīa nō est aliud a gñe. Lū: quidē rō ad p̄sens potest esse: qz ppter oppōnes: qđ adueniētiū et realr differētiū ab eo cui adueniūt: nō oī id cui adueniūt sub ip̄is cēntialr diuerſificari. quēadmodū qz forma substancialis realr differt a mā cui aduenit. ip̄e forme aduenientes māe eaz nō diuerſificant cēntialr: quin potius stat materia eadem cēntialr sub oppositis formis substancialib⁹. Lū ergo difference specificē aduenientes generi ip̄z necessario: sicut ostēsum est: diuerſificant cēntialr. dicere oī qđ ip̄e nō sunt fz̄ rem aliud a genere cui adueniūt. **C** Ar⁹ autem factus in contrariū non concludit. qz gen⁹ non sumitur logice: loquendo simplē: a mā sed dicit sumi a mā. qz sumit a for⁹ se habēte p̄ modū māe. vnde ab eadē forma sumpta sub determinatione sumit dīa a qua forma sumpta sub quadā īdeterminatione sumitur genus.

CA superioribus rursus inchoati dicendum est
differentiarum alias quidez esse separabiles;
alias vero inseparabiles. Ab ouerieni et qesce-
re: et sanum esse et egris: et quecunqz his p: o

xima sunt: separabilia sunt. At vero aquilum
esse vel simum: vel rationale vel irrationale i-
separabilia sunt. Lectio VIII.

Lection

Post supra posuit porphiri⁹ modos dif-
ferentiarum tynam ipsarum diuisioni;
Sequenter in hac pte resumens a pnci-
pio differentie diuisionē plenius proce-
tur distiones eius. Et circa hoc duo facit,
qz pponit duplēm diuisionē drie. Se-
cundo vero eas diuisiones resumē adiu-
git tertiam ibi. Cum igitur tres species. Circa primum sic
pcedit, qz pponit diuisionem unam, ⁊ vero ponit aliam
ibi. Inseparabilium vero, ⁊ tertio membra ⁊ diuisionis per
suas proprietates abinuicē distinguit. ibi. Ille igitur que
per se sunt. **C**Dicit horum in pma pte qz ichoanti. i. inchoa-
re voleā iugiorib⁹. i. a pnis dictis de differentia ad plen⁹
diuidendū ipsam: dicendū est qz differentia ⁊ alie sunt se-
parabiles: i. alie inseparabiles. Nam moueri ⁊ quiescere
⁊ sanū esse ⁊ egrotū: ⁊ quecumqz sūt similia his: separabilia
sunt. sed cē aglinū vel cē simuz vel rationale vel mortale
sunt inseparabilia. **C**Ubi notandū est qz differentie sepa-
biles pertinent ad differentiam cōmuniter sumptaz: sed
drie inseparabiles priment tā ad dñiam proprię dictā qz ad
differentiam dictā magis pprie.

Conseparabilem autem alicui quidem sunt per se; alie vero per accidentem: nam rationale per se inest homini: et mortale: et disciplie esse susceptibile. At vero aquilum esse vel simum per accidentem et non per se.

Deinde cum dicit **Insepabilium**, ponit aliaz divisionem differetie que est subdivisio alterius membrae posita nomine divisionis: et dicit quod inseparabilem dicit aliquis quod est per se: aliquis vero per accidens. Nam rationale et mortale sunt per se hoi: et esse discipline perceptibile sicut: sed esse aquilinum vel simili sunt drie per accidens: quod sunt hoi non per se sed per accidens.

Cubia notandum est quod ista dico potest duplo intelligi. uno sic ut per dries per se intelligantur dries essentiales. et per dries per accidens intellegantur dries accidentales. et quod per se sunt essentia; si accidens: oes et dries proprieatates sub dries per accidens. Alio potest intelligi ita simpliciter ut sonat. ut videlicet dries per se intelligantur que dominus predicata vel attributa per se sunt: et dries per accidentes intelligantur illa que dicuntur attributa per accidens: et quod essentia propria dicuntur attributa per se: non omnes dries proprias comprehenduntur tunc sub differentiis per accidens. quod autem isto potest fieri intellectus patet deo dante in sequentibus.

Cille igitur que per se sunt: in ratione substantie accipiuntur: et faciunt aliud. ille que secundum accidentem: nec in substantia ratione accipiuntur: nec faciunt aliud: sed alteratum. Et ille quidem que per se sunt non suscipiunt magis et minus: ille vero que per accidentem: et si inseparabiles sint intentionem accipiunt et remissionem. Nam neque genus magis et minus predictatur de eo cuius est genus: neque generis differentiatione secundum quas dividitur: ipse enim sicut que uniuscuiusque rationem complevit: esse at uniuscuiusque unum et idem est: nec intentione nec remissione suscipiens est: aquilum autem vel similem coloratum aliquo modo irredit et remigat.

Cdeinde cum dicit. Ille igitur que per se sunt. distinguit ab invicem membra posita subdivisionis per suas proprietas. d. qd ille que sunt differentie per se accipiuntur in rōne. i. in distinctione significativa sube. i. cēntie: et faciunt aliud. sed que sunt secundum accidis neqz in sube rōne accipiuntur. nec faciunt aliud: sed tñ alteratum. Item ille que sunt dñe per se non suscipiunt magis et minus: sed ille que sunt per accidentis: et si inseparabiles sint. suscipiunt intentionē et remissionē. Nam nec genus nec dñe diuisit generis predicatorum cum magis et minus de his de quibus predicatur. Et ratio est. qz esse proprium uniuscuius est unum et idem neqz intentionem suscipiēt neqz remissionem. sed ipē dñe sunt que complement rationem vel distinctionem uniuscuiusqz: et distinctionē est que significat quid est esse rei. igitur tales dñe non suscipiunt magis et minus. sed esse simum vel aquilum vel coloratum quoꝝ quodlibet est dñe secundum accidentis et intelligitur et remittitur. **C**est autem notandum qd magis et minus in eo sunt proprie in quo est motus. Motus autem non est in genere nisi rōne suarum specierum. unde magis et minus non attendit in genere nisi mediabitibus suis speciebꝫ. et propter ea color non rōne sui: sed rōne albi aut nigri dicitur intendi et remitti: sed aquilum vel simum est ad hoc dñe intendere ratione sui.

Cum igitur tres species differentie considerantur: et cum be quidem sint separabiles: ille vero inseparabiles. Et rursus inseparabilium: be quidem sint per se illle vero per accidēs. Rursus earum que per se sunt differentiarū: alie quidem sunt secundum quas diuidimus genera in species: alie vero secundum quas ea que diuisa sunt specificātur. ut cū per se differentie omnes huiusmodi sunt animati et inanimati: sensibilis et insensibilis: rationalis et irrationalis: mortalit̄ et immortalis. Ea quidem que animal et sensibilis differentia constitutiva est animalis substantie: est enim animal substantia animata sensibilis. ea vero que est mortalit̄ et immortalis differentia: et rōnalis et irrationalis diuisive sunt animalis differentiae: per eas enim genera in species diuidimus. Sed ecquidem que diuisive sunt differentiae generum: completiue sunt specierū: diuidit. n. animal rationalis et rōnali differentia: et rursus mortali et immortali differentia: sed ea que est rationalis differentia et mortalit̄ constitutiue sunt hominis: rationalis vero et immortalis dei. Ille vero que sunt irrationalis et mortalit̄ irrationalium animalium. sic etiaz suprema substantia cum diuisa sit animati et inanimati differ-
stātia animalia sēsib[il]is ea dīria q̄ est rōnalis et immortalis. mortalit̄ et immortalis sunt dīrie diuisive animalia. qz per eas diuidim⁹ genera in sp̄es. Et iste qdē dīrie q̄ sunt diuisive genera sunt constitutiue et completiue sp̄es. Nā animal diuidit rōnali et immortali mortalit̄ et immortali dīria. qz ea dīria q̄ est rōnalis et mortalit̄ est constitutiua bovis. qz hōr rōnalis et mortalit̄. qz rōnali et immortali est constitutiua dei. sed ille dīrie q̄ sunt immortali et mortalit̄ sunt constitutiue immortabilit̄ animalium. qz dīrie est q̄ completit̄ rōnem generum sunt differentiae diuisive generum et constitutiue specierum. sic enim cum supreme sube q̄ est genus animalissimum sit dīria diuisiva animalia et animalia. sensibilis et insensibilis: dīrie animalia et sensibilis congregate ad substantiam perficiunt animalia: quod non solum est genus: qz est est sp̄es. Unde p̄q si vniuersaliter sumamus omnes differentias: eademque rem differentiae diuisive sunt generum et constitutiue specierum: et sicut iam diximus dicta diuisio nō est nisi per diuersas cōditōes differentiae. qz ḡ eēdēz differentiae alio modo accepte sunt constitutiue: et alio modo accepte sunt diuisive: qz diuisive dicuntur respectu superiorum: et constitutiue dicuntur respectu inferiorum. omnes ipse vocantur specificae. i. specierum completiue: et his dīris est maxime opus ad diuisiones generum: et ad diffinitiones specierum: sed non opus est his dīris que sunt secundum accidentes et sunt inseparabiles: et magis non est opus his que sunt separabiles. C[ontra] autem notandum q̄ boetius h[ab]et cōmento suo dixit. q[ui]cunq[ue] deum supponimus alii: secundum eam opinionem facim⁹ que sole stellasq[ue] atq[ue] bunc totum mundum animalium esse confirmat: quos etiam ari. deorum nomine appellauit. verus autem deus in nullo genere est: neq[ue] constituitur per aliquam dīriam: sed est supra omnē genus et omnē dīriam.

Occurrunt autem aliquae questiones in ista lectio: primo utrum differentia essentiale recipiant magis vel minus. videtur enim quod scilicet rationale est differentia essentiale hominis et tamen unus homo dicatur rationabilior alio. quod differentiae essentiales possunt dici cum magis et minus. **C**ad istam questionem est dicendum: quod differentia essentiale non potest dici cum magis et cum minus. cuius ratio ad presentem potest esse: quod magis et minus dicuntur excedens et defectus fundatus supra principiis ne alicuius ab aliis. unde ybi est magis aut minus; ibi statim sunt

Liber

duo reali s. participas et participatum. et ibi eē diffomi-
tatem quandam habitudinis. Nam alii se h̄z participans
ad participationem quando ipm̄ participat cum magis: et ali-
ter qui ipm̄ participat cum minus. et etiam aliter se h̄z ad
participationem. ista autem nō possunt inueniri i. pposito.
Si quis autem dicat hic eē duo s. participas et participatus:
ponens q̄ genus sit participas et d̄ria participatum. quia
tū genus et d̄ria non sunt duo diversa fm̄ rem: sed tū fm̄
rōne. saluari. ppter ea n̄ poterit h̄e reali magis et minus:
et q̄r ybicumq; inest reali magis et minus: ibi oī reali esse
duo diversa. sed et alia conditio non saluat in pposito:
q̄ genus ad differentias vel ad causas d̄rie semper se h̄z
et equo siue uniformiter: sicut p̄ intuenti: et idcirco est i.
possibile q̄ d̄ria essentialis recipiat magis et minus. Dicē
dum est ḡ ad ar̄ q̄ d̄ria essentialis pot accipi dupl. vno
quidem modo q̄tum ad ipam suam essentialitatem: et sic
intelligim̄ q̄ non dicitur cum magis et minus. nec sic dici-
tur unus homo rationalior altero. alio autem sūm̄ pot
quantū ad accidentia quedam ipam concomitantia: et ra-
tiōe talium pot dici cū magis et minus. et sic unus h̄o dici-
tur rōnaliōr alio.

Secundo occurrit questio de rōne quam ad d̄ria ad-
ducit p̄. video enī esse falsa. q̄r esse est
actus et pfectio rei. actus autem est in patiente disposito ut
dicitur in z° de aia: sed patiens pot eē magis et minus dis-
positum: et etiam pot suscipere intensiōem et remissiōem.
Ad istam questionem dicendum q̄ d̄riaz eē. v3. esse
in effectu et esse q̄ditatis vel essentie. p̄o? autem non log-
tur hic de esse in effectu: sed de esse q̄ditatis et eēntie: q̄d
quidem p̄. q̄ p̄mittit q̄ tales d̄riaz sūt que cōplent vniuersi-
tatiq; distinctionē. p̄ quod dat intelligere se log q̄ disti-
nctio significat eē. s. q̄ditatis et eēntie. de isto ergo eē et non
de alio loquit p̄o? Esse autem q̄ditatis et eēntie totam
rei eēntiam et quiditatē comprehendit. vnde idem est si
ue ipm̄ siue eēntiam recipere magis et minus: q̄r idem sūt
Esse autem rei eē p̄inum q̄d in re datur: sola alia sunt post
ipam: et quodāmodo in ipa recepta. q̄r ḡ in re non damus
aliquid an eēntiaz q̄d sūt recepti? eēntie. et ante eē q̄d d̄r
cum magis et minus dām? aliquid quod est recepti? ei?.
p̄. q̄ eēntie rei non dicitur cum magis et minus. Et q̄r eē
eēntie et eēntia sunt idem: pater q̄ optimē dictum ē q̄
eēntie vniuersi? est vnum et idem: neq; intensiōem
suscipiens neq; remissiōem. Dicendum est ḡ ad ar̄
q̄ dispositio h̄z latitudinem et idcirco ponit passuum dis-
poni magis et minus: non autem oī eēntia habet latitu-
dinē: sed ista que habet latitudinem ipa non recipit ma-
gis et minus. ppter dictā rōnem: sed subiectum ei? penes
ipaz dicitur cum magis et minus.

Tertio occurrit q̄stio vtrum sit bene dictū q̄ d̄riaz s̄z
accidens dicantur cuius magis et minus. vide-
tū enim q̄ non: q̄r bicubitum et tricubitum sunt differen-
tiae fm̄ accidens: et tū nec magis recipiūt nec min? Ad
istam questionem est dicendum q̄ distinctio d̄riaz eē-
ntialium ab accidensibus non d̄r ita sumi: ut intelligatur q̄
differentia quidem essentialis nō recipiat magis et min?
sed accidentalis differentia omnis intendi et remitti pos-
sit: q̄r hoc inuenimus in multis manifeste esse falsum: cū
oīs d̄riaz essentialis: quā p̄ i. idivisibili? sūlit careat intē-
sione et remissiōe. oī: et q̄ accipere h̄ita esse dictū q̄ d̄riaz
eēntiale sūt sine magis et minus: per h̄ ipm̄ q̄ sunt eēnti-
ales. Nam per hoc q̄ sunt eēntiales differentiae constitu-
unt essentiam rei. Eēntia autem rei non pot illi rei cui?
est eēntia cuius magis et minus conuenire. ppter assignata
rōnem. differentiae igit eēntiales dicuntur eē sine magis
et minus: q̄r per hoc ipm̄ q̄ sunt eēntiales. habent q̄ intē-

di non possunt neq; remitti. Set differentiae accidentales
dicuntur ex opposito intendi et remitti: q̄r per hoc ipm̄
sunt accidentales: non habent q̄ careant intensiōem et re-
missione: sed si que hoc habent ex alia causa habet: quē
admodū bicubitum et tricubitum non habent ex eo q̄ sūt
accidentales d̄riaz q̄ non recipiant magis et minus: sed h̄
bit ex eo q̄ rō ipo? confitit in indiuisibili.

Quas etiam determinantes dicunt. Differētia ē
que qua abundat sp̄s a genere: homo. n.
ab animali plures habet rationale et mortale:
animal enim ipsum nihil boz ē. Le. X.

Posita divisione differentiaz nūc p̄
accedit ad ponenduz descriptiones ei?.
dividitur aut̄ ista pars in partes quinq; fm̄ q̄ quinq; descriptions differentiae
ponuntur. z̄ ibi. diffiniunt aut̄. z̄ ibi. de-
scribunt aut̄. 4̄ ibi. assignant aut̄. 5̄ ibi
interius autem. Circa p̄inam descriptione
nez sic procedit. q̄r primo ponit et exponit eam. z̄ mouet
dubitacionē quādā. ibi. n̄ vnde. z̄ dubitationē solvitib;.
sed quēadmodū. Dicit ergo in prima parte q̄ philosophi
sic determinant. i. describunt differentias specificas. dif-
ferētia ē qua abundat species a genere. Ubi notan-
dum q̄ continet generis et speciei est duplex. vna quidē
secundum indeterminationem: et secundum hanc conti-
nentiam non abundant species a genere: sed genus abun-
dat a specie quia quicquid ponit sp̄s sub determinatione
totum ponit genus sub indeterminatione et adhuc ampli?
Alia vero est continentia secundus determinationem com-
prehensionem distinctionis aut rationis: et secundus hanc
continentia abundant species a genere sibi proximo vna
d̄ria: q̄r differentia specifica ponitur in distinctione speci-
ei: sed non in distinctione generis. sicut patet de animali
et homine. habet enī homo plus ab animali. i. q̄ animali
sui rōne et rationale et mortale. animal enim q̄ secundū
porphyrium est genus hominis remotum: ipm̄ de sua ra-
tionē nihil horum est. quia animal non est nisi substantia
anata sensibilis. ecce in rōne animalis non ponit nec
rationale nec mortale: q̄ tū ponunt i. rōne boz.

Nam vñ habebit species differentias: nec. n.
oppositas habet: nāq; in eodem simul non h̄z
oppositas. sed quēadmodū pbāt p̄tate qdē
h̄z omnes differentias sub se: actuvero nullā:
ac sic nec ex his que nō sūt aliquid sūt: nec i. code-
simul habebit opposita.

Deinde cum dicit. Nam vnde habebit. mouet dubita-
tionem circa predicta. dictum est enim q̄ genus non ha-
bet differentias. nam cum differentiae sint opposites: et op-
posita non sunt in eodem: videtur genus n̄ habere istas
differentias. est ergo circa hoc dubitatio. Nam si genus
non habet differentias: quia non habet oppositas res: et
ip̄e differentiae sunt opposites: vnde habebunt ipse species
differentias: videtur enim q̄ debeat eas habere a gene-
re: q̄r est secundum logicum proxima materia carū: sed
cum genus eas non habeat: videtur q̄ non possint eas a
genere habere. Dicende cum dicit. s̄z quēadmodū
soluit istam dubitationem dicens q̄ sicut probat per pa-
tetici gen̄ habet sub se omnes differentias suarū specie-
rum potestate: sed nullam habet in actu. et sic neq; sit ali-
quid ex his que non sunt: id est de non ente: nec sunt actu
opposita circa idem: sed solum in potentia. Est autem
notanduz q̄ species sunt et s̄tutus q̄ acceptiōe sua?

Dedicabiliū

differentiarum. vnde si eas non accipiunt a genere sed a
nibilo fieret tē aliqd de nibili. Itē nō q̄ actū ē distincti
us et determinatus p̄. Unde si genus haberet actu
d̄riaz suarū specierū tūc distincte gen̄ suas sp̄s ponet:
q̄r est falsum. nam in rōne animalis nō ponitur determinate
nec homo nec asinus nec aliqua specie ei?. et ideo nulla
talium d̄riarū h̄z genus in actu.

Confiniuit autem et hoc modo. Differētia ē
que de pluribus differentiis specie in eo q̄
quale sit predicator: risibile enim et mortale d̄
boz predicatu in eo q̄ quale ē homo dicitur.
sed nō in eo q̄ quid ē. quid est homo interrogata
nobis quenient ē dicere aīal: quale autē i. q̄
sī: quoniam rationale et mortale quenienter
assignabitur.

Deinde cum dicit. Diffiniunt. ponit aliam descriptionē
d̄rie. circa quā duo facit. p̄mo ponit et explanat ea: z̄ d̄r
redit rōne cuiusdā dicit in ea. ibi. Reb. n. ex mā. Dicit
q̄r diffiniunt et h̄ modo p̄hi d̄fam. q̄ d̄ria q̄ est de plurib;
differentiis sp̄e in eo q̄ quale predicator. q̄r rōnale et
mortale predicator de homine in eo q̄ dicitur qualis est
homo: et non in eo q̄ dicitur quid ē homo. q̄ nobis inter-
rogatis quid est homo: conuenientē assignabit. i. responde
bim̄ q̄ est rōnale et mortale. Est autē notādū q̄ ista de-
scriptio optime vñificat de differentiis generalib;: sed nō
verificatur de differentiis q̄ constituit speciem specialis
simam q̄ sunt vere differentiae speciales. Describitur dif-
ferētia essentialis conuertitur cum eo cuius eēntiaz com-
pler et determinat. v3. cum ipa sp̄e. vnde si sp̄s non sit de
pluribus sp̄eb; predicabilis. nec d̄ria q̄ cum ea conuer-
titur: et p̄ter eius eēntiam erit predicabilis de pluribus.
tideo rōnale q̄d cōplet distinctionē boz et cōvertit cū eo
p̄dicat de vna sola sp̄e q̄ est homo. si aut̄ sp̄s sit p̄dicabilis
de multis specieb;. sicut sp̄s subalterna. p̄dicatur tunc d̄
multis sp̄eb;: et d̄ria etiā q̄d cōplet eēntia ei?. vnde sen-
tē quod cōplet distinctionē aīal predicas de multis sp̄e-
bus. de tali q̄ d̄ria intelligit dicta descriptio. Diceret aut̄
forte aliquis q̄ etiā dicta d̄ria specifica ē predicabilis de
plurib; sp̄eb;: q̄r ipa non ponit determinatū gen̄ p̄ se nec d̄-
terminatū sp̄m: sicut rōnale dicit id q̄d h̄z rōnalitatē. vnde
q̄d detur habens rōnalitatē sūt sit tale sūt non. de
ilo rōnale pot p̄dicari. Sed ista sunt pueris dicta.
nam si d̄ria non ponit determinatum genus nec determi-
natū sp̄m: poterit tunc p̄dicari non solū de differentiib;
sp̄eb;: sed etiā de differentiis generis. q̄r est falsum. q̄r etiā
dīvidens determinate ponit id q̄d diuidit: nece ē q̄ d̄ria
determinatum genus ponat. q̄r ipsa est diuisiō genera: non
obstante q̄ ipa non participat genus. oportet etiā
q̄ ponat determinata sp̄m: q̄r alias non determinaret
gen̄ q̄d diuidit ad vna certam sp̄m. intelligitur q̄ dicta
descriptio aut de d̄riis cōibus circuloquentibus vna
d̄riam specificam: aut de differentia specifica que consti-
tuīt sp̄m subalternam.

Rebus enī ex materia et forma constatib;:
vel ad similitudinem p̄portionēq; materie et for-
me constitutionē habentibus: quēadmodū
statua ex materia ē erit: forma autem figura:
sic et h̄o communis et specialis: ex materia qdē
similiter p̄portionabiliter p̄sistit ex genere. ex
forma autem differentia: totum autem hoc. s.

animal rationale mortale homo est: quēad-
modū illuc statua.

Describitur autem huiusmodi differentiam et
hoc modo. Differētia ē que de pluribus differentiis
specie in eo q̄ quale sit predicator: risibile enim et mortale
d̄boz predicatu in eo q̄ quale ē homo dicitur.
sed nō in eo q̄ quid ē. quid est homo interrogata
nobis quenient ē dicere aīal: quale autē i. q̄
sī: quoniam rationale et mortale quenienter
assignabitur.

Describitur autem huiusmodi differentiam et
hoc modo. Differētia ē que sub codez genere sunt: rationale
enim et irrationalē boicē et equū: que sub eo
dez genere sunt diuidunt.

Describitur autem huiusmodi differentiam et
hoc modo. Describitur antem. ponit tertiam de-
scriptionem differentie. d. q̄p̄ hanc differentiam que est
differentia per se describunt p̄hi dicendo q̄ differentia
est que apta nata est diuidere ea que sunt sub eodem ge-
nere. Nam rōnale et irrōnale diuidunt ab initio homi-
nem et equum qui sunt sub eodem genere: q̄r est animal
Est autem notandum q̄ aliter diuidit genus per dif-
ferentias essentiales suarū specierū: et aliter per accide-
tia propria iparū: quia per essentialies differentias diui-
ditur primo et immediate: sed per accidentia propria di-
uidit sicut per ea que in re presupponunt diuisiōnem
factam. nam rōne et binnibile presupponunt ordine nature
hominem et equum. et per consequens presupponunt ordi-
ne nature: et si non ordine temporis: factam diuisiōnē ani-
malis in hominem et equum per rationale et irrōnale.

Assignant etiā hoc modū. Differentia ē qua
differunt a se singula: namq; h̄z genus non dif-
ferunt. Sumus enim animalia nos et irrōnali-
tia: sed additum rationale diuisit nos ab il-
lis. ratiōales sumus et nos et dī: sed mortale
appositū nobis diuisit non ab illis.

Deinde cum dicit. Assignant etiā ponit quartaz de-
scriptionem differentie. d. q̄p̄ hī etiam assignant. i. descri-
bitur differētia dicētes: q̄ differētia est q̄ differunt a se sin-
gula sub genere contenta. non enim differunt species sed
magis conuenient secundum genus: quia irrationalia
et nos sumus animalia: sed rationale additum animali separ-
atē differētia facit nos ab ipis. sumus etiam ratiōales
nos et du secundum opinionem ponentem aīa esse ani-
mata: et vocant ea deos: sed mortale additum rationa-
li separatē. nos differētia facit ab eis. Notandum est at
q̄ cum dicitur. Differentia ē qua differunt a se singula:
non sic intelligitur: vt omnia que diuersa sunt ab aliqui-
bus sunt diuersa aliqua differētia alia a se: sed species dif-
ferunt ipsa differētis que non sunt species. sed sunt ali-
quid specierū: differentie veronon differunt alijs dif-
ferētis: sed differunt seipis. Utrum est tamen q̄ magis
proprie loquendo: vt accipitur ex decimo metaphysice:
differēt oēdifferēt aliquo ab eo a quo differt: sed diuersū
seipso potest esse ab alio diuersum. vnde dī: que se ipis

Liber

ab initio et **in distincione** **et** **in diversitate** **et** **in differentia**.

Contraistis autem perscrutantes et speculantes differentiam dicunt non quodlibet eorum quod sub eodem est generis dividetur esse differentiam; sed quod ad eum conducit; et quod est pars eius quod est eum rei. Neque nam quod aptius natum est navingare erit hominis differentia; et si proprium sit bovis. Bicimmo. n. aiamur hec quidem apta nata sunt ad navingandum; illa vero minime dividentes ab illis. sed natum est et aptum ad navingandos non erit copletius substantia; nec eius pars; sed aptitudo quaedam. Iccirco non est talis quales sunt differentiae specificae dicuntur. Erunt ergo specificae differentiae quaecumque alteram faciunt speciem: et quaeque in eo quod quale est accipiuntur. Et de differentiis quidem ista sufficiant.

C Deinde cum dicit. Interius autem ponit quintam descriptionem drie. d. qd interius pscrutantes. i. intime et subtiliter considerantes dicta phoruz; dicit ipi dria esse non quodlibet eorum diuidentium ea que sunt sub eodem genere; sed quod diuidit et diuidendo conducit genum ad esse specificum; et quod est per se ei. quod est esse rei. i. entia rei. Nam aptum natum nauigare; id sit primum bonis; non tamen est ei dria. et tamen diuidendo ait al. dicimus aitiam hunc quidem nata sunt ad nauigandum; illa vero minime; per hoc diuidentes nos ab aliis. et tamen aptum natum ad nauigandum non est completem subiectum. c. entie bonis; sed ipsum completam presupponit. unde diuisio ait ipsi non sit primo et immediate sicut supra diximus; neque est pars entie; sed est quedam ei. scilicet completiva aptitudo. video non est talis quales sunt differentes quantum vocatur specificus. eruntque secundum hoc drie specifici; quantum faciunt. i. constituit alteram speciem; et accipiuntur. i. predicantur in eo quod quale. **C** Notandum est autem quod dria secundum rationem non est pars speciei; quod pars rei de tota re non predicitur; dria autem predicitur de specie. est vero pars entie secundum rationem diffinitio; quod diffinitio significat entiam integrum ex genere et dria. Pars autem quilibet diffinitionis est totum diffinitum secundum rationem; id ipsum exprimat secundum unum gradum perfectionis suum. **C** Ita notandum est quod dria haec multiplicetur. nam species facit copiosioresque sit genus; habet etiam genus qualificare suo modo; diuidit etiam ipsum genus in suas species; etiam species a se differre facit; et esse specificum constituit et complevit. **C** Ratione itaque prima datur prima descriptio de ipsa ratione secunda de ea datur descriptio secunda. ratione tertia datur de ea descriptio tertia. ratione vero quarti assignat descriptio quarta; sed propter quintum datur descriptio quinta.

Quamvis autem multa dubia sint in notabilibus declarata: adhuc tñ restant aliquid q̄stiones declarande. Et p̄mo q̄rit an sit bene dictum ḡ sp̄es hñt dñias a genere. videtur. n. q̄ non. qz sp̄es habent esse p̄ suas differentias; si ergo hñt dñias a genere. hñt etiam suum cē a genere. sed hoc ē falsum: qz genus ē imperfectus respectu speciei p̄fectum aut non hñc cē ab imperfecto. falsū est ergo q̄ sp̄es habeant dñias a genere. □ Ad istā q̄stionē ē dicendum q̄ duplī: q̄tum ad p̄is spectat: p̄t habeat aliqd ab aliquo. vno mō sicut ab agente: et alio mō sicut a materia. quē adinodum lignum hñc a generante formā suam sicut ab agente: et a materia hñc ipsam sicut ab eo cui ipsa forma adiuenit. sic ḡ dicere possum⁹ i⁹ p̄posito: q̄ sp̄es habet dñiam ab aliquo sicut ab agente: et ab aliquo sicut

Predicabilità

perfectionē non h̄z genus actu ex seipso. qz nominis ḡnis non
ponitur vna determinata essentia: sed potius ponuntur
per ipsen multe sub quadam indeterminatione. s̄z d̄rā sp̄cifica est que suo nomine vñā determinatam c̄nitiā signifi-
cat et certificat: et ppter ea ex d̄rā sp̄cifica accipit genu-
teram et determinatā c̄nitiā pfectionē. et p 28is 03 qz e
ipso trahat certū et determinatū esse. bene ḡ dictū ē: qz d̄rā
sp̄cifica inducit ad eē. Ad ar̄ vō ē dicēdū: qz eē c̄niti-
le pmo ē ip̄i sp̄ci. et ad tale eē conducit d̄rā sp̄cifica: sc̄
eē qz p̄ ē singulariū est eē acciūtale. Ca. V

Le idens est quod adest et ab eo pater suus
biceti corruptionem. Biuiditur ergo
in duo inseparabile et in inseparabile. Se-
parabile enim accidens est dormire; nigrum vero est inseparabilis
et ethiopi accidit. potest autem subiectum
nus albus; et ethiops nitens candore pati
corruptionem.

Proprius vero quadrifariā dī-
dit. Nam et id quod soli alicui spō-
accidit: et si non omni p̄prius ē
ut homini ēē medicisvel geomet-
rā. Et quod omni accidit et nō so-
li: quēadmodum homini ēē bipedē. Et quod s̄-
li: et omni: et aliquādo: ut homini in senectute
canescere. et quod soli: et omni: et semper: qui
admodum homini ēē resibile: nā et si non ridē-
at: tamē risibilis dī. non q̄ iāz rideat: sed q̄ ap-
tus natus sit ad ridēdū. hoc autem ei semp na-
turale est: et equo binnibile. Hec autem nomi-
natur vere propria: quoniam connectunt. qui
quid enim est equus binnibile est: et quicquid
est binnibile est equus. **Lectio.** XI

Postq; in superiorib; determinavit por;
predicabilib; q; entialit; predican; n; dete-
minat de predicabilib; q; predican; acci;
liter. et circa hoc duo facit. q; p;mo dete-
minat de pprio. z; vob; acci; ibi. Acci;
dens est. R; aut ordinis satis est ipro;
prius. Nam indicatae sunt esse predican;

accēs, p̄prium aut̄ est p̄dicatum p̄ se: accēs autem ē p̄ dicatum p̄ accēs: t̄ video p̄us agitur de p̄prio q̄d ō accēte dicit̄ ḡ in p̄ma p̄te q̄ phi quadrifariam diuidit p̄prium q̄i quod accedit alicui soli speciei: t̄ si non conuenit om̄ni dicunt prop̄prium: sicut conuenit homini esse medicī. Et q̄d conuenit alicui sp̄ei ōi quidem sed non soli dicit̄ p̄prium, non t̄n̄ absolute sed in ordine ad aliqd. sicut hoi p̄prium ē esse bipedem ī cōparatione ad quadrupedia. Erit dicit̄ p̄prium q̄d etiam alicui sp̄ei conuenit ōi q̄de 3 t̄ soli sed t̄n̄ aliq̄n̄ id est ī aliquo determinato t̄pe t̄ non semp̄t̄ sicut canescere conuenit ōi homini: t̄ soli: sed non semper sed aliq̄n̄ q̄z in senectute. Sed quartū p̄prioz est q̄d conuenit ōi t̄ soli t̄ semp̄t̄ sicut risibile cōuenit hoi. q̄z t̄ si non semp̄t̄ bō actu rideat: semp̄t̄ b̄z naturalem aptitudinem ad ridendū: t̄ risibilis ōr non q̄z actu rideat: sed q̄z ē apt̄t̄ natus ad ridendum. t̄ B̄ semp̄ ē ei. i. homini nāle: similr̄ t̄ eq̄ uenit binibile. hec etiā sūt q̄, p̄prie vocant̄ p̄pria: q̄z conuertuntur cum his quorum sūt, p̄pria: ois. n. equis. et binibilis. t̄ ō binibile est equis. **E**t autem notandum q̄ in quolibet modo p̄prioz ōs reseruari aliquā vi p̄pri conditionē sūnt aut̄ additioes v̄i, p̄pri inesse ōi: t̄ soli t̄ sēp̄. aut̄ ḡ reseruati conditio que est iesse soli t̄ sic est p̄nus modus: aut̄ reseruatur additio q̄ ē iesse ōi. t̄ sic ē secundus modus: aut̄ reseruan̄ iste due que sunt inesse om̄ni t̄ soli: t̄ sic est tertius modus. aut̄ reseruan̄ ōes tres conditions: t̄ sic est quartus modus. ex illa aut̄ conditio neq̄ est inesse semp̄ non sumif̄ aliquis modus: q̄z q̄d nec soli est nec ōi quātuncunḡ sit sēp̄: ē attributum sp̄ei per accēdens.

genere specie differētia p̄prio t̄ accidente:di-
cendum est que eis p̄pria sūt t̄ cōmūnia.

Deinde cuz dicit. Diffinit etia; adiungit alias duas de-
scriptiones accinis. d. q sic etia; accinis diffinit a phis: q
accinis est qd contingit eidē iesse t nō iesse. diffinit aut ista
descriptio a pma. qz pma datur fin iherendi actus: s; ista
z datur fin inherendi possibilite. Alia descriptio ē. q
accinis est qd neqz est gen: neqz est sps: neqz ē. pprū: neqz
dīa: semp autem cum est actu est in subo consistens. **C** Nota
dum est q ista descriptio non est intelligenda q rea q est
accinis non possit esse genus neqz alius qtuoz pdicabilium:
qz B ē fīm. videim. n. q color ē gen: t albedo ē sps: t m
verunqz ipoz ē accinis. Sed illa descriptio p tanto vā est
qz qtuoz eadem res possit ē accinis: t aliqd alioz quatuoz
pdicabilium: non tñ respectu ciuidē attribuit sibi itētio
accinis t intentio alicuius quatuoz pdicabilium: qz intē
tio accinis attribuit ei respectu subi de quo p accinis pre
dicatur. Intētio vero generis attribuit ei respectu ei
de quo per se predicatur. t sc vniuersaliter intentio mul
tius quatuoz pdicabilium ei conuenit respectu subiecti d
quo p accinis pdicat. t respectu cui attribuit sibi intentio
accinis. **C** Ultimo por cōtinuans dicta ad dicēda ad
iungit: q determinatis omnibus quinqz pdicabilibus
que in principio huius libri sunt posita determinanda. s.
genere specie differentia propria t accidente: dicendum
ē. n̄t̄r q sunt eis coia: z q p̄pia singulorū.
Ad pleniorē aut intelligentiaz pdicitorū oī inquirere d
aliquibus. t pmo virum pprūm debeat distingui
contra accidens. videtur enim q nō. qz ps nō dī distingui

Liber

contra totum: sed proprium est pars accidentis. cuius ratione est quod ens est substantia vel accidentis: sed proprium non est substantia: quod est accidentis. quod non potest distinguiri contra accidentem. Ad istam questionem est dicendum: quod accidentis dividitur modis sumi potest. uno modo enim est distinguiri contra substantiam et distinguiri alterius. scilicet per dicamenta accidentium et de tali accidente loquendo: nihil potest dari medium inter substantiam et accidentem: quod isto modo dicitur accidentis esse quod est aptum natum esse in subiecto: et substantia id quod est aptum natum ceterum non in subiecto: nisi autem natura creata est apta aut est in subiecto aut non in subiecto: et iter ista non cadit in medium: sicut nec iter affirmatione et negatione. Et secundum modum sumiendo accidentis ipsum per ipsum est per accidentem: et contra accidentem non dividitur. quod cum omnibus per ipsum sit aptum natum est in subiecto: omne per ipsum est accidentis secundum modum. Alio autem modo accidentis sumi potest secundum quod distinguiri per dicamenta per se: quo modo vocatur accidentis id solum quod per accidentem predicatur. et isto modo sumiendo accidentis: datur bene medium iter substantiam et accidentem. sicut est ipsum per ipsum: quod nec est substantia: nec per dicatur per accidentem sed per se: unde per se per isto modo sumendo accidentem ipsum per ipsum est non pars accidentis: sed dividitur contra ipsum: et secundum modum ponitur per ipsum unum de genere per dicibilium.

Secundo querit utrum vnius et eiusdem possint esse multa propria: accipiendo proprium large p. omnibus predicato p se. videt. n. q. non: q. propriam pueniunt et causantur ab eo cuius sunt: ppria: sed ab uno i. c. tuz vnum non puenit nisi vnu: vt habeat ex 2 libro de generatione. q. non puit esse multa: ppria vnius. Ad istaz questionem est dicendum: q. cuz natura sit determinata ad vnum: et consecutio ppri ad subm sit consecutio naturalis o. q. vnius subi fin vnum gradu sue naturalis pfectiois no posset esse inmediate nisi vnum proprium. Vterius est tu q. in uno subo possumus accipere no triu vnum: sed multis pfectionis gradus: q. gradum specificum et gradum generale. Et fm huius multiplicea gradus pfectionis nalis vni et eidem rei puit conuenire multa p se acciuita: que admodum hoc in quaum aial conuenit e. aptum natu sentire: s. i. c. tuz hoc: conuenit e. aptum natum r. cinari. Ulterius etiam fm vnu et eundem gradum pfectionis nalis puit eidem conuenire multa p se acciuita: no triu inmediate. et r. huius est: q. ab uno o. ordine quodam in multitudinem decuvenire. Si ergo acciuitia p se attributa rei fm vnu gradum sue pfectionis nalis sint multa: nece est q. ab illo uno gradu pfectiois in multitudine ordine quodam de uenias: vt. v. in immediate pfluat ab ipso vnu: ppiu: et s. p. o. mediate pfluat aliud: et illo mediate pueniar aliud: et sic de ceteris. que admodum ab hoie in quaum hoc forte p. puenit aptitudo ad r. cinadum: et hac mediante puenit aptitudo ab ipso ad miradum de visis: et hac mediante pfluat vlt eri aptitudo ad ridenduz. sic q. p. o. vnius recipit esse multa ppria: et quoniam. Ar. at iam solutum est. na quis ab uno i. c. vnu si pueniar in immediate nisi vnu: t. ab uno in quaum plura: puit puenire plura: et ab uno in quaum vnu puit mediante et p. a. puenire: sed in immediate vnu triu.

Tertio queritur utrum pprium sit ad assignandum semp

Tertio queritur ut p̄prium sit ad assignādū semp̄ in aptitudine. vñ enim q̄ sic. q̄r actus sunt singulariū: sed p̄pria sunt p̄mo attributa vñius; ḡ p̄pria oīa sunt assignāda in aptitudine. **C** Ad istius questionis cūdentiā est attēdēdū q̄ p̄nedam sunt p̄pria q̄ important ac- tiones aut passiones quasdā. & q̄r actiones & passiones sunt singularium: & p̄pria non sunt vñlium: iccirco vñr ista p̄p̄a sunt assignāda aut in aptitudine aut sub disfunctiōe qdā oppositor̄. In aptitudine qdē sicut risibile qd̄ dicit apti- tudinem est propriū boīs: sūd̄ disunctione vñ sicut dicit ḡ. p̄prium corporis mobilis ē gescre vel moueri. Quedā aut sunt alia p̄pria q̄ important actus quasdā formales

sicut habere tres non ipso est actionem aut passionem, sed quædam formaliter actum: et talia propria non est aptitudine animi gnare: immo est conuenientia quæ est secundum aptitudinem iuxta rationem ipsorum. Nam triangulum proprium habere tres, et non aptitudo ad habendum tres, quod de necessitate si est triangularis: et quod habet tres angulos equeles duobus recipit. ¶ Secundum autem non concludit quod actus existendi et actus qui sunt actiones aut passiones sunt singularium: sed actus quod dominus formaliter quædam coes possunt esse primo est viuum.

Quarto querit utrum oecaccis possit adesse et abesse
subo ppter corruptionem eius. vñ. n. g. nom. quia
mors et coruus sunt accidit p accens: et tñ subo non adueniunt si
ne corruptio eis. Ad istam questionem dicimus quod mors
et corruptio sunt accidentia p se et non p accens. Sed istud nihil
est. nam accidentia p se non corruptum subveniunt: sed magis ipsi
consequuntur. mors autem et corruptio necessaria corruptum id
cui adueniunt. vnde non potest esse eius accidentia p se. Et ideo dicimus
alioquin p mors et corruptio corruptum id cui adueniunt quantum
ad actum existendi: et quantum ad esse i effetur: non tñ ipse cor-
ruptum quantum ad esse essentia: et quantum ad actu intelligi-
di. Sed nec ista potest omnino conueniens: quia potest
aliquo modo tolerari. cuius ratione est hoc pceptum debet attri-
buiri cuiusque qd est de ratione sua. est autem de ratione mortis et cor-
ruptionis corruptum: vnde hoc est de ratione attribui. vñ. q. cor-
ruptum potest: que adueniente morte de morte: et que adueni-
ente corruptione de corrupto. verum est tñ p res que ad-
ueniente morte definit esse: non est subveniens. cuius de-
claratio est. qz idem est subveniens et puationis. Mors autem et
vita opponuntur. vt habitus et puationis. subveniens vita est
materia: qz est subveniens et influentia vita. vñ illa est mā
subveniens mortis: et qz mā prima est ingenita et incorruptibilis:
vt habeat ipsum physis. p. qz p. huic subo aduersit et absurdit
ta et mors sine corruptione ciuius. sicut dictum est de morte
intelligendum est de corruptione. qz qd p corruptionem tollit non
est subveniens corruptio sibi terminus. subveniens autem corruptio
est mā que manet. potest est dici p dicta descriptio ita
ligitur de accidentibus positivis et non de priuatiuis.

Quinto queritur utrum corius post determinatus
tempus possit intelligi alb? vñ eni q̄ non q̄ ite-
lectus non ē impossibilium: sed ipole est corii esse album
q̄ non pōt intelligi corius alb?. [Ad istaz questionem
dicunt qdā qd̄ corii pōt fieri et ē alb?, qd̄ si verum est
non est dubium q̄ pōt etiā albus intelligi. impossibile n. ē fe-
ri qd̄ intelligi non pōt. ḡcqd tñ de b̄ sit: semp manifestus
ē q̄ corii non ē niger iquantū corius: sed inquantū b̄ cor-
ius: c. qz pōt intelligi corius inquantū corius non intelligē
do hunc coriū: pōt optimē intelligi corius inquantū cor-
ii? non intelligido ipm ē nigru. vñ p̄ q̄ nigredo est sepa-
bilis a corio q̄stū ad actū intelligēdi. Ex oīti at pōt subin-
telligi corius alb?: qz si corio inquantū corius non co-
uenit nigredo: oīz q̄ corio inquantū corii nō repugnat
albedo. [Ad ar^m itaq̄ est dicendum q̄ non ē impossibi-
le: imo est verum q̄ corio iquantū corius nō repugnat
albedo.

Capitulum. **O**mniūne quidē omnib⁹ est de plurib⁹ predicari. **S**ed gen⁹ qdē dō omnibus specieb⁹ t de idividuis t differētia similiter p̄dica tur. **S**pecies quidez dō his que sub ipsa sunt individuis. **A**lt vero p̄p̄riū dō spe cie cuius est proprium. t de his que sub spe cie sunt individuis. **A**ccidens autem t dō specie bus t de individuis. nāqz aīal t dō equis t bo-

Predicabilium

bus et de canibus predicatur que sunt species:
et de hoc equo et hoc bove que sunt individua.
Irrationale vero de equis et bobus et de bis
que sunt particulares predicatur. Spes autem: ut
omo: de inferiorib[us] et de bis q[ui] sunt particula-
res predicatur. Proprium autem: q[uod] est risibile: de
bovie et de his qui sunt particulares predicat. Ali-
rum autem de specie cornu: et de his qui sunt
particulares: q[uod] est accidens inseparabile: et mo-
dus de bove et de equo: q[uod] est accidens separabile:
et principialis quidem de individua: secundario ve-
to de bis que continent individua. Le. XII.

Potquam determinauit porphyrius de omnibus quinque predicabilibus: in hac parte **A**pter determinat de cōtitibus et decimis ipsorum. et circa hoc duo facit. quod propter ponit cōmunitatem in qua oia conueniuntur et propter coitates in quibus non conue*n*tiunt oia: sed quod*a*. ibi. Code aut*e*st generi. sicut generis in prima parte quod code est omnibus quinque pdicabili*bus* de pluribus predicari. vbi etiam ait quod c*on*p*ri*nc*ip*al*is* pdicaf*it* de idemiduis: et sec*un*dario de his vniuersalib*us* non continent indi*vidua*. Ubi notand*u* est quod ea r*ati*onib*us* pdicantur de v*erbis* que sequuntur naturam v*erbi*. quod sequuntur naturam v*erbi* sunt de ipsis predict*at*a**. acc*ess*it*a*** aut*e* per se pdicata hic appellant*f*ac*it*a***pp*ri*ia*. v*n*on quod pp*ri*ia quide*m* p*ri*nc*ip*ali*is* conueniunt v*erb*is: posteri*is* idemiduis. Acc*ess*it*a*** v*ero* quod vt bisummitur n*on* sunt pdic*at*a** ap*er*it*a*** pri*us* o*mn*is quod conueniant idemiduis quod v*erbis*.

L'omme est auté generi et differetia p'mentia species: continet eni et differetia species et si non est quod genera. rationale eni et si non p'minet irrationalib' ut genus quemadmodum animal: s' p'minet hoie et deum: quae sunt species. et quicunq' pdicatur de genere ut genus: et de his que ubi ipso sunt specieb' pdicantur. quecumq' differetia pdicatur ut differetia: et ob his que ubi ipsa sunt specieb' pdicabuntur. Nam cum genus sit animal non solum de eo pdicantur ut genera substata et animatu: sed etiam ob his quae ubi animali sunt sp'ebus oibus pdican' vsq' ad individua. Cumq' sit differetia r'onale: pdicatur

Credo cū dicit. Propriū atq; gñis. pōit diuersitates gene
ris et dñe. d. q; pprīū ē generis de plurib; q; dñia pdicari
et alia pdicabilia. Et itelligi de dñis q; gen? diuidūt: et nō
de illis q; gen? stituitur. Itē gen? stinet dñiam in po⁴
dñis q; sūt pōra dñis sub se positis. vñ et sublato q; p;
tellectum tolles dñia: sed dñis gen? diuidērib; sublatis
oib; q; tū ad actū itelligēdi: adhuc pōt itelligi gen?: eo q;
iseriora nō sūt de itellecē suoz supioz. vez ē tñ q; i ac-
tu eēndi: gen? sine dñis diuidentib; cē nō pōt. Itē genus
pdicat i gd. s; dñia pdicat i qlē. Amplius gen? primū cu-
iusl spēi ē vñ: s; dñe dicit q; sūt plures. Et autē ē vez d
dñis accīstatib;. S; dñia cēntialis et pprīa atq; specifica
nō ē nisi vna vni? spēi. sumit. n. ab ultimo gradu pfectio-
nis cēntie q; ē vñ. Itē genus ē sile māc: differentia ē
similis forme.

Genus autem et species communis quidem sunt de pluribus predicari: quemadmodum dictum est. Sumatur autem species ut species: non autem ut genus: si fuerit idem species et gen.

Littera autem his est et priora his est de quibus

predicantur: et totum quoddam est utrumque.

Deinde cum dicit. Genus autem et species comparat genus

ad speciem: et primo quantum ad convenientiam. d. q. genus

et species conueniunt in hoc quod est predicari de pluribus: et est

bis sermo de specie in quantum species: ut dicit. Itē conueniunt quod

sunt priora inferiorib; de quibus predicantur. Itē quodlibet

iporum est totum quoddam suorum inferiorium.

Differunt autem eo quod genus quidem species continet: species vero continet et non pertinet genera: in pluribus. n. est genus quod species. Genera quidem continere oportet: et informata differuntur species per se species. vni et priora sunt natura littera genera: et simul interimitur. sed quod simili interimitur, et species quidem eius sunt est genus. genus vero cum sit: non omnino erit species. Et genera quidem uniuersae de speciebus predictantur: species vero est generibus minime. Amplius genera quidem abundat carum que sub ipsis specierum sunt continentia. species vero est generibus abusus predictantur: species vero est generibus differuntur. Amplius nec species sicut unius generalissimum: nec genus sicut unius specialissimum.

Secundo cum dicit. Differunt autem comparat ipsa penes differentiam. dicens quod differunt: quod genus continet speciem: et species non continet genus: quod genus de pluribus dicitur quod species: et quod genus continet in intellectu. ante specimen. et cum informetur differentia specifica: perficit. i. constituit speciem. unde et prius est genus quod species: nam interempto genere interimitur species: sed non econuerso. Et si est species ut homo: et quod sit animal quod est genus: et non econuerso. genera etiam de speciebus predictantur uniuersae. sed species non predictantur de genere. Item genus in continentia universalis abundat a specie. quod est universalis: sed in continentia definitionis species abundat a genere specificis. dicitur. Item species nunquam sicut generalissimum: et genus nunquam sicut specialissimum.

Generis autem et proprii coe quidem est secundum species. Namque si homo est animal est: et si homo est risibile est. Et equaliter dicitur predictari genus de speciebus: et proprium de his quod participant illo: equaliter. n. et homo et bos aialis est: et Licer et Lato sunt risibiles. Cœ autem est his uniuersae predictari: genus de propriis speciebus: et proprium de his quod est proprium.

Deinde cum dicit. Generis vero et proprii. comparat genus ad proprium: et primo finem convenientiam. d. q. genus et proprium conueniunt in sequendo speciem: quod si est species et quod sit genus: et quod sit proprium eius. Item conueniunt: quod sicut genus equaliter predictantur de suis inferioribus: sic etiam proprium equaliter predictantur de quibus predictantur. Itē utrumque ipsum predictatur uniuersae.

Differunt autem genus et proprium. quod genus proprium

est: posterior vero proprium: oportet. n. et est proprium aialis: hinc dividit differentiis et propriis: Et genus quod est de pluribus speciebus predictatur: proprium vero est una sola species cui est proprium: et proprium quod pertinet de eo cui est proprium predictatur: genus vero de nullo conuersis predictatur: nam nec si aialis est homo: nec si animal est risibile: et si vero risibile est homo: et econverso. Amplius omni species est proprium cui est proprium et soli et semper: genus vero est quod est in eis species cuius sicut genus: et semper: non autem soli. Amplius autem species quidem iterum propter non simul interimitur genera quoque sunt species propriae vero iterumta interimitur ea quod sunt proprias: et his interemptis ipsa fit interimitur.

Secundo cum dicit. Differunt autem ponit ipsum dicas dicens quod differunt: quod si genus proprium est species: sic etiam prius est proprius specierum: quod propria genus secundario dividitur. Item genus predictatur et de pluribus species: sed proprium predictatur de una sola species. Item proprium predictatur conuersim: et genus non conuertitur species: Item proprium est tamen soli species: sed genus non est eius. Item destructis species simul destruuntur propria: sed tamen quantum ad actum intelligendi non iterum tur genera destructis species.

Generis vero et accidentis communis est de pluribus: quemadmodum dictum est: predictari: sine se parabilem fit accidentis: sine inseparabilium. etenim moueri de pluribus: et nigrum de cornis et de omnibus ethiopibus et aliquibus inanimatis predictatur. Differunt autem genus ab accidente: quoniam genus animi species est: accidentia vero speciesbus posteriora sunt. nam et si inseparabile accidentis sumatur: tamen proprium illud cui accidentit quod accidens: et genera quidem quod participant certi principi: accidentia vero non equaliter. Intensionem vero et remissionem suscipit accidentis principiatio: genera vero minime. Et accidentia quidem in individualibus principaliter consistunt: genera vero et species naturaliter priora sunt individualibus substantiis. Et genera quidem in eo quod quid sit predictantur de his quod sub ipsis sunt: accidentia vero in eo quod quale aliquid sit: vel quomodo se habet uniusquodque. Quis est enim ethiops interrogatus: dicit niger: et quomodo Socrates se habet dicis quoniam sedet vel ambulat. Genus quod quo ab aliis quatuor differat dictum est.

Deinde cum dicit. Generis vero et accidentis: comparat genus ad accidentem: et primo quo ad convenientias. d. q. genus et proprium conueniunt in eo quod est predictari de pluribus. **D**einde eius dicit. Differunt. ponit ipsum dicas. dicens quod differunt: quod genus est prius species: sed accidentia sunt posteriora species. Itē et quod principiatio: principiatio ipsa est. et semper: et accidentia non participantur equaliter: immo recipiunt maius et minus. Item accidentia sunt principales in individualibus

sed genera et species sunt priora individualibus. Item genera predictantur in quod: et accidentia predictantur in quale vel quod se habent. sic quod dictum est quomodo genus differat ab aliis.

Contingit autem etiam uniusquodque aliorum differre ab aliis quatuor: ut cum quinque quidem sint: uniusquodque autem ab aliis differat: quater quinque viginti sicut oes differuntur. et semper posterioribus enumeratis: et secundis quod est una differentia superatis: propria etiam supra est: ter tis vero duabus: et quattuor tribus: quattuor versus: et quatuor: decem sunt oes: quatuor tres due una. Genus etenim differt a differentia et a specie et proprio et accidente. quatuor sunt oes differentiae. Differentia quo differt a genere dicuntur: quod quo differt genus ab ea dicebatur. re linquitur ergo quo differt differentia a specie et proprio et accidenti dicere: et sunt tres. Rursum species quo quidem differt a differentia dicuntur: quod quo differt a specie differentia dicebatur. Quo autem differt species a genere dictum est: quod quo differt genus a specie dicebatur. Reliqui est igitur quo differt species a proprio et accidenti dicuntur: et sunt due. Quo autem differt proprium ab accidenti relinquuntur: Nam quo a genere et specie differt principium est in illo: et ipsum differentia. Quatuor igitur sunt species differentiae ad alia: et tribus vero differentiae: duabus species: una autem proprium ad accidentem: decem sunt oes: quatuor etiam quod erat genus ad reliquias superiorum demonstrauimus.

Deinde cum dicit. Contingit autem colligit numerum comparationum que hic ponuntur. d. q. contingit uniusquodque quod predictabile separari ad alia quatuor. Item quod finis hoc videtur fieri quinque vicibus quatuor comparationes: et per annos videtur fieri viginti: sed tamen primum comparatur quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor. Item quod finis hoc videtur fieri quinque vicibus quatuor comparationes: et per annos videtur fieri viginti: sed tamen primum comparatur quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat:

Deinde cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor: et secundum postea ad tria sequentia: et quod erat comparatum ad primum: quod primum comparatur ad ipsum: et quod ad duo sequentia et quod restat: sunt in uniuerso comparationes quatuor: tres: due: una: que sunt decem.

Coedice cum dicit. Dicas vero et proprium. opat dicas et proprium ad alia quatuor

Liber

dens: et primo dicit quod concipiuntur secundum predicari de pluribus? Itē dñe
et acceptio concipiuntur in his quod est semper ad eū illis quibus insunt.
Deinde cum dicit. Differt. ponit ipsoz dñeas. d. qd dñe
continet spiritum et non continet ab ea: sed accidentia quodammodo
continet in quantum sunt magis velia quam subiecta: et magis vel
continet minus velia. Itē dñe non recipit magis et minus sicut
accipit. Itē dñe sunt in primis: sed acceptio straria miscet
tur in medius: et validus est mixtus ex albo et nigro.

Specie vero et propriae esse est quidem de se invicem predicari. Nam hoc risibile est: et risibile hoc est. risibile vero quoniam sed id quod natum est dicitur: sepe iam dictum est. Equaliter nam sit species his quod ex proprio prius patitur: et propria quorum sit propria. Differentia autem species a proprio: quoniam species quidem potest et alijs esse genus: proprium vero altius speciem esse ipole est. et species quidem ante subsistit quam proprius: proprium vero post sit in specie: oportet namque ante hoc enim esse: ut sit risibile. Amplius species quidem separata actum adest subiecto: proprius vero aliquam actum: potestate vero semper habere. nam semper actum est Socrates: non vero separata ridetur: quis sit natura semper risibilis. Amplius quoque termini differentes sunt: et ipsa sunt diaeta: et atque species terminus esse semper sub genere: et de pluribus differentibus numero in eo quod sit predicari: et cetero.

Ratificatur numerus et eccl. haec p. c. ad. Et hoc est
ra huius: p. p. vero e. soli t. semp t. oī adeē.
CDeinde cum dicit. Spēi vō t. p. p. comparat spēm ad
alia duo. t. p. ad. p. p. l. z. ad accīs ibi. Spēi vō t. accītis.
Comparat g. p. spēm ad propriū penes conuenientias. t. di-
cit q. conuenient i. B. q. de inuicē pdicant. Itē i. hoc cōue-
niunt q. ab eis quib. conuenient p. ticipant equalit. Scđo
cum dicit. Differt aut. ponit ipoz. dīas dices q. différunt
q. spēs pōt alijs esse gen. s. p. p. non pōt alijs spēb. q.
vni esse proprium. Itē spēs naturalis est prior. p. p. sicut
cā naturalis est prior suo effectu. Item spēs adest actu su-
is idividuis. sed. p. p. r. qnq; adest actu: qnq; aptitudie
Item spēs t. propriū differunt. q. hūt terminos. i. diffini-
tionea differentia.

Speciei vero & accentis cōē qđē est de pluribus p̄dicari. rare vero alie sūt cōitates: p̄p̄t̄ rea qm̄ q̄ plurimū distat a se accēns & id cui accidit. Propria vero vtriusq̄ sūt: sp̄ei qđ i eo qđ qđ ē p̄dicari de his quorū ē sp̄es: acciden- tis aut̄ in eo qđ quale quiddā ē: vel quomodo se h̄is, & p̄p̄ium ē vñāquāq̄ substātiā vna quidē sp̄ē participare: plurib⁹ aut̄ accidētibus & separabilib⁹ & iseparabilib⁹. Et sp̄es qđe ante subintelligi p̄t q̄ accidentia: vel si sint i- sepabília: oꝝ. n. ante eē subm: vt illi aliqd acci dat: accidentia vero posterioris generis sunt: & aduerticie nature. & sp̄ei qđē p̄cipiatio eq̄līr est: accidētis vero vel si isepabile sit non eq̄līr. ethiops. n. cū alio ethiope habebit colorē vel itensū vel remissū h̄z nigredinē. Restat igit̄ de p̄p̄io & accidēti dicere: quo. n. p̄p̄iu a specie & differentia & genere differt dictū est.

CDeinde eū dicit. Spēi yō, comparat spēm ad accīs. et p̄.

Clemadimón
ait Aristó. i. 4º metaphysice circa idē versatur di
alecticus & metaphysic⁹ & veteris de oībus cōside
rat. Cum ḡ intērio pum
phi verset circa ens cōe
qd̄ in decē pdicamentis
dūvidit necesse est fin
preallegatum texū Ari.
q̄ etiā logicus verset cir
ca aliqd̄ cōe qd̄ suo ambi
tu oīa pdicamenta cō
cludat. oībus autem cōe ē ēs. cōseq̄ tur itaq; vt videtur.
q̄ circa ens cōiter sūpt̄ vñsetur logic⁹ & metaphysic⁹. vii &
cōmē. i. 3º meta. dicit q̄ metaphysica & logica cōueniūt in
subo: qr̄ vt dicit subm vtriusq; ē ens. Sed tñ siderādūz
ē: q̄ ens nō pōt fin eandē acceptionē ēē subm & mā vtr
usq; cui⁹ rō ē: qr̄ scia totā suā entitatē & specificationē tra
bit a subo. Et qr̄ ab uno & codē inquantu idē trahit ò ne
cessitate idē: vt d̄f in 2º de gñatione: oīq̄ ab uno subo fz
vnā & eandē acceptionē eius: vna & eandē trahat entitas &
specificatio scie. nā si de entitate fin eandē acceptionem

Predicamentorum

tractaret metaphysic".² et logicus: opoziteret tūc logicas et metaphysicā eē sciam vñā et eandē. qđ cum sit euidenter falsū: dicere oꝝ ꝑ fꝫ diuersā acceptiōē entis determinat de ente p̄m⁹ ꝑ phs et logicus. Atēdendū iſī ꝑ de ente duplī est loqui: vno quidē modo simplī et fꝫ se: et alio mō fꝫ ꝑ hz ordīne ad ipas rōnē. et p̄mo cōsiderat d̄ ēte p̄m⁹ phs: ². aut modo de ente hz cōsiderare logic^o. vii et logica pro tanto vocatur scia rationalis. qꝝ nō cōsiderat de ente nisi vt stat in ordine et sub ordine ad rōnes. Diuersa itaq; ē intentio metaphysici et logici: qꝝ metaphysicus intēdit precipue et absolute declarare naturam entis iquātū ens. sed logicus precipue itendit dirigere et regulare ipam rōnes. Et qꝝ rōg oia discurrit: idcirco logica vt regulet pfe/ rōnes assumit considerationē oīuz. Et qꝝ sub ente qđ s̄ forte p̄ accēns accipit et ſhit ſubm logice: et idcirco logica eas fīm ſuā ſubam nō ſibi ſubalternat. Scđo autē mō ſibi ſualternat eas oēs et p̄mā phia: qꝝ oēs modū p̄dictū accipiūt ab ipa: et applicat ad mām. vnde et p̄ tanto ſim plr et absque vlli exceptione: dicēt ꝑ logica ē ſcia ſciap. Rōnes at facte in contrariū nō valent. nā ad ſciap ſubalternationē nō ſufficit ꝑ ſubm vnius contineat quocūq; mō ſub ſubalteri⁹. ꝑ regrif ꝑ ſteat ſub ipoita ꝑ direcete et ꝑ ſe ſhit et applicet ipm ad māz. Primum itaq; etia arg^o nō cōcludit ꝑ logica ſibi ſubalternet alias ſcias: ꝑ ꝑ bbeat ſe ad eas vt vlys ad pticulares. ² aut arg^o cōcludit ꝑ logica ſibi ſubalternat alias ſcias nō q̄ſtū ad ſb statia coꝝ: ſed q̄ſtū ad ſciedi et argumētādi modū: qꝝ ſic i ceteras ſcias descendit.

Secundo queret ut sit verū & postea dixim⁹: si ente rōnis ipsa x. pdicamenta ḡtineri. vñ n. g. n. qz̄s rōis distiguunt̄ ens nāc. s̄entia nāc sunt de x. pdicamentis. g. nō ē verū. x. pdicamenta ḡtineri sub ente rōnis. **C**Ad isti⁹ q̄stionis cūdētia ē sc̄edū q̄ es rōnis su mi pōt dupl̄r. vno qdē mō ita q̄ es rōnis appelleſ id solū qd̄ ēa rōne iſtitutū aur factū: fm̄ quē modū enunciatio filr gen⁹ sp̄s rōne secunde int̄tētōis etiā rōnis dīr. Et isto mō sumēdo ēē rōnis: entia n̄ ēē rōnis distinguunt̄. nec isto mō. x. pdicamenta ḡtineſ sub ente rōnis. Alio aut̄ mō ens rōnis sumi pōt magis large: vt ens rōnis dicat̄ oē id qd̄ pōt stare sub ordine rōis ipsi⁹ trahētis ad suā opatione. Et fm̄ hūc modū ens rōnis ḡphendit oē ens: qz̄ de oī en te pōt rō i grere: z p̄ n̄s pōt suo modo trahere oē ens ad suā opationē. vñ t. x. pdicamenta ḡtineſ sub ente rōnis ita sup̄to. Et sic p̄z rō ad arg⁹: qz̄ ens nāc nō distinguunt̄ ēē rōnis B̄z mō sumptū. s̄z ēē rōnis dictū p̄ mō.

Tertio querit utrum logicus consideret de x. predicamentis solu in ordine ad syllas. vñ. n. q. sic. qz. logica est de esse rationibus: s. p. primum ens rationis est syllas: g. logicus tamen x. predicamenta qz. alia considerat in ordine ad syllam. Ad istam questionem coiter consuevit dici quod omnia considerata in logica preter syllam considerantur solu in ordine ad syllam. dñ. n. q. p. dicamenta ponunt simplices terminos. termini aut sunt mā

Ante autem quod accedam ad expositionem libri, oportet videre
veritatem quarundam questionum, ut quod dictum est de logi-
ca scie cois: quod primum est ipsa ceteras sciencias sibi subal-
ternet. Vnde n. q. sic: quod sicut se habet subiectum vnius scie ad subiectum al-
terius: sic est et se habet una scie ad aliud. sed subiecta ceterarum sciarum
est subiectum logice: ergo logica ceteras sciencias sibi subalter-
net. Ad istam questionem dicunt quod logica sibi subalter-
net omnes sciencias. Et rogo quod possumus? Adducunt etiam
rationem aliam: quod ut dicunt logica in omnibus sciencias descendit: cuius genere
accipitur ex posterioribus. scie subalternantis sit in aliis sciencias
descendere: videtur quod logica cunctas sciencias sibi subalternet.
Sed ista opinio non potest stare. cuius ratione? quod scie subalternata
accipit subiectum scie subalternantis ictus tale: et ipsum trahit et
applicat ad materiam eius, scilicet aliis scie spalpeles non accipiunt subiectum logice
quod subiectum logice est in rationibus. alie autem scie spalpeles accipiunt ens
non de ictu eius rationibus: sed solu[m] ictu ens: et ipsum applicant ad
materiam: nam ille scie quod accipiunt et habent ens: ictus est rationibus: sunt
scie rationales. non autem omnes scie sunt rationales: sed plures sunt scie
rationales: quod de ipsis rebus considerat similitudinem et realitatem et nam
sua propria. unde evidenter per ipsum quod falsum est ita similitudinem dicere quod
logica cunctas sciencias spalpeles sibi subalternet. Est igitur consideratio
quod de scientiis logico possumus duplum. uno quod est modo ictus
ad suam subiectum: et alio modo ictus ad modum scientie et argumentationis
quod utrumque de quo modo omnes scie per logicam dominum solu[m] quod: sed
logica sola de ipso dicitur propter quod per ipsum quod est modo de scientiis logico
de ipsa logica sibi non subalternat ceteras sciencias: quod subiecta
scie sumitur ex subiecto suo. Subiectum autem sciarum spalpeium non potest se-

Liber

substantiis materialibus non determinet metaphysicū rōne sūt: aut q̄ substātia imaterialis & n̄ens iōstū ens: sit subm̄ metaphysice. Eodē itaq̄ modo oꝝ intelligere q̄ cum sub ente rōnīa: circa qđ v̄sa logica: p̄tineant̄ tā decc̄ p̄dicamēta c̄q̄ syll̄: qz tñ rō entis rōnīs p̄pr̄issime & pfectissime in syll̄ reseruaſ: p̄s logice in qua de p̄dicamētis agitur: aliquo mō ordinat̄ ad p̄tē logice in qua agit̄ de syll̄. Nec tñ id dicēdū q̄ logicus non cōsideret de p̄dicamētis rōne sūt: aut q̄ syll̄ sit subm̄ logice. & non ip̄m ens ratiōis. Unī p̄z ratiō ad arg⁹. bene. n. ē verū q̄ sc̄ia p̄dicamēt̄ ordinaſ mō suo ad sc̄iam de syll̄: sed non concludit arg⁹ q̄ solum rōne sūt: & non rōne sūt de ip̄s in logica agatur. Aliq̄ autem rōnā soluta est.

Quarto q̄ritur vtrum logicus consideret de decem
predicamentis solū rōne secundāp. intēcio
num: q̄ attribuim̄ reb̄ i p̄dicamento ordinatis: vñ. n. ḡ
sic: q̄ dicit auicēna q̄ logica ē de secūdis itētionib̄ q̄ ap
ponunt intētionib̄ p̄mo ītellectis. ḡ de reb̄ p̄dicamēta
lib̄ ip̄ologicus non agit: nisi solū rōne secundāp. intēcio
num q̄ appontuntur eis. Ad istam q̄stionē vñ cōiter di
ci q̄ logica de reb̄ p̄dicamētalibus non agit nisi pp se
cundas intentiones. d̄ enī ḡ logica ē sc̄ia intentionis: t̄ n̄
sc̄ia rerum: q̄ sc̄ia rōnis: t̄ non sc̄ia naturalis. sed ista op̄i
nio nō placet mihi. manifestū ē enī q̄ rōp̄t errare nō so
lū i reb̄ p̄dicamētalib̄ quo ad intentiones secundas: sed
etīa quo ad ipaz. pprietatē. nā rō nō solū decipi. qñq̄ cre
dēdo eē gen̄ qđ nō est gen̄: sed tñ sp̄es: vñz etīa decipit
credēdo qñz eē subam qđ nō ē suba: s̄ accns. Quia ḡ logi
ca ē sc̄ia rōnis: necūm ē q̄ i ordine ad rōne deterret logi
ca de reb̄ p̄dicamētalib̄ q̄stū ad suas pprietates: t̄ non
solū q̄stū ad sc̄das itētiōes eis attributas. Et ppterea B
ḡd̄ appet ex ipo tractatu Aristo. nā s̄ de ipis tractares in
logica solū pp secudas itētiōes: pfecto i B. li. illa docuitz
ori. de eis. q̄ q̄ potuissit vna z̄ itē ab alia discerni: t̄ n̄ ita
diffuse eaq̄ q̄ discernit nā vni p̄dicamēti a re p̄dicantū
alteri: t̄ n̄ facit totū oppo". Nā p̄ totū issit i declaran̄
res ipas p̄dicamētales fz̄ suas. p̄pas rōnes: fz̄ suas. pp
rietas: p̄ quas indicari possit t̄ cognosci ḡ hec res p̄dica
mentalib̄ nō ē illa. vñ p̄z enidēter ḡ de rebus p̄dicamēta
lib̄ rōne sūt: t̄ nō solū rōne secundāp. itētionū: bz̄ s̄tide ra
re logic̄: q̄suis semp̄ i ordine ad ipaz rōnem. Dōv̄ ē ḡ
ad arḡ q̄ z̄ intētiōes dñr ab auicēna. p̄ tanto eē subz̄ lo
gice q̄ i eis p̄ tanto reseruat rō ētis rōis qđ ē subz̄ i logica
z̄nō q̄ a subo logice excludat̄ itētiōes p̄. Alia aut̄ rō
nō valet. nā dato q̄ logica sit sc̄ia itētionū: nō tñ itētiōes
oēs sūt itētiōes sc̄de: sed sūt ēt itētiōes qđā p̄ de quarum
nūero sūt res p̄dicamētales relate ad s̄tideratōes rōnis.

Quinto q̄as qd sit subz in li. pdicamētoꝝ. vt eni
q̄ ipa. x. pdicamēta: qr id ē subz i scia de q̄ p
cipue i scia tractat: sed in Bli. tractat p̄cipue de istis. x. p
dicamētis: g. x. pdicamēta sūt subz ei. C Ad istā q̄stionē
dicit qdā q̄ subin i Bli. ē suba. rō aut ipoꝝ. q̄r id ē subz
i scia cui attribuunt̄ oia q̄ i scia considerant: sed oia q̄ cōsi
derant i Bli. vt dicūt: attribuunt̄ sube: qr oia nouē pdica
mēta accītiū nō sūt entia vñi p̄ attributionē ad subam. et
idcirco dicit q̄ suba ē subm h̄ li. Sed ista p̄ nō ev̄isque
quaꝝ vñi cui rō ē. qr q̄uis oia pdicamēta accīn̄ habeat
entitatē p̄ attributionē ad subam: qd̄l tñ ipoꝝ h̄ suā or
dinationē pdicamētalem de se. et qr h̄ de istis agit rōne
istaz distinctaz ordinationū pdicamētaliū: vt. vñ. sciaf
qd sit ordinādū i vno pdicamēto et qd i alio: p̄ q̄ n̄ suba
ē subin hñ li. sed aliqd i quo vniunt̄ oia pdicamēta q̄stū
ēt ad suas pdicamētale ordinatioꝝ. oia aut vniunt̄ in
ente rōnis sumpro subrōne ordinabilis i pdicamēto. igit
ens rōnis subrōne ordinabilis i pdicamēto ē subm h̄ li.
Moti aut̄ dicen̄ oppoꝝ yaleret: si tractaret de predi-

camentis in B libro solū proprie iport entitatē tempore predi-
camentalē ordinationem. Argumentū autem factū in oppo-
sitū dicitur cludere quod xistit predicamēta sunt submissiūs linon
simpler sed inquātū vniversitūr in vno consideratue ens rationis pre-
dicto modo sumptuo: quod vniverso lino: et yniverso scie subiectū deberet esse
enū tempore multa.

Incipit liber predicatorum Aristotelis.
Capitulum primum prime partis.

corum quo sunt animalia propriam assignabat
utriusq; rationem. Lectio, II.

Nunc accedam⁹ ad expositionem libri. cō-
sueuit aut̄ iste liber diuidi cōiter i ante-
p̄dicamēta: t̄ p̄dicamēta: t̄ postp̄dica-
mēta. z^o ps̄ ē ibi. eoz q̄ fz. z^o ē ibi. quoti-
ens solet oppōti. Antep̄dicamēta dicit
ē illa quoꝝ cognitio ait edit cōiter co-
gnitionē p̄dicamētoꝝ. In p̄dicamentis
aut̄ possum⁹ 4. attendere: vñ qđē 2ditionē p̄dicationis
a qua p̄dicamētu trahit appellationē. aliud aut̄ possum⁹
attēdere q̄ res p̄dicamētales certis vocib⁹ dīr̄ signifi-
cant. z^o attēdim⁹ i eis diuersā 2ditionē étitatis. et 4° in
ip̄s possum⁹ attēdere 2ditioꝝ p̄dicamētālordinatioꝝ.
vñ fz hec Aristo. quīor facit i p̄ma pte: qz p̄ qđē notificat
diuersos p̄dicationis modos. z^o v̄o ip̄e ponit diuisionē
cibiliū. ibi. Eoz q̄ dicūf. z^o aut̄ p̄t̄ dīl̄ ictiōnē étiū. ibi.
Eoz v̄o q̄sf. z^o 4° p̄t̄ regulas s̄t̄ ficiat̄ ordine p̄dicamē-
tale ibi. Quī alreꝝ d̄ altero. p̄dicationū at̄ alia équo-
ca. alia vñioco. et alia denoiatiā. Un fz h̄ ip̄ pte: z^o s̄c
qz p̄ ostēdit q̄ p̄dicari dicāt̄ equoꝝ. z^o v̄o declarat q̄ dici-
m⁹ p̄dicari vñioco. ibi. Uniuoco dicūf. z^o māfesiat
q̄ dicunt̄ p̄dicari denoiatiū. ibi. Denoiatiā. Est atmo⁹
q̄ p̄dicationē analogicā h̄ ip̄ nō distinguit ab equoꝝ: q̄
vtraqz ip̄edit rōc̄ gñis qd̄ vñioco p̄dicat̄. sic ḡ cōiterit

medo equocā p̄dicationē equoca p̄dica⁹ fgit i⁹ ip̄is trāscē dentib⁹ q̄ aīcedūt sua cōitate ⁊ circueūt oia predicamēta. p̄dicatio vnuoca n̄ iuenit i⁹ eis; s̄z regis i⁹ reb⁹ in quocūq̄ p̄dicamēto ordinatis. p̄dicatio vno denoīatiua iuenit p̄pē i⁹ solis accentib⁹. ⁊ i⁹ declaratiōe talii p̄di cationum p̄notificat ari. p̄dicationē equocā. 2º p̄dica tionē vnuocā. ⁊ 3º denoīatiua. Dic̄ ḡ i⁹ p̄te. q̄ illa dicuntur ad se iuicē equoca quoꝝ ē cōe soli nomē. sed ratio. i⁹ diffinitorio idicatiua sube. i⁹ essentie data s̄m illud nomen ē diuersa. s̄c hō v̄us ⁊ q̄ pingit ad ei⁹ similitudinez dicit aial. sed equocū. qz eoz. s̄. hois vi ⁊ hominis picti cōe ē so lum nomen aialis; s̄z rō idicatiua sube data f̄z illō nomē est diuersa. qz si alijs assignat diffiniendo qdē vtrūq; s̄. homo verus ⁊ homo pictus. ⁊ dicat quomodo. i⁹ qua rōe ambo sint. i⁹ sint animalia. non assignabit vnam rationes communem. sed diuersam. ⁊ vtrisq; suā p̄priam. qz p̄pā rō per quam hō verus dicit̄ aial est qz v̄ esse substantia animata sensibilis. s̄z p̄pria rō qua hō pictus dicit̄ aial ē. qz ē imago substantie ḡate sensibilis. Est aut̄ notandum qz si

Predicamento

strictè sumatur equiuocū fīm q̄ distinguit̄ contra analogia. nō dicis equiuoce s̄z analogice de aiali vero & de aiali picto, cuius rō est: q̄ q̄ aliquid sic dicit̄ de pluribus: p̄d vno ipsoz dicit̄ per se & de alio dicit̄ per ordinē & attributionē ad ip̄z: hoc dicit̄ de eis predicari analogice. Animal vō dicit̄ de aiali vero p̄se: & de aiali picto dicitur per ordinē & attributionē ad ip̄m: vnde p̄z q̄ de eis dicit̄ analogice, sed equiuoce: strictè sumatur equiuocū: tunc dī ip̄m nomen de plib⁹: q̄ si fīm diuersam significatiōnē dicitur de vtriqz: p̄ vtriqz uenit s̄z se: & non vni per ordinem & attributioñē ad alio, sicut cōtingit p̄ ille q̄ nasci p̄ pie vocatur marcus, & ille qui nascitur neapoli vocatur marcus codē noīc. nā tūc tale nomē dī de vtriqz fīm se: & aliud significat dictū devno: q̄ significeret dictū de alio. Cuiusoc̄a dicuntur quorū nomē cōc ē: & fīm nomē eadē rō substātie: vt aial: bō atqz bos, cōtēni noīe vtraqz aialia nscipanf: & ē substātie rō eadē. Sigs enī assignet vtriusqz rōem qd vtrunqz sit quo fīnt aialia eandem assignabit rationem.

est: sūt hō currīt: bō vīcit: eavero q̄ sine p̄plexione dicunt̄ sūt: vt: hō: bos: currīt: vīcit.

Deidecū dicit. Eoz que dicunt̄, ponit diuisionē dicibiliū: dicens q̄ eoz q̄ dīr. i. voce p̄feruntur: alia dīr sine complexione: & alia cū cōplexione. i. alia p̄feruntur voce simplici q̄ est dictio: & talia p̄feruntur voce complexa que ē oratio. & h̄ē qd̄ dicit se exponens cū subdit: ea que dīr s̄z complexione sunt ut ista: hō currīt: & ista oratio: hō vīcit. Ea vero que dīr sine complexione sunt ut ista dictio homo: & ista dictio bos: & ista dictio currīt: & ista dictio vīcit.

Estant notandū q̄ significatiōnē vocis p̄plexē non p̄ se s̄z rōne sua p̄ partiu ordināf in predicamento: quēadmo dū p̄z de ista voce q̄ est aial rōnale: vt est diffō. q̄rō totū bō p̄ se situāt̄ in ordine pdicamētālī: sed p̄ sua p̄tes ponit̄ in diuersis stib⁹: q̄rō aial ponit̄ in situ generis: & rōnale ponit̄ in situ dīfīe. s̄z significatiōnē vocis icōplexē p̄se cadiit in vno certu situ pdicamētālī ordinatōis: s̄c aial dī se i pdicamētō bō suū sitū: & rōnale sitū: & sitū bō.

Ca. II.

Deinde cu[m] dicit. Uniuoca dicunt[ur]. declarat que dicant[ur]
predicari vniuoce. dices. q[uod] illa dicunt[ur]. p[ro]prie vniuoca quo-
rum enim nomine co[n]tineat: et eadem r[ati]o. diffinitio significativa
sive i[n] essentia data f[or]mam illud nomen. sicut h[oc] t[er]tius dicitur
a[li]o: et vniuocantur ambo sibi ita c[on]siderantur. q[uod] vniuocantur s[ed]
homo: t[er]tius s[ed] co[n]sideratur a[li]us: et r[ati]o. diffinitio indicati-
v[er]a: data f[or]mam illud nomine a[li]us est eadem. q[uod] si q[ui] assignat
vniuocantur r[ati]o: et dicat quid sit vniuocantur ipso: t[er]tio: q[uod] i[st]o.
q[ui] r[ati]o sint a[li]alia: eadem assignabit r[ati]o a[li]is i[st]o: q[uod] i[st]o.
h[oc] t[er]tius dicitur a[li]o: q[uod] est subiectum animata sensibilis.

Denominatio vero dicunt quecunq; ab aliquo solo differetia casu secundum nomine habet appellationem: ut a grammatica gramicus: et a fortitudine fortis.

Deinde cū dicit. Denominatiua vero. ostēdit q̄ p̄dicantur denoīatiue: dicens q̄ denoīatiua dicuntur quocunq; sit appellationē s̄m nomē ab aliquo: differētia ab ipo solo casu, i. sola terminatione vocis. sicut grāmaticus habet appellationē a grāmatica s̄z nomen: et differt ab ea in terminatione vocis: qz aliter terminat̄ ista vox grāmatica: et aliter terminat̄ ista vox grāmaticus. sic etiā fortis s̄m suuī nomē habet appellationē a fortitudine a qua differt i terminatione vocis. **N**otādū ē aut̄ q̄ abstracta et cōcreta s̄b differt. q̄t̄ ad pr̄s spectat: q̄ abstracta resp̄cū xere, tor s̄r dno i antī: et cōcreta s̄r dno i resū abstractor.

et ab eius nomine sumat appellatio eius; et non solù sed etiam re. Et at pater dico quod quicunque aliquis dicitur eis re deriuat ab aliquo abstracto; a quod tamen quod non dicitur eis non nominatur nisi assumit ab ipso appellatio eius; et de nomine latius respectu eius. quemadmodum in rem deriuat studiosus a virtute; quia propter virtutem quam quis realiter habet de studiosus. quod tamen nomine studiosi non deriuat a noie virtutis. non dicimus studiosum denominari in die a virtute; sed potius a studiositate. et alius dicitur denominari ab albedine; quia a noie albedinis deriuat nomine albi. Item notandum est quod res noiamus ut cognoscimus; et forma est principium cognoscendi ipsum formatum; et conuenienter etiam ponit quod sit principium denominandi ipsum. et quod forma dicit intelligi noie abstracto; et noie dicitur dicit intelligi formatum ipsum; et conuenienter ponit nomen dicitur deriuari a noie abstracto.

Ex q̄ dicit̄ alia qdē b̄z cōplexiōē dicunt̄:
alia vero sine cōplexiōe. t̄ ea q̄ b̄z cōplexiōē di-

cūt; sūt hō currit; hō vicit; ea vero q̄ sine pplexione dicitūt sūt; vt; hō; bos; currit; vicit.

Credeide cū dicit. **E**x quæ dicunt̄ ponit diuisione dicibilium: dicens **G**e **E**x quæ q̄ dñr. i. voce p̄feruntur: alia dñr sine complexione: et alia cū cōplexione. i. alia p̄feruntur voce simplici q̄ est dictio: talia p̄ferunt̄ voce complexa que ē oratio. **B**ē q̄d dicit se exponens cū subdit: ea que dñr p̄ complexione sunt vt ista: hō currit: et ista oratio: hō vincit. **E**ta vero quo dñr sine complexione sunt vt ista dictio homo: et ista dictio bos. et ista dictio currit: et ista dictio vincit. **C**esta aut̄ notandum q̄ significatū vocis complexe non p̄ se s̄ rōne suā p̄ partitū ordinat̄ in predicamento: quædāmo dū p̄z de ista voce q̄ est aīal rōnale: vt est diff. q̄r̄nō totū b̄ se situat in ordine pdicamētali: sed p̄ suas ptes ponitur i. diversis stib⁹: q̄r̄ aīal ponit in situ generis: et rōnale ponit i. situ orie. **S**ignificatiū vocis icōplexē p̄ se cadit in uno certu sūmū pdicamētālordinatōis: sic aīal d̄ se i. pdicamētālo: hoc sūmū p̄ se cōsiderat: ut p̄ se cōsiderat. **H**oc dicitur: q̄r̄ aīal ponit in situ generis: et rōnale ponit i. situ orie.

Tru que sūt alia d̄ subiecto quodam dicunt̄: i subiecto vero nullo sūt: vt homo de subiecto quidē dicit̄ aliquo hoīe: i subiecto at nullo ē. Alia at i subiecto qdē sūt de subiecto autem nullo dicuntur. In subiecto autem esse dico qd̄ cum sit in aliquo non ē sicut quedam pars: t̄ impossibile ē sine eo cē in quo est: vt quedam grammatica in subiecto quidē est in anima: de subiecto vero nullo dicitur, t̄ quodd: mi albus in subiecto est corpore: ois enim color in corpore est. Alia vero de subiecto quodam dicuntur: t̄ in subiecto sunt: vt scientia. in subiecto quidem est in anima: de subiecto vero dicitur vt de grammatica. Aliavero neq; in subiecto sunt: neq; de subiecto dicitur: vt aliquis homo: vel aliq; equus: nihil enim horuz neq; in subiecto est neq; de subiecto dicitur. Simpliciter autem que sunt idividua t̄ numero singularia de nullo subiecto dicunt̄. in subiecto aut nihil phibet ea esse: quedā enim grammatica in subiecto est.

Deinde cū dicit. Eorum vero q̄ sunt. ponit differentiam entium: dicens q̄ eoz que sunt: siue ipsoꝝ entia: alia dir̄ de quodā subo: s̄ in nullo subo sūt: sic sūt subelevatales: vt hō ḡ dicit̄ de aliquo hoīc subiecto. i. iferiori sibi: sed in nullo subo est. aliqua vero in subo gd̄: sed de nullo subo dñr. Ubi notādū ē q̄ alt̄ sumū subz i dici de subo: et alii ē ē i subo. nā i dici d̄ subo accip̄t̄ subim p̄ alii iferiori: s̄ in subo accip̄t̄ subz p̄ eo qđ substermit̄ ipis accip̄t̄. vñ dō d̄ de quodā hoīc vt de subo: qz gdā hō ē iferior hoīc. Et quāuis hō sit i quodā hoīc d̄ tñ nō ē ē i subo: qz nō est eo sicut accidens: s̄ sicut sup̄ i iferiori de quo pdicaf̄ n̄ accidens. sed c̄ntialr. et iō Arist. expōn̄s gd̄ sit ē ē in subo dicit. in subo aut̄ dico illud ē ē qđ cū sit in aliquo nō ē ē ipo-
dicut quedā p̄ ei. siue supple integralis siue constitutia: ipole est ē ē sine eo i quo est. iste enī sūt aditōes accidens: quia accidens non p̄ esse sine suba in qua est. et non est pars sube neq̄ integralis neq̄ constitutia superi: aut̄ potest dici p̄ constitutia sui iferioris: sicut alia est pars consti-

Liber

Iam rectificante ordinationes vnius predicamenti i comparatione ad aliud pdicamentum. dicens. qd diuersorum generum et non subalternatim positorum diuerse sunt species et dñe: sicut aialis et scie. nam dñe aialis sunt gressibile: volatile: bipes et similia: sed nulla haec est dñe scie. qd vna scientia non differt ab alia i eo qd vna sit bipes et alia non. Qua uis autem genera diuersa non subalterna non possint hinc easdem spes aut differetias: subalternoꝝ tamē generum nihil. p̄hibet eē easdem. qd superiora pdicantur de inferioribus: sed dñe constituita superiorum de ipso superiori pdicat: qd pdicatur etiam de inferiori. t p̄q n̄s q̄cūq; differetie fuerint pdicati i generis superioris constitutive: eedē erit constitutive subi i generis inferioris. Ca. V.

Estū qdēz q̄ sū nullā cōpleriōz
dicunt singulū aut substatiā signi-
ficat: aut quātitatez: aut q̄litatez:
aut ad aliqd: aut ybi: aut qñ: aut
situm: aut habere: aut facere: aut
pati. Est at̄ substatiā: vt singulariter dicat: vt
hō equis: quantitas vt bicubitū tricubitū: q̄li-
tas vt albū: ad aliquid vt duplū: ybi vero vt i-
loco: quādo antez vt heri: sitū vero vt sedet ia-
cer: habere vt calciatus armat: facere vt seca-
re yrcere: pati vt secariyri.

Crede cum dicit. **E**oꝝ q̄ fīm nullam. pſequiſ de p̄dica-
mentis. ⁊ circa hoc 3^z facit: qz p̄mo ponit diuisionem pre-
dicamētoꝝ. ſed overo ostendit quomō ipſa ſe habeant ad
affirmationē ⁊ negationē. ibi. **S**ingula iigit. ⁊ 3^z. de quolz
p̄dicamento proſequiſ: ibi. **S**uba autē. ⁊ qz dicibile inco-
plexum eſt qd per ſe locat in certo ſitu predicamenti. id
cīrco dicibile īcomplexum diuidit in decē p̄dicamēta: di-
cens. qz eoz que fz nullā complexione dicunt. id est dici-
biliū in cōplexoꝝ singulū ſignificat aut ſubam. aut q̄ti-
tate: aut q̄litatez: aut ad aliquid: aut vocant quando: aut
ſitu: aut habere: aut facere: aut pati: ⁊ vi figuraſtr. i.elex-
plariter dicat: ſuba ē vt homo equ⁹: quantitas vt bicubi-
tum tricubitū: qualitas vt album: ad aliquid: vt duplum
⁊ maius: vbiꝝ eē in loco: quādovit heri: ſitū: eſſet ſede-
re iacere: hfe vt calciatū eē: ornatum eē: facere vt ſecare
vſre: pati vt ſecari vri. **C**est aut hic notandū q̄ cōueni-
enter hic nō diuidit in decē p̄dicamenta ens quod ſumि-
tur ab eſſe: ſed dicibile īcomplexum: qz nō conſiderat lo-
gicus p̄dicamenta fīm ſuū eſſe abſolutū ſed fīm ſuas ordi-
natiōes p̄dicamentales. ordinatio aut p̄dicamentalis cō-
pletur fīm ſubiectionē ⁊ p̄dicationē. p̄dicatio at ſit per di-
ctionē: ⁊ ideo uenienter hic diſtinguit dicibile īcomple-
xum in decē p̄dicamēta. **C**itē eſt notandū q̄ dicibiliū
quedā ſignificant aliqd poſitiū in nā. ⁊ quedā nō ſigni-
fiant aliqd poſitiū. ſed ſicitiū. qd autē non dicit aliqd
poſitiū in natura nō eſt in aliquo genere p̄dicamenti.
vnde patet q̄ dicibile aliqd poſens in natura eſt qd i decē
p̄dicamēta diuidit. ſed talū dicibiliū quedam ſunt que po-
nunt aliqd determinati gñis: ⁊ qdam ſunt que po-
nunt aliqd qd circuit oē gen⁹. ſic ſunt trāſcēdēta. vt ens. vnu
⁊ ſimilia. Quando q̄ dicit qſ singulū dicibiliū incom-
plexoꝝ ſignificat aliqd dece generū: ſicue pertinens ad
aliqd dece gener⁹. eſt itelligendū de dicibiliib⁹ q̄ ponunt
aliqd determinatori generis: nihiloluſ tamē trāſcēden-
tiū ambi⁹ tot⁹ itra dece p̄dicamēta cōcludiſ.

C Singula i^gz co^z q^dca sⁱit ip^a q^de f^z se i nul-
la affirmat^oc dñr. bo^z aut ad se iuic^ez affirma-

Predicamento

tameq; nihil phibet talia genera non posita subintuec; sed posita sub yno tertio conuenire in vna dñia constitutiua remota: quēadmodū sensibile. qđ constituit animal ingredīs constitutionē aialis rōnalis: & constitutionē aialis irrationālis. Si autē fuerint genera nec posita subintuec: nec subyno genere coi: tunc erit impossibile ipsa conuenire nec in dñia cōstitutiva nec in dñiavilla diuisiua. Ad argumentū at dicunt qdā q; scia est in predicamento relationis tantu: tñō in pdicamento qualitatis. videt autē mibi dicendū q; scia dat intelligere rem duplīcem. s. habi- tum aie: t iste est spēs qualitatis: & respectus ad scibile. & iste est spēs relationis. vnde p3 q; scia nō ponit vnam sed duplīce spēim: vñā. s. qualitatis & alia relationis.

patiens: & alio modo ponit respectus patientis ad agens. Isti autē diuersi respectū sunt diuersae realitates formale pdicamentoꝝ actionis & passiōis. & qr ex realitate formali attendit essentia rerum. adhuc dicere oꝝ q; res diuersi formalis & centialiter est in his dñobꝝ pdicamentis: ita q; nunq; res q; finiūnā realitatē formalem est in vno pdicamento: potest sc̄m eandem realitatē formalem esse cēnti- liter in alio pdicamento. Et per dicta p3 solutio ad argꝝ
Tertio qrat sine argumentis quō sit accipienda di- stinctio & sufficiencia pdicamentoꝝ. Ad q; dicendū est q; ens fin diuersos modos pdicandi distin- guitur in diuersa pdicamenta. & qr modi pdicādi sumuni a modis cēndi: oꝝ q; ens f3 diuersos cēndi modos i di-

Secundo querat vtrum vna res possit trahi fz diuersam rōnem ad diuersa predicationē. videt n. q. sic: q. dicitur in 3° physicorum. q. vn^t idē motus fm rem ē actio et passio. sed actio et passio sunt diuersa predicationē. ergo vna res ppter suā rōnem diuersam trahipotest ad diuersa predicationē. Ad istius questionis evidentiā ē considerandum pmo: q. modo nō qmī? vtrū res que est cēntialr ī uno pdicamentō possit ita trahi ad aliud pdicamentū q. habeat modū eius: q. istud vi. demus manifeste contingere: nā dīa constituita subaz est cēntialiter in pdicamento sube: et tamē quantū ad modum se habendi trahitur ad pdicamentū qualitatis: non q. s. cēntialiter in pdicamentō qualitatis: sed quia modū qualitatis bz. vnde et in quale pdicat. Sed querimus vrum res propter diuersam rōnem possit ita trahi ad diuersa predicationē q. que cēntialr est ī uno pdicamentō sit cēntialiter in alio. Et si quidē questionē pmissa plene īteligeret: intelligeretur profecto et ista. sed q. subtilitas est ī qnē: attendere oportet: q. res duplī sumi pōt. uno qui dem modo fm q. res dicit nō respectus et habitudines nānum: sed nās cōtra tales respectus et habitudines distingas. Quo gdem mō sumendo rem: non inueniē cēntia literis in trib^o pdicamentis. s. sube quātitatis et qualitatis. Et res que ē cēntialr ī uno istorum pdicamentorum: nullū pōt ē cēntialr ī alio. sicut nec cēntia sube pōt ē cēntia quātitatis aut qualitatis: neq. qualitatis cēntia pōt ē cēntia et natura quātitatis. Alio autē modo res sumi pōt large. fm q. res dicitur non sola natura disticta

contra habitudines; sed ipa etiā realis habitudo vnius nature ad alia: Et hoc etiā modo rem sumiendo ipole est q̄ res q̄ est eentialiter in uno pdicamento sit eadem essentia liter in alio. qz hoc vniuersaliter & pro generali regula tenendū est: q̄ eentia vni pdicamenti non pōt cē eentia alterius. hoc at continget si res q̄ est eentialiter in pdicamento uno: foret ppter solam diuersitatē rōnis eadem eentialiter in pdicamento alio. Considerandū igitur q̄ diuersitas rōnis aut sic rem vnam nō diuersificat: q̄ diuersificat aliam rem pdicamentale: aut sic non diuersificat rem vna: q̄ nullā rē pdicamentale multiplicat & variat. Et si quidē habeat hoc z̄ modo impossibile tunc erit q̄ illa diuersificatio rōnis faciat remynam ad diuersa pdicamenta prīnere. qz diuersa pdicamenta ñ necessitate regrunt diuersas realitates pdicamentales. Et ubi est tantū vna realitas diuersarum pdicamentarum? Et ubi est vna vniuersalitas diuersarum pdicamentarum?

realitas pd:camētalis:ibi ē tñ vñ p̄dicamētū:t nō mul-
ta. Si autē diuersitas rōnis habeat se primo modo: tunc
trahet rem vnam ad standū māliter in diuersis predica-
mentis: ppter realitates multas p̄dicamētales quas po-
nit circa eam. sicut p̄z euidenter in ipso posito exēplo de-
notu:t actione:t passione. Nā motus vt p̄suens ab agē:
est actio:z vt receptus in paciente est passio. Ista autē
diuersa ratio acceptionis motus circa motū diuersificat
en respectus: qz yno modo ponit respectum agentis ad

Prima pars adhuc dividitur in partes duas quia prima de suba determinat ostendendo quid sit finis partes sua.

Liber

Teas compat adinuicem. **z^o** aut ponit ei: s proprietates. Ibi. **L**omine autē ē oī substātie. **P**rima pars adhuc diui-
ditur in tres ptes: qz p ostendit qd sit pma suba z gd z⁴:
z^o vero compat adinuicē substātias secūdas ibi. **S**ubstā-
tiarū vero scđaz. **z³** reddit rōnem quare sola genera z
spēs subaz sube dñr ibi. **M**erito autem post pncipales
Lirca pma sic peedit: qz pmo ostendit qd sit pma substā-
tia z quid z⁴. **z^o** vero declarat quō oia se habeant ad pri-
mas si: bas: ibi. **M**anifestū est at ex his. **O**stēdit ergo pri-
mo quid sit pma suba z quid z⁴ dicens q suba que dicis
pncipalr pprtē z maxime suba: est illa que neqz de subo
dicis neqz de subo est: sicut aliquis homovel aligs equis.
sed z sube dicunt species: in quibus sunt tanqz inferiora
in suis supioribz. ille sube q dicunt sube pncipalr ee dñr
spēs: z h̄az spēz genera dicunt sube z⁴. nā aliquis homo
est quidem in spē: rputa in hoīe: sicut iferi in suo supio-
ri: animal autem est genus talis speciei. vnde z substan-
tie dicuntur que sunt vniuersales sicut homo z animal.
Est autem notandum q prima substantia dicis pncipaliter suba respectu z sube: qz per prius dicitur suba
de substantia prima: qz de substantia z⁴. dicitur aut pro-
prie. idest stricte substantia: ad differentiaz substantie sū-
pre communiter pro omni essentia: nā essentia cuiuslibz
rei dicitur esse substantia eius. hoc autem modo sumitur
substantia non quidem proprie: sed large: quia substantia
sic dicta reperitur etiam in predicamentis accidentium:
cum omne accidens habeat suam cētiaz: que suba eius
dici potest. dicitur autē maxime suba: qz quanto aliquid
est vniuersalius: tanto dicitur minus suba vt infra pate-
bit. Et per sequens quanto aliquid in predicamento sub-
stantie magis recedit ab vniuersalitate: tanto dicitur ma-
gis substantia. vnde quia suba particlis in predicamen-
to sube maxime recedit ab vniuersalitate dicitur ipa pro-
tanto maxime suba. **I**te notandum est q diuisio sube in
subam pma z scđaz nō ē diuisio generis: quis suba sit ge-
nus: quia diuisio gr̄is fit in species: sed dicta diuisio non
fit in species: quia substantia particularis nō est species.
vnde non est diuisio generis nec diuisio vniuoci: sed diui-
sio analogi vniuocum enim non predicatur de his i qui
bus diuiditur perp:ūis z posterius: sed substantia vt di-
citur est: dicitur per p:ūis suba pma qz de substantia z⁴.
Manifestum est autem ex his que dicta sūt
quoniam eorum que de subiecto dicuntur: ne
cessē est z nomen z rōnem de subiecto predi-
cari: vt homo de subiecto aliquo homine pdi-
catur. **R**atio quoqz hominis de subiecto ali-
quo homine predicabitur. quidam enim hō z
homo est: z animal rationale mortale: quare
z nōmē z ratio predicabitur de subiecto. **E**o
tuz vero que in subiecto sūt in pluribus qdē
neqz nomen de subiecto neqz ratio pdicabit.
In aliquibus autē nomen quidē nihil pbibet
predicari aliquando de subiecto: rationem ve-
ro impossibile est predicari: vt album cum in-
subiecto sit: vt in corpore pdicatur de subiecto
dicitur enim corpus album. ratio vero albi nō
quā de corpore predicabitur.

Concluſio. Deinde cum dicit. Manifestū autem est ex his. declarat
quod pīme substantie ad cetera oīa se habent. et circa hīd
facit. q̄r pīmo ostendit qđ de alijs manifestū sit ex supr
dictis. et ylterius ex hoc ostendit quomodo ad pīmas subst

Dedicamento.

Tertio queraūt ytrū sicut dictum est de secundis substantijs q̄ possunt intelligi nō intellectis primis substantijs ita ctiā possim⁹ dicere de accidentib⁹ q̄ primis substantijs

Liber

stantis nō itelegit ipsa itelli^{gi} p̄st. vñ enī q̄ nō, q̄r nibi
itelli^{gi} sine eo qd̄ est de rōne sua: sed in rōne vel diffiniti
one oium accidentiū ponit suba subiecta. nō ergo intelle
ctus p̄mis subbus poterūt accidentia itelli^{gi}. Ad istā qd̄
nem est dicēdū q̄ acci^{ti}a possumt itelli^{gi}: nō itelegit p̄
mis substatu^s: exceptus tamē illis que ita p̄pria sunt vñ
idiuidue sube q̄ alteri nō p̄st. Quenire: si tamē villa talie
dari p̄nt accidentia. cui^d declaratio ē. q̄r vñ quodq̄ p̄t in
telli^{gi} non intellectu eo quid nō est de rōne sua. De rōne
aut accidentiū vniuersaliū nō est villa suba p̄ticularis. Un
de manifestu est q̄ nulla suba p̄ticulari itelegita possumt
itelli^{gi} accidentia vñla. Q̄uis forte itelli^{gi} nō p̄st nō itelle
cta aliqua suba p̄ticulari vel eli. sive prima aut scđa. t̄ h̄
xcludit argu^o, vñ nō oꝝ aliter soluere ipsum.

Cecundar̄ vero substātiāz magis substātiā ē sp̄s q̄ gen⁹. propinquior enim est prime substātie. Siquis enim assignet primā substātiā quid est: eudentius t̄ conuenientius assignabit speciem proferens q̄s genus: ut quendā hominēz manifestius assignabit: hoiez q̄s aīal as signando. Illud enim proprium est magis alii cuius hominis: hoc autem cōmunius. t̄ cum aliquam arborem reddideris: manifestis assignabis cum arborem reddideris: q̄s plan tam.

Lection.

Ostquaz declarauit pbs q̄ dicatur su ba
pma & q̄ scda. M̄r in hac pte ponit cōpa-
rationē subaz adiūcē. & pmo compat i
ter se subas diuersi ordinis. & comparat
adiūcē subas ciudē ordis. ibi. Ipfaz ve
ro spēz. In prima ḡ pte pbat duplicitrō
ne q̄ s̄pēa ē magis suba d̄ accn. & z̄ rō no

ne sp̄es et magis nota q̄en. et rō pot
nit ibi. Amplius p̄incipales. p̄oponit q̄ i p̄ina pte q̄ suba
rum subaz ip̄a sp̄es é magis suba q̄ gen. et rō vna quā po
nit est q̄ quāto aliqd é pp̄inqui? ei qd é maxime suba: tā
to est magis suba: sed sp̄es est pp̄ingor q̄ genus ip̄i prime
sube: q̄ é magis suba: ergo sp̄es é magis substātia q̄ gen.
q̄ sp̄es sit pp̄iquior prime sube manifestat duplīci signo
quoz vñ est. qz si quis assignet. i. describat p̄mā subaz vo
lendo declarare qd ip̄a é evidēti? et conuenienti? assigna
bit. p̄ferens i illa descriptioē sp̄em q̄ genus. sicut aliquis
assignando. i. notificando quendā hoic: manifestius assi
gnabit. i. notificabit ip̄a assignando hoicem. q̄ assignando
aiāl. Aliud signum é quā si magis est pp̄iu alicui? hois
esse hoiem: q̄ eē aiāl sic magis é pp̄iu p̄ine et particlaris
sube eē sue sp̄ei q̄ cēstū ḡnūs. Magis aut̄ pp̄ium rei ma
gis primus é sibi: et magis ip̄a notificat. Unde et cuz ali
quā arborē reddideris. i. notificare volueris: manifesti?
assignabis si assignaueris arborem: q̄ si assignaueris plā
tan. vnde p̄p̄ q̄ sp̄es é pp̄iquior p̄me sube. et per sequēs
est magis substātia q̄ genus.

Conclusio principales substantie eo q̄ alijs omnibus subiecte sunt: & alia omnia aut de his predicatorum: aut in eis sunt: ideo maxime dicuntur substantiae. Sicut autem principales substantiae ad alia omnia se habent: sic & species ad generes se habent. subiacet enim species generi. genera enim de specie predicatorum: species autem de generibus non conseruantur: quare & ex his species magis genere substantia est.

Predicamentoz

Etne ab eentia sua. Qd at est exne ab essentia et gditate
substantie id nō pot est substantia. vnde qz gnā et spēs subaz
de substantijs p̄mis predictantur eentalit alia vero de eis
predicant accidentaliter. merito ipsa et non alia dicuntur
substantie secunde.

Amplius principales substantie eo qd alij
omnibus stibiaceant: iccirco proprie substātie
dicuntur. Sicut autē prime substātie ad oia
alia sese habent: ita principalium substātiarū
genera & species ad omnia reliqua sese habēt.
Ecce his enim omnia reliqua predicanter. ali-
quem enim hominem dicens grammaticū cē.
ergo & animal & hominem grammaticū dicens:
similiter autem & in alijs.

Deinde cum dicit. Amplius p̄ncipales: adducit ad id eis
ad rōnem dicens q̄ p̄ncipales substantie eo q̄ subia-
cent omnibus alijs substātis dñr substantie prime. s; si
ut substātie p̄me se habent ad oīa alia: sic etiā sp̄es et ge-
niū p̄marum substātiāp̄ ad reliqua oīa se habet. q̄ oīa
reliqua de ip̄is p̄dicant. q̄ si aliquē hoīe dicas ē grāma-
ticū: cui aligs hō sit hō: Excludā hoīe ē grāmaticū. et ani-
mal etiā dices ē grāmaticū: q̄ aligs homo qui est gram-
maticus est aīal. s̄līr autē se habet et in alijs: ergo merito
p̄es et genera substātiāp̄ sedē substantie dicuntur. ¶ Est
nōtandum q̄ Ari. hic facit sillogismū ex vtraq; ppōne
singulari in tertia figura. arguit enī sic. aligs homo ē grā-
maticus: sed aligs hō est homo. q̄ homo est grammaticus.
¶ Nōtandum est q̄ quāuis quātitas subiaceat plurib;
accētib;: non tñ dicit̄ subā: q̄ subiaceat eis in v̄tute natu-
re ex n̄e a natura sua. substātē enī quātitas alijs accētib;
in v̄tute subē eū? natura est extranea a natura sua. z̄ at
substātē quāuis sublēt in v̄tute substātē p̄me: q̄ tamē
non sunt ex n̄e nature a substātē p̄ma et z̄: qui potius ē

ad natura virtutis; ideo ipse merentur dici habentes.
Ad dictorum at pleniori intelligentia possumus hic quere
re de tribus. Et primo queramus virtutem specie possit dici
magis sub genere, videlicet non solum sub specie sed etiam
genere sub alterno quam de specie: sicut superioris in inferiori,
superiora in predicamento de suis inferioribus predi-
catur equaliter: ut habeatur in porphyrio, quod substantia predica-
tur de equalitate de genere et specie: et non magis de specie quam de
genere. **A**d istam questionem est dicendum quod valde convenienter
bonitur subiectum magis esse ipsum speciem quam genus: ad cuius euidentiam
est attestedum quod magis et minus presupponunt determinabile
sub quadam ideterminatione a qua ideterminatione magis
magis recedendo: dicitur tunc aliquid cum magis: et ab ea
dem ideterminatione minus recedendo de aliqd cum minus
Si determinatio opposita illi ideterminationi est puncta
ris et inuisibilis ratio enim nihil cum magis et minus dicetur.
Ita ergo magis et minus presupponunt ideterminationem na-
tum tolli per determinationem aliquam non punctalem sive non
determinatim in puncto, est autem ideterminatione duplex, quod
determinatio rei, et ideterminatione rationis. Indetermina-
cio quodlibet rei: sicut corpus de se non est determinatum ad album et
nigra, sed natum est ad quoddam istud determinari per aliqd non
punctale, unde et ad talē ideterminationem sequitur in rebus
extra intellectum magis et minus. Indeterminatione autem rationis
nunquam in ipsis vitiis: quod res non sunt de se in re excepto intelle-
ctum vites: sed intellectus et rationes cum cometatorebus in primo de-
bia, est qui facit viciatem in rebus, quanto autem aliquid est vici:
ato, hoc est ideterminatione magis indeterminatum est. In
predicamento autem subiectum maxime vici est hoc quod dicitur

substantia in suba attendit magistralis id determinatio.
Nota autem est tolli hec id determinatio non pro aliquid praeter
le sed per aliud certius secundum rationem diversorum graduum, vi
et maior determinatio substantie est in specie eiusdem; quia in genero
et maior in specie specialissima; quia in specie subalterna. Et praecepimus
substantia secundum hanc maiorem et minorem sui determinationes
in diversis; hisque in diversis sit magis et minus suba; quia etiam
specie sit magis suba quam genus. Ad argumentum igitur extendendum
quod auctoritas illa creditur respectu inferiorum de
genere et immediate predicant.

Secundo q̄at̄ vtrū i sp̄eb̄ sp̄alissimis sityna magis
suba q̄s alia. videt̄ enī q̄ sic. q̄: hō t̄ equi?
sūt sp̄es sp̄alissime: stat aut̄ q̄ hō ē pfectior suba q̄s equi?
iḡit̄ vna sp̄es sp̄alissima sube ē magis suba q̄s alia. Ad
istā questionē ē siderandū q̄ loquēdō de magis t̄ min⁹
repto in substātys mō supradicto: oēs sp̄es sp̄alissime suba
stantiaz sūt equal̄ sube: cui⁹ ratio ē satis i promptu. Nā
q̄cunq̄ sunt equē propinque vltime determinationi sube
eq̄liter sunt sube: oēs aut̄ sp̄es sp̄alissime suba: sic sūt eq̄
ppique substātys iduidus: sic etiā sunt ppinque eq̄liter
vltime determinatiōi sube: t̄ idcirco nō ēst vna ipsarū
magis vel min⁹ substātia q̄s alia: sumendo magis t̄ min⁹
modo iam dicto. s̄ nec alio modo in eis inueniuntur magis
t̄ minus. bene tamen in ip̄is inueniri pōt̄ maioritas t̄ mi-
noritas. Nam maioritas t̄ minoritas dicunt excessum
t̄ defectus quantitatis. Est aut̄ quantitas dimensionis t̄
quantitas perfectionis: sicut ergo res dicit̄ maior q̄stite
te dimensionis que plus de quantitate dimēsiua habet: sic
etiā res dī maior q̄stite perfectionis q̄ plus de quātitate
perfectionis cōtinet. Cōstat autem q̄ vna sp̄es sp̄alissima
sube cōtinet pl̄ perfectionis q̄s alia. sicut plus de perfecti-
one hō homo in genere sube: q̄s equis. ynde p̄z q̄ vna sp̄e-
ruz sp̄alissimaz sube ē non quidē magis: s̄ maior suba in
pfectione: q̄s alia. B̄ itaq̄ cōcludere deb̄z arg⁹: q̄ ex eo q̄
homo est pfectior suba q̄s equis: nō habetur q̄ sit magis
substātia: s̄ quod sit maior suba fmperfectionem.

Tertio querat vtrū vllū vlc possit eē suba. videſ. n.
q.nō. qz pbls in 7° metaphysice. dicit z pbat
vniuersalia non eē subas. **C**Ad istā questionem est dicē
dum qz necesse est ponere vlia subaz eē subas. cui⁹ ratio
ē. qz dicit rem z nāz sube: id de necitate est suba: vlia at
substātiaz dicunt rez z naturā substātē. vnde necesse est
vlia substātiaz eē subas. Et ppter ea quēadmodū qz qd
p se z directe cadit in pdicamēto quātitatis recipit q̄titā
tis pdicatoēz: z est quātitas: sic etiam quicquid directe z
p se cadit i pdicamēto substātē recipit pdicationē substā
tie: z ē p nōs necio substātia. Sz vlia subaz q sūt gñā z spēs
cadunt p se z directe in pdicamento substātē. necessaria
est itaqz ipsas esse substātias. **C**Ad auctoritatēz autem
i contrarium adductam ē dicēdū: qz pbls loquitur contra
platonem qui ponebat vniuersalia separata a singulari
bus in se existentia. negat itaqz Ari. ibi. vniuersalia eē sub
stantias: ita qz i seipſis existat: sz nō negat ea ita eē subas
qz existant per sua singularia.

Comune est autem omni substantie in subiecto non esse. principalis enim substantia neque de subiecto dicitur neque in subiecto est. Secundum vero substantie sic etiam constat. quia nulla est in subiecto. etenim homo de subiecto aliquo homine dicitur: in subiecto autem nullo est: neque enim in aliquo homine homo est. Similiter animal de subiecto quidem dicitur aliquo

hoie: nō ē aut aīal i aliquo hoie. Le. VI.

Nl superiorib⁹ determinauit p̄hs quid est suba p̄na et secūda: et posuit compationē subaz adiuicez. In hac vero parte enu-
merat subaz cōitantes, et diuidit in set p-
tes fin⁹: sex cōitantes ponit. z⁹ ps estibi.
Inest substantia⁹ et differentia⁹. z⁹ est ibi.
Dis autē suba. 4⁹ est ibi. Inest autē substā-
tia⁹. est ibi. Vide autē suba. s⁹ sexta est ibi. Maxie vo
sube. In p̄na parte sic procedit. qz primo ponit ynam sub
stantia⁹ cōitatem eamq; declarat. z⁹ vero ostendit eā cō
uenire alia qz subaz ibi. Nō ē aut hoc p̄priū. z⁹ remouet
dubitatoz quandā ibi. Nō vos turbet. Proponit ergo
in prima pte qz cōmune est oī substātia nō cōe in substāto.
qz de p̄na suba p̄bat per ei⁹ descriptionē supra posita⁹. qz
dictū est qz p̄ncipalis suba nec de subo d̄f nec in subo est.
de sedis autē subaz h̄ p̄bat duplii rōne: p̄ponens p̄mo
qz sic stat sicut nūc dicemus: nullam secūda⁹ substātia⁹
rum in subo cē. et fīma rō: que ponit vbi dicit. hō enim de
substāto ē talis. Si z⁹ sube cēnt in subo: hoc eēt. qz sunt i
suis inferioribus. sed propter hoc qz sunt in suis inferiori-
bus non dicuntur esse in subo: qz homo dicitur de aliquo
hoie substāto sibi in predicamento: sed ppter hoc in subo
nullo est: qz homo nō est in aliquo hoie sicut in subo: sed si
cūt superi⁹ in inferiori⁹. sicut etiā aīal dicitur de aliquo hoie
subo sibi p̄dicamēto: s⁹ non est aīal in aliquo hoie sicut i
subo. s⁹ sicut cēntiale sibi. p̄z igitur qz secunde substātie
non sunt in substāto.

Amplius eorum que sunt in substāto nō
quidem de substāto aliqui⁹ nihil p̄bhet p̄dica-
ri: rōne⁹ vero ip̄ossibile ē p̄dicari. Sedaz ve-
ro substātia⁹ d̄ substātis rō p̄dicab̄t et nō.
rōne⁹ enī hoie et aīal dicitur de aliquo hoie
p̄dicas. ergo non erit horum substātia que sunt in
substāto.

Sedaz at rō sua qz ponit cū dicit. Amplius at eoz. talis ē.
Supradictū est qz nō eoz que sunt in subo nihil p̄bhet
qz de subo p̄dicari: s⁹ rōne⁹ eoz p̄dicari de subo ē ip̄ole.
sed sedaz subaz et rō et nō p̄dicatur de substāto in quo
z⁹ sube sūt sc̄i⁹ in inferiori⁹. qz et rō aīal et animal p̄t
p̄dicari de aliquo hoie in quo ē aīal. p̄z igitur qz suba nō illa ē
de numero eoz que sunt in subo.

Nō ē aut p̄priū substātia hoc: nāqz differētia
ez⁹ ē qz in substāto nō sūt. bipes enī et gressibile
d̄ substāto qd̄ hoie d̄: i substāto at nullo ē: nō
enī i hoie ē bipes neqz gressibile. rō quoqz dif-
ferētia d̄ illo d̄: d̄ quo ip̄a differētia p̄dicat: vt
gressibile d̄ hoie d̄: et rō gressibilis d̄ hoie p̄di-
cabitur. ē enī hō gressibilis.

Deinde cū dicit. Nō ē aut h̄ p̄priū. osidit h̄ nō cōuenire
soli sube: dices qz h̄. s. nō cē in subo nō est p̄priū substātie
quasi ei soli conuenies. qz et d̄ rōne istud ē conueniens: qz. s. n̄
est in substāto. bipes. n. et gressibile d̄ de subo homine sibi
i p̄dicamēto: s⁹ i nullo subo est: qz nō ē in hoie sicut accēns:
sed sicut cēntiale predicatum: qz p̄z p̄rōne iā posita de
scēs subaz. Id enī cui⁹ rō et nō p̄dicat d̄ illo i qz: nō ē
i eo vt accēns i subo. s⁹ rō d̄ rō eo de quo sua rō p̄tur. qz
d̄ia nō ē i eo i qz ē sīc accēdes i subo. Notandū ē aut qz
istud intelligit d̄ d̄ntys cēntialib⁹ subaz: qz d̄ rō eēt qz sūt accē-
tientia sūt neccio i subo. s⁹ qz cēntiales d̄ rō subaz p̄ seipas
ut inotescit nobis: s⁹ p̄ sua accētia: idcirco Ari. p̄t d̄ias

gerit vel hominem vel animal: non tamen ve-
rū ē. sed magis qzle aliqd significat: neqz vnu
enī ē numero qd̄ subiectum est: queadmo-
dum p̄ia substātia: s⁹ de plurib⁹ hō d̄ et aīal.
nō ast simplicitē qzle qd̄ significat: queadmodū
albu⁹. nihil enim albū aliud significat qz qlitatē
h̄ autē et sp̄s circa substātia qlitatē d̄ter-
minant: qualem enim quandam substātiam
significant. plus autem in genere qz in specie
determinatio sit: dicens enim animal plus cō-
pleteatur qz hominem.

Deinde cū dicit. Nō vos vo turbet. remouet dubitatōz;
qz d̄ p̄t⁹ subaz d̄ qb⁹ posset eēt d̄ an sūt i subo dices.
qz tales ptes vos nō turbet d̄ dca: qz ita sūt i toto qz sūt in
subo. ne pp h̄ cogamur d̄fiteri eas nō cē subaz: qz qd̄ i subo
nō ē suba. s̄ i igif ptes subaz cēnt i subo: nō cēnt sube: s⁹ accē-
tia. qd̄ ē fallum. Nā fin⁹ viratē qz uis ip̄e sūt i toto: nō i subo
qz s̄cē d̄c̄s sūt. s. ea qz sūt i alqz tāqz ptes el⁹. nō d̄ri
eo ēsicut in substāto.

Inest at substātia⁹ et d̄tys ex his oīa vniuoce
p̄dicari. oīa. n. qz ab his p̄dicata sūt: aut d̄ idim
duis p̄dicant: aut d̄ sp̄eb⁹. a p̄ia nāqz substātia
nulla ē p̄dicatio: d̄ nullo. n. subo dicit. Sedaz
vero subaz sp̄s qd̄ d̄ ididuo p̄dicat: Ben⁹ et
z̄ sp̄e et d̄ ididuo: similitē at et differētia et de
sp̄eb⁹ et d̄ ididuo p̄dicant. Rōne ē suscipiunt
p̄ie sube sp̄ez et generū: et sp̄s generis. qz uis
enī de p̄dicato dicitur: eadem et de substāto
dicunt. Similitē autē et differētia rōz
suscipiunt sp̄s et indiuidua. Uniūoca aīal sūt
quorū et nomen cōe et rō eadē ē: qz oīa quea
substātia⁹ et differētia⁹ sūt vniuoce dicitur.

Deinde cū dicit. Inest at subaz et d̄tys. ponit sedaz cōitāte
subaz. dices qz ex his qz p̄dicant d̄ ip̄is subaz: subitellige
scēs: et d̄tys iest p̄dicari vnu⁹: qz ex his qz sūt p̄dicata suba
lia: oīa p̄ta p̄nt aut de ididuo aut d̄ sp̄eb⁹. s⁹ alqz p̄nt imē-
diate. alqz at media⁹. s⁹ a p̄ncipali suba nulla ē p̄dicatio: qz
d̄ nullo subo ip̄a d̄. d̄ nūero at sedaz subaz sp̄s qd̄ p̄t⁹ d̄
ididuo imēdia⁹. s⁹ gen⁹ p̄t⁹ d̄ sp̄e et ididuo. et d̄rō p̄dicat
rōz de specie et ididuo. Et qz h̄ p̄dicent vniuoce p̄t⁹ Ari.
sic. vniuoca sūt quoqz ē nōme cōe et eadē rō sube: sūt
vniuoca sūt qz p̄dicant noīe et rōne. s⁹ sedaz sube et d̄rō noīe
et rōne d̄s i p̄mis: qz p̄me substātia suscipiunt diffōne ge-
nez et sp̄ez et d̄tys. sūt et sp̄s et suscipiunt rōne. neqz
d̄tys. s̄ p̄z p̄ illā regulā: qz altero p̄dicat ut d̄
subo. qz d̄rō d̄ p̄dicato eadē p̄dicant et d̄ subo. qz oīa
qz sūt ex substātia⁹ et d̄tys. i. d̄ numero substātia⁹ sedaz et
d̄tys vniuoce p̄dicant. Notandū at qz p̄na substātia
p̄t de aliquo p̄dicari p̄ accēns: s̄cē x̄tig cū p̄dicat s̄cē
daccēte. vt si dicas quoddā albū est plato. p̄t et de sepo
p̄dicari p̄ se. vt si dicas sortes ē sortes. tā ḡ p̄dicatio p̄ se. qz
p̄dicatio p̄ accēns attendit i p̄na suba. et ppter ea qz d̄ Ari.
qz a p̄ncipali suba nulla ē p̄dicatio: oīz h̄. itē. tē d̄ p̄dicato
superiorib⁹ inferiori⁹. nihil. n. i p̄meto ē ifra p̄na subaz. et p̄pē
p̄na subaz n̄ p̄t̄ur. alqz subo. i. d̄ alqz subi i ferioz i p̄dicamēto.

Ois autē substātia videſt hoc aliqd significare: et i primis qd̄ substātia⁹ idubitable et ve-
rū ē: quoniā hoc aliqd significat. Individū enī
est quo vnum numero significatur. i secundis
vero substātia⁹ vñ qd̄ similitē sub appellatio-
nis figura hoc aliqd significare: qz quis d̄

aligd quale. qz significat qd̄ plurib⁹ cōmune. non autē si-
gnificat puram qualitatē sicut albū. s⁹ significat qualita-
tes determinatā ad p̄dicamentū sube. et gen⁹ ponit quiddā
vñus qz sp̄s. Notandū ē aut qz idividua accidentia⁹
nō dicunt significare hoc aliqd: qz accēns non est simpli⁹ et
absolute aliqd vel ens. s⁹ dñr significare hoc quantū: vel
hoc quale: et sic de alijs. sicut h̄ albū significat hoc quale. et
hoc bicubitū hoc qz significat. sed idividū sube dicitur si-
gnificare hoc aliqd. quia substātia est aliquid et ens abso-
lute. Itē notandū ē qz oīe nomē id significat a quo im-
ponitur. vñ qz album iponit ab albedine qz est pura qua-
litas: cōuenienter dicit qz albū non significat aliud qz qli-
tatem. verū est tamē qz qlitas differenti modo p̄dicatur
noīe concreto et noīe abstracto. naz nomē cōcretū et suo
modo significandi ponit subim: qz ex suo mō significādi
nomen abstractū nunqz ponit. sic ergo in accidentib⁹ dif-
fert nomē abstractū et cōcretū: qz nomē abstractū qli-
tatis nec ex sua significatione: nec ex modo suo significā-
di ponit aliud qz qualitatē: sed nomē cōcretū ex sua signifi-
catione ponit quidem sola qualitatē: sed ex modo signifi-
candi ponit subim qualitatē.

Possimus autē circa p̄dicta aliquas questioz
ita substātie sit substātia. Vide autē qz nō. qz qd̄ distin-
guir p̄tra substātia nō ē suba: s̄ d̄ia sube vñ distingui
cōtra subaz: qz dicit aliquid conuenire nō soli substātiae
s̄ et d̄rō. ergo d̄ia sube et videſt nō ē suba. Ad istā qd̄
nem est dicendū qz tā forma qz d̄ia constituita substā-
tie qz sumitur a forma: est suba fin⁹ rem sed modū h̄ qua-
litatis. Ad cui⁹ evidētiam est sciendū: qz d̄ia et forma
subālis et accēns habēt quandā figuram. i. sil-
lindē appellatioz. i. nominationis inter se inqzts qz cap⁹
vñconioe. p̄fer: i. p̄na suba qz vñico noīe significat dīc
haliquid. et videtur ppter figuram vel similitudinē vñci
noīe: qz etiā z⁹ suba dicat hoc aliqd. Dicit ḡ Ari. qz idu-
bitabiliter est verū p̄na subaz significare hoc aliqd: qz
qz significat noīe substātiae ē idividū: et vñz nūero
suppo⁹. significare hoc aliqd id ē vt dixim⁹ qz signifi-
care aliquid vñ numero in supposito. sed in secundis sub-
stantib⁹ videſt cōtigere sūt sicut i primis sub figura appel-
lationis. i. ppter similitudinē nominationis significare hoc
aliqd. vñputa qz aliquis vñico tñ dixerit sūt hoiez
sūt aīal. sed tamē nō est verū qz significare hoc aliqd: s⁹
magis significat quale gd̄: qz l3 noīentur vñico noīe: illō
tā nomē ē cōmune multis suppositis. et ppterā nō signi-
ficat hoc aliqd. i. vñ numero in supposito. Et ideo dīc
Aristo. qz id qd̄ substātū est significatioz noīs sedaz suba
rum nō est vñum: sicut est vñum p̄na suba que est vñum gd̄ i
supposito et nō plura: sed hō et aīal et quelibet z⁹ suba dicit
de plurib⁹. Adiūgit autē Ari. qz z⁹ suba nō significat ni
si qualitatē solam: sed gen⁹ et sp̄s subaz determinat qua-
litatē circa subam. i. significant qualitatē determinatam
ad p̄dicamentū sube: qz significant qd̄ subam qualitatē.
qz est idem ac si dicas qz albū significat qualitatē accidē-
talem que nō est suba: sed est tñ qualitas: z⁹ vero substā-
tia p̄ nō differat realiter a subā sedaz. d̄t tñ ab ip̄a s⁹ rō
nēnā rē quā ponit subā sedaz sub ideteriatōe: ponit subā
p̄na sube determinatōe: Indeterminatio at qz attēdēs i subā
sedaz facit ip̄am p̄dicabile de plib⁹ et plib⁹ cōcibile: s⁹ de-
terminatio qz attēdēs in subā p̄na faē ip̄a icōcibilem. et
ex h̄ faē qz ip̄a det itēligerē vñ numero i suppo⁹. qz ḡ h̄ ali-
qd d̄ vñ numero i suppo⁹: p̄z qz subā p̄z sp̄ significat h̄ ali-
qd d̄cible. et qz qd̄ sūt aīal de sua rōne semp̄ sibi
sūt. p̄z qz p̄t̄ subā sp̄ significat h̄ aliqd. Utērū ē tñ qz
ad p̄dictā determinatōe: alr se h̄ idividū vagū et aliter

Liber

Individuum signatum. Nam idividuum signatum non solum determinacionem ad unum suppositum sed et unum suppositum explicat. Individuum vero vagum: sicut quidam hoc dicit quod determinatione ad unum suppositum. sed illud unum suppositum suo nomine non explicat: et propterea individuum vagum in genere substantie habet quod dicatur de pluribus: non quidem quod non dicat hoc aliquid: sed quia hoc aliqd quod dicit non explicat suo nomine: sed relinquit ipsum explicandum propria signatorum individuum: et sic patet responsio ad argumentum.

Tertius querat utrum secunda subiecta significet qualitatem: videt enim quod non, quia significaret qualitatem: sed autem quod suum significatum esset res qualitatis: aut quod haberet modum qualitatis, primum autem est falsus satis evidenter: etiam non potest stare, quod videtur quod sit subiectus, propter id quod huiusmodi qualitatibus predicatur in quale, sed secunda substantia non predicant in quale: immo predicant in genere, et significatum eorum non habet modum qualitatis, nullo ergo modo est subiecte significante qualitatem. **A**d istam questionem est dicendum quod duplex est conditio qualitatis: una quidem conditionis eius est, quod est aliquid coiceabile; quod igitur qualitas nata est coiceari sub modo quod qualificatur. Alia vero conditionis eius est quod potentia subiicit modicatio et determinatio. Ratione igitur tam primae quam secundae conditionis: ipsa differentia dicunt significare qualitatem, quia prima coiceatur ei cui aduenit: et ipsum etiam determinat ad certum esse, sed quod predictetur in quale huiusmodi per ipsum ex eo quod huiusmodi rationem modicatio et determinatio: quod non aliud, sed istud est vere proprium qualitatis. Ratione autem primae conditionis tamen habet secundam subiectam significare qualitatem: quia igitur secunda est alterius coiceabilis. Sed ratione secundae conditionis non habet quod significet qualitatem, quia igitur secunda subiecta habet potius rationem determinabilis quam determinantis, et propter ipsam non predicatur in quale, sed tamen in quidem, unde responsio ad argumentum.

Ciné at substatijs etiā nihil illis cē contrariū. pri
me enī substatię nihil erit contrariū: alicui nāqz
hōi nihil ē contrariū. at vero nec hōi nec aiali ali
quid ē contrariū. si ē at hoc substatię p̄p̄lū: s̄z t̄
et multoz aliorū: vt q̄titati: bicubito. n. nihil ē
contrariū: at veronec decē: nec alicui talū. At
siquis fore multa paucis dicat cē contrariū v̄l
magnum p̄uo: determinatoz vero nulluz multi est
contrarium. Le. VII.

Postis trib⁹ cōtitatib⁹ subaz ponit Aris.
zur q̄rtaz coitatem eaz dicens: q̄ subys
nihil auenit habere contrariū, qđ sic pbat.
oīs suba ē aut pma aut sedā, s̄z pme sube
qd erit contrariuz: q̄si dicat nihil, qd aliquid
boni nigrum est suba pma nihil ē contraria⁹, s̄z
neqz z̄ sube est aliqd cōtra⁹, sicut hoī vel
alii q̄ sunt z̄ sube nihil ē cōtra⁹, q̄ nulli sube est aliqd
contrariū. Et at notadū q̄ accipit q̄si notū: nō ē aliqd con-
trariū nec pme sube nec z̄ sube ex eo q̄ ſtria oīa fuit circa
aliqd subi. Et ſupra eſt pbatū q̄ nulla ſubtantia nec p-
ma nec z̄ ē potest in ſubo. Cōſequēter autē adiūgit ari.
q̄ non eſt b. ſ. nō habere contrariū attributū ſoli ſubē, ſed
et multoꝝ alioꝝ, ſicut pcpicū ipi⁹ quātitatis: q̄ bicubitus
ē quātitatis: et ſibi nihil ē contrariū, filr et ipiſ dece nihil ē cō-
trarium; et vſr quātitati nō ē aliqd contrariū, niſi dicat ali-
quis multū et paucū ē quātitatis, et multa dicat eē con-
traria paucis, vel etiā dicat magnū ē contrariuz prouoꝝ qd
enī de hoc ſit maniſtu ē q̄ nulli determinatoꝝ, i. dicen-
tium determinatā quātitatē nullū vel nihil aliud deter-
minatā q̄titatē dicens ē contrarium.

Et id est ab substâlia non suscipere magis et minus. dico ab hoc non quod subâ non sit magis et minus a subâ. hoc. n. dictum est: quod est: sed quod vnaquecunque substâlia hoc ipsum quod est non dicitur magis et minus: ut hec substâlia hoc non est magis aut minus hoc: nec ipse a seipso: nec alter ab altero. non est enim alter altero magis hoc: sicut est albus altero magis albus: et bonus alter altero magis albus vero non dicitur: nequecumque non hoc magis nisi hoc quod est: nec alioz gemitus que sunt. quapropter non recipit subâ magis et minus.

Deinde cum dicit. Videntur subâ ponit quâtae contumelie subâ dicens quod videtur subâ non suscipere magis neque minus: quod dicitur non quod subâ unius ordinis non sit a substâlia alterius ordinis magis et minus distans in aditione et detractione substâlia: quia si hoc iâ dictum est quod est hoc est magis et minus supple in subâ: sed quod vnaquecunque subâ hoc ipsum est in cœnitia sua non dicitur suscipere magis et minus: sicut ista subâ quae est hoc: non est neque a seipso sic distans: quod sit in diversis temporibus magis et minus hoc. Nec etiam alter homo distat ab alio homine isto. Quod tamen bene ostendit in qualitatibus: sic vnum albus deus magis et minus album altero albo: et bonus aliud dicitur magis et minus bonum altero bono. Et non solum vnum quale in ordine ad aliud quale dicitur magis et minus: sed etiam ipsummet a seipso si diuersa temporata dicitur penes magis et minus distare: sicut vnum et idem corpus cum sit album nunc et prius: dicitur interdum cœmagis album nunc et prius: et cum sit calidum: dicitur calidum

quum magis et minus secundum diversa tempora. Sed substantia non sic dicitur cum magis et minus: quamib[us] id est nullo modo homo aliquis dicitur magis homo nunc quam prius: nec etiam quicquam de numero aliorum que sunt substantie dicitur cum magis et minus. quare manifestu[m] est quod substantia non recipit magis et minus.

CAd hanc vero substantie proprium esse videtur quod ciuius et idem numero sit: contraria sunt susceptibile et in alijs quodammodo non habebit quisque quod perferat: quicquam non sit substantie: quod cum sint unius numeri susceptibile contraria sunt: velut color quod est unius et idem numero non erit albii et nigrius. neque eadem actio et una numero erit prava et studio sa. Similiter autem et in alijs que substantie non sunt subiecti enim ciuius et idem numero sit capax contraria ratione. ut hoc cuius unius et idem numero sit aliquis quodammodo gerat: aliquando autem sit albus et calidus et frigidus: sit et praus et studiosus.

Credeinde cum dicit. M. xiiijne vero substantie. ponit etiam substantiarum communitatem: circa quam ita procedit: quia primo ponit et declarat eam. secundo contra dicta fert instantiam ibi. In aliis autem nullis. Et tertio ibam instantiam soluit ibi. Sed et si quis. Dicit ergo in prima parte quod maxime videtur hoc proprium substantie esse quod cum ipsa sit unum et idem numero est quidem contra riorum susceptuum: et in aliis que non sunt substantiae non habebit quisque quid tale proferat: videlicet quod cum sivecum numero sit susceptivum contrariorum. sicut color unum quidem numero existens non erit album et nigrum. sed

Dedicamento

Alius color per album ponitur: et alius color ponitur per nigrum. similiter neceadem numero actio erit prava. et studiosa. id est mala et bona: sed diversa actio numero. et si militer est de cunctis alijs qd non sunt substantie. sed subiectum sit vnu et idem numero in supposito est susceptiuum contrarioz vicissim. sicut qd hoc sit vnus et idem numero: reputa soz. aliqui est niger: aliqui est albus: aliqui est calidus: calidus frigidus: aliqui est prauus: alii studiosus.

Contra nullus aut alij aliquid tale videt. nisi qd forsitan instet: dicere orationem et visum eiusmodi est. eadem enim oratio: et idem visus veru vel falsum est videt: veluti si vera sit oratio: sedere quendam. surgere eo falsa erit. sicut aut de visu. sigs. n. vere putat sedere aliquem: surgere eo falsi videatur ei eadem honeste de eo visum.

Contra deinde cum dicit. In nullis autem. mouet instantiam 5 patientia: resumens qd in alijs nullis a substantia ut contingit aliquid tale. nisi forte instet aliquis dicere: qd oto et opinio est honesta: qd eadem oto et idem visus. et eadem opinio videt susceptiuum esse verum et falsum significans: sicut si oto dicens quendam sedere est vera: illo surgente erit illa eadem oto falsa. Et similiter est de opinione: qd sigs ut opinetur aliquem sedere reponeta falsum videt eo surgente. falsum dico videt ei habenti de eo qd surrexit: et prius se debat eundem visum. et eandem opinionem quam puer habebat.

Totogd oratio sit susceptiuum vitatis et falsitatis: sed enim non est vero: qd vita et falsitas sunt in oto sicut in signo: et non sicut in subiecto. vnu oto et opinio non est susceptiuum: sed significativa et falsa. **I**n tene notandum est qd imago facta ad similitudinem hominis recti vocat antecepit: he pedit rectam statutam: et est etiam similitudo eius. sed si ipsa imago non mutetur: et ille homo mutetur de recta statuta in curvam illamq puer erat via ei imago absque mutatione sui erit deinceps imago ipsi falsa. Eodem modo intelligo qd vero absque sua mutatione pp solam mutationem rei significare transire de vita in falsitate.

Si quis asit etiam recipiat placitum et orationem susceptibilium eorum et contrariorum: non est hoc vere talis. oratio namque et opinio non sicut eo qd ipsa aliqd recipiat contrarioz susceptibilium esse dicuntur: sed in eo qd circa alterum aliqua passio facta sit. nam in eo qd res est vel non est: in eo etiam oto vera aut falsa dicitur: non in eo qd ipsa sit captabilis contrarioz. Simplicitate autem a nullo nec oratio mouetur nec placitum. qd pp non erit susceptibilitas contrariorum cum nulla in eis passio facta sit. Tenerum subiectum in eo qd ipsa contrario recipiat: in hoc susceptibilitas a dicitur contrarioz eorum. **L**anguorem enim et sanitatem suscipit: et dolorum et nigredinem: et vniuersaliter talium sensuum recipit.

Sed et si quis hoc suscipiat tamen differat, nam ea quae in substantiis sunt: ipsa mutata susceptibilitas est contrariae frigidum. n. de calido factum mutationem alterat. n. factum est et nigrum ex albo: et similiter diuersum ex pranorum. **S**imiliter autem et in aliis vniuersitatibus mutationem susceptibilem est susceptibilem contrarium. oratio autem et opinio ipsa quidem immobilia oportet pseuerare. **C**um vero res mouent contraria circa eam sit. oratio namque permanet eadem et quod sedet aliis. **C**um vero res remota sit: aliquis quidem vera: aliquis falsa sit. similiter autem et in opinione: quod propter proprium solummodo substantia est: eo quod est mutationem suam captabilis est contraria.

C deinde cum dicit. Sed et si quis. soluit predictam istan
nā dupl. et solutione ibi. Sicut autem B. dicit ḡ in p̄ma pte
q̄ et si aliquis suscipiat. i. concedat B. s. opinionez et orōne
cessceptiuā v̄ et falsit̄ cū in mō suscipiendi differt a suba
qua que sunt i substantijs. i. in p̄dicāmēto sube sūt suscep-
tiua contrarioz in seip̄a: mutata de yno cōtrario ad ali-
ud. q̄ corpus prius frigidū postea factū calidū. Et ip̄z met
mutatū de yna qualitate in alia: q̄ alterū est factuz. et ni-
grū exalborū studiosū ex prauo. q̄ recipit ista contraria
vicisim: et sili in alijs cōtrarijs: ip̄m idividuū sube ē suscep-
tiuā cōtrarioz recipies mutationē in seip̄o: q̄n̄ trāsit de
yno cōtrario i aliud. sed ořo et opinio q̄n̄ ip̄a trāscut de v̄
tate in falsitatez: p̄suerat in seip̄a immobilia: sed cum res
significata mutat. fit triūm circa cā. s. orōnez et opinionē:
q̄ ořo que dicit q̄ sedet aliquis ḡmanet eadem i sc: eo q̄
ip̄a semper dicit sedet alijs: et non aliud: sed cuž res p̄s se-
dēs sit mota a sedendo et stat: ořo ip̄a aliqui q̄de: v̄puta-
tunc p̄s v̄ alij sic satis: et sili est de opinione: quare p̄s q̄
solummodo sube est p̄prium q̄ sūt suā mutationē recipiat
contraria. Notandum ē aut q̄ in ita solutione concedi
tur sive ponit quoddā falsū qđ dictum fuerat i argumen-

q̄ a nullo q̄ sit i orōne realr vel i opinioē: mouet ip̄a oro
vel opinio: cū transit de v̄tate i falsitatem. Quapp̄ non
erunt susceptiuā contrarioz: ex eo q̄ dicit q̄s v̄z q̄s q̄s
falsū: cū p̄ B nullā paſtāt i eis: sed solū i re significata. Sz
suba in eo q̄ recipiat tria i se sicut i subo d̄c̄ ſtrior su
ceptiuā. q̄ ip̄a suscipiendo in se sicut i subo lāgorē et san-
itatē: albedinē et nigredinē: et ynuq̄q̄z taliū accētū: d̄c̄ ſu
cepti⁹ ſtrior. q̄re manifestū ē: q̄ p̄prium ſoli sube: q̄ cū
ſte ynu et idē numero ē receptiblē ſtrior fz mutationes
ſuā. Estat no⁹ q̄ v̄z et falsū ſunt diuersumode i orōne:
et in re et i intellectu. nā i orōne ē ſicī ſigno: sz i re ē ſicī i cā: et
i intellectu ē ſicut i subo. Hāt deciarati i li. p̄berimenias.

Dropter supradicta oř tria maxie discutere. et p̄
q̄rat v̄z in suba possit ee ſtrietas. v̄. n.
q̄ ſic. q̄ ſtrior effectuū ſunt contrarie cause: calidum at
et frigidū ſunt contraria. et ſunt effectus formarum subſta-
tialium ignis et aque: et forme ſubſtatiæ ignis et aque q̄
ſt ſubſtatiæ ſunt ſibi inicē cōtrarie. Ad ita questionē
dicunt quidam q̄ ſubſtatiæ non conuenit habere contra
rium ratione materię nec ratione compositi ex materia
et forma eo q̄ contraria ſunt circa aliqd ſusceptiuā sz mā:
et compositiuā ex materia et forma no ſunt nata in aliquo

Propter supradicta o*z* tria maius dicutere. *et p*
qrat v*r*p in suba possit e*e* *tri*etas. v*r*.n.
q*sic*. q*z* *trio*p effectu*u* sunt contrarie cause: calidum *at*
et frigidu*u* sunt contraria. *et* sunt effectus formarum subst*at*
tialium ignis *et* aquae: *g* forme subst*at*iales ignis *et* aquae q*u*
sunt subst*at*ie sunt sibi iunc*e* contrarie. *E* Ad ista questione
dicunt quidam q*u* subst*at*ie non conuenit habere contra
rium ratione materia*ne* nec ratione compositi ex materia
et forma *co* q*u* contraria sunt circa aliqd suscep*t*u*m*
et compositum ex materia *et* forma no*s* sunt nata in aliquo

susceptiu fieri: et idcirco ex parte iporum non est contra rietas in suba. quod forma subalata nata est fieri in aliquo susceptiu: utputa in mā dicūt pōne forme nihil. p̄hibet ēē contrarietate in suba. Sed ista opinio stare nō pot: pri mo qdē qz dicit aristote. in gnto physicorum. qz i suba non ē mot: eo qz sube nihil ē h̄iū. sed ad saluādū i suba motū si requiri: qz mā subicias mutationi: s̄z qz forma qz acgrīz et abycīz p̄mutationē h̄eat contrarietate: i ḡz f̄z sententias p̄bi appet qz in formis subalibus nō ē h̄ietas. Secundo appet ip̄ossible illa opinio. qz de rōne h̄ietatis ē maxia distanta fūdata supra forme latitudinē continua. pp qd̄ ē iter h̄ia pōt ēē motus: et acgrīz et abycīz nō subito sed successiue. in formis aut̄ substātialib⁹ nō est dare tam latitudinē. vnde et acquirūtur et abycīz subito: et in termino alteratiois. ipole ē iḡt in ipis ēē h̄ietatē: si lo quanum de contrarietate finiā pfectā rōne. verum est tñ qz tres alie aditiones cōtrarioz i ipis optime saluant qz forme subales rep̄ generabilium sunt eiusdē ḡnis pby sc̄i. et sunt circa idem suscep̄tū qd̄ est mā. et se mutuo n̄ p̄atiuntur circa vnam et tandem p̄te eius. Quarta autem aditio qz ē maxia distātia fūdata supra latitudinē atiuz forme in ipis nō saluat sicut dictū ē. Cōd⁹ ē ḡ ad arg⁹ qz qn̄ cā est vniuoca effectu tūc ōz qz contrarioz effectu um s̄t contrarie cause: fm̄ eandē rōnem cōtrarietatis: qn̄ vo cause nō vniuocant effectib⁹ non ōz qz pfecta contrarietas effectuū arguat in causis pfecta cōtrarietates: sed sufficit qz ponat h̄ietatē ponēt maiore defec̄tū nobilitatis: et qz forma tāto ē nobilior qz est simplicior: et cōrīo qz calidū et frigidū pp defec̄tū simplicitatē habent latitudinē: non tñ ōz qz in formis subalib⁹ elemen̄tōz qz s̄t cause ipoz nō vniuocē: sit talis latitudi: s̄z sufficit qz sit i eis contrarietas fm̄ tres dictas alias cōditiones.

Secundo querit vtr̄ suba possit magis et min⁹ su sp̄ere: vñ eni qz sic: qz p̄prium p̄portioatur ei cui⁹ ē. p̄prium: sed caliduz qd̄ est p̄prium ignis: suscip̄t magis et min⁹. qz ignis qz est suba pōt itēdi et remitti. Ad isti⁹ questionis euiderātia ōz p̄mo p̄suppōdere qz nulla sp̄es i se itēdi vel remitti pōt. Et qd̄ ōz ponere cōno de sp̄eb⁹ suba. vidēm⁹ etiā qz sp̄es acciden⁹ suscip̄tū i subō magis et min⁹: se nō itēndit nec remitti⁹: quēadmodū albedo qz recipit in subō magis et min⁹ in seip̄a existit absq̄ illa intensiā et remissiā. qz magis neceūz ēponere qz nulli sp̄es sube i seip̄a suscip̄t possit aut̄ magis aut̄ min⁹. Et qz p̄supposito ē vlt̄i⁹ attēdēdū qz qz magis aut̄ minus qd̄ p̄supposito ideterminationē rōis. et qz dictū ē supra posse ēē bā: n̄ regrat duo f̄z rē diuersa: s̄z f̄z rōne tñ: tñ magis et min⁹ qd̄ p̄supponit realē ideterminationē regrit de necessitate duo fm̄ rē diuersa. qz regrit rē realē determinabilem que est subiectum realis ideterminationis: et regrit rē realē determinatē qz in rē deteriabili recipit. sp̄es aut̄ sube non recipit i aliquo subō: s̄z suscip̄t i suo idēdū qd̄ nō ponit rē et nā alicui⁹ subi aliā a re et nā ei⁹. Et iō ē oio ipole qz magis aut̄ min⁹ p̄supponēs realē ideterminationē i sp̄eb⁹ subē: sicut in seip̄a: sicut i suis idēdū is. nō qz recipit vlla suba magis aut̄ min⁹ i ōmō. Pater aut̄ ex bā qz ipole est vlla subalē formā i gradu suo specifico habere latitudinē cōtinuā: sicut qdā dicūt. Nā formā tali for⁹ istitutū d̄r cū magis et min⁹ f̄z qz plus v̄l min⁹ p̄cipiat de latitudine forme. quēadmodū albū plus v̄l minus p̄cipiendo de latitudine albedinis d̄r magis et minus albū. Si ē subalata forma: utputa alia humana: habet p̄dictā latitudinē: tūc formā tali forma istitutū: qd̄ est hō: plus vel minus de dicta latitudine p̄cipiendo itēderetur atq̄ remitteret: et dicere⁹ magis et minus homo: si ue ipē a seip̄o in tpe diuerso: sicut ynas homo ab alio. qz tñ

probatum est esse falsum. Et aristote. euidenter totū negat in bā loco. et p̄terea tanq̄ exēna a phā ē abycienda op̄io qz ponit formā subales habere i specificato gradu suo latitudinē. Arg⁹ aut̄ factū i oppo⁹ nō valet. nā qn̄ p̄prium proportionē subō cui⁹ est p̄prium i hoc qz nobilitatis subiecti est nobilior propriū: nō tñ ōz qz p̄portionē sibi ita qz tanta sit nobilitas et simplicitas sua: quanta est nobilitas et simplicitas subiecti. t̄de qz ignis sit sine magis et min⁹: c̄tñ p̄prium pōt itēdi et remitti.

Tercio queratur vtr̄ vtr̄ conueniat omni et soli sube esse cōtrarioz susceptiuū. Videlur. n. qz non. qz vna et eadem numero sup̄ficies recipit i se qn̄q; alt̄edi nem et qn̄q; nigredinē que sunt cōtraria: et tñ sup̄ficies nō est suba sed qz titas. Angelus ē in predicationē substātie: et tñ nō subycitur contrarietati. qz nec ōz subē nec soli me nit qz cum sit vna nūero: sit cōtrarioz susceptiuū. Ad ista questionē intelligēdū ē qz contrarietatis hic sumuit cōmūtiter pro cōtrarietate sive actionū vel affectionū: sive stū: sive qz titatū: nec ōz qz ois suba sit suscep̄tia ois h̄ietatis: ad hoc qz dicta proprietas omni substātie que in predicationē est conueniat: sed sufficit qz ois substātie qz ē p̄dicamento alicui⁹ dictarum contrarietati sit suscep̄tia. Videlur aut̄ cōc̄z substātia qz ē critā cām p̄ma qz sola non est in predicationē: ita se habere. Nā substātia i māles sunt quātū ē de sua natura suscep̄tia oppositorum affectionū. corpora etiā celestia: si nō f̄z se tota: sicut tñ f̄z suas partes suscep̄tia oppositorum situm. Corpora vero inferiora sunt suscep̄tia oppositorum situm et oppositorum qualitatum. Usū p̄z qz hec propt̄a cōuenit omni substātia in predicationē existenti. vez est tñ qz immedia te conuenit p̄me substātia: qz sola diciū proprie vna nūero: et ea mediate conuenit substātia secunde: que non ēna exēne ab ipa. vlt̄i⁹ etiam i tēlecta sanc conuenit soli. sola. n. substātia in vtr̄tute sive n̄ substātia accidentib⁹: sed qz titas ea substātia in virtute substātia qz bā nā exēneam a nā quantitatatis. Arg⁹ itaq̄ nō valet. qz de qz titatē non p̄cedit. de substātia etiā in alib⁹ ōz intelligēre: qz nō subyciuntur cōtrarietati qualitatib⁹: bā tñ suba cere p̄t cōtrarietati affectionū.

Quarto secūda p̄tis sc̄dc. Hērmo i qz titatē. Quantitatē aut̄ aliō qdē ē p̄tinuit: aliud discretum. et aliud qdē et habentibus positionem ad seminūcē suis partib⁹ p̄stat: aliud aut̄ et nō bātib⁹ p̄nēz. Lc. VIII. Upq̄ determinationē Aristote. de predicationē substātia: consequenter autem determinat nūc de predicationē qz titatē. Et āt ordinis pōt cē qz ipa immediate sequitur substātiam. et sicut substātia est fundātum cunctorum accidentiū: sic etiam qz titas innenit esse fundātum ceterorum. vnde et propter tātā proxitatē quantitatatis ad substātiā multi antiquoz crediderūt quantitatē rei substātia cū esse. in determinando aut̄ p̄bs de qz titatē tenet talem ordinem: qz p̄mo ponit divisionē qz titatē et diffinitiōes mēbroz diuidentib⁹. z. vo assignat cōtrates eius ibi. Amplius aut̄ qz titatē nibil ē cōtrarium. Lērca p̄mū sic procedit: quia p̄mo proseḡt de his que sūt p̄prie et p̄ se qz titatēs. z. vo agit d̄ illis que sūt qz titatēs pacc̄s. ibi. p̄prie at̄ qz titatē. i p̄pria p̄t tria facit. qz p̄ ponit duplē diuisionē qz titatēs. z. p̄seq̄t mēbra diuisionis p̄me. ibi. Est aut̄. Et 3⁹ p̄seq̄t mēbra diuisionis

nō sc̄iūde ibi. Amplius aut̄ alia constant. Dicit ḡ in p̄te qz eorum qz sunt in genere qz titatē aliud est continuū aliud ē discretū. hec aut̄ est p̄ma diuisionē. z. vo qz eoz aliud constat et ex partibus suis habentibus positionē. i. conexione ad se inuicem: et aliud constat ex partibus nō habentib⁹ positionē. Ubi notandū ē qz hec z. diuisionē est subdiuisionē alteri⁹ membrī p̄me diuisionis: et idcirco metu ponitur post eam. Nulla. n. discreta qz titas ē qz in p̄tib⁹ suis habeat positionē. quātitas aut̄ continua qdām p̄positionē i suis p̄tib⁹: et quedā non: sicut in p̄secutiōe capulū p̄culdubio patebit.

Cōsecundo autem discreta qz titas vt nūerus et orationē: Continua vero vt linea sup̄ficies corporis. Amplius autem et p̄ter hec est tēpus et loc⁹. Deinde cum dicit. Est aut̄ discreta. p̄seq̄t mēbra p̄mediuisionis. et circa bā tria facit: qz p̄mo ea diuidit in sup̄ficies. z. vo p̄sequitur d̄ sp̄eb⁹ qz titatē discrete ibi. Partiū et enī. Et 3⁹ agit de sp̄eb⁹ qz titatēs continue ibi. Linea vo. dicit ḡ i p̄ma p̄te: qz qz titatēs discrete est sicut numerus et orō. sed continua ē sicut linea sup̄ficies et corpus. et preter hec et sunt continue qz titatēs tēpus et locus. Ubi not⁹ ē qz loḡ aristote. de illis sp̄eb⁹ qz titatēs cuī quādam diuisionē. et de tēpē qdē bā facit ad denotandū qz non est qz titatē cuīdē rōnē cum aliis: quāles sunt qz titatēs continue p̄manētes. sed tēpus est qz titatēs suēs. de loco vo bā facit ad plēnū denotandū diuisionē ei⁹ a superficie a qua nō vñ differre reālē.

Partiū etenī nūeri nullū ē cōmūnis terminus ad quē copulātūr particule eius: vt qn̄q; et qn̄q; et qn̄q; si ad decē sunt particule: ad nullū cōmūnem terminū copulātūr quinq̄ et quinq̄: s̄z semp̄ discreta sūt et separata. Sed et tria et septem ad nullū cōmūne terminū cōnūgūnt: s̄z semp̄ discreta et separata sūt. qz propter nūerus quidē discretorum est.

Deinde cum dicit. Partium et n. p̄seq̄t de sp̄eb⁹ qz titatēs discretē. et p̄mo p̄seq̄t de numero pbās ipm ē qz titatē discretā. tali rōne. qz titatēs discretea est cuī p̄tis ad nullū cōmūnem terminū copulātūr: sed ista diffinitio discrete qz titatēs conuenit numero: qz nullus est terminū cōmūnū p̄num numeri ad quē copules c̄tū numeri particulas. sicut quinq̄ et quinq̄ cuī sint ordinata ad decē sicut p̄tis orationē ad totū. ad nullū tñ cōc̄z terminū cōtinuit̄: sed semp̄ sūt a se inuicē discrete. sūt et tria et septē cuī sint particule ipoz decē ad nullū terminū particularē cōmūnem cōnūgūnt: s̄z semp̄ discretea et separata sūt abinuicē. qz cōc̄z conuenit diffinitio cōnūgūnt: et numero cōnūgūnt diffinitio qz titatēs discrete: p̄z qz numerū ē de ḡne discretorum. Est aut̄ notandū qz particule alicui⁹ tñcū dicunt̄ copulari ad vñū terminū cōmūnū: qz id idem quod ē finis vñū p̄tis: ē p̄ncipiu alteri⁹. Et aut̄ nō inuenim⁹ in partib⁹ numeri. Nā cum duo ḡnario sint p̄tis numeri denary: nō possim̄ dicere qz illa eadē vñitas qz est vñita i vñū qui nario: sit p̄ma in alio ḡnario: ḡn potius alia vñitas ē finis vñū: talia ē p̄ncipiu alteri⁹. et cōdē modo intellige de certis p̄tib⁹ numerorū. Itē notadū ē qz duplex ē separatio. vñā qdē tollit oēm aggregationē: et qz ad talem separatio nō ē verū qz p̄tis numeri sint abinuicē: separate qz numeri: imo tñcū sūt abinuicē adunata: sumēdo sic large adunctionē. Alia vo ē separatio qz non tollit oēm aggregationē: sed illā tñcū qz fit per continuationē p̄tis. et de ista intelligit qz p̄tis numeri etiā qz sūt i ipo numero sunt semp̄ diuincte et separate. semper: qz vñū nunq̄ sunt in vñō cōi termino continuata.

Similiter autem et oratio discretoz ē: mēsu ratū autem syllaba breuis et longa. Dico aut̄ orationē cuī voce plātam: ad nullū enim cōmūnem terminū particule eius copulātūr. Non enim est cōis terminus ad quēz syllabe copulantur: sed vnaqueqz diuisa est ipsa secūdū sc̄p̄lam.

Secundo cum dicit. Sūmūlū aut̄ et orō p̄sequit̄ de orō: ne dices qz similis oratio sicut et numerus et de ḡne discretorum: de qua qz poterat aligs dubitare an sit qz titatēs: p̄bat ipam ēē qz titatē tali rōne. Cuiuscēqz p̄tis sunt qz titatēs ipm ē qz titatēs: sed p̄tis orationē qz sūt syllaba breuis et longa sunt quantitatēs. qz ei conuenit mensuratio: cum mensurē tam syllaba brevis ē longa. et oratio ē qz titatēs. et dico orōnē non quācūqz: sed cuī voce plātam. p̄t autē alr̄ intelligi: et forē mēl̄: ratio sua: vt sic p̄cedat. Partes orōnē sunt qz titatēs: vt p̄tē qz eis vñiūt passioēs qz titatēs: qz sunt longū et breue. qz syllaba mēsura: id est certa mensurationē ostendit ēē longa et breuis. Et autē oratio sit de ḡne discretoz p̄z. qz sibi cōuenit diffinitio discrete: qz ei⁹ particule non copulātūr ad aliquē cōmūnem terminū qz non ē cōis terminus ad quē copulātūr syllabe s̄z vñāqueqz ipa finē sp̄eb⁹ diuisa est. i. discreta ab alia. qz illa eadē numero lñā qz est finis vñius syllabe non ē p̄ncipiū māteriū: sed alia numero lñā qz est finis vñius syllabe p̄cēdētis: talia est p̄ncipiu sequētis. Et aut̄ hic notā dūm: qz multitudē ē gen⁹ ad numerū et orōnē cuī voce plātam. et sic i ḡne multitudinēs hec duo distinguunt̄: qz numerus ē multitudē aliquoz ad seūicē p̄manētū: sed orō cum voce prolata ē multitudē aliquorū ad seūicē succēdēt. Item notandū ē qz differenti mō conuenit mensuratio qz titatēt et aliis reb⁹: qz alie res mēsurātūr p̄ qz titatēt ēē gen⁹ earum: qz titatēs vo non mēsura: r̄ aligd qd̄ sit cē gen⁹ suū: sed mēsura vel sūt p̄tib⁹. vñ syllaba brevis mēsura sua. p̄pria longitudine. No notandum est etiam qz longū et breue sūt proprie et stricte loquendo passionēs cōtinui: et non passionēs discreti. largē mā ea sumendo trabuntur ad orationēs qz ē de genere discretorum.

Ad plēniorē aut̄ intelligentiā predictoroz moueamus hic aliquas questionēs. et p̄mo queramus virū qz titatēs discretea sit p̄tio qz titatēt continue. vñit̄ ḡ nō. qz inter sp̄es quantitatētē discretarū p̄ma ē numerū: sed numerus sequēt̄ diffinitio continuū. qz diuiso cōtinuo sit numerus i actu. ḡn numerū: et per sequēt̄ discretea qz titatēs est posteriorē quantitatē continua. Et istam questionēm est dicēdū qz simplē et ordine nature numerū qz ē qz titatēs discretea ē p̄z qz titatēt continue. ad cuius euiderātia. qz titatēt ēē p̄ncipiu alteri⁹. Et aut̄ nō inuenim⁹ in partib⁹ numeri. Nā cum duo ḡnario sint p̄tis numeri denary: nō possim̄ dicere qz illa eadē vñitas qz est vñita i vñū qui nario: sit p̄ma in alio ḡnario: ḡn potius alia vñitas ē finis vñū: talia ē p̄ncipiu alteri⁹. et cōdē modo intellige de certis p̄tib⁹ numerorū. Itē notadū ē qz duplex ē separatio. vñā qdē tollit oēm aggregationē: et qz ad talem separatio nō ē verū qz p̄tis numeri sint abinuicē: separate qz numeri: imo tñcū sūt abinuicē adunata: sumēdo sic large adunctionē. Alia vo ē separatio qz non tollit oēm aggregationē: sed illā tñcū qz fit per continuationē p̄tis. et de ista intelligit qz p̄tis numeri etiā qz sūt i ipo numero

Liber

originatur a pucto: pꝫ qꝫ simplr ordine nature ipꝫ numerus qꝫ est q̄titas discreta est por q̄titate continua. Lui ē attestatur ordo sciaꝫ. Nā scie ordinant̄ sīm ordine suborum sicut et potētē ordinant̄ fꝫ ordine oboꝫ. cōstat autē qꝫ arithmeticā q̄ ē de numero: ē simplr por qꝫ geometria q̄ est de cōtinuo: vnde et subalternat eā sibi suo mō: nec se ē ḡ dicere qꝫ numer⁹ q̄ ē q̄titas discreta ē simplr por q̄titate continua. Verū ē tñ qꝫ q̄titas discreta q̄ ē oratio i platione non est por q̄titate continua: qꝫ discretio q̄ ē in platione vocis: ponit necessario alicui⁹ p̄existentis cōtinui diuisionem. C Dō⁹ ē ḡ ad arg⁹ qꝫ ea que in generatione sunt posteriora sunt simplr pora: sicut suba est por accidentibus: tñ alteratio que est generatio accidentiū est prior tempore ipa generatione sube. vñ ex eo qꝫ diuisione continua est ante generationē numeri: dñ conclusiꝫ qꝫ nūc generatione sit posterior continuo: simplr tñ loquē do sīm ordinem nobilitatis et nature por ē ipo.

Secundo queritur quod sit forma numeri. videtur. n.
q. vltima vnitatis. qr id in quo consistit p-
fectio vltima rei est forma ei³. sed vltima pfectio eentialis
cuiuslibz numeri consistit in vltima vnitate. sicut vltima pfe-
ctio eentialis gnarii consistit in gnta vnitate. q. for² cuiuslibz
numeris est vltima vnitatis ipi². C Ad istam questionem dicunt
qdā: q. forma ppria cuiuslibz numeri est vltima vnitatis ei².
Quis aut potissimum rōeoz sit illa q. assignata est: tñ supad-
dunt alia rōnatale. dicunt. n. gynaquicq res a ppria for-
ma sortitur ppria denotionē. constat aut q. glz nume-
rus sortitur ppria denotionē ab vltima vnitate sua. sic
quaternarii denotati a quarta vnitate: q. est vltima vnitatis
in quaternario: et gnarii denotata a quinta vnitate q.
est vltima vnitatis in gnario. et sic de singulis. vñ itaq; q. vnitatis
vltima sit forma ppria cuiuslibz numeri. S; istud vñ iconi-
ueniēs. p qdē qr si vltima vnitatis est ppria et eentialis for²
cuiuslibz numeri: tunc quēadmodū fīm nālē q. ēphēs realis
bona ēl; nō cōpleta diffinitio hoīs q. dicit q. ē suba cōpo-
sita ex corpe et aīa rōnali: sic etiā bona ēt diffinitio q. ter-
narii q. dicit q. quaternarii ēnūer² cōstās ex trib² et uno.
et bona forēt diffinitio gnarii q. dicit q. gnarii ēnumerus
cōstās ex quatuor et uno: has āt diffinitiones ostēdit au-
cēna ēt sua metaphysica ēt iconueniētes: inconueniētes ēt igit
q. vltima vnitatis numeri sit ppria vel eentialis forma ei².
S; dō aut appet iconueniens ēt opinio pdicta. qr qnūc q;
aliqua duo sūt eiusdem rōnis: ipole ē q. vnlū ipoz sit forma
respectu alterius: trabēs ipm ad certā spēm. Nūc aut sic
ē q. vnitates oēs q. sūt ē numero sūt eiusdem rōis. et oēs sūt
equales ēt pfectione. vñ ipole vñ q. vnitatis vna sit forma
specifica alias: trabēs et pducens alias ad certā spēm nu-
meri. C Dō ē q. qr vnitates oēs q. sūt ē numero sūt eius-
dem rōnis: oēs sūt mā. p prima et eentialis numeri: tēduntq;
oēs ēt rōne mā: forma aut pōt dici ēt ipa certa adunatio
ez. vt. vñ. ordinata adunatio quatuor vnitatum vel ipa
quaternaria replicatio vnitatis sit forma qternarii: et ipa
ordinata adunatio qnq vnitatum: vel gnaria replicatio
vnitatis sit for² numeri gnarii: et sic de ceteris. C Arg⁴ āt
facta ēt oppo² ēt valēt. nā numeri sortit denotionē non
ab vnitate aliquā: sed a certa vnitati replicatione. quē
admodū numeri quaternarii sortitur denotionē
suā ēt quaternaria replicatione vnitatis. vnde z² argūm
cum non vñ. Argumentū etiā primū non concludit. nā ab
vltimo qdē est alterius ratiōis a precedentibz sortitur res
pfectiōēm suā. qr forma a q. ē pfectio rei ē alteri² rōnis a
mā. s; sic dictum est vltima vnitatis ēt numero: non ē alte-
rius rōnis a precedentibus vnitatibz.

Tertio queritur verum sit conuenienter dictum quod oratio cum voce plena est spes conscientiae, yide

tur enim q̄ non:qz non solum oratio cum voce plata:sed
etiam oratio q̄ est in scripto vel in mente ponit q̄dā multitu-
dinē. et qz multitudine de sui rōne ē q̄stitas: vñ ḡ non soluz
ōro cū voce prolatā: sed etiam ois oſo sit q̄stitas. Ad istā
q̄stionē ē dicēdū q̄ oſo ponit q̄ſtitatē q̄ ē sp̄s plalitatis.
pluralitas aut̄ et vlt̄ oē genus oꝝ q̄ trabatur ad diuersas
sp̄s p̄ dīas diuersaz rōnum:nā dīa vni⁹ et eiusdē rōnis
non cōſtituit niſi vna t̄ eandē sp̄m. diuersa aut̄ rō in ora-
tionio ⁊ numeri plalitate ex h̄ attendit. q̄ plalitas vni⁹ ponit di-
ſcretionē ſuccedētūm. Aliaq̄ mēſuratio iuuenit in vna ⁊
alia mēſuratio reputit in alia: sed ista diuersitas rōnis ⁊
mēſuratiōis nō cadit iter mltitudinēq̄ ē numer⁹: ⁊ mul-
titudinē q̄ ponit per orationē in scripto ⁊ orationē in me-
nte. sed ponit solum p̄ oſonem exiſtentem in prolatione
vocis. Et propterea ſola oſo i voce plata ponit i numer⁹
ſperum q̄ſtitatis discrete.

CLinea vero continuoꝝ est: pōt enī sumere cōmūnem terminū ad quē particule eius copulantur: ut punctū: et superficii lineam: plani nāqꝝ ad quēdam cōmūnem terminū parti culi copulanſ. Similē autē et i corpore poteris sumere cōmūnem terminū superficiem: ad quā copulanſ corporis particule. Ie. VIII.

Propter spiritu propositus est de sp̄ē q̄ titatis discrete: sūr in ista p̄te p̄leḡ de sp̄ē q̄ titatis continue. Et p̄mo p̄leḡ de trib⁹ p̄mis. s. de linea superficie et co-
poze. z. p̄leḡ de alijs duob⁹ ibi. Est aut̄ talium. Presupponit aut̄ in p̄ma p̄difi-
fitione talē continuu. Continuu ē cui⁹
partes copulan̄ ad vnu cōem terminū. vbi attēdendus
est q̄ tūc partes q̄ titatis dicunt̄ copulari ad vnu cōem
terminū: vt supra dixim⁹: q̄ id idē qđ est finis partis p̄cē
dentis: ē p̄ncipiū partis sequentis. hoc aut̄ i predictis spe-
ciebus inuenitur. vnde linea ēst de numero cōtinuo: q̄
potes in ea accipe vnu terminū cōem. s. punctū: ad quem
copuletur p̄ticulæ ei⁹: et terminū cōezi p̄ticulaz superficie
ei potes accipere linea: qz particule plani. i. superficie co-
pulan̄ ad quēdam cōem terminū: q̄ vocatur linea st̄lē
et in corpore potes accipere aliquę terminū cōezi: sicut su-
perficiem q̄ copulat p̄ticulas corporis. Manifestum est
igitur q̄ linea superficies et corporis: sūt de ḡtie continuus
CEst aut̄ notandū q̄ sic ois multitudo deriuas ab vni-
tate q̄ partiri nō p̄t: sic etiaz vlr ois q̄ titas originas ab
aliquo qđ respectu originate q̄ titas ab ipo ē idiusibile.
id aut̄em a quo originatur linea ēst punctum: quod q̄ est
omni modo idiusibile: ab ipo non habet linea aliquam
diuisibilitatem: sed trahit diuisibilitates sic et quantitatē
ex sola protractione puncti in longum: et in circlo linea ha-
bet tantum vnam diuisibilitatem: scilicet que ēst secun-
dum longitudinem in eodem autem punto in quo ori-
ginatur protractioni puncti sequens: finitur protractione p̄cē
dens: ita q̄ idē punctum est finis p̄cedentis protractio-
nis: et principio sequentis. Et ideo linea ēst continua ad
vno i q̄ originas superficies est linea: et qz linea ē diuisibilis
in longum: ex principio suo trahit superficies vnam diui-
sibilitatem scilicet longitudinem: et ex protractione linee
in latum: trahit superficies aliam diuisibilitatem scilicet
latitudinis: et pro tanto superficies est dupl̄ diuisibilis: qz
secundum longum et secundum latum. In eadez autem li-
nea in qua finitur precedens protractione linee initiatu. p̄-
tractio sequens: et inde habet superficies continuatatem.

Dedicamento

id autem a quo proximo originatur corpus quantitatis
est superficies. et quae superficies est diuisibilis dupl. utpote in
longu et latitu: h[oc] corp[us] a principio sue originis duas diuisi-
bilitates, scilicet longitudinis et latitudinis. Ex ptractio[n]e autem
superficie i p[ro]fundu trahit yna diuisibilitatem. scilicet p[ro]fundita-
t[er]e: p tanto est corp[us] tripli diuisibile. quae sunt longu latu et p[ro]
**fundum. i eadem autem superficie i qua terminat p[re]cedens p[ra]t-
cio superficie: initia seques. ptractio ipsi: et hinc est continuo-
itas i corpe. vni p[ro]p[ter]e hinc continuitate et diuisibilitatem
sunt linea, superficies, et corpus.**

CEst autem talium et temp[or]um et loci: p[ro]p[ter]is. n. tempus
et ad p[re]teritum et ad futurum copulat. Rursus lo-
cus continuo[rum] est. locu[n]i. n. quedam corporis p[ar]ti-
culae obtinet: que particule ad quedam coem ter-
minis copulanent: ad quem corporis p[ar]ticule. q[uod] pro-
pter continuu[m] erit locus: ad uniuersitatem terminorum

pter continuo erit loculus ad vnti enim terminis
coem copulantur eins pticule.

Cdeinde cum dicit. **E**st autem talium. prosequitur de aliis duabus species exactitatis. **O**tinues. de tempore et loco. dicentes quod de genere talium. **O**tinuorum sunt etiam tempora et loci. **N**am pres tempora sunt prius pteriti et futuri. **P**resens autem copulat ad preteritum. quod quod est finis pteriti est principium sequentis sive presentis temporum. **L**opolat etiam presentes ad futurum. quod id est istas quod est finis presentis temporum est principium futuri. **C**est autem notandum quod istas con-

sciem sumi dupl: vt h̄t̄i quarto physicoꝝ. vno qdē mō p
nunc indiuisibili. & h̄mō sumendo p̄is aut istas p̄m nō
st̄nuā alicui. s̄ ē terius i quo alia. s. futurū & p̄teritū cō-
tinuant. Alio aut mō sumi cōsueuit istas aut p̄sens p̄ tpe
primo siue ex pte aī: siue ex pte post p̄st̄i nunc: & talſ ſu
p̄i plens cōtinuat ad p̄teritū & futurū. & h̄mō h̄ accipit
Dicit autem hic aristo. q̄ etiā locus ē de ḡne st̄nuoz: qz
el particule st̄nuant ad cōēm terminū. qd̄ sic p̄bat oīs
locus continet et quādā particulas corporis locati: s̄ p̄ticu
le corporis copulant̄ ad cōēm terminū. ḡ & p̄ticule loci q̄
cōtinent singulas p̄ticulas corporis copulant̄ ad eundē
terminū: ad quem copulant̄ p̄ticule corporis. Ex quo cō
cludit q̄ locus oīs sit st̄nuus: qz copulat̄ i. copulatas h̄z
suas p̄ticulas ad vnū terminū cōdēz: qd̄ est. p̄p̄riū cōtinui.
Cubinotadū ē q̄ corp̄ locatū cōmēstrat & extēditur
loco ſuā ſuificiē extēmā. rōne cui⁹ extēſiōis claudū
tur p̄tes corporis singule iloco coextēſe p̄tib⁹ loci ſuā ex
tremitates suas. Qnūqz aut aliqua duo ſic ſe h̄nt: q̄ ſibi
iuicē extēdunt̄: necesse ē q̄ vniſormis fit termin⁹ abo
rum. Et quō ḡ q̄ premisit aristo. q̄ p̄ticule loci claudunt
singulas p̄ticulas corporis locati: p̄ qd̄ dedit itelligere q̄
locus & corpus locatū ſibi iuicē extendut̄: optime con
cluſit q̄ copulat̄ p̄tes suas ad terminū cū dē. i. vniſormē
v̄pidē itelligat̄ terius vñ nūero: s̄ terius vniſormis.
C̄tēno⁹ q̄ q̄uis termin⁹ ad quē terian̄ p̄ticule cor
poris imēdiate ſit ſuificies: tñ p̄ticule ſue extēmitatis q̄
extēdunt̄ loco copulant̄ ad linea & p̄tūtū. & huic termino
v̄niſormis ille termin⁹ ad quē st̄nuant̄ p̄ticule loci.
Ad maiore aut intelligentia p̄dictoꝝ oīs hic aliq dubia
discutere. Et p̄ queram⁹ v̄tp̄ linea ſuificies & corp⁹
p̄tineat ad diuersas ſpēz q̄titatis. v̄r enī q̄ n̄. qz termin⁹
itrinsecus cuiusl̄ rei p̄tinet ad ſpēm ip̄i⁹: & non ad ſpēz di
uersā. sed p̄tūtū ē termin⁹ linea: & linea ē termin⁹ itrinse
cus ſuificie: & ſuificies ē termin⁹ itrinsecus corporis. ḡ linea
nō p̄tinet ad alia ſpēz q̄ ſuificies: nec ſuificies p̄tinet ad
alia ſpēm q̄ corp⁹. ſicut nec p̄tūtū p̄tinet etiā ad alia ſpēz
q̄ linea. ḡ linea ſuificies & corpus ponūt tñi vnā ſpēz q̄ti
tas: & non plures. C̄ Ad ista q̄ſtione ē dō⁹: q̄ p̄dicta po
nūt vno mō ſuifia vñ ſpēm: & alio mō ſuifia ponūt ſpēm

Diversam. **C**ad cuius etudientiam est consideratio quod linea et superficies possit accipi duplum. uno quodem modo sub illa perfectio quantitatis quam habet cum primituione et carentia alterius quantitatis. et hoc modo considerata accipiuntur non y termini alterius quantitatis; sed ut habentes in seipsis certam et determinatam quantitatem rationem. et quod certa et determinata ratio quantitatis constituit eius certam et determinatam speciem. et diversa quantitatis ratio constituit diversa speciem ipsius. ratio autem quantitatis certa et diversa est in linea superficie et corpore. per quod necesse est dicere ipsum modo sumpta ponere diversas species quantitatis. De puncto autem secundum quod punctum est in se consideratum nullam habet in se rationem quantitatis. et sic circa de se nullam ponit quantitatis speciem; sed est in specie positum per lineam. Alio autem modo predictum sumptum: non quidem per se et finis suas distinctas rationes; sed per quod iporum unum clausum est in alio: utputa sunt quod linea est comprehensa in superficie: et superficies est comprehensa in corpore: et isto modo non pertinet ad species quantitatis diversas: quod includitur in ratione alterius: et non clauditur ex essentiâ eius: necesse est quod quantum ad hoc pertineat ad speciem eius. ynde linea comprehensa in superficie: et sic considerata: pertinet ad speciem superficie: et superficies considerata ut inclusa et comprehensa est in corpore: pertinet ad species corporis. et modo nata est linea esse terminus superficie: et superficies: nata est esse terminus corporis. Unum permissio ad argumentum.

Secundo queram⁹ vtrum linea superficies ⁊ corporis ponant species specialissimas quantitatis: an species subalternas. videſ enim q̄ ponant species subalternas. qz rectum ⁊ circulare differunt species: fz rectum ⁊ circulare sunt circa lineam: ergo linea continet sub se species diuersas: ⁊ per consequētis ipa est sp̄s subalterna. Ad istius questionis evidētiam est considerandum: q̄ de q̄titate loqui possumus duplī. vno qdē modo secundum rem ⁊ naturā suam. Alio mō fm rationem, mensure que congruit quantitatī. tē ista pro tanto disticta ⁊ diuersa acceptio q̄titatī: qz ratio mensure non est ēentialis ratio q̄titatī: nec in hoc q̄ ēē mensuram q̄tatis & rōne alicuius sue proprietatis p̄nit: cā: sed presupponit semper ordine nature ēentia cuiusbz rei proprietati ipi⁹ rei: esse autē mensurā ē proprietas quedam consequētis finitā q̄titatē. vñ p̄ q̄ est ēē mensuraz non cōsūlt nā ⁊ ēentia q̄titatī: fz magis ei p̄supponit tanq̄ sue p̄prietati. si autē de q̄titate loquamur fz rōnem mensure: tunc dicere oī sicut dicit thomas noster q̄ sp̄s q̄tatis continua accipit fm sp̄s numeroꝝ. Cuius rō est. qz cum ratio mensure prius intueniatur i numero. vt dicitur in decimo metaphysice. p̄ q̄ ad omnia alia derivetur rō mensure: in q̄tum derivatur aliqua ratio numeri ad ipa. Ex quo seqꝫ q̄ ratio mensure in alijs multipliceſ: fz qd̄ multiplicatur in eis rō numeri. Et iō sp̄s ipoꝝ fm rōes mensure multiplicari non p̄nit: nisi fm sp̄s numeroꝝ. Ergo modo linea bicubita ⁊ linea tricubita differunt species. ⁊ per oī fm istam considerationem ipa linea ponit sp̄m q̄titatī subalternam: non species specialissimaz: sed si loquamur de q̄titate fz rem ⁊ naturam suā: tūc dicere oī q̄ linea superficies ⁊ corp⁹ ponit sp̄s sp̄alissimos q̄titatī stinue. cui⁹ rō est. qz in quolz genere ex gradu nature illius generis determinato sine vno fm determinationem accipit ei⁹ sp̄s sp̄alissima. Linea autē dicit determinatū gradu nature q̄titatī. qz de gradib⁹ q̄titatī per oīs lineas ponit idē: utputa sola lōgitudo. ⁊ eodē mō est de superficie ⁊ de corpe. Unū necluz ē dicere q̄ loquēdo d q̄tigatē fz rem ⁊ nāz suā: linea ⁊ corp⁹ ⁊ superficies ponit

Liber

species specialissimas quantitatis. Et propterea si per aliquid diversificarentur in istis sp̄es quantitatis: maxime diversificarentur in eis: aut per rationem diuersae figure: aut per rationes diversi numeri: sed constat quod per neutrum istorum diuersificatur in eis sp̄es quantitatis quantum ad rem et naturam quantitatis. Luius declaratio est. quod si quis accipiat ceras et ipsa primo extendat ad quadratatem bicubiti: deinde ipsas extendet ad quantitatem tricubiti. aut ipsam figuret primo figura sphaera: deinde figuret eam figura rectilinea: stante circa stabit una natura numero quantitatis dimensio in cera: sub diversa tamen figuratione et extensione et ratione materiali. una autem numero quantitatis natura: ponit unum in sp̄es quantitatis. necessarium est ergo dicere quod si loquamur de quantitate finis et naturae suae: linea superficies et corporis ponunt sp̄es qualitatis quantitatis et non sp̄es subalternas. **C**redo est ergo ad argumentum quod rectus et circulare sunt circa lineam accidentalem et non essentialiter. unde et non sunt in predicamento quantitatis sed qualitatibus: et per tanto in linea non diversificant sp̄em quantitatis: sed qualitatir unum.

Tertio dubitatur de loco. qz non videtur qz debeat
poni in numero sp̄erū qz titatis cōtinue. qz
que ponunt rem & naturam vnam: oꝝ qz ponant sp̄es vna
& non plures: sed locus & superficies ponunt rem & naturam
vnam. qz sicut pꝝ i quarto physicoꝝ locus non ē aliud qz
superficies corporis ambientis aliud corpꝝ. ḡ locꝝ nō ponit
diuersam sp̄em qz titatis a superficie. Ad istam qz tiones
responder thomas qz de qz titate possum⁹ log duplꝝ. vno
qdein modo secundum esse & naturam suam: z sic locus
non ponit i numerū cū superficie. Alio aut̄ modo possum⁹
de ipa loqui h̄m rōnem mensure. z sic locus a superficie
distinguitur. qz cum locus sit extrinseca a locato & men-
sure qz titatem locati: ipē locus de sua rōne est mensura
extrinseca: sed qz superficies est intrinseca corpori in quo ē
& mensurat ei⁹ latitudinem ipa superficies de sua ratiōe
est mensura intrinseca. Hanc aut̄ solutionem reprobant
qdām dicentes qz si locus ppter diuersam rōnem men-
sure poneret diuersam sp̄em qz titatis: tunc qzqz haberet
rōnem mensure esset qz titas: sed h̄ est falsum: qz vnitas
habet rationem mensure: z tñ non est qz titas. ḡ falsum ē:
vt dicūt qz locus ponatur diuersa sp̄es qz titatis a superficie
propter diuersam rōnem mensure. Hec autem reproba-
tio est puerilis & falsa. nāz qd̄ mensurat aliquid qz tū p̄
sui adequationem ad ipm: id de necessitate est qz titas. &
locus quidem per sui adequationem ad corpus locatum
mensurat eius qz titatem. sed vnitas non mensurat qz titita
em numeri per sui adequationem ad ipm: s̄ p̄ sui repli-
cationem: qz vnitas non adequatur numero. Et propte-
rea qz quis ex rōne mensure qz congruit vnitati nō possum⁹
concludere eam esse qz titatem: tñ ex ratione mēsure que
congruit loco possumus optime concludere qz locus sit
qz titas: & diuersa sp̄es qz titatis a superficie. Arg⁹ aut̄ p̄m⁹
est solutum in rōne Thome.

CAmplius autem alie quidem constat ex particulis que in eis sunt positionem ad se inuicem habentibus: alie autem ex non habentibus positionem. ut linee quidez particule positionem habent ad se inuicem: Singulimi namque corū sitū ē alicubi: et babes unde sumas et assignes vniuersitatis quodque vbi situm est in plano: et ad quam partículam particule ceterae copulentur. similiter autem et particule plani habent quandam positionem: similiter namque vniuersitatis ostenditur

vbi iacet: ⁊ qne ad seiuicem cōpulētur: sed ⁊ soliditatis quoq; ⁊ loci similiter.

Bclaratis membris prime diuisionis
quantitate posite: accedit consequen-
ter aristoteles ad declarandum mem-
bra z^e diuisiōis. et circa hoc duo facit: qz
primo resumens diuisionē offendit qb^o
conueniat vnum membrūz diuisionis.
z^o ostendit quibus mebruz aliud ap-
plicetur: ibi: in numero autē non. Dicit ḡ in pīna parte re-
sumens diuisionē quā declarare cōdit: qz qz alia cō-
stant ex particulis que sunt in eis. i. in ipis totis habenti-
bus adinuicem positionem. i. connexionē: et alia constant
ex partib^z non habentibus positionē: sicut pticule linee
habent ad seiuicem positionē: hñt enim situm: qz singu-
lum horum. i. singula partium linee situm est. i. sita est ali-
cubi. et habes vnde sumas et assignes ybi situm ē vnuqz.

qz.i.ybi sita est vna queq; pars linee:qz sita est in plano i.
in superficie.sit & particule plani.i.superficie habent quan-
dam positionem:qz ostenditur similiter sicut t d' partib'
linee ybi iacet vnuquodqz.i.qz pars superficie: t que et
partes copulantur adinuicē sumuntur etiam particule lo-
ci & soliditatis.i.corporis:alicubi sita sunt: t ad se inuicem
copulantur.in tota ḡ ista parte includitur sententia Ari.
in vna tali ratione.Dmne illud cui^o partes sunt alicubi
sita:t adinuicem copulantur:constat ex partibus haben-
tibus positionem:sed isto modo se h̄nt linea & superficies &
corpus & locus:ḡ hec omnia constat ex partibus habenti
bus positionem adinuicē.Est autem hic notadū qz p̄
ctus habet positionem.i.sitū:necesse est qz omnis q̄titas
deriuata a puncto situm habeat.t qz omnis q̄titas dimen-
sua fz mathematicam & intellectualem considerationē
a puncto deriuatur:necesse est qz omnis q̄titas dimensi-
ua habeat situm.Sed n̄ situs qui dicit ordinationem in
aliquo positivo reali extrisco:utputa in extrisco corpo-
re:vel in extrinseca superficie:non credo qz sit de necessitate
q̄titatis dimensione:sed quēadmodū statim cum ima-
ginor punctum:oz me imaginari certum ei^o ordinē spacio:
sic etiam statim cum imaginor aliquam quantitatē
dimensionam:oz me imaginari eius ordinē spacio.Et
forte qz situs vt importat talem ordinationem:est de ne-
cessitate omnis q̄titatis dimensione.¶ Item notandum
qz punctuz si dicatur sitū esse in linea:est intelligendum
qz est situm in ipa sic terius eius: t sit in linea ē sita i super-
ficie: t superficies in corpe sicut terius ipi^o.sed corpus n̄ ē situm
i aliquo sic terius ei^o:qz corp^o cuz sit q̄titas pfecta
non p̄t esse vtterius origo & terminus alterius quantita-
tis.¶ Item notandum ē qz punctus non ē in virtute pars
linee: sed terminus.tu etiā id qz ē aliqd rei dicit p̄ eius
sumendo partem large t non proprie:iccirco forte aristó.
non curauit hic appellare punctum particulam ad quaz
copulantur particule linee.

CIn numero autem non poterit quisquam perspicere: tanquam particule eius positionem aliquas ad se inuicem habeant: ut sit situ alicubi: aut aliquae particule eius ad se inuicem inextantur. Sed neque ea que temporis sunt: nihil enim permanent particule temporis. Quod autem non est permanentes quomodo positione aliquas habebit: sed magis quendam ordinem particulam dices habere: ut aliud quidem primus sit prius aliud vero posterius. Sed et de numero similiter.

Predicamentorum

liter: eo q̄ p̄f⁹ numerat vñus q̄z duo: t̄ duo q̄z tres: t̄ ita babebunt quēdam ordinē. positionem vero nō multuz p̄spicies. Sed oratio similis: nihil. n. p̄manet pticule eius: sed qd̄ dicuz ē nō p̄t amplius sumi hoc: q̄ propter nō erit positio pticularum ei⁹: siqdē nihil permānit. Alia itaq̄ cōstant ex pticulis q̄ ī eis sūt positionē ad sc̄inuicē habētib⁹: alia autem ex nō habentibus positionem.

Cdeinde cum dicit. In numero autem. ostendit que sunt quantitates non habentes positionem in partibus. Ubi notandum est quod ad partium positionem adinuicem duo concurredunt: quod permanet et conexio earum. nam positio videtur impotare situ. Situs autem concordat solis permanenter: quod si situatus est alicubi quod permanens videtur esse. sic autem ex hoc habetur quod ad positionem prius regratis permanetia eorum: sic etiam ex positione prius adinuicem hinc vel elicis partium conexio: quod situatur in aliquo conexione illi in quo situatur. Nam ergo hoc ille sole quantitates diversas habere positionem prius ad inuicem: quod sunt partes permanentes et adinuicem connexas. Ex quarum conditione secunda per ipsum in numero non est partium positionem dare. quod ubique est positio parti in ibi est conexio prius situalis: sed in numero non est conexio situialis partium: quod non potest aliquis videre ubi sint sive prius nunc aut per consequentiam adinuicem. Unde per ipsum numerum non habet positionem prius. similiter autem est de partibus propriis detectus permanet: quod nihil permanet particule temporis. sed autem non permanet non potest habere positionem in partibus sed potest in eis habere quemadmodum ordinem prioris et posterioris. ratione cuius ordinis discitur in his. Someteritur est prout hoc futurum dictum est.

Secundo aut̄ dubitari p̄d. q̄ nō v̄ q̄ mot̄ sit q̄t̄as rōe t̄pis t̄ t̄ps sit q̄t̄itas p̄ se. i. ḡnto. n. metaphysice ponit arist. tam t̄ps q̄ mot̄ inter q̄t̄itas p̄ alius. q̄ non soluz mot̄. sed ēt t̄ps ēt q̄t̄itas p̄ accidens. **Ad ista** questionē dicūt qdā: q̄ pro fato t̄ps ponit sp̄cs q̄t̄itas t̄ non mot̄; q̄r motus b̄z q̄t̄itatē t̄ cōtinuitatez ex alio: ex ipa. s. magnitudine. q̄r ex q̄t̄itatē t̄ cōtinuitate magnitudinis est q̄t̄itas t̄ continuat̄as i. motu. Sed ista rō non est alicuī momēti. vt enī habet i. sexto physicoꝝ magnitudo motus: t̄ t̄ps b̄t se p̄ ordinē: q̄r ex x̄tuitate q̄ ē in magnitudine puenit cōtinuitas in motu: t̄ ex cōtinuitate que ē i. motu: puenit x̄tinuitas in tpe. Si ḡ, p tanto motus ponitur q̄t̄itas p̄ accidens: q̄r trahit cōtinuitatē ex magnitudine: multo magis oportebit tūc ponere t̄ps cē

Coprie aut̄ c̄titates he sole sunt quas dividimus; alia vero oia s̄m acc̄ns sunt. ad hoc. n. aspicientes & alias dicim⁹ c̄titates, & multū dicit albū: eo q̄ superficies multa sit; & actio longa: eo q̄ t̄ps lōgū & multuz sit; & mot⁹ mul tus. neqz. n. borum singulū p se c̄titas dicit: ut si quis assignet quanta sit actio t̄pis diffiniet anni mēsuram; vel sic aliquo mó assignās: & albū quantum sit assignans supficiē diffiniet. Quanta. n. supficies fuerit tm. n. albū dices. Quare antea c̄titatē s̄m. n. c̄titatē s̄m.

Quare autem sole proprie et summa scipm quantitates dicuntur quod dicte sunt: aliorum vero nihil per se: sed si forte per accidens.
Deinde eius dicit. Proprie autem determinat de qua tantibus pacientibus: et dicuntur qualitates proprie et essentialis et per se sunt.

nihil est quantitas: sed magis ad aliqd. Nihil enim pscipim pnu vel magnu dicit: sed ad aliud refertur. na mons qdē parvus dicit: milii vero magnu: eo qdē hoc qdē sui generis mai⁹ sit: illud vero min⁹: ergo ad aliud est eoz relatio. na si p seip⁹ magnu vel pnum dicere: nūquaz mons qdē aliqui pnu: milii vero magnu dicere. Rursus i vico qdē plures hoies eē dici mus: i ciuitate vero paucos: cū sint eoz multi plices: t in domo quidem multos in theatro vero paucos cū sine plures. Amplius bicubitus vero vel tricubitus t vniq⁹ qdē talis q̄titat⁹ significat: magnu vero vel parvum nō q̄titatem: sed magis ad aliqd. quoniam ad aliud spectat magnu vel pnum: quare manifestū ē qm̄ hoc ad aliqd sine.

Le. XI.

Utra dētermīnauit arist. de singulis spe cibus q̄titatis: in hac vero parte acce dit ad determinādū de cōtrarib⁹ q̄titatis. Et dividitur tres partes p̄cipales: fī numerū triū cōtrariū quas ponit. 2° pars est ibi. Sed non vñ q̄titas. Tertia ē ibi. Proprius autē ē. Circa p̄cip⁹ sic pcedit: qd̄ pmo ponit q̄titatis cōitatē. 2° dat instātiā p̄tra ea: t solvit ipazymo modo: ibi. Nec multa. 3° ponit secundaz eius solutionē ibi. Amplius siue alijs ponat. s̄z quarto cōtra eandem cōitatem ponit aliam instātiā: ibi Maxime autē circa. Dicit itaq⁹ in prima p̄cip⁹ quantitati nihil ē cōtrarium. Hāc manifestū ē i ipsi finitis. i. determinatis q̄titatib⁹ qd̄ nihil ē eis cōtrariū sicut bicubitus t tricubitus. vel alicui talii nihil ē ūriū. Est autē notā dū qd̄ cōtraria regunt latitudinē: vt dictuz fuit supra: rō qd̄ bicubitus t tricubitus tollit latitudinē cōtraria: qd̄ ois rō numeri determinati aut iderminati fī numerū iōstū tale cōsistit nī diuisibili. t p̄terea dicit arist. cē ma⁹ de istis qd̄ nihil ē ūriū. Itē notādū ē qd̄ q̄titas definita vel determinata dici pōr ois illa: qd̄ ponit rōne mēsure. hāc at ponit numerus t tps t linea t superficies t corp⁹: t bicubitus t tricubitus adhuc magis p̄prie: s̄z magnu t pnu: mul tum t paucu: nō sic determināt certā mēsurā: vñ t iueni ri p̄t i q̄titatib⁹ h̄stib⁹ diuersā rōne mēsure. Et p tanto ista ponit q̄titates idēfinitas. s̄z illa alia oīr pōere ñfinitas siue deteriatas q̄titates. Deinde euz dicit. Nisi forte qd̄ multa. Ponit instantiā cōtra p̄dicta intendēs sic se cōtinare. Dico qd̄ q̄titati nihil ē ūriū: nisi qd̄ dicat mltā ūriū paucis: t magnu ūriū pnu. quā instantiā soluēs vno mō dicit qd̄ nihil horū ē q̄titas: sed magis sūt ad aliqd. qd̄ sic pbat. Illud qd̄ nō dicit nisi i ordine ad aliud: non ē de p̄dicamēto q̄titatis: sed ad aliqd. talia autē sūt magnuz t pnu: multū t paucū: qd̄ nihil dicit magnu t pnu p seip⁹: sed iōstū referēt ad aliud. cuius signū ē: qd̄ mōs dicit pnu t milii d̄ magnu: cū sit tñ modice q̄titatis milii resp̄cū mōtis. sed hoc dicit: eo qd̄ ūliū sit mai⁹ aliquo alio sui generis: t illud. f. mons sit min⁹ aliquo sui generis. vñ p̄z qd̄ ista nō dicunt nisi i ordine ad aliud: qd̄ si dicereñ absolūte: nūq̄ mons dicereñ pnu: nec milii dicereñ magnu. Smili⁹ i vico dicim⁹ eē plures hoies: t in ciuitate paucos: cum sint multo plures in ciuitate qd̄ i vico. vñ p̄z qd̄ magnu t pnum. multū t paucū nō sunt q̄titates: s̄z ad ali quid. Qd̄ etiā ast declarat arist. subdens: qd̄ bicubitus t tricubitus t vnuquodq; talii significat q̄titatem: sed

magnu t paucū. multū t paucum nō significant q̄titatem: sed significant supple excessum t defectum: qd̄ sūt magis ad aliud. qd̄ magnu. i. exceedens t parvum. i. deficiens spectat. i. dicit habitudinē ad aliud: sicut ad illud qd̄ excedere: vel ad illud qd̄ excedit.

Amplius autē siue ponat alijs bas esse q̄titates: siue nō pōat: nihil illis contrarium erit. Qd̄. n. n̄ pōt sumi p seip⁹: sed ad solaz alteri⁹ rōnem referēt: quō huic aliqd erit cōtrariuz. Deinde euz dicit. Amplius autē siue. soluit p̄dictam instātiā alio mō ostēdēs: qd̄ p̄dicta nō sūt cōtraria. hoc autē ip̄e ostendit tribus modis: pponē pmo qd̄ siue alijs ponat hec qd̄ modo enumeraūm⁹ eē q̄titates: siue nō ponat: nihil eis erit cōtrariū: qd̄ quod nō pōt sumi p seip⁹: sed refertur. i. spectat ad solam relationē alterius: quō huic erit contrarium aliqd: relatum supple ad ipm: qd̄ diceret certe nihil tale erit sibi contrariuz. sed magnu supple refertur ad parvum: t multū referēt ad paucuz: ergonec magnu contrariaſ paruo: nec multū cōtrariatur paucu.

Amplius ast si erunt magnu t paucū con traria: cōtingeret ip̄z idē simul p̄traria recipere: t ea ip̄a sibimet eē cōtraria. Cōtingit. n. idē ip̄m simul pnu eē t magnu. e. n. aliqd ad hoc qdē pnu: ad aliud qdē hoc idē ip̄z magis: qd̄ idē pnu t magnu i eodē tpe eē p̄tingit: qd̄ cōtraria simul suscipiet. Sed nihil ē qd̄ vñ simul cōtraria posse suscipere: vt substātiā susceptibilis cōtrarioz qdē eē videt: sed non suscipit vno codiq⁹ tpe: nā nullus simul t sanus eē t eger: nec alb⁹ t niger simul est. Nihilq; aliqd simul cōtraria suscipiet.

Secundo cum dicit. Amplius autē si erūt. ponit secundaz rationem ad idem proponens primo inconveniens ad quod adducit ista ratio secunda: t incōueniens ad quod adducit ratio tercia. t dicit qd̄ si magnu t parvum esset cōtraria: contingere idem ipsum simul suscipere contra ria: t contingere aliqua eadē esse cōtraria sibimet. Et qd̄ sequatur primum inconveniens sic declarat: qd̄ ait qd̄ con tingit idem corpus eē simul magnum t paucuz ad dīmera comparatum. quia quod ē magnum qd̄ ad hoc est paucuz ad aliud. sicut turris comparata homini est magna: sed comparata monti est parua: quare idem subiectum t simul tempore in se recipit contraria: sed hoc est impossibile: quia videmus qd̄ suba etiam que est receptiva cōtriorum: non potest in se simul contraria suscipere. sic non potest idem simul esse sanus t eger: aut albus t niger: ergo inconveniens ē qd̄ magnu t parvū sūt ūria adiunice.

Et eadē sibipi cōtingit eē p̄traria. nā si ē ma gnū pnu cōtrariū: ip̄m ast simul idē ē parvū t magnu: ip̄m sibi erit cōtrariū: s̄z ipole ē ip̄z sibi eē cōtrariū. nō ē igitur magnu paruo p̄trari um: nec mltā paucis. quare vñ si nō relativoz hoc qd̄ dicat: tñ q̄titas nihil habebit p̄trarium. **T**ertio cum dicit. Et eadem. ponit tertiam rationem ad idem: proponens primo qd̄ eadē contingere esse contraria sibip̄s: si magnu t parvum ponantur esse contraria: sicut enim dictuz est: idem est simul magnu t parvum: si ergo magnu contrarium est parvo: ent

aliquid contrariū sibipi: qd̄ est impōle. ergo magnu nō ē contrarium paruo: nec ē multū exiguo. Quare t si ali quis dicat magnu t parvum non ē de numero relati onū nūlōmūnū tñ quantitas non habebit contrarium. **C**Adarie at circa locū videt eē cōtrarietas q̄titati tas: surūz enī ad id qd̄ ē deorsū p̄trariuz po nūt: locum qd̄ i medio ē deorsū dicentes: eo qd̄ multa differētia medij ad terminos misiū sit. vi dētūt autē t aliquo p̄trarioz diffōnez ab his p̄ferre. que enī a scīnēc multū distat corz que sub eodē genere sūt p̄traria. dētermīnant.

Deinde cum dicit. Maxime autē. ponit aliam instātiā circa quantitatē diffinitā. dices. qd̄ maxime vide tur eē cōtrarietas q̄titatis circa locū. qd̄ ponunt sapientiū surūz eē contrariū ad id qd̄ ē deorsū: dicentes deorsū locum ē i medio mudi: t surūz est i extremo: ponit at ista loca eē cōtraria: eo qd̄ sit multa distātia loci mediū ad terminos. i. ad extremu mundi. diffinitiōnē autē alioz cōtrarioz vident sapientes ab his conditionib⁹ p̄ferre: qd̄ dicunt p̄traria eē qd̄ multū distat ab invicē: de numero eo rum qd̄ sūt in eodē ḡs. cū h̄sta diffinitiō cōtrarioz salutur circa locū mudi surūz: t circa locū mudi deorsū: vñ qd̄ ista loca sūt contraria.

Hz nō videt q̄titas suscipere magis t min⁹: vt bicubitus: neqz. n. ē aliqd alio magis bicubitus neqz i ūrior: vt trinari⁹ qnari⁹: nihil. n. magis tria dicent qd̄ qnqz: nec tria poti⁹ qd̄ tria: neqz tps⁹ aliud alio magis t min⁹ dicit: nec i his que dicta sūt magis t min⁹ dicit. qd̄ quātatas nō suscipit magis t min⁹.

Deinde cum dicit. Sed non videt. ponit secundā cōita tem q̄titatis: dices. qd̄ q̄titas nō vñ suscipere magis t min⁹: s̄c bicubitus vñ nī d̄ magis t min⁹ bicubitus: s̄c pōt bñ dīcīmais bicubito. t tps⁹ non dicit magis t min⁹ tps⁹: sed bene pōt dici vñ tps⁹ esse maius alio. t eodē modo itelli ge de alis. vñ p̄z qd̄ q̄titas nō suscipit magis t min⁹.

Proprū autē maxime quātatas ē qd̄ t eq̄le vñ ieq̄le dicit. Singuli enī eaz qd̄ dēa sūt quātatas eq̄le t ieq̄le: vt corp⁹ eq̄le t in eq̄le dicit: t tps⁹ eq̄le t ieq̄le dicit: t numer⁹ eq̄lis t ieq̄lis dicit: t orō eq̄lis t ieq̄lis. Si milii autē t i alis que dicta sūt singuli eq̄le t ieq̄le dicitur. In ceteris vero qd̄ quātatas nō sūt: nō multū videlicet eq̄le t ieq̄le dicitur. **N**āqz affectio t dispositio eq̄lis t ieq̄lis nō multū dicitur: s̄z magis similiſ. t albiū eq̄le t ieq̄le non multū dicit: sed simile qd̄ quātatas ē p̄p̄si eq̄le vel ieq̄le dicit.

Deinde cum dicit. Propriū autē. ponit tertiam cōitatem q̄titatis dices. qd̄ q̄titas ē quantitatē: qd̄ secundū eam dicitur aliqd equale t ieq̄le alteri sicut corp⁹ vñ d̄ equale t ieq̄le alteri. t numer⁹ vñus dicit ali qd̄ equalis aut ieq̄lis alteri. t eodē modo est de alis q̄titatib⁹: sed i ceteris qd̄ nō sūt q̄titates nō multū dicitur: equale vel ieq̄le. qd̄ affectio qd̄ qualitas non d̄ eq̄lis vel ieq̄lis: sed similiſ vel dissimiliſ: t albiū non d̄ mltū p̄p̄ue equale t ieq̄le: quare p̄p̄ue sūt soli⁹ q̄titati es dicit. eam equale t ieq̄le. **A**bi notādū ē qd̄

Liber

scientie naturalis dicitur quod contrarietas est in quantitate. Secundo dubitas an id quod referit ad aliqd possit quantitate. occurrit sermocinatio de magno parvo et similibz qd videtur esse in quantitate et ad aliqd, et dictum est quod non sunt quantitas sed ad aliqd; ut non fieret obscuritas in doctrina: sed tota esset lucidior: uenienter ptermissa iterum qualitate exegi aristo. In determinando autem per phs de ad aliquid huc ordinem tenet: quod primo determinat de ipsi summa distinctione et determinatio eius alicz. et mouens dubitationem circa determinata corrigit illam determinationem sed intentionem suam ibi. Habet autem questionem. Circa primum sic procedit: quod primo ponit descriptionem relatiuum datam ab aliis. et declarat ipsum in exemplis ibi. Ut maius. Et tertio assignat relatiuum cōitates ibi. Inest autem et contrarietas. Dicunt ergo prima pte quod ad aliqd talia dicuntur quod huius ipso sunt dicunt aliorum vel quomodolibz aliter ad aliud. Ubi notandum est quod habetur in quanto metaphysice: quod ad aliquid quodam dicuntur per se: et quodam per accidens per se quidem dicuntur ad aliquid omnia que in suis nominibus: sicut habitudinem ad aliud: sicut pater dominus scilicet cuncta familia per accidens. et dicuntur ad aliquid omnia illa quae in suis nominibus nullam portant habitudinem ad aliqd: et tamen dicuntur ad aliquid ratione alicuius accidentis relatiui sibi adiacentis. quodammodo homo non dicuntur per se ad aliquid cum in suo nomine nullam portent habitudinem ad aliud: dicuntur tamen ad filium per accidens: in quantum sibi accedit esse patrem. dicta ergo distinctione non datur de relationis per accidens: sed de his que sunt relationes per se. et idcirco dicitur quod ad aliquid talia dicuntur quecumque hoc ipsum quod sunt. i. quecumque per se dicuntur aliorum. Item notandum est quod quia sic indeterminato casu dicitur: quod ad aliquid sunt quecumque hoc ipsum quod sunt dicuntur aliorum: ne putetur quod solus illa que in illo determinato casu ad aliud referuntur pertineant ad hoc predicamentum: tamen illa que referuntur in aliis casibz: additum cōuenienter. vel quolibet aliter ad aliud. i. quecumque alio casu aliqua per se dicuntur ad aliquid: ipsa pertinet ad hunc predicamentum. Item notandum est quod magis hic describuntur relationes in concreto quam in abstracto: quia non nisi sunt notiora concreta quam abstracta: huius predicationis principiis per primam obilitatem et tenacitatem sue formaliter etatis.

Ad istud dubium est quod quis aliquo modo possint ratione de codice copationem ad diversa: non tamen dici potest de ipso simulo sua perfecta ratione: nam in pallido non est perfectio albii: nec perfectio ratione nigri. Item pallido sunt albii et nigrum ratione pallidi: tamen ratione suas distinctas distinctiones eis per se debita. magni autem et priuorum inueniuntur similiter in codice ratione suas perfectas rationes et distinctas distinctiones sibi debita: quod perfectio ratione magni consistit in sola deficiencia alicuius. et perfectio ratione priuaria consistit in sola deficiencia qualitatis ab aliquo. Et pro hoc nate sunt etiam distinctiones rationes magni et parvorum. quod vna consistit in deficiente ab aliquo: et alia consistit in excessu aliqd. Statim autem quod id potest similiter habere excedentiam ad aliquid: et defectum ad aliquid. vnam si magnum et parvum forent contraria simul inesse eisdem contraria ratione suas perfectas rationes et distinctas distinctiones sibi debita: quod est impossibile.

Conclusio tertia. Sermo in predicamento relationis.

Baliquid vero talia dicuntur quod hoc ipsum quod sunt aliorum dicitur. vel quolibet alterum ad aliud. Lc. XII. Remissio tractatur de predicatione sube et de predicamento qualitatibus: accedit consequenter aristo. ad determinandus de predicamento relationis. Ratio autem quod dicitur in augustinum non sumit ex ordine naturae: quod est de ordine naturae: ipsa qualitas est proximior sube et qualitate. quod ipsa relatio: ut pote quod magis huius rationem entis absoluti. quod enim non absoluat qualitas a subo. tamen absolvitur ab obo: sed relatio neque a subo neque ab obo absolvitur. Non ergo dicit pstatus docto ista ordinatio predicationis rationum furnitur ex ordine naturae: sed ex necessitate tra-

ceratus. quod enim ut ait in fine vel circa finem predicationis qualitate. occurrit sermocinatio de magno parvo et similibz quod videtur esse in qualitate et ad aliqd, et dictum est quod non sunt qualitas sed ad aliqd; ut non fieret obscuritas in doctrina: sed tota esset lucidior: uenienter ptermissa iterum qualitate exegi aristo. In determinando autem per phs de ad aliquid huc ordinem tenet: quod primo determinat de ipsi summa distinctione et determinatio eius alicz. et mouens dubitationem circa determinata corrigit illam determinationem sed intentionem suam ibi. Habet autem questionem. Circa primum sic procedit: quod primo ponit descriptionem relatiuum datam ab aliis. et declarat ipsum in exemplis ibi. Ut maius. Et tertio assignat relatiuum cōitates ibi. Inest autem et contrarietas. Dicunt ergo prima pte quod ad aliqd talia dicuntur quod huius ipso sunt dicunt aliorum vel quomodolibz aliter ad aliud. Ubi notandum est quod habetur in quanto metaphysice: quod ad aliquid quodam dicuntur per se: et quodam per accidens per se quidem dicuntur ad aliquid omnia que in suis nominibus: sicut habitudinem ad aliud: sicut pater dominus scilicet cuncta familia per accidens. et dicuntur ad aliquid omnia illa quae in suis nominibus nullam portant habitudinem ad aliqd: et tamen dicuntur ad aliquid ratione alicuius accidentis relatiui sibi adiacentis. quodammodo homo non dicuntur per se ad aliquid cum in suo nomine nullam portent habitudinem ad aliud: dicuntur tamen ad filium per accidens: in quantum sibi accedit esse patrem. dicta ergo distinctione non datur de relationis per accidens: sed de his que sunt relationes per se. et idcirco dicitur quod ad aliquid talia dicuntur quecumque hoc ipsum quod sunt. i. quecumque per se dicuntur aliorum. Item notandum est quod quia sic indeterminato casu dicitur: quod ad aliquid sunt quecumque hoc ipsum quod sunt dicuntur aliorum: ne putetur quod solus illa que in illo determinato casu ad aliud referuntur pertineant ad hoc predicamentum: tamen illa que referuntur in aliis casibz: additum cōuenienter. vel quolibet aliter ad aliud. i. quecumque alio casu aliqua per se dicuntur ad aliquid: ipsa pertinet ad hunc predicamentum. Item notandum est quod magis hic describuntur relationes in concreto quam in abstracto: quia non nisi sunt notiora concreta quam abstracta: huius predicationis principiis per primam obilitatem et tenacitatem sue formaliter etatis.

Ad istud dubium est quod est alterum de aliis. aliquo. n. maius de duplum alterius de hoc ipsum quod est. alio. n. duplum de filio et de alia quecumque sunt ratione. At vero sunt et ad aliqd ut habet affectum disciplina secundus positio. hec enim oia quod dicta sunt: hoc ipsum quod sunt alio rū dicitur: et non aliter ad aliqd aliqd. habet. n. alicuius est habitus: et disciplina alicuius est disciplina et positio alicuius est positio: et alia quodam similitudine ad aliqd ergo sunt quecumque ipsi sunt aliorum dicitur: vel quolibet alterum ad aliud: ut mos magnum dicitur ad motorem aliud: magnum enim ad aliud dicitur: et simile alicuius simile: et oia talia simili ter ad aliqd dicitur. Sunt autem et affectus et statio et sessio positio et qualitas et minima. positio vero ad aliquid dicitur. iacere autem vel stare vel sedere ipsa quidem non sunt positiones. denomiatiue vero dicuntur ex his que dicte sunt positiones.

Deinde cum dicit. Ut maius. declarat positam descriptionem in exemplis: dicens quod maius dicitur ad aliqd quia id quod est id est per se ipsum dicitur alterum. quod dicimus maius aliquo esse maius. sicut duplum id quod est. i. per se

Predicamentoz

in intelligentiā habēdam in singulis lectionibus aliqua dubia discutere.

Primo autem queritur in ista lectione quod sit propria ratione predicationi relationis. vñ. n. quod ista ratione consistat in huius quod est ad aliud se habere. id. n. in quo multa predicatione conueniunt: non facit propriam rationem predicationis. sed in hinc se ad aliud conueniunt multa predicationes: quod oia sex principia includunt in ratione sua huius quod est ad aliud se habere.

Et propterea prima ratione predicationi relationis est alio quod est in casu dictionis de aliqd aliquo filio. et oia talia ratione ad aliqd inter se referunt oīo ipsa ad aliqd non est etiam accubitus statio et sessio positio. et quod positio est ad aliqd: et alio sunt ad aliqd. sed iacere sedere et stare non sunt positiones. sed dicuntur denominatiue a positionibz predicitur.

Item autem et contrarietas in relatione: ut virtus ratione contrariis cum sit: virtusque ad aliquid est: et disciplina ignorantie. Non autem omnibus relationibus inest contrarietas: duplum enim nihil est contrarium: neque enim tripliciter nec vlli talium.

Deinde cum dicit. Inest autem contrarietas. psego de cōitabz relationibz: et ponit quatuor cōitates. et est ibi. Uideatur autem relationis. 4. est ibi. Uideatur autem ad aliqd. Dicit ergo in prima parte quod in relatione est contrarietas: quod virtus et vice sunt ratione: et virtusque ipsorum est relationis. et disciplinae contraria ignorantie: cum tamen disciplina sit relationis. Adiungit autem viri quod contrarietas non inest omnibus relationibus: quod duplum et similia sunt relationis: et tamen nulli ipsorum est aliqd contrarium. Item notandum est quod non est ratione accidens est in deo: quod de ratione accidens est ergo de ratione accidens est ratione. Et idcirco oia non est predicatione accidentium translatata ad divinam rationem ad istam cōitem ratione non manet: sed translatum in subiectum: quod in deo per se simplicitatem et perfectionem nihil accidens est potest. Quantitas autem et qualitas non sunt ratione ad rationem accidentis cōitem: sed est ratione ad suas rationes. proprias: includunt habitudinem ad subiectum: quod ratione est mensura subiecte: et qualitas est affectio subiecte. Et idcirco est ista ratione suas rationes. proprias in deo non manet. ex quo per se habere se ad aliud sic ad subiectum non facit ratione proprias predicationi relationis: tamen quod ratione non maneret tamen in deo est proprias sui predicationi rationes: tamen est ratione quod illa est ratione ratione accidens in qua conueniunt cōites ut deinde oia predicatione accidentium. Relating itaque videre ut viri habere se ad aliqd sic ad subiectum faciat proprias rationes huius predicationi: potest est manifestum quod ex huius nulla imperfectio designatur: non enim respicere aliqd ut obmponit imperfectio quod ponitur accidere alterius per accidere alterius ponit respicere aliqd ut subiectum: quod non datur intelligi per respicere aliqd obiectum. unde ratione est ex ista cōsideratione non potest accipi vlli ratione sicut est quod propria ratione predicationi relationis sit in habere se ad aliud et ad obmponit. Accipio autem nunc obmponit large: quod vlli ratione distinctioni dicitur obliquo alterum. vñ quod est in distinguis predicationi rationis et a ceteris predicationibus distinguuntur: per habere se ad aliqd ut obiectum non distinguitur predicationi rationis a ceteris predicationibus: eo quod in huius conuenire videtur oia sex propria ratione: est considerandum quod obiectum quod respicere prelatione est supra res aliorum predicatione rationis. vñ ratione iste res habet aliquam rationem: et magis atque minus: sic contingit in relationibus: quod relationes quod fundantur supra res habentes rationem et magis atque minus: rationem habent et magis atque minus in cōcreto: quod vero fundantur in rebus carentibus rationem: et magis atque minus nec magis atque minus: nec rationem habent. Item notandum est quod est ergo hoc non est in ratione equali quod vñ fundatur in ratione quod sine magis et minus est: et tamen ipsum cum magis et minus obiectum quodque ratione et magis et minus quodammodo proportionem habet ratione et magis et minus: et rationem habere se ad aliud ut ad passuum: et passus secundum suam propriam rationem ponit passum habere se ad aliud ut ad actuum: et sic de ceteris.

Unde patet ex dictis responsio ad primus argumentum.

ps etiā reponsio ad z^o: qz habere se ad aliud vt ad subim non pertinet ad rōnem hui^o pdicamēti sicut dictū ē. vñ rō p̄pria hui^o pdicamēti non facit ipm se habere ad aliud ita simplē dictū. Et dato qz faciat: nō tñ erit dictum equi uoce: qz habere se ad aliud vt ad subim: t̄ habere se ad aliud vt ad obz conuenit in h̄. qz habere se ad aliud vt de terminatiū habitudinē.

Secundo queritur vtp ex ista rōe habeat relatio qz sit gd realē. vñ. n. qz sic: qz vñ unqdz ex rōne sue qditatis bz̄ debitā sibi realitatē: s̄z rō pdicta est ratio qditatis i relationem. qz ex ipa bz̄ relatio debitā sibi realitatē. Ad istā qstionē ē dicēdū qz ex pdicta ratione nō bz̄ relatio qz sit relatio realis: sed qz sit realis h̄ bz̄ ex suo fundamēto: cui^o declaratio ē: qz si ex pdicta ratione bz̄ relatio qz sit relatio realis: cum in illa rōne conueniant singule relationes: oportet tunc de necessitate oēm relationem ē relationē realē. t̄ p̄ns nulla cēt relatio rōnis distincta contra realē relationē: qd ē manifeste falsum. o2 igis dicere qz ex pdicta rōne non bz̄ relatio qz sit realis relatio: sed hoc bz̄ ex fundamēto suo. Nā cūz relatio in re fundatur ex natura rei ē relatio realis: s̄z cū in re fundatur ex consideratione rōnis: t̄ non ex natura rei est relatio rōnis: t̄ non relatio realis. quēadmodū qz relatio ad scibile fundat in realitate scie ex nā sua: cū de nā sua habeat scia habitudinē ad scibile: ipa relatio scie realis relatio ē. Quia vō in realitate scibilis nō fundatur relatio ad sciam nā speculatiū de nā sua: sed iquātū rō considerat ipm vt id in quod terminat relatio scie: relatio scibilis ad sciam non ē relatio realē: sed relatio rōis tm̄. Quia etiā ḡnialitas in re que dicit gen^o non fūda de nā sua: sed ex consideratiōe rōnis: qz rō est que facit v̄litatē in reb^o: fm̄ cōmētatorē: gen^o sp̄s sunt relationia rōnis: t̄ nō relatio realia. sed qz paternitas ē i patre ex nā sue actiue generationis qua filii genuit: est paternitas relatione re alis: t̄ non relatio rōnis. Lōsiderandū est igitur qz realitas: qz ad p̄ns spectat: p̄t accipi dupl. vno quidēmō p̄ ipa qditate vniuersiūsq; t̄ sic ex supradicta rōne bz̄ relatio realitatē suā: qz ex ipa bz̄ cēntiam t̄ qditatem suāz. qditas. n. relationes i hoc cōsistit qd ē ad aliud se habere. Alio autēz mō sumi p̄t realitas p̄ eo qd cōuenit alicui qz sit reo nātūrē distincta contra rem rōnis: fm̄ qd cōuenit alicui qz habeat cē realē t̄ non cē rōnis tm̄. t̄ h̄ modo suīmedo realitatē: nō bz̄ relatio realitatē ex rōne qditatis sue: nec p̄ sā qditatem bz̄ cē realē: sed bz̄ cē sicut dictum ē ex natura sui fundamēti. Un p̄ responsio ad argumētū: qz pcedit de realitate p̄mo modo dicta: t̄ non de realitatē dicta z^o modo

Tertio queramus vtrum relatio habeat realitatē differentē a realitatē sui fundamēti. vñ. n. qz sic qz sūt diuersoz pdicamētoz h̄nt necessario realitates differentēs: sed relatio t̄ suū fundamēto sūt diuersoz pdicamētoz: qz necessario differentē realitates habent. Ad istā qstionē dicunt aliḡ simplē qz relatio nō bz̄ realitatē differentē a realitatē sui fundamēti. Que tñ positio est pro tanto iperfecta: qz qcūq; h̄nt diuersam rationem qditatis: o2 qz habeant diuersam qditatis. Constat autē qz relatio t̄ suū fundamēto diuersa rōne qditatis habet: qz rō relationis tota cōsistit in ad aliud se habere: cū tamē rō fundamēti cī non cōstat in h̄: sed i alio. necesse ē ita: qz qz relatio habeat differētē qditatē a qditate sui fundamēti. t̄ p̄ns si sumatur realitas p̄mo modo nūc pdicto: necesse est dicere qz sit diuersa realitas relationis a realitate sui fundamēti: sed si sumatur realitas secundo modo: tunc dicere o2 qz non habet realitatē diuersa ab ipo: cuius rō ē sat in p̄ptu. Nam v̄tra rem sui fundamēti relationi n̄

bil ponit preter id qd ē ad aliud se habere: i quo consitit qditas p̄pria relationis. Dictum est autē t̄ pbatū qz relatio ex sua qditate nō bz̄ cē realē distinctū ē cē rōnis: s̄z cē realē trahit ex natura sui fundamēti. qz nēciūz ē dicere: qz realitatē sumēdo secūdo mō nūc positor: ipa relatio t̄ suo fundamēto realē non differt. p̄z qz solutio argumēti. qz cōcludit de realitatē sūpta p̄mo mō tm̄.

Quarto queram^o vtrp ex ista rōe habeat relatio faciat realē p̄positionē. vñ enī qz sic: qz qz cūq; aligd sic est i aliquo: qz i reponit aliud ab ipo: vñ sc̄iū realē p̄positionē facere: s̄z relatio sic est in suo fundamēto: qz in reponit aliud ab ipo: qz relatio cum suo fundamēto facit realē p̄positionē. Ad istā qstionē ē dō^o qz relatio cū fundamēto suo nō facit realē cōpositionē: cui^o declaratio est. qz ex adiacentia ei^o qd ē aliquid rōnis tm̄: nō aliquid cē realē: ad rē quācūq; nō fit i re ipa cui adiacet vlla realis p̄positio: quēadmodū nō fit in columnā p̄positio ex eo qz fit circa ipam fm̄ rōne relatio: qz dicitur ex extra vel sinistra cē aiali: cū ad dextrā vel ad sinistrā eius ponitur. Nūc autē sic est qz p̄ciso fundamēto nō remanet in relationē nisi ipz se habere ad aliud: ex quo sicut dictū ē nō bz̄ relatio vllū cē realē distinctū contra cē rōis. Un neiciūz est dicere qz relatio qzūcūq; realis non faciat eūz suo fundamēto sp̄nē realē. Dō^o ēiḡ ad arg^o qz id qd ē in aliquo qz ponit i re aliud ab ipo fm̄ cē realē: o2 qz cū ipo faciat realē p̄positionē: sed relatio nō ponit i re aliud a suo fundamēto bz̄ cē realē: s̄z solū bz̄ rōes sue qditatis.

Omnia autēm relativa ad conuertētiā dicuntur: vt seruus dñi seruus dñi seruus dñi seruus dñi seruus dñi: t̄ duplū dimidiū duplū: t̄ dimidiū duplū dimidiū: t̄ maius minore maius: t̄ minus maiore minus: similiter autem t̄ in alijs. Sed casu aliquoties differunt bz̄ locutionez: vt disciplina disciplinati disciplina: t̄ disciplinatum disciplina disciplinatū: t̄ sensus sensati sensus: t̄ sensatum sensu sensatū. Le. XIII.

Istis duab^o cōitab^o relationoz p̄t dñr ari. tertia cōitātē ipo. Circa quāz ita pcedit. qz p̄ponit ipaz cōitatem. t̄ ostēdit qz i qbusdā vñ deficere ibi. Atvō aliquoties. Et z^o p̄oit qddā documētu ad remōtioē illi defect^o ibi. Aliquoties. dīcīt p̄te qz oia relatio dñr ad quētētā s̄cē seru^o dñr dñr seru^o: t̄ dñs dñr seru^o dñs: t̄ duplū dñm^o: t̄ dñm^o dñr duplū: t̄ dñm^o dñr duplū dñm^o: t̄ sic de alijs. s̄z tñ fin locutionē differt casu i qbusdā mutua relo: qz. vñ. ipo rū dñ ad reliquū i casu vno: t̄ illō dñ ad aliud i casu alio. sic scia cū dñ i casu gtō scibilis scia ipz scibile nō dñ scie: s̄z scia scibile. Ubi no^o ē qz diuersitas casus i mutua relationē taliū relationoz: p̄uenit ex eo qz nō abo vñiformiter refū fm̄ rē: sic p̄z de scibili t̄ scia: cū. n. scia referat ad scibile secundum rē ipz scibile nō referat ad scias bz̄ rē: s̄z bz̄ rōne. vñ cū nō vñiformiter referant ad sciuicē bz̄ rē: mirū si ad sciuicē nō referant vñiformiter bz̄ locutionē. Altero nō aliquoties videbis cōverti: nō cōuenienter ad qd dicēt assignēt. Si enī peccet is qz assignat: vt ala si assignet alicui: non cōuer titur vt si alicui ale: neq; enī prīns cōuenienter assignatū ē ala alicui: neq; i eo qz alicui ē: i eo alicui: alicui dicuntur: sed in eo qz alata est. Multorum enī t̄ aliorum ale sunt qz non sunt alicui.

quare si assignēt cōuenienter t̄ conuertit: vt gla alati ala: t̄ alatum ala alatum.

Deinde vero cū dicit. At vero nō aliquoties. ostēdit qz dīcātū vñdeficere in quibusdā: dicens: qz aliquoties nō videbis cōverti seu fieri cōvertēta relatioz adin uicē nīstipz correlatiū assignēt cōuenienter ad id ad qd dicēt. quia si ille qz assignat talia correlatiū peccet in assūgnādo: vt pote si alam assignet dici ad alicui: dicendo ala alicui ala nō cōvertit tūc: vt dicat alicui ale alicui. Et rō qz non fit cōvertēta ē: qz p̄ns nō est facta cōuenienter assignatō. patz qz ala nō ē ipz alicui i quantū alicui: qz tunc nulli cōneniret ala qd nō cēt alicui: qd est falsum. sunt enim multo rūz que nō sunt alicui alicui: sicut formice non sunt alicui: t̄ habent alas. Unde p̄z qz ala non est alicui inq̄sumt alicui: t̄ i eo qz alata. vñ t̄ si ala cōuenienter assignēt qz ponatur dici ad alatū: t̄ sic de alijs. dñ. n. t̄c bñ ala alatala: t̄ alatum ala alatum.

Ubi notādū ē qz cōuenienter assignatō.

Omnia qz que ad aliquid dicēt si cōuenienter assignatū cōvenienter ad cōvertētiā dicunt. Nam si ad qdlibet aliud assignatū t̄ non ad illud dicant: nō cōuertunt. Hico autē quoniam neq; hōz que idubitant cōvertibilia dicunt: t̄ noia eis posita sūt: nihil cōuertit si ad aliquid coz qz sūt accidētia assignatū: t̄ nō ad ea que dicunt. vt seruus si dñi nō assignat seru^o: s̄z hōis vñ bipedis aut alicui talinū: nō cōuertit. nō enī erit cōuenienter assignatō. Amplius si cōuenienter assignatū ad id ad quod dicitur omnib^o alijs circumscrip̄tis quecumq; accidentia sunt: relieto solo illo ad quod assignatū est: semp ad ipsū dicetur: vt si seruus dīcat ad dominū circumscrip̄tis omnibus que sūt accidentia dñ: vt esse bipedem: vel scientie suscep̄tibilez: vel hominem. relieto vero solo domino: semper seruus dicitur ad ipsum. seru^o enim domini seruus dicitur. Si autē nō cōuenienter dicatur ad id ad quod dicitur circumscrip̄tis oībus alijs: relieto solo ad quod redditū ē: non dicatur ad illud: assignatur enī seruus hominis t̄ ala alicui: circumscribatur ad hominem cē dominū: nō iā seruus ad hominem dicitur: cum enim dominus nō sit seruus non est. Similiter autē t̄ de alicui: admittatur ab ea alata esse: t̄ amplius non erit gla ad aliquid: cum non enī sit alatum: nec ala erit alicuius. quare oportet assignari ad id ad qd cōuenienter dici: t̄ si sit nō cōuenienter assignatō: remītū enī remō remītū ē.

Similiter autē t̄ in alijs: vt caput cōuenientius assignatū capitati: qz si alicui assignatē: neq; enī i eo qz alicui ē caput habz: multa enī sunt animalia capita non h̄ntia. Deinde cū dicit. Aliquoties. ponit documētu ad remōtionem pdicti defect^o. t̄ circa hoc tria facit: qz p̄mo: ostēdit qz qzq; singere noia. scđo docerūtē sit sumēdi nō minis impo. ibi. Sic autē facilis^o. t̄z ostēdit qz vñnulla relatioz dñr ad cōvertētiā: nīst i eo qz cōuenienter assignatō. ibi. Qia g. Dicit ḡ in p̄na pte qz ad faciendū cōuenientē relationoz assignationē: o2 forte aliqñ singere nomina. vñputa si correlatio nō sit positū nomen ad qd fieri possit assignatio cōuenienter. sicut si remū assignatū dici ad naūēnō erit cōuenienter assignatō. qz nō dicēt remū esse naūis: in eo qz naūis: cum sint aliique naūes quāz nō sūt remī. Et qz nō ē facta designatio cōuenienter: idcirco nō cōuertit: vt dicat naūis remī naūis. s̄z si correlatio ipsius remī iā nō erit assignatō: sicut si remī remētū: t̄ nō dicant. i. assīgnatō ad id ad quod vere dñr nō fit cōvertēta. qz ēt i his qz certissime dñr cōvertibilia nulla fit cōvertēta: si relationū assignatē ad aliqd eo p̄t qz sūt accidētia. i. que sūt extraea a sua habitudine: t̄ nō assignatē ad id ad qd vñ dicitur sicut si seru^o non assignatē dici ad dñm ad quē cōuenienter dicēt. sed assignatē ad boīem: vel ad bipedem: vel ad aliud gd tale: nō cōuertit: qz nō erit assignatō cōuenienter. sed si fiat cōuenienter assignatō: vt pote si assignatē dici relationū ad id ad qd vere dñr circumscrip̄tis p̄ intellectū omnib^o alijs

Cōdeinde cū dicit. Qia g. ostēdit qz vñnulla correlatioz dñr ad cōvertētiā: nīst i eo qz cōuenienter assignatō: dicēt qz oia qz dñr ad aliqd si cōuenienter assignatē dñr ad cōvertētiā: si ēt ad qdlibet aliud ab eo ad qd dñr assignatē: t̄ nō dicant. i. assīgnatō ad id ad quod vere dñr nō fit cōvertēta. qz ēt i his qz certissime dñr cōvertibilia nulla fit cōvertēta: si relationū assignatē ad aliqd eo p̄t qz sūt accidētia. i. que sūt extraea a sua habitudine: t̄ nō assignatē ad id ad qd vñ dicitur sicut si seru^o non assignatē dici ad dñm ad quē cōuenienter dicēt. sed assignatē ad boīem: vel ad bipedem: vel ad aliud gd tale: nō cōuertit: qz nō erit assignatō cōuenienter. sed si fiat cōuenienter assignatō: vt pote si assignatē dici relationū ad id ad qd vere dñr circumscrip̄tis p̄ intellectū omnib^o alijs

q̄ sit aēc̄tia. i. c̄tēna a sua relatiōe: relictio illo solo ad qd̄ dicit s̄mp dicit̄ ueritib̄ ad ipz. sicut si domin⁹ assignat̄ tur dicit ad seruū ad quę vē t p se dī. circūscriptio p̄tellez s̄ue hoic s̄ue ḡbuscunq; alys: relictio h̄ solo qd̄ seru⁹: sp̄ erit verum dicere dominus serui dominus. t̄ seru⁹ domi ni seruū. similiter aut̄ intellige de alys. vnde p̄z q̄ oia relationis dñr ad uertetū si fiat uenies ipoz assignatio.

Quia vero multa dubia adhuc sunt circa mām relatiōe. idcirco discutiamus etiā in ista lectiōe ali q̄a. p̄mo aut̄ queram⁹ an distinctio speciez i pdicame to relationis sit sumenda penes fundamento: videf̄ enī q̄ sic. q̄ ab eodem h̄ vnuquodq; suas realitatē t̄ sue rea litatis distinctionē. sed species pdicamentū relationis tra h̄unt suā realitatē a fundamento: vt. s. dixim⁹ ergo etiā a fundamento trahunt suā distinctionē: t̄ per sequens distinctio sp̄ez in hoc pdicamento nō sit nisi penes distinctionē fundamento. Ad istā questionē dicunt gdam q̄ sp̄ez h̄i pdicamenti non nisi p̄ sua fundamēta distin guis: qd̄ qd̄em p̄z respiciēdo tā distinctionē ḡditatis relatiōe: q̄ etiā distinctionē sp̄ez h̄ se inuicē distinctaz. nā qui ditas tota oīuz relationū cōsiliū i ipo h̄re se ad aliqd. hoc aut̄: si p̄cīdant̄ fundamēta ppriā p̄ intellectuā cū cunctis relationib⁹: in eis oīibus est idem t̄ eiusdē rationis. vnde sublata distinctione fundamentoz tollitur distinctio quidic̄tatis relatiue. hac aut̄z distinctione sublata tollit̄ distinctio speciez relationis. Distinctio iūiū raliū sp̄ez nō ē ni si penes distinctionēz fundamentoz. qd̄ etiā p̄z ex consideratione sp̄ez cōtra se distinctaz. dicit̄ enī q̄ relatiōuoz quedam sunt suppōnīs. quedā suppositionis. t̄ qd̄a equi parantie. que distinctio ē manifeste penes fundamēta re lationis. quoz fundamentoz quedā alys suppōnuntur. quedā vō suppōnunt. t̄ quedā equiparant. Ex quo vt isti dicunt manifeste liquet: q̄ tota distinctio sp̄ez i pdicame to relationis nō est nisi penes distinctionē suoz fundamētorum. Sed ista determinatio videt̄ mihi ē in multū ī perfecta. cui⁹ ratio ē: q̄ fundamētu est in relationē vt māle: t̄ ipsum h̄re se ad aliud est vt formale. si ergo distinctio sp̄ez relationū non est nisi penes fundamēta: oportebit tunc dicere de neccitate: q̄ in pdicamento relationis sit di stinctio mālis tr̄i: t̄ non distinctio formalis. h̄ hoc ē oī in cōueniens. q̄ cū distinctionēz sp̄ez faciat distinctio forma lis t̄ nō mālis: nulla tūc sp̄ez distinctio aut multiudo es set in pdicamento relationis: qd̄ est oīo ipole. sc̄ueniens ē ḡponere q̄ distinctio sp̄ez relationis non sit nisi penes fundamento. Et propterea p̄ id aliquid specificat̄: t̄ spe cifica distinctione cōtra aliud distinguī. h̄ relatio non speci ficat formalis p̄ suū fundamentoz: qd̄ id p̄ qd̄ specificat̄ ali quid formalis est de cēntia sua. fundamento vero nō ē de cēntia relationis. q̄ tota relationis cēntia cōsiliū in ad aliud se h̄re. ergo specifica distinctio relationis nō ē formalis per ipa fundamēta. Lōsiderandū ē iūiū h̄m q̄ diximus in logica qd̄ distinctio sp̄ez relationis est t̄ per suas forma les quiditates t̄ p̄ sua fundamento: sed a fundamēta ē ta lis distinctionē originalis: t̄ a suis formalibus qd̄itatisbus ē ta lis distinctionē formalis. So enī vnuq; q̄ cōtra aliud forma liter distinguī: quod in ipo est formale. In specie autem relationis est vt formale ipa ei⁹ qd̄itas: t̄ idcirco sp̄ez re lationis distinguī formalis per ipas suas qd̄itates. sed a suis fundamētais trahit̄ originalis t̄ cāliter hanc distincti onem: sicut etiā trahunt ab eis originalis realitatē suam. t̄ h̄ concludit tam p̄mū argu⁹ q̄z z⁹ mot⁹ p̄me opiniōis ponit p̄hs dñr q̄tā cōitāte ipoz circa quaz ita procedit. q̄ primo oponit cōita tez. z⁹ oſidit q̄ nō v̄ oīibus uenire ibi. Nō ē oīb⁹. dicit̄ ḡ p̄pre q̄ illa q̄ sunt ad aliqd yident̄ ē s̄ilnā qd̄ quidē patet̄.

Lectio. XIII.
Oſitis tribus relatiōuoz propriezib⁹
ponit p̄hs dñr q̄tā cōitāte ipoz circa
quaz ita procedit. q̄ primo oponit cōita
tez. z⁹ oſidit q̄ nō v̄ oīibus uenire ibi.
Nō ē oīb⁹. dicit̄ ḡ p̄pre q̄ illa q̄ sunt ad

aliqd yident̄ ē s̄ilnā qd̄ quidē patet̄.
Tertio queramus an abyno correlatiōe debeat ipo ni nomē alteri. v̄ enī q̄ nō: q̄ ab uno oppo torū nō dñz denōiari aliid: h̄ correlatiōa sūt adiūcē opposita. q̄ nō dñz ab uno ipoz dñoiari reliquā. Ad istā qōne ē dicēdū. q̄ in relatiōa est dñia. q̄ quedā sūt q̄ ponunt in v̄troz extremoz relationē realez: sic p̄z t̄ fili⁹. t̄ talibus nō inuenit fieri denōiatioz correlatiōi ab alio. Sicut quedā relatiōa q̄ in uno extremo ponuit relationē realem. t̄ in alio ponuit relationē rōnis: sicut se habet̄ sc̄ia t̄ scibile. t̄ italib⁹ cōtingit a correlatiōi ip̄tate relationē reale de noīari aliid ip̄tatis relatōez rōnis: sic a sc̄ia denōiari scibi le. Cui⁹ rō ē. q̄ res q̄ dī scib⁹ nō h̄z de se ordinē ad cōuenientiā. h̄z inquantiū accipit eā rō vt terminantē relationē sc̄ie: accipit ipam vt correlatiōez ei⁹. vnde h̄ ē vna relatio realis. t̄ qr̄ relationēm accipit a rōne vt correlatiōi id qd̄ ēa determinat̄: idcirco ēt cōuenientē noīie correlatiōi re lis denominatur aliud qd̄ est relatiōuoz rationis. Dō⁹ est ad argumētu q̄ concludit̄ t̄ de illis correlatiōis que po nunt duas relatiōes reales oppositas: sed nō de illis que non ponunt relationē nisi vna. t̄.

Cōidentur aut̄ ad aliquid simul esse natura. t̄ in alijs quidē plurib⁹ verum est: simul enīz duplum est t̄ dimidium: t̄ cum sit duplum dimidium est: t̄ cum sit seruū dñs est. Si militer autem his similia: simul enim auferit̄ se inuicem. Si enim nō sit duplum non est dimidium t̄ si non est dimidium non est du plū: similiter autem t̄ in alijs quicunq; ta lia sunt.

Lectio.

XIII.

q̄ sit aēc̄tia. i. c̄tēna a sua relatiōe: relictio illo solo ad qd̄ dicit s̄mp dicit̄ ueritib̄ ad ipz. sicut si domin⁹ assignat̄ tur dicit ad seruū ad quę vē t p se dī. circūscriptio p̄tellez s̄ue hoic s̄ue ḡbuscunq; alys: relictio h̄ solo qd̄ seru⁹: sp̄ erit verum dicere dominus serui dominus. t̄ seru⁹ domi ni seruū. similiter aut̄ intellige de alys. vnde p̄z q̄ oia relationis dñr ad uertetū si fiat uenies ipoz assignatio.

Secundo concreta vel abstracta. videt̄. n. q̄ zero ta. Id. n. dñz claudi i sp̄ez cuīusq; ḡnis: p̄ qd̄ accipit distinctio vni⁹ sp̄ez ab alia: h̄z distinctio sp̄ez relatōis vt īa dictū ē ori nalr t̄ cd̄ iter accipit a fundamentoz. h̄z cōdamēta debet̄ el cludi i noīb⁹ sp̄ez relatōis. ipsa aut̄ eludunt̄ i noīb⁹ cōte tis: t̄ nō in noīb⁹ abstracta: ḡnō abstracta h̄z cōcreta sunt ponenda vt sp̄ez in hoc pdicamento. Ad istā questionē est dicēdū q̄ sp̄ez pdicamentū relatōis sunt poti⁹ relatōes i abstracto: v̄puta paternitas t̄ filiatio: q̄ relatiōe z̄reto sicut sunt pater t̄ fili⁹. Cui⁹ rō ē. q̄ tūc ad rōne sp̄ez cor currit z̄cretio mālis t̄ formalis: q̄i ex viuīōe formalis cū māli resultat̄ cēntia vel nā vna: quēadmo⁹ q̄ ex vnuione aie cū corpore resultat̄ vna cēntia vel nā: nomē sp̄ez cuīus ē illa cēntia resultās ex talviōe: oīz q̄ ip̄tate vtrūq; s. aīam t̄ corp⁹. h̄z cū i ipis relatiōis fundamētu qd̄ ē vnuīōe in eis. t̄ relatiō q̄ ē i ipis vt formale sc̄ia se habant̄: q̄ ex ip̄oz mo ne nulla cēntia vna resultat̄: h̄z t̄ cōdamētu h̄z cēntiam t̄ sp̄ez vna: t̄ relatiō h̄z cēntia t̄ sp̄ez vna aliā. v̄i t̄ p̄tinent ad diuersa pdicamenta. Et p̄ptere a noīa: ppriā sp̄ez relatōis sūt abstracta. sic p̄tēta filiatio t̄ filia. Arg⁹ aut̄ i cōtrariū nō v̄z. Id. n. dñz claudi i cēntia sp̄ez p̄ qd̄ sp̄ez distinguīt̄ sic p̄ aliqd cēntiale: t̄ nō id p̄ qd̄ distinguīt̄ sc̄ia p̄ aliqd māle t̄ cāle. quo solo mō vt dictū est: relatōis sicut ḡtuit per sua fundamēta.

Tertio queramus an abyno correlatiōe debeat ipo ni nomē alteri. v̄ enī q̄ nō: q̄ ab uno oppo torū nō dñz denōiari aliid: h̄ correlatiōa sūt adiūcē opposita. q̄ nō dñz ab uno ipoz dñoiari reliquā. Ad istā qōne ē dicēdū. q̄ in relatiōa est dñia. q̄ quedā sūt q̄ ponunt in v̄troz extremoz relationē realez: sic p̄z t̄ fili⁹. t̄ talibus nō inuenit fieri denōiatioz correlatiōi ab alio. Sicut quedā relatiōa q̄ in uno extremo ponuit relationē realem. t̄ in alio ponuit relationē rōnis: sicut se habet̄ sc̄ia t̄ scibile. t̄ italib⁹ cōtingit a correlatiōi ip̄tate relationē reale de noīari aliid ip̄tatis relatōez rōnis: sic a sc̄ia denōiari scibi le. Cui⁹ rō ē. q̄ res q̄ dī scib⁹ nō h̄z de se ordinē ad cōuenientiā. h̄z inquantiū accipit eā rō vt terminantē relationē sc̄ie: accipit ipam vt correlatiōez ei⁹. vnde h̄ ē vna relatio realis. t̄ qr̄ relationēm accipit a rōne vt correlatiōi id qd̄ ēa determinat̄: idcirco ēt cōuenientē noīie correlatiōi re lis denominatur aliud qd̄ est relatiōuoz rationis. Dō⁹ est ad argumētu q̄ concludit̄ t̄ de illis correlatiōis que po nunt duas relatiōes reales oppositas: sed nō de illis que non ponunt relationē nisi vna. t̄.

Cōidentur aut̄ ad aliquid simul esse natura. t̄ in alijs quidē plurib⁹ verum est: simul enīz duplum est t̄ dimidium: t̄ cum sit duplum dimidium est: t̄ cum sit seruū dñs est. Si militer autem his similia: simul enim auferit̄ se inuicem. Si enim nō sit duplum non est dimidium t̄ si non est dimidium non est du plū: similiter autem t̄ in alijs quicunq; ta lia sunt.

Dedicamentoz

et verū in pluribus: q̄ simul ē duplū t̄ dimidiū: t̄ cūz est vnu ipoz: est reliquā. t̄ s̄il se habet̄ in alijs similibus. Auferunt̄ ēt se s̄il: q̄ si nō est dimidiū: nece est nō esse du plū. Ubi notandū est q̄ q̄ncunq; aliqua ita se habet̄: q̄ posita se ponuit t̄ p̄empta se p̄imunt: nece est ipsa esse s̄il. Et si quidē fuerit vnu ipoz cā alteri⁹: erunt tūc s̄il rōp̄ore sed nō simul natura: eo q̄ cā est prior naturaliter causato suo. Et sic se habet̄ subz t̄ ei⁹ propriū: nā subm t̄ propriū sūm s̄il t̄pe se ponuit t̄ p̄imunt: sed tamē subm est causa sū p̄p̄u accentis. Et idcirco subz t̄ sū accidēs p̄p̄u sūt simul t̄pe: h̄z nō nā. Si vero vnu ipoz nō fuerit causa al terius: erunt tūc s̄il natura. t̄ h̄ modo adiūcē se habet̄ corelatiōa: sic p̄z t̄ filius nam paternitas t̄ filiatio simul ponunt t̄ p̄imunt: t̄ cū h̄ant̄ oppōnez adiūcē: nō vnu cā alteri⁹. idcirco sunt s̄il nā.

P̄o aut̄ t̄ oīb⁹ relatiōis verū videt̄ cē simul cē natura: scibile enī scia prius naturaliter cē vi detur. Maiz i pluribus rebus subsistētib⁹ scien tias accipim⁹. In paucis vero vel nullis hoc q̄s reperiet̄ simul cū scibile sciaz cē. Deinde cū dicit̄. Non aut̄ ostēdit q̄ dicta cōtrarietas nō videt̄ oīb⁹ relatiōis cōuenire. t̄ dimidiū ista p̄z i duas fīḡ in duob⁹ declarat̄ dicta cōitātem nō cōuenire oīb⁹ relatiōis. z̄ p̄s ē ibi. Sila aut̄ his se habet̄. Ponit aut̄ i pri mapte de scia t̄ de scibile instantiā: p̄ponēs q̄ nō v̄ cōue nire oīb⁹ relatiōis s̄il ē nā: sic p̄z de scia t̄ scibile q̄ sūt cor relatiō. q̄ scibile ē p̄us q̄ scia. q̄ p̄bat̄ Ari. tripl̄. Et p̄ma p̄atio sua ē: q̄z q̄ p̄supponit̄ ḡnātōi alterius: p̄us natura liter est co: h̄z scibile p̄supponit̄ generatōi scie: q̄ i multis rebus scibilib⁹ subsistētib⁹ an h̄z se accipim⁹ postea scias ipaz. In paucis aut̄ vel nullis inuenit̄ q̄ scia fiat simul cū scibile: ē nālitter p̄i q̄ scia. Ubi notandū q̄ i nullis inuenit̄ scia simul ē nālitter facta cum scibile: eo q̄ causat̄ scibile alii nō existente possit̄ cē corpora inaīata sensibilia. q̄ scibile ē p̄us ē nālitter q̄ scia. Scđo aut̄ hoc idez sic declarat̄. sensus fit s̄il cū sensato. i. cū re sentiente: sicut s̄il fit alii t̄ sensus. sed anq; fit s̄ilatū. i. alii ē naturaliter corporis sensibile: v̄puta ignis t̄ alia elemēta ex q̄b⁹ cōstat̄ corporis alialis. q̄ sensibile ē p̄us ē nālitter q̄ sensus.

Ed pleniorē aut̄ relatiōis intelligentia: etiam hic aliqua dubia discutere. Et p̄mo queramus vtrū res alioz pdicamentoz possint̄ cē dī pdicamento relatiōis. videtur enī q̄ sic. q̄ scia t̄ sensus sunt res pdicamentū relatiōis: t̄ tamē ponunt̄ hīca p̄b̄o dī pdicamento relatiōis: q̄ res alioz pdicamentoz p̄tēt̄ ēt de h̄ pdicamento. Ad istā qōne ē dicēdū qd̄ ēt relatiō nō h̄z alias realitatē a realitate sūt fūdamēti. Et q̄ fūdamētu relatiōis p̄tēt̄ vt dicit̄ cē res sube t̄ tres accītis: idcirco p̄tēt̄ h̄z eos: t̄a realitas sube: q̄z realitas alioz accītū a relatiō: cē realitas reloniis. ex h̄z seḡ p̄ tres pdicamentū sube t̄ tres pdicamentoz accītis p̄tēt̄ ēt de pdicamento reloniis. t̄ vlt̄i⁹ ēt dicunt̄ isti q̄ p̄di camētu relatiōis nō ē simili p̄dicam⁹ accītis: h̄z soli eate nūs q̄ fūdaſ s̄il ē accītis. h̄z vō q̄ fūdaſ supra rē sube ē p̄dicamentū sube. h̄z ista ē cōuenientē opio. p̄ qd̄em q̄ realitas p̄ q̄ā aliqd i pdicamento repōnit̄ q̄dītās ei⁹. ē aut̄ oīo fūlū v̄ supra dixim⁹ q̄ ḡdītās relatiōis sit ḡdītās sūt fūdamēti. q̄tūcūq; iḡ supra rē sube ipsa relō fūdeſ: sp̄tā neccīū ē dicere q̄ḡdītās reloniis sit disticta a q̄dītā sube t̄ p̄m̄s q̄ res sube nō sit de pdicamento reloniis. Scđo idē appet̄ cōuenientē q̄ pdicam⁹ relatiōis aut̄ vnu aut̄ pl̄. nō ēt ē dōz q̄ relō sit pl̄a pdicamento: q̄ tūc ēt pl̄a pdicamentoz dī. Est i gr̄vnu pdicam⁹ t̄m̄ distictū h̄cetera pdicamenta. h̄z ipole. ē vnu pdicam⁹ ēt distictū ab alio. nīl ḡdītās vnu sit disticta a q̄dītā alteri⁹. neccīū iḡ ḡdītās eoz q̄s sit i pdicamento reloniis: ē disticta t̄ diuersa a q̄dītā eoz q̄s sunt in relīq; pdicamentis. Et p̄ sequens incōuenientē est dicere sūt eoz q̄ pdicamento relatiōis sit pdicamento sube sūt eoz q̄dītās q̄ est in vnu pdicamento

alio a relatione possit esse de predicamento relationis. ¶ Di-
cendum est igitur ad quoniam si res sumat pro re greditatis et en-
tie simpli: ipse tunc est quod res maxime predicamento: abso-
luto: sunt de predicamento relationis: quemadmodum ipse est quod
gditas quod non dicit nisi ipsum habere se ad aliud sit gditas quod
non est ipsum se habere ad aliud: quod autem sit soluendum ar-
gumentum patet in sequenti ratione.

Queritur ergo \exists "vtrum scia sit pura relatio. vide
tur enī q̄ nō:q̄ dicit Ari. in sequentib"
q̄ scia ē in genere qualitatio:nihil autē quod sit i genere
qualitatis pōt c̄ relatio pura: ergo scia nō ē pura relatio.
C Ad istam q̄nōem dicunt qdāz q̄ scia est pura relatio.
ad quod ponendū incōvenit multipliciter. pmo quidē q̄ dñm
lius c̄entiali itellectu ē respectus ad aliquid nisi illud sit es-
sentialiter ipa relatio: sed de c̄entiali itellectu scientia est re-
spectus exordio ad scibile. quo scia intelligi nō pōt nisi exordio
ad scibile intelligat: pcpie q̄ scia per scibile specificatur et
distinguitur. ergo scia essentialiter est quedam relatio.

Tertio querat vtrū ciā relatiua sunt sūl nā. tvidetur
q̄ nō. q̄ pūs t posteri sunt relatiua. t tamen
nō sunt sūl nā. Ad qd dicēdū est q̄ de relatis log posiu
mus duplī. vno gdē modo rōne ipaz rez que subyiciunt
relationibus: t sic relatiua nō sunt sūl natura. sic non sunt
simil homo q̄ est pater: t homo qui est filius. nec statim
cum res est que sciri potest: est sciētia de ipa. Alio autem
mō de ipsis loqui possumus rōne ipsarum relationum: t
sic sunt simil natura. sed cū sunt ambe relatiōes reales: t
tunc q̄ simul in re ponantur ambe. Cum vero sunt ambe
relationes rationis: copor t q̄ simul ponantur ambe apd
considerationem rationis: cum autem fuerit vna relatio
realis: talia relatio rationis: tunc cum vna earum ponit
in re sufficit q̄ ponatur alia in ratione. Est ergo dicendū
q̄ licet res prior t res posterior non sint simil: sunt m̄ sūl
relationes eaz t.

Chabet autem questionem utrum nulla substantia ad aliquid dicatur quemadmodum videt: an hoc contingat secundum quasdam secundas substantias: nam in primis substantiis necessariis, nam neque tote neque partes ad aliquid dicuntur. nam aliquis bos non dicitur alicuius aliquis homo: aliquis bos alicuius aliquis bos. Similiter autem et partes quedam manus non dicitur alicuius quedam manus: sed alicuius manus: et quoddam caput non dicitur alicuius quoddam caput: sed alicuius caput. Similiter autem et in secundis substantiis, atque hoc quidem in pluribus: ut bos non dicitur alicuius bos: nec bos alicuius bos: nec lignum alicuius lignum: sed alicuius possessor dicitur. In huiusmodi ergo manifestum est quoniam non est ad aliquid. Lc. xxv.

Postquam tria determinavit supra de aliis quatuor dicta ab aliis. In parte ista mouet omni dubitationem quandam ut corrigat iam factam determinationem. Et circa hoc quatuor facit. quia primo mouet questionem. et ostendit in quibus ipsa non habet locum. Secundo vero declarat in quibus locum habet. ibi. In aliquibus vero. et tertio ponit distinctionem relatiuorum corrigens predicta ibi. Si ergo sufficenter. Et quarto ponit quandam proprietatem

verorum relatio[n]orum ibi. Ex his ergo manifestu est. Dicit ergo in prima parte q[uod] determinatio supradicta habet questiones veru[m] dicat nulla suba ad aliqd sicut videtur. An cōtingat in aliquib[us] substātys scđis q[uod] videlz ad aliqd dicitur. et de p[ri]mis qđē subys est veru[m] q[uod] nō dicit ad aliqd q[uod] nec h[ab]et se rotas: nec h[ab]et suas p[otes]: q[uod] aliqd bō si dicit alicui[u]m aliqd bō. et sicut ē de ptib[us] ei[u]: q[uod] nō dicit qdā manū alicui[u]m qdā manus. Et dici pot[est] qdā manū alicui[u]m manū. Sicut ē i[n] pluribus scđaz subaz p[er] q[uod] non dicant ad aliiquid. sicut non dicit homo alicui[u]m bō: nec lignū alicui[u]m lignū. sed dicit alicuius possidere. vnde in istis t[em]p[or]is his similib[us] est manifestum q[uod] non sunt sicut se ad aliqd. Est aut[em] hic notandum q[uod] nihil dicit ad aliqd: nisi in quantu[m] includit ad aliud respectum: quedam p[ro] manu[n]s nō includit respectu ad aliud ex eo

Cdeinde cū dicit. Si igitur sufficiēter corrigit determinatiōne supradictā: dicēs q̄ si sufficiēter est assignata superius diffō eoz que sūt ad aliqd: aut nimis difficulte: aut ipole erit q̄onē soluere: tenendo q̄ nulla substantia sit de numero eoz q̄ sunt ad aliqd: quia illa diffō dicit q̄ ad aliqd dñr q̄cūq; b; ipz q̄d sunt. i. p scip̄a dñr alioz. Caput vō t. manus p scip̄a dñr alioz. si autē diffō relatiuoz non

CIn aliqbus vero scđis subijs hz aliquā dubitationē: vt caput alicui⁹ caput dicif: t manus alicui⁹ manus dicif: t singula būiusmodi: quare hec fortasse ad aliqd esse videntē.

Crede cū dicit. In aliqbus vero ostēdit i quibus q̄stio
predicta locū h̄z dicens: q̄ in aliquib⁹ sedis subys h̄z lo-
cū dubitatio p̄dicta: sicut caput est secūda suba ⁊ dicitur
alicui⁹ caput: ⁊ man⁹ dicit alicui⁹ manus: ⁊ sic de alijs. yn
de talia yidenſ eē ad aliquid.

Siigit sufficiente eoz quae sunt ad aliqd diffō assi-
gnata ē: aut nimis difficile aut ipole ē soluere:
qm̄ nulla suba eoz quae sunt ad aliqd dicif. **S**i aut
nō sufficiente: sed sunt ad aliqd q̄b⁹ hoc ipz eē
est ad alind quodāmodo se bie: fortasse aliqd cō-
tra ista dicef. **P**rior vero diffō sequit qdem
oia relativa: nō tamē eis hoc est esse q̄ sunt ad
aliquid: q̄ ea ipsa que sunt aliorum dicuntur.
Et bis ergo manifestū est q̄ si quis aliqd eoz
quae sunt ad aliiquid diffinīte sciet: et illud ad quod
dicif diffinīte sciturus est. quoniaz eorum esse
que sunt ad aliiquid: ē ad aliiquid quodāmodo
se babere. **S**i enī nō nouerit oīo ad quod hoc
quodāmodo se habet: nec si aliiquid ad quod
hoc quodāmodo se h̄z sciturus est. sed in sin-
gulis palā hoc est vt hoc si quis nouit diffinīte
qđ est duplū: et cuius duplū est mox diffinīte
nouit. **S**i vero nihil diffinīte nouit: ipsi cuīus
duplum est: neqz si ē oīo nouit. **S**ic autem et
hoc: ad aliqd si nouit aliquis qđ melius ē dif-
finīte: et quo melius ē necessariū ē nosse. In-
diffinīte aut si sciat qđ ē peiore melius: opinio-
ne id quidētale est sic: non disciplina: non enī
scire subtiliter quo ē peiore melior: si enī sic
cōtingit nihil est peius eo propter hoc. **Q**ua-
propter palam est et necessarium q̄ si nouerit
quis aliiquid relatioz diffinīte: necessariū est

mus manifeste qd nō ē cōtraria sentētia p̄hōz sententie theologoz. Ad cui⁹ evidentiā ē cōsiderandū qd ad aliquid dicunt aliq vt habeat in s̄ metaphysice. s̄ actiuūz & passiuū, & aliqua fīm quātitatē, & aliqua fīm mēsurā & mēnsurātū. ita qd si diligenter cōsiderem⁹ cūcta relatiua: videlicet manifeste qd relatio nō fundabī in aliquo nisi in qua tū subinduit aut rōnē actiuū vel passiuū: aut rōe alicui⁹ de gīne cōtitat: aut rōnē mēsurati. Nulla aut istaz rōnuū dicit rōnē qditatī sube: sed solū dicit quādā rōnē sibi adiacente. & per s̄is hītē respectu ei⁹ cōditionē accētis. Et p̄ tāto dicūt p̄bi qd nulla relatio fūda in suba imēdiata. qd videlicet in nulla suba fūdari pōt relatio nisi media te qdāz rōnē qd respectu qditatī sube b̄z rōnē accidētis. loginur autem in nūc de substaty⁹ creatis. vnde & relatio qd fundat in eē māe p̄me nō fūda in ea nīsi p̄t habet rationē p̄ncipy⁹ p̄fectiblīs p̄ formā: qd ē v̄r rō p̄ncipy⁹ passiuū. Cōvero talis rō nō nečio addit supra qditatē sube aliquā naturā alia dicut theologi: si qd dicat. qd relatio aliq fundat imēdiata in suba. Nam qd hoc volunt excludere aliam rē & naturā mediā iter subam & relationē. nō at volunt excludere mediā rōnē aut actiuū & passiuū: aut mēsure & mēsurati. Dicēdū ē ḡ qd relatio p̄xime nō fundat nisi aut super rē de genere quātitatis sicut duplum & dimidium & sīlia qd fūdan⁹ supra numer⁹: & idē equale & simile qd fundan⁹ supraynitatē: aut supra actiuū & passiuū sicut pater & filius. dicit enī pater qd genuit: & dicit fili⁹. qd genitus est. aut supra mēsurā & mēsuratu⁹: sicut sunt scīa & scibile. qd veritas & entitas scīe speculatiæ mēsurā scibili. sed scīa practica est mēsura scibili.

Secundo querat vtrūz subaylla possit ponit de numero relatiuo⁹ fīm esse. videſ enī qd sic. qd qd̄bz dependentē cēntiā videſ dici relatiuū: fīm esen‐tiā & fīm cēntiale eē: sed mā qd est suba bz suam cēntiā de‐pendentē a forma. qd suba pōt auenienter ponit de numero relatiuo⁹ fīm eē. Ad istā qdōnem dicunt quidam qd suba pōt ponit de relatiuū fīm eē: tñ nō solum substātia: s̄ etiā oīa relatiua realia sunt relatiua fīm eē. & oīa relatiua rōni sunt relatiua fīm dici. Sed ista positio nō potest sta‐re fīm sententiā Aрист. dicit. n. hic Aрист. qd vere fīm eē ad aliquid sunt quibus hoc ipsum esse est ad aliquid se habere quodammodo. ex quo patet qd illa sunt relatiua fīm eē: quod eē & cēntia nō ē nīsi ipa habitudo ad aliud. si cut eē patrē nō ē aliud qd habere habitudinē ad filium. Et per s̄is cēntia patris iquātū pater nō ē aliud qd talis habitudo. hoc aut nō pōt dici de cūctis relatiuū realib⁹. qd scīa ē relatiuū reale: & tñ cēntia scīe nō ē ipa habitudo ad scibile: qd potius cēntia eius est qdām qualitas qd: qd bz habitudinē ad scibile. s̄līr cēntia materie nō est ipa habitudo ad formā: s̄z ē quedā suba que bz ad formā depē‐dentia. & cēntia capitū non est ipsa habitudo ad capitātū sed cēntia quedā que est substantia habens ordinem ad totum. vñ patet qd est falsum secundum sententiam Arist. omnia relatiua realia esse relatiua fīm esse. Dicendū est igitur qd tam relatiua realia qd relatiua rationis dicū‐tur tunc relatiua fīm eē cum sunt talia qd tota ipsorum es‐tentia est ipsa habitudo ad aliud. quando autem essentia tota non est ipsa habitudo sola dicunt relatiua secunduz dīci. Et qd essentia nullius sube est tota habitudo ad aliud: dicere oīz fīm sententiam philosophi qd nulla substantia est relatiuum fīm eē. sed si aliq suba referit ad aliud. ipsa ē relatiuum fīm dici. Ad argumētū ergo dicendum qd ad hoc vt aliqd dicat relatiuum fīm eē nō sufficit qd habeat es‐tentiam & eē depēdens: s̄z oīz qd hēat cēntia qd nō sit aliud qd ipsa habitudo ad aliquid. Sunt aut multa dubia circa materiā de relatiuū que dimittimus ne nīmiā prolixita

tez inducamus: tñ talis discussio subtilis ē materie māgis ad metaphysicū spectat qd ad logicum.
Quintilio qdta. Sermo i qditatē. Valitatem autem esse dico se cundum quam quales quidez dicimur. Est autem qualitas eōz qd multipli⁹ dñr. **Le. XVI.** Expedito tractatu de predicatione relationis accedit Aрист. vñ ad tractatiō p̄dicamēto qditatē. & circa hoc ita p̄dit. qd primo determinatō qualitate in abstracto. z⁹ autē determinat de ipsa in cōcreto ibi. Qualia vero sūt. Tertio vñ assignat cōitates qditatē: ibi. Inest aut strarietas. & quarto remouet dubitationē quādā: ibi. At verō decet. Prima p̄ adhuc diuidit in qd̄tuor p̄fess⁹ qd determinat de quatuor spēbus qualitatēs. z⁹ pars est ibi. Aliud vñ qualitatēs. z⁹ pars ē ibi. Tertia vero spē. 4⁹ est ibi. Quartū vero gen⁹. In p̄ma pte sic p̄cedit. qd primo ponit descriptionē qditatē: dicens qd qualitas ē s̄cōz quā dicimur quales. sic fīm albedinem que est qualitas dici‐mur albi. Ubi notandum est qd notificat abstractuz p̄ cōcretū. qd cōcreta sunt nobis notiora qd abstracta: sic etiā p̄posita sunt nobis magis nota qd simplicia. Addit autē vñ Aрист. qd qualitas est de numero eorum que dicuntur multipli⁹. Ubi etiam notandum est qd: intentio nō ē Ari. dicere qd qualitas sit multiplex m̄ltiplicitate egyptationis: qd tunc qualitas non ētē genus. quod est falsum: sed vult dicere qd est multiplex p̄p̄ continentiam multarū spēcier̄. fīm quez modu dici pōt oē genus eē de numero eōz: qd multipli⁹ dicunt. & qd ista sit intentio sua p̄z: qd statim volens determinare multiplicitatē qualitatēs incepit enumerare spēs ipsius.
Etyna quidez species qualitatēs habitus & dispositio dicitur. differt autem habitus a dispositione: qd permanentior & diuturnior est: tales enim sunt scientie & virtutes. Scientia enī videtur esse p̄manentium & eōz que difficile mouentur: vt si quis vel mediocriter suat scientiam: nisi forte grandis p̄mutatio facta sit vñ ab egreditudine vel ab aliquo huīsmodo. Similiter autē & virtus vt iusticia vel castitas & singula talium non videtur posse moueri neqz facile permutteri. Affectiones vero dicuntur que sunt facile mobiles & cito permutteriles: vt calor & frigiditas & sanitas & egredo & alia hūismodi. Afficitur enīz circa eas homo quodammodo: cito autē permutterat: tñ calido frigidus fit: & ex sanitate in egreditudine transīt: similiter autem & in alijs: nisi forte in his que contingit per tēporis longitudinez in naturā cuiusqz transīt: vt iſanabilis vel difficile mobilis existat affectus: quem iam quilibet habitudinē vocet.
Secundo cum dicit. Etyna qdēz tractat de prima spē qualitatēs. & circa bz duo facit: qd primo ponit p̄mam spēm qualitatēs eē habitum & dispositioem: & assignat oriam inter ista duo. z⁹ vero differentiā illā manifestat p̄ signa

bi. Manifestū autē est. Dicit ergo in p̄ma parte qd prima spē qditatē est habit⁹ & dispō. sed habit⁹ differt a dispō: qd habitus est p̄manentior qd dispō. tales vero qualitates p̄manententes sunt scīa & v̄tutes. qd scīa v̄deſ ē de numero p̄manentū & difficile mobilū: qd si qd nō solū p̄fectissime sed etiā mediocriter scīam accepit nō pdit eā de facili niſi vel ppter egreditudines vñ pp̄ aliquā grādē p̄mutationē. S̄līr etiā se habet virtus sicut iustitia & castitas. sed affectiones. i. dispositioes dicunt ille qualitates qd sunt facilis mobiles a subo: sicut calor frigus egreditudo sanitas & sīlia: qd circa istas qualitates bō facilis afficiſ & cito mutas de yna ipsaz in alia: nīsi forte ppter nīmā tēporis longitudinez quo stetit qualitas in subo sīat quasi cōnaturalis sibi: ita qd am merito possit glibet vocare habitudinem sine habitu. Est autē bic notādū qd habit⁹ & dispositio qd quis videant diuersa: qd tamē aueniūt in vna rōne qualitatēs distincta & rōnes aliaz spēcier̄ ei⁹: ideo faciunt vnam spēm subalternam qditatēs. Itē notādū est qd scīa v̄tus bz āteqz habituēt cito pdan⁹: postqz tamē habituata sunt nō pdun⁹ de facili. qd gdē est vñ nō solū de tota scīa: s̄ etiā de vnaquaqz p̄ te ipi⁹. Et p̄ tāto forte dicit Ari. qd scīa de facili amittit: etiā si vel mediocriter sumat. Manifestum est autē quoniam hec volūt habitudines noiari que sunt diuturniora vel ipotentiā naturalem p̄tinent ad ista spēm qditatēs: qd tales vt p̄tinent ad bz gen⁹: nō itavocant qd sunt p̄teinū aut melius ad talia dispositi: sed facile mobiles: dicunt nō bōtē multipli⁹. Ubi etiam notandum est qd: intentio nō ē Ari. dicere qd qualitas sit multiplex m̄ltiplicitate egyptationis: qd tunc qualitas non ētē genus. quod est falsum: sed vult dicere qd est multiplex p̄p̄ continentiam multarū spēcier̄. fīm quez modu dici pōt oē genus eē de numero eōz: qd multipli⁹ dicunt. & qd ista sit intentio sua p̄z: qd statim volens determinare multiplicitatē qualitatēs incepit enumerare spēs ipsius.
Cēde cum dicit. Manifestū autē est. declarat positaqz dīam per signū. & primo hoc facit. z⁹ ostendit alium modū sumendi habitum & disponēt: ibi. Sunt autē & habitus. Dicit ergo in p̄ma pte qd manifestū est ex his qd cōter̄ s̄ueūtus dicere: qd ea qd sunt difficile mobilia voluntvocari habitudines vel habitus: qd in disciplinis siue in scīētys illi⁹ non multū bz retinet non dicunt habere habitū: quis sunt peius aut melius ad scīas dispositi. vnde pater qd habitus a dispōne differt mō supradicto. Est autē notādū qd ista declaratio ē quasi p̄ locū a maiori. Nā magis videatur qd scīa debeat vocari habitus qd vlla corporal⁹ qualitas. vnde si illa qd habet mobiliter non dicitur habitus s̄z dispō: patet qd nec qualitates aliae que sunt facile mobiles sunt dicende habitus.
Sunt autem habitus dispositioes: dispositioes vero nō necessē ē habitus esse. qui enīz retinet habitū & quodammodo dispositi sunt ad ea que habent vel pei⁹ vel melius. qui autē dispositi sunt non omnino retinent habitū.
Cēde cum dicit. Sunt autē habitus ponit aliū modū sumēdī habitū & dispōne: dices qd etiā alio modo ipsi habitus sūt dispositioes: s̄z dispositioes nō sunt necessario habitus. quilli qui retinent habitū aliquid⁹ qualitatēs sunt peius vñ meli⁹ dispositi ad ea qd habet: sed qui sunt dispositi non hīt vñ habitū. Ubi notādū qd signanter vñ ph̄s isto mō loquēdi qd dic qd habitus sūt dispositioes: sed dispositioes non sunt neciovel oīo habitus. qd habit⁹ etiā pōt pdicari de dispositioē nō vñ vñ: s̄z p̄ticulariter: sicut spēs de suo gīne nō vñ: sed particulariter pdicat.
Scđo qdāz vñ p̄t hīt⁹ obēatponi spēs qditatēs. vñ. n. qd n. qd qd p̄ se fačvñ p̄dica⁹: nō pōt eē spēs alteri⁹ p̄dicamēti. hīt⁹ autē fac vñ d. io. p̄dicamētis. nō vñ ē ḡ: p̄ni debeat spēs qditatēs. Ad isti⁹ questionis evidentia ē

Liber

ē considerandū q̄ nomē habit⁹ ē sumptū ab habendo. habere aut multiplū accipit⁹. vno qdē modo coiter: f3 q̄ dicit⁹ alijs h̄c qualitatē aut quātitatē aut quācūq̄ rem alia⁹. Et h̄ modo ipm habere ē post̄dicamentū. Alio mō sumitur b̄fē f̄m q̄ alijs dicit⁹ b̄fē arma aut vestes aut aliqua circa corp⁹ sūi adiacentia: tab habēdo f̄m hunc modūz veritatis nomen habitus ḡ est pdicamentū. vnde et ita difinitur in sex p̄ncipis. habit⁹ est corpor⁹ et corp⁹ q̄ circa corp⁹ sunt adiacētia. Tertio vero modo sumit⁹ habere f̄m q̄ aliq̄ res dicit⁹ aliquo mō i scīpā se habere. vtputa f3 q̄ aliq̄ d̄f se b̄fē bñ vel male. et q̄ mod⁹ rei est qdā qualitas eius. idcirco ab ipso h̄c ita sumpto descendit nomē habitus qui non est pdicamentū: sed est vna sp̄s pdicamenti qualitatis: vnde patz q̄ nō idē habit⁹ est qui façp se vnu pdicamentū: et q̄ est sp̄s alteri pdicamenti.

Tertio querat vtrū sit bene dictum q̄ habitus sunt
dispōnes. videſ enī q̄ nō. qr illa que ſunt op-
poſitaz rōnum de ſe inuiice nō pdicant. habitus autem et
dispō ſunt oppoſitaz rōnum: qr habitus vult eē difficile
mobilis q̄ dispō ē facile mobilis. nō ergo bene dicit q̄ ha-
bitus eſt dispō. **C** Ad intelligētiā hui⁹ dubitationis eſt cō-
derād q̄ dispō pōt accipi tripli. vno quidē modo prout
eſt ſpēs diuīſa cōtra habitu. Alio mōrū eſt genus habitus.
23⁹ modo puit pertinet ad eandē ſpēm: diſferēt tamē ab
iſo ſicut iperfectū a pfecto in vna et cadē ſpē. **N**az habit⁹
vno modo ſum iſi pōt ſtricte p illis qualitatib⁹ que de ſua
nā habet q̄ ſint quodāmodo inobiles: et dispō etiā ex op-
poſito ſtricte ſum iſi pōt: p illis q̄litatib⁹ tantu: q̄ de ſua nā
habet q̄ de facili pmutent. quō q̄litates corporis dispōnes
voçant et nō habit⁹. qr de ſua nā hñt cās transmutabiles.
Et q̄litates aſcendit habitus et nō dispōnes: qr d̄ ſua natura
habet itraſmutabiles cās. et iſto mō ſumendo habitum et
dispōnem: ipa dispō eſt ſpēs diſtincta cōtra habitum: nec p-
dicat de habitu: nec habit⁹ predicator de iſpa. Et forte q̄
iſto mō acceperunt habitu et dispōnem: qui dixerunt q̄l-
itates corpori nō eē habit⁹: ſed dispōnes. Alio aut mō pōt
ſum habitus large p q̄cunq̄ q̄litate difficulter mobilis: et
dispō p q̄cunq̄ q̄litate dico hui⁹ generis pmi mobili d̄ fa-
cili. et ſic i vna eademq̄ ſpē q̄litatib⁹ reperiſt habit⁹ et dispō.
qr ſanitas facilis mobilis dicitur dispō: et eadē ſanitas for-
mata in ſubto dicit habitus. vñ p q̄ iſto modo diſſerunt
dispō et habitus ſic iperfectū et pfectū in eadē ſpē: et hoc eē
modo dispō nō pdicat de habitu. Alio aut modo pōt ſum
dispō magis cōiter: ſue p qualitate difficulter mobilis: ſi-
ue p qualitate facilis mobilis: et hoc mō dispō eſt gen⁹ habit⁹
et de habitu pdicatur. et i diffinittio eius ponitur pro gñc.
et hec omnia dat Aristote. intelligere in littera ſicut expo-
ſimus in logica noſtra.

Quarto queramus utrū nālis potētia & nālis impo-
tentia sint spēs qualitatis. videf enī q̄ nō
quia relativa non sunt spēs q̄litatis: sed potētia & ipotētia
sunt q̄daz relativa: q̄ nō sūt spēs q̄litatis. **C** Ad istā q̄nē
est vicendū q̄ naturalis po^t & naturalis ipotētia sunt spe-
cies q̄litatis p̄tinentes ad vnu^r q̄litatis gen^r subalternū.
C Ad cui^r euidentia cōsiderandū ē q̄ potētia ē pncipiū
actionis siue actiu^r siue passiu^r. pncipiū vero actiois non
pōt ēē ipsa relatio: qz a nuda relatiōe nulla actio egredit^r:
nec i nuda relatiōe nulla actio recipit. s̄z egredit^r ois actio
ab aliqua nā relata ad actū. Ista igīnā sic relata ad actū
potētia vocat. Doc viſo vteri^r est sciendū: q̄ nā q̄ ē eēn-
tia sube create nō pōt ēē pscipiam principiū actiois: suba
enī creatā nō est agēs per cēntū: q̄t hoc est ppxiuz solius
sube icreate. sed ē ois creatā suba agens q̄ participationē
Agens autem per participationem agit per aliquid par-
cipiatū & receptū. hoc autew participatū & receptū

in substantia creata p̄ quod agit est q̄litas ipsius. p̄z iſiḡ potētia nō ē qualitas rōne relatiōis; p̄z rōe nature ad actū ordinate vel relate. Uerū est aut̄ q̄ natura seu res relata ad actum q̄nq̄ est ars ipa. sicut cōtingit in actione artifciali. t̄ tunc tale p̄n^o actionis vocat potentia artificialis t̄ prinet ad primā spēm q̄litaris sicut dictum est. quandoq; ipsa res ad actum relata que est immediate actionis p̄ncipii est aliqua forma nāliter rei cōueniens: t̄ nās naturā ei^r. sicut intellectus rōvolutus se ḡf̄ nāz aie rōnalis: t̄ calor sequiē nām ignis: t̄ tunc tale p̄ncipiū vocat potētia nālis. Naturalis aut̄ ipotētia q̄uis iporet p̄nitioneis t̄ dese etum aliquem: non tamē iporet nudā p̄nitioneis: quia tunc non esset sp̄es qualitatatis: cum omnis sp̄es ponat p̄ se aliquā naturā. vñ dicere oꝝ q̄ p̄nit quādā qualitates; in natura contrariā ad eius vigore natualem. ita q̄ natu-

Quinto dubitatur, quod videtur **pro sanatum et ergo rotundum dicant secundum primam speciem qualitatis.** quod sanitatum de secundis sanitatem et ergotatum dicitur **pro egreditudinem.** sed sanitas et egritudo pertinet ad primam speciem qualitatis. ergo te. ¶ Ad hoc breviter dicens est **pro sanitatum ut sit summa: non dicitur pro sanitatem: sed pro quamdam naturali virtutem, pectiniam sanitatis. et ergotatum ut nunc sumitur non dicitur pro egreditudinem: sed pro quan-**dam naturalem qualitatem debilitatiu[m] virtutis naturalis: quod est pectinia egreditudinis. Et quod prima ponit potentiam melioris: et secunda ponit potentiam in peccatis. idcirco prima vocatur naturalis potestia: et secunda vocatur naturalis iporestia. quod transmutatione prius de fieri per non posse ei quod transmutatione sumendo stricte potestia videtur in secundo metaphysisce.

Certia vero species qualitatis est passibiles qualitates et passiones. sicut autem huiusmodi ut dulcedo et amaritudo et austерitas et omnia his cognata. Amplius autem et calor et frigus et albedo et nigredo.

Postq; determinavit Aris, de pma & scda
spē q̄litatis; determinat n̄r d' tertia spē
ipi'. Circa quod tria facit: qz p̄mo ponit
quid pertineat ad hanc spēm qualitatis
& declarat in exemplis. ^z vero probat d'
bis que posuerat q̄ sūr q̄litates; & ostendit
vñ dicant passibiles ibi. Qm h. ^z p̄t
driā passibiliū q̄litati & passionū ibi. Quecūg; igis talium
dič ḡ in prima pte q̄ tertia spēs q̄litatis ē q̄ sp̄hendit q̄li-
tates passibiles & passiones: cōsunt dulcedo & amaritudo
& austritas & alia cognata. i. similia his. sunt etiā talia calor
frigus albedo & nigredo.

Et quoniam hec qualitates sunt manifestum est. Que-
cumque noster ista suscepit qualia dicuntur postea: ut mel
quoniam dulcedinem suscepit dulce dicitur: et corpus album
eo quod albedinem suscepit: sicut autem se habet in ceteris.
Deinde cum dicitur. Et quoniam hec probat quod dixerat et didicisse pres-
tres quod probat quod predicta sunt qualitates. secundum vero ostendit unde dicta
tur passibilis ibi. Passibilis vero secundum declarat quod talium
sunt passibiles secundum modum ibi. Quod autem dicitur ergo.

Dedicamento

In prima parte q̄ ex dicendis est manifestū pdicta eē q̄lī-
tates. qz id penes qd subm dicif q̄le est q̄litas; s̄ q̄ suscipi-
unt pdicta dñr q̄lia fm̄ ipa: si enīz q̄raf quale sit mel dici-
mus q̄ est dulce. qz suscipit actu dulcedinem: t̄ corpus dñ-
albi qd suscipit actu albedinez. t̄ sic de ceteris. yñ mani
est q̄ pdicta sunt q̄litas.

CPassibiles vero qualitates dicuntur non quod haec que illas suscepint qualitates aliquid patiantur; neque enim mel quod aliquid passum sit idcirco dicere dulce: nec aliquid aliud huiusmodi: si militer autem his et calor et frigus passibiles qualitates dicuntur: non quod ipsa que eas suscipiunt aliquid passa sint: sed quoniam singula ex quo dicta sunt finis sensu qualitatez passionis perfectiva sunt: passibiles qualitates dicuntur. dulcedo enim quamdam passionem finis gustu efficit: et calor est ratio: similiter asit et alie.

Conde cū dicit. passibiles vero declarat ynde dicunt̄ p̄dicta passibiles q̄litates. dices. q̄ nō dñr iste qualitates passibiles. qz ea subiecta q̄ ipa suscep̄t patiant̄ aliqd ab eis. qz mel nō dñ dulce eo q̄ ipz s̄t passuz aliqd a dulce dñe sua: nec aliqd h̄o. s. de ḡne savoris dñ qualitas passibili- lis. qz subm ei patias aliqd ab ipo. s̄t etiā se habēt calor et rigus: qz nō dñ q̄litates passibiles eo q̄ subiecta i ḡb̄ sunt patiant̄ aliqd ab eis: sed qz singula cox̄ fin qualita- tem. i cōditionē sensu quoꝝ oba sunt sunt p̄fectiva. i. es- fecta passionē i sensib̄. iō dicunt̄ passibiles qualitates. qz dulcedo facit quādā passionē fin gustū imutando ipz: calor facit passionē fin tactū ipz imutando. t̄ s̄t facit circa alios sensus alia qualitates obiecte eis. Est autē no- tandū q̄ oī passio p̄lupponit actionē. vnde si subiecta di- cit̄ qualitatū paterent̄ aliqd ab eis: oportet eas tunc agere in suba sua: qd̄ est ipole: qz nulla forma nālis agit in suū p̄priū subim. t̄ iō falso ē tales q̄litates dici passibiles: qz suba iparum aliqd ab eis patiant̄. **C**ontra notandum est q̄ tales qualitates nō solū agunt in sensu sed etiā ea q̄ ca- rent sensu: sic calor nō solū imutat tactū: s̄t etiā imutat la- pidē. vez qz a nobilioz̄ ē denosatio: t̄ sensu ē nobili^z qd̄ q̄s̄te qualitates imutare possint: idcirco ab imutatōe passionē quādā faciunt̄ in sensib̄: s̄cim: iste qualitates ne-

Albedo autem et nigredo et alijs colores non simili
liter his quod dicta sunt passibiles qualitates dñi; sed
hoc quod he ipse qualitates ab aliquibus passibiliis
inasciuntur. Quoniam ergo sunt per aliquam passionem
nemulte colorum mutationes manifestuz est: ruber
est enim aliquis rubens factus est: et timens
pallidus: et vniuersaliter talium. Quare vel si
quis naturaliter aliquod talium passus est simile
colorum oportet eum habere. Que enim affectio
nisi ad verecundiam circa corpus facta est: et
sim naturalem passionem eadem fiet actio: ut
naturalis color sit similis.

Cdeinde cū dicit. **A**lbedo aut̄ ostendit q̄ quedā p̄dicta-
rum qualitatū se h̄at mō differenti ab alijs: dices q̄ albe-
do et nigredo et ceteri colores n̄ dñr passibiles qualitates
sio silt̄ qualitatib⁹ p̄dcs: qz non solū dñr passibiles eo q̄
faciunt passionē et mutationē i sensu sīc ceterē: s̄ etiā ga-
inascunt ab aliquib⁹ passionib⁹, et q̄ p̄ aliquā passione sīt̄

multe mutationes colorum manifestū ē. qz aliquis erubens ppter passionē verecūdie factus ē rubeus: t timore aliquis ppter passionē timoris factus ē pallidus: t vñquod talium coloratorum pote inasci ab aliqua passione. Et ppter si qz passus est a nā sua aliquid talium. i. vñlaz dictarū passum: oꝝ cū hñc nāliter silez colorē colorū puenienti in a quo ex accidente passione. qz q. i. qualis dispoſitio facta est ea corporis ppter verecūdiā accidentē: similis t eadem affectio. i. dispoſitio fiet t finis passionē verecūdie nāle: vt color nālis sit filis illi colorū aduētitio. C Est autē notād qz ad uniformitatē cāe oꝝ segniformitatē effectus: t ppter rea si aliqz pp̄ verecūdiā aduētitia sit ruber: oꝝ qz nāle siue nāliter habētes verecūdiā nāliter habeant tribus dinem verecūdie ppetentē. C Itē notād est qz nō oꝝ qualitates visibilis in ascensib⁹ aliqz "passionib⁹": qz lux qualitas visibilis: t tñ nō innascit ab aliqua tali passione. propterea lux nō dicitur qualitas passibilis: quia ab aliqua passione inascatur. s: solū qz ifserit passionē sensu visu

C Quocunqz ergo talium casuum ab aliqz "passi-
nib⁹" difficile mobilib⁹ t permanētib⁹ principi-
sumplerint: passibilis qualitates dñs. sive enī
fin naturale subam palloz aut nigredo facta
qualitates dicunt. Quales. n. t fin eas dicunt
siue ppter egreditudinē lögamy vel estum aliqui
tale corrigit: vel nigredo vel pallor: t nō facile
pcerit t in vita permanet: qualitates t iste dicuntur
Sist. n. qles t fin eas dicimur. Quocunqz ve-
ro ex his qz facile solvunt t cito trāseunt siunt
passiones dicunt. nō enī dicimus fin eas qles
neqz enī qui ppter verecūdiā rubeus factus
est: rubeus dicitur. nec enī pallor ppter timore
venit: pallidus est: sed magis qz aliquid passi-
sit: quare passiones huiusmodi dñs: qualitates
vero minime.

CDeinde cum dicit. Quaecumq; ergo. declarat q; dictar
qualitatū dicātur qualitates passibiles & que passionē
Et p̄mo h̄ facit de qualitatib⁹ corporalib⁹. 2º de qualit
tibus animalibus ibi. Similiter aut̄ his & sc̄m aīaz. D
icit ergo in prima parte q; quaecumq; talium casuum. ide
p̄dicta p̄ qlitatū aliq; casu adueniēte sūpserit p̄n⁹ ab al
gbus passionib⁹ difficile mobilib⁹ dñr qlitates passibile
qz siue fz subaz nālē sc̄a sit i corpe nigre aut palloz: siu
pp̄ logā egreditudinē aut estū v̄l aliquid tale: et sic formata s
i subo q; nō facile recedir & p̄maēt q̄si itotavita: dñr v̄
litates: qz fz eas ueniēter dñr q̄les. h̄ns. n. egreditudinē i
se ita stabilitā: ueniēter dñr c̄ eger: fz c̄uq; p̄dictat q;
litatū inascurrēt his passiōib⁹ q; faciliter recedut dñr passi
ties: & t̄ simpli passibiles qualitates: qz fz eas n̄ dñr q̄les
simpli. Qui. n. cū sit dñ se alb⁹ pp̄ subitā vecūdiā iterdū f
rube⁹: nō dñ pp̄ h̄ eē simpli rube⁹: fz magis ueniēter d
passus aliquid: vtputa rubedinē pp̄ter verecūdiā. & eod
modo intellige de similibus.

CSimiliter autem his et finiam passiones passibles qualitates dicuntur. Quaecumque enim moria inascendo ab aliquibus passionibus sunt qualitates dicuntur: ut dementia vel ira vel alia huiusmodi. quales enim finias dicuntur. i. tracitudo et dementes. Sicut autem et quecumque aliae nationes non naturaliter sed aliquibus casibus facte sunt.

Liber

difficile pretereuntes et omni^o immobiles et
huiusmodi qualitates sunt: quales enī et sim-
iles dicimus. Quocunq; vero ex his que citius
pretereunt fiunt: passiones dicuntur: ut si ergo cō-
tristatus iracundior sit. nō enī irascitus dicit
q; in huiusmodi passione iracundior est: sed ma-
gno aliquid passus. Quare passiones qdēm hu-
iusmodi dicuntur: qualitates vero minime.

Contrafactualum dicimus. quod si deinde cum dicit. Sicut autem his declarat id est ex pre-
dictis quod similius his dicuntur passiones et qualita-
tes passimiles sicut animam. quod et cunctas moribus nascendo. id statim
dum homo nascitur sicut ab aliquib[us] primaeius passionibus.
ita quod sunt et natales. dicuntur qualitates passimiles. sicut ira et
dementia. quod sunt ipsa dominio quesitae. et cunctae nationes. id inate
affectiones facte sunt ita ab aliquo eas. quod non recedunt de
facili. dominio passimiles qualitates. sed quod citius transiunt dicuntur
passiones. et non simpliciter qualitates passimiles. quod non dicuntur
sicut eas simpliciter quales.

Cuartum vero genus qualitatis est forma & circa aliqd constans figura. Amplius autem adhuc rectitudo & curvitas: & si qd simile est his: fin. n. vniquodqz eorum qle qd dicitur. triangulum eni vel quadrangulum esse quale quid dicunt: aut rectili aut curvili.

Cdeinde cum dicit Quartū vero gen⁹. psequitur de q̄rta spē q̄litatis. Est aut̄ notandum quod signanter tā primaz q̄ tertia spēm q̄litatis vocavit aristoteles. speciem. sed secundaz et quartaz vocavit genus: quia dispositio et habitus que ponuntur in pīma spē: pīt eē simpli vni⁹ spēi: ut diximus supra et eodē mō simpli vni⁹ spēi pīt eē passio et passibilis q̄ litas: q̄ ponit in tertia spē. sed nālis potētia et ipotentia q̄ ponuntur i⁹ z⁹ spē cū sint opposita. nō possūt eē simpliciter vni⁹ spēi. et eodē etiā modo de his que ponuntur in quastra spē. dividit at ista ps in duas: qz primo declarat q̄rtam spēz q̄litatis. z⁹ eo remouet quedā ab hoc p̄dicamēto ibi Karū vero. Dicit ḡ in pīma pte qz 4⁹ gen⁹ qualitatis est forma et figura cōstās circa aliquid: et sīl rectitudi et curvitas. et sunt iste q̄litates: qz quale quid dicit subz fz ipa. sic fz triāgulū dī triangulatur: et sic de alijs. **T** Ubi notādū est qz forma sit circa quantitatē atq̄ e corp⁹: figura vero circa quantitatē q̄ est superficies: rectitudo autē et curvitas sunt circa quantitatē q̄ est linea.

Clarum vero et spissum et asperum et lene putamenq[ue]d[em] qualitate significare; sed aliena huiusmodi putant enim a diffinione quam circa qualitate est. quan-
dam enim positionem quodammodo vident
utriusque partium significare. Spissum quidem

et eo quod partes ipsae proprieatate sunt: rarum vero
eo quod differant a se invicem: et lene quidem quod
in rectum sibi partes iaceant: asperum vero quod
hec quidem pars supereret: illa vero sit inferior.
Et fortasse alijs quoque apparerent qualitatis mo-
di: sed quod maxime dicuntur hi sunt: qualitates ita-
que sunt que predicte sunt.

Ceinde cum dicit: Karū vero remouet quedaz vmbia
ab hoc pdicamento. dices q̄ raz̄ et spissum et similia forte
parabunt ab aliquo et c̄ qualitates: sed aliea sūt a mixtio-

Predicamentoꝝ

pro res de p̄dicamēto qualitatis subinduit modum q̄ sita
tis: q̄ cū extensio mod̄ vel editio quātitatis sit: dī tamē
ereditiā t̄ q̄litas. si ḡ ista p̄dicamēta q̄ sunt ita diuersa
cōcānt subiunctiōē in aliq̄ modos suos: nulluz icōueniens
putari: s̄ t̄ modū q̄litas p̄t subinduere res omnium
p̄dicamentoꝝ. Modus aut̄ t̄ conditio p̄pria qualitatis
est ipa cōditio determinatiōis. Lui signū est: q̄r in quolibz
p̄dicamēto genus qd̄ ē determinabile dī gd. t̄ dīa que ē
determinas dicit̄ q̄litas ḡnis: t̄ i q̄le p̄dicatur. Et idcirco
res oīum p̄dicamentoꝝ iquantū h̄it cōditionē determi-
nantis potētiā ei? cui adiaceat: cōditionē t̄ modū qualita-
tis h̄it: nō t̄ sunt res de p̄dicamento qualitaris. sed res
h̄it p̄dicamēti sunt q̄ hoc faciunt nō subiundo modū
nature alteriꝝ p̄dicamēti: s̄ de se t̄ nā sua t̄ sui ḡnis talem
modū h̄it. Et p̄ B p̄ r̄slo ad argumētu.

Tertio q̄at̄. vt p̄ q̄rta sp̄s q̄litatis ponat rē t nām
or̄tāta quātitāte. vt enī q̄ nō. q̄ figura ē su-
p̄ficies q̄ terio vel teris or̄tinet; sed sup̄ficies nō ponit nisi
naturā t rē quātitatis. ḡ q̄rta q̄litatis sp̄s nō ponit rēz t
nām diuersā a quātitāte. Ad istā q̄onem dicere oꝝ; q̄
q̄rta sp̄s q̄litatis ponit rē q̄ditatis t c̄ntie simpli dixer-
sā a quātitāte. cui⁹ rō satis ex sup̄iorib⁹ appet. ve enim se-
p̄dictū ē. cū gen⁹ dicat q̄ditatēz sp̄e; t diuersa ḡia nēcīo
diuersas q̄ditatis dicant. oꝝ d̄ nēcīitate q̄fiteri; q̄ ea q̄ sūt
simpli diuersor̄ gen̄e; dicat seu ponat simpli diuersam
rem q̄ditatib⁹ t c̄ntie. Cum ḡ oꝝ sp̄s q̄litatis sint simpli
diuersi ḡis a q̄libet re p̄dicamēti q̄titatis; oꝝ d̄ nēcīitate
dicere; q̄ nō solū q̄rta sp̄s qualitatis; s̄z ēt q̄līz alia dicat t
ponat simpli rez c̄ntie diuersā ab oꝝ re que est de p̄dica-
mento q̄titatis. nec tñ h̄ ē contra "ei q̄d i scriptis alijs po-
sumus dicētes q̄ figura nō addit̄ rē t nām aliquā supra
superficie. h̄ enī c̄ly r̄ sumendo rem stricto mō p̄ natu-
ra subiecta modis t h̄itudinib⁹ t oꝝra distincta. Addit̄ ta
mē supra ea rē que est mod⁹ se habēdi. q̄ tota essentia fi-
gure q̄silit i certa modificatōe sup̄ficiet. t eodē mō itelli-
ge de alijs qualitatib⁹ h̄ui⁹ sp̄e respectu q̄titatū circa q̄s
sunt. Dicēdu ḡ ē ad argumētu q̄ figura nō d̄rē eē sup̄ficies
essentia; s̄z mālī t subiecta; q̄r. vꝝ. sup̄ficies ē subz modifica-
tionis i qua c̄silit tota c̄ntia figure.

**Qualia vero sūt q̄ b̄z hec denoīatiue dñr; v̄l
quonodolib̄z alr̄ ab his. In plib̄ qdē z pene
ioib̄ denoīatiue dñr; vt a candore cādīdus; z
agrāmatica grāmaticus; za iustitia iustus; si-
militantez z in alūs.** Lc. XXVIII.

c. xviii.

Supra determinauit p̄hs de q̄litate n̄r
vero in ista pte determinat d̄ quali: quod
ab ipa q̄litate deriuat. Circa q̄d ita pce/
dit: qz primo describit qualia: t̄ determinat
in exemplis altera d̄scriptionis partem. z°
vero ponit d̄clarationē p̄is alterius ibi.
T̄t̄ aliis 2. Dicit ergo in p̄ma parte q̄

In aliq^b vo. Dicit ergo in pma parte: q̄
q̄lia sunt q̄ dñr dno iatiue fm bec. i. f^z pdictas qualitates
vel enia quolz aliterab bis q̄litatibus dñiuatur: sicut can-
didus dicit deno iatiue a cādore: z grāmaticus a grāma-
ticā: r iustus a iustitia: z sīlē de aliis huiusmodi.
C Ubi
notādū est q̄ supra notificauit q̄litatē p̄ quale: qz cōcre-
ta sunt nobis notiora abstractis: vt supra diximus: hic ve-
ro ecōuerso notificat quale p̄ sp̄es qualitatis iam distin-
ctas notificatas. qz ip̄e sunt p̄ozes ip̄o: z ppter factū iaz-
tractatum sunt nobis notiores. z ideo nō est iconueniens
bec cōuersua notificatio.

Con aliq^b vero eo q^p nō sīnt posita q̄litatib⁹
noia nō cōtigit ea q̄ dñr ab eis denoūatiue dici:

ut cursor aut pugillator: q̄ s̄m valitudinē natūralē dñr: a nulla q̄litate denoiautiue dñr: nō enī posita sunt noīa valitudinibus s̄m q̄s isti q̄les dicuntur: sicut in disciplinis s̄m quas vel pugillatores vel palestrici s̄m affectionē dicunt. pugillatoria enim vel palestrica disciplina dicitur. Quales vero ab his denoiautiue: hi qui ad eas afficiunt dñr. Aliq̄s autē t̄ posito nomine denoiautiue nō dicit id quod s̄m ip̄m q̄le dicit: ut a virtute studiosus dicit: virtutē enīz habēdo virtuosus dicit: sed non denoiautiue a virtute dicit: non autē in pluribus hoc tale ē. Que autem dicuntur qualia aut denominatiue a p̄dictis qualitatibus dicuntur: aut aliquo mo-

Deinde cum dicit. In aliq**o** vero. psequit̄ declaratōeſ aliter? ptis dſcriptionis posite: dicēs. q̄ in aliquib^o eo q̄ n̄ sunt poſita noia qualitatib^o a qb^o cap. ſubiecta denoſiat⁹: ne noſent: ideo qz dñiuantur ab eis: nō dicuntur ab ipſis dnoſiatue. quēadmodū aliquis dicit cursor. et pugillator. fuit ualitudinem. i. fm̄ potētiā nālē. tñ a nulla qualitate dñnoſiatue aliqd ipoz: qz nō ſunt talib^o qualitatib^o ipoſita noia ſpālia: ſic ſit disciplinis ipoſita: fz quas disciplinas dñr dnoſiatue pugillatores vel paleſtrici: qz fm̄ affectione talia artis iſt̄ dnoſinuntur tales. vocantur eniſ disciplina pugillatoria vel cursoria. et ideo illig affiſciuntur his disciplinis dicuntur ab ipſis quales denominatiue: fz aliquando ēt poſito certo noie qualitat⁹: quale qd̄ dñiuat ab ipſa nō dicit ab ea dnoſiatue. ſicut aliqz habendo virutes dicit ſtudiosus: nec tñ ſtudiosis dñiuatur dnomina- tive a virtute. patet qz que dñr qualia dñr a predictis qualitatib^o vel dnomina- tive vel alio mō. **N**otandum est autem q̄ ad hoc q̄ dnomina- tive dicat aliqd concretū ab abstracto: oportet q̄ sit uenientia in nomine vtriusq; in principio: et differentia in fine. vñ qñ qualitat⁹ nō est po-

stū vnum nomen a quo fiat dñominatio cōcreti: non dñ
cōcretū ab ipso dñominatiue, sed sīm aliam dñiuationem.
Quando etiā ipositum est abstracto nomen: t sī nullam
conuenientiam habet ad ipm nomen cōcretū qđ ab illa
qualitate dñiuationē: nō dñ etiā tunc ab abstracto concretuz
sīm dñoiationem: sī patet de virtute t studio.

Inest at pterarietas sibi quod quale est: ut iustitia iustitiae contraria est: et albedo nigredini et alia. sicut at et ea quae sunt vel dominus: ut iustus iusto: et albus nigro. non autem in omnibus hoc est. rubro enim vel pallido aut huiusmodi coloribus.

Nihil trarū est q̄litatibus ex i tentib⁹.
Deinde cū dīc. Inest aut̄ h̄ietas. d̄teriat d̄ cōitatis q̄li-
tatū: r̄ponit tres communitates. 2⁹ est ibi. Suscipit aut̄
q̄litates. Tertia ē ibi. Similia vero. Līcā p̄mā cōitates
duo facit: qz p̄ponit cōitatz r̄dclarat. 2⁹ adiūgit regu-
lā quādā ad cognoscēdū ea q̄ sūt d̄ ḡnē qualitatis ibi. Am-
pli si ex h̄ys. dicit ḡi p̄ma pre. q̄ iest h̄ietas fm id q̄d est
quale: sic iusticia ē h̄ia in iusticie: r̄ albedo ē h̄ia nigredi-
ci. cum sint hec oīa qualitates adiūce h̄ie. nō solū aut̄ q̄
litates habēt traricatē madinucē: s̄z ē et ea que dicunt
qualia fm ipas inueniuntur adinuicem contraria. sicut
albū est contrariū nigro. Adiungit aut̄ ḡi nō oīb⁹ qualia
ribus conuenit b̄re trariluz. qz rubeo r̄ pallido r̄ silbi⁹

nihil ē ſtru: cū tñ d̄ sua significatiōe ſint qualitates. Ubi notādū ē q̄ ſtria ſūt q̄ i ſuo gñe ſe maior diſtāt. ita. vñ. q̄ n̄ pōt i ſuo gñe dari maior diſtātia q̄ ſit diſtantia ipoz. hoc aut̄ nō conuenit q̄litatibus medys in nullo gñe: ſz extreis tñ. nō enī tñ diſtāt aliq̄z medi⁹ color ab yllo alio colore: q̄ nō ſit maior diſtantia q̄ colores extreimi diſtāt abiuicē. z iō nō h̄bit̄ ſtrietatē q̄litates medi: ſz sole extreme.

Camplius si ex p̄trariis vni fuerit quale hoc
palam est quoniam reliqui erit quale: pponē
ti ex singulis alia predicationē. nam si est iusti
cia iniusticie contrariorū: quale autem est iusti
cia: quale igitur est iniusticia: nullū enim alio
rum predicationērum aptabīt iniusticie: nec
quantitas: nec ad aliquid: nec ubi: nec omni
no aliud quicq̄ nisi quale. sic autē et in alijs q
fm quale contraria sunt.

Concede cu[m] dicitur. Amplius si ex h[ab]it[u]s ponit regnulozenam ad cognoscend[u]m et[er]na i[m]perio qualitatis. dicere q[uod] vltra predicatio op[er]e scire q[uod] si de h[ab]it[u]s fuerit vnu[m] q[uod]c[uod] i[m]perio qualitatis. et reliquu[m] o[ste]re e[st] i[e]de g[ra]uia. q[uod] h[ab]it[u]a sunt i[e]de g[ra]uia. si p[ro]p[ter] de singulis contraria. et p[ro]ponenti alia predicatione p[ro]p[ter] est q[uod] h[ab]it[u]a sunt in eod[em] g[ra]uia. si iustitia h[ab]it[u]at iusticie. et in ambo sunt i[nt]er predicatione metu[m] qualitatis. et v[er]o ita est q[uod] si vnu[m] h[ab]it[u]o fuerit i[m]perio qualitatis. nulluz alioz predicatione alteri h[ab]it[u]o aprabitur. nisi predicamentu[m] qualitatis.

Cuscipit autem qualitas magis et minus: album enim magis et minus alterum altero dicitur: et iustum alterum altero magis et minus dicitur. sed et ipsa cetera mentis suscipiuntur: cum candidum nancetur sit: amplius pertinet candidum fieri. non tamquam oia: sed plura. **J**usticia nancetur a iustitia si dicatur magis et minus potest quicunque ambigere: similiter et in aliis affectibus. **Q**uidam autem de talibus dubitat. iustitiam nancetur a iustitia non multum aiunt magis et minus dici: nec sanitatem a sanitate. **A**minus autem alterum altero habere sanitatem aiunt: et iustitiam minus alterum altero habere. sic autem et grammatical et alios affectus. sed tamen ea quae similes eos affectus dicitur id dubitate recipiuntur magis et minus. **G**rammaticos enim alterum altero dicitur: et iustior et sanior: similiter et in aliis. **T**riangulus vero et quadrangulus non videtur magis et minus suscipere: nec aliquae alias figurarum. Que cunctorum enim definitione trianguli suscipiuntur et circuli oia similiter trianguli vel circuli sunt. **E**orum vero que non suscipiuntur nihil magis alterum altero dicitur. nihil enim quadratum magis quam propter altera longior forma: circulus est: nullus enim ipso

Raz recipit circuli rōnē. Simpl̄r autē sȳtrīq̄
nō recipiunt huius ppositi rōnem non dicetur
alterū altero magis. Nō ergo oia qlia recipi-
unt magis & minus. horum itaq̄ que pdicta
sunt nihil ē pprisi qualitat̄.

CDe nde cū dicit. Suscipit aut̄. ponit sc̄daz cōitātē q̄lita
cū dicēs q̄ q̄litas suscipit magis r̄ min⁹. q̄rynuȝ albuȝ ma

ad scibile. sed grammatica suo nomine non importat nisi specificationem scientie. et ideo non finit se: sed finit suum genus quod est scia dicere ad aliquid. quod si id vnuquodque dicitur ad aliquid finitum quod importat respectum ad aliud: et cum modo intellige de aliis. Adiungit autem aristoteles aliam solutionem: dicens quod si hoc ipsum. id est unum et idem contingere in utrisque generibus. scilicet qualitatis et relationis sive finitum diversum: nullum est inconveniens: quod quomodo sit possibile supra declarauimus in predicamento relationis.

Quinto. Huius in agere et pati.

titudinem continuam. hec autem oia repinguuntur per qualitatem rationis sua specierum. nam albedo et nigredo ex propria ratione sue species sunt in eodem genere. quod in genere coloris dependet ad idem susceptuum immediatum: utpote ad superficiem quod est immediatum susceptuum omnium colorum. hanc est ratio de ratione sue diversitatis in natura speciei: quod se simul in cetero non compatiatur circa tale susceptuum: et haec latitudinem continuam in specifico gradu suo: sicut patebit in sequenti questione.

Cum ideo dicitur est ut dicit thomas in quinto physico quod in qualitate est contrarietas ratione suas specierum. Ratio autem

Ecipit autem facere et pati contra

Recipi autem facere et panem contra
rietates: et magis et minus. cale-
facere. n. et frigidum facere con-
traria sunt: et calciferi et frigidū
fieri: electari ac pristinari: que re-
cipit prarrietatem: et magis et min⁹. calefacere
n. dicitur magis et min⁹: et calciferi magis et mi-
nus. Recipit ergo magis et min⁹ facere et pa-
ni. de his itaqz tata dicantur.

Divisio scita. Sermo i p̄dicamento p̄mis.

Betum est autem et de situ i his
que ad aliquid sunt, denomina-
tive enim a positionibus dicuntur.
De reliquis autem quando et ubi:
et habere: eo quod manifesta sunt ni-
bilis de his aliud dicitur quod in principio di-
ctum est, quia habere quid significat clementiam
esse: ubi autem in loco: quando ut heri. Sed
et alia que de eis dicta sunt de propositis itaque
generibus quod dicta sunt sufficiant.

Deinde cum dicit. *Recipit autem expedit se breviter ab aliis sex predicamentis: dicens quod facere et pari recipit contrarietatem: et magis et minus. et totum quod dicit est in figura satis planum. et quod nos de ipsis diximus diffusus satis in rationibus quas fecimus super libro sex principiorum: ideo de ipsis nihil aliud dicamus ad presens.*

Ad maiorem autem euidentiam dictorum de qualitate in ista lectione: queramus p̄mo vtrū cōtrarietas sit in qualitatib⁹ concretis tñ: vñ enim qđ sic. qđ si contrarietas eēt in qualitatibus abstractis: tunc in intellectu in quo sunt qualitates abstracte ip̄e qualitates haberet cōtrarietatem. sed hoc ē manifeste falsum. qđ sp̄es albi ⁊ sp̄es nigri in intellectu nō cōtrariantur adsciuicē. ḡ qualitas in concreto tñ h̄z cōtrarietate. **C** Ad isti⁹ questionis euidentia⁹ ē considerandū: qđ qualitates abstractas nūc dicimus ip̄as sp̄es qualitatis fīm se noīatas: sicut albedinē ⁊ nigredinem t̄ h̄z: ⁊ non intentiones talium qualitatuz. dicunt ḡ quidam qđ in qualitatib⁹ nō ē cōtrarietas rōne suarum sp̄erū. ppter eēt qđ habēt in subo. rō aūt ip̄o: qđ si rōne suarum speciez eēt contrarietas i qualitate: cu rō speciei albedinis salueri i hac albedine que est i manu rōnem speciei nigredinis ponamus saluari in nigredie qđ in pede: esset tunc nigredo pedis contraria albedini

man: quod est falsum, unde falsum est: ut dicunt, qd in qli-
tate sit contrarietas ratione suarum specier. Sed ista op-
tio stare non potest, cuius declaratio est, qd ad perfectam rationem
contrarietatis concurrunt quatuor, scilicet in codem genere respicere idem susceptium: circa illud susceptium,
se in essendo non compati: et habere i gradu specifico la-

titudinem cōtinuā. hec aut̄ oia rep̄iuntur s̄ qualitate rōe
suaꝝ specieꝝ. nā albedo ⁊ nigredo ex ppriarōne sue sp̄ci
sunt in eodem genere. q̄ in genere coloris dependēt ad
idem suscep̄tiuum īmediatuꝝ: vt pote ad superficiem q̄ est
īmediatuꝝ suscep̄tiūm oiuꝝ colloꝝ. h̄t̄ ēt̄ B̄ de rōne sue di
uersitatis in natura specieꝝ: ḡ se simul in cēndo non com
patiātur circa tale suscep̄tiūm: ⁊ h̄t̄ latitudinē continuaꝝ
in specifico gradu suo: sicut patebit in sequēti questione.
C Et ideo dōm̄ est vt dicit thomas in qnto physicoꝝ q̄ i
qualitate est contrarietas rōne suaꝝ specieꝝ. Ratio aut̄
dicensim oppositum non valet. nam albedo simpliꝝ su
pta est cōtraria nigredini simpliꝝ sumpte: ⁊ albedo cōtra
cta ē contraria non quidē nigredini simpliꝝ: sed nigredi
ni cōtracte. i albedine aut̄ manus reseruaꝝ rō albedinis
nō simpliꝝ sed vt contracta ad esse in manu. ⁊ ideo sibi nō
cōtrariatur nigredo pedis: nec nigredo simpliꝝ: sed nigre
do contracta q̄ est potētialis i manu. **C** Primum aut̄ argu
mentum cōcludit de qualitatibus abstractis ab ee realib
q̄ sunt qualitates intentionales: sed non cōcludit de quali
tatiꝝ abstractis realibꝝ q̄ non dicunt̄ abstracte nisi quia
non significantur noībus abstractis.

Secundo queram⁹ vtq; q̄litates q̄ dicuntur cū magis & minus habeant latitudines in eēntia. videſ. n. q̄ non: qr̄ dicitur in libro ſex p̄ncipioꝝ: q̄ forma ē compositioni ſtingēs simplici & invariabilis cēntia confitens: ſed tales qualitates ſunt forme, q̄ ſunt i cēntia ſimplices. & abſq̄ vlla latitudine. Ad iſtam q̄ſtioneſ q̄dam dicunt q̄ qualitates nō dicitur cū magis & minus ppter latitudinem quam habeant in cēntia: ſed ſoluz ppter latitudinē quā habent i cē. dicunt enim q̄ cū qualitas n̄ det cē niſi in ſublo diſpoſito: fm̄ ḡ diuerſimode ipm̄ inueni diſpoſitum. diuerſimode dat ſibi cē: & qr̄ ſublī p̄t cē diſpoſitum magis & min⁹: iccirco qualitas dat ſibi eſc: vt dicūt: magis & minus. Ded iſta poſitio deſtruit ſcīpam. cuius declaratioñ ē: qr̄ vt etiā ipi dicunt: qualitas nō dat ſublo cē qđ est actual exiſtia: cū p̄t⁹ qualitas & cūcta acciūtia preſupponit tale cē in ſublo. & qr̄ preter eē quod ē actual exiſtia: nō datur aliud niſi eē qđ est ipa rei cēntia: neceſſe eſt dicere q̄ qualitas non det ſublo niſi cē qđ ē ipa ſua cēntia. quēadmodū albedo nō dat cē coſpozitio niſi cē qđ ē nā & cēntia albedinis: quam p̄cipiādo dicit cē corpus albiū. Si q̄ qualitas dicit cū magis & min⁹ ppter latitudinem quam habet in cē quod dat ſublo ſuo: cum hoc cē ſit: vt pbatum: ē ipa ei⁹ eſſentia: neceſſe eſt dicere q̄ qualitas diſtetur cū magis & minus ppter latitudinem quam h̄z i cēntia. Ratio aut̄ ipoꝝ cōtra eos retoρquetur. nā diſpoſitio ſubi eſt qualitas ſubi. de ipa igitur etiā queramus quare det ſublo magis & minus cē. Si enim dicāt q̄ rōne alteri diſpoſitionis diſponenſis ſublī magis & minus: queram⁹ ſimilr de illa diſpoſitione. Et ſic aut̄ pcedet in infinituꝝ. quod eſt imposſibile: aut nulla qualitas diſtetur cū magis & minus: qđ eſt falſum: aut oꝝ ſtar in opinioꝝ quam ſequimur: t̄ dicere q̄ qualitas p̄t dare ſublo cē magis & mi- nus ppter latitudinē quā h̄z in gradu ſpecifico ſue na- re. Dō⁹ eſt igitur ad arg⁹ q̄ forma accidentalis que- libert dicit eſſe ſimplex in cēntia: nō ppter carentiam la- titudinis in gradu ſpecifico nā ſue: ſed ppter carentiam cōpoſitiōis māc & forme. qr̄ nulla forma accidentalis h̄z cēntiam cōpoſitā ex forma & materia.

Post predicamenta

Qualitas in abstracto supra potest dici maior et minor in predicione: non tamen dicuntur bene cum magis et minus, cuius ratio est: quod majoritas et minoritas dicunt excessum et defectum qualitatis. In qualitatibus autem in abstractione significatur et si non sit qualitas molis, est tamen in eis qualitas predicationis, et quod de perfectione albedinis est plus in magis albo: quod in minus albo: ideo dicitur quod albedo magis albi est maior in predictione quam albedo minus albi. Patet igitur quod qualitas in abstracto sumpta potest dici conuenienter in maior vel minor in perfectione, sed magis et minus fidetur super partitionem aliquius ab aliquo, et ideo dicitur non potest nisi supponendo ista duo que sunt participans et participatus, quod autem participat qualitas est subiectum eius. Quia ergo subiectum qualitatis non ponitur nominib[us] abstractis qualitatibus: sed nominib[us] cōcretis incerto contingit quod cum magis et minus non dicuntur qualitates in abstracto: sed qualitates in cōcreto sunt.

Consideratio tertiæ. Secundum i oppositis.

Quoniam solerter opponi dicendum est. Dicitur autem alterum alteri opponi quadrupliciter, aut ut ad aliquid: aut ut contraria: aut ut habitus et priuatione: aut ut affirmatio et negatio. Opponit autem vnuquodque isto modo ut sit significativus dicere ut relativa; ut duplum diminutio, ut contraria; ut malo bonum; ut finis priuatione et habitus; ut cecitas visus; ut affirmatio et negatio; ut sedet et non sedet. I.e. XVIII.

Eterminato de aetate predicationis et predictationis accedit aristoteles ad agendum de quibusdam que dicuntur postpredicamenta. Et dividit iste tractatus in quinque partes, quod sunt de quibus agit in ipso, quod primo agitur de oppositione, et secundum de portare ibi. Primum autem alterum, tertium agitur de similitudine ibi. Sicut autem, quartum tractatur de habere ibi. Habere autem circa primum sic procedit: quod primo agit de singulis speciebus oppositionis, et tertio insitum specialiter circa materiam contrariorum ibi. Contrarium autem est bono. Primum proinde dividit in duas, quod primo enumerat species oppositionis, et tertio prosequitur de singulis ibi. Quaecumque igitur proponit igitur in prima parte quod dicendum est quoniam solerter opponi, et quod modis contingit esse oppositonem. Et adiungit consequenter quod dicitur alterum alteri opponi modis, scilicet ut ad aliqd sive ut relativa; ut contraaria; ut habitus; ut affirmatio et negatio. Et subdit exempla. Dicuntur quod ut figurales, et exemplares dicuntur: oppositi vnuquodque isto modo ut dicatur relativa gaudi sicut duplum opponitur diminutio, sicut contraria; ut bonum opponit malum, sicut est priuatione et habitus; ut cecitas opponit visus, et sicut affirmatio et negatio opponit: ut sedet et non sedet.

Habituare autem posset aliquis utque oppositio sit genus, videtur. Non quod oportet genus est in uno determinato predicamento: oppositio autem non est in uno determinato predicamento, sed circuit oportet predicamentum: quod species cuiuslibet predicamenti habet inter se oppositionem: quod oportet non est genus. Ad istam questionem est dicendum quod oppositio est genus: conuenient enim sibi ratione generis: quod predicitur de pluribus differentiis species in quid et in unum. Nam pre-

dicte oppositiones diversas species oppositionum ponuntur, et oppositio de eis predicitur secundum unam communem rationem: quod dicitur quod opposita sunt que eidem simul: et secundum id est et per respectum ad idem conuenire non possunt. Dicendum igitur ad argumentum: neque iter laqueum et sanitatem: neque inter abundantiam et perfectum.

Consideratio tertiæ. Quaecumque igitur ut relativa opponitur ea ipsa que sunt oppositorum dicuntur: aut quoniam libet aliter ad ea: ut duplum ipsum quod est alterius dicitur. Aliius enim duplum dicitur: sed et plena disciplinatio taliter qualitas relativa opposita est. Et dicitur disciplina hoc ipsum quod est disciplinatio sed disciplinatum hoc ipsum quod est ad oppositum dicuntur: id est ad disciplinam: disciplinatum. n. Aliquam dicimus disciplinatum disciplina. Quaecumque ergo opposita sunt taliter ad aliquid ipsa quidem quod sunt aliorum dicuntur: aut quoniamcumque ad secundum.

Consideratio tertiæ. Deinde cum dicitur. Quaecumque igitur proseguntur de singularibus oppositionis, et primo determinantur similes de qualitate earum, et secundum ostendit diversitatem ipsorum adiunctorum ibi. Quoniam autem priuatione, prima pars dividitur in tres partem: quod primo agitur de relatiis, et secundum agitur de his ibi. Illa vero quod contraria sunt secundum agitur de priuatione oppositorum ibi. Priuatione vero est quanto agitur de contradictione ibi. Non est autem quod sub affirmatione. Dicitur ergo in prima parte quod quaecumque opponuntur sicut relativa: ea ipsa sunt, et per se ipsa dicuntur oppositorum: et non solum in casu isto: sed etiam quoniammodum alterius in quoque calo alio. quemadmodum duplum relativa opponitur diminutio: hoc ipsum quod est, id est per se dicitur esse diminutum duplum, et eodem modo intellige de aliis.

Consideratio tertiæ. Illa vero que sunt ut contraria ipsaque sunt nullum modo adiunctorum dicuntur: contraria vero sibi unicum dicuntur: neque enim bonum maius dicuntur bonum sed contraria: nec album nigri album sed contrarium: quare differunt a se unicum he oppositiones.

Consideratio tertiæ. Deinde cum dicitur. Illa vero que sunt ut contraria determinantur de contraria, et primo ostendit quod differenti modo se habent a relatiis, et secundum ostendit quedam contraria sunt secundum et medietate et mediatrix ibi. Quaecumque vero contraria sunt dicuntur. Dicitur itaque in prima parte quod illa quod opponuntur ut contraria sunt ipsa quoniamque sunt, et per se ipsa dicuntur, et referuntur ad secundum: sed dicuntur esse ad secundum contraria: sicut bonum non dicitur malum bonum: sicut dicitur duplum diminutum duplum: scilicet dicitur bonum malum esse contrarium, et eodem modo intellige de aliis.

Consideratio tertiæ. Quaecumque vero contraria sunt ut in quibus natura sunt fieri et de quibus predicitur necessarium sit alterum ipsum esse: nihil igitur est medium. Quoniam vero non est necessarium est alterum in eis horum omnium aliqd est medium oportet: ut languor et sanitas in corpore animali natura habent fieri: et necessarium est alterum et animal in corpore vel languore vel sanitatem. Sed et pars et pars impar de numero predicitur:

Postpredicamenta

et necessarium est alterum in numero esse: aut abundans: aut perfectum: et nihil est in medio eorum: neque iter laqueum et sanitatem: neque inter abundantiam et perfectum.

Consideratio tertiæ. Deinde cum dicitur. Quaecumque vero contraria ostendit quedam et medietate et circuiter duo facit: quod primo distinctiorem ipsorum et manifestat contraria medietate ibi. Quod vero non est necessarium. Dicitur ergo in prima parte quod quaecumque contraria sunt taliter quod non est necessarium sit esse alterum ipsorum in quibus natura sunt fieri: et de quod est predicatur nihil est medium eorum: sed quoniamcumque contraria non est necessaria, rursum iesse susceptio alterum ipsorum hoc oportet oino contraria est aliqd medium, sicut languor et sanitas sunt et hinc fieri non est in corpore animali: et necessaria est in corpore animali esse: et secundum ipsorum non est idoneum assignare noia positum medium ipsorum: sed non potest per negationem retrahitur sicut medium ipsorum: sicut medium bonum et mali dicuntur quod non est circuiter pars et pars aut perfectum, et pars esse in numero. neque inveniuntur neque iniusti.

Posset autem aliqd dubitare an sit dare contraria imedietate, vide f. n. quod non: quod oportet est de extremo et extremitate per medium: sed in aliis contraria co-tingit et motu ab uno in aliud: et in aliis contraria potest dari medium. **C**onsideratio tertiæ. Ad istam questionem est dicendum quod cum vnu contrarium sit ut priuatione respectu alterius: duplum contrarium diminutum quod se habet ut priuatione poterit nominari vno modo sic noiatr potest ut non potestur noia suo quod significatur defectus et priuatione alterius: sed solum evidens et magnus: qualiter defectus albi dat intelligere nigrum: et hoc modo noiantur contraria diminutum necessaria est oiuum que sunt ut contraria: et aliud medium. et sic procedit arguitur. Alio autem modo potest contrarium diminutum ita non mariri: quod pro suo noia ipotest quoniam defectus est per se, et quod medium iter contraria ipotest aliquod defectum extremitatis: oia tunc media includuntur in significato nominis contraria diminutum: et quod iter noia media et extremitum nihil est medium: et cetero tunc iter contraria ita noiatr nullum poterit in suo genere assignari medium. **C**onsideratio tertiæ. Notandum tamen est quod non potestur noia perfecta ratione contrarietas: quod defectus latitudine continua ppid quod in numeris sunt discreti non est esse continua latitudo.

Quorum vero non est necessarium alterum inesse eorum est aliud medium: ut nigrum et album in corpore natura habent fieri: et non est necessarium alterum eorum in corpore. Non enim corpus aut albi aut nigri est. Sed parvum et studiosum predicant quod est de hoie: et de aliis multis: sed non est necessarium alterum igitur iesse illis de quibus predicantur: non. n. oia vel prauum vel studiosa sunt: sed est igitur medium albi quod est et nigrum fuscum et palidum et quicunque alii sunt coloris: prauum vero et studiosum quod neque prauum: neque studiosum est.

Consideratio tertiæ. Deinde cum dicitur. Quoniam vero in multis de quibus natura est habere nullo modo habet. Edentulum. n. dicimus non qui non habent dentes: nec cecili qui non habent visus: sed quicunque debuit habere non habent: quemadmodum eni generationes neque dentes: neque visus habent: sed non dicuntur edentule neque cecili.

et corpus aut albi aut nigrum: sed potest esse fuscum et rubrum: et ista sunt media inter albi et nigrum, prauum etiam et studiosum sic dicitur de hoie: quod non est necessarium hoie esse aut prauum aut studiosum: quod puer vnius diei neque prauus neque studiosus est. et secundum iter studiosum et prauum.

Consideratio tertiæ. In aliquibus itaque nostra posita bis que media sunt: ut albi et nigri fuscum et palidum: et aliquibus aut nomina quidem medio assignare idoneum non est: sed per utrumque sive negationem quod medium est determinatum: ut neque bonum: neque mali: neque iniusti: neque iniustum.

Consideratio tertiæ. Deinde cum dicitur. In aliquibus itaque ostendit quod diversimo de in diversis assignat medium: dices quod in aliis contraria sunt posita nostra bis que sunt media ipsorum: sicut medium albi et nigri vocat fuscum vel rubrum vel aliqd tales in aliquibus contrariis non est idoneum assignare nostra positiva medium ipsorum: sed non potestur per negationem retrahitur sicut medium ipsorum: sicut medium bonum et mali dicuntur quod non est circuiter pars et pars aut perfectum, et pars esse in numero.

Sed posset quis dubitare an conuenienter sit ista difference. etiamem. vide f. n. quod non: quod non est contrarietas est uniformis in obiecto contrariis: et assignatio medium in obiecto contrariis est uniformis. **C**onsideratio tertiæ. Ad istam questionem est dicendum quod pro tanto ista distinctione medium est conveniens quod quoque de relatiis sit ut priuatione respectu alterius: duplum contrarium diminutum quod se habet ut priuatione poterit nominari vno modo sic noiatr potest ut non potestur noia suo quod significatur defectus et priuatione alterius: sed solum evidens et magnus: qualiter defectus albi dat intelligere nigrum: et hoc modo noiantur contraria diminutum necessaria est oiuum que sunt ut contraria: et aliud medium. et sic procedit arguitur. Alio autem modo potest contrarium diminutum ita non mariri: quod pro suo noia ipotest quoniam defectus est per se, et quod medium iter contraria ipotest aliquod defectum extremitatis: oia tunc media includuntur in significato nominis contraria diminutum: et quod iter noia media et extremitum nihil est medium: et cetero tunc iter contraria ita noiatr nullum poterit in suo genere assignari medium. **C**onsideratio tertiæ. Notandum tamen est quod non potestur noia perfecta ratione contrarietas: quod defectus latitudine continua ppid quod in numeris sunt discreti non est esse continua latitudo.

Priuatione vero et habitus dicuntur quidem quod habent fieri circa idem aliquid: ut visus et cecitas circa oculum. universaliter autem dicere est: in quo naturaliter habitus fieri: circa hoc idem dicitur utrumque habet fieri ita naturaliter nullum poterit in suo genere assignari medium. **C**onsideratio tertiæ. Notandum tamen est quod non potestur noia perfecta ratione contrarietas: quod defectus latitudine continua ppid quod in numeris sunt discreti non est esse continua latitudo.

Quorum vero non est necessarium alterum inesse eorum est aliud medium: ut nigrum et album in corpore natura habent fieri: et non est necessarium alterum eorum in corpore. Non enim corpus aut albi aut nigri est. Sed parvum et studiosum predicant quod est de hoie: et de aliis multis: sed non est necessarium alterum iesse illis de quibus predicantur: non. n. oia vel prauum vel studiosa sunt: sed est igitur medium albi quod est et nigrum fuscum et palidum et quicunque alii sunt coloris: prauum vero et studiosum quod neque prauum: neque studiosum est.

Consideratio tertiæ. Deinde cum dicitur. priuatione vero determinat de oppositis priuatione et habitus: et tertio ostendit quod primo manifestat conditionem priuationis et habitus: et tertio ostendit quod differunt ipsa supra in abstracto et supra in cōcreto. ibi. **P**riuatione vero. Dicitur ergo in prima parte quod priuatione et habitus habent fieri circa ideam subiectum: et tunc in quo naturaliter habent fieri: in ipso nata sunt ambo fieri. s. habitus et priuatione. **C**onsideratio tertiæ. Adiungit autem quod tunc dicimus vnuquodque de numeris suscepibilius habitus priuationi habitu priuationi quoniam non habent fieri in ipso nata sunt ambo fieri. s. habitus et priuatione. **C**onsideratio tertiæ. Priuatione vero et habitus non est habitus et priuatione. habitus enim est visus: priuatione

Post predicamenta

tio vero cecitas est. habere visum non est visus nec cecum est cecitas; priuatione vero quod est cecitas; cecus vero est priuari et non priuatione est. Nam si idem est cecitas et cecum est utrumque de eodem predicaretur: nunc vero inimicis: sed cecus dicitur hoc; cecitas vero nullo modo dicitur. Opposita vero etiam hec videtur esse idem priuari et habitus habere tamquam priuatio et habitus. Hodius enim oppositio idem est: nam sicut cecitas visus opposita est: sic cecum est ad visum habere oppositum est.

Condeinde cum dicit. priuari vero ostendit quod in istis differunt concreta ab abstractis: dicens quod priuari et habere habitum non sunt ipsa priuatio et habitus: sicut nec album est albedo. dicimus. n. quod priuatio est ut cecitas: sed cecum est non est cecitas. et dicimus quod habitus est ut visus: sed habere visum non est visus. quibus autem ista non sunt idem: similiter tamen modo opponuntur: quod oia opponuntur priuatione.

Conon est autem neque id quod sub affirmatione et negatione iacet affirmatio et negatio. affirmatio namque est oratio affirmativa et negatio oratio negativa. horum vero que sub affirmatione et negatione sunt nulla est oratio. Concedatur autem est hec esse opposita alterutris tamquam affirmatio et negatio: nam in his modis oppositionis est idem. Sicut enim affirmatio versus negationem opposita est: ut quod sedet ei quod non sedet: sic et res quod sive troquel posse sunt: ut sedere et non sedere.

Condeinde cum dicit. Non est autem determinata de contradictione: dicens quod id quod iacet sub affirmatione et negatione sic significatur sub signo: non est affirmatio et negatio: quod tamen affirmatio est negatio: et oratio: sed esse autem non est esse oio. opponuntur tamen hec oia sive modo: quod oia opponuntur huiusmodi.

Conon autem priuatione et habitus non sicut opposuntur ut ad aliquid manifestum est: neque n. dicitur visus hoc ipsum quod est oppositum: visus. n. non est cecitas visus: nec alio modo ad ipsum dividitur. similiter autem neque cecitas dicitur visus cecitas: sed priuatione quidem visionis cecitas dicitur: cecitas vero visionis non dicitur. Amplius ad aliud oia reciprocum dicitur. quare et cecitas si est eorum que ad aliud sunt: utique et contraria ad illud ad quod dicitur: sed non contraria: neque n. visus dicitur cecitas visus. Le. XX.

Ostendit determinauit Aristoteles de singulari speciebus oppositionis. In parte ista ostendit easque diversitatibus et contrariis: circa ipsum copatione permissa: ponit autem copationem aliorum. et circa hoc duo facit: quod primo comparat priuationem ad relatiuam. et secundum ad ea comparat contraria. ibi. Quancunq[ue] vero tanquam prima pars adhuc dividitur in duas partes: quod primo comparat priuationem oppositam ad relatiuam. et secundum ad huiusmodi ibi. Quid autem neque ut contraria. Dicitur quod in prima parte quod manifestum est ex dictis quod priuatione opposita non opponuntur sicut ad aliud: sine sic relatiuam: quod in relatiuam oppositis ita est: quod in ipso. Et ip-

qd est. i. p. scipm: dicitur alterius: sicut duplum per se ipsum dicitur dimidium duplum. sed hoc non contingit in priuatione: quod non dicitur visus cecitatis visus esse: nec cecitas dicitur visus cecitatis: sed dicitur visus priuatione. Item in relatiuam est eipropositio: quod sicut dicitur duplum dimidium duplum: ita et dicitur dimidium dupli dimidium: sed non ita est in priuatione: quod quis dicitur cecitas visus priuatione: non tamen accedit ut dicatur visus cecitatis visus vel habitus.

Conon autem neque ut contraria opponuntur ea que finis priuationem et habitum dicuntur ex his manifestum est: quoque enim contraria

nihil est medium: necesse est in quibus natura sit fieri: aut de quibus predicanter alterius ipsum inesse semper. hoc est. n. nihil erit medium quoque alterius necessarium erat iesse susceptibili: ut languorem et sanitatem: et abundatem et perfectum. Quoque vero aliquid est medium inquit necessitas est omni susceptibili inesse alterium. neque in. neque est ois susceptibili calidum vel nigrum: neque neque frigidum neque calidum: horum. n. medium aliud nihil prohibet esse: horum autem erat aliud medium quoque non erat necessarium alterius inesse susceptibili: propter illa subiecta quod naturaliter vnu est: ut ignis calidum est: et nini candidum. In his autem determinata necessarium est alterius inesse: et non alterutru contingit. non. n. possibile est ignem frigidum est: neque nunc nigrum. quare oia quidem susceptibili non est necessarium alterius eorum inesse: sed solis quod naturaliter vnu est: et in his determinatae vnu non alterutru contingit. In priuatione vero et habitu nihil horum quod dictum est verum est: neque n. semper susceptibili necessarium est alterius iesse eorum. quod. n. non est natura huius ad videndum neque cecum neque visum habens dicitur. Ideoque non erit hec talium contrariis quorū nihil est medium: sed neque quorū est medium. necessarium. n. est ois susceptibili alterius istorum iesse. quoniam enim iam natum fuerit ad habendum visum: aut cecum: aut habens visum dicitur: et horum non determinata alterius sed alterutru contingit. In contrariis autem quod medium inquit necessarium fuit ois susceptibili alterius esse: sed quibusdam: et his determinatae vnu. unde palam est quod finis neutru medium tanquam contraria opposita si hec quod priuationes et habitus opponuntur.

Condeinde cum dicit. Quoniam autem neque ut contraria. comparat priuationem ad contraria et dividitur ista pars in duas: duas trias quas ponit. et pars est ibi. Amplius quidem. dicitur in prima parte quod neque ut contraria opposita priuatione et habitus: quod contrario et mediatorum necesse est semper alterius inesse in subiectis quod natura sunt fieri: et de quibus predicantur: sed non sic est de priuatione et habitu: quod ante tempus determinatum non est necessarium inesse subiecto nec habitus neque priuationem: sicut catulus ante nonum diem non habens neque est edetulus. Mediatoque vero contrariorum nung

Postpredicamenta

habitu in priuatione fit mutatione: a priuatione vero in habitu ipso est. neque enim cecus factus rursus videtur: neque cum est calvus rursus corporis est factus: nec cum est sine dentibus dentes iterum orti sunt.

Condeinde cum dicit. Amplius in contrariis quidem ponit secundum distinctionem differentiam predicatorum oppositionum: dicens quod in contrariis nisi alterum insit determinate a natura existente susceptivo ipsum: potest fieri mutatione in quodlibet eorum: sicut ex albo potest mutari in nigrum et cetero. et ex pravo in studiosum. quod si ille qui est pravus deducatur ad doctrinam et ad meliores exercitationes proficiat et si non multum: tamen saltem modicum quidem in principio ut sit melior. et sic paulatim sumendo incrementum bonitatis restitutur perfecte in habitum oppositum prauitatem: nisi tempore suspensus: ut potest si morias antequam veniat ad finem: hoc autem non contingit in priuatione oppositum. quod quis possit fieri mutatione ab habitu in priuationem: non tamen potest fieri mutatione in priuatione i habitu: quod natus non est aliis sicut est fidelis.

Hic autem dubitatur forte aliis: quod ignorantia est priuatione scientes: et tamen videmus homines ignorantes mutari et fieri scientes. quod falsum est quod non possit fieri mutatione a priuatione in habitum. Ad quod dicendum est quod duplex est habitus: et pars duplex priuatione: enim quidam habitus consequens nam rei: sicut visus sequitur naturam animalis videntis: et talis habitus vocatur habitus naturalis: et a priuatione in habitu opposita intelligitur quod non potest fieri mutatione in habitum. Est et aliis habitus qui non sequuntur nam rei: sed datur sibi vel operatione agentis vel acquisitione ex suam actione pruenientem: sicut contingit de scia: et talis habitus vocatur aut infusus aut acquisitus: et a priuatione talis habitus oppositus potest fieri mutatione in habitu.

Cononque vero tanquam affirmatio et negatio opposita sunt: palam est quod nullo predictorum modorum opposita sunt. In solis enim istis necessariis est semper aliud quidem eorum verum: aliud autem quare non potest ignis stare ex toto sine caliditate sicut aqua potest stare ex toto sine frigiditate est: quod ignis est maxime acerius: et ideo pati non potest totalem ablationem caloris est sua qualitas activa: sed aqua quod multum est passiva potest totalem ablationem frigiditatis: que est qualitas actua sua: et quod est responsio ad argumentum.

Amplius in contrariis quidem existente susceptibili potest est in alterutru fieri mutatione nisi alterius alteri naturaliter sit: ut ignis calidum est: neque possibile est quod sanum est languere: et candidum nigrum fieri: et ex studio prauus: et ex pravo studio ipso est fieri prauus. n. ad meliores exercitationes deductus et ad doctrinam et ad modicum aliud proficiat ut melior sit. Si vero semper vel modicum incrementum sumptuerit: palam est quod aut perfecte mutabitur: aut sat illius incrementum sumet. Si. n. bene mobilior ad virtutem fiet: vel quodcumque incrementum superera principio: et hoc etiam verisimile est amplius eius sumere incrementum: et hoc dum semper fit: perfecte in contrariis habitum restituet: nisi forte falsa sunt: neque n. languere neque sanum est verum: cum non sit ipse socrates ad hunc alterum autem falsum est contingit: cum enim socrates sit erit illud quidem verum: illud vero falsum: cum vero non sit: abo falsa sunt: neque n. languere neque sanum est verum: cum non sit ipse socrates oino. in priuatione vero et habitu cum non sit: neutru verum est.

Post predicamenta

cum vero sit non erit alterum verum. habere
nanqz visum socrate ad id qo est socrate cec*s*
ee oppositum est sicut priuatio *t* habitus; *t*
cum sit necessarium non est alterum verum vl
falsum ee. cum enim nondum natus evtraqz
falsa sunt; *t* visum cum habere; *t* cecum ee
In affirmatione vero *t* negatione semper si-
ue sit: sive non sit: aliud quidem verum crit: ali-
ud vero falsum. languere nanque socrate *t*
no languere socratem: cum ipe sit: palam est
qo alterum eorum verum alterum vero falso
est: *t* cum non sit similiter: languere enim cum
non sit falsum est: non languere autem verum
Quare in his solis proprium erit semper alte-
rum eorum verum alterum falso ee: quanqz
tanqz affirmatio *t* negatio opposita sit.
Condeinde cum dicit. Quaecumqz vo tanqz affirmatio. com-
parat opposita contradictione ad reliqua. dicens. qo h*u*
qo opponunt tanqz affirmatio *t* negatio manifestu est qo
nullo supradictorum modorum opponunt. ro aut quam
ponere intendit ee: qo oppositorf fm affirmatione *t* nega-
tione oz semp alte*r* ee verum *t* alte*r* falsum. qo de quo
libet est affirmatio vel negatio vl vel falsa. sed hoc in ali-
is no contingit. qo alia pri significari sine complexione per
simplices dictiones: dicendo album vel nigrum vel duplum
vel cecum. *t* qo simplex dicitur neqz verum significat neqz
falsum: pro in istis non ee necesse ee alterum verum alte-
rum falsum: sed si dicantur cum complexione: reputa si dica-
tar. socrates est sanus. socrates est eger: tunc qo de significant
verum vel falsum: no tu necesse ee semp alteru*r* ipoz verum
ee: alteru*r* falsum: sed vtriuz falsum ee pot. qo de non exi-
stali falsum est dicere sive qo sit sanum: sive qo sit egrum. Et
eodem modo se hu in oppositis puatiue. sed in oppositis hu
affirmatione *t* negatione nullo aliop modo opponinntur.
Contrarium autem est bono quidem ex ne-
cessitate malum. hoc autem palam ee per singulopz
inductionem: vt sanitati languor: *t* iustitia in-
justitia: *t* fortitudini debilitas: seriat *t* i alijs
Malo autem aliquando bonum quidem est co-
trarium: aliquando autem malum malo. ege-
stati eniz cum sit malum superabundantia con-
traria est: cum etiam ipa sit malum. sed ip
partis hoc tale quilibz spiciet. in pluribz vero se-
per malo bonum contrarium ee. Le. XXXI.

Eclaratis singulis speciebus oppositio-
nis iustitiae nunc aristoteles. specialiter circa na-
turam contrariof. dividitur aut hec ps
i ptes quo bz quo circa hac mazz de-
clarat. 2o pars est ibi. Amplius contrario-
rum. 3o pars est ibi. Amplius si socratem.
4o est ibi. Palam vero est. 5o pars est ibi
Necessarium ee aut. Dicit itaqz in prima parte qo bono con-
trariatur malum necessario: sicut pz in singulis inducendo
vt sanitati qo est bonum contrariatur malum: sicut est pdig-
v

iustitiae qo est bonum contrariatur iustitia qo est malum,
et sic de alijs. sed malo quo contrariatur malum: quo con-
trariatur bonum: *t* qo malo contrarietur bonum declaro-
tum ee. qo vl malo contrarie malum pz: qo egestati qo e ma-
lum contraria superabundantia qo est malum. addit ante
aristoteles qo in pluribus semper malo contraria bonum
Notandum est igitur qo bono: fm qo aristoteles huat
intelligere non contrariatur bonum: sed trinum malum. malo
aut tam bonum qo malum.

OCCURRUNT aut hic iam plura dubia. *t* primum ee
non videtur qo bonum *t* malum op-
ponantur contrarie: qo bonum conuertitur cum ente: malum
aut dicit ei*r* defectum: sed ens *t* eius defectus opponunt
sicut habitus *t* priuatio: qo bonum *t* malum non opponunt
contrarie sed priuative. Ad hu dicunt alij qo malum
t bonum hic accipium in moralibz i quibus bene oppo-
nuntur contrarie. Sed hu non vl bene fm intentiones ar-
istotelis. exemplificat. n. qo dixit non solum in moralibus:
sed etiam in natibz. ponit enim i moralibus exemplum de
iustitia *t* iniustitia: in naturalibz vo ponit exemplum de
sanitate *t* languore. *t* iccirco alij dicere oz. Considera-
dum est igitur qo quis bonum conuertatur cum ente: ma-
lum dicit ei*r* defectum: si tu bonum sumatur vt contraria
non conuertetur cum ente: qo nihil contractum ad ali-
quod genus entium conuertit cum ente qo circuit oe genus.
manifestu est aut qo contrarietas non est i genere entis:
sed in certis determinatis generibus. *t* iccirco bonum co-
tractum ad contraria: non conuertitur cum ente. sic aut
accipitur hic bonum. nam in contrariis omnibus vnum est
deficiens respectu alterius: vt habetur in decimo meta-
physice. deficiens aut in quantum tale hu ronem malum: *t* pfe-
ctum qutum ee de ipa editione pfecti hu ronem boni. Et p-
ptera vl hoc est verum in contrariis qo vnum reduci-
tur ad bonum: *t* aliud reduci ad malum. Dicendum
est igitur ad questionem: qo quis bonum *t* malum ita sim-
plicer sumpta non oppontantur contrarie: sed priuative
tu bonum *t* malum tracta ad contraria contrarie oppo-
nuntur sibi inuicem: *t* hoc modo sibi opponuntur.

Secundo dubitatur quia non videtur verum qo
semper bono contrarietur malum. qo al-
bo contraria nigrum: *t* vnum vtriuz hu ronem entis ro-
nem boni. Sed ad hoc pz risio exdictis: qo quis vtriuz
qo contrariof habeat ronem entis: *t* quantum ad hoc habe-
at ronem boni: in quantum tu vnum ipoz est vt deficiens
respectu alterius: vnum habet ronem boni *t* aliud rone
mali. ita qo quantum ad hoc album habet ronem boni: vnum
grum ronem malum. *t* qo semper in contrariis ei qo est in suo
genere vt perfectum contrariatur id qo i illo genere est di-
minutum: iccirco dicitur qo bono semper contrariatur malum.

Tertio dubitatur qo non videtur verum qo malo co-
trarietur malum: qo semper vt dictum est: vnum
contrariof hu ronem boni: qo semper qo contrariatur
malo caret rone malum: non est igitur verum qo malo con-
trarietur malum. Ad quod dicendum ee non est inco-
nueniens aliqd vnum *t* idem fm diversae conditions in
ipo consideratis hu ronem malum *t* ronem boni: nunc at-
sic est qo contrarium hu ronem malum *t* ronem boni: vt
in aliquibz est positivum pfectio*n* qo est mala *t* non bona:
qo nomine pfecti vtriuz etiam in malis: vt dicitur qo nato
metaphysice. vnde videm qo prodigalitas respectu ana-
ritie hu rationem positivi*n*: *t* pfecti: cum tu positiva perfe-
ctio qo attenditur in prodigalitate sit magis qo malum qo
quid bonum. Si qo attendamus in contrario pfecto ad
ipam ronem pfecti tu: sic semper malo contrariatur bonum
sicut bono semper contrariatur malum: sed si in contrario
pfecto qo est simplus de genere malorum: sicut est pdig-

Post predicamenta

da frigida humida *t* secca: quoz adequationem vl iade-
cationem ponit sanitas *t* languor.

C Necessarium est aut omnia contraria vel in
codem genere ee: vel in contrariis generibus: ee:
vel ipa genera ee. album. n. vel nigrum i codem
genere sunt: color enim genus eoe est: iustitia
vero *t* iniustitia in contrariis generibus: hum
enim virtus: huins at nequitia genus ee. bonum
vero *t* malum no sit in genere: sed ipa sit ge-
nera aliquor existentia.

C Deinde cum dicit. Necium ee aut. declarat qo de eisde*r* di-
cens: qo oia *tria* sunt vel in codem gne: sicut albū *t* nigrum
qo sunt in genere coloris: vel sunt in contrariis gnebus: sic
iustitia ee i gne virtutis: iniustitia ee genere vity: vel sunt ge-
nera aliop sicut se huit bonum *t* malum. **U**bi notandum ee qo bonum
t malum vt pdicatum ee circuit omnia contraria:
omnia vo contraria no possunt ponit i vno genere vel i duo-
bus gnebus: qo i vno pdicamento tu ee vnum gnalis-
sum: *t* tu i vno pdicamento sunt duo genera *tria*. *t* oia
tria no sunt i vno pdicamento: sed diversa *tria* inueniuntur i
diversis pdicamentis. *t* ppter bonum *t* malum que circuunt
oia *tria*: no sunt in genere supple determinato: sicut nec i
pdicamento determinato sunt. dicunt autem ee aliop genera
i generalia fm qo exponit auctena i sua metaphysica: qo
sunt gnalia oibz *tria* vi supra exposuit. **E**st et notan-
dum qo qu dixim oia *tria* fieri circa idem sp*ecie* suscep*tu* im-
diatu*m*: accipim qo contrarium po contrarium gna- tria
b: *t* po *tria*
sp*ecie**b*: qo *tria* gnalia v*po*te bonum *t* malum no sunt imedi-
ate circa idem sp*ecie* immediatu*m* suscepti. **I**te notandum ee qo
pnim hu *tria* declaratu*m* respicit ipoz oppositionem
z vo respicit ipoz ee i actu simplus: 3o autem respicit
ipoz ee iactam respectu eiusdem subi. 4o vo respicit gna-
s subi idemtates. et 5o respicit conditione ipoz ex pte gna-
s pdicati: sic pot patere de facili bene considerati.

Pars secunda. Sermo in priorc.
Primus aut alteru*r* altero dicitur qo d*tri*-
pli. Primo qo dicitur tu po po po tu po s
po qo atiquis alte*r* altero *t* seni*m*
dicitur. i eo. n. qo tu po apli*m*: *t* atiquis
t seni*m* dicitur. Sed oia qo no con-
uertit po subsistendi consequentia: vt vnum duo-
bus prior ee. duobz. n. ex*stib* mor po no ee vnum
ee: vno at ex*st* no ee necessarium duo ee. Ecce-
co si querit ab vno pona vt sit reliquum. po no aut
vi illum ee a quo si concertit i eo quod ee pona.
Tertio vero po s ordine quendam po dicitur: quead-
modu*m* *t* i disciplinis *t* o*zonib**m*: na *t* i dem-
onstratiis disciplinis ee po i *t* posteri*m* po ordinem.
elementa. n. i geometria priora sunt bis qo distri-
buunt po ordinem. sed i gramicata elementa priora
sunt syllabis. *t* i o*zonib**m* filii po hemi*m* po i
narratio*m* po ordinem. Amplius supra ea qo deca*m* s:
qo melius est tu honorabilis: po naturalis ee
vide*m*. Losueuerit. n. tu plurimi honorabilis-
res: tu magis a se dilectos priores dicere ap*pe*
se. Est qo deces tu pene alienissim*m* hic prior mo-
du*m*. modi itaqz qo dicti sunt de priore isti sunt.

Postpredicamenta

Supra determinauit aristó. de oppositiōne nunc determinat de poritate. Et circa h̄ duo facit: q̄r p̄mo ponit modos porat̄is famosos. 2° vñ sibi addit vnū modū aliū ibi. Videntur aut̄ p̄ter eos. Dicit ḡ in p̄ma p̄re q̄ quadrupl̄ supple f̄ famositatē dicit alterū p̄us altero. Primo qđ
et p̄prie dicit alterz altero p̄us tpe: quē admodū scia dicit esse prior tpe ipo iunior. sed o aut modo dicit p̄us qđ non conuertit i ſna cēndit: quo modo vnū ē p̄us duobus: qđ f̄ sunt duo ē vnū: f̄ non conuertit: vt. v. z. si ē ynum: f̄nt duc. Tertio vñ mō dī aligd p̄us altero f̄ quēdā ordinat̄: sic u in disciplinis. i. i scientijs et orationib⁹. i. in artib⁹ sermecnalib⁹ contingit. Nam i scientijs demonstratiuis iuuenit quēdā ordinat̄ poris et posterioris: quē ad nodū i geometria pora sit elemēta. l. pnci⁹ his q̄ scribunt. i. demonstratur: q̄ sūt cōclusiones. et i grāmatica lē sūt poros syllabis et in orationib⁹ rhetoriciis p̄hemui ordinat̄ ante narratiōne. 4° modo dī p̄us qđ est meli⁹ et honorabili⁹. sed h̄ modus dī alienissim⁹: forte q̄r vñ sūpt̄ n̄ ponit simpl̄ p̄us s̄ solū quo ad hoiuz approbationē q̄ aliq̄s approbat̄ p̄ alij.

Cludetur autem preter eos qui dicti sunt alteri et prioris modus. Eoz. n. q. conniunctum est h[ic] eentie p[ro]nuntiaz: quod alterum alterius quo[rum] modi causa est: digne prius natura videt. q[ui] vero sunt quidam huius modi palam est. e[st]e namque hoic enim cōuertitur finitimi entie pronuntiam ad veram orationem de se. nam si est hoc vera est oratio quod dicitur hoc est: et hoc cōuertitur oratio quod est. et si vera est o[ste]r[ia] qua dicitur quod hoc est: cōsciquitur esse hoic est. est autem quod est vera ostium nequaquam causa ut sit res. verum tamen videtur quod ambo res causa ut sit ostium vera: dum n[on] res est vel non est vera ostium aut falsa dicitur necesse est. Ideoque sunt quinque modos prius alterum altero dicitur.

Cdeinde eūz dicit. Vider aut̄ preter super addit̄ p̄dictiōe
q̄ntū modū dicēs q̄ preter dictos modos consuetos con-
suevit et cē aliis modis p̄oris. qz eoz q̄ conuertuntur in
cēndo id qd̄ ē alteri^o cā vt sit: dicit cē p̄is eo nāl̄. qz cē
prior nāl̄' effectu. vnde q̄uis subm̄ t̄ ppria passio cōuer-
tan̄ ē cēndo: qz t̄i subm̄ est pprie cā sue passionis: ē et p̄
ea nāl̄. sumiſt̄ et q̄uis hominē cē t̄ vera ē orationē que-
dicit ip̄z cē hominē cōuertan̄: qz t̄i cē hominē cā q̄ si
vera oratio: q̄ dicit b̄ de ip̄o t̄ no ecōuerso: idcirco esse ho-
minē ē p̄is nāl̄ q̄ veritas orationis de b̄ facta. vii p̄z q̄
gnq̄ modis dic̄t altez p̄is altero. **C** Ad vidēdū aut̄
istoz modoz sufficiēt̄ ē considerādū q̄ p̄is iportat quē
dam ordinē. ordo aut̄ p̄t eē quadruplex. s. ordo tp̄is: or-
do nature: ordo cognitionis: t̄ ordo dignitatis. fin autem
ordinē tp̄is accip̄t p̄imus modus p̄oris. Ordo vō nature
est duplex. unus quidē fin q̄ imperfecta dicuntur nāl̄ cē
priora pfectis. t̄ sic ē 2° modus p̄oris: qz vnu ē ipfectū re-
spectu duoz t̄ vle ē ipfectū respectu p̄icularis. Alio vō or-
do nāc ē bz p̄ cause dic̄t nāl̄ p̄ores suis causatis: t̄ sic ē
5° modus p̄oris. bz at ordinē cognitionis accip̄t 3° modus
t̄ bz ordiez dignitatis accip̄t v̄l sumiſt̄ modus 4°.

Sermon in simul.
Imul aut̄ dicunt̄ simpl̄r ⁊ pro-
prie qdē quoꝝ generatio ē i eoꝝ
tpe. neurꝝ. n. neqꝝ priꝝ: neqꝝ po-
steriꝝ ē eoꝝ. Simul itaqꝝ hec di-

Postpredicamenta

discretoris poritatis. Nam similis porta in ordine cognitionis simili porta naturae. similis etiam priora in nobilitate sunt portae in perfectione; quae perfectiora sunt nobiliores. sunt autem perfecta porta naturae imperfectis. viii p. 9 taz isti duo modi quae alii duo modi poritatis possunt accipi ut correspodentes illi modo similis, curia quo dicimus aliqua sunt naturae.

Csermo in motu

Duos autem species sunt sex: generatio: corruptio: augmentum: diminutio: alteratio: secundum locum mutatio.

Eterminauit supra aristo. de oppositiōe
z poritate z similitate: qñr in hac parte
determinat de motu. z dividitur i tres
tres. qz pmo enumerat spes motu. z qd
ostendit eas eē ad scinuicē diuersas ibi.

**Bly itaq; mot^o. Et 3° determinat de cō-
trarictate à l'origine jucunie ibi fest aūc sim-**

eraritate q̄ ipsi uenit ibi. Et autem in p̄ma pte q̄ sex sūt sp̄es motus. s. genera/ augumentum: diminutio: alteratio: et finis lo/ ubi notandum ē q̄ generatio et corruptio n̄/ umatur motus p̄prie: vt declaratur i s̄ phys/ canus motus sumendum motum large: p̄ oī/ Itē notandum ē q̄ mutatio nō p̄t q̄ se/ dicit nām absolutam: et non in relatione: qz/ turam ponunt subiectitas qualitas et etiā/ penes ista oīa ēē mutatio p̄ se: et non sim/ mutatio aut in subiecta quedam est ad esse: et/ ēē: et sic habemus duas mutationes. s. gna/ rationem. in quantitate ēē p̄t esse mutatione/ tacta et ad qualitatē diminiuta: et sic habem/ emus. s. aug⁹ et decrementum. Mutatione/ s sunt i qualitate vocant cōi noīe alterati/ penes locum: cōi nomie vocant loci mu/ tem⁹ i vniuerso sex sp̄es mot⁹.

*mor⁹ pala est qz ali abinuicē sit.
corruptio; neqz augmētuz dini
teratio fm locum mutatio; similr
s. In alteratiōc vero habet quā-
nūm ne forte necessariū sit id qd
aliquam motionez alterari. hoc
st verum. nam pene secundū oēs
plurea alterari accidit nullz ali-*

plures alterari accidentia nullum con-
current enim augeri est quod per passionem mouet:
similis autem in alijs. Ideoqz crit
os motus alteratio. nam si eadem
id quod alteratur: mox vel auge-
vel per quandam aliarum conse-
ptionu fieri. sed non est necesse. si
t quod augetur aut alia muta-
re alterari oportebat. sed sicut que-
ria que nō alterantur. ut quadra-

la que no alterantur vi quadra-
mpofito gnomone creuit quide:
ro nihil factum est. sic et in alijs
quare alijs sunt motus adinuicē.
cit. Alij itaq; motus declarat p̄dictos mo-
tus: dicens qd; alijs motus. i; motus illi alijs

ter nominati, palam est quod sunt ab initio alijs, i.e. diversi rea
liter; quod generatio non est corruptio; nec aug⁹ est diminutio,
et sic de alijs, sed de alteratione huius dubitatione; quod si
alteratur videtur permutari, in alias permutationes, quod
quod alteratur dum alteratur sepe etiam augetur; sed propter hoc
non est idem alteratio cum alijs motibus, quod sic per p³, quod si
idem esset alteratio cum aliquo cetero motu, tunc
necessarium esset statim posita alteratio ponit aliquem cetero
motu. Hoc autem est falsum; quod si alteratur utputa quod
mutatur de calido in frigidum; non enim cum tunc genera-
ri nec corrupti; nec augeri; nec diminui; nec etiam mutari
in locum. viii p³ quod alteratione non est aliquis alioz motu, si
est etiam hoc probat de augmentatione, quod si augetur dum a u-
getur non est necessarium mutari aliquo alioz motuum,
quod per p³ de alteracione; quod quedam sunt crescentia quod dum cre-
scunt non alterantur; sicut quadratum crevit sibi apposito
gnomone; non est alteratum est, sed p³ in figura tali.

Enomion additum

23

Quadren

C No^o ē ergo
augmētū id
cū aliq^o alio p^o
motuum. q^o
pz q^o mot^o p^o
dicti sunt alij
ad initicem.
C No^o ē at
q^o ang^o h su
mis large fz
q^o iportat qd
l^o q^o titatis ad
ditamentū si
at sumis ppe
aug^o qd ē i so
lis aiatis nū
q^o fit aug^o si
concluōz alij
iteratioē c.

Est autem simpliciter quidem motui quies contrarium. His autem que per singula sunt generationi quidem corruptio: evagitatione quidem diminutio. **f**m locum vero mutationi sibi locuz quicunque maxime videtur oppositus est: et forte in contrariuz locum mutatione: ut que est inferius ei q̄ est superius: et ea que est supius: ei que est inferius. Reliqui vero assignatoz motuuz non facile est assignare qdem contrarium. videtur autem neq̄ aliquid ei est contrarium: nisi q̄s in hoc fm qualitatez q̄tetz opponat: aut in contrarium qualitatis mutationem: sicut et in mutatione fm locum quietem: aut in contrarium locum mutationem. **E**st. n. alteratio secundum qualitatez mutatione. Quapropter opposita erit fm qualitatem mutationi q̄s: aut in contrarium mutatione qualitatis: ut albuz fieri ad id q̄d est nigrum fieri: alteratur. n. i contrarium qualitatis mutatione facta.

Heide cū dicit. Est at simpliciter determinat de strictate motū. [Est at non] Q[uod] habet strictatē includit aristot. prout
is opponeat h[ab]it[u]m: q[uod] ē p[ro]p[ter] radix strictoris: ut d[icitur] i 4° meta.
n[on] dicit q[uod] motus simpli. i. cōsiderat mētēs: cum tamen
vies sit propriæ primatio motus. Motus aut singula-

Gen

riter sumptis cōtrariaſ aliqd singulareſ ſicut ḡationi cōtrariaſ corruſio: et augmēto ſriat diminutio. Alijs aut̄ motib⁹ nō videt p̄ma facie q̄ ſit cōtrariū aliqd eo q̄ no- minant vno noſe: niſi forte dicat alijs q̄ motuq̄ ē fz ali- quā qualitatē cōtrariaſ ges i qualitate illa: vel motus fz qualitatē ſriam. qd̄ torum eſt verū ut dicit in 5° physico rum. ſicut etiā motui fz locū vnum ſriatur aut quies in loco illo: aut motus ſim locum cōtrariū.

Sermo in habere.

Habere aut multis modis dicitur;
aut n. t. aq̄ habitū; et affectū; aut
alij q̄libz qualitatē. dicimur. n.
disciplinā habere atq̄ virtutem
aut q̄titatez; q̄ contingit ei q̄ h̄z
magnitudinē. dicimur. n. h̄re hituz; aut ea q̄
circa corp⁹ sūt; ut vestimentū vel tunicā; aut in
mēbro; ut in manu anulū; aut mēbrū ut manus
vel pedē; aut in vase ut i modio grana tricici;
aut in lagena vinū; vinū. n. habere lagena dici-
tur; et modius grana tritici. hec ergo oīa h̄re
dicuntur ut i vase; aut ut possessionē; h̄re. n. do-
mū; aut agrū dicimur; aut etiā vir uxore h̄re;
aut uxor viruz. Sed videſ alienissimus q̄ nūc
dictus ē modius cē i eo qđ est h̄re. nihil. n. ali-
ud uxore h̄re significam⁹; nisi q̄z cohabitant.
Forteñ et alij qđe apparebit modi d̄ eo qđ
ē h̄re. Sz qui cōsueuerunt dici pene omnes
numerati sunt.

Explicit tertius libri predicamentorum

Deinde cum dicit. H̄c autē determinat mōs h̄ndi: dicens. q̄ habere dicitur multis modis. vno qdē modo fin q̄ dicitur aliquis h̄c q̄litatē: sicut nos dicimus socratē habere disciplinā: vel virtutē. Alio mō dicitur h̄c: b̄z q̄ dicim⁹ aliquid h̄c q̄litatē: vt socrates dicis h̄c q̄litatē bicubiti. ⁹ h̄c sumi⁹ fin q̄ dicis aliquid h̄c ea q̄ sūt circa corp⁹ suū: vt tunica m. ⁹ sumi⁹ vt dicitur aliquid h̄c ea q̄ sūt circapartem suam: vt ānulum h̄c q̄s in digito. ⁹ dici⁹ h̄c vt totū b̄z p̄tes: sicut dī q̄s habere manū. ⁹ sumi⁹ tur vt contineat dicit h̄c cōtentū: sicut lagena b̄z vinū. ⁹ vlt loc⁹ b̄ modo h̄z locatū. ⁹ sumi⁹ vt dī aliquid habere possessionem vt vineam vel agrū. ⁹ vero mō sumi⁹ put⁹ v̄x⁹ dicitur h̄c virum: vel eōuerso. ⁹ dicit q̄ h̄ est alie- nissim⁹ modus h̄ndi. ⁹ p̄ hoc habere videtur significare idem q̄d cohabitare. Concludit aut̄ q̄ forte aly appebit̄ modi de eo qd̄ est habere: sed qui consueuerunt dici pene oēs sunt enumerati. **E**st aut̄ notādū q̄ habere impor- tat quādā habitudinēs h̄ntis ad rem habitam. habitudo aut̄ p̄t esse vel ad aliquid intrinsecū: vel ad aliquid extrinse- cum. ⁹ fin habitudinē ad aliquid intrinsecum sumitur ille modus habendi quo totum dicit⁹ habere partes. habitu- do v̄o ad aliquid extrinsecum a suba habentis aut est ad aliquid inherens h̄nti: aut ad aliquid sibi non inherens. in- herens autem ut se tenet ex pte forme: sicut qualitas: aut se tenet ex parte materie sicut q̄litas. Sedm⁹ h̄bi- tudinē ad inherens qd̄ se tenet ex parte forme: sumi⁹ pri- mus modus: ⁹ fin habitudinem ad inherēs qd̄ se tenet ex parte materie sumi⁹ scđs modus. habitudo aut̄ ad aliquid non inherēs aut ē ad vnitū: aut est ad aliquid distans. ha- bitudo v̄o ad aliquid vnitū: aut ē ad vnitū qd̄ b̄z rōnes locati: ⁹ sic est sextus modus: aut est ad vnitū qd̄ b̄z rōem.

"Géaduodur"

Capitulum
alpharabi⁹ in logica sua
dicit. logica est scia dire
ctiva rōnis. Nam logi
ca tñ valet quantum rō
nalis scia. scientia autē
rōnalis dicit⁹ qđ de ente
rōnis determinat. De ente
autē rōnis sub quo omnia
rōnis cōcept⁹ claudun
tur determinatio ipam
rōnē dirigit in suis acti
bus et conceptib⁹. unde
retinione nominis sui ap
a rōnis. Sed aūt appar
entatore in secundo meta
di. Sicut aūt regula et mo
rēdo. sic etiam regula et
git in sciēdo. Si itaq; logi
ca est regula ipa modusq;
ipā sit vere scia qđ dirigit
et appetit si cōsideremus
dis ad veri cognitionē tē
rē. Nam oē qđ tale est id
n aūt alia scia pōt rōnem
discutit et prætractat tā mo
riti. qđ etiā modos qđ tē
dis sola logica pscrutetur
as scias ē sōla qđ dirigit rō
nē scia directiva rōnis. Ex
ad quātū logicę confide
dirigit rōnem: oīz qđ sit dire
dit: quia al'r non posset vñ
et suo modo ad oīa se extē
t̄ et ductu rōnis aliquomō
ne cūm ē qđ logica s̄ide
aphilicē dicit qđ circa idz
er qđ oīb⁹ s̄iderat si gdē
p̄dicamēta suo mōredu
s non solū dz tractare me
uis auti li. p̄dicamētoz d
aucit sufficēter aristotele
ter. et iō post libū p̄dicam
ex p̄ncipioz. Disfiguit at
p̄dicamētoz ē es rōnis ide
gāis extrīsef adueniēt
scia illi⁹ libri subalternet
vī. n. g. scie. cz scie. schbz sub
iaz. sz subz b⁹ libri ē s̄b sub
vñle sub magis vñli. qđ illō
sz subz b⁹ libri z p̄bedit scie
alternaf scie libri ē p̄dicam
qđ scia b⁹ libri si subalte
rō. qđ scia subalternaf dīc
matadi cñi qđ ita ē vñp⁹

Principia

per Arist. in primo posteriorum. scia autem libri predicto-
camentoꝝ non reddit eāꝝ eoꝝ q̄ i sex p̄ncipis ponuntꝫ: et
siccirco non dicitur q̄ scia sex p̄ncipioꝝ subalterneꝫ scie li-
bri pdicamētoꝝ: sed potiꝫ ē dicēdū q̄ ē qđā supplemen-
tu eiꝫ. Argumentū autē nō valet q̄ ad verā subalternatio-
nē sciaꝝ nō sufficit q̄ scia sit sub scia quocūq; modo: s; ita
q̄ subalternas dicat eāꝝ eoꝝ q̄ ponuntꝫ i scia subalternata.
Secundo dubitatur an ens extrinsecus aduenies-
scia sit subīm huiꝫ libri. videt. n. ꝑ nō: q̄ vna
scia ē vniꝫ generis: sed ens extrinsecꝫ contingens non est
vniꝫ genitꝫ: imo ē ad minꝫ sc̄ generū: sicut & ista p̄ncipia
sunt sex. ḡens extrinsecus cōtingens non ē subīm huiꝫ libri
¶ Ad ista questionē ē dicēdū q̄ ens extrinsecꝫ cōtingens
ē subīm B libro: cuī declaratio ē: q̄ sicut subīm i scia est
illud p̄ cuiꝫ cōsiderationē distinguit p̄mo vna scia ab alia:
scia tamen p̄ priū in aliquo libro: ē illud p̄ cuiꝫ cōsidera-
tionē distinguit sciu p̄mo sit distictio vniꝫ libri ab alio.
sed iste liber p B distinguit p̄mo a libro pdicamentorum:
q̄ in B libro agit tñ de bis q̄ extrinsecus cōtingunt. ḡens
extrinsecus cōtingens ē p̄ priū subīm in hoc libro. ¶ Ad
arguꝫ ē dicēdū q̄ scia dicitur ē vniꝫ generis aut vniuo-
ciant analogi. Quis aut̄ sex p̄ncipia nō ponat vnuꝫ genus
vniuocum: ponunt tñ vnuꝫ genus analogum: qđ est ens
extrinsecus cōtingens ¶ Si aut̄ q̄ratur quare ista de gbꝫ
agit h̄: vocantur potius sex p̄ncipia: q̄ sex predicationem
tadꝫ ē B ideo fieri: q̄ actio passio q̄ vbi positio habet
importat quēdā reale respectū causatum ex qđaz cōncerti
one aliquoꝝ adinuicē. Respectus aut̄ talis datur magis
intelligi noīe p̄ncipiū q̄ noīe pdicamētoꝝ. et siccirco vocant
ista h̄ potius sex p̄ncipia q̄ sex pdicamēta.
uenies: simplici & invariabili essentia cōsistens. Ad cuius
evidentiā ē attendēdū q̄ forma subalis nō recipit i aliq
cōposito: sed suscipit i simplici cēntia māe. Itē ipi māe ē
qua suscipit non contingit. i. nō accidēt aduenit: s; quo-
dāmodo substancialiter: q̄ dat sibi cē subale. pp qđ cum tolli
tur forma subalis a mā: tollitur statim ab ea cē actu. Itē
ex cōexione forme subalis simplicis cū mā: resultat qđi
tas substancialis composite q̄ dicitur forma totū. & hec forma
totius non b̄ simplicē cēntiam: sed cōpositam ex mate-
ria & forma. Itē ē aliqua forma subalis q̄ est nata in se sub-
sistere: & cē subīm variatiōis. fm ergo hec quatuor accipi-
untur quatuor q̄ ponuntur in diffinitione forme accidentalis
Nam q̄ forma accidentalis non suscipit i simplici cē mat-
terie: sed recipit in cōposito: dñ q̄ est cōpositioni. i. com-
posito aduenies. & q̄ ipa nō dat cē subo suo: s; sibi dat quē-
dā accidentale actu: id dicitur q̄ ē cōtingens. i. accidentali aduenies
Quia vō ē cēntia simplex: n̄ ē cōposita ex mā & forma: sic
ē cōposita cēntia forme totius in subīs mālibus. iccir-
co dicitur q̄ est cōsistens in simplici cēntia. & q̄ nālē nul-
la forma accidentalis p̄t & se existere: nec p vñis cē p̄pa
virtute subīm variatiōis: ideo dicitur invariabili cēntia cō-
stens. hec aut̄ deo dante ex sequentibus plenū patebūt.
Compositio enīz nō est forma qm̄ a natura
cōpositionis sc̄ilicet. Cōpositio etenī vnaq̄q; alteri aduenies cōpositioni maiorē se cōsūctaz
quodāmodo efficit: i forma aut̄ hoc minime
ē. M̄ in eo q̄ corpꝫ albuꝫ ē: non cē maiꝫ dicit
aut̄ minus sc̄ipo nō albo. Nec si nō album in-
venerit. s; sicut in aliis. s; sicut in aliis.

Incepit textus libri secundum principia
orum Hilberti porectani.
Orma est compositioni contin-
gens: simplici et invariabili cen-
tria distens. Ie. II.

Nunc accedendum est ad divisionem libri.
Consuevit autem diuidi in antepincipia. i.
post principia. z. aut post eam ibi Actio est
fiz quam. 3. vo est ibi. Dicitur autem in agis.
Iz autem ipsa antepredicamenta sunt etiam an-
ticipia: quod tamen de ipsis determinatis est
in libro predicamento: non oportet hanc ipsam repe-
tere. Quia vero forma est ratio principium cendi suo modo: et in
ratio forme conuenienter cuncta sex principia: et circa de forma
determinata auctor annos octo. et primo determinata de forma dis-
tinzione. z. vero determinata de ipsa divisione ibi. Ut autem
quod est forma. quantum ad primam partem est scientia quae cum ista sex prin-
cipia sint accidentia: duplarem inveniunt habere habitu-
dinem. Vnam quod est ad subum quod habet super ipsam causulitatem.
Taliad ad inferiora quod est sub ipsis in predicamento ordinantur.
Et quod est ad habituendum est propter quod secunda: et tertia enim: propter id quod
subum est etiam omnium accidentium tantum superior quod est inferior. Nam autem
prima habitudine habet sex principia rationem formarum accidentia-
rum: quod est ipsum suum subum formatum et perficiunt accidentia: sive secundum
duum alia habitudine habet rationem entitatis: aliud principio: eo quod superio-
ra accidentia de inferioribus suis predicanter. Ut si in hoc
auctor in prima parte duo facit: quod primo ponit distinctionem ac-
cidentalis forme: et z. distinctionem subale vel entitiale quod est ibi.
Subale prima pars continet tres partes. quod primo ponit
auctor distinctionem forme: z. manifestat membra distinctionis
ibi. Compositio autem non est. Et tertio est determinata mouet
dubitacionem et solvit. ibi. Hoc autem dubitationem. Dicit ergo primo
quod forma est compositio: et compositio contingens seu accidentia ad-

Sed circa nē dēa ifurgit ples dubitatis. p.n. n̄ vñ bñ
dicit q̄ vñūqđqz xpositū alteri xposito adiūctuz
faç mai⁹. qz videm⁹ q̄ aq̄ adiūcta cinerib⁹ ivase n̄ sēp faç
mai⁹. [Ad istā qōnē ē dō⁹ q̄ auctor itelligit q̄ xpositu
xposito adiūctu faç mai⁹: nisi fiat xsumptō i alq̄ ipoz. h̄ qñ
aq̄ pmisces cieri xsumis p siccitatē cieris bñidū aquicū: t̄
p bñidū aq̄ xsumis tā siccitas q̄ raritas ptiū cieris t̄ cō
primitur in minorem locum. t̄ ideo nō oꝝ cum talia cō

Sunt substantia sine entia. quae et continet est entia quae
titati continue. et discretu est entia quae titati discrete.
Doc vero erit ut materia. illud autem ut forma:
ut corpus quidem est materia hominis: anima
vero forma. erit itaque subale ut est corpus bo-
atque ratio. Hec autem in his que de categoriis di-
eta sunt expedita sunt.

Concide cum dicit. Hoc vero erit. dividit substantiale dicēs ꝑ hoc ē vt mā.i. habēs se ad modū māe: vel forma. id est habens se ad modū forme. Exemplificat autē pmo de mā et forma: qz mā: vt dicit: hōis ē corpus: et aia est for ma ei. deinceps vero quasi concludēs exēplificat de habē tibus se ad similitudinē māe et forme: cu adiungit. erit ita ꝑ subale vt corpꝑ qz se bz sicut mā: atqz hō qui se habet si eut apōstoli: atqz rō.i.rōnālo qd̄ est dřia: et bz se ad modū forme. De quibꝑ dicit ū. ē: vt ait: in pdicamentis. In pdica meto. v3. sube: vbi dictu fuit ꝑ gñia et spēs et dřie pdicant noīe et rōne de suis iferioribus. Nā pdicari noīe et rōne ē pdicari subalr. **C**Notandū aut̄ est ꝑ i exēplis suis pmo accipit corpus. put̄ ē pars realis compōnis ipsius hōis. nā isto modo corpus ē mā: bz scđo mō accipit corpꝑ. put̄ est ge nus: qd̄ nō ē mā: bz ē vt mā: et ptinet ad cōpositionem hōis logicā. **C**Irē notadū est ꝑ mā nō ē totū qd̄ est res: sed est ps ei? realis. et silt forma est realis ps: et genus nō est realis pars sed totū: et dřia silt: sunt autē ps fm rōnem. et idcirco nec gen⁹ ē mā nec dřia ē form. i. Est tamē dřia vt forma: et genus vt mā: inquantū sic mā est determinabilis ꝑ for mā ad certū eē: sic etiā suo modo gen⁹ ē determinabile ꝑ dřiam ad certā spēm.

Sed hic occurunt due dubitationes. pmo qdē dubita
tur. qz nō videt qz subale debeat ponī ut materia.
qz mā nō dat eē. subale āt dat eē. C Ad h̄ dicēdū qz̄ sim
plex mā non det eē: tamē confert ad eē: eo qz forma nōn dat
eē in actu nisi ex cōiunctione ad mās. silt etiā gen⁹ qz̄ quis
non det eē specificū tñ confert ad eē specificū: inquantu⁹
dīa eē specificū nō dat nisi ex cōiunctiōe ad genus.

Secundo dubitab. quare primo dicit q̄ est subale
ut mā: et subale ut forma. et postea ponit
tria dicēs: q̄ est subale ut corpus ut hō: et ut ratio. Ad qd̄
dicēdū ē q̄ respectu spēi nō accipimus in p̄dicamento ni-
si duo subalia. s. genus qd̄ est supra spēm in recto ordine:

¶ dñiam q̄ est supra spēz a latere. et p tanto posuit pmo tri
duo subalii: vnū gdē vt māz; et aliud vt formā. s̄ respectu
ſidiuidui possum accipe in p̄dicamēto triplex subale: duo
gdem in recto ordine: q̄ sunt genus z spēs. et vnū a latere:
qd̄ ē dñia. et ppter ea posuit z: tria subalia. sicut aut̄ genus
est vt māz: dñia est vt forma p̄is: sic ēt spēs est vt forma
subalis q̄ est forma toti: pp id q̄ z forma toti ē tota essen
cia rei: z spēs vt ait bocti ē totū ē indiuiduoꝝ.

Clides autem quedam forma a natura esse: quod vero ab actu. Ratio etenim a natura est: Calor vero et passio quedam in actu consistit. Lc. III.

Propter partem quae dicitur. Et. III.
Osteg auctor profecutus est diffinitu-
tam de forma accidentali: qd de substantia
li. punc in pte ista de forma psequitur di-
uisive: recolligendo tā formā accidenta-
lem pns diffinitam: qd etiaz subale poste,

rius dissimilis sub nomine eius ipsius forme
Est autem notandum quod forma principiis ad quo-
tuor potest separari: nam comparari potest ad eam a qua origina-
tur. Tercio comparari potest ad ea de genibus predictis siue sub alterius
ue accidet alii. tertio separari potest ad accidentes cuiuslibet ipsa est per se. et
quarto potest separari ad esse vel ad modum essendi sibi debitum.

quicadmodū videm⁹ q̄ calor compattit ad naturā ignis:
a q̄ derinat. cōpatur etiā ad subin de quo p̄dicaū acciden-
taliter: ⁊ ad particulares calores: de ḡb⁹ dicitur cēntialr.
Itē p̄afad calefactionē: ⁊ p̄pari p̄t ad modū eēndi q̄ē
bz diuersiū a suba ⁊ quātitate: ⁊ alius rebus. bz ḡ ista q̄tu-
or ponit auctor q̄duplicem visionem forme. scđa diuīsio
ē ibi. Singulū vero h̄oz. Prima vō diuīsio p̄met ad pre-
sentē lectionem i qua auctor sic p̄cedit. qz primo ponit vi-
sionem forme in ordine ad cām a qua originaū: ipam⁹
declarat p̄ exēpla. ⁊ z⁹ mouet dubitationes de ḡbſdam
formis. scđa ps est ibi. In ḡbſdā aut̄ est dubitatio. Dicit
ergo p̄ q̄ quedā forma videt eē a nā: ⁊ quedā videt eē ab
actu. si cōr̄ est quedā forma: ⁊ est a nā: calor etiā ⁊ passio q̄
dam cū sit forma cōsistit in actu: tāq̄. yz. in eo ex quo ori-
ginant suo modo.

Sed hic ostur vna dubitatio. nā ois forma nālis est a natura: siē ois forma artificialis est ab arte. sed calor est forma nālis: et nō artificialis. q̄ calor nō debet dici eē ab actu: sed a nā. C Ad evidētiā itaq; dissidētis huius ēst derandū: q̄ formaz qdām sic sunt i suo susceptiō: q̄ con sequunt̄ originali sp̄am nām sui susceptiū p̄ viā cuiusdā nālis resultationis. quē ad modū calor sic ē i igne q̄ cōse quiē originalr nām ignis: et oes forme q̄ ita se habet i suis susceptiis: dñs hic eē a nā. vñ q̄ r̄d.i. potētiā r̄onalis vel intellectuā ita ē in aqua: q̄ statī p̄ quandā resultationē naturalē. Seq̄f nāz aieōd hic eē a nā: et calor ēt in igne esta natura: q̄ cōseḡtur nām ignis statī. Quedā aut̄ forma in suo susceptiō sic ē: q̄ nō cōseḡtur naturā ei p̄ quādā nālē resultationē: s̄ poti in ipo fiunt pactionem alicuiū operātis: siē calor in aqua non seḡtur naturā aque: s̄ sit i aqua pactionē calcificatiō: et passio: nō qdē inata a nā: s̄ illata ab agente sit in paciente ex actu. i. p actionē agentis. t̄ales forme dicunt̄ eē ab actu. et q̄ forme subales suscep̄ti mā non cāntur per nālem resultationē a mā in qua fiunt sed i ea fiunt p actionē ḡiantis vel creantis: iō oes forme subales q̄ sunt forme partis sunt ab actu. C Attendendū tñ ē q̄ alio modo pot̄ dici aliiquid eē a nā: vtpuā q̄ est ab actione nālis agētis: et sic verū ē q̄ omnis forma nālis est a nā: q̄ ē ab actōe agētis naturalē: aut immediate aut medi ate. s̄ hic sumiſ alr eē a natura: vt dictū est. et ideo dicimus hoc etiā de formis naturalib⁹ que sunt ab actu. et per hoc patet ratio ad argumentū.

CIn quibusdā autē dubitatio est utrū a natura: aut ab actu icipiāt: ut i figura icisiōis. nā nihil additionis fit: s̄ separatio qđā partis.

Credeinde cum dicit. In quibusdam autem mouet contra dicta duas dubitationes: una gde de figura incisionis: talia de formislib^z. Sed auct dubitatio mouet ibi. Sed his que in pluribus. Mouet ergo primo dubitatione de figura incisionis: dicenda est. dubitatio est in quibusdam formis

ra incisionis: dicens q̄ dubitatio est in quibusdam formis
utrum sint a natura velab actu sicut in figura incisionis:
et q̄ prima facie videt̄ dicendū q̄ talis forma sit ab actu
ratione incidentis arguit contra h̄ per talem rationes: fi-
gura incisionis est aliquid: sed per actum incidentis non
sit aliquid: seu non addit̄ aliquid ei in quo sit incisio: si po-
tius aliquid ab ipso tollitur: q̄ ab ipso separantur partes
q̄ scindunt̄. ego figura incisionis non est ab actu et actione
incidentis.

Dico autem figuram esse a natura: sentiri vero ab actu. Sed et que conjunctionis est actus: est ut domus manifestum autem de his.
Sedeo autem cum dicit. Dico autem soluit haec dubitationes: dicens quod figura est a natura: sed sentiri est ab actu. adiu-

git autem quod forma coniunctionis siue que est ex coniunctione partium: qualis est forma domus: est ab actu et actione agentis et contingenter pres: sic est satis manifestum.

Sed ista solutio b_z nō modicā dubitationē, nam aliud
est rē eē & aliud ē cā sentire: vnde & pōtē absq; eo
q; sentiat. si ergo figura icisionis nō est ab actu nisi q; tuz
ad sentiri: poterit tunc figura icisionis esse actu in lapide
absq; illa actione incidentis. q;dvideū impole. Ad hui^o ita
resolutionis cūdētiā ē considerā q; figura icisionis nul-

lam rē addit⁹ sup̄ quātūtē dīmensiūtē et⁹ in quo sit; sed solum ponit in ea quendā nouū modū se habēdi. t̄ hoc qdē satis d̄z c̄ manifestū. videm⁹ enīq; ille qui in ligno facit figurā aliquam p̄ incisionē: nō addit⁹ sup̄ ipm aliquaz rem: nec facit q̄p habeat rē aliquā nouā: quā nō habebat anī: s̄z solū icidēdo t̄ remonēdo de quātūtē ei⁹ ab ipo: facit vt se habeat alio mō q̄p se habebat p̄is. possumus itaq; defini gura incisionis log dupl̄r. qz vel quātū ad rem quā ponit i subo: vel quātū ad modū sub quo facit ipm stare. t̄ si p̄mo mō loqm̄ur de figura incisionis. p̄zq; ipa est a natura: qz n̄ ponit in subo nisi rem sue quātūtis naturalis. Quātūtis aut̄nālis subi cōsequit̄ naturā p̄p̄y subi. sed si de figura incisionis loqm̄ur z̄ mō. s̄. quātū ad ilū nouū modū se habēdi: sic p̄zq; ē ab actu icidēti: qz res n̄ se bz B mō ppter nām suam: s̄z solū ppter incisionē i ea factā. t̄ qz res per ilū nouū modū bz q̄ nouo mō imutet sensuiz: cū alr̄ imutet sensu q̄i bz vñā figurā: t̄ alr̄ q̄i bz alia: idcīrco auctor̄ voluit istū modū denotare p̄sentiri. Unde nō ē intentio sua: q̄ talis figura sit ab actu solum quātū ad hoc q̄ senti tur: vt male supponebat argu⁹: sed q̄ sit ab actu q̄iuz ad nouū modū sensibilis quē i re ponit. vnde sic vult dicere. dico figuram q̄tū ad rem quam ponit ē a natura: sed se turi: i. nouis modus sensibilis quē ponit est ab actu. t̄ p̄ B vult ē solutā rōnēm quā fecerat contra hoc: quia l3 p̄ incisionēz nō addatur alia: res: fit tñ sub nouo mō se habendi. Forma at̄ pueniens ex cōiūctione partiū supra réyin⁹ p̄is addit⁹ rē alteri⁹ pris. t̄ qz res vñius p̄is nō seq̄ rem in naturam partis alterius: ideo talis forma non dicitur esse a natura.

Sed d^o his que i plurib⁹ sūt palam nō ē. Nā
eaque i plurib⁹ sūt i actione esse ipossible est
Anatura vero nō vident fieri: quoniam ea q
anatura sūt a creatura p^{re}existēte sumunt p^{ri}ci
piū. palam vero est creaturam non esse. Itibil
enī rōis oīo quare huiusmodi creature sūt po
terit explicari.

Credebat cù dicit. Sed de his que i plibus. mouet scdām
dubitatiōne de formis vñibus. et pmo ponit eam et arguit
ad virāqꝫ ptez. 2° soluit ibi. Natura i g̃f i his. pmo g̃ ponit
qđe de his formis que sunt in plibus q̃les sunt forme vñles.
nō est mani^m a q̃ fint. et q̃ nō fint ab actōe itēdit pbarē p
talem rōnem. Ea q̃ sūt in actione sunt singularia: sed for-
me vñles q̃ de pluribꝫ dñr nō sūt singularia. g̃ tales forme
q̃ in plibus sunt ipole ē q̃ sūt in actione. idest q̃ subster-
rantur actioni: et q̃ cōsequuntur insam actionē. **S**ecū

tantur actioni: et quod coequantur ipsam actionem. Secundum
dico vero cum dicit. An vero arguit quod non sunt a natura. et ut me
ius intelligatur sua ratione notandum est quod ea quod consequuntur nam per
naturam resultationem: id sunt sicut est tepe cum illa natura a qua su-
munt per se ipsam per existentem per supponunt ordinem na-
ture: quemadmodum id simul dum est natura ignis sit statim ca-
lor lignae. ordine in natura ipse calor per supponit naturam
ignis quod est principium ipsius. hoc autem non videtur quod possit attendi
in libibus: quod nam non istavitis quod est hoc: non habet naturam ante se
per suppositam quod sit enim principium. Immo ipsum est hoc est tota na-

suę singulariū. fin ḡ hec q̄ dicta sunt ita formanda ē rō
auctoris. ea q̄ sunt a nā sumunt p̄n^ma creature. i.a natura
creata p̄existente a qua resultant. sed palam videſ eē q̄ n̄
sit creature. i.natura p̄exiſ v̄lbi^o. a q̄ v̄lia resultant: quia
nihil rōniſ. i.nullā rō ē p̄ quā posuit explicari q̄ sint tales
creature. i.nāe p̄existentes v̄libus. q̄ dictū est q̄ ipsūm
vniuersale est ipsa tota natura suę singulariū. ergo v̄lia
non sunt a natura.

CNatura igit̄ ī his occulte operāt. Nam sicut ex plurim̄ cōiunctione partiū p̄stitutio qdā priori exceedēs quātitatē efficitur; sic ex singulārum discretionē vnum quoddā intelligitur eoz exceedens predicationē.

Cdeinde cū dicit. Natura igit̄ soluit istā dubitationē. circa B tria facit. qz p̄mo ostendit i quodam sili quō v̄lia se quunt singularia. z̄ cōcludit ipa eē a nā ibi. Quapropter cōitas. Et 3° addit qdā notabile ibi. Subtilis aut. Quātū aut ad p̄mā p̄tē notandū q̄ sic natura rei gnata ē a generatē: ita ēt ea q̄ cōsequunt ipa; s̄z nō eq̄ immediate: quēad modū videm⁹ q̄ ignis genitus ⁊ calor ignis geniti ē a generatē: sed calor q̄ est in igne genito ē a generatē mediāte natura ignis geniti. In productōe aut illi⁹ qd̄ immediate fit ab agēte agens manifeste opat: sed quodāmō occulte opat ad B q̄ seq̄tūr alia q̄ ex ei⁹ effectu resultat nāliter: i q̄tū dat sibi aliq̄ rōnē latētē ⁊ occultā q̄ est cā illi⁹ resultationis. Nā qd̄ valde occultū est illa rōcālis in natura ignis: ppter quā ipa naturalis sequit̄ formā caloris. Voles itaq; auctor dare itelligere q̄ v̄lia sunt de numero illoz q̄ cōsequunt nāliter ad illa q̄ a natura agētis immediate sūt: dīc q̄ natura in his. i. i consecutione v̄l um occulte opatur. Nā manifeste opatur in p̄ductione singularium eo q̄ nihil sit p̄ se ⁊ immediate nisi singulare: s̄z ad singularia nāliter cōsequunt v̄lia. qd̄ qdēp̄z p̄ sile: qz sic ex cōiunctione multaz ptiū dom⁹ resultat iſtitutio tot⁹ qd̄ excedit q̄titatē cuiusls p̄z ptiū: sic ēt ex discretiōe. i. ex multitudine singulariū itelligit puenire qd̄ v̄le: qd̄ in p̄dicando excedit qd̄ls singularē: qz ipm dicit de pluribus: ⁊ singularē dicitur tantum de yno.

Conapropre cōitas omnis naturalis est: qm̄
a singularitate pcedit q̄ creatiōi cocq̄tur.

Cessit coequat creationi. i. productioni singularis nature.
Ubi notandum est quod consecutio naturalis proprietas et si-
fiat sicut p. ducere sub in natura coequat sibi in natura: quia
non est eadem natura accedit et subi. sed quod est eadem natura vlie-
et singularis: sic eadem est natura hois et huius hois: idcirco secu-
tio hois ad hunc hoem coequat per identitatem naturae
productionis huius hois: et per hoc dat intelligere solutiones rationis
qua contra fecerat. quod ylia non supponit naturam a se
differentem quam sequuntur. presupponit in aliquantum productionem
suum singularem: quibus sua consecutio coequatur per
identitatem naturae.

Sed hic dubitat. qz nō videtur qvyle sit a natura. quia dicit cōmentator in pīo de aīa qz intellectus est qui facit vniuersalitatem in rebus. Ad hoc dicendū ē qz de vniuersali possum^m loqui dupl. vno qdē modo quātum ad ipam intentionē vī. tatis: z sic non est a natura: sed ab intellectu: ppter id qdē est scđa intentionis: z scđe intentiones sunt ab ope & actu intellectus. z sic intellectus commentator. Alio autē modo de vī possum^m loqui qđtum ad ipam rem cui attribuit intentionē & tatis: qualis res est homo: animal

Econsimilitia qdūq; et sic ipm nō ē ab itellectus a natura. Non aut ponit esse ab actu: qr etiā per actionem agentis naturalis nō sit hō vel aial per se: sed sit g; se hic homovel hoc aial. t; qr ad hunc hoiem nāliter cōseq̄t̄ bōmo: t; ad h̄ aial naturalis r̄seḡt̄ aial: idcirco hō t; aial: t; alia ylia dñr eē a nā. **C** Est at hic notādū g; hō nō solū ē verū dylb̄ re rum nālū: sed etiā in vlb̄ rex artificialiū: quia sicut ad hunc hoīem naturalis cōseq̄t̄ hō: sic etiā ad hanc statuam naturalis r̄seḡt̄ statua. **I**tē est notādū g; diciē signā ter pcedere ex discretione: i. ex multitudine singulariū: qr g; hō cōseq̄t̄ ad hūc hoīem: nō h̄ g; pdicet̄ de pluribus: h̄ g; pdicet̄ de hoīe tñ. Inquāt̄ vō cōseq̄t̄ plures hoīes: h̄ g; de plurib̄ hoībus pdicet̄. t; ex h̄ postea ab intellectu sibi attribuit̄ rō v̄lis. sic aut dico de hoīe: sic itel ligo de alijs yniuersalibus.

Subtiliter speculāt̄s sicut naturam i. actionib; latenter operari iuenum: sic creaturaꝝ creatorē i naturā ex actu. Numerō etenim naturam stabiluit. sed hec hacten: alteri: n. cōsideratiōis sūt.

Deinde cū dicit. Subtili autē adiungit qdāz notabile pdicis: dices g; subtili speculāt̄s nās rex quēadmodū iuenum naturā agentē creatā occulte in suis actionib; opari: iquāt̄ suis effectib; dāt: dādo naturā: occultas rōnes in ea tentas q; sunt vt cāe originis eoꝝ q; naturaliter nām effectus cōsequim̄: sic et iuenumus creatorē creatūrarum occulte opari i nā agente ex actu quo eam pduxit squantum ei ididit rōnes causales occultas oīuz q; ab ipa nata sunt puenire. Et qr in nulla re creata sunt ifinīte h̄ rōnes: sed oēs sub numero determinato claudunt̄: idcirco adiungit g; creatorē iatu: e stabiluit̄ seu firmavit̄ nām in numero determinato talium rōnū. Et dicit signāter na turā stabilitā in tali numero: qr nec pdere de illis rōnib; vllam pōt: nec etiā alia aegrer: vt sic fiat i numero dicta rum rōnū mutatio aut in augmētū: aut in decremētū. Excusat autem se a maiorī ptractione talius: eo g; ipsa nō sunt logice cōsiderationis.

Pormāq; qdē alia est i subiecto t; d̄ subo dicit̄: vt scia qdē i anima est vt i subiecto: t; d̄ subiecto dic̄t̄ vt de grāmatica. Quedā at est in subiecto: de subiecto vero nullo dicitur: vt albedo socratis. Similiter at in his est quecunq; formarum sunt iduidue. Quedā vero de subiecto dicuntur: in subiecto autem nullo sunt: vt rationale atq; mortale. quedā autem neq; i subiecto ē: neq; d̄ subiecto dicit̄ vt humāitas socratis. **Lec. V.**

Posita diuisione formāp; p ordīne ad cāz originis t; pductiōis cāz: ponit nūc nār alia diuisionē ipāp; p ordīne ad subiecta d̄ qbus ipse cēntiāt̄ vel accēntiāt̄ pdicant̄. Ubi attēdendū ē g; duplex ē subm. vñū qdē quod alteri subiectis i cēndo. sic suba subiectiāt̄ accēntib; de q; ipā accēntia pdicant̄. Et mō sumis subz in hac diuisionē: qn̄ dicit̄ eē in subo. **C** Aliud autē est subz qdē non dicit̄ subm quia subiectis alteri i cēndo: sed qr subiectis alteri in ordīne p; dicament̄ fm quē modū iſerioza i pdicamento dicim̄ eē subiecta suop; supiop; t; de tali subo forme ipā forma p; dicatur cēntiāt̄. t; h̄ mō i bac diuisione sumunt̄ subiectū

qñ dicit̄ forma dici de subo. dīc g; p formāp; alia ē i subo t; d̄ de subo: sicut sunt forme vls; accidentiū. Alia ē i subo sed nō d̄ de subo: i. de aliq; sub se posito i pdicamento. sic sunt forme pticulares de numero accēntiū. qr sub nullo p; ticulari pon̄t̄ aliq; i pdicamento. Alia vō nec est i subo neq; d̄ de subo sic forme iduidue subaz. Et qdā alia dīg; dē de subo: i. de aliq; sub se posito i pdicamento. sed tamē non est in subo qr nō est accēns. q; es sunt forme vles suba rum: sicut aiat̄: rōnale: t; silia.

C Eoz vero q; i subo sūt d̄ subo at idicibilia sūt alia sunt sensibilitā: alia vero insensibilitā. Sensibile vero est qd̄ sensu pprehendit̄: vt albedo sonus: sapor: odor: color: peccatio: t; dulcedo. Insensibiliavero que rōe sola pprehendit̄: vt doctrina t; disciplina. Simplicit̄ at nihil eoꝝ que de subiecto dicunt̄ sensibilitā sūt.

C Deinde cū dicit. Eoz vero q; i subo. ponit auctor alia; diuisionē formāp; p ordīne ad actionē quā habet insensu vel i itellectū: qr ista ē nobilioz ceteraz actionū. Et circa hoc duo facit. qr pmo ponit diuisionē t; manifestat. t; er ea isert̄ quādā cōclusionē ibi. Manifestū aut̄ ex his. Dic g; pmo g; formāp; q; ita sunt i subo g; tñ nō dicunt̄ de aliq; sub se posito i pdicamento: qdā sunt sensibiles t; quedā insensibiles. sensibiles qdē sunt q; sensu pprehendunt̄. sic color sonus odor t; silia. Insensibiles vero sunt q; nō pprehendunt̄ sensu sed rōne in itellectu: sicut scia t; disciplina. Dixit aut̄ p tanto in hac diuisione. formāp; indicibiliaz de subo: qr forme q; dicunt̄ de aliquo sub se ordīnate i pdicamento: sunt forme vles. nullū aut̄ vle pprehendit̄ p sensu: sed solum p itellectū: sicut ipē q; sit dicit̄.

Sed hic oriz dubitatio. qr i vñū nulla singularis forma sic itellectu pceptib; is. quia dicit boeti g; intellec tus est vñū: sensus aut̄ singulariū. **A** Ad h̄ dicendū g; ē duplex singulare. s. male t; imale. t; si loquuntur de singularibus mālibus: tunc dieēdū ē g; itellectus nō cognoscit directe singularia: eo g; nō itelligit nisi abstrahedo a mā t; cōditionib; māc. t; de istis singularib; itelligit̄ dicim̄ boethi. si aut̄ loqmur de singularibus imālib: tūc dieēdū ē g; itellectus solus est ipsorum perceptiuus: t; de talibus loquitur hic auctor.

C Manifestū at est ex his que pposita sūt: qm̄ quedam sit alicubi: vt nigredo in oculo. quedā vero difficile erit assignare: vt paternitas: filiatio: t; scia: nisi forte i generatiū t; cōponentium cōplexione sint sita.

Deinde cū dicit. Manifestū isert̄ ex dictis cōclusionem quādā. vbi attēdendū g; qr sit̄ debet p se quātitati dimēsue: t; q̄titas dimē ūa h̄ pmanentiā t; extēsionē partū: pōt ex h̄ situs suo mō attribui oībus formis q; habet extēsionē in subo atq; pmanentiā. forme at sensibiles multe h̄t̄ in subo suo pmanentiā t; extēsionē: sic albedo in superficie pmanentiā t; extēsionē h̄: t; idcirco potest dari eis situs suo mō. h̄ formē itellectualez t; impereceptibiles sensu nō habent extēsionē talē: t; iō nō vñ; q; debet ait̄ eis dari sit̄. Dicit̄ g; q; ex eo g; pdictū ē formas qdā ē sensibiles t; quedā insensibiles: pōt ē manifēt̄ g; formē qdā sit̄ alicubi sicut nigredo oculi est sita in oculo: i quo extēdīt̄ t; pmanet̄: quedā vō subitellige aut̄ non sunt sita: aut̄ si alijs vellet ponere eas alicubi esse sitas: difficile erit assignare ybi sitū habeat: sic sunt scia paternitas: filiatio t; consimilita: nisi alijs vellet dicere g; paternitas t; filiatio sunt sita in complexione generantiū actiua t; passiua: t;

gia cōsideria ē sita in cōplexione. i. in cōiunctione componen tum scie. i. cōiunctoriū adiunīt̄. sicut qdāz auerroisit̄ pōnt̄ actualē sciam cōsistere in actuali copulatione intellectus ad phantasmata. Utrū aut̄ scia sit cōsistens i ta li cōpulatione: t; qd̄ sit p̄prium fundamentū p̄nitatis t; filiationis nō discutūt̄ ad presens: eo g; nimis excedunt facultatem logicam.

Singulum vero eoz que dicta sunt i complexione eius que in voce est notatione: hoc vero erit vel subsistens: vel contingens. Eoz vero que contingunt: singulum aut̄ extrinsec̄ adiuent̄ aut̄ infra substantiam simpliciter consideratur. vt linea superficies corpus. ea vero que extrinsecus contingunt: aut̄ actus: aut̄ patit̄: aut̄ esse alicubi: aut̄ dispositio: aut̄ in mora: aut̄ h̄c necessario erit.

C Deinde cū dicit. Singulū vero eoꝝ ponit alia dimissio: reformat̄ p ordīne ad modos eēndi: penes quos ens dividit̄ in decē pdicamenta. t; pmo ponit eā dicens: q; singulū eoꝝ q; dā sunt t; q; cōsistentiū i notatione. i. in significacione ei cōplexiois q; est in voce. i. singulū pdictōp; significator: g; voce icōplexā: aut̄ ē subsistens: t; sic est suba: aut̄ cōtingens. i. alteri accēntali adiuent̄s. per h̄ aut̄ dā itelli ḡo ipē supra itendebat diffinire formā accidentalez: qr contingens quod posuit in diffōne illa: nunc dividit̄ ex op̄posito cōtra subam: t; distinguit̄ ipm solum i pdicamenta accidentiū. vnde adiungit. eoꝝ que contingunt singulum aut̄ extrinsec̄ adiuent̄: aut̄ itra subam cōsiderat̄. t; q; itrin secus adiuent̄ sunt tria. s. q̄titas: cui sp̄s est linea: superficies: corp: t; q̄titas: t; relō. Que vō extrinsecus contingunt sunt vt actio t; passio: qñ: aut̄ ybi: aut̄ situs: aut̄ habit̄. sub alicubi aut̄ ipē p̄phendit̄ vbi t; sitū.

Sed hic oriz dubitatio. qr i vñū nulla singularis forma accēns videf̄ cōsiderari itra vñū subam: h̄ oīa nouē pdicamenta sunt accēntia. g; nullū ipox itra subaz cōsiderat̄. **A** Ad h̄ itaq; qñnis evidēt̄ ē cōsiderādū: g; adiuent̄ ex subaz pōt̄ itelli ḡo duplex. vno qdē mō vt idē sit adiuent̄ itra subam: qd̄ adiuent̄ itra essentia: t; adiuent̄ ex tra substantiā sit idē qd̄ adiuent̄ extra essentiam. Et hoc mō nullū accidēs cōsiderat̄ intra subam: sed oīa contingūt̄ ei. vt pb̄ argu: qr qd̄ est itra eēntia est de essentia substantiā nullū aut̄ accidēs ē de eēntia substātie. t; ideo nūlū accidens sic intra substantiam considerat̄. Alio aut̄ modo pōt̄ itelli ḡo sic: vt id dicat̄ extra substantiā adiuent̄ ex suo subo non iest nisi ex iūtōne ei: ad aliquid ext̄insec̄: t; hoc modo quantitas: q̄titas: t; relātio nō adiuent̄: aut̄ loqmur de singularibus imālib: tūc dieēdū ē g; itellectus solus est ipsorum perceptiuus: t; de talibus loquitur hic auctor.

C Manifestū at est ex his que pposita sūt: qm̄ quedam sit alicubi: vt nigredo in oculo. quedā vero difficile erit assignare: vt paternitas: filiatio: t; scia: nisi forte i generatiū t; cōponentium cōplexione sint sita.

Secunda autē dubitatio posset eē de sufficiēt̄ ho rum sex principiorum. sed hec sufficiēt̄

tia scđz predicta facilē accipit̄. nam contingens extrinsecus aut̄ fundat̄ in motu: aut̄ in eo qd̄ acgrit̄ per motu. g; si respect̄ clausus i eo qd̄ ē extrinsecus contingens fūda tur i motu sub cōnexione agentis t; patētis: aut̄ importat respectū agētis ad patētis. t; sic est actio: aut̄ respectum patētis ad agēs: t; sic ē passio. si aut̄ talis respectus fundat̄ in eo qd̄ acgrit̄ p motu: tūc aut̄ regrit̄ cōnexione cuz tpe: t; sic est qd̄: aut̄ regrit̄ connexionem cum loco: t; tūc aut̄ ē in locato: aut̄ i eo qd̄ habet rōnē loci. Et si qd̄ ē est in locato: tūc aut̄ dicit̄ ordinē totius locati ad totū locū: sic est vbi: aut̄ dicit̄ ordinē partiū i toto respectu loci: t; sic ē sit̄. si aut̄ sit̄ i eo qd̄ h̄rōnē loci: sic est habitus.

C Sed de his que subsistunt: t; que solū i quo existunt exigunt: in eo qui de cathegorijs libro inscribitur: sufficienter disputatū est. de reliqs vero cōtinuo agemus.

C Secundo cum dicit. Sed de his que subsistunt. elicit il la de qb̄ hic intendit dicens: g; de his q; subsistunt. i. de subys: t; de his q; exigunt solum subz in quo subsistunt: sic sunt q̄titas: q̄titas: relō: disputatū ēi eo libro g; inscribitur de cathegorijs. i. de pdicamentis. d̄ reliqs vō sex cōtinuo agemus.

C Latio vero est secundum quam in id quod subiectur agere dicit̄. vt secans quis i eo qd̄ secat secans dicit̄. **Lec. VI.**

Oft̄s: auctor expeditū tractatū dante p̄ncipys: nūc i pte ista de istis sex p̄ncipys. p̄seḡt̄. Et cōtinet hec totalis ps sex p̄ncipys: fin numerū ipsoīum sex p̄ncipioꝝ de qbus determinat̄. t; patent p se ptes. determinat̄ g; pmo de actione: qr actio t; passio ad plura se extēdunt q̄t̄ alia: eo g; possunt ēē in separatis a mā: in qb̄ tñ nō sūt alia: t; qr actio precedit passionē: sic cā effectuz: idcirco an oīa determinat̄ de ipa actione. Dividit̄ at ps ista i ptes duas. qr pmo de actione agit diffinitiū t; divisiū. z̄ declarat de p̄prietatibus eī ibi. Scire aut̄ oportet. Ponit g; pmo descriptionē actōis. z̄ aut̄ ponit eius divisiōne ibi. Est aut̄ actio. Dicit g; pmo g; actio ē forma fm quāz agere dicim̄ in id qd̄ subiect̄. sic secans fm sectionē d̄ secare lignū qd̄ subiect̄ sectionē.

C Notandū aut̄ g; ista ppō fm: qñq; dñotat habitudinē cāē mālis: sicut cu vñ h̄o h̄z corp̄ est p̄fectibilis ab oīa: nā corp̄ ē mā aīe. qñq; etiā dñotat habitudinē cāē for malis: sicut cu d̄ g; h̄o h̄z corp̄ fm albedinē ē albu. Est enī albedo forma albi in eo qd̄ ē albu: t; h̄ z̄ mō videt̄ g; se beat dicta ppō hñc. nā actione formalis aliquid est agēs. Et tñ adhuc sciendū ē g; forma: quia agēs agit pōt̄ assignari duplex. vna qdē q; est p̄nciꝝ ipsī actionis fm qd̄ dicimus g; calor est forma p quā ignis calefacit. alia autem forma pōt̄ assignari ipa actio q; est forma acti in eo qd̄ agit: sicut dicim̄ g; ignis calefacit p formalitatē calefactiōis quāz dat̄ ipsī calefactibili.

Sed hic oriz dubitatio. qr nō videf̄ sp g; agens agit p actionē in id qd̄ subiect̄ actōi. qr actōi itellectua li q; formā de lapide verbū subiect̄ ipē itellectus: cu itellectus ex cōnexione ad tēpus qd̄ ē mēsura extriseca: vbi vō tēpositio nō sunt in re locata: nisi dū cōungif̄ loco: g; ē ex ipam. habit̄ ēt̄ nō ē actu i re habita nisi dū manet conserat̄ cōbēte: g; ex ipam ē. pp hanc g; cām omnia sex p̄ncipia dicunt̄ extrinsecus contingere. t; alia tria dicunt̄ intra substantiam considerari.

Secunda autē dubitatio posset eē de sufficiēt̄ ho rum sex principiorum. sed hec sufficiēt̄

5e

oni. Sz qz lepis manes i actione intellectus est in intellectu: ideo ex cōsequenti illi actioni substernit ipse intellectus. Et ppter ea nō oꝝ qz intellectus formans v̄bū de lapide agat i se iste ipsum: sed oꝝ qz agat in lapidem non simpli amputuz

sed accepit ut abstractus in tali actione. Notandum autem quod per ista particularia excluditur creatio ab hominum predicamento. quod creationi nihil subvenit. unde creatio actio non est in hominum predicamento. immo ex eo predicamentum: eo quod non est aliud ab entia creantis. Essentia autem dei creantis in nullo predicamento est.

Cest autem actio alia quidem aic. alia vero corporis. Differunt autem: quoniam ea quae corporis est: motus necessario est id in quo est. Idem n. et quod agens est corporeum et mobile est. Anime autem actio non id mouet in quo est: sed coniuncti sibi. Hinc n. dicitur agit imobilis est: Abouet autem corpus.

Cede de cū dicit. Et autē actio ponit diuinitatem actionis
dices p̄mo q̄ alia ē actio corporis; talia est actio anime,
sub actione autē anime comprehendit etiā actio itelligentie,
qr actōes itelligentie sūt itelligeſ: amare : mouere : istas
eadē actiones h̄z alia itelluctus: si feriori m̄o. **C**ecum
do cū dicit. Differt autē assignat dñia iter membra diuīſio-
nis, et circa h̄ tria facit. qr p̄mo assignat dñiam: z° pbat qd-
dā in dñia ſuppoſitū ibi. Alia vero imobilit̄. et z° dat iſtan-
tiā cōtra qdā qd adduxerat in pbatione qnta ibi. Nā
in qbusdam. Dicit ḡ p̄mo q̄ actio corporis et actio aie diffe-
runt in h̄ q̄ actio corporis neccio mouet id in quo ē. Anime
vero actio nō id mouet i quo ē. **C** Ad cui⁹ evidentiā ē no-
tādū q̄ actio pōt dici ē ē i aliquo dupl. qr vel ſicut i ſubo:
et ſic ē i patiēte: vel tāq̄ in p̄ncipio a quo egredit̄: et ſic i ſt: i
agente. Nūc autē accipit auctor actionē ē ē in aliquo nō q̄
dem ſicut in ſubo: ſed ſic in p̄ncipio a quo eſſlit̄. **C** Item
notandum eſt ea iia nō eſt imobilit̄ pſe: i p̄ accidēs mouea

notandum est quod alia non est motus sicut per accidens inducitur ad motum corporis. sed est corpus per se mobile. sic itaque vult dicere auctor in hac parte. *Actionis corporis* necessario mouet i. motum presupponit in eo in quo est sicut in principio motus i. in corpore mouente; quod *corpus* non agit nisi ipsum moueat. unde adiungit auctor. Idem enim *corporis* quod est agens est etiam mobile. nam dicit agit mouendo aliud: mouet etiam et ipsum; sed de alia non sic est: quod *actionis ale* non mouet illud. i. non presupponit motum in eo in quo est: sic in principio motus. quod anima non est per se mobilis: sed mouet talis actionis coniunctum ex anima et corpori: et sic reduxit motum in anima ex intenti per se voluntate statim immobile anima dum agit: et ei actionis mouet per se corpus quod subducitur tali actioni.

Sed dubitatio occurrit. nō enim videſ *vix* q̄ actio corporis pſupponat nec iō motū i corpore mouente. q̄ illuminare ē actio corporis: t tamē ſi ſol staret zno mouere tur adhuc illuminaret alia. Ad qd̄ dicēdū ē q̄ est duplex

actio corporis, vna qdeꝝ pure localis: q. vꝫ. vnu corpus mouet aliud ad locuꝝ absq; ylla ip̄ressione forme. siq; pycit lapide mouet ip̄m pure locali. de tali actione verꝫ est q; corpus nō agit eā nisi ip̄z moueat. Alia aut̄ est actio pure formalis aut p̄t̄ formalis seu p̄ncipialis formalis: t̄ istam actionem dicitur p̄cipitatio.

actione por corp agere abilq eo q ipm moueat. talis aut
actio ē illuminatio. qz per illuminationē ipmūt lux que
ē quedā forma. t ppter ea si sol ēt gescerat: adhuc illumi-
nare posset. Nōvlt g dicere auctor qois actio corporis p-
supponat motū in aia: eo q pia ut dictū ē nō ē pmo t per
se mobilis. Itē notandū est q est qdam actio anime q
est manēs in aia: sicut itelligere manet in intellectu: t talis
actio nec in aia penit. ppxie motum: nec i corpe: qz ad hoc
g hō itelligat nō qz i corporis ei^t moueat. Est ēt alia actio
aie trāiens ab aia f corp^t: qualis actio est illa qua aia mo-

Principia

minat ppter opaci resistentiā: et resultat tūc in vitro tal
imago visibilis. De talib⁹ itaq⁹ speculis loquēdo nō vide
tur icōueniens q̄ imago sit in speculo: sed quādō sūt spe
cula de chalybe ppter id q̄ in chalybe nibil ē per rūū: rōe
minus possit diffundi intentionē p̄ chalybem: videſ dicendū
tunc q̄ imago nō sit in speculo s̄ in extremitate aeris ad
speculū cōtiguati. Quicqđ tñ de b̄ sit: notandū est q̄ ima
go causat ex directa obiectione corporis ad speculum. et q̄ eu
corp⁹ mouet tollit vna et directio ad speculum: et fit alia: iō
tollit imago yna et fit alia. ita q̄ b̄ nō est vna imago q̄
moueat et rāseat de vna pte speculi ad alia: sed est alia et
alia. fit aut̄ cōtinue alia ppter cōtinuā ei⁹ generationem
sequēte cōtinuā ei⁹ mutationē in directiō corporis ad spe
culū. Si aut̄ dicaf q̄ gnātio ē mutationē: ḡ si imago i spe
culo gnātus imago mutat. Dicunt qdam q̄ b̄ nō est icō
ueniens. qz qz dicif q̄ forma nō per se mouet neq̄ gnāt:
stelliḡ fin eos de forma habēte vez et firmū cē qualis ē
forma realis: sed nō stelliḡ de forma intentionali q̄ nō b̄
natur et firmū cē: Predicta aut̄ imago forma intentional

Sed non videt **vix** quod ois actione sit in motu: quod operatione intellectus est actione: et tamen non est in motu: quod intellectus in qua est intelligere non mouetur. **C** Ad quod dicendum est quod motus potest sumi duplum: uno quod est in motu: sic non est ois actione in motu: quod motus proprie posse continet successionem. Non autem omnis actione posse continet successionem: quia immo sunt multe actiones subite. Alio autem modo potest sumi motus large: per omni pcessum ab agente: et sic intelligere est in motu: quod est in pcessu ab intelligente: et ois actione est in motu: quod ois actione possit in pcessu quodam.

CIn his quicq; actionib; ex quib; e genera
tio aliqua palj est. **B**e his que corrumput
fortasse objeicitur. Nam qui destruit dominum
in motu est: Nihil autem videtur agere. **N**on
nihil efficitur: sed qd factuz e destruitur.

omnis ergo actio in motu est: omniq[ue] motus
in actione firmabitur. proprius igitur est actus
motus in motu esse: sicut proprium motus in actu
non esse. Lectio. VI

Lection. VI

Bestia auctor determinavit tā diffinitie
q̄ diuisive de ipsa actione conuenienter
in hac pte determinat de pprietatibus
ipsius. Et dividit in tres ptes. qz pno po-
nit vñā pprietatē actionis in ordine ad
motū. z° ponit alia pprietatem eius i or-
dine ad passionem. z3° ponit cōiunctim

Dicas p*ri*p*ri*tates in q*b*° c*on*ueniunt actio & passio. z*e*st ibi Naturalis y*o*, p*ri*p*ri*tas. 3*e*st ibi. Recipit aut*e*. Prima p*s* adhuc dividit i p*re*s duas q*r* primo assignat p*ri*p*ri*teratem y*n*am. 2*z* i stat contra q*d*o*a* q*d*o*x*erat in assignat*e* ill*i* p*ri*p*ri*tatis ibi. In his quid*e*.

At aut melius intelligant q̄ dñs in prima p̄t̄ q̄rat an
verū q̄ ḡcqd in motu ē actio est. videt̄ enī q̄ non.

Credo enim esse motus actio: et quale: mobile enim est quale: quare et motus quidem quale erit. simpliciter enim quicunque contrarioruntur oppositionem suscipiunt: eiusdem suscipiunt generis predicationem.

Cedide cū dīc. Nō ē atmot^o. remouet alia dubitationē
qr n. dixerat q̄ moueritē actionis: posset alijs credere moti
cē i pdicamēto actionis. B aut remouet dicēs q̄ mot^o nō
actionis: s̄ q̄le. i. n̄ ē i pdicamēto actionis: s̄ q̄litaris. cui rōne
assignat: q̄ q̄cūq̄ recipiūt oppōnē. s̄ q̄cūq̄ s̄ rōne
recipiūt pdicationem eiusdē ḡnis: s̄ gescere en q̄dāt

quale: et est contrarium motui. ergo et motus est in predicamento qualitatis.

Sed hoc videt eē falsū:q; postpredicamentū nō ē spe
cies alicui⁹ pdicamēti:mot⁹ autem est postpdica-

mentū, q̄ nō est in pdicamēto qualitatis. **Ad isti** q̄ s̄tio
nis evidentia est sciendū: q̄ mot⁹ sumi p̄t multiplicitate
vno qdē modo fin q̄ est qdā cōtinuū successiū, & quia
de rōne tñnui est q̄ sit quātū. iō mot⁹ ita sumpt⁹ ē iī pdica-
mento quātitatis. Alio mō mot⁹ p̄t sumi rōe eius quod
acgritur p̄ motū, & quia per motū nō acgrī res tñnviū
pdicamētū; s̄ multo p̄: iō motus ita sumptus nō est deter-
minatus advñū pdicamentū; sed ē postpdicamentum.
Tertio potest sumi motus iquantū in subo ponit quedā

modu se habendi: nāz mobile pōt multis modis se h̄re: t̄
alio mō se h̄z quādo mouēt. t̄ alio mō qñ gescit. t̄ qr mo-
du rei est öllizæ ei? idco s̄im hoc motuæ t̄ quisce penun-

aus rei est quitas et. Ideo per hoc motus et quies ponuntur in predicamento qualitatis. Motus autem de se non est actio nec passio. sed est materialiter se habens ad virtutem. subinduit autem rationem actionis subinduendo respectum agentis ad patiens: ut superius diximus. Dictum enim fuit supra quod moueri est actio propter id quod realiter ab invicem non differunt: sed quod differunt in modo cendi: ideo dicitur postea quod motus non est actio. et quod predicamenta distinguunt penes modos cendi: idcirco quod tunc unum motus non dicat regulam diversarum ab actione: quod tamen de se non claudit in sua ratione illum modum cendi quod est de ratione actionis et passionis: non de se ponit nec in uno istorum predicamentorum nec in alio.

Conaturalis vero pprietas actionis est passionem ex se in eo quod subiectum est ferre. **O**is n. actio perfecta passionis est: omnemque passionem inferens actio est. **C**heide cui dicit: Naturalis vero ponit aliam pprietatem actionis per ordinem ad passionem. Et circa hoc tria facit: quod primo ponit pprietatem eiusdem obiectum contra eam: ibi. L. origita mens. et. quod dixerat quod est causa passionis: determinat incidenter de causis aliis: pdicamentorum. ibi. Secundae vero. Dicit quod in prima parte ergo naturalis pprietas actionis est ex se inferre passionem. et dicit pprietas naturalis quod est pprietas convertibilis. **O**is enim actio est inferens passionem: et omne inferens passionem est actio.

Sed hoc videt falsū qz calor ifert passionēz: tñ calor non est actio: sed qz itas. Ad qd dicenduz est qz ppiuum actiois ē ex se iferre immediate passionem: sed calor nō ifert passionē nisi mediāte actio: non enim ifert passionē nisi calefaciendo: t qz calefaciendo agit: idcireo mediante actione passionē ifert.

Cötting ait actione ex actione effici. **a**c**tio**.**n.**
er' qđ p se mouēr: er' actionis que ē p aliō ge
nerativa est. **A**ctio enī ab aliō illata; ab ea qđ ē
animalis sumit principiū.

Deinde cū dicit. Contigit autē obicit cōtra dictam p-
riuetez in hūc modū. Idē non pōt ferre contraria; sed
actio ferit actōem; quēadmodū actio agētis pncipalis qđ
agit p se ferit actionē instrumenti; qđ mouet ab alio; sicut
actio ē illata ab alial p baculū sumit pncipiū ab actione
alialis. qđ alial p se ipm mouet baculū. igit nō pōt actio in-
ferre passionez.

Chibil tamē iterest: sine agere: sine pati si age
re qđ ab alijs est: cē principiū dicat. ⁊ si actus
qđcīm primordiale principiū sit: pati tamē est
principiū. quamobrē actionis ⁊ passionis actus
generatius est.

Lonse quēter cū dicit. **N**ihil tñ. soluit obiectionē illam

Principia

Corum vero que in subiecto non sunt individuorum corruptio quidē est in primis: generatio vero est in his que mor post primorum constitutionem consistunt. corum vero que de ipsis predicata sunt: ea sunt a quibus omnino nulla est predicatione: ut omnes homines eius hoīs qui cōmūnis et vniuersalis est.

Deinde cum dicit. Ex vero q̄ in subo nō sunt: agit d̄ origine p̄tinentiū ad p̄dicamentū sube. vbi p̄notandum est: q̄ dissēt ḡnatio & corruptio: q̄ post vniōne p̄ncipioꝝ q̄ sunt mā & forma intelligiſ aliqd additū vniōni: sicut est ipsum eē iquo rēdit ḡnatio. Eſſe āt imēdiate ſeq̄ vniōne: h̄z post diſſolutionē p̄ncipioꝝ nō intelligiſ aliqd restare i qd̄ rēdat corruptio: q̄ ipaſi ſuictio forma mā ē corruptio p̄poſiti. Hēneratio itaq; p̄ pōnēm vniōnis p̄ncipioꝝ tendit in eē: ſed corruptio videt h̄c p̄ termino ipam diſſolutionem: q̄ in hac cōſtitut nō eē. Dic ḡ ex idiuinduoꝝ q̄ non ſunt in ſubō: corruptio ē in p̄mis. i. in p̄moꝝ diſſolutione: h̄z ge- nerationē ē in hiſ q̄ mox cōſtitut post iſtitutionē. i. post coniunctionē p̄ncipioꝝ: cuiusmodi ſunt iſpa eē. vt dictum eſt. p̄t aut̄ exponi alr. ve dicat: q̄ corruptio nō quo rūcunq; ſed mixtoꝝ ē in p̄mis.. i. in elementis: q̄ eis ſublati tollit mixtum. Sed ḡnatio ē in hiſ q̄ ſunt post coniunctionem. id est post mixtionē elemētoꝝ q̄ ſunt iſpa mixta. Nō aut̄ oī ſic ḡnatio in p̄mis. q̄ nō neccio poſitioſ elemētoſ ponit mixtu: ſicut neccio tollit mixtu ſublati elementis. Illius vero ſubaz ḡnatio ſumif ab idiuindis q̄ de nullo p̄dicantur. qd̄ quoniam cōtingat ſupra expositū eſt.

CRecipit autem agere et pati contrarietatem: et magis et minus. Secare enim ad plantare contrarium est: et vtere ad humidum facere: et calciferi magis et minus quidem dicuntur et infigidari: et siccari et humidus fieri: et tristitia: et gaudere magis et minus dicuntur.

Deinde cu[m] dicit. Recipit aut[em] ponit iuncti duas p[ro]prietates in g[ra]b[us] cōuenientia actio et passio; q[uod] sunt recipere cōtrarietate[r] et recipere magis et min[us]. Notandum aut[em] est q[uod] de actionib[us] et sibi de passionib[us] debemus iudicare fini cōditione p[ri]ncipior[um] actio[n]is: quia si p[ri]ncipia fuerint contraria erunt actiones contrarie. Unde calefacere et frigescere contrariantur: q[uia] cōtrariantur etiā frigus q[uod] est p[er] frigida[n]tia et calor q[uod] est p[ri]ncipiu[m] calefactio[n]is. Si aut[em] p[ri]ncipia nō sunt contraria: nō erunt p[ri]ncipales actiones cōtrarie: sed subsequentes poterūt cōtrarie p[er] variā dispōnēti mat[er]ie subiecte: sicut calor calefacit ceram et lutum: et in hac actione nō est cōtrarierat. Ex cōsequenti aut[em] idurat lutū: et cerā liquefacit: et iste actiones sunt contrarie.

Passio vero est effectus illatioqz
actionis: fin quam hec patiuntur
magis: illa vero minime: secun-
dum quod quedam quibusdam ani-
mantiora nata sunt. ut animantia
quidem brutum e arbore: Enim tantius vero ro-
nale irrationali.

Dicitur autem egit de actione nunc in hac pte exequiis de passione, quia enim ipsa puenit exactione immediate: dicitur immediate propter exequias de passione.

Sed ante oīa videam⁹ an passio possit
sacre p̄dicamentū aliud ab acti-

Sicut homo patitur passionibus vegetatiue partis: quib⁹ patitur planta: et passionib⁹ pris sensitivae: quibus patitur brutum. et ultra hec oia patit passionibus intellectualib⁹.
Contradicendum est autem quod ideo non dividit passionem: quod divisione passionis datur sufficenter intelligi per divisionem actionis: quod actione corporis interficit passionem corporis: et actione animae interficit vitale passionem. **C**ontra hoc non videtur esse nisi dicimus: ppter: quod item dicimus excessum pfectiois in una et eadem specie: sicut magis albus et minus albus sunt in eadem specie albedinis: sed aiantur: dicimus excessum pfectionis in diversa specie aientis: quod alia species est aialis: et alia species est platta.

Contra hanc sententiam etiam p[ro]p[ter]ea de gen[er]atione dicitur quod omnia sunt eadem etiam p[ro]p[ter]ea dici de ea q[uod] est in reb[us] passionis q[ua]ndam platione non recta: sed transversa.

Contraistatim quodammodo dicimus de passione. Tertio cu[m] dicit. Dia vero. expedit se breniter de p[ri]oritate passionis. dicens q[uod] omnia que dicta sunt de generatione. id est de actione. possunt dici de passione. q[uod] n[on] dicantur omnia de passione seruata eadem prolatione sed unitata. Dicebamus eni[m] supra q[uod] n[atu]ralis proprietas actionis est ex se i[st]erre passionem. sed nuc dicemus eccl[esi]astico q[uod] n[atu]ralis proprietas passionis est i[st]erri ex actione. It[em] sicut actionis sic et passionis est proprium esse in motu. ut ex sua predictis patet.

Est autem pati eorum que multipliciter dicuntur: sicut enim actionum unaquecumque passio dicitur: quas quae de sub actione locauimus: ut amor: odium: gaudere: tristari: et quae omnia passibiles actiones anime appellamus. Dicitur quoque passio quae in natura agit: ut moribus febris et cegritudines et reliqua que qualia dicta sunt. passio vero: ut dictum est: prius generatio actionis est.

Condecum dicit. Est autem pati. explicat multiplicitatē passionis: dicens quod passio dicit multipli. Nam uno modo ipse affectio est alicuius qui fuerunt locate in predicamento actionis: pati dici passiones: sed diverso respectu. Alio modo remotiōes formarē agentes in nam ipam remouēdo a sua naturā dispōne: sicut sunt erititudines: dicuntur passiones. Itē dicitur passiones quedā qualia que inferuntur passionē sensui: sicut calor: frigor: & filia: et hoc modo passio est quedā spēs qualitatis. Vltimo modo dicitur passio prima: id est immediata genitio: id est illatio passionis. Et modo ipsa passio est predicamentū. Est autem notandum quod quis forma inferatur ex actione: non tamē ipsa est proprie passio: quod non immediate ex actione inferatur: sed mediata passionē.

CNon est autem in agente passio: sed in quo agitur: et in eo quod operantis actum suscipit. persecutio enim pati non dicitur: sed materia actum suscipiens. et de passione quidem dicta hec sufficiente. ea autem que nunc relinquuntur: in eo quod de generatione est tractantur.

Cdeinde cum dicit. Nō est aut̄ remouet quēdā erroreꝝ. posset enī aliquis credere passionē ēē in agente: qđ remo- uet dicēs ꝑ passio non est in agente: ed i patiente: qđ reci- pit actū agētis. et exēplificat de percusſione.

Sed hic occurrit dubitatio. qz intelligere est pati: z tñ ei
ipo stelligere. Ad h dicendum est qz passio non pot p
se esse in agente: sed per accidens pot ztingere qz in ipso sit. Intel-
ligere autem per dicit quādā informationē itellecit^{ab} intelligibili est actio intelligibilis obi: z est passio ipsi^z itellecit^z. vñ ex
eo qz intelligere sic suprū est in itellectu: dñ is ferrig^z passio sit
non in agente: sed in parte. s^z intelligere per dicit formati-
onē verbi est actio itellectus. z est passio vbi qd formatur.

Principia

CTempus autem quando non est: utriusq; ante rō puncta est, vt tempus quidem preteritum quando non ē: Effectus ait ei⁹ ⁊ infestio que ē secūdū quā dicit aliqd fuisse; quādo qđē est. Instans qđem quādo non ē: sed scdm qđ equale vel icquale dicitur: eins autē affectio sū quā aliquid dicitur nūc ⁊ i instanti esse: qñ est. Similiter futurū tēpus qñ nō ē: sed id qđ futurum est: quoniā ptingere necesse ē: scdm qđ aliquid dicitur esse futurum.

CSecundo cū dicit. Tēpus aut̄ qñ nō ē. manifestat qđ di-
xerat dicens. tēpus aut̄ nō est qñ: lz rō vtriusq; sit iūcta:
qđ tps & rō tēpois ponit in rōne ipi^o qñ: vt patet ex diffi-
cile assignata. Tēpus itaq; p̄teritū nō est quando: s; qñ de-
p̄terito est ei^o effect^o. qđtū ad respectū dcrelētū ex tpe p̄te-
rito: r̄ est quantū ad fundamētū respect^o infectio. i. dispō
qđam: sumēdo dispōnem large: sine p̄ motu: sine p̄ ecē: si-
ue p̄ qualitate fin quam dicit aliqd fuisse. i. fin quaz h̄z
ordinem aut ordinat ad tps p̄teritum. Silt instans. idest
tps p̄sens nō ē qñ tps p̄spitis. s; ē hoc tps quoddā quantū
qđ p̄t dici eq̄level ineq̄le. Affictio aut̄. i. dispō sub ordine
eius: sine ab ipo derelicta: rōne cui^o dicit aliquid eē in tē-
pore p̄nti: est qñ de p̄nti. silt tps futurū nō est qñ: sed id qđ
īre est fiendū in tpe futuro sumptū sub ordine ad temp^o
futurū est quando de futuro. Dico aut̄ quod fiendum
est: qđ qđ vere est futurū necesse est contingere. i. fieri.
quandoq; supposito qđ ve futurū sit. vñ est necessarium
ex suppone: s; nō est necessariū simplē.

Est igit̄ qñ aliō ex eo qđ abijt: Aliō vero ex eo qđ istat: aliō at ex eo qđ stingere nece ē.
Cdeide cū dicit: Est igit̄ ex dictis cōcludit disiōnē ipius qñ dicēs qñ fin pdicta p̄q qñ aliud ē drelictū ex tpe pte-
rito: sive ex tpe qđ abijt: aliō ex tempore presenti: et aliud
ex tempore futuro.

Hic autem occurrit dubitatio an ista sit diuisio generis
in diuersas spēs. videſ enī q̄ nō: q̄ oia tpa sūt eius-
dem spēi. ſicut pōt accipi ex 7º phycor. ḡ t̄ quando dereli-
cta et quocūq; tpe erut oia eiusdē spēi. Ad illā q̄nōz

est dicendū: q̄ hec diuīstio ē diuīstio ḡnis in diuersas sp̄es.
Lui^r rō est. q̄z diuersificatio in formali rōne ē diuersifica-
tio sp̄ei: s̄ p̄dicta q̄n̄ diuersificant in ordine ad tempus: i
q̄ū vt dictū ē consitit formal rō ip̄i^r q̄n̄: ergo nece est q̄
ipsa differant in sp̄e. Est ḡnotandu q̄ oēs ordines ad tem-
pis p̄teritū sunt iquantu h̄s ciusdē rōnis: sed ordo ad tps
p̄teritorū et ordo ad tēpus presens ē diuīse rōis: t̄ id op̄i-
nor q̄ diuersificet sp̄em ip̄i^r q̄n̄. [Ad argumentū autē
ēdicendū q̄ quis oē tēp̄ sit idē sp̄enō tamē eodē modo
se h̄ns causat q̄n̄: t̄ idcirco p̄t derelinq̄re ip̄a quando di-
uersē rōnis et diuersē sp̄ei.

Dictum est autem in categoriis preteritum et futurum quantitates esse; et quod maius est continuas ad presentes. De preterito autem hoc dictum est: non quod in substantia permaneat: sed quoniam in excessu suo nominis preteriit. De futuro autem: quoniam necessarium est pertinere quod tantum ac si instaret. Nulla nam dicitur est in eo quod permanet et quod futurum est et quod non nisi abiit.

Cede de cū dicit. **D**ictū ēāt. remonet quādā dubitatiōēz posset enīz dubitare alijs: quo mō ad p̄terituz t̄ futuꝝ q̄ nō sunt; possunt ordinari ea q̄ sunt. hāc aut̄ dubitationem

remouet ipse. pmo dicens q̄ p̄teritiz & futurz aliq̄ mō sūt
entia. qz quātitas est ens. z in pdicamentis dictum est q̄
preteritum & futurum sunt q̄ntitates. & quod magis est:
pz q̄ aliq̄ mō sunt actui: qz qd̄ st̄inuaf ad id qd̄ est actu oꝝ
q̄ aliquo mō sit i actu. fz dictū ē in pdicamentis q̄ p̄teri-
tum & futurz st̄inuant ad pñs: quod est actu: ergo ipa sūt
aliqualr in actu. B aut nō sic intelligendū est dictum eē de
p̄terito: q̄ p̄teritū tēpus in suba. i. in totalitate sua pma-
neat cu pñti tpe: qz hoc ē falso: fz dictū ē iō. qz nondū pte-
ryt in suo excessu. i. in suo cursu rōne sui termini: qz ipsius
aliquo mō excedit: inq̄st̄ est ēt in tpe pñti vt pñci^m ipi^z:
qz termin^o p̄teriti est initiu pñtis. Rōne itaqz bñi^o termi-
ni p̄teritū st̄inuaf pñti: & est aliquo mō. De futuro etiā il-
lud dictū est: qz pñⁿ tpis futuri ē nūc: qd̄ ē in tpe presenti
sicut finis ei^z. & qz nūc tpis nō pōt stare: sed fluit ne cōio: iō
posito tali pñciptio futuri: ne cōe ēin pñrmo cōtingere futu-
rum: qd̄ tñ ē quantū ad B q̄ ipz ordinari ad aliquid sicut
ad mensurā: ac si iā cēt. qñps enī nihil ordinet ad tps qd̄
numq̄ erit: nec ē: nec fuit: pōt tamē bñ ordinari ad tps qd̄
erit. vñ qñps ad B nō ē dñia ster pñs futurz & p̄teritū: qz si
ad vñ ipsoz possit ordinari aliqd: tñ ad aliud qn poti^z
ad qd̄lz ipsoz aliqd ordinari pōt.

Quaobrē t̄ de futuriō agim⁹; t̄ h̄ ea aliqd dicit t̄nūcupationē ex̄tūlī sortiūnt̄: vt sol orietur cras: cras erit nauale bellū. heri obijt socrates. t̄ aliqd dī h̄ t̄ps id qđ futuꝝ ē. ex eo qđ na scitur necio futuꝝ de eo qđ ē: vt callias dispu tabit cras: vel si disputabit. Disputabit. n. acti onē futurā significat: Nihil autem est quod in substantia adhuc sit.

Scđ cū dīc. Quāobz̄. ifert vñā xclonē ex pđictis: di-
cens qđ pp dicta agim⁹ aliq̄ de futuris: t̄ futura sortiunt̄
nūcupatōe exx̄ntiū: nō i tpe p̄t̄: sed in tpe futuro: ppter
id qđ de eo qđ e nūc atinue fluēs nasci nec̄o: vt dictu est:
tēp⁹ futur⁹ ad qđ ordinās aligd qđ dicim⁹ cē in tpe futu-
ro. vt pote cū dicim⁹ cras disputabit socrates. Nā disputa-
bit dīc futurā actionē t̄ ordinē ad tēpus futur⁹: qđuis non
duz sit aligd actu de suba talis actōis future.

Differt at quoniam ab eo quod est ubi; quoniam in quo cum quod tempus est; vel erit vel fuit; si eodem tempore et quoniam est vel erit vel fuit; quod secundum temporis dicuntur. Quando nomen quod ex instanti est; cum ipso instanti sit in codice est. Omnes vero ex eo quod abiit; et ex eo quod futurus est; nonquam simul erunt. Ubi autem et locum a quo sit nunquam sit sunt in codice. Ubi nomen in circumscripione est; Locus autem in complectente. Le. x.

Supra determinauit auctor tam diffinitius
ue q̄ diuisive de q̄. nūc de ipso determi-
nat in comparatione ad alia. et circa hoc
tria facit. quia primo compat quādo ad
vbi. 2° comparat species ipsi. q̄n adinicē
ibi. Distat at q̄n. et tertio sp̄at q̄n ad tps
ibi. Sic at tps. Dic ḡ p̄ma pte q̄. q̄n dif-
fert ab ipo. vbi. q̄ i q̄ciq; ē tps siue p̄ns siue p̄teritū siue
futurū i illo ē q̄n aut ex p̄stū aut ex p̄terito aut ex futuro:
Iz dñnter: qz q̄n qd̄ ē ex p̄stū silē in eodē cū tpe ipo p̄nti: s̄z
q̄n qd̄ ē ex p̄terito nō silē cū ipso tpe p̄terito: s̄z ē i illo
i q̄ fuit antea tps p̄teritū. et q̄n qd̄ ē ex futuro nō silē cū
tpe futuro: s̄z tñ ē antea i illo codē i q̄ erit postea tps futu-
rū. s̄z vbi nō ē in eo qd̄ est vel fuit loc: s̄z ē sp̄ i alio: quia ve-
deo dante exponetur infra. ipsum ybi est semp in corpore
h

locato et contento: sed locus est in corpore continente.

Dicitur autem hic una dubitatio: quod non videtur tempus et quidam sint in eodem subiecto. quod quidam sunt in motu nisi soli in motu primi mobilis. sed tempus non est sicut in subiecto nisi soli in motu primi mobilis. sed tempus et quidam sunt in eodem subiecto. sed ista dubitatio solius est ipsa verba auctoris. non enim dicit auctor quod in quoque est quidam in illo eadem est tempus: sed dicit eundem tempus: sicut in subiecto: et velut mensuratur pars temporis: et in eo quod tempus mensuratur est quidam est etiam dicere quod in motu primi mobilis est tempus: sicut in subiecto: et velut mensuratur pars temporis: et in eo quod tempus mensuratur est quidam est etiam dicere quod in motu primi mobilis tempus est pars determinata tempora sit ipsum quidam sicut in subiecto. De loco autem et ubi non est sita: quod non est in quoque est locum in illo est ubi velut in subiecto.

Dicitur autem quando quod ex preterito est ab eo quod ex futuro procedit: Quoniam quando quod ex preterito est futuro posterius est: sed vero ex futuro est: prius preterito est. Quando autem est unum et idem primum quidam ex futuro est: secundo ex presenti; posterius vero ex preterito: quemadmodum et tempus primum quod nunc futurum est: poste a vero presens: deinde preteritum.

Dicitur autem cum dicit. Dicitur autem quidam species ipsius quidam: dicens quod quidam ex preterito differt ab eo quod procedit ex tempore futuro: quod quidam ex preterito posterius est in re: quidam est ex futuro. sed si loquamusur de quidam quatuor ad suam formaliter non possit id est quidam ex futuro et preterito: si tamen loquimur de quidam: quidam ad disponit quidam est fundatum et in sua formaliter non possumus: unum et idem quidam propter ipsius futurum: postea ex pasti: et ultimo ex preterito: quod ipsa disponit est malum quidam: utrum ipavina et eadem comedio quidam ego facias in nona hora in 3° horis ordinari ad tempus futurum: et tempus rōne talis ordinis non est ipsa quidam ex futuro: sed postea in nona quidam comedio habebit ordinari ad illud tempus prius quidam tunc erit quidam ex pasti: sed postea ultimo facta comedio illa eadem comedio habebit ordinari ad preteritum tempus in quo fuit vel erit facta: et sic rōne talis ordinis ipsa erit quidam ex futuro preterito.

Sed hic oritur dubitatio quidam quidam ex futuro dicatur talis comedio aut disponit ordinari ad tempus futurum quod nequit fuisse neque est quidam erit: nam quidam dereliquerit ex tempore: sed ex eo quidam non est neque fuit nonnullus dereliquerit aliquid: quod nullus quidam dereliquerit ex tempore futuro. Ad istam quoniam est dicendum quod alia rōne dicunt quidam ex pasti relinquerent ex parte: et alia rōne quidam ex futuro: nam quidam ex pasti importat actualiter adiacentiam temporis: et significat nūc esse: de rōne sua est quidam dereliquerat ex tempore adiacente: sed quidam ex futuro denotat futurum tempus adiacentiam: de rōne sua est quidam relinquerat ex tempore non actu ad iacente: sed quidam adiacebit. Nec illud est idem quidam: quod licet tempus futurum non sit actu in re: est tamen actu in appellatione aie: consideratis quidam est tempus ipius rei quidam adiacebit. Huius autem considerationis fundamētū est in re quidam aut per se variationē tēdit in futurum: aut per se gētē continuat in futurum. Rōne autem talis fundamētū quidam ex futuro habet in re ex eē: et cōpletū: et suū complementū accipit ab aia.

Sicut autem et tempus: aliud quidam compositum est: aliud vero simplex. Est autem cōpositum quod in composite actione consistit. Simplex vero quod cum simplici procedit: ita et quando aliud simplex aliud vero compositum. Simplex quidam ut in momēto eē et nūc

esse. Compositum autem ut in hora: die: hebdomada et cōsimilibus.

Dicitur autem quidam tempus comparat quidam ad tempus: et primo tempus conuenientia: et tempus dicitur ibi. Amplius autem ponit autem in prima parte vna conuenientia in hī: quod sic tempus aliud simplex est aliud tempus: ita et quidam. Tempus autem simplex hic vocat tempus quidam perceptibile: propter sui breuitatem: et quidam significat eē in hī tempore vocat quando simplex tempus autem tempus dicitur magnū et non perceptibile: et quidam significat eē in hī tempore: vocat quidam cōpositum.

Amplius autem et quidam modū temporis presibi sine mora succedunt: similiter et quando: quidam quippe preteriti et futuri partes ad presentis copulatiū reducuntur.

Dicitur autem cum dicit. Amplius autem ponit aliam conuenientiam: dicens quod sicut est tempus sibi succedunt sine mora: similiter etiam sibi succedunt et ipsa quidam relinquunt ex illis partibus: et quidam ex preterito: et quidam ex futuro continuant ad quidam presenti: sicut etiam tempus preteritum et futurum copulatur ad presentis.

Dicitur autem tempus ab eo quod est quidam: quidam est tempus aliquid mensurabile est: ut annus quidam dicit tempore diurnis: et motus multis dicitur: eo quod multo tempore permaneat: At secundum quando nihil mensuratur. Sed aliquid dicit esse et secundum idem tempore et variabile pronunciatur.

Dicitur autem cum dicit. Dicitur autem tempus: ponit dicas iter tempus et quidam: quidam est: quidam cum tempus sit mensura: sed tempus dicitur aliqd mensurabile. Unde cum queratur quantitas est motus dicimus quod est diurnus: quando autem non est mensura: sed dicit esse in tempore sicut in mensura: et quia quidam est in mensura fluente est temporale et variabile: idcirco tempus quando quidam significat esse in tempore quidam est mensura fluens: et aliqd esse temporale et variabile.

Inest autem quando non suscipere magis et minus. Non enim dies vel diurnus magis et minus a die vel diurno dicitur: neque unum quidam diurnus alio: similiter autem et de aliis: quidam quidam est inest non dicit magis et minus.

Dicitur autem cum dicit. Inest autem quando: determinat de quando quantum ad suas proprietates: et ponit tres proprietates eius. Secunda est ibi. Quando quoq; nihil est contrarium: Tertia ibi. Est autem quando: dicit ergo in prima parte: quidam quando non suscipit magis et minus: et ratio est: quia quando relinquitur ex tempore quidam est quantitas: autem non suscipit magis et minus: unde necesse est quidam quando non suscipit magis et minus.

Est autem notandum quidam dies importat tempus et ex consuetudine loquentium importat claritatem prouenientem ex illuminatione solis: et primo modo non attenditur in die magis et minus: sed secundo modo ratione claritatis importate: que est qualitas: in die magis et minus attenditur: unde secundum hanc considerationem dicitur quidam et magis in die quidam sit in meridie: et quidam sit in mane.

Quando quoq; nihil est contrarium. etenim

quidam ex presenti est unum et idem ei quod ex fu-

tuero et preterito est. Impossibile autem erit

duas de eodem tempore contrarietas idem in uno.

Secundo cum dicit. Quando quoq; ponit aliam presentem ipsius quidam non habere contrariū. Et circa hoc duo facit: quidam ostendit quidam ex preterito et quidam ex presenti et quidam ex futuro non habere contrarietatem rōne dispositiōis supra quam fundat formalis rōne: dicitur quod vnu et idem est quidam dum est hī ordines ad tempus p̄fū: et sic est quidam ex preterito: ante autem quidam habet ordinem ad futurum: et sic erat quidam ex futuro: postquam autem p̄fū habet ordinem ad p̄fū: et sic est quidam ex preterito: et quidam vnu et idem non potest esse duo conformati: et quidam ex futuro: et quidam vnu et idem non est contrarietas inter quidam ex p̄fū et quidam ex preterito et futuro.

Amplius autem contraaria nunquam in eodem erunt simul: quando autem quod est tempus presentis preteritum et futurum est: simul in eodem erit. Idem namque quod est fuisse verum est et permanentem est. Contrarium vero rōne est nunquam in eodem simul existere: neque de eodem subiecto dici in eodem tempore: quare contrarietas in eo quod quando est non enunciabitur.

Secundo cum dicit. Amplius autem contraaria ostendit quidam rōne formalis ipsius quidam: iter predicta quidam est contrarietas: vbi intendit talem rōnem. Contraria nūc sunt simul in eodem: sed omnia predicta quidam est tempus presentis qui in eodem est et erit simul habet ordines ad tempus p̄fū: et tempus p̄fū qui in eodem est verum fuisse: et hī ordines ad tempus p̄fū qui in eodem est existere: et habet ordinem ad futurum tempus: in quantum ipsum est verum mansurum est. Qui itaque ex presenti preterito et futuro non habet contrarietatem propter suas formales rationes: p̄fū itaque quidam qui nihil est contrarium. Cest autem notandum quidam quidam est oppositio specierum eiusdem generis: ad ostendendum quidam in aliquo genere non sit contrarietas: et ostendere quidam illius generis non habent contrarietatem: et ppter ea sufficienter ostendit auctor quidam qui nihil est contrarium: ostendendo quidam ex preterito: et quidam ex presenti: et quidam ex futuro: que sunt species ipsius non contrariantur ad se invicem.

Est autem quando in omni eo quod incipit tempore et corpus quidam vniuersum est et aliquid et in tempore: suscipit. n. temporum alterationem: alteratur. n. corpus in estate vere et hīme et autūno. Similiter autem et in anima acutius. n. quidam in hīme: quidam in estate: quidam in vere speculantur: et instrumenti complexionem. Aia. n. coniuncta corpori complexiones comitantur. homines. n. qui aride et gelide compagationis sunt: dementiores se ipsi in autūno sepe sunt. qbus vero sanguis pricatur: et quidam in re quidam est idem quidam in sua declaratio ne ibi. Monet autem: p̄fū itaque p̄fū definitione ipsius vbi dicuntur quidam vbi est circumscripicio corporis a loci circumscriptione procedens.

Sed hic occurrit dubitatio: quidam est esse in loco: et circumscripicio: ut videtur: non est esse in loco. ergo vbi non est circumscripicio. Ad huius itaque questionis cūdātiam est sciendum: quidam in rōne ipsius vbi sicut et ipsi quidam clauduntur duo: unum quidam: ut formale et aliud ut māle: formale autem in rōne ipsius vbi est ordo ille ad locum: rōne cuiusdam dicitur et in loco. Materiale autem in rōne eiusdem est id quidam est fundamentum immediatum talis ordinis vel respectus. Ut autem videamus quidam istud sit: attendendum quidam modo aliquid in loco est non sicut contētum in loco: et magis sicut et in loco: quidam modū sicut in loco deus et sub separata: sed istud non est proprie esse in loco. Alio autem modo est aliquid in loco sicut contentū ab ipso: et infra ipsum conclusum. quemadmodum corporalia que concluduntur intra metas suorum locorum sunt in loco: et hī est p̄fū in loco esse. nam locus hī rōnem continet corporis: cuius p̄prietates est infra suos terminos concludere id quidam cōtinet. In existentia itaque p̄pria locata in loco hoc inuenitur quidam locis comprehendit et circumscribit locatum: et circa super hanc circumscriptionem fundatur ille ordo ad locum: et in loco quem dicitur proprie esse in loco

Si sic circuicatio. i. circuiclus locati a loco ē mālū ipz vbi qd significat prie eē in loco. vii non valet dicere qd cir- cunclusio non est eē in loco. imo eē prie in loco non est aliud qd circuiclus a loco. **S**ed notandum est qd vna numero est circuiclus qua locus circuiclus: t qua lo- catū circuiclitur. sed vt se tenet cum loco ē causa sui su- pro vt se tenet cum locato: qd quare locatum circuiclu- ditur: est qd locus circuiclus. vnde t protanto dicit qd vbi est circuiclus locati pcedens a circuiclatione loci. sicut etiam dicit qd calefieri est calefactio calefacti- bilis pcedens a calefactione calefacientis.

Locus autem in eo qd capit est t circuicribit. est igitur in loco quicquid a loco circuicribit t complectitur. non est antezi codē locus t vbi. **L**ocus enim est i eo quod capit t circuicribit: vbi vero i eo qd circuicribit t complectitur. **V**idetur autē vbi non omni adesse. anima enim nūqz est: nullum etenī lo- cum occupat neqz implet. animatum autem aliquod capere pōt: nūqz autem contingere palam est: occupatum quidez locum aliquo: aliud capere t complecti posse occupante p- manente. granum etenī modio aduenies re- tineri nō possit aere quo implebatur quiesce- te. **A**tere autem expulso granuz vtiqz recipit. nequaqz igitur duo in eodem loco eē pñt: nec idem t vnum in diversis. qzobrez nec anima quidem localis erit: cum ipa locum nullatenqz occupet. **S**imiliter autē t quecuz alia a cor- poris rōe dissētitur t loci circuiclatio carēt.

Secundo cum dicit. Locus autē declarat positā difi- nitionē: t pmo ipam manifestat quantum ad hoc qd dici- tur vbi est circuiclus locati procedens a circuicli- one loci: dicens qd locus est in corpore qd capit t circuicri- bit aliud corp: qd locus ē superficies corporis continen- tis: t superficies corporis cōtinentis est in corpore continē- te. **Q** si locus est superficies capiens: tūc o3 id prie esse in loco qd capitur t circuicribit. In isto autē qd capitur est vbi: qd vbi est esse in loco. Esse autem in loco non con- uenit nisi ipi locato. ex hoc autem debet sic concludi pro- positum. locatum esse prie in loco circuicribit a loco: s3 locatū nō circuicribit nisi qd loco circuicribit: qd vbi seu esse prie in loco est circuiclus locati procedens a cir- cursiveione loci. **S**ecundo cum dicit. Videlut autē non omni declarat illam particulam qua dicitur qd vbi ē circuiclus corporis: dicens qd vbi proprie non adest omnibus: qd non adest spūalibus: sicut non adest anime. **L**ui rōes assignat: qd qd circuiclitur a loco implet locū t occupat ipm: sed alia non occupat locum: qd non est prie p- se in loco. qd autē alia non occupat locum ita probat: possi- bilitate est aliquo occupante locum in loco existēre aliud lo- catū occupare locum cundē nisi illud occupans rece- deret. sicut grana non pñt ingredi modium plenum aere nisi recedat aer. sed videmus qd anima non recedente dō- corpore alato: ipm corpus alatum capit nutrimentum qd repletur: qd alia nec locum occupat nec loco circuiclitur: relinquit qd tantū corporalia circuiclitur loco: t p- sūs bene dictum est: qd vbi est circuiclus. i. circuiclus corporis. ex hoc autē cōcludit auctor: qd nō possunt eē duo corpora in eodem loco: eo qd vnum corpus occupat locuz

in quo est. t eodem modo vnum corpus non pōt eē ipz vbi rōis locis. nam cū locus circuiclitur vnum corpus: co- aptat se totum simul: t ideo simul non pōt capere aliud.

Corpus etiam cum ē in uno loco coaptat totum illi loco:

t claudit ifra metas ei. t iō nō pōt sili loco alio existere.

Mouer autem fortasse quis questionē: idē eē in diversis t in pluribus concludens. t teni- vox in auribus diversorum est. **V**ox autem t si aer non est eē non poterit: quare t aer in au- ribus diversorum erit: quare t corpus in di- versis locis est. vox enī omnino vna t eadē nu- mero i diversis qdē aeris prib eē nō pōt.

Deinde cum dicit. Mouer autem ponit obiectiōnē contra hoc qd dixit non posse simul idem corpus esse in diversis locis: t circa hoc duo facit: qd pmo ponit obiectiōnē t solvit. t instat contra solutionē illā ibi. **Q** t vox qdē. **L**irca primam partē sic peedit: qd pmo ponit ob- jectiōnē: dices qd vna vox auditur ab auribus multoz. s3 vox non defertur ad aures nisi p aerem subz. t vna vox numero non pōt esse in diversis numero partibus aeris: sed est tñ in vna. qd si vna vox numero sit i auribus diversorum: vna pars aeris numero erit in auribus diversis. t quia p aeris ē corp: erit hz b vnu corp i diversis locis.

Concedentibus itaqz nobis vnam t eadē omnino vocem numero in auribus diversoz sentiri: vtiqz t confiteri o3 omnino vnam ae- ris particulam ad aures diversorum peruenire. **S**imiliter autem vnum t idem in pluribz totum impole est eē. qzobrem t cōcedere co- gimus vel diversum quidem in auribus senti- ri: vel vnum t idem numero in pluribus lo- cis relinqu. **E**ligit at sensus diversoz qdē eē im- aginabilē sese generatiū t suniſr.

Secundo cum dicit. Concedentibus. solvit hanc dubi- tationē dices qd si concedamus eandē voces numero fieri in auribus diversis: cum subiectū vocis sit aer: opor- tebit eandem numero partem aeris fieri in diversis au- ribus. vnde o3 eligere vnum de duobus: vtpata aut qd si eadem vox sit in diversis auribz: aut qd idem corpus sit i diversis locis. sed hoc z est impossibile. o3 qd eligere p- t dicere qd non idem sonus est qui senti i oibz partibz aeris: s3 sūt diversi sese gnantes imaginabilē t p. sili.

Sed hoc non videtur bene dicunt: qd qd ē generatiū soni est sonas: sed sonus non ē sonas imo ē effectus sonantis. qd sonus non generat sonum. **A**d hui genitiam est cōcūndum qd accidētia mālia extēndūt ad ex- tensionē subi: sicut extēndit albedo ad extensionē supficie. sonus autem est accidentis māle: vñ o3 qd exten- datur fm extensionē aeris qd ē subi ei. In forma autē coextensa subo: o3 vt alia pars ei sit in vna pte subi: talia pars eius sit in alia. sicut videm qd alia pars albedinis ē in vna parte superficie: talia pars est i pte alia. similiter itaqz erit in voce: qd. s. erit alia pars ei in parte aeris pri- ma clamāti: t alia i alia pte aeris remota a clamāte. Qn itaqz querit a quo generat vox in gbuscūqz prib aeris: dicendum qd in omnibus generatur vox p virtutem cla- mantis: sed differenter: qd in parte aeris remota nō gene- rat vocem immediate: sed mediante pte proxima. t deo- vox que est in parte pxiha: non est vocans neqz sonans: qd non in virtute sua vocem generat. in parte alia dicuntur generare eam quasi medium concurrens ad cius gen-

rationem. qd ut dictum est ipē clamans non generat imme- diate vocem in parte aeris remota: s3 mediate pte pxi.

Quare t vox quendam animalis non est. ea nō que imaginabiliter fit: t simili: animalis nō est: qm ab animali non pfectur.

Deinde cu3 dicit. Quare t vox. instat contra positā so- lutionē: t pmo ponit instantiam: dicens: qd si vox sequens generatur a voce pcedente: cum vox pcedens nō sit aial: enī quedam vox nō gnata ab aiali. qd ē cōueniēs.

Ad hoc autem dicimus omnem quidez vo- cem animalis eē. quis enim audiuit vocez ab initio in silentio animalium: quare t vox qui- dem animalis dicitur quecunqz ipō proferen- te fit. **V**nius igitur vox ad antres diversorū di- rigitur: vna autē t eadem non cōtingēs ē.

Secundo cum dicit. Ad hoc autē dicimus: solvit instan- tiā dicens qd ois vox est aialis: qd cūctis aialibz silenti- bus nulla vox auditur: sed tñ vox in toto aere ab aialibz eque immediate fit: sed in parte remota fit mediate parte prima. Et sic a diversis percipit vox vnius aialis. sed nō eadem pars vocis fit in auribz diversis: eo qd non sit i eis eadem p aeris sed alia. t forma exp̄esa cū subo partitur fin partitionē sui ppxi subi.

Vbi autem aliud simplex est: aliud compo- situm. **S**implex autem est qd a simplici loco procedit. **C**ompositum vero quod ex comuni- tro. **L**ocus vero simplex est origo t constitutiō eis quod cōtinuorum est. **L**ocus autem compitus ut dictu3 est: copulatas hz quidē particulas ad eundem terminum ad quez cor- poris particule copulant. **C**orporis vero par- tes ad punctum: loci vero partes iuxta pscitū fieri necessē ē. Erit itaqz locus simplex i quo pscitū adiacē pstat. loci qd ptcile soliditatis particulas claudunt. etenī loca quidem sim- plicia mīmas corporis particulas occupatia sunt. quare nec loco sine corpore nec soliditas sine loco erit.

Lectio. XII.

Besta quidem rōne manifestatiua ipz vbi: nunc in parte ista sūr ponit auctor di- visionē ei. Et circa hz duo facit qd p di- visionē ponit t manifestat. **S**ed autē cum dicit. Contentio. mouer dubitatio- nem cōtra quoddā qd dixerat t conclu- serat ex manifestatiō diuisiōis sue. Diē

gī pma parte qd ybi aliud est simplex aliud compitus. t qd superdictum est: qd ybi pcedit a loco. t circa o3 dice- te qd ybi simplex procedit a loco simplici: t ybi cōpositū pcedit a loco cōposito. **L**ocus autē simplex ē loco pñus: t locus compitus est locus magnus. vñ hz se sicut pars totum: qd pñs ē minor suo toto. Et qd totum oritur t con- stituitur ex partibz adiuicē cōnexis: iccirco dicit auctor qd locus simplex est origo t constitutio loco cōtinuozz i cōposito: t qd locus compitus puerit ex cōtinuatio- ne loco p simplicium ad vnu terminum cōm: ideo ostendit sūr ad quem terminū ptcile loci copulens: dices qd copulantur ad illum terminum ad quē copulantur parti- culē corporis in sua extēmitate. qd locus coextendit ex- tēmitati corporis locati: ita qd partes singule loci corre-

spondent singulis partibus corporis quas claudit: unde t locus minimus qd est simplex: claudit etiam minimam pte corporis. Quia vñ extēmitas partii corporis ē sup- ficies: t ptes superficie copulantur ultimo ad punctū: nece- est qd partes loci t ptes corporis locati terminēt ultimo ad punctū. Cōcludit autē ex hoc auctor qd ex quo locus t corpus locatum ita cōrespondent t coextendunt ad sc̄i- niem: videtur dicendum qd nec corpus potest esse sine loco: nec locus sine corpore.

Sed hic oritur dubitatio. qd nō videſ qd possit dari cor- pus minimum. qd in eo qd est diuisibile i infinitus nō pōt dari minimum: sed corpus cum sit aliqui continuus ē in infinitum diuisibile: qd in corpore non pōt dari mini- mum. **A**d istam qstionē ē dicēdū qd de corpore loqui possim⁹ dupl. vno quidē modo fm qd est corp: t sic sua diuisio nunqz terminatur. nec in ipo pōt dari minimum. **V**nus rō ē. qd nihil diuidit nisi in suas partes: qlibet autē pars corporis est corpus: t iccirco corpus nunqz diuidit diuisiō cōstitutua nisi i corpora. Et qd oē corpus ē diuisi- bility: eo qd omne corpus hz partem t ptem: necesse est di- cere qd semper illud in qd diuiditur corpus: fit diuisibile. Alio autē modo loqui possim⁹ de corpore nō simplē fm qd est corpus: sed hz qd est tale corpus. sicut ignis aut terra aut aliud gd tale. t sic diuisio corporis nō ē in infi- nitum: eo qd forma determinata regit in mā determina- tam cōstitutam: vnde pōt ignis tñ diuidi qd corruperetur si fieret vltior diuisio: t ideo in corpore naturali sic sū- pro est dare minimum: t locū contenti⁹ talis corporis ap- pellat hic auctor locum simplicem.

Contentio autē oritur de spere extēmita- te. nihil enim extra idem est. in eo autē locus ēēnon poterit ut dictum est a superioribz. qm ab eo quidem loco ambiretur.

Deinde cum dicit. Contentio. instat contra id quod di- xerat qd omne corpus est in loco. t pmo ponit instantiam dicens qd oritur contentio de extēmitate spere. i. de ex- trema spere celesti: qd ipa est corpus t non videtur esse i loco. qd non pōt dici qd existat in loco qui sit in ea: qd iam dictum ē qd locus non sit in locato qd ambis a loco. Nō pōt eriam dici qd existat in loco qd sit ex ipaz: qd ex supra vltimā spē celiniō ē corp: Nō qd oē corp: ē i loco.

Confitentibus igitur nobis speram esse lo- calem: confiteri nunc vtiqz t necesse est aliud quidem preter eam ēē in quo extēmitatis lo- cū existat. Nihil autē preter idē est: quare extēmitas quidem in loco non est. De his at isolitum quidem est t occultum: pronuncia- re: t etiam contra sensibilia.

Secundo cum dicit. Confitentibus. respondet ad insta- tiā dicens: qd si concedam⁹ speram ēē localem: ita vñ qd sit per se in loco ambiente p se ipam totā: necesse erit no- bis dare ex ipam aliud corpus qd circumdet eam: t qd hz ē falsum: cōcludit qd extēmitas. i. extēma speran ēē in loco. Sed tñ videtur qd male dixerit pñs concludens omne corpus ēē in loco. **A**d quod dicēdū est qd oē corpus ēē in loco: vel p se vel per suas partes. t sic supra intellexit qd omne corp: ēē in loco. Corp: autē qd ēē in lo- co p se: hz ex se corpus in quo cōtinet. sed vltima spē nō ēē in loco per se: iccirco non hz ex se corp: ēē tñ in loco p suas partes. qd oēs ei⁹ partes sunt ita se hñtes qd vna conti- netur in alia: ut declarauim⁹ diffuse in questionibz qrti libri physicoz: ybi reprobadis opinionem dicentium

Q[uod] ultima spera est in loco p[ro]centriz. Excusat autem se au-
tor a discussione istius questionis: dicens q[uod] de h[abitu] rebus
pronunciare est insolitum et ultra sensibilia.

C[ontra]aret autem ubi intensione et remissio. No[n] enim dicitur alterum altero magis esse in loco
vel minus; licet tamen et maiorem locum et mino-
rem possideat: non autem h[ab]et ubi vel extitatem
aliquam: sed finis id quod quia est.

C[ontra]ende cum dicit. Caret autem ponit duas proprietates
ipius ubi. Et primo ponit unam: dicens q[uod] ubi non suscipit
magis et minus. Id enim unum corpus occupet maiorem
locum quam aliud corpus: non tamen unum corpus dicitur
magis quam aliud esse in loco.

Sed istud videtur male dictum: quod esse sursum est quod
dam ubi: quod esse sursum est esse in loco: sed dicimus
q[uod] potest corpus esse magis et minus sursum. q[uod] ubi suscipit ma-
gis et minus. Ad istius ergo questionis evidentiā est sci-
endū: q[uod] ubi loqui possumus dupl[iciter]. vno quidem modo
simpler non applicando ipsum magis ad corpora nālia: q[uod] ad
corpora mathematica et sic ipsum ubi non suscipit esse magis
et minus. cuius rō est quod magis et minus dñr in respectu ad
maximū. sed simple in mathematicis nō est dare maxime
sursum nec maxime deorsum: quod non possum imaginari
aliquid ita altū: quod possim semper aliud imaginari supra ipz.
et ppter ea p[ro]prie loquendo in ipso ubi non est magis et mi-
nus. Item sursum et deorsum non sunt oficē ubi similes
sed sūt rōne ipsius ubi applicati ad corpora naturalia: et sic
suscipit magis et minus. Eodem modo etiā dicendum est
de contrarietate. Nam contrarietas est maxima distan-
tia contentio in eodem genere. Non autem simpler in ubi est
maxima distantia quod non possum imaginari duo ubi tan-
tum distantia: quod possim semper imaginari alia magis distan-
tia. et ideo similes in ubi non est contrarietas. sed si applicet
ad corpora naturalia: erit maxima distantia in ubi: pp id q[uod]
distantia nālis non potest pcedere in infinito. et finis hanc ac-
ceptionem dicit in gnto physisorum q[uod] contrarietas est i
quantitate et qualitate et ubi.

Inest autem ubi nihil est contrarium: eo q[uod] nec
loco contrarietas quidem inest. Locus. n.
loco contrarius non est. quoniam autem nec
in alijs: manifestum est.

Secundo cum dicit. Inest autem ponit aliam proprie-
tatem. et circa h[abitu] tria facit. q[uod] primo ponit eam dicens: q[uod] ipi-
us ubi nihil est contrarium: eo q[uod] ubi pcedere a loco: et locus est
quitas et quantitatibus nihil est rōnum.

Sursum autem et deorsum est contraria pluribus
videntur. multum enim distare videntur
Id quod est sursum esse et id quod deorsum est
esse: quemadmodum sursum et deorsum: quare
contrarietas ubi magis v[er]o circa sursum et deorsum
est: quemadmodum et contrarietas circa locū est.

Secundo cum dicit. Sursum autem arguit contra h[abitu]
proprietatem: dicens q[uod] sursum et deorsum videntur est con-
traria eo q[uod] ipa maxime distant. q[uod] est p[ro]prium rōiorum.

Contingit autem in uno eodem est contraria
Sursum autem et deorsum in eodem sunt. Ide
enim sursum et deorsum est ad diversa quidem
sumptum. nam turris quidem altitudo sursum
est ad nos: spere vero extremitati comparata
inferior est: et deorsum. Amplius idem sibi fo-

re contrarium continget. si enim sursum esse
et inferius est contraria sunt: cum idem sursum
et deorsum sit: contingit idem sibi fieri contraria
rum. non igit[ur] contrarietas vlla in eo quod in loco est.
Tertio cum dicit. Contingit autem ostendit q[uod] ista non sunt
contraria per duas rationes. quia p[ro]pria est. contraria nunquam
similis finis suam perfectam rationem: et per respectum ad di-
uersa. q[uod] ipa non sunt contraria. Alia rō est: q[uod] nihil est sibi
ip[er] contrarium: sed idem est sursum et deorsum. ista non est
contrariant ad se in se. Notandum autem est q[uod] in ap-
plicatione ad nālia est dare aliquid ita sursum q[uod] non est
deorsum: et aliquid ita deorsum q[uod] non est sursum. Et ista
sunt in nāilibus absolute sursum: et deorsum sūt rōniae similes
inesse eidem: quod non potest corpus esse simul in extre-
mitate lunc et in centro terre. Similes autem et sine ista applica-
tione sumēdo sursum et deorsum ipa non sunt rōnia.

Situs vero est quidem situs par-
tium et generationis ordinatio:
secundum quam dicunt vel sta-
tia vel sedētia: vel lenia vel aspe-
ra: vel quomodo alii disposita.

Lectio. XIII.

Vera determinauit auctor de ubi. nūc
autem determinat de positione. Rō autem
quare immediate post tractatum de ubi
agit de positione est: quod ubi ut dicitur
est supra. dicitur est in loco. et positio dicit
ordinem partium in toto respectu loci. imme-
diata autem cum aliqd in loco est: oportet
habeat suas p[ro]prias aliquo modo in ipso ordinatas. et circa
immediate post considerationem de ubi oportet
facere de positione. Dividit autem istud capitulo in partes duas:
quod primo ponit et exponit auctor rōnum manifestatiū
positionis. et assignat proprietates eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic
p[ro]cedit: quod primo ponit rōnum positionis: dicens q[uod] positio
est quidam p[ro]prietatis eius ibi. Suscipere autem.
Prima pars continet duas partes. quod primo facit auctor illud
quod dicitur est: et autem mouet quandam questionem et ob-
soluit ipsam ibi. Solet autem. Circa primam partem sic

Procedit autem hoc modo in sua determinatione. quod primo determinat de habitu. secundum agit de modis habendi ut appareat finis quem modus ipse habitus est predicamentum ibi. Dicitur autem habere. Circa ipsum tria facit. quod ponit distinctionem habitus. tertius docet impetrare nos a spiritu eius ibi. His autem. Et tertio agit de proprietatisibus ipsius ibi. Suscipit autem. Dicit quod pateretur ad predicamentum substantie sicut etiam ad predicamentum substantialiter spectatur iste predicationes hoc est peradictio. hoc est manutenus et consimiles. hoc vero tuus per nobilitatem et complexio. tunc et per multipliciter suorum operumque infinitum variatur per virtutes rationis que ad infinita se extendit non potuerunt sibi supra dicta determinari nam sed loco ipsorum data est ei ratio per quam possit sibi supradicta necessaria sicut vestes arma et alia similia preparare. vnde cum ista sint extinsecus ab hoce sumitur merito ab eis unum predicamentum de predictis extrinsecus contingentibus quod vocatur habitus. Invenit autem quod etiam in alio ab hoce sed non nisi finis per alium modum parantur ad ipsum hoem. sic cum de equo es sellatus.

LXXX **E**tiam dubitas in quo sit habitus sicut in subo. vñ. quod in habete et in re habita. quod dicit iste auctor quod habitus est in corpore: et in his que sunt circa corpus. Ad istam questionem dicendum quod finis auctor habens hunc modum ordinatio partium non potest intelligi nisi intelligatur quod vestes non aut presupponit habitus: quod habitus puenit ex adiacentia rei artificialium. Artificialia vero non presupponuntur a naturalibus: sed circa hominem sit proprium: per quod sedere iacere et stare non sunt omo circa idem: nec sunt per omnia. **C**ontra amplius contrariorum ostendit quod inter supradictas positiones non est contrarietas. et inde dit talis rationem. Contraria sunt natura. id est naturalis circa idem immediatum suscepimus: sed supradicte positiones non habent: quod sedere sit proprie circa rationabilitatem: hoc enim tantum dicuntur sedere: sed accumbere et iacere sunt circa diversa. id est circa opposita aialia: sicut circa bruta. unde videmus quod in accubendo bos et equus et bruta animalia conuenient. Si quis autem dicat quod etiam homines iacere: ex quo tamen conuenit etiam brutis aialib; oportet dicere quod sit primo circa oial. Quia ergo sedere non sit circa oial: sed circa hominem sit proprium: per quod sedere iacere et stare non sunt omo circa idem: nec sunt per omnia.

Contra amplius autem positionis est neque cum minus neque cum amplius dici. sedere namque non magis positione est quam accubere: nec minus. neque non sedes magis alterum altero vel minus dicitur: neque accubens: neque vel haec aliquam positionem.

Contra amplius autem est corporum et eorum que circa corpus sunt adiacentia: secundum quem hec quidem habere: illa vero haberi discuntur. **N**on superioribus auctor determinauit sed quinq; principiis: nunc ultimo determinat de habitu. Ratione autem ordinis iam expressum dicit per quod non habens illam ordinacionem prius quam habeat: aut etiam est a motu nature consuetudo: sicut statim pueri substatia hoc est positio: et ois positione est talis. vñ p; quod hec est per partes queribilis cum ipsa positio.

Sed occurrit dubitatio difficultas: cum enim tamquam videtur ambo ad magis et minus se habere. Constat autem quod naturalis loquendo ipsi velb; suscepit contrarietas et magis et minus: pari itaque ratione et ipsi positio poterit physice loquendo hec suscipere. **A**d hunc itaque questionis evidentiā dico quod non habens illam ordinacionem non habet plus quam nullam formam que consistit in indivisiibili potest attendi contraries et magis et minus: sed solum secundum formas habentes latitudinem. vbi autem secundum naturalem acceptiōnēm habens quandam latitudinem quam non habet positio. Lui ratio est: quod loco naturali habens quendam connaturalitatem ad ipsum locatum. quod quidem connaturalitas non consistit in indivisiibili: sed habens magnam latitudinem: et ex ea puenit latitudo in ipso. Vbi non autem in positione. Quod quidem pro tanto continet: quod talis connaturalitas est per se non ad prae locati sed ad totum locatum: ratione totius etiam est connaturalitas ad partes eius. Quia ergo vbi importat principale habitus dinem totius locati ad locum: sed positio importat principale ipsum ordinacionem per se in loco: contingit ob hoc ut ex circa connaturalitate habeat vbi: sed non positio quamdam latitudinem. Et propterea finis naturale ipsum vbi habet rationem et magis et minus: non positiō.

Contra auctor videtur positio: ppteris sube per se assistere oib; alijs formis suppositis. Positio. non nihil aliud est quam naturalis ipsum sube ordinatio: que a principio quidem inata est: ut ea que est per se vel lembus: et equalib; vel incongruilib; est:

Sed occurrit hic aliquae dubitatio: non permodum in prima parte quod habens suscipit magis et minus: quod armaturae et calciorum dicitur vñ alio: sed in aliis distinguuntur. nec cur est in aliis ex parte suo: quod est vestitorum de vñ alio sive magis vestit? **H**ic autem occurrit dubitatio: quia ut ait aristoteles in quinto physico: magis dicit quod minus habens circumdat aliud adiacet: sicut locum adiacet loco: et vestis adiacet vestitu corpori. vñ vestis habens rationem loci et continentias: et corpus vestitum habens rationem locati et contenti. deinde adiungit contentem. si igit fuerit respectus continentis ad contentum erit predicamentum habitus: sed econtento est de vbi. Ecce quod expresso dicit commentator: sicut vbi dicit respectus loci: ita habitus dicit respectum rei adiacentis in qua per se intelligitur et in subo: sicut vbi est in locato sicut in subo quod respectus habens per subo illud cuius est non illud ad quod est quoadmodum paternitas non est ut in subo in filio ad quem est: sed soli est in patre cuius est. Secundum autem habens viam de habitu distinguuntur ita. **H**abens autem adiacentia eorum que sunt circa corpus ad ipsum corpus: sicut adiacentia vestis ad corpus est vestitio. Et super hanc adiacentiam fundatur ille ordinatio ad vestitum: ratione cuius dicitur vestis haberi: et vestis dicitur habere. Auctor autem alterum distinguunt habitum: quod alterum sensit de subo eius: legitimus autem multa scripta non videntur de hoc predicamentum. aut modo sumitur habitus et habere per quodammodo iter habere: et tre habita per modum actionis et passionis: ratione cuius habens est habere: et tres habitus est: et solo modo est habitus predicamentum.

Secundo dubitatur an habitus possit puenire et adiacentia eorum quod adiacent rei naturali: videtur enim quod sit: quod sicut vestes adiacent homini et regunt ipsum: ita etiam et eorum loco invenientur adiacenter: non et regit ipsum. **A**d istius questionis evidentiā attemp-

adiacentia illi habitus prouenient natae sunt sibi huius; substerni et per se inveniē dōcēmari; quod si nō: si tales habitus non attingit magis et min⁹. unde nō dicit ppter vnu esse magis anulatus alio; quod anillus nō aduenienter aduenit supra anulum iadē pte digitū ad pfectiōem anulatiōis: sed armatiū cē dicit cū magis et cū min⁹; quod vna armatura nata est aduenire supra alterā ad pfectionem armationis. Dicendū ē itaqd ad argu⁹ qd aristo sumit ibi large cōtrarium: etiā p puatione habitus aut̄ l⁹ nō habeat ūrium. h⁹ tñ oppōsitā puationē vñ i ipo dō magis p maiorē recessū a puatione: et dicit min⁹ p maiorē accessū ad puationem. sicut dicit magis vestit⁹: qui plus recedit a nuditate: et dō min⁹ vestit⁹ qd ad nuditatē ampli⁹ accedit.

Clhabitui quoqz nihil est ptrariū. etenī armatio calciatiōi ptraria nō ē idē. n. calciatus et armat⁹ ē: quin et alijs ptrariū nō ē: palam est. sumi liter autem et bis similia.

Dicende cū dicit. Habitui quoqz ponit sedam ppterates habitus: dicēs: qd habitui nihil ē ūrium. rō aut̄ h⁹ duplex fuit a nobis i logica nostra assignata: vna qdē qd ea qd pōtūnūt ex reb⁹ nō habet⁹ ūrietate nō sūt ūria: sed habitus puenit ex reb⁹ artificialib⁹ i quib⁹ nō ē ūrietate: eo qd forme rez artificialiū sit figure et nihil ē ūria figuris. ppterē etiā habitui non est aliqd contrariū. Alij aut̄ rō qd vna ūriaz spēz non auferunt a subo suo. nisi p adiuentū spēi ūrie: vel medie: sicut color alb⁹ nō tollit a subo nisi pp aduentū coloris nigri vel coloris medy. videm⁹ et qd habitus vnu tollit a subo absqz: eo qd sibi ali⁹ alijs habitus adueniat. Nā cū vestitio ab aliquo auferunt: nō o⁹ qd ei adueniat neqz armatio neqz aliud qd tale. rō o⁹ dicere qd in habitu nō sūt ūrietate. Tertiā aut̄ rōne affi gnat auctor qd talis. Spēs diuise generis būtis ūrieta tem qd sūt contrarie non pnt simili fieri i eode: sed i codes fuit armatio et calciatio: et alie spēs habit⁹. qd habitui nihil ē ptrariū. sed ista rōne non valet fin opinionē meam. qd armatio sit circa arma: calciatio circa calcēs: vestitio circa vestes: et sic de alijs. Ispē autem h⁹ nō est subim talium habituum ut supra dictum est.

CPropriū aut̄ habitus est i plurib⁹ quidē cē: vt in corpore et i his qd circa corp⁹ sūt. adiūct. n. corpori et bis qd circa corp⁹ sūt. hoc aut̄ vt dictū ē fit fin etiā qd i prib⁹ ē divisionē. In paucis aut̄ alijs principijs ab his h̄mōi. pprū inuenies: i qd titate aut̄ solū et i his que ad aliqd sūt sūt sūt rep̄es. ad aliqd aut̄: vt figurare dicat: vt similitudo et dissimilitudo que plib⁹ filib⁹ et dissilib⁹ insunt. Quātitas aut̄ vt nūer⁹ qd i nūeralib⁹ ē vtiqz sp̄ cresces scđm multifariā vnitati ascensionē. sūt at̄ et nihil inuenies in tot distribui pribus noisse nūerū. nō aut̄ ois quātitas aut̄ relatio talij ē. habit⁹ aut̄ ois i plurib⁹ necessario p̄sistit: vt i corpore et in his que circa corp⁹ p̄sistit: oē. n. qd i corpore et circa corp⁹ ē p̄sistit habit⁹ nomē sortitur. quare magis. pprū qdē habit⁹ erit i corpore et circa corp⁹ existēt⁹ scđm etiā que p̄tū est divisionē ut i pluribus cōsistere.

Dicende cum dicit. Proprium aut̄ habitus. ponit aliam ppteratē qd ē cōsona opinioni sue: sed nō mēc: dicēs: qd p̄tū est habit⁹ cē i plurib⁹ subis: sicut in corpore et bis

qd circa corp⁹ sūt. De paucis aut̄ alijs verificat h̄ni forte de regulis egparantie: sicut de similitudine qd ē vnu qd similiū sicut in subo: et de numero qd h⁹ multa numerabilia. i. multas res numeratas p subo. **E**st aut̄ nota⁹ qd qd quis est vestitus plurib⁹ vestibus respectu⁹ portat⁹ noīe vestitiōis sit i oib⁹ illis vestib⁹: et videatur ee ali⁹ et ali⁹: sicut vestes sūt alie et alie: qd vna vestis vesti mediāte alia: et suo modo alia determinat: possimus etiā dicere qd respectus clausus in noīe vestitionis vnu vestis respectu⁹ supplētū et determinationē p respectu⁹ alterius vestis supuenientis: et ppterē ex his oib⁹ consurgit habitus pfecte determinatus et cōpletus.

Dicitur aut̄ habere multis modis. Habere n. dicitur scđm alterationez: vt albedinem et ingredinem: et quātitatez: et longitudinē. Nihil tñ aliud est albedinem aut̄ longitudinem habere qd albū cē aut̄ longum. Dicitur at̄ vnu habere a liquido: et modius triticū. qd nihil aliud est qd cōtinere: Habere quoqz et in membro dicimur: et in digito anulū: qd tūtū est dicere qd tūz et digitū i anulo esse. Dicitur aut̄ vir habere vpoz: sed reciprocē vpoz vnu. hic aut̄ isolitus est habendi modus. hoc aut̄ habere nihil aliud significat qd cohabitare. Quare modi habendi qui dici consueverunt quinario numero terminantur. Fortasse autē ali⁹ qdē habentur preter hos qd numerantur: sed qd sūt diligens iquisitor iueniat. Quidē de principijs hec dicta sufficiant: Reliqua autem in eo qui de analcticis requirantur.

Dicende cum dicit. Dicitur autē ūrie. enumerat modos eius qd est ūrie: dicēs: qd habere dō aliquis vnu modo id penes qd alteratur. sicut dicit ūrie qualitatē. Aliomō dō quis habere qd titatez: et qd qd titas h⁹ ptes: iō sub mō hoc claudit ille quo totū dicitur habere ptes. Alio mō dicit vnu qd qd habere id qd in ipo contineat: sicut loc⁹ dicit habere locatū. Alio mō ḡs dō ūrie qd adiūct sūt partib⁹: sic dicit qd habere anulū in digito. et ab h⁹ modo derivat̄ habitus qd est p̄dicamentum qd vno anulū et talia sūt possib⁹ sa ab habente: iō sub h⁹ comprehendit ille modus quo dici habere aliquis possessionē. Dicit et ias vnu ūre vpoz et vpoz virum: sed hic modus recedit pfecta ppterare habendi. qd proprie loquendo id qd habetur non ē h̄bi: sed iō hoc modo est etiam h̄bi id quod habetur. Isti aut̄ modi sic accipiuntur. habere. n. videſ importare dñi⁹ qd am: vt ita loquar. habentis supra habitum: rōne cuius qd habetur trahit et referit ad habentē. pōt vnu aliud ad se attrahere aut̄ ad participandum cē: aut̄ ad eēndi cōseruationem: aut̄ ad vnu: aut̄ ad cohabitationē. Et si qdē habens trahat aliud ad partitipandum: aut̄ h⁹ erit inter substantiam: aut̄ extra: et p̄mo quidē mō totum h⁹ suas partes que h̄bi esse p̄ eē totius. z: autem modo aut̄ erit rōne forme: et sic est habere qualitatē qd consequit̄ formā: aut̄ erit rōne materie: et sic est ūrie quātitatē que consequit̄ tur materiam. Si autem fiat tractio ad conseruationem essendi: aut̄ erit tractio naturalis: et sic loc⁹ habet naturalem locatum aut̄ erit tractio artificialis: et sic homo habet vestimentum. Si autem sit facta tractio ad vnu et fructu puenietis ex vnu erit sicut habere possessionē. Et si facta sit tractio ad cohabitantū erit sicut vnu habere vpoz. Et hec de his dicta sunt ad p̄tū.

Dicitur aut̄ magis et minus suscipere tripli. Aliunt. n. qdā scđm cōremētū vñ diminutionē eoqz qd suscipiūt subiectoz. Alij aut̄ et ali⁹. Ipa qdē que suscipiūt i suscipiente et diminui et crescere assertūt. Alij aut̄ f3 virtutib⁹ eorum suscipiūt diminutionem et augmentationem.

Le. XV.

Ostqz in precedentib⁹ determinauit auctor tam de antepncipis qd et de ipsi sex pncipis: nūc vltimo accedit ad dōcēmānūdū de quodā postpncipio. s. de magis et minus qd diversis ppterit pncipis: sic ex superioribus appet. Circa hec aut̄ auctor tria facit. qd p̄mo recitat de hoc op̄iones alioz. z: pseḡ eaz reprobationē ibi. Nō igit. z: demagis et minus pseḡ f3 opinionē suā ibi. O⁹ iḡ alia. proponit ḡ in p̄p p̄ tripli fin tres opinioēs diuersas contingit dici aliud cū magis et min⁹. Nā qdā dicunt ḡ accētia suscipiūt magis et min⁹ pp cōremētū et diminutiōne subo. Alij vno dicunt qd ipamēt accētia qd substātia suscipiūt recipiūt augmentū et diminutionē: et sic suscipiūt magis et minus. sed tert⁹ ponit qd magis et minus dō in accētib⁹ pp vtrūqz. s. pp cōremētū et decremētū subo. qdē tñ p̄tū.

Similis aut̄ et neqz fin paruitatem.

Tertia aut̄ rō pōt ibi. Ampli⁹ aut̄ et margarita. qd talē est. qd p̄p cōremētū et decremētū: aut̄ si pp magnitudinē et puitatē subo. accidentia dicūtū intensa et remissa in illo subiecto erunt accētia magis intensam quo erit plus de magnitudine. sed h⁹ est falsū: qd videm⁹ qd margarita dō albiōrē et equo falsū est. Relinq⁹ ḡ nihil fin subiecti magnitudinē cū apli⁹ vñ cū min⁹ dici.

Similis aut̄ et neqz fin paruitatem.

Aprimis itaqz ichoantes que eoz rata sit et firma sententia manifestabim⁹. Sigs aut̄ primam et scđaz destrurit vtiqz et tertij: que ex vtrūqz efficitur cōsūtione.

Secondū cū dicit. Aprimis itaqz declarat ordinē reprobandi has opiniones dicēs: qd incipiētēs a p̄mis sūt a prius positis opinionib⁹: ostēdam⁹ qd sententia sit firma et rata de magis et min⁹. Quia vno op̄io non ponit aliud nisi qd p̄tū op̄io et scđa: iccirco si p̄ma et z: op̄io destruant erit destructa cōtinuo et z:.

Non igitur scđm suscipiētū ipo cōremētū vel decremētū cū magis et cū min⁹ aliqz vocātur. Nulla. n. rō obūta erit dicēti hoiez qdēmātial et substātiam et cetera filia cū magis et cū min⁹ dici: cōcedētib⁹ nobis scđm subiecti itēsōne et remissionē qd cū magis et min⁹ dici.

Dicende cū dicit. Non igit. psequeſ h̄bi reprobationē. z: p̄mo reprobat p̄ma opinionem trib⁹ rōneb⁹: quaz p̄ma talis ē si ipo cōremētū subi est qd ponit itēsōne accētia. tēus decremētū ē qd ponit remissionē: tēus rōne eius substātia subiecta erit cū magis et min⁹. Nā rōnable vñ: vt si cōremētū ponit itēsōne: cius itēsōne ponat cui⁹ est cōremētū. et similis si decremētū ponit remissionē: cius remissionē ponat cui⁹ ē decremētū. sed substātiam subiecta vnu p̄tū hoiez et alia inconvētēs est dici cū magis et minus. qdēt̄ inconvētēs ē opinio qd ait: qd p̄p cōremētū et decremētū subo. accētia dōr cū magis et min⁹.

Ampli⁹ aut̄ equ⁹ qdē augmentū et diminutio nis motū sustinet frequētē. Dicit aut̄ lapis maiori⁹ minor⁹ lapide quodā: qd nūqz neqz itēsōne neqz remissionē passus ē. Adōns ēt̄ alio mōtē mōrē dōr: cū neuter crescere et decrecere. **S**ecunda rō ponit ibi. Ampli⁹ aut̄ equis. et est talis. mōs vñ cē qd majoritatis et minoritatis subo. sit cā ipo. vñ cē qdē etiā toti⁹ et suaz p̄tū nālē accētis. Et eodē mō

Si p appositionē partis ad ptem qua itur ad cremenū fiat
remissio ptiū:fict statis fortificatio et itensio virtutis. et hoc
ē qd dicit simplici i cōmēto sup libruz de celo et mundo.
Quis de foris suspenies qualitas et minori qsiq magni-
tudine validior sit:tū qd ē fīn nām pportionem hz ad ma-
gnitudinē. Nō pot aut ex h̄c ocludi qd ipm subi intēdit
qz nō dico qd ipm cremenū subi sit intēsto:sed dico qd ad
ipm sef̄ intēsto a suo accidēte nāli qd natū ē intēdi.s̄z
suba subi nō ē nata intēdi et remitti:et id pp ipm non susci-
pit magis et min.

Cmplius autem nequam sim ea que iſcuntur. Si n. quidem sim magnitudinem albedinis vel alicuius ceterorum accidentium aliquid dicitur albi⁹ altero: vel sibi paritate min⁹ albū: vel quomodolibet³ aliter: utique et magis albus et equus vel hoc: vel quodlibet³ aliud aīal albi⁹ margarita dicetur. Etenim maior albedinis qualitas equo accedit quam margarite.

Cdeinde cū dicit. Ampli⁹ aut̄ reprobat sedam opinionē q̄ dicit q̄ accidentia dicunt̄ cū magis ⁊ min⁹ pp suūmet eremētū atq; decremētū. ad quā opinione reprobandaz ip̄e iducit duas rōnes: quaz p̄ma talis ē. si acc̄ns dicit̄ cū magis ⁊ min⁹ pp eremētū ⁊ decremētū extensiōis sue: d̄ illo cū magis sp̄ pdicab̄s i quoniam orē extensiōes b̄z. s̄ hoc videim⁹ eē falsū: q̄ albedo maiorē extensiōes b̄z in hoīe vel in equo: q̄ habeat in margarita: t̄ n̄i margarita est albior vtrōq; ip̄oꝝ. falsū est q̄ q̄ accidentia dicant̄ cū magis ⁊ min⁹ pp eremētū ⁊ decremētū extensiōis sue.

CAmpli⁹ aut̄ minus ⁊ minus alterum altero dicitur: nō s̄m subiecti neq; accidentis eremētū vel decremētū. quoniam aut̄ nō s̄m subiecti eremētū vel magnitudinē aliquid paruius aliquo dicatur: manifestum est: nec quoq; s̄m ampliorez ip̄iū acc̄ns quātitatē. Et enī quātitatis vltra subiectū nō p̄t. Terminus enī quātitatis corpus ē. paruitas aut̄z quātitati supponit: quare vltra paruitas quidē subiectū paruitas ip̄a nō porrigitur. Quanto ergo subiectum parui⁹ efficitur tāto ⁊ paruitatis quātitas minoratur. Datet itaq; nihil s̄m magis ⁊ min⁹ predicari neq; s̄z augmētū solū vel diminutiōez subiecti vel accidentis: quare neq; secundum vtraq;

CSecunda rō ponit ibi. Amplius. q̄ talis ē. cremen̄tū t de-
crementū accidētis ē pp̄ cremen̄tum t decremen̄tū subi.
siḡ accīs dicit cū magis t min̄ pp̄ cremen̄tū t decremen̄-
tū subi. oportebit ēt q̄ dicat mai⁹ t pui⁹. i. itēsuis t remis-
suis pp̄ cremen̄tū t decremen̄tū subi. sed iā manifestū ē q̄
nō dicit vnū accīs pui⁹ aut remissi⁹ alio pp̄ cremen̄tū vel
magnitudinē subi. ḡnec ēt pp̄ ap̄iorē sui ipi⁹ q̄titatē. i. ex-
tēsionē dices cū magis t min⁹. Q̄ at cremen̄tū t decremen̄-
tū accidentis sequatur cremen̄tum t decremen̄tum
subi. satis p̄. videm⁹. n. q̄ q̄titas ipi⁹ accītis vltra suum
subi. prendi nō pōt nec extendi. sed termin⁹ q̄titatis. i.
extēsionis ipi⁹ accītis est corp⁹ ei subim⁹. q̄r̄ puitas corpo-
ris subi supponitur q̄titati⁹. i. extēsioni ipi⁹ accītis. q̄r̄
vtra subi nō porrigitur. i. n̄ extēdīr̄ puitas. i. magnitudo
accītis. vñ q̄sto subi pui⁹ efficī tāto plus miora q̄titas
puitatis. i. extēsionis ipi⁹ accītis. p̄ itaq̄ q̄ nihil q̄ cū ma-

gis et min' pp creſtū et decremētū accēdit. t p. 218 nec
pp cremetū et decremētū vtriusq.

Queratur *iḡt t̄ hic vt̄ sustineri possit vlo mōg
acc̄is pp suū cremen̄tu atq̄ decremetu
possit dicic̄ magis t̄ cū min⁹. v̄.n. q̄ sic: q̄ magis albū
dicit excessu i albedine: sed excessus v̄ seḡ cremen̄tu et⁹
cū⁹ ē cremen̄tu. ḡ magis albū seḡtur t̄ dī pp cremen̄tu
acc̄is: q̄d ē albedo. Ad istā q̄stionē ē dō⁹ q̄ i acc̄ite
q̄d ē natum extendi cu subo p̄t attēdi duplex q̄stitas: t̄
p̄tis duplex cremen̄tu. Nā i ipo attendis q̄stitas extēsōis:
t̄ q̄stitas pfectiōis. Si ḡ loquamur de q̄stitate extēsōis:
dicere o3 q̄ acc̄is nō dicat cū magis pp suū cremen̄tu:
aut pp excessum i q̄stitate sue extēsōis. q̄r sicut dicit au-
tor in lr̄a: videm⁹ q̄ albedo h̄z maiore extēsōne in eq̄
q̄ in margarita. tñ ecōuerso ipa margarita dicit albior
q̄ equis. sed si loquamur de q̄stitate pfectiōis: dicere t̄
o3 q̄ acc̄is dicitur cū magis pp cremen̄tu vel excessu in
q̄stitate pfectiōis sue. Non v̄ t̄.n. itelligibile q̄ alio di-
cat v̄ magis albū: t̄ non habeat albedinē pfectiōre. cum
poti⁹ p̄ hoc ipm q̄ accedit ad altiore⁹ t̄ pfectiōrem gradū
albedinis: o3 q̄ dic at̄ magis albū: vñ p̄z q̄ fm hunc mo-
dum dī conuenienter q̄ acc̄ita dicunt cū magis t̄ min⁹
pp cremen̄tu t̄ decremetu: n̄ qdē extēsōis s̄ pfectiōis sue.
Cōporeret igit̄ alia iuenire q̄ h̄z magis t̄ mi-
nus dicant. h̄moi vero sit ea q̄ i voce sit: cos
q̄ i subo adueniuit. neq̄ h̄z subi mobilis cremen-
ti v̄l diminutionē. H̄z qm̄ eoz q̄ sit i voce in
positiōi ppinq̄ora sit v̄l remotiora. de his n.
cū magis dñr q̄ primiora sit ei q̄ i voce ē ipo-
sitiōi: cū min⁹ vero de his q̄ remotiora existit
vt albū dī i quo est pura albedo. Quanto igit̄
qs ad ipositionē vocis accedēs puriori sicut
albedine: rāto t̄ cādidiō assignabili. Et pū
dī qdē qd̄ alijs p̄paratū a stature qdē dimini-
tiōe t̄ q̄stitate viciſ. Quicqd igit̄ ē qd̄ i q̄stita-
tis mensura supat id cōtinuo paruius pronū-
ciatur. Similiter t̄ de alijs. Le. XVI.*

Reprobatis opinionib^z alioz de magis
min^z: nunc i parte ista ponit s^r aucto^r
opinionem suā. Et circa hoc sic pedit
q^r primo ip^e de B ponit et manifestat opi-
nionem suā. 2° eo euz dicit. Dubitabit,
mouet et solvit questionē quādam circa
determinata. Proponit igitur i pma pre-
q^r ex quo dicta ab alijs de magis et minus nō sūt cōuenie-
tia: vt ostensum est: o^r invenire alia q^r dicantur cum ma-
gis et cū minus. Que vo hec sunt ip^e exponit: dices: q^r sunt
qdā de nūero eoz significato^r q^r sunt i voce sicut i signo:
et adueniūt subo pexistenti: cuiusmodi sūt ipa acciūta. Cā
aut q^r vlr dicuntur cum magis et minus: nō est cremen-
tum vel decremetum subi mobilis. i. alterabilis p ipa. 3
q^r sunt primiora impositioni eoz q^r sunt in voce sicut in
signo: vltiā q^r sūt remotiora ab ipa tali ipositiōe. sumit
aut hic impositionis vocis p ipa forma rei a qua vox vel no-
mē sponitur. De his n. denominatis a forma illa dicunt
cum magis q^r primiora sunt ei impositioni q^r est in voce.
i. ipi forme a qua fit impositionis vocis vlt nominis. De eisdē
vo dicūt cū min^z illa q^r silit magis remota pfectio et
puritate eiusdē forme. qdē ip^e i exēp^r declarat: videm
enim q^r album dicit id in quo est pura albedo. B autem
nō ē itelligen^z: q^r sī nō possit dici albū id i quo nō ē albedi
sua puritate pfecta: q^r videm^z q^r min^z albū d^r qdē albū:

enī nō ēl̄ ip̄o albedo oīno pura: qn̄ poti⁹ i eo albedo ē de-
clinās aliquālē ad nigred: nē: sed illud dicit⁹ p̄iāto: qz̄ al-
bum nō denomināt nīsi pure ⁊ simplr a forma q̄ ē albe-
do ⁊ non denomināt albū a nigredine: nec a quaicūq; alia
no quē trāsgredi nō licet. i. qz̄ impositio noīis enīflz fulbe
specifice fit a gradu specifico indiuisibili q̄ vbi cting⁹ pos-
nitur: ponit tot⁹ simul ⁊ a quoicūq; aufertur: aufertur to-
tus simul pp suā indiuisibilitatē.

Cadditur autem *t* de accidentib quod busda quod sine magis *t* minus dicunts: vt quod rágulus *t* triágulus *t* filia. Non. n. magis quod rágulū vnsus altero dicimus. Lecitigit autem hoc: qui aliquid substitutum designatione accipit. *t*. n. quod rágulus quod itas non

Cupatur: et corpus quadrangularitatem dicit.
CDeinde cum dicit. Additur. mouet dubitationem eadēz quod
quibusdā accidētib⁹. et p̄mo ponit eā dicens quod addis dubita-
tio de quibusdā accidētib⁹. scilicet de triangulo quadrangulari
et similib⁹. quod nō dicuntur cum magis et min⁹. Secundo cum dicit
Lontingit autem. soluit dictam dubitationem. et circa h[ab]et 3° facit.
quod p̄mo ponit solutionem suam. 2° manifestat in filii ibi. Quēadmodū in suplativis. 23° probat quod dā in suis solutionib⁹ supponit
rū ibi. Pōsc. n. Assignat autē duplēcē rōnē quare predicta ac-
cidētia nō oīrū cum magis et cum min⁹. Quaz p̄ma ē. quod quadrangu-
lus triangulus et filia accipiunt. i.e. sūstut in quodā designatio-

Sed antea accedam ad expositionem sequentium quae-
mus quae plus contingit h[ab]et in una formâ q[uod] scilicet ali-
am videt. n. q[uod] debeat equaliter attendi finis o[mn]is accidentales
formas q[uod] de eis vult dicuntur; q[uod] sunt simplices in entia. q[uod] q[uod]
r[es] finis una ex parte attenditur magis et minus; eadem ratione de-
bet attendi finis alia. **A**d istam distinctionem evidenter atten-
ne subiectum. sicut n. figura quodam designationes quantitatis in subiecto.
vñ sic subiectum non suscipit magis et minus; ita nec ipsa. Quod autem im-
portet designationem patet quod q[uod] quadratus est quantitas ita
designata et corporis quantitate ita designata h[ab]endo; q[uod] quadratus
est. Quid autem q[uod] quadratus est quantitas quod non addit[er] re supra quanti-
tatem sed solu[m] quādā ei[us] designationem.

Cel eadem q̄ in superiorib⁹ ē rō hoc vetat: qm̄ ē hm̄oi ipositiō i termio facta: vltra quez trāsgredi nō licet: quēadmodū i suplatiuis. Et .n. albissim⁹ t nigerrim⁹: t hm̄oi sine magis t min⁹ sūr: eo q̄ hm̄oi ipo sitio ī termio ē: vltra quē porrigi impossibile ē.

Quedam non potest tolli nisi tota simul. et h[ic] tales formas non attendit magis et minus. sicut etiam quidam alie forme: qui in suo gradu specifico non habet indivisiabilitatem sed latitudinem non quidam latitudine extensisio[n]is h[ic] latitudine puritas et perfectio[n]is. r[es]one cuius contingit ut non necesse statim cum afferatur a subo aliqd ipsi auferatur totum. sicut per ipsum in calore. Non enim statim cum a calido tollitur aliqd de calore tollitur ab ipso tantum specifica calor[is]. et proprie[te]ta penes tales formas non attendit magis et minus. **D**icendum est ergo ad argumentum quod quis ois forma accidentalis dicatur esse simplex in essentiia propria sua entia non est composta ex materia et forma: h[ic] tamen non obstante aliquo eay in suo gradu specifico habet indivisiabilitatem et latitudinem non habet. Si autem contra hoc in iste per ipsum quod dicit in se penes ipsum non attendit magis et minus.

Consibile. n. si cōtingat nullū seq̄ ipo sc̄: q̄ propter z si oēs p̄iūcti cōponant nullaz facint magnitudinem: quoniā punctus pun cōpositus nihil aguet.

Cdeide cū dīc. pole.n. pbat id qđ suppo suit l suis sole
nib. dixerat.n. q ipole ē trāsgreditere⁹ l q fit ipo pdictoz
Qđ cōgita pbar poli posito i ec nullū seaf frak. & si nō ē

Deinde cū dicit. Dubitabit aut̄ mouet quādā dubitatiōē circa determinata. et p̄mo mouet eā et soluit. z° vō ici dēter assignat modū verū et veram cām ḡnatiōis et corrup̄tiōis. ibi. Est at̄ ḡnatio. Circa p̄q̄ duo facit qz p̄mo mouer dubitationē de substātys. z° vō mouet eā de ḡbusdā accītib⁹. ibi. Addit⁹. P̄dit at̄ p̄ dubitationē de subys. o. q̄ dubitatis q̄re accītia dñr̄ cūz magis et min⁹. et sube cū magis et min⁹ s̄ vñr. z° cū dīc. Hoc at̄ x̄igit. soluit illā dubitationē. vñcē q̄ B̄ ideo ē q̄ ip̄ositio subaz̄ ē facta in termini/

Prologue

Sessent idiusibilia diverse rōis variarēt speciē. idiusibilia autē eiusdē rōnis oia ponunt eundē gradū pfectiōis. et ppterēa quēadmodū si oia puncta sponant non faciunt magnitudinē. qz punct⁹ directe supra punctū positus nihil auget: sic etiā si oia illa idiusibilia eiusdem rōnis cōfungantur: non facient alteratioem gradum pfectionis quēadmodū quoctung⁹ aie rōnales ponant i codē nō ponent nisi vnu gradū pfectiōis: et quoctung⁹ anguli figura pponant i codē truncō nō faciēt nisi vnu pictum.

CEST autem genitio simplex et corruptio non in congregatio vel segregatio atomorum; sed quoniam transmutatur ex aere specificatio in hoc totius. In subiecto vero duo sunt: quorum unum hoc quod est species est rationes; hoc autem secundum suam naturam. Quoniam quod est in his duobus est transmutatio; genitio erit tunc et corruptio simplex est ratione veritate. Dicitur autem genitari simpliciter in his magis hoc aliud et species est terra.

Deinde cū dicit. Est aut̄ q̄ fecerat mētōnē de aggrega-
tionē & segregationē in diuisibiliū: ne aliquis crederet:
sicut gdā crediderūt: illā aggregationē & segregationem
ē ḡnationē & corruptionē: remouet icidēter hūc errore
& p̄mo ostendit quomodo fiat generatio & corruptio sub-
stantiæ: dicēs q̄ generatio & corruptio simplex. i. ḡnatio
& corruptio substātie. non sit p̄ aggregationē & segregatio-
nē idiusibiliū: sicut gdā posuerūt. s̄ sit p̄ trāsmutationes
ex uno toto specificato i aliō totū. Ad cui⁹ declarationēz
subiungit q̄ i subo. i. i. idiusculo qd̄ ḡnati & corrupti sūt duo
i. forma & mā. & forma ē sp̄es. i. ponit i sp̄e p̄ sua rōne: qz
ip̄a ē q̄ pficit sp̄em. s̄ mā ē sp̄es. i. ponit i sp̄e fm nām. i. f̄z
formā: qz for⁹ ē q̄ dat mā pfectiōnē speciei. qñ fit ergo
trāsmutatio i forma substāriali & mā: tūc fit fz veritatez
ḡnatio & corruptio. vixputa qñ tollit forma lapidis: & trās-
figurat ei⁹ mā ab cē lapidis ialiud esse: tūc corrumpeatur
ei⁹ materia ab esse lapidis: & generat aliud. & i substātis
tūc p̄cipue dī fieri generatio simp̄lē: qñ ḡnati substantia
magis pfecta: sicut ignis q̄ ē magis b̄ aligd & sp̄es. i. q̄ est
formalior & pfectior q̄ terra.

Conclusio hō corruptio ē: hō īmusic⁹ ḡnāt⁹ ē:
hō at̄ manet idē. Siqdē igit̄ ī his nō cēt passio
bz se musica t̄ īmusica: hui⁹ qdem ḡnatio cēt
bm̄oi at̄ corruptio: Ideo huūsm̄oi qdē hoīs
passiones. hoīs aut̄ musici t̄ īmusici ḡnatio q̄
dā ē t̄ corruptio: nūc at̄ hoīs hec manētis pal
sio musica t̄ īmusica. Iōqz alteratio talū ē.
C Secundo cū dicit. Musicus homo. ostendit quō fiat
ḡnatio accidentiū q̄ ē ḡnatio qdā. I. bz gd. t̄ vult dicere q̄
cū ḡnāt⁹ t̄ corrūpunt accentia: subī nō trāslūtaſ ī esse
suo. sicut cū hō music⁹ pdit musicā corrūpt⁹ hō music⁹
in q̄tū music⁹: t̄ ḡnāt⁹. I. fit īmusicus: sed hō manet idem ī
suo cē. Qd̄ qd̄ ideo contingit: qz musica t̄ īmusica nō sunt
substātia p̄cipia: sed sunt accidētales hoīs passiones.
Si aut̄ non cēnt passiones tūc vere p̄ ablationē t̄ aduentū
ipso fieri generatio vnī t̄ corruptio alteri: qz wo ipis
mutatis manet vnū ī suo esse: dicere oꝝ q̄ sint extrinſece
passiones hoīs: t̄ q̄ ipso ablationē t̄ aduentū fiat tūc ḡnā
tio t̄ corruptio qdā: qz nō ḡnāt⁹ t̄ corrūpt⁹ hō simplr bz so
lū bz gd. vtputa īq̄tū music⁹ yl̄music⁹. bz hō penes talia
alterat accentiaſ. sic itaqz generatio t̄ corruptio acciden
tiū fit absq; eo q̄ subī mutat̄ in suo cē.

CEST ÁT BYLE MARIE QDÉ PPRIE SUBJECTU GRATI
ONIS ET CORRUPTIÓIS SUSCEPTIBILE.

¶ Aeadimodus

dicit aristó. i^z de celo
et mundo. videt optimè
qdē hñti existere qd bñ
sine actione. ppingissi-
mo aut p patua et vna-
bis vog logl p plures.
quēadmodū subdit sta-
tim in corpore. hoc qui
dez n° exercitatiū bene
brecōtingit. b aut mo-
dicum dæbulās. b vo-
cursu indiget. et lucta et
pugna. Itex aut alteri n° q̄tūcūqz laborāt b vtig ad-
hoc existit bonuz; s; alterū aliquid. Et hunc ordinē mani-
feste in ipis itellectib⁹ inuenim⁹. Lū enim verū sit bonū
intellectus. ē dare in ordine itellectui aliquē tā supīmuz
qd sine vlla actione ab eē differentiū cōphendit oēm pfe-
ctissime veritatē qualis est intellect⁹ p̄me cause. Nō enī
p actionē mediā i veritatē duenit p̄ma cā. s; b̄z cēntialr
p se ipam; qz sua cēntia est ipa veritas. Est ēt dare alium
itellectū isto inferiorem; q i veritatē nō duenit sine me-
dia actione. Nō tñ ad hoc indiget multitudine actionis

In li. peribermniae

sed enītē actionē assequit̄ vītate: qualis ē itellec̄t̄ substā-
tiāz se patet post cām p̄nam. q̄ p̄ simplicē apprechenſio-
nē cognoscit̄ et intelligit̄ veritatem. Damus etiam adhuc
alium itellec̄t̄ qui indiger, ppter debilitatē sui luminis
plurim⁹ actionib⁹ ad intelligentiā veritatis: qualis ē in-
tellect⁹ humanus q̄ in tota nā itellec̄t̄ualī infimū gradus
tenet. vii ad hoc vt plene itelligat veritatem nō sufficit ei
simplicē apprechenſio rei: s̄ indiger cōp̄ēt̄e & diuīſione app-
rechenſio diuīſu quodā a cognit̄e iī cognit̄e. Et si
m̄ subz iī scia cui⁹ iī ea cōſiderant p̄ se p̄prietates & p̄ncipia.
Necessariū est ḡponere q̄ enūciatio fit p̄p̄xime subm.
in hoc libro. Argumentū aut̄ factū in opp⁹ non valer. nō
enī cē cōſideratū alti⁹ in scia est subm ei⁹: s̄ id cui⁹ ēt pro-
prietates in scia demonstrant̄. In hocvero libro nō cōla-
ran̄ p̄p̄tates ōronis simpli: s̄ soli ōronis q̄ ē enūciatio.
vii enūciatio est in hoc libro alti⁹ cōſideratū: cuius in ipo-
p̄prietates declarent̄. t̄ id ipa est subz ei⁹.

Secundo queram "vtrū scia hui" libri subalterne-
tur scilicet p̄dicamentorum. videſ. n. q̄
sic. qz sic se h̄z subim ad submittit se h̄z scia ad sciam. s. sub
iectu hui⁹ libri subalterna ſub libri p̄dicamentorum. q̄a
enūciatio q̄ eſt subim in hoc libro cōtineſ sub ente rōnis.
ordnabiliti in ḡnē: qd̄ eſt ſub libris p̄dicamentoz. q̄z scia iſta
subalterna illi. Ad iſta q̄onē eſt dicēdū q̄ bec ſcia nō
subalterna ſcie libri p̄dicamentoz. Ad cui⁹ euidentiam ē
cōſiderandū. q̄ ad ſciap subalternationē nō ſoluz regri-
tur q̄ ſubm vni⁹ ſit ſub ſubalteri⁹: ſed eſt oꝝ p̄vna proce-
dat ex p̄ncipis in alia declaratis. Nā ſcia subalterna dīc tātu quia
Ea autē de quib⁹ ſcia subalterna dīc tñi. qz. et nō. ppter qd;
ſunt p̄ncipia ipius. De iſta itaq; p̄ncipis dīc ſcia subalter-
nans dicere ppter qd. qd̄ nō facit niſi demonſtrādo ipa.
et ppter ea dij. q̄ ſcia subalterna pcedit ex p̄ncipis ſ
monstratis in ſcia subalternatē. Iſta autē conditio noſ ſal-
uat in ppofito. qz in libro p̄dicamentoz nō demōſtrant
p̄ncipia libri p̄hermenias: video nō ſubalterna bec ſcia
illi. et ppter ea cū ſcia ſitefecti demōſtrationis: tota vir-

Ante autem accedamus ad exp̄diēm libri oꝝ, aliꝝ dubia discutere, et p̄mo q̄ramus utrū enunciatio sit sub ī hoc libro. vñ. n. q̄ si. qz subz ī libris scie ē consideratū sit ī eis. sed enunciatio nō ita se hz: qz ī B libro consideratur de orone q̄ altior est ī vñor q̄ enunciatio. q̄ enunciatio non est subm ī B libro: s̄z oꝝ. **C**ad istā q̄onē est dicēdū enunciatio est subm huiꝝ libri. Ad cuiꝝ intelligentia scien- tia est q̄ libri cuiuslibz scie distinguuntur fm distinctionē eiꝝ est subm ī scia. Subz autem in logica ut declarauimus p̄porphyriū est ens rōnis. vñ neciū est q̄ fm distinctio- nē rōnis sumat distictio librorū logicę. Hoc atē cēnō serficiens q̄ rōnis sumat distictio librorū logicę. Et si

Let **T**ertio q̄ramus vtrū scia hui⁹ libri ordinetur ad scie ordinatur consideratio habita de vno ad considerationes habitā de alio: qđ dervno ipoꝝ considerat scia pse: t̄d alio considerat in ea non per se: sed rōne alterius. De enunciacione autē nō considerat in logica ratione alteri⁹ titi: s̄ etiam p se. ergo scia de enunciatione que tradit⁹ in hoc libro non ordinat ad sciam de ipsa demonstratione tradit⁹ in libro posterioriꝝ. **C**Ad istam questionem cōsuevit dici q̄ scia hui⁹ libri pro tāto ordinat ad scientiam libri posteriorum: q̄ enunciatio de qua agitur in libro hoc est mālis p demonstrationis: de qua tractat⁹ in libro posterioriꝝ, t̄q̄ scia de parte ordinat ad sciam de toto: ideo dicuntur p scia hui⁹ libri ad sciam libri posterioriꝝ ordinatur. Sed ista positio fundatur super inconvenienti motu. Nā enunciatio non est p demonstrationis nec vllī syloge nisi vt subinduit rationē ppositionis. In hoc autē libro non agit⁹ de enunciatione sub ratione propositionis: sed sub rōne p pria enunciationis. vnde p̄z q̄ non agit⁹ hic de enunciatione vt de pte aliq vlli⁹ sylli: sed potius vt de eo qđ dicit veritatē aut falsitatem absq̄ aliqua probatione eius qđ iuenit⁹: vt supra dixim⁹: in z⁹ opatione rōnis: in q̄ operatione regulatur ipa rō p regulas hic traditas. Non ergo bene dicit⁹ q̄ scia hui⁹ libri idcirco ordinatur ad scias posterioriꝝ: q̄ hic agitur de materiali pte de monstrationis. Considerandum est igit⁹ q̄ scientia huius libri ordinatur

Peribermenia

ad sciam posteriori: nō ppter cām quā illi assignabant: sū duplii alia rōe. Quāp vna ē. qz semp in scia ad cognitionem pfectissimi contenti sub subo eius: ordinat cognitionis min' pfectioz sub illo sub cōtentoz. quēadmodū in metaphysica ad cognitionēz sube sepe q̄ ē ens magis pfecti ordinat cognition tradita de suba māli. q̄ ē ens minus pfectū. Ens aut rōnis reseruat pprissime et pfectissime in ipsa demonstratione: et idcirco scia de enūciatione q̄ heredit: ordinat ad sciam de ipa demōstratione traditā in libro posteriori. **C** Aliā aut rō eiusdē est: qz q̄uis enūciatio fuit p̄a demōstrationis nō quocūq mō: sū subduēdo rōne p̄pōne vel cōclusionis: in p̄pōne tamē et cōclusione reseruat significatio seu positio veri aut falsi. et ideo deseruit scia de enūciatione q̄ est oīo v̄p̄ vel falsi signifcans cognitioni p̄pōnum et cōclusionū ex qbus tota de mōstratio cōstat. Ad ipam etiā sciam veritatis p̄cipue ordinaet demonstratio: cui effectus est scire. et ppter ea conuenienter dictū est q̄ scia hic tradita de enūciatione q̄ est signū veri aut falsi: ordinat ad sciam libri posteriori. Dicendū itaq̄ est ad arguū q̄ consideratio in scia de vno: ordinat ad considerationē de alio: non solū qz de vno nō consideretur nisi rōne alterius: sed potest etiā hoc cōtingere: qz q̄uis vtrūq; sit consideratū in scia rōne sui in forte i vno reseruat perfectioni mō rō subi q̄ i alio. siē x̄igit in p̄posito ut dictū est.

C Incipit textus libri primi peribermenias Aristotelis.

R̄sumum oīo constitutere quid sit nomē et qd sit verbū: postea qd affirmatio et negatio et enūciatio et oratio. Lc. II.

Is ḡomissis accedam h̄ūr ad expōnes libri. diuidit p̄ liber iste i duas ptes. s. i p̄hemū et tractat. z̄ ps̄ ibi. Sūt ḡea q̄ sunt i voce. Dic̄ in p̄pte q̄ p̄ ante sc̄ q̄ accedam ad ea q̄ dicēda sunt d̄ enūciatiō: oīo: q̄stituere. i. diffinire qd sit nomē. et qd verbū: q̄ sit mā enūciatiōis. postea vero accedēdo ad ea q̄ de enūciatiōe sunt dicēda: oīo diffinire qd sit negatio et affirmatio: que sunt enūciationis species: et quid sit ipa enūciatio: et qd etiam sit oratio que est genus enūciatiōis. **C** Notandū est aut q̄ facit Ari. mētione solēde noīe v̄bō: qz ipa sūt p̄incipales ptes oīonis. Nā pnoia sub noīb̄ ḥphendunt p̄ principia cōprehendūtur sub verbis. Alia v̄o siē dīc augustinus et thomas. sunt magis colligationes p̄tū oīonis q̄ ptes: sicut clavi nō sūt ptes nauis: sed sunt potiū p̄tū nauis cōiunctiōes. **C** Itē notandū est q̄ nō facit mentionē de categoricā et hypotheticā enūciationē: sūt deaffirmatōe et negatione: forte ga enūciatio diuidit v̄t vnuocū et v̄t genus i affirmationēz et negationēz: sūt nō i categoricā et hypotheticā enūciationē: qz d̄ ipis nō p̄dicat enūciatio vnuocē: sūt analogice. **C** Notandū est aut q̄ significāter p̄ponit negatōe: affirmatiōe: v̄t daret intelligere q̄ nō est vis q̄ cui p̄ponatur. qz in p̄ticatione enūciatiōis que est genus eoz: nō se habet sūt p̄us et posterius: sed sunt simul.

Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in genīa passionum note: et ea que scribū

tur eorum que sunt in voce: vt quemadmodū nec littere cedem omnibus: sic nec cedem yōces. Quorum autem he primorum note sunt cedem omnibus passiones anime sunt: et quorum he similitudines sunt: res et cedem. de his quidem dictum ē in his que dicta sunt de anima. alteri enim est negocī.

C Deinde cū dicit. Sunt ergo ea posito p̄bemio exequit Ari. tractat. et diuidit i ptes duas: qz p̄mo agit de significatio vōcū. z̄ vō de vōcib⁹ significatiōis determinat ibi. Nomē est vox. Circa p̄mū duo facit. qz p̄mo ostendit vōces nō significare a nā sed ex ipōne. z̄ vō ostendit dīas vōcīs cōplexē et incomplexe in significatio vōcē. Est autē quēadmodū. In p̄ma vō pte itendit salē rationem. Ea supple noīa et v̄ba q̄ sunt in voce sunt note. i. signa earum passionum. i. cōceptionum q̄ sunt in aia: et ea q̄ scribuntur sunt signa eoꝝ q̄ sunt in voce. et sic littere i re nō sunt eedē oībus gentibus: sic et nec earūdē rerum vōces sunt eedē apud oēs: sūt ex eo ꝑ littere nō sunt oībus eedē ostendit ꝑ littere nō sunt a nā sed ex nā institutione. ergo pari rōne ex h̄ ipo ꝑ vōces eorundē nō sunt eedē omnibus: p̄t ꝑ ipo non significant a nā: sūt ex ipōne nostra. Et aut ex h̄ ꝑ ipo nō sunt oīb̄ eedē accipiat ꝑ non sunt a nā: pbat ex opposito: cū dicit. Quoꝝ aut. vbi sīc arguere itēdū. p̄fōnes. i. cōceptiones aie quoꝝ p̄mo. i. quaꝝ p̄maz he. līe et vōces sunt note. i. signa: et res quoꝝ. i. quarū he p̄fōnes sunt similitudines sunt eedē oībus: et h̄ supple iō: q̄ sunt a nā q̄ vno et eodē mō op̄tarur. ergo ab opposito ex hoc ꝑ vōces et līe non sunt eedē oībus: p̄t ꝑ non sunt a natura sed ex nā impositione. Adiungit autē p̄b̄ ꝑ he. b̄ his aie passionibus dictū est in his que dicta sunt de aia: et ideo nūc dimittant: qz sunt alterius negocī. **C** Est autē hic notandū ꝑ Ari. signanter v̄titur hoc mō loquendi de noīe et verbo: vt dicat ea q̄ sunt in voce ad dāndū forte in telligere: ꝑ vox cū sit qd nāle est subim nominis et verbīq; sunt quedā artificialia. sunt enī forme rex artificialium i re nāli sicut in subo. **C** Itē est notadū ꝑ passiones aie dīxit rex similitudines. qz res si cognoscit ab aia nī p̄ aliquā similitudinē: vñ passiones aie vñ q̄s aia cognoscit res sūt enī rex similitudines dīcunt. sūt in nominibus et verbis non attendit vlla rō similitudinis: sūt sola rō similitudinē: vt dicit thomas. sicut etiā cōtingit in multis signis alijs: videm̄ enī ꝑ tuba nullā h̄ similitudinē bellī: tū rōne institutionis dī belli signum esse.

Ad maiore aut dictoꝝ evidentiā dīcūtiam questioꝝ oīiq̄s. et p̄mo q̄ramus. v̄t significatio sit forma dīctionis. v̄t. n. ꝑ sic. qz rei dīffō sumitur a forma: sed in dīfinitione oīq̄ dīctionū v̄tōcū significatiōis ponitur significatio: et significatio ē forma dīctionis. **C** Ad istam qd nem dicunt qdām ꝑ et ponentes significatio ē ē forma dīctionis: et ponentes ꝑ significatio nō est dīctionis forma male dicunt. Nā ponentes significatio ē ē dīctionis forma: ideo fīm istos dicunt male: qz affirmant totū debētes affirmare p̄tē: sed ponentes ꝑ signiō nō sūt forma dīctionis: ideo fīm eos male dicunt: qz debētes negare p̄tē negant totū. Dicunt igitur ipſi ꝑ duplēcē significatiōis est at tendere in voce. vna qdēm aduentiā quā h̄ appellatio istituentis: et alia nālem quā h̄ de sua nā: sūt enīte et hoc ipo ꝑ cum imaginatione aliqua p̄fertur. Prima ꝑ significatio non est fīm istos forma dīctionis nī fīm aduentiā et accentualis: sūt significatio sc̄da est fīm eos essentialis forma eius. H̄ ista positio nullō modo p̄tē stare. primo qdēm: qz cū nos q̄ramus de forma dīctionis isti respōdet

Primus

de forma vōcē: ac si forma p̄pria vōcē ē p̄pria forma dīctionis. qz est manifeste falsū: qz tunc oportet oēs vōcē esse dīctionē: qz est falsū. **C** Sc̄do autē nō p̄tē stare hec positiō: qz dato ꝑ q̄rerem̄ de forma vōcē: adhuc nō deberet ponit vel significatio vel aliō gd differēta a vōcē: forma vōcē. cū ū rō est: quia vox ipsa de sua eēntia ēqdā simplex forma: forma aut simplicis nō est forma alia. Nā cū contingat vna formā substerni alterīnō tū vna eaz̄ et forma alterī: nī vel accītāl vel p̄accīdēs. nō ergo oīz p̄ponit ꝑ significatio sit eēntial forma vōcē: quātūcū detur ꝑ aliō significatio nālē et isegabili comitēt vōcē. **C** Repudiata igit̄ hac opīone: dicēdū ē ꝑ forma dīctōis ponit magis auētēre eis rō significandi: ꝑ significatio. Luius rō est: qz significatio non est alius: qz quedā rep̄sentatio. Uidem̄ autē discurrendo p̄ oīa: ꝑ forma rep̄tā tū nō est ipa rep̄tatio: sed magis est eius forma p̄cipiū trō rep̄tāndi. ꝑ et significatio nō oīz p̄ponit forma dīctionis: sūt forma eiō p̄ponit ꝑ rō significādi. Attēdēdū est tū ꝑ ipso vōcē nō vides im̄pī aliō ab intellectu qz possit p̄ponit rō significādi: sūt solū vides ab ipo istiū voluntarie ad significāndū aliō. Nam si ei imponeretur aliud qdēr rō significādi: ad quā significatio sequeret: qz quis tūcālē rōne haberet dictio ad placitū: forte tū ꝑ hac rōne plū posita: h̄ret nō ad placitū: sūt de neccitate certam significatio. Oportet igit̄ ivestigare an ista rō significādi si dīctione aliō dīversū a significādō: vel sit idē secum. qz tū ivestigare ad p̄tē nō curamus: nam si aliō dīversū est: tunc simplēz dīcere ꝑ significatio non ē forma dīctionis. sūt rō significādi. si autē in dīctione nō est rō significāndū aliō dīversū a significatio: dicere ēt oīz ꝑ forma dīctionis nō est significatio: vt significatio: sūt significādi rō. **C** Dicēdū est igit̄ ad arguū: ꝑ significatiōis qz ponit in diffōne dīctionū nō dat magis intelligere ibi significatiōis: ꝑ rōne significāndū.

C Est autē quēadmodū in anima aliquo tiens quidem intellectus sine vero et falso: ali quotiens autē cum iam necessē est horum alterū incēs: sic etiam in vōcē: circa compositionem enim et divisionem est veritas fītāsq̄ **Lectio. III.** Ostquā posuit p̄b̄ et declarauit q̄litātē significatio vōcē: in hac parte agit de dīversitate q̄ accēdit in talium vōcū si gnificatiōe: et circa hoc duo facit: qz p̄mo ponit dīctō: am. z̄ manifestat eaz̄ ibi. Circa p̄pōnem et divisionem. Circa p̄mū est cōsiderādū ꝑ vōcē: vt predictū est: sunt signa cōceptionum anime: et qz signa debēt ēē conformia signatis: neccē est ex dīversitate q̄ est circa cōceptiones anime: contingenre dīversitatē in significatio vōcū. et iō dicit Ari. in p̄ma pte: ꝑ sicut in aia est aliō intellectus si ne veritate et falsitate: et aliō neccē est alterū eoz̄. s. v̄p̄ et falsū iesse intellectui: sic et oīz cēi vōcē q̄ est signū intellectus. **C** Deinde cū dicit. Circa cōpōnem manifestat assignatā differentiam. et p̄mo quantū ad id quod dīcerat de intellectu. z̄ quantū ad id quod dīcerat de vōcib⁹ ibi. Non mina igit̄ et verba. Dicit ergo in prima parte ꝑ veritas et falsitas intellectus est circa p̄pōnē et divisionē. **C** Ubi notandū est q̄ est duplex operatio intellectus quantum spectat ad presens. vna qdēz q̄ consiliti in simplici appre hensione rei: talia que consiliti in compositione et divisione. Ex q̄ ergo dīxit primo Arist. ꝑ intellectus ē quādōq̄ si ne vero et falso: et quādōq̄ est neccē cum altero istorum: et postea dīxit ꝑ veritas et falsitas est in compositione et divisione dedit intelligere ꝑ intellectus simplex ē sine vōce et falso. **C** Nomina igit̄ ipsa et verba consumilia sunt sine compositione et divisione intellectui: vt est homo vel album quando non additūt aliquid: neqz enim adhuc verum vel falso est. **C** Deinde cum dicit. Nomina igit̄ et verba. qd̄ manife stauit circa intellectum: hoc nūc declarat circa vōcēs. et circa hoc duo facit: qz primo manifestat p̄positū. z̄ pbat id per signum ibi. Unus autē signum. Concludit igit̄ i p̄ma parte ꝑ noīa et verbā per se dicta sunt similia intellectui qui est sine compositione et divisione: ita supple ꝑ noī significāt verum neqz falso. sicut homo vel album qz non additūt aliquid est simile intellectui simplici: qz non est adhuc verum vel falso in tali voce simplici: sicut neqz in simplici intellectu. **C** Ubi notandum est sicut dicit thomas q̄ non est instantia de eo qui per ynicum nomē

Peribermenias

respondeat verum ad factam interrogationem. ut cu[m] queritur. qd natat in mari. alius responderet. p[ro]ficiens. qd intelligitur verbū qd fuit in interrogatio[n]e positū. Non est etiā i[n]stātia de verbis p[ro]mīne et se[nt]e p[ro]fōne: et de vbo excepte actionis: qd h[ic] intelligit determinatus no[n]atiuus. vñ est ibi compō implicita[re] nō explicita.

CQuins autem signum hoc est. h[ic] rōce[re]nus significat aliquid: sed qd non d[icitur] veru[m] vel falsum sit: si non vel esse vel non esse addatur vñ simpliciter vel secundum tempus.

CDeinde cū dicit. Huius aut signu[m] qd dixit manifestat per signu[m]: dicens: qd signu[m] huius qd dictu[m] est solu[m] nomē vñ solu[m] verbū nō significare veru[m] nec falsu[m]: est: qd etiā nomē compositu[m]: vñputa h[ic] rōce[re]nus: qd significat aliquid: non tamen significat veru[m] nec falsu[m]: si nō vel cē. i. vbu affirmatiuū: vel nō cē. i. verbū negatiuū addatur: vel simpli. i. t[er]pis p[ro]p[ri]tatis: vel s[ecundu]m t[er]pus supple preteritum aut futurum. **U**n de notandu[m] ē qd id qd nō est actu non h[ic] inq[ui]stū: tale qd sit simpli: sed s[im] qd tantum. qd vero est actu dicens esse sim[pli]citer. qd igit[ur] cē in t[er]pe p[re]senti est cē in actu: sed esse ī tēpore p[re]terito vel futuro nō est actu cē: sed fuisse vel futurū cē: idcirco cē t[er]pis p[ro]p[ri]tatis appellavit esse simpli. Alia vñ appellauit nō simpli: sed s[im] qd t[er]pus cē.

Ad predictorum aut euidentiā q[ua]ramus aliqua: t[er]pis vtrū vtrū sit verum qd veritas et falsitas est tantum in intellectu componente aut diuidente. vide[re] enī qd non: qd dicens in libro. 3° de aia qd intellectu semp est verus: s[ed] talis intellectu nō est intellectus cōponens aut diuidentes: qd iste est ēt qd falsus. est qd intellectus simplex: p[ot] ig[ue] cē veritas nō solu[m] in intellectu cōponente aut diuidente: sed etiam in intellectu simpli.

Ad istam qd nō est dicendu[m]: qd v[er]itas p[ot] dupli accipi: vno qd mō stricte et p[ro]prie: et sic loquendo de intellectu humano ipa veritas nō est in intellectu simpli: sed solum in intellectu cōponente aut diuidente. Lui[r]o ē. qd v[er]itas p[ro]prie accepta ipso[rum] p[er]fectione cognitiōis et iudicii. vñ ibi v[er]e ē vbi cōsiliit p[er]fectio iudicii et cognitionis. p[er]fecta aut cognitiōem nō h[ic] v[er]e intellectu p[er] simplicē app[re]hensionē eius: āmo ī simplici app[re]hensione rei habet solu[m] qdā ei cognitiō cōfusa: et p[er]terea loquendo de intellectu nō: v[er]itas et falsitas nō est ī intellectu simpli: s[ed] in intellectu cōponente aut diuidente. Alio aut mō p[ot] sumi v[er]itas s[im] qd ipso[rum] p[er]fectio[rum] adequationē intellectus ad rem: et hoc modo est v[er]itas in intellectu nostro simpli. nā intellectu nō nullā rem simpli app[re]hendit nisi illam cui spē informat. intellectus autē spē rei informat ipsi rei adequat[ur] cuius spē informat. et p[er]terea talis intellectus dicit cē semp[er] verus. **E**s[et] autē s[ed] rādu[m] qd p[er] tanto dicens cē ista larga et cōdis acceptio veritatis: qd nō accipit s[im] aliqd p[er] p[ri]mū intellectu: sed s[im] cōde sibi et ceteris effectib[us]. est enī hoc ī eis oīb[us] coiter ut efficiet[ur] tunc v[er]e cum imitatur cām suam. sed qd v[er]ū dicens p[er] ordinē ad intellectu: idcirco tūc sumit[ur] veritas proprie cum accipit penes aliqd qd intellectu h[ic] p[er] p[ri]mū et singularē ultra ceteros effecti[bus]. hoc autē nō est aliqd qd iudicium et cognitione p[er]fecta de re cui s[ecundu]m dicitur. et id veritas p[ro]prie sumpta dicit p[er]fectionē iudicii et cognitionis intellectu: et ista: vt dictum est: est ī intellectu componente aut diuidente. sed v[er]itas alio modo sumpta: ē etiā ī intellectu simpli. Et qd hoc p[er] r[ati]o ad argu[re].

Secundo q[ua]ramus vtrū in intellectu diuidente seu in divisione intellectus possit cē veritas. vide[re] enī qd non. qd divisione fit p[er]resolutionē ad simplicia. s[ed] dictu[m] est qd v[er]itas et falsitas nō est in intellectu simpli. ergo non est ī divisione intellectus. **A**d qd dicendu[m] ē

qd de divisione intellectus loqui possum[us] duplicit[er]. vno qd modo scōm se: et alio modo in ordine ad res intellectus. si ergo de divisione intellectu loquamur finit[er] se: sic dicens: qd ipa ē pot[est] compositio qd sit divisione: et non ponit resolutionē ad simplicia app[re]hēs: s[ed] magis ponit ipo[rum] p[er]ceptionē. Lui[r]o declaratio ē. qd tolē divisionē facit intellectu formando sōnem negatiuū. Qis autem negatiuū oratio ponit cōexionē predicati cum subo. vñ p[er] qd divisione intellectus qua intelligit h[ic] non cē hoc: est s[ed] se p[ro]positio: et non ponit resolutionē ad simplicia: sed cōexionem ipo[rum]: et p[er] rea qd quis veritas et falsitas nō sit ī intellectu simplici: esse tamē potest in intellectu diuidente. si autem loquamur de divisione intellectus in ordine ad res intellectas: sic dicens divisione: qd tunc dicitur intellectus facere divisionē ī ap[re]hendit res a se cē divisionis: ita qd vna non sit alia. qd tamen significat veru[m] nec falsu[m]: si nō vel cē. i. vbu affirmatiuū: vel nō cē. i. verbū negatiuū addatur: vel simpli. i. t[er]pis p[ro]p[ri]tatis: vel s[im] qd t[er]pus supple preteritum aut futurum. **U**n de notandu[m] ē qd id qd nō est actu non h[ic] inq[ui]stū: tale qd sit simpli: sed s[im] qd tantum. qd vero est actu dicens esse sim[pli]citer. qd igit[ur] cē in t[er]pe p[re]senti est cē in actu: sed esse ī tēpore p[re]terito vel futuro nō est actu cē: sed fuisse vel futurū cē: idcirco cē t[er]pis p[ro]p[ri]tatis appellavit esse simpli. Alia vñ appellauit nō simpli: sed s[im] qd t[er]pus cē.

Tertio queramus. vtrū veritas sit tamen ī intellectu an etiā ī re. vide[re] enī qd sit etiā ī rebus. qd veritas s[im] qd sach est adequatio rei et intellectus: talis amē adequatio est ī re que adequatur alteri. Contingit autē adequari intellectu etiā ī re ex: sic dicens qd res artificia[li]s adequat[ur] intellectu artificis. qd veritas nō est tamen ī intellectu: sed etiā ī rebus. **A**d ista qd nō est dicendu[m]: qd v[er]itas p[ot] dupli accipi: vno qd mō stricte et p[ro]prie: et sic loquendo de intellectu humano ipa veritas nō est in intellectu simpli: sed solum in intellectu cōponente aut diuidente. Lui[r]o ē. qd v[er]itas p[ro]prie accepta ipso[rum] p[er]fectione cognitiōis et iudicii. vñ ibi v[er]e ē vbi cōsiliit p[er]fectio iudicii et cognitionis. p[er]fecta aut cognitiōem nō h[ic] v[er]e intellectu p[er] simplicē app[re]hensionē eius: āmo ī simplici app[re]hensione rei habet solu[m] qdā ei cognitiō cōfusa: et p[er]terea loquendo de intellectu nō: v[er]itas et falsitas nō est ī intellectu simpli: s[ed] in intellectu cōponente aut diuidente. Alio autē qd sumi v[er]itas s[im] qd ipso[rum] p[er]fectio[rum] adequationē intellectus ad rem: et hoc modo est v[er]itas in intellectu nostro simpli. nā intellectu nō nullā rem simpli app[re]hendit nisi illam cui spē informat. intellectus autē spē rei informat ipsi rei adequat[ur] cuius spē informat. et p[er]terea talis intellectus dicit cē semp[er] verus. **E**s[et] autē s[ed] rādu[m] qd p[er] tanto dicens cē ista larga et cōdis acceptio veritatis: qd nō accipit s[im] aliqd p[er] p[ri]mū intellectu: sed s[im] cōde sibi et ceteris effectib[us]. est enī hoc ī eis oīb[us] coiter ut efficiet[ur] tunc v[er]e cum imitatur cām suam. sed qd v[er]ū dicens p[er] ordinē ad intellectu: idcirco tūc sumit[ur] veritas proprie cum accipit penes aliqd qd intellectu h[ic] p[er] p[ri]mū et singularē ultra ceteros effecti[bus]. hoc autē nō est aliqd qd iudicium et cognitione p[er]fecta de re cui s[ecundu]m dicitur. et id veritas p[ro]prie sumpta dicit p[er]fectionē iudicii et cognitionis intellectu: et ista: vt dictum est: est ī intellectu componente aut diuidente. sed v[er]itas alio modo sumpta: ē etiā ī intellectu simpli. Et qd hoc p[er] r[ati]o ad argu[re].

Dictio in nomine. **O**men ergo est vox significativa ad placitum sine tempore: cuius nulla pars significativa est separata. Le. III. Ost[er]o determinauit Aristoteles de qualitate significationis vocum: nunc accedit ad determinandum de ipsius vocibus significatiuis: et quia in hoc libro ē p[ri]ncipal[is] intentio de enunciatione qd est subz el: et in qualibet scia qd precognoscere principia sibi: ideo determinat p[ro]prio Aristotele de p[ri]ncipis enunciationis. z° agit de ipa enunciatione ibi. Enāciatio vero non omnis. Circa p[er]mū duo facit: qd p[ro]prio declarat p[ri]ncipia materialia enunciationis. z° vero determinat eius p[ri]ncipiū formalē qd ē oīo: qd ē gen[er] enūciatiōis ibi. Oratio ē vox. Circa p[er]mū duo facit: qd p[er] determinatō nō est. z° determinat de vbo ibi. Uerbū ē qd cū significat

Primus

'Ratio autē ordinis est. qd nomē est in enūciatione subiectum: verbū est in ea p[ro]dicatur: subm[anu] aut ē v[er]māle et p[ro]dicatu[m] est formale. mālia vero p[er]supponunt[ur] a formalib[us]: tio p[er] op[er]tū finit[er] ordine agere ad nōis: et postea d[icitur] verbo. In determinādo aut de nōis facit Aristotle. 3° qd p[er] mo[di]on diffōnem nois. z° manifestat eaz ibi. In nōis. n. 23° excludit quedā a nois ibi. Non homo vero. Dicit g[ra]m[atica] p[er] qd nomē est vox significativa ad placitū sine tempore: cuius nulla pars significativa separata. **A**d cuius diffōnitōis intelligentia est notandū: qd vox ponit in diffōne nois. p[er] generē significativa vox ponit ad d[icitur]am vocis non significatiue. s[ed] placitū ibi ponit ad d[icitur]am vocis significantiā nāliter. sine tempore aut ponit ad d[icitur]am verbū qd significat cū t[er]pe. Reliqui vox ponit ibi ad d[icitur]am orationis cuius partes etiā separate significant de significato totius orationis. **I**tē notandū est qd aliud est significare p[er] ipsi[us] placitū ibi ponit ad d[icitur]am vocis significatiue. qd aliud habitudinē t[er]pis mensurantis. et aliud est significare cū tempore. Nā nomē p[ot] significare rem qd est t[er]pis tanq[ue] et res alias: quo mō t[er]pis significant hec nois: dies mensis et similia: s[ed] habitudinē t[er]pis mensurantis significat ad placitum. h[ic] est qd dicit. Scōm vox placitū. s[ed] nō nominē illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullus est nomē significant nāliter. vnde p[er] locu[m] ab oppositis: oīo p[er] sonū ille litteratus qd est nomē non significat nāliter. ergo significat ad placitum. h[ic] est qd dicit. Scōm vox placitū. i. s[ed] nō nominē illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullū nomē significat: sed significat qd p[er] nota. i. qd nominē illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullū nomē significat: sed significat qd p[er] nota. i. qd nominē illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullū est nomē: t[er]pis supple significantiā nāliter.

Scōm vero placitū: quoniā naturaliter nō men nihil est: sed quando fit nota. nā designat et litterati soni; vt ferari quorū nihil ē nomē.

CDeinde cū dicit. Scōm vox placitū. declarat tertia p[er]tulā. et intendit facere talem probationē. Qis vox significativa: aut significat nāliter. aut finit[er] placitū: s[ed] nō nominē significat nāliter. qd ipedclarat p[er] locu[m] ab oppositis: qd vt dicit: illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullus est nomē significant nāliter. vnde p[er] locu[m] ab oppositis: oīo p[er] sonū ille litteratus qd est nomē non significat nāliter. ergo significat ad placitum. h[ic] est qd dicit. Scōm vox placitū. i. s[ed] nō nominē illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullū nomē significat: sed significat qd p[er] nota. i. qd nominē illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullū nomē significat: sed significat qd p[er] nota. i. qd nominē illitterati soni ferap[er] quoq[ue] nihil. i. nullū est nomē: t[er]pis supple significantiā nāliter.

Non homo vero non est nomen. at vero nec positum est nomen quo illud oporteat appellari: nec qd enim omnino aut negatio est: sed significat nō nominē infinitū.

CDeinde cū dicit. Non homo vox. remouet qdām a nois: circa qd tria facit. qd p[er] remouet a noib[us] nomē infinitū. z° remouet obliquū ibi. Latonis autē. Et z° ostendit cōvenire eis positum diffōne nois ibi. Pro vox eius. Dicit g[ra]m[atica] p[er] qd nō homo nō est nomē. qd s[ed] nō nominē significat aliquid: qd nō homo nō ponit significat: sed remouet. Addit autē qd vero est sibi ipso[rum] vocabulū quo oporteat ipsum appellari: nec est oīo aut negatio. i. oratio negativa. sed sibi vocabulū nomē infinitū.

CLatoniā autē vel catoni et quicunq[ue] talia sunt: non sunt nomina: sed casus nominū.

CDeinde cū dicit. Latoniā autē remouet a noib[us] nois obliqua dicens qd catoni et similia et nō nominē sunt nois: sed sūt casus nominū. **U**bi notādū ē qd h[ic] huiusmodi obliquū p[er] tanto nō d[icitur] nois: s[ed] casus nominū: qd nominē illud dicit. p[er] p[ro]p[ri]tate in quo rō nois p[er]cipit et p[er] reservat. h[ic] autē p[er]cipit et reservat ī recto: sed in obliquis intenit[ur] s[ed] qd quandā declinationis originē ī recto cadunt. et id circa magis cōuenienter dicunt[ur] casus nois qd nois.

CRatio autē eius est in alijs quidez eadem: sed differt: quoniā cum est vel sūt vel non est: non dum enim neque aliquis dicit verum neque falsum est: non dum enim neque aliquis dicit verum neque falsum.

CDeinde cū dicit. Rō autē ostēdit predictis conuenire diffōnem nois: dicens qd rō. i. diffō cōsiderat. i. nois est eadē in alijs. s. in infinitis et obliquis: qd assignata diffō cōvenit taz eis qd noib[us] p[er] p[ro]p[ri]tate dicitis: s[ed] taz differt supple rectū ab obliquis ve rum nec falsum est p[er] p[ro]p[ri]tate significatus: sicut se habet catoni est vel nō est: qd nondū aliquid p[er]ferēs v[er]o dicit

Peribermenis

ne menties nisi aliqd addas. s; nomen ver; semp verbo
cōinccit ponit aut ver; aut falsū. ¶ Est aut notandum q;
scilicet infinita et obliqua non sunt, prie nomina sed large: ita etiam
eis non prie sed large cōuenit diffīlio nōis. q; nōmē infinitū
magis remonet significatiū q; ponat: et nōmē obliquū non
significat nisi p; deriuatiōne a recto. ¶ Itez nota ut dicit
tho. q; signāter ponit Ari. exēplū de vīo substatiō dicēs
ipm̄ diūctum obliquū neq; ver; neq; falsū dicere: quia
quādālīa verba sicū ipersonalia diūcta sibi ponuntur
vel f. līsū: ut cū dicit penitet me.

Eld pleniorem autem intelligentiam predicto
rum queramus de aliquibus.
¶ pmo q̄ratur utrum vox possit esse gen⁹ nois. videt enim
q̄ non. qz nullū nāle pōt esse genus pdicatū alicui⁹ artifi-
cialis. vox nūtz est gd nāle t nomē est quid artificiale. ḡ
vox nō pōt esse genus nominis. ¶ Ad istius questionis eni-
dentiā est intelligendū q̄ nō debem⁹ simpli affirmare ne
q̄ simpli negare vocē eē gen⁹ nois. qz intentio ph̄i videt
esse in. 7° metaphice q̄ vox vno mō est genus: t alio mō
non est. nec pōt q̄ dicere q̄ intelligit vocē eē genus submi-
ditionū. nō at gen⁹ pdicatū: qz tota intentio sua ibi ē d̄ ge-
nere pdicat. ita q̄ si volumus bñ saluare intentionē eius
qz teneamus vocē eē vno mō gen⁹ pdicatū nois: t alio
mō esse genus subi: t nō gen⁹ pdicatū. hoc aut̄ quid teneri
possit nō est difficile videre. nā vox pōt acc. pi dñplr. vno
gdē modo vt ponit simpli talē nālem sonū ab aī genera-
tūz: t hoc mō est genus subi nois: t nullo mō genus pdi-
catum. Lūl rō est qz genus pdicatum cum sua sp̄c. prīmet.

Album autumnale consu-

Verbūlī autem enī quid comp-
gnificat tempus: cuius pars ni-
bil extra significat: t̄ est semper
cornū que de altero predicanū
nora. Lc. V.

1

Postq; determinauit Arist. de nomine
hic determinat deverbo, et circa hoc tria
facit: q; pmo diffinit verbū. 2º excludit
quedam a rōne verbi ibi. Non currit at.
et 3º ostēdit cōuenientiaz verbi ad nomē
ibi. Ipsiā qdē fin se. Līcā pīmūz duo fac.
q; primo ponit diffōnem verbi. 2º expo-
nit eam. ibi. Dico autem. Dicit ergo in pma te q; verbū
est qd significat tps cui? ps nihil extra significat: et etsim
per eoz nota que de altero predican. C Ubi notandū
est q ille particule. vox significatiua. ad placitū. aueniat
tam noi qz verbo sed Arist. breuitati studens eas nō ad-
cepit in diffōne verbi relīquēs ipsas itellecti legentis. Il
lam autē particulam quācumq; illa pma significat segrata re-

Secundo queramus. utrum nomen infinitum ponat aliquid. videlicet enim quod sic. quod non homo est nomen infinitum; et tamen aliquis non homo est animal. ergo nomen infinitum ponit aliquid. **¶** Ad istam questionem dicitur

*qdam q̄ nomine infinitū ponit aliquid. aiunt enī q̄ negatio
infinitū adicatur falsitatem.*

mutatio addita speciali noi remouet ei⁹ significatum
spāle; sed nō remouet significatū ei⁹ generale. sicut patet
in eo qd̄ est non homo. talenī negatio addita homini: nō
remouet hoc quod significat nomine animalis: quod est qd̄

generale in significatioē hoīis: sed remouet id speciale titulū.
Vnde homo est homo, et idcirco: ut dicunt: oportet ponere
quod nomen infinitum tollat significatum speciale: et ponat si-
gnificatiū generale. Sed ista positio multo plū appetit rationēis.
Primo quod quod nōmē infinitus, ut dicit hic boetius: de similitudinib[us]
de ente et nō ente, possumus enim dicere quod lapis qui ē ens:
est nō homo: et possumus dicere quod nō ens est nō homo. Sed
aut forset ipole: si nōmē infinitus poneret ex suo significa-

Tertius

actionē p̄ modū cuiusdā rei: t̄ non p̄ modū actionis mēsi-
rate at p̄. s̄ currīt est v̄bū t̄ significat actionē in tpe men-
suratā: q̄ significat cursū nunc cē.

CEt semper ē eorum q̄ de altero p̄dicātur nota
ut eorum q̄ d̄ subiecto vel i subiecto sūt

Deinde cū dīc. Et est sp. determinat aliā p̄tinclā dīcess q̄
q̄bū est semp nota eoz q̄ de altero p̄dicant; q̄ supple actu
p̄dicens: siue s̄nt p̄dicata c̄ntialia siue p̄dicata accidēta-
lia. Et h̄ q̄dīc. Est dīco verbuz nota eoz q̄ p̄dicant s̄icut
eoz q̄ de subo sunt: quo ad p̄dicata c̄ntialia: vel in subo
sunt: quo ad p̄dicata accidētalia. **U**bi notādū ē siē dīc
tho. q̄ v̄bū nō dīs q̄ esse nota eoz q̄ p̄dicant de aliquo: qz
geoz p̄dicat sit significatiū v̄l i: qz tūc oia p̄dicata c̄nt
acciditalia: cū significata v̄boz s̄nt quedā accidētia. s̄z B. p
rato dīc: qz siue p̄diceſ nomē siue p̄diceſ aliud ipm ver
bi est signū q̄ ipa oia p̄dicens eo q̄ rōne xp̄onis ip̄tate
p̄vbi ois p̄dicatio fit v̄bum in actu: siue sit predication:
c̄ntialia siue accidētalia.

Concurrit autem et nolaborat non verbis dico: significat quidem tempus et semper vel aliquo est: differentie at huic non est positum nomine: sed sit infinitum verborum: quam similiter in quolibet est vel quod est vel quod non est.

Coninde cū dicit. Nō currit aut̄ excludit qdā a numero
rbꝝ: p̄ circa b̄ duo fac: qz p̄mo excludit verbū ifinitū. z°
vo excludit vbuz p̄teriti & futuri tps ibi. Sūl̄ aut̄ curreret
velcurrebat. Dicit ḡ in p̄ma pte qz nōcurrir tñ laborat
nō dico vbū: qz nō ponit actionē vel passionē. Sz remouet
sucti large loquēdo hec dñr verba: si ēt dici p̄t qz ratio
verbi large sūpta auenit eis: qz significant tēp̄. eo qz non
solū actio ē in tpe: sz etiā p̄uatio actiōis. & negatio eius p̄t
trahit ad certū tps. sūl̄ retiā de altero semip̄ dñr: qz semp̄ si
iōrone ponunt: nō ponunt nisi ex pte p̄dicati. Sz h̄ic dñe
.d̄m̄ti ab alys: nō est positiū nomē quo appelleat. Sz dica-
tur verbū ifinitū. Et rō quā de hoc ponit ē qz sūl̄ ē i quo-
libet vel qd̄ ē vel qd̄ nō ē. i. ita auenit enti sūl̄ nō enti. & qz
ita ideterminate se hz ad vtrūqz: iō dicit̄ auenit̄ etiā ifinitū
.i. determinatū vbū. p̄z āt ex ista rōne Aristo. qz verbuz
infinitū nibil ponit in tpe significato: sz soluz remouet.
qz ex vi sue significatois poneret aliqd̄ ētis i tpe signifi-
cato nō possz cōuenire nō enti: cui tamen contrarium
dicit hic philosophus.

Similiter at curret vel currebat no ē verbū: sed casus verbi. **D**iffert at a verbo: quoniam hoc quidē presēs tempus significat: illa vero quod cōpleteatur.

Cdeinde cū dicit. **S**ilr āt curret. remouet a numero verbo ybū tuis pteriti vel futuri: dices q̄ silr currat v̄l curabit non sunt verba s̄c causa verbis: et cedū suo mō ver-

rebat non sunt verba; sed causas verbis; quod cadit in modo per
quādā dīruitatōes a verbo p̄ncipialitā quo eritā differunt. qz
qz est vere verbi cōsignificat tps p̄sens. s; illa cōsignificat
id qz p̄s sp̄cilit. a circūstat. qz cōsignificat tps p̄te-
ritu vel futurū qz circūstant tps p̄s. ¶ Dic at; s; sit notā-
da fīm tho. Nam primo notandum est qz signanter dicit
Ari. p̄s tps e nō simpli p̄s; ne intelligat p̄s idinvisibile
qd è p̄ncipiū et finis tps; qz i; instanti nō est mol? nec actio et
passio: quā tñ tps cōsignificat. Quāuis at sine aliq; mutati-
ones subite qz nō mēsurant tpe; s; i; statī; ipse tamē v̄plu-
ritū sūt termi mor? qz mēsurat cū tpe sic ḡnatio ē termi-
nus alteratōis; et illuminatio seḡt motu locatōis; et sic de
alios. ¶ Scđo notādū ē qz ista p̄ tāton nō dūr simpli v̄ba;
qz nō ponūt actōes et passionē simpli; s; fīm qd. simpli at

ponit p verbū tpis p̄tis qd̄ ponit eā i actu. **C**ertio ē
notādū qd̄ cū declinatio verbi variet p̄ modos tpa nume-
ros t psonas: variatio qd̄ fit f3 numerz t psonas nō dicitur
casū verbi: qd̄ tal variatio nō ē ex p̄t actoīs: s̄ ex p̄t sub-
f3 variatio qd̄ ē fin mōs t ppa: respicit ipaz actoēz t idōvtrū
qd̄ cōstituit casus verbi. Nā vba iperatū vel optatiū mo-
di casus dicunt: sic verba p̄teriti tpis v'l futuri: sed verba
idicatiū modi presentis tpis nō dñr casus cuiuscumq; fint
personē vel numeri.

Cipsa vero secundum se dicta verba nostra sunt et significant aliquid: Constituit enim qui dicit intellectum et qui audit quiescit: Sed si est utrum non est nondum significat, neque n. signum rei certe utrum non esse: nec si hoc ipsum est purus dixeris igitur quod nihil est: significat autem quando propositionem quam sine compositis non est intelligere.

Deinde cum dicit Ipsa quidem ostendituenientiam verborum ad noia. Circa quod duo faciat pponit. 2° manifestat ibi. Et significat aliquid. proponit qd ipa vba sicut se dicta sunt noia. i. simplices dictiores. **U**bi notandum est qd nomine et vbu uno modo sicut stricte f3 qd se distinguunt. sic nec

noia dici pñt vba:nec vba dici pñt noia:qñ quis possit qñqñ sumi neciali: vrpote cñ nõ pdicant i ofoë s: subiectum: sc: cu dñ currit e vbu: siio atmnõ nomē t verbū sumi pñt lage: s: zg vbu voca: oē qd a dicere pcedit: enomē voca: oē qd ē nomē accept: itellectui. Et: n. nomē qñi notamē t B mō ipa sumēdo pñtnoia dici vba: t vba pñt dici noia: sc: sumit Ari. H nomēcū dié qd vba fz se dñc sūt noia. De inde cñ dié. Et significat. manifestat qd ppositus dicēs: q: pg duo ipa vba fz se dñc sūt simplices dictiōes: si: ne oī: p: qdē qz ipa significat aliqd acceptū i itellectu: qz q: dié vñ: pfert vbu dñtuit i itellectu i audiēte: t: q: audit vbu platu: gescit: i geta: a suspēsioe ai aliqñl. Sedo sūt sicut noia: qz qñis significat aliqd: tñ si è aut nō: i. vitatē aut falsitatē nōdū significat: si: nec noia: nisi adda: aliqd: qz si: nullū nomē ita nec vbu è tñ: y se signū ipi: è c: r: l: nō: c: i. vitatis aut falsitatis. qz si B: aueniret alieci vbo: maxie aueniret verbo substatio: qd significat actu: eendi. t: tñ pñst q: sibi n̄ auerit: qz ipz è si direris puz: i. p: sciz: sine aliq: adiuncto nihil: i. i. nullo significat vep: aut falsu: t: r: quā ponit est qz vep: t: falsu: è i. xponē. Lépo: àt n̄ pñt intelligi sine extre: mis apñbilib: t: iò qd n̄ expmit extrea xponis n̄ signi: fcat vep: aut falsu: fz vbu significat quādā xponis ac: iportati cù subo: nō tñ p: se expmit subz: fz solū actum: t: iò nec vep: significat nec falso: Et: àt hic notadū q: vbu significat p: se acceptū simplicē: t: iò q: pfert vbu: dñtuit i audiēte itellz simplicē: t: itellz xponis n̄ determinatū fz xpus: co: q: noie vbi ipotata xponis cù aliq: subo: qd tñ subz n̄ expmit nec determinat noie ipst: Et: ppitera: fz q: audit getet qst: ad formationē simplicis itellect: n̄ tñ geta: oio: qz remanet aius i suspeso ppfusionē t: ide: terminationē cõcepte xponis.

Et predictorum autem ampliorē intelligētiōm possim⁹ q̄rere de aliq⁹. et p̄mo q̄ram⁹ an vbi possit eē p̄dicatū i enūciatiōe. vii. nō p̄nō: q̄ signū p̄dicatōis nō ē p̄dicatū: s vbi ē signū p̄dicatiōnis: q̄ s̄ ē nota eoz q̄ de altero p̄dicant. ḡ vbum nō p̄t eē p̄dicatū i enūciatiōe. Ad istā q̄nē vnt ḡdā p̄ verbu nō p̄t eē p̄dicatū. r̄ āt ipsoz ē q̄ qd̄vnt aliq̄ dū ad inūciē nō p̄t eē aliq̄ ipsoz vnitoz quēadmo⁹ claus⁹ q̄lā q̄ riūgunt ē alid ab his q̄ copulant p̄p̄z. vbi āt ē copulas i enūciatione p̄dicatū cū subo. vii. eoz dī hō currit: est i ta li enūciatiōe aliqd p̄ subo: utpote hō: et aliquid p̄ copu⁹

Peribermias

diffonē assignatā ab alia spēb̄ oronis: dicens: q̄ verum
et falsū nō est in oib̄ oronib̄ qz deprecatio ē oīo: tñ nō est
vera neq̄ falsa. **C** Ubinotandū est q̄ oronum qdām sūt
imperfecte. et qdā pfecte. et imperfecte qdē orones sīc hō alb̄:
et hō leges q̄ ipffecte exp̄munt iudiciū rōnis: in quo consi-
stit vez vel falsū. et id neq̄ vez neq̄ falsū idicant. pfecte
autē oronis q̄ ponit sententiā cōpletā sunt. s. sp̄s. s. enūcia-
tiua: deprecatiua: interrogatiua: impatiua: et vocatiua. haruz
aut̄ oronum sola enūciatiua ēi q̄ iuenit vez vel falsuz:
qz ipa sola absolute significat acceptū mentis: in quo ē ve-
rū et falsū. Alię aut̄ orones magis significat ordinē rōnis:
fin quę alia dirigit. Dirigit ad ex rōne rnī hoīs alī hō ad
tria. p̄imo qdē ad atēdendū mēte: et ad h̄ p̄inē oratio
vocatiua: et ad r̄ndendū voce: et ad h̄ p̄inē oīo interro-
gatiua. Tertio ad exequēdum in ope: et ad h̄ p̄inē quā-
rum ad iferiorēs oīo ipatiua: q̄tuū vō ad supiorēs: oīo de
precatiua: ad quā ēt reducīs oīo op̄atiua. **C** Jēnotadū
est q̄ iste q̄uor sp̄s orationis non significant ipm con-
cep̄m itellectus i quo vez est v̄l fl̄z. h̄ quēdā ordinē ad
hunc sequentē. ide est q̄ in nulla cap̄ iuenit vez vel fa-
sum: sed iuenit tm̄ in enūciatiua.

Et cetera quidem relinquunt: Rhetorice enim vel poetice conuenientior consideratio est, enucleatio vero presentis speculationis est.

Deinde cū dīc. Et ceterē. oīdit q̄ b̄d sola enūciatia ē tra
ctandū: dices: q̄ alie q̄tuor orōnis p̄tēs q̄ nō significat ve
rum vel falsū reliquā: q̄r enūciatior cōsideratio de cis
est rhetorice artis: vel poetice q̄s logice. s̄z enūciatia ē d
p̄ti cōsideratōe. ¶ Ubi notādū est q̄r sc̄ia hui⁹ libri or
dinat: vt supradic̄z c̄ad sc̄ia:z posteriorē: q̄ē de dīmōstratio
ne: q̄ vitatis generat sc̄ia:z id cīrcō d̄ sola enūciatia q̄ ē
significatiua vitatis tractat. ¶ Itē notādū est q̄ cōsidera
tio tūi orōnis ptinet ad grāmaticū iquātū i talib⁹ p̄tib⁹
sue sp̄b⁹ orōnis attēdit ḡruayocū ḡstructio. pertinet
ēt cōsideratio q̄tuor sp̄p̄z i ḡb⁹ nō est vēp̄ vel falsuz: ad or
dinationē audiētis iquātū p̄p̄ eadit sub cōsideratōe r̄he
torice vel poetice rōne sui significati.

Ed euidentiam autem dictorum ista lectio q̄a-
mus p̄ utrumq; oī sit gen⁹ pdicta
rum ofonis, vñ. n. q̄ nō: qzq sunt vni⁹ gñis sunt vni⁹ scie:
vt dicitur in 4⁹ metaphysice: s; pdicte orones nō sunt vni⁹ scie:
eūz enūciatio p̄niciat ad logicū: et alie p̄niciat ad alios ar-
tifices. q̄ nō sunt vni⁹ gñis. nec p̄ vñ oī q̄ eū vñ qd: p̄t
ē genus eaꝝ. [Ad istā qñōne ē dicēdū q̄ oī est gen⁹ ad
pdictas sp̄s ofonis. [Ad eū euidentiam est attēdēndū q̄
ad h̄ v̄t aliqd sit gen⁹ aliquoꝝ; p̄cipue duō reguntur. regri-
tur. n. q̄ illa vñianā et ueniat in vno formalī acceptu ei⁹
gñali: et q̄ differat suis p̄p̄ys acceptib⁹ formalib⁹, quoꝝ
ratio est: quia genus debet vñiuoce predicari de his quo-
rum est gen⁹. vñiuoce āt de his nō posset pdicari: nisi pdi-
care de ipis fm vñā et eandē rōnē. fm aut vñā rōnez de
eis nō pdicare: nisi ipa cōuenirent ivno gñali ei⁹ acceptu
formalī: q̄ rō diffinitiuā sumit a forma: et vna diffinitiuā
rō vñā formalē acceptū de nēcitate ponit. Ulteri⁹ āt quia
stentia sub gñi oī q̄ differat sp̄cē: et diuersitas sp̄cē nō ē ni-
si ex diuersitate forme: nece ē q̄ stentia sub gñi differant i
forma. diuersitas āt in forma fac̄ diuersitas: itē diffōnis: et di-
uertras diffōnis idicat diuersitas cōcept⁹ formalis. nece
ē iñ gñi stentia sub gñi sic vñianā et ueniat i vno formalī
acceptu gñis: q̄ tñ distinguant et differant i suis formalib⁹ cō-
ceptib⁹, p̄p̄ys: h̄ āt iuenit salutari i p̄posito. nam oī fm
vñā cōez acceptū formalē respici oēs supradictas ofonis.
q̄ gdē accept⁹ formalē penes h̄ vñis gñale attēdit: qd̄ ē cō-
nexio dictioniū. In B. n. cōsistit formalē rō ofonis sic supra
dictū ē. q̄uis āt oēs orones supradicte vñianā et ueniat i

Acceptu formalis orationis: quod oes i b ueniunt quod est ponere con-
nexione dictionum: tunc acceptib[us] p[ro]p[ri]is distinguuntur: si est vi-
stigium in sp[iritu]l[ibet] conexione dictionum. L[et]i declaratio
est quod conexione sp[iritu]la dictionum quam ponit enuntiatio consig[n]at
significatio veri vel falsi: cui tamen non consequuntur con-
nectiones sp[iritu]lae dictionum positas alias orationes. quod non
est nisi in exordiis dictorum sp[iritu]lae ponerent diuersas. p[ro]p[ri]as
q[ue] p[re]dictae orationes distinguunt penes p[ro]posito acceptu formulis:
vniuersitateq[ue] ueniunt i uno formalis acceptu orationis. et p[re]-
rea ueniunt simile ponit q[ui] orofit gen[us] eaz. Dicendum est
q[ui] ad argu[em]entum q[ui] ea q[ui] sunt vni[us] q[ui] sunt vni[us] scilicet finis genus.
Rhetorica vero et poetica ad quae pertinent quatuor species orationis:
sunt cum logica ad quam spectat enuntiatio una scia finge-
nus. L[et]i signum est quod logica generaliter sumpta apprehendit eas
ores. vii p[er] q[ui] arguitur non deludit.

Secundo q̄ram⁹ utq; diffō enūciatiōis b̄ posita sit
quenīcē. videt̄ n. q̄ sic. qz ipa uertit̄ cū
enūciatōe t̄ idicat qd̄ ē cē ei⁹. hec at̄ sunt q̄ faciunt aliquā
rōnē cē p̄priā t̄ quenīcē diffōnē. iḡz quenīcē diffō enū-
ciatiōis quā b̄ ponit Ari. [Ad istā q̄d̄nē v̄ m̄bi dicēdū:
q̄ istā notificatiō enūciatōis quā b̄ p̄oit Ari. t̄ q̄ d̄ḡ enū-
ciatio ē ōo significās vez v̄l falsū: ē poti⁹ d̄scriptio orō-
nis q̄z sit ei⁹ diffō.] Ad cui⁹ emētētiā ē attēdēdū: q̄vera
diffō nō daf̄ nisi p̄ ea q̄ sunt de cēntiali itellec̄tu rei. si q̄ at̄
daf̄ p̄ accītālia aut ea q̄ nō sūt de cēntiali itellec̄tu ei⁹. nō
est v̄a diffō: s̄z ē poti⁹ d̄scriptio. d̄ric at̄ v̄stitutiōne inferiōr⁹
t̄ ipoꝝ ēt̄ p̄petates nō sūt d̄ cēntiali itellec̄tu supiōr⁹: q̄
gen⁹ n̄ p̄cipiat aliquā d̄riaz ip̄z d̄idētiū: sic elici ex 7to
pi. t̄ iō si q̄ notificatiō fiat d̄ supiōr i se clēdēs d̄rias cīns
disiūas t̄ v̄stitutiōnas suox iferiōr̄: aut ēt̄ clēdēs iferiōr̄
p̄petates: ip̄a poterit ēē d̄scriptio: s̄z n̄ v̄a diffō: Hoc at̄ iue
num⁹ at̄igere satis māifeste i rōe enūciatiōis b̄ posite. Nā
significare vez n̄ ē aliud q̄z significare cē qd̄ ev̄lū cē qd̄nē
t̄ significare falsū n̄ nō ē aliud q̄z significare cē qd̄ n̄. v̄lū
ēcē qd̄ ē. v̄lū tm̄ valet ōē enūciatiō ē ōo significans verū
v̄l falsū: q̄tū si diceret enūciatio ē ōo significās cē qd̄: ve-
l nō ē qd̄ n̄ ē: aut n̄ cē qd̄ n̄ ē. significare at̄ē
t̄ significare si ēē: sūt d̄rie v̄stitutiōnes affirmatiōis t̄ negatiō-
nis: q̄ sūt sp̄es enūciatōis aut sūt p̄petates eaz: qz signifi-
care cē ē p̄priū soli⁹ affirmatiōis: t̄ significare nō cē ē p̄pri-
um soli⁹ negatiōis. Etidēcire v̄f̄ m̄bi d̄d̄ sine piudicio se-
tērie melioris: q̄ rō enūciatiōis b̄ posita ap̄hō n̄ ē v̄a enū-
ciatiōis diffō: s̄z poti⁹ ēqd̄ d̄script⁹ ip̄i⁹. [D̄d̄ ē ḡadar⁹
q̄ istā rō idicat qd̄ ē ēē enūciatiōis: n̄ qd̄ p̄ sua cēntia⁹. s̄z
p̄d̄ras aut p̄petates suox iferiōr̄. t̄ iō nō ē v̄a d̄ ifso.]

Cest autem una prima oratio enunciativa affirmatio; deinde negatio; alie vero constructione vne. Necesse est autem orationem enunciatiuam ex verbo esse vel casu verbi. Etenim hoiis ratione nisi non aut est aut fuit aut erit aut aliquid huiusmodi addatur nondum est oratio enunciativa. Quare autem unum quoddam est et non multa animal gressibile bipes. neque enim in eorum propinque dicuntur unum erit. est autem alterius hoc tractare negotiis. Lc. VIII.

Postq[ue] diffiniuit Ari, enūciatiōēs hic posse
dissiōēs ei⁹. Et circa h[ab] duo facit, q[uod] p[ro]ponit
duas divisiones enunciationis, 2⁹ vero
manifestat eas, ibi. Necesse est autem,
ponit igit[ur] i[ns] prima parte sub magna ver-
boꝝ breuitate duas dissiōēs enūciatiōēs.
q[uod] o[ste]nso enūciatiua p[ro]p[ter]ē affirmationo[n]a sup-
ple simplex. Deinde est negatio etiā yna simpli; alie vero

Training

enunciatiōes sunt vna nō simplē: sed p̄iunctione. ¶ Ubi notādū est q̄ b̄ ponit divisionē vna enūciatiōis p̄ affi-
mationē & negationē: alia ēt ponit q̄ hoc quod dicit q̄: est
affirmatio aut negatio vna simplē: et alie sunt vna nō sim-
plē: sed coniunctione. ¶ Itē notādū est q̄ vna istaz di-
visionum est p̄ dīas formales: vt illa q̄ est p̄ affirmatiōes
& negationē: alia vero est p̄ dīas māles: q̄ simplex & cō-
positū attendit in enūciatiōne penes p̄tes ex q̄bus enū-
ciatiō compōnit: tales aut̄ p̄tes sunt mā enūciatiōis. Est
etia ista diuīsio analogi t̄ nō diuīsio vniuersitatis: q̄r enūciatiō
p̄ q̄o descedit in enūciatiōne simplē: q̄ ī enūciatiōne
positam. ¶ Deinde cū dicit. Neēc est aut̄ manifestat
positas diuīsiones: & p̄mo manifestat illaz q̄ est p̄ vnam sim-
plē & vnam p̄iunctione. z° vero manifestat alia ibi. Est at̄
simplex enūciatiō. Circa p̄mū duo facit. q̄r p̄mo p̄mitit q̄
dāq̄ sunt neēcia ad p̄positi manifestatiōne. z° ip̄z p̄positū
manifestat ibi. Est aut̄ vna orō. Ea aut̄ q̄ p̄mitit sunt
duo: quoq̄ vnu ē q̄ neēc est oēm enūciatiōes constare
vel ex vbo p̄sens t̄pis: vel ex casu vbi. i.e. ex verbo tēporis
pteriti vel futuri: Lui⁹ signū est: q̄r quāuis diffō hois vel
enūscūq; alterius sit orō q̄dam plurium noīum p̄tētina-
ti si p̄i diffōni hois nō addat̄ aut est: aut erit: aut fuit: aut
aligd hōnōdū est orō enūciatiua. q̄r enūciatiō significat
verū vel falsū. sed alia rōnale p̄se dēm: ne verū significat
cāneḡ falsū. vnde p̄z q̄ in oī enūciatiōne oī eē verbū
Sēm aut̄ q̄ Aristo. p̄mitit est de vnitate diffōni: q̄rēs
q̄re alia gressibile bipes ē vnu gd: & nō multa. Et ne aligs
putaret diffōni eē vna: pp̄ id q̄ p̄tes eī sine medio p̄ferū
tur: remouet b̄ dicēs: q̄ ynu gd diffōni p̄dcā: eo q̄
p̄tes eī dīr. i. p̄ferunt pp̄inq̄. i. absq̄ q̄i medio: q̄rē res
q̄non sunt vnu possumt ita pp̄inq̄ p̄ferri. Vt p̄tote cum dī
lignū lapis equi⁹. Addit aut̄ cōueniēter Aristo. q̄ alteri⁹
negoci ē b̄ tractare. q̄re. i. diffō sit vnu gd & nō multa. Est
at̄notādū q̄r q̄ Arī. p̄misrat q̄r q̄dā ē enūciatiō vna sine
vñctōe: ne aligs putaret talē enūciatiōes carere oī p̄pōe:
dīc q̄ neēc ē enūciatiōes oīz. Vtare ex vbo q̄d ip̄tāt̄ p̄pōe
nē: & q̄r nomē n̄ ip̄tāt̄ talē p̄pōe idcirco n̄ feē ibi mētio
nēd̄ noīe. Item ne aligs putaret talē enūciatiōis vnitatē
ip̄dīr ex plālitatē sola noīuz ondit q̄: aligd ē t̄ntēs m̄l-
tanōia: q̄d n̄ ē simplē vnu gd: & p̄t̄ p̄nīs cū adiūcto ver-
bo facere vna simplē enūciatiōe: cō ē ip̄a diffō. Enūciā
at̄no ip̄dīf̄ cē vna simplē nec pp̄ p̄pōe pdicati cū subo:
ne pp̄ solā noīuz plālitatē. ¶ Itē nota q̄ diffō iō ē vnu
simplē: & nō multa q̄uis sit p̄tētua m̄ltoz noīuz: q̄r noīa
q̄rētēt̄ sit nomē gñis & nomē dīr. Est at̄ eadez forma q̄
ponit p̄ nomē gñis iderminate: & p̄ nomē dīrē ponit̄ d̄ter-
minate: & q̄r vna cadēq̄ for⁹ dat n̄ istyvnu eē: idcirco diffō
ē simplē ī renō obstatē plālitatē noīuz in ip̄a t̄tentoz.
¶ Est aut̄ vna oratio enūciatiua que vnu z de-
vno significat: vel cōiunctiōe vna: plures ve-
lo que vñtura: & nō vnum vñtētē.
¶ Deide cū dīc. Est at̄ vna orō. accedit ad māfestādū di-
visionē pdicā: & circa b̄ tria fāc: q̄r p̄ponit manifestatiōes
diffōni. z° v̄ ob vtrōḡ dīonis mēbro excludit nomē. &
v̄b̄. ibi. Norm̄ ḡt̄ v̄b̄. z° diffōni manifestatiōes magis
explicat ibi. Nam̄ at̄ b̄ gdē. Dīc ḡi p̄mapte q̄ orō enūci-
atiua vna simplē & q̄ significat tñ vnu pdicati v̄ vno subo-
vel & aliq̄ enūciā supple ē vna vñctōe: t̄nō q̄r significet
vnu d̄ vno. Q̄r vnu op̄ponit plālitatē: addit dīr q̄ p̄les
enūciāt̄ oī q̄ significat plāt̄ n̄ vnu: & supple dīc plāt̄ siue
p̄tētē siue idcōiunctē. ¶ Ubi notādū ē q̄ enūciāt̄ q̄ ē vna
vñctōe & ē vna & p̄les. Nā p̄les ē pp̄ plālitatē rez̄ pos-
itaz ī subo vel ī pdicato: s̄vna ē t̄oe vñctōe. Et ideiceo
ponit cā Arī. tā iter enūciatiōes vnas: q̄iter enūciatiōes

ples. **T**etēno⁹ ē q̄ enūciatio pōt se b̄tē tripli: vno qdē
mō ita q̄ significet tñ vñū d̄ vno: q̄līs. ē ista. atal rōale est
bō. nā bō c̄vnū gd tñ: z. atal rōale ē vñū gd tñ fili. z. tal
enūciatio ē vna s̄mpli. Alio āt mō pōt enūciatio se b̄tē
q̄ significet nō qdē vñū d̄ vno: z. s̄mpli: q̄līs. t̄igit cū
d̄. socrates legit. socrates disputat. z. t̄ n̄ ē enūciatio vna: z.
ē s̄mpli ples. Alio vno mō pōt enūciatio sic se b̄tē: q̄ n̄ di-
cat vñū d̄ vno: z. pl: nō t̄ s̄mpli: z. cū aliq̄ d̄iſcē. sic cō-
tigit cū d̄ socrates legit z. disputat. Et tal enūciatio nō ē
oio ples: nec oio vna: z. est vna coniunctione. Et hoc totū
dat Ari. per sua verba itelligere.

CHeiné ergo et verbū dictio sit sola: quoniam non est dicere sic aliquid significantem vocem enunciare: vel aliquo interrogante vel non: sed ipso proferente.

Deinde cū dīc. Nōmē ḡ v̄bū: excludit nomē v̄bū a qlz
mēbro divisionis posite: cludēs ex dictis q̄ exq̄ simplicit
simā enūciatio ē q̄ significat vñ devno: ipz nemē p se su
prū et s̄litr v̄bū p se dīc̄ sit et credat eē dictio sola: et enūciatio
qz n̄ st̄ingit v̄ dicere aliquē sic solo noīe vel solo v̄bo
significatē aliqd voce sua: tali enūciare sicut enūciationē
pferre: sine aliq̄ interrogāte: s̄ ipo sp̄ote pferēt tñi altez
pdcōz: qz s̄ enūciatio significat aliqd d̄ aliq̄: vt pdicatu d̄
solo: solū aut̄ nomē aut solū v̄bū n̄ ponit pdicatu et s̄litr
Est at̄ h̄ notādū q̄ si solū nomē aut solū v̄bū ē et enū
ciatio: cēt maxie enūciatio vna: vñ coip̄o q̄ non ē enūciatio
vna: qz n̄ significat vñ d̄ vno: pz: q̄ n̄ ē aliqua enūciatio
Tētē nō q̄ q̄n̄ aliqs ad factā interrogātōe r̄s̄det soluz
v̄bū aut solū nomē n̄ fac̄ enūciationē pp id solū qd ip̄e p
fert q̄si solū nomē aut solū v̄bū possit eē enūciatio: s̄ itellr
tūc enūciatio fca pp pphēsionē ei: qd dīc interrogās: rei
qd dīc r̄ndes. Nā cū q̄s̄ interrogat qd fac̄ maḡ: et aliqs n̄
det q̄ legit: itellr tēqđē B̄ totū pphēdēs qd ē maḡ legit.
et B̄ est enūciatio: s̄ legit tñi aut maḡ tñi: nō est enūciatio
Haz aut̄ hec simplex qdē ē enūciatio: vt ali
qd de aliquo: vñ aliqd ab aliquo: hec at̄ ex his
difficta vñl̄ oratio qdā ē iam composita.

Deide cū diē. h̄az p̄t h̄. explicat magi māifestatōēs dī-
fīōis supradē. d. q̄ h̄az enūciationū q̄ sūt yne h̄ gdē enū-
ciatō simplex ē. vt dicens aliqd d̄ aliq̄ v̄l aliqd ab aliquo
tm̄. ita. v̄z. q̄ bz vnitatē rei ī subo & vnitatē rei ī p̄dicate.
s̄ hec q̄ ē dūcta ex his enūciatiōib̄ simplicib̄ ē iam sic
q̄dā oſo ꝑp̄⁴ ex plib̄ oſoib̄. v̄i p̄z q̄ ſit oſo vna ſimpli. &
q̄ ſit vna ſūtē. qz vna ſimpli ē q̄ diē vnu de vno tm̄. s̄
vna ſūtē ē illa q̄ ſit ſic ap̄lita ex ſimplicibus.

Cest autem simplex enunciatio vox significativa
de eo quod est aliqd vel non est quicadmodum tpa dimita
sit: Affirmatio vero est enunciatio alicuius de ali-
quo negatione vero est enunciatio alicuius ob aliquo.

Quod ergo velut enuntiatio autem ab aliis quæ
Deinde cum dicit Est autem simplex manifestat secundum divisionem d.
quod simplex enunciatio ex quo significatio est eo quod est aliud vel
non est quod admodum triplex divisione sicut. Quod id est ac si diceret: quod sim-
plex enunciatio aut significatio est aut significatio non est: et hoc
in solu finitum tempore prout: sed etiam quandoque alio tempore. Et in hoc dat Aristoteles
diligenter divisionem enunciatio per divisiones affirmatio per negatio
onis. Consequenter autem diffinita affirmatio est quod est negatio est quod non est.
quod affirmatio est enunciatio significatio alius est aliquo: sed negatio
est enunciatio alicuius ab aliquo. Notandum est igitur
quod Aristoteles valde artificiose resumit enunciationem ipsam
dividens per differentias: et deinde diffiniendo manifestas
species ipsius. quod et divisionis generis in species diversi fieri per dif-
ferentias specificas: et divisionis speciei diversi ex parte et diversa consta-

re. Et indecirco ut affirmationē & negationē p̄ genus & sua differentias dissimilat resumptam enunciationem ipsam vero differentias diuisit.

Ad predictorum autē intelligentia q̄ramus
ytrū significatio veri au-

Eld predictorum autē intelligētiā q̄ramus.
vtrū significatio veri aut falsi sit forma enūciationis. videſ enī q̄ sic: q̄ p̄ proprias
formam vnuq̄d̄q̄ distinguīt ab alio: sed distinctio enūciationis ab alis p̄tibus orōnis sit p̄ significatiōnez veri
aut falsi: ergo talis significatio est forma pp̄zia enūciatio
nis. Ad istam q̄onem est dicendū q̄ significatiōvi vel
falsi nō est forma enūciatiōis pp̄zia et c̄ntialis. Lui⁹ vna
rō est: q̄ forma c̄ntialis cūnīl̄ sp̄el̄ d̄ esse vnum qd̄ et
non plura: sed significatio veri et significatio falsi: nō sunt
vnum qd̄ sed plura. ergo significatio veri aut falsi nō est
forma enūciationis pp̄zia et c̄ntialis. Alia aut̄ ratio
est q̄ ip̄ole est fieri trāstūm de vna c̄ntialitate i alia:
ip̄a re vna remanente. fit aut̄ ne c̄tio trāstūm de vna c̄ntialitātē
in alia: factō trāstūm de vna forma c̄ntiali in aliaz.
Si aut̄ significatio veri vel falsi ēt̄ c̄ntialis forma enūciatiōis: oportet tūc significatiōne vni c̄ formā c̄ntialē
vere enūciatiōis: et significatiōne falsi ēt̄ c̄ntialē formaz
enūciationis false. Uidem⁹ aut̄ q̄ vna et eadē numero
enūciatio manēs transit de significatiōne veri in significatiōne falsi. estq; q̄nq; vera: q̄nq; falsa. ergo aut̄ d̄ si-
cere q̄ sit pole manere rē eadem non manente eadē es-
sentialitatē. qd̄ ē ip̄ole. aut̄ ē ne c̄t̄. s̄iteri q̄ significatio si
aut̄ falsi non sit propria et c̄ntialis forma enūciationis.
Hoc dēct̄ etiā p̄ ea q̄a dīct̄ thomas. ait enī in lectiōe
pedēti q̄ significare vxp̄ vel falsū est vlt̄ enūciatiōis.
Lōstat aut̄ q̄ vlt̄ nullū? iſtrumēti forma ei⁹ c̄ntialis.
igī nec significatio veri vel falsi est c̄ntialis forma enū-
ciatiōis. patet aut̄ ex hoc quō thomas itelleixerit q̄ con-
uenienter diffinīt enūciatio cū d̄ q̄ est ořo vxp̄ vel falsū
significans. itellexit enī ipaz nō eo mō auenītē diffinīt i
quo res p̄ c̄ntialia sua diffinīt: sed eo mō quo iſtru⁹ diffi-
nit auenītē per suuz vlt̄. Attēdēdū igī ē q̄ euz p̄-
prietas rei quātūcūq; nō sit ei⁹ c̄ntialis forma: ipam ta-
mē ei⁹ c̄ntialē forma cōsequat̄: et cum significare verum
aut̄ falsum sit enūciationis pp̄rium: necesse ē dicere q̄
c̄ntialis forma enūciatiōis id sit: rōne cui⁹ cōpetit enū-
ciatiōni q̄ valeat significare vxp̄ aut̄ falsuz. H aut̄ nō est
aliquid q̄ illa sp̄alis nōxio dictionum: que sic ē in enūciatiōne:
q̄ nō est in alis q̄tuor sp̄eb̄ orōnis. vnde videſ mi-
hi dicendū: q̄ onētio dictionuz quā sequit̄ significatio
veri aut̄ falsi: sit essentialis et pp̄zia enūciationis forma.
Dicendū est itaq; ad argu⁹ q̄ forma pp̄zia rei est id p̄
qd̄ ipa res p̄mo distinguīt ab alis. Enūciatio autē p̄ disti-
guīt ab alis sp̄eb̄ orōnis p̄ onētione dictionū quā seq̄t̄
significatio veri aut̄ falsi. et ideo talis connexio est forma
propria ipsius.

Deinde q̄ramus vtrū enunciatio sit gen⁹ affirmati-
onis ⁊ negatiōis. vī. n. q̄ nō: qz genus non p̄-
dicat de suis sp̄eb⁹ p̄ p̄us ⁊ posteri⁹: s̄z enunciatio dicit p̄-
pus de affirmatione q̄z de negatiōe: qz dicit Arist. in lī.
q̄ enunciatio p̄ma est affirmatio: decide negatio. q̄ enunci-
atio nō est gen⁹ affirmatiōis ⁊ negationis. C Ad istius q̄o-
nis evidētia ē considerat q̄ alexander opinatus fuit enu-
ciatōez n̄ esse genus. ad h̄ aut̄ ponendū moueri poterat p̄-
cipue ex duob⁹. Primo qdē ex ipa diffōne enunciationis
posita p̄ Ari. nam gen⁹ i sua diffōne nō dīz recipe nec sp̄e
slias: nec ppria sua p̄sp̄ez. Enunciatio autē i diffōne h̄ pos-
ta recipit ppria affirmatiōis ⁊ negatiōis sic supra exposui-
mus. Et iō vī q̄ enunciatio nō sit gen⁹: nec aliqd rniuocuz
ad affirmationē ⁊ negatiōez: s̄z pot̄ aliqd analogū. C Se-
cundo at̄ moueri poterat ad h̄ ponendū ex ipa diffōe ppō

icit Aristo. in līa

Propositio diuersificetur ex pte subi ibi. Quoniam autem sunt,
Opista disione enūciatōis agit s̄r Ari. de
oppōne partiuī ei⁹. t̄circa h⁹ duo facit: q̄
p̄mo ostēdit qualit̄ enūcias adūmē
opponant̄. z⁹ circa p̄determinata mouet
q̄dā dubitationē. ibi. In his q̄ sūt. Circa
p̄⁹ duo fa. qz p̄ondit qsl̄ vna enūciatio
alteri opponi. z⁹ oñdit qvni op̄poniñ
vna ibi. Manifestū est autē. Prima ps diuidit in duas
partes quia p̄mo determinat de oppositione affirmati-
onis et negationis absolute. z⁹ declarat quomodo tal' op-
positio diuersificetur ex pte subi ibi. Quoniam autem sunt,

Lirea primum duo facit. qz pmo ostredit qz omni affirmatio-
ni opponitur negatio quasi contradictionio. zº manifestat
oppositiones affirmatiōis absolute ibi. Et sit contradictionio.
vicit qz in pma parte qz qz id qd est pōt enūciari qz sit: z
pōt enūciari qz qz sit: z qd nō ē pōt enūciari qz sit: z pōt enūci-
ari qz qz sit: z B totū verificatur tā secundum verbum pre-
sentis tpm qz etiam secundum ea que sunt extra pma tem-
pus: cniusmodi sunt verba tempozia futuri z pteriti: p3 qz
de qd qz affirmauerit contingit negare: z oē qd quis negant
re contingit affirmare. Ex quo concludit: qz omni affirmationi
opponitur negatio: z qz omni negationi opponatur
affirmatio. [¶] Est aut̄ notandum qz pbs in hoc loco int̄e-
dit facere talem r̄onem: si alicui affirmationi nō oppone-
reñur negatio continget aliquid voce affirmari qd nō pos-
set voce negari. Et si alicui negationi non opponeret affir-
matio continget aliquid negari qd voce affirmari non
posset: sed hoc est falsum: qz oē qd voce affirmatur: pōt vo-
ce negari: z omne qz voce negatur: pōt voce affirmari. qz
cui libet affirmationi opponitur aliqua negatio: z ecōuer-
so. [¶] Item notandum ē qz id qd est: vere enūciatur esse:
falso enūciatur non esse: id vō qd n̄ est: falso enūciatur
unt contradictionem, sicut socrates legit. z plato non legit
Tertia conditio ē identitas non solum nominis sed eius
rei: vnde non ē contradictionio cum dicitur. canis currit. ca-
nis nō currit: si accipit̄ canis sub diuerso significato. Et
pma istarum conditionum daf̄ intelligi qz hoc qz dicitur
eiudem. zº vō datur intelligi qz hoc qz dicitur de eodem
z tertia datur intelligi per B qz dicitur nō equo. [¶] Itē
notandum est qz alia que ad veram identitatem qz requiri
ritur ad pfectam contradictionem: sunt quatuor: secūdiū
qz quatuor modis pōt diuersitas considerari. nā vno mō
pōt diuersitas attendi fini diuersas partes subi. vii non ē
contradictio si dicatur ethiops est albus dētem: ethiops n̄
est albus pedem. zº modo pōt diuersitas attendi penes
modum eēndi. non enim est contradictionio si dicatur. ouim
est animal in potentia. ouim non est animal i actu. zº modo
potest diuersitas attendi ex parte mensure loci vel tempo-
ris. nam non est contradictionio si dicatur. pluit fauentie. n̄
pluit foeciliui. sed quarto modo pōt diuersitas attendi pe-
nes habitudinem ad diuersa. sicut cum dicit̄ qz decē ho-
mines sunt multi in domo. z pauci in foro. oēs qz iste qua-
tuor diuersitates oēs qz tollant̄: si d3 eē vā dicitio.

Sed posset hic dubitare aliquis: quod non videtur verum quod omne quod affirmatur possit negari: et econuerso: quod voces affirmatiue et negatiue sunt signa conceptionum aie: sed aliquid ita concipitur eis quod non potest concepi non esse sicut p[ro]p[ri]e de principiis communibus. ita enim corde concipiatur quod omne totum sit maius sua parte: quod non potest concepi oppositum. et aliquid poterit ita voce affirmari: quod non potest negari. **Ad quod dicendum est** quod dupl[iciter] contingit aliquid intellectu concipere. uno quidemmodo sibi assentiendo. et modo glibet concipit quod omne totum est maius sua parte: et alia h[ab]et. nec potest aliquis isto modo conceperetur oppositum. Alio modo contingit aliquid intellectu concipere non quidem sibi assentiendo: sed de ipso quoquo modo cogitando. et sic non solum potest aliquis concipere quod omne totum sit maius sua parte: sed etiam oppositum. quod etiam potest posse: non posset cogitari vila ratione ad destructionem oppositi ex quo p[ro]p[ri]e quod talia: et v[er]a omnia possunt voce non solius affirmari: sed etiam negari.

CEt sit contradic̄tio affirmatio & negatio op̄
posite. Dico autem opponi eiusdem de codi-
non autem equiuoco & quecūq; cetera talis
determinauimus cōtra argumētorum sophi-
sticas importunitates.

Cende cum dicit. Et sit contradic^{tio}. manifestat quod sit absoluta oppositio affirmatioⁿis et negatioⁿis: dicens quod affirmatio et negatio opposite ad se inuicem sit contradictione: quasi dicere oppositio affirmationis et negationis vocatur contradictione: exponit autem quod sit contradictione subdene-
dico autem contradictionem esse oppositionem eiusdem
predicati de eodem subiecto. et dico eiusdem predicati et subiecti: non
equiuocare: i.e. non solum suum nomen: sed etiam eiusdem suum
rem. Addit autem quod est ad talern oppositionem etiam
concurrere quicunq^{ue} talium determinantium circa sophis-
cas importunitates argumentorum: quod determinatio habeat
in libro elenchorum. **C**estigitur notandum quod hic ha-
bentur tres conditiones quod reguntur ad veram definitionem
quarum una est idemtitas predicati. quod affirmatio et negatio
de diverso predicato subiecti non contradicunt. sicut sunt socrate^s legit. socrates non amat. Secunda conditio est idem
subiectus quod affirmatio et negatio de diverso subiecto non fac-

Peribermenias

gulare vō dicitur qđ non est natum p̄dicari de pluribus: ut plato: De reb⁹ aut̄ sunt enūciationes. n ecce s̄. n. enūciare qđ inest q̄stum ad affirmationem: aut̄ non iest: q̄stum ad negationem aliquotiens alicui subo de numero eoz q̄ sunt v̄l̄r̄ dicta: et aliquotiens alicui subo de numero eoz que sunt singularia. Est ḡ vna diuisio enūciationis penes subm̄ hic posita: q̄ dicit q̄ ois enūciatio aut̄ est de subo v̄l̄r̄: aut̄ de subo non v̄l̄r̄: sed singulari. Est aut̄ h̄c notandum q̄ ista est tertia diuisio enūciationis hic posita a p̄bo. Prima enim diuisio fuit p̄ vnam simpli: et vnam cōjunctione: q̄ fuit data penes māz enūciationis. z v̄o diuisio fuit penes affirmationem: et negationē: q̄ fuit data penes enūciationis formam. z 3° diuisio fuit penes q̄stitas: tem̄ enūciationis: q̄dem q̄stitas consideratur ex subo q̄ p̄dicatur de pluribus: vel de uno solo. Item notandum q̄ h̄c non describitur singulare talis q̄ intelligatur nomen alicuius singularis nō posse plurib⁹ cōuenire: ga hoc est falsum cuz plura singularia uno nomine vocētur. sed describitur taliter ut intelligat: q̄ ipa res singularis non est pluribus communicabilis: q̄ res que est h̄c bō n̄ p̄t̄nisi huic homini cōuenire.

Chiergo vniuersaliter enūciat̄ i vniuersali: quoniam est aut̄ non est erit contrarie enūciationes. Dico aut̄ in vniuersali fieri enūciationi vniuersalem: ut omnis homo ē albus: nullus homo est albus.

Cdeinde cum dicit. Si ḡ v̄l̄r̄ ostendit quomodo enūciationes diuersimode opponantur fm̄ diuersitatem subi.

Et circa h̄ duo facit: q̄ p̄mo distinguit diuersos modos oppositionum in ipis enūciationibus. z̄ ostendit quo-

modo diuerse oppositiones diuersimode se h̄it ad verū et falsum ibi. Quo circa has. Circa p̄mum duo facit: q̄ p̄mo assignat diuersas oppositiones enūciationis: z̄ dif-

ferentiam vniuersalium ad indefinitas. z̄ fm̄ differentiam vniuersalium ad particulares ibi. Opponi autem af-

firmationes. Circa p̄mum tria facit. q̄ p̄mo agit de oppo-

sitione enūciationum vniuersalium adiuicē. z̄ doppo-

sitione indefitarum ibi. Quādo autem in vniuersalib⁹

z̄ excludit quandam dubitationē ibi. In eo v̄o q̄ vni-

uersale. Dicit ḡ in p̄ma pte: q̄ si aliquis in vniuersali. i. de

v̄l̄r̄ subo enūciat̄ v̄l̄r̄: q̄m̄ est aut̄ non est: erunt facte enū-

ciationes contrarie. quod declarat in sp̄lib⁹ exēplis: q̄ s̄t

omnis homo albus ē: nullus homo alb⁹ est. Ubi notā-

dum est q̄ cōtrarietas requirit maximam distātiā. Et

q̄ maxima distātiā q̄ p̄t̄ attendi i enūciationibus ē illa

que attendit̄ r̄ter vniuersalem affirmatiā et vniuer-

salem negatiā: iccirco vniuersaliter affirmatiā et vniuer-

salem negatiā dicuntur opponi cōtrarie. Item notan-

dū q̄ quis ista oppositio includat contradictionē ex ea

parte qua idem dicit esse et non ē: q̄z tñ v̄l̄r̄ hoc excludit

v̄l̄tātem ex v̄tra q̄ parte: q̄ est contradictionē non quidem

forme: s̄t q̄statis q̄ seḡ māz: iccirco hec oppositio talū

enūciationum nō vocat neq̄ est contradictionē sed cōtra-

rītas: includit tñ cōtradicitionē. nam q̄ dicit oēs hoēs

esse album: et nullum hominem esse albū: dicit idem esse

et nō esse: et q̄stum ad hoc facit cōtradicitionē.

CQuando aut̄ in vniuersalibus non vniuer-

saliter: non s̄t contrarie: que autem significā-

tor est ē contraria. Dico aut̄ non vniuersaliter enūciare in his que s̄t vniuersalia: ut

est albus homo. non est albus homo: cum. n.

vniuersale sit homo nō vniuersaliter v̄titur enū-

ciatione. omnis nanque non vniuersale est: s̄t

quoniam vniuersaliter consignificat.

Cdeinde cum dicit. Quando autem i vniuersalib⁹: agit de oppositione indefitarum: dicens: q̄ cum in vniuer-

salibus. i. de vniuersalib⁹ subiectis nō v̄l̄r̄ sumptis enūci-

atur aliquid ē et non ē: non sunt enūciationes contra-

rie: sed subcontrarie. que autem significat p̄ ens con-

tingit esse contraria in aliqua materia. sicut se h̄it homo

est albus: homo nō est albus. q̄ cum homo sit q̄d v̄le illa

q̄ dicit homo est albus. non v̄titur ipo v̄l̄r̄ in sua enūci-

atione: cum non addat ei signum vniuersale. Itud enim

signum omnis. non est vniuersale. i. non ponit de se nām

aliquam vniuersalem: sed consignificat. q̄m̄ v̄l̄r̄ sumptur

illud cui additur. vnde q̄z non additur homini cum dici-

tur homo albus: id. o homo sumptur tūc vniuersaliter. Est

autem notandum q̄ indefinita affirmatiā: et indefinita

negatiā dicuntur p̄ tanto subcontrarie. q̄z continentur

sub ipis v̄l̄ibus: que sunt contrarie. Nam indefinita affir-

matiā sub vniuersali affirmatiā continetur: et indefini-

ta negatiā continetur sub vniuersali negatiā. Et tñ

notandum est q̄ cum indefinita affirmatiā et indefini-

ta negatiā sunt in materia naturali: vel in materia re-

mota: valeat tñ rōne rei significate indefinita affirmati-

ua: q̄tū v̄l̄r̄ affirmatiā: et indefinita negatiā tñ valer

rōne rei significate q̄stum v̄l̄r̄ negatiā. Et q̄z v̄l̄r̄ affir-

matiā et v̄l̄r̄ negatiā opponunt̄. Hic iō dicit aristo. q̄ ea

q̄ significantur p̄ indefinitas enūciationes contingit esse p̄ia

q̄z ex modo enūciandi nō sit in eis cōtrarierat̄: et q̄

non enūciatur mō v̄l̄uz i ḡb⁹ ē maxima distātiā.

CIn eo vero q̄ vniuersale p̄dicatur: id quod

est vniuersale vniuersaliter p̄dicari non est

verū. nulla enūciatio erit vera i qua de

vniuersali p̄dicato vniuersaliter p̄dicet: ut

omnis homo est omne animal.

Cdeinde cuz dicit. In eo v̄o q̄ vniuersale. remonet quā-

dam dubitationē: q̄z enim posuerat diuersificari oppo-

sitionem enūciationis p̄ hoc q̄ v̄l̄r̄ potest sumi v̄l̄r̄ et nō

v̄l̄r̄: possit esse dubium alicui: an talis diuersitas possit at-

tendi ex parte p̄dicati vel solum ex parte subi. h̄c ḡ dubi-

tationē remouet̄: q̄ in co q̄alq̄ vniuersale p̄di-

catur: nō est verum p̄dicari id quod est v̄l̄r̄ v̄l̄r̄. Luius rō-

quam assignat est: q̄z tale signum ei debet addi cui addi-

tum facit veram locutionem fm̄ omnem sp̄em enūciati-

onis: sed veram locutionem sic facit: si addit̄ subo: et non

si addit̄ p̄dicato: q̄z nulla affirmatiā erit supple v̄a d̄ v̄l̄r̄

p̄dicato: in qua ipm̄ vniuersale p̄dicatūz p̄dicetur v̄l̄r̄. sic

non est verum sed falsum dicere q̄ ois homo est oē aial.

ḡ diuersificatio p̄ talia signa non debet attendi ex parte

p̄dicati: sed ex parte subi. Notandum est autem q̄z q̄

p̄ signum determinat̄ q̄statis p̄positionis: et q̄statis ē ac-

cidens māz: illi conuenienter addit̄ q̄z est materiale i p̄

enūciationum nō vocat neq̄ est contradictionē sed cōtra-

rītas: includit tñ cōtradicitionē. nam q̄ dicit oēs hoēs

esse album: et nullum hominem esse albū: dicit idem esse

et nō esse: et q̄stum ad hoc facit cōtradicitionē.

Ad pleniorem autem intelligentiam p̄dicto: p̄

queratur v̄trum sit conueniens diuisio rerum p̄ vniuer-

saliter: videtur q̄ non: q̄z q̄ non est ens: non est

res. En autem est cui debetur ē: ē v̄o cuz sit supposito

rum que s̄t singularia nō debet nisi singularib⁹. ḡ nulla

res est v̄l̄r̄ sed omnis res est singularis. Ad istam q̄l̄

onem est dicendū q̄ res et entia possunt accipi dupl̄. v̄o

quidem modo absolute p̄t̄ existunt extra unūnam: et sic

Primus

nilla res est vniuersalis: sed tātum singularis: eo q̄ itelle-

ctus est qui facit vniuersalitatem in rebus. sicut ait com-
metator i p̄mo de aia. Alio v̄o modo possunt sumi res vel
entia: fm̄ q̄ stant sub ipa apphēsiōe aie, et sic nō ois res ē
vniuersalis: nec ois res ē singularis: sed quedaz est v̄l̄r̄
et quedam est singularis. Nam cum itellectus apphēdit
rem sine apphēsiōe idividuantū ipamq; cōsiderat
v̄ pluribus coicabilem attribuit ei itētiōem vniuersali-
tatis, et sic res i apphēsiōe aie est v̄l̄r̄. cum vero conside-
rat rem cum suis individuantib⁹: est tūc in eius appre-
hēsione res singularis: et non vniuersalis. diuisio ḡ p̄dicta
nō est intelligenda de rebus absolute: ut existūt extra aia
acceptis: sed de rebus sumptis p̄t̄ existūt i cōsideratiōe
anime. Ad argumētum autem est dicēdū: q̄ ē exi-
stentie quod est esse in effectu: nō debetur per se nisi sin-
gularibus: sed v̄ libis debet per ipa singularia. Et q̄uis
p̄t̄ existunt simplici singularibus: nō sint vniuersalia: sicut
vniuersalitatis cu trahatur ad apphēsiōez aie.

Secondo queratur v̄trum sit verum p̄ vniuersa-
le est natum p̄dicari de pluribus: videēt
enīm q̄ nō. q̄ sol est quoddam vniuersale: et tñ sol nō ē na-
tus p̄dicari de plurib⁹: q̄ nō possit ē plures soles. Ad
istam questōem est dicēdū q̄ differētia est iter v̄le et sin-
gularē: v̄puta inter sole et h̄ic solez. q̄ v̄le semp̄ est coica-
bile supposito. s̄ singulare nō est coicabile alicui supposi-
to. q̄d ḡdem ex linea p̄dicamētali appz. Nam v̄l̄r̄ semp̄
aliquid supponit̄ p̄dicamēto: sed singulari nūq̄ p̄t̄ i
p̄dicamēto aliquid supponi: quēadmodū videmus q̄ so-
li supponis in p̄dicamento sube h̄ic sol. sed huic soli nihil
supponit̄. et propterea singulare nō est p̄dicabile de aliquo
nisi de seipso. et q̄ ipm̄ nō est nisi vnum: ideo de sua rōe h̄ic
gnō posuit̄ p̄dicari de pluribus. Quia vero v̄le est coica-
bile supposito: p̄t̄ de aliquo p̄dicari. Et q̄ ex se et sua rōe
non determinat̄ sibi certum aliquid suppositum. quēad-
modū sol nō determinat̄ de sua rōne h̄ic solem. iccirco
q̄tū ei negationi que significat non v̄l̄r̄ dico opponi con-
tradictorie: sicut se habent: ois homo albus est: non ois
homo albus est: quidam homo alb⁹ est: nullus homo al-
bus est. huius autem ratio quam ponit thomas est: quia
contradiccio consistit in sola affirmatiōe remotiōe per
negationem. Uniuersalis autē affirmatiā remouetur
p̄ solam negationē particularis: nec aliqd alius ad h̄ duo
nec ponit h̄ic sole: h̄ic p̄ de se sit nat⁹ p̄dicari de plurib⁹.
Tertio queratur v̄trum iste enūciatiōes homo ē spe-
cies: homo nō ē sp̄es. opponat̄ subcōtrarie. videtur enim q̄ sic. q̄z dicit aristo. q̄z s̄t enūciatio-
nes vniuersalibus non vniuersalit: tūc sunt subcōtrarie. sed p̄dicere enūciatiōes sic se habent: q̄z homo de quo
sunt ille enūciationes est terminus vniuersalis: et tñ nō
sumit vniuersaliter. ḡ ille enūciationes subcontrarie sunt. Ad istam questionem est dicēdū q̄ p̄dicere enū-
ciationes nō sunt subcontrarie sed cōtradicitorie. Ad
cuīs eidēntiam est attēdēdū q̄z ista enūciatio homo
est sp̄es. q̄tūq̄z videat sumere terminum vniuersalem
sine signo: nō tñ ē indefinita sed singularis. Luius ratio est
q̄tūc enūciatio dicitur indefinita qui subm̄ sub p̄di-
cato enūciatiōis sup̄tu natū ē ad sua supposita deteriari:
et nō determinat̄: sicut cum dicitur homo est animal: na-
tus est homo sub isto p̄dicato sumptus determinari ad
singulares homines, ppter id q̄ singularis etiam homo
est animal. Et quia talis determinatio non sit in illa enū-
ciatione: iccirco est enūciatio ē indefinita sine ē deteriata.
S̄z cum dicitur homo est sp̄es: nō sic se habet: eo q̄ homo
sumptus sub isto p̄dicato q̄z est sp̄es: h̄ic determinatiōes
quam habere debet: nec est natus ad sua singularia dteri-

er. Quocirca has quidez impossibile est simul
esse veras. his vero oppositas contingit i co-
dezz: nō omnis bō alb⁹ ē: et qdā bō albus ē.

Cdeinde cum dicit. Quocirca ostendit quomodo enū-
ciationes opposite se habēt ad verum et falsū. et dividit
in tres partes: q̄ p̄mo ostendit p̄posit

Peribermniae

Quod ex quo et le affirmatiua et universalis negatiua sunt con-
trarie. ipote est has simul esse verae; qz v3 contraria sunt ad se
inuicem repugnare; a: t se circa idem non compatuntur. Sed op-
positas his universaliis: ut pote particularem affirmatiua
et opponit vli negative; et particularē negatiua que op-
ponitur universali affirmatiue: contingit in eodem tpe eē
veras. sicut simul verificantur. non enim homo est albus; q-
dam homo est albus. **T**orandum est autem quod quis in null
ia maius possint contraria simul esse verae: eo quod tria se circa idem
non compatuntur. in singulis tamen maius possunt contrarie
enunciations simul esse false. sicut simul false sunt iste.
omnis homo est albus; nullus homo est albus. **L**uiquis
dem congruentem tamen ex ipsa conditione contrariorum su-
mipot. Non enim est necessarium ut cuiuscumque non iesse unum
contrariop: ei insit reliquum. quin potius aliqui est falsum
inesse virtusqz ipoz. sicut falso est inesse angelum tam al-
bum quam nigru. **Q**uia ergo contraria non possunt simul iesse ei-
dem. et prius eidem simul non inesse: convenienter etiam enunci-
ations tria non prius simul esse vere: sed prius simul esse false.

Quecunq; igitur contradictiones vniuersali
um sunt vniuersaliter: necesse est alteram esse
veram: alteram falsam: et quecunq; in singu-
laribus sunt: ut est: socrates albus est: sogra-
tes albus non est.

Concluſio. Deinde cum dicit. Quecumq; igitur cōtradictiones. de-
clarat ppositū q̄tū ad enunciatiōes ñdictioiaſ: dicas;
q̄cūq; vñlūm ſunt contradictiones: neceſſe eſt vñlī oī
mā alteram eſſe vñam vel falſam: t̄ quecumq; contradic-
tiones ſunt facete i terminis singularib⁹ ſimiliter: ſicut ſocra-
tes eſt alb⁹: ſocrates nō eſt alb⁹. **C**ontraſtandum eſt q̄ enū-
ciationes cōtradictoriæ: non ſolū nō pñt ſimul eē vñ in ali-
qua mā: ſed nec etiā pñt ſimul eſſe falſe. qn poti⁹ q̄ in
in omni mā: ſi altera eſt vera alia ſit falſa t̄ ecclouſo. cui⁹
rō poti⁹ ſum i ex oppoſito ad cōtraria: nam qz contraria ſunt
in certo genere: non oī q̄ ſe extendant vel ambo vel alte-
rum ipso ad oīa entia: ſed dari poti⁹ aliquid de quo ambo
erunt falſi: ſi cū diximus. contradictionia vñ. vtpote eē
t̄ non eſſe. non ſunt in certo genere: ſed totum cōprehendit
ambitum entis t̄ non entis. qz eē cōprehendit totū ambi-
tū entis: t̄ nō eē cōprehēdit totum ambitum nō entis.
et ideo de quolibet ſiue ente ſiue non ente oportet verifi-
carū alterum ipſorum.

Quecumq; autem in vlibus non vniuersaliter non hec quidem semper vera est: illa vero falsa. simul enim verum est dicere quoniam est homo albus: non est homo albus: et est homo probus: et non est homo pbus.

Deinde cum dicit. Quaecunq; aut in yniuersalib;. ostendit qualif ad verum et falsum se habit enunciatiob; inde finite q; vocantur contradictorie et nō sūt. et circa h; duo facit: q; pmo. pponit qd; intendit. z; pbat ibi. Si enim turpis. Dicit g; pma pte q; quecunq; affirmationes et negationes sunt in terminis vlt; non vlt sumptus: non semp Oz q; sit vna ya talia falsa: sed simul ambe pnt eē vere: qz simul est vez dicere q; est hō alb: non est hō albus: ē hō mulierem. Et hoc dicitur.

Si enim turpis est: nō probus est: t̄ est hō pulcher: t̄ non est homo pulcher. s.i.n. fedus est non pulcher est: t̄ si sit aliquid non est. **E**t debitur antem subito inconveniens eē iecirco quoniam videtur non est homo albys simul

5 etia^z significare qm̄ netno ē alb^z; hoc sūt neg^z
e idem significat; neq^z si l necessario sūt.

Cdeinde cum dicit. Si enim turpis probat ppositu ita.
est homo pbis.i.honestus:est hō turpis. siue in honesto
simul verificantur:sed si homo est turpis.i.in honesto ipse
idem non ē pbis siue honestus.g simul verificari posse
est hō pb. nō ē homo pb. simili verificantur simul. est
hō pulcher.nō est homo pulcher:qr simul vificatur. ē hō
pulcher.est homo sedus:z si ē sedus non ē pulcher.similis
simul verificant domus ē:domus nō ē:qr simul vificari:
dom ē:dom fit.z si fit nō dū ē:qr ī pmanētib qd si nō dū
ē dum fit. Addit aut aristo.g subito.i.i pmo aspectu vide
bitur ec in conuenies qd dicti ē:ic circa qr non ē hō albus
videtur significare g nemo sit albus. Iste aut.nemo est
albus:homo ē albus.nō pmt simul esse ve. sed dicit aristo.
qz hoc s. non homo est albus:z nemo est albus:non idem

significat nec simul sūt. nō significant qđē idē: qz vna si-
gnificat vniuersalem remotionem: & alia significat re-
motionem indefinitā. Non sunt autem simul. qz non es-

Ed pleniorē mus an indefinita affirmativa et
definita negativa possint simul verificari. videatur enim
q̄ non. qz locus a superiori tenet destructure. cū aut dico
homo non ē alb⁹. q̄ socrates non ē alb⁹. q̄ cicero non ē alb⁹.
et sic de ceteris. fit p̄cūm destructuret a superiori ad ifcī. qz
homo ē superior cūctis suis singularibus. sic autē p̄cē
dēdo fit negativa idefinita equipollēs vniuersali negati
ue. sed v̄līs negativa et idefinita affirmativa simul vñifica
ri nunq̄ p̄it. q̄nō idefinita negativa et idefinita affirma
tiva poterūt simul vñificari in aliqua mā. Ad istā q̄stio
nem est dicendum: q̄ indefinita affirmativa et indefinita
negativa simul p̄it vñificari. cuius declaratio ē qz simili
ficantur particularis affirmativa et particularis negativa
eiusdem p̄dicati et subi. quē ad modū simul ē verum dice
re q̄ quidam homo est albus: et qdā homo non est alb⁹. et
ad adam homo ē homo: et ad p̄icularē affirmativā con

qz gdam homo e homo: qz ad ptcularē affirmatiua con sequi indefinitā affirmatiua: z ad ptcularē negatiua con sequi indefinitā negatiua. Necesse ē qz dicere qz indefinita affirmatiua z indefinita negatiua eiusdē pdicati de codē subio simul pnt vificari. ¶ Ad argumētū autē dicēdū qz locus a supiori tenet destructiue ipm supius pdicando sed non tenet ipm subyicendo. tenet enim currēs non est homo: qz currēs non ē socrates. sed non tenet. homo non ē currēs. qz socrates non ē currēs. Lui^r rō est qz terminus in pdicato positus fiat p natura: sed positus i subo fiat p suppositis nature. Et qz remota nā oī remouere supposita nature: ideo a quo cunḡ remouet supl^o ob ipo oī remouerī oīa in inferioria eius. sed qz facta remotione a suppositon statim est necesse qz fiat remotio a quo libet supposito: iō non ē necesse ut qz remouet a supiori remouatur a quolibet inferiori.

Ulterius queramus utrum subcontrarie possint sit esse false. videt enim quod sic: quod subcontrarie continent subcontrariis: sed contrarie non simul esse false: quod subcontrarie simul esse false poterunt. Ad istam questionem est dicendum: quod subcontrarie non possunt simul esse false. Luius ratione est: quod particularis vel indefinita non propter aliud est falsa: nisi quod universalis sibi opposita contradictione est vera. Nam si ista opinio homo est aequalis non esset vera: oportet tunc opinio vera esse istaz. quodammodo homo non aequalis: et per hoc istam opinio homo non aequalis est tamen falsa utraque istarum: quod illa yllis affirmativa est vera. prout igitur bene dictum est quod particularis vel indefinita non propter aliud est falsa: nisi quod yllis

Primus

ei opposita contradictorie ē vā. sed vīl exīste vā: necesse est veram eē omnem pticulare vel indefinitam q̄ accipit̄ sub ipa. Nā si vīlis negatiua est vā:oz q̄ sit vā pticularis quidefinita negatiua:z si vīlis affirmatiua est vā oz q̄ sit vā pticularis z indefinita affirmatiua. Quia ergo si parti cularis vel indefinita est falsa: necesse est q̄ sit vā vīlis ei opposita contradictorie. z hac vā existente necesse est eē teram qualibet pticularem vel indefinitā q̄ accipitur sub ipa:z q̄ si vna subcontrariarum ē falsa: necesse ē q̄ altera sit vera:z ideo subcontrarie non pñt simul eē false Dicendum est igit̄ ad arg^m q̄ non est simile de contra rys z subcontraries quātūcunq̄ subcontrarie collocent̄ sub contrarijs. Rō aut̄ diss. milititudinis ē:zq̄ pticularis s̄c̄ aliud ē falsa nisi q̄ est vā vīlis s̄bi opposita. s̄c̄ vīlis aliquid aliud vel de eo. s̄c̄ de socrate. vel de aliquo alio:nō eēt opposita illi affirmatiō: sed enunciatio diuersa ab ea. Similis huic affirmationi q̄ est. ois homo est albus. oppo sita est illa q̄ est: non ois homo ē albus. z illi que est: aliḡ homo est abus. opposita est illa. nullus hō ē albus:z illi q̄ est: homo ē albus: contraponit̄ illa: homo non est albus. Consequenter aut̄ arist. epilogat supradicta: dicens manifestum esse q̄ vni negatione opponit̄ vna affirmatiō. q̄ enūciationum alie sunt contrarie alie cōtradictorie. s̄c̄ q̄ sunt iste dictū ē:z declaraturz est q̄ non ois cōtradictio nē. oppositio est vera vel falsa: qz in oppositione contrarie rum pñt ambe esse false. sed solum in vera contradictio ne oz semp q̄ sit altera vā z altera falsa.

Cuna autem affirmatio & negatio est q̄ vnius de uno significat: vel cū yle vlt̄: v̄l nō vniuer- saliter: vt omnis homo alb⁹ ē: non omnis hō albus est: nullus homo albus est: quidam hō c̄l⁹ est: si album p̄m̄ significat.

de alib' eti: n alibi n vñl significat.

CDeinde cum dicit. Una aut̄ declarat q̄ sit affirmatio et negatio vna. vbi notandum ē q̄ q̄uis fuerit supra declaratum q̄ sit enunciatio vna: qn̄ dictum fuit q̄ vna enunciatio est que significat vnum de vno: q̄ tñ dicum ē postea q̄ contingit enunciare aliqd non solum de singulari qd̄ vñne vnum: sed etiā de vniuersali q̄ sub se continet multa ne putaret. B̄ impedire vnitatem enunciationis oꝝ iterū videre q̄ sit enunciatio vna. Circa h̄ aut̄ aristó. duo facit p̄mo ostendit q̄ vnitas enunciationis non ipedīs p̄ multitudinem q̄ continet sub vlt̄: em̄ est rō vna. z̄ ostendit q̄ impeditur vnitas enunciationis p̄ multititudinem cōtentam sub sola vnitate nois. ibi. Si vñ duob̄. Dicit ḡ in p̄ma pte q̄ vna affirmatio et vna negatio est q̄ significat vnum do vno: siue cum vñle subim̄ sumitur in enunciatione vlt̄: siue cum sumit̄ non vlt̄. sicut p̄ de oībus istis enunciationib̄. Qis homo est albus: nullus homo est albus: nō oīs hō ē albus: quidam homo est albus: si tñ albus qd̄ est p̄dicati significat vnum: nam multitudo p̄dicati impedit vnitatem enunciationis.

CSi vero duobus vnu nomen positu ē ex qb⁹
non ē xviim: non ē vna affirmatio.

Contra deinde cum dicit: Si vo duobus, declarat q̄ sola vni-
tas nominis non sufficit ad vnitatem enunciatiōis. et cir-
ca hoc quatuor facit: qz pmo, pponit q̄ intendit. z exem-
plificat ibi. Ut si quis ponat, z pbat ibi. Nihil ḡ z 4. ifcer-
correlarium ibi. Quare nec in his. Dicit ḡ pmo q̄ si duo
bus ex quibus non est vnum: vnum nomen sit positum:
non ē fz tale nomine enūciatio vna: fz multiplex. **C**ubiq̄
notandum ē fm thomā q̄ duobus modis pot̄ intelligi b̄ q̄
dicit ex quibus non est vnum: uno quidem modo pp ex-
clusionem illi⁹ modi quo multa cōtinentur sub uno vni-
uersali: sicut hō et equus cōtinentur sub animali. Ita q̄ hoc no-
men animal significat vnuū ipso: nō fz q̄ sunt multa et diffe-
rentia ab initio: sed fm q̄ vnuū sub natura generis.
Alio modo pot̄ intelligi dictum ad excludendum hoc in
quo ex multis partibus sit vnuū: sive sint partes rōmī: sc̄i
genus et differentialia sunt partes diffiniōis: sive sint pres-
integrale alicui⁹ compositi: sicut ex lapidibus sit dom⁹.
Sicut sit tale p̄dicatum q̄ multa continet: oꝫ si nō debet
impedire vnitatem enunciatiōis q̄ multa q̄ significant
q̄ p̄m concurrant in vnum fm aliquem dictoꝫ mediorū
alias propter solaz vocis vnitatem nō erit enunciatio vna.
Quādoꝫ autē ad vnitatem enūciationis sufficit sola vni-
tas vocis: reputa si p̄dicatum sit tale q̄ non referat ad re
significatam que non ē vna: fed ad vocem que vna est: sic

•*Peribermenias*

contingit enim dicuntur canis est nomen.

Cet si quis ponat hoc nomen tunica homini
et equo: et dicat tunica est alba: hec non est una
affirmatio: nec una negatio: nihil enim differt
hec: sed dicere est homo albus: et est equus al-
bus. si ergo haec multa significat et sunt plures:
manifestum est quoniam et prima multa vel
nihil significat: neque nam aliqd est hoc equus.

Deinde eū dicit. Ut sīḡ ponat. exēplificat qđ dixerat
dicens: qđ si aliquis hoc nōmen tunica imponat ad signi-
ficandum t̄ hominem t̄ equū: t̄ dicat tunica ē alba: vel tu-
nica non ē alba. non est tūc affirratio vna: nec vna nega-
tio: qđ sic pbat dato qđ tunica significet hominem t̄ equū
nihil differt tūc dicere tunica ē alba: qđ dicere hōē alb⁹. t̄
equū ē alb⁹. h̄ iste significat multa t̄ sunt multe enuncia-
tiones. Mā festum ē iiḡ qđ in p̄ma. s. tunica ē alba. v̄l
significat multa: vel significat nihil. qđ si dicere significat
hominem t̄ equū: vt cōponēria rem vnam: cū nihil si-
at ex hōē t̄ equo: significaret nihil qđ hōē t̄ equus non est
sive nō f. sc̄iunt aliquid vnu. igitur significat ipa vt disū-
cta t̄ multa: t̄ p̄s non faciunt enunciationem vna.

Quare nec in his necessitate est hanc quidem contradictionem veram esse: illam vero falsam.

Cdeinde cum dicit. Quare nec in his, infert quoddam cor-
relarium ex dictis dicens: qd nec in his enunciationi us-
que vtruntur noie equiuoco: necesse est alteram ptem eē
veraz et alteram falsam: qd pōt eē vtraq; vā. si cui enim ve-
possunt simul esse iste homo ē albus: equus nō ē a^b? ita
etiam possunt simul eē ve iste tunica est alba: tunica non
ē alba: ex quo tunica significat hominem et equum.

Secundo queramus ut enunciatio i qua subiectur vle qd est gen: sit enunciatio vna. vide tur enim qnō. qz dictū est qz enunciatio i qua subiectur vle qd est spēs est vna. qz nōmē speciei significat nāz vna. sed nomen generis non significat naturam vnam. ergo enunciatio qua subiectur vle qd est genus nō est enunciatio vna. Ad isti questionis evidētiā et similiū ē notandum qz cū enunciatio vna simplē sit illa qz significat vel dicit vnum de uno fini diversum gradum vnitatis termi

Primus

estimul verae vera: sicut dictum est supra. sed in singulis
ribus et in futuris non similiter se habet. **C**Est autem nota-
dum quod in terminis universalibus vel sumptibus in quacumque ma-
tante enunciationes sive natales sive remota sive contingentes
sive de ppterito sive de presenti sive de futuro altera pars con-
tradictionis est determinatae vero et altera falsa. Nam in matre natale
affirmativa est vera et negativa est falsa. In matre autem remota
conuerso affirmativa est falsa et negativa est vera. sed in matre con-
tingente vera est particularis et falsa est universalis: ita quod de quocun-
que iste enunciationes fiat hinc determinatae verae et universalis
per se et alteram falsam. Et eodem modo est in enunciationibus que
sunt de singularibus quantum ad ppterita vel presentia sed in singulis
ribus et futuris non est altera vera determinata et altera falsa.

C Nam si ois affirmatio vel negatio vera vel falsa est: et oē necesse ē vel cē vel non cē: si hic quidē dicat futurū aliqd: ille vero nō dicat hoc qdem ipm: manifestū est qm necesse ē verum dicere alterū ipoꝝ: si ois affirmatio vera vñ fal sa est: vt rāqz. n. non erit simul i talibꝫ. nā sive rum ē dicere qm̄ ē albū vñ nō albū: necesse est albū cē vel nō cē: et si est albū vel nō est albū: verū est vel affirmare vel negare: et si nō ē mē titur: et si mentit nō est. qre necesse ē aut affirmationē aut negationē verā cē vel falsā. nibil gneqz ē neqz fit neqz casu neqz vtrūlibet erit. necē erit sed ex necessitate oia et nō vtrūlibet. aut. n. q dicit verus est: aut q negat. similr. n. vel fieret vel nō fieret: vtrūlibz. n. nibil magis sic vel nō sic se h̄z aut habebit.

Cende cum dicit. Nam si omnis affirmatio. probat p
positam dissimilitudinem. et circa h̄ duo facit. q̄r p̄mo pb̄t
int̄ suū ducento ad quedā iconueniēta. z̄ ostēdit q̄

illa inconuenientia sunt impossibilia ibi. Que contingunt inconuenientia. Lirea p̄mū duo facit. qz p̄mo ostendit q̄ i enunciationib̄ q̄ sūt de singularib̄ & futuris nō ē altera determinate vera aut falsa. z̄ vo ostendit q̄ i istis enunciacionib̄ non decet oīno veritas vtricq; p̄tium oppositariū ibi. At vo ne q̄sni. Lirea p̄mū duo facit fin q̄ adducit duas rōnes ad propositū z̄ ne est ibi ampli si est album.

bras rōnes ad p̄politu. z ps cit ibi. Ampli si est album
Intēdit aut̄ arist. i p̄ma pte vnā tālē rōnē. Veritas enū-
ciationis determinata respicit determinatū cē vel nō cē
rei. si ḡois affirmatio vel negatio est determinate vā vel
falsa; ille q̄ dicit aliquid futurū cē. dicit determinate verū
ille q̄ dicit id futurū nō cē. dicit determinate falsū. opoz-
tebit tunc nec̄io id determinate futurū nec posse non eue-
nire. si igitur in oib⁹ ita se h̄z: oia euueniet de necessitate; z
nibil erit ad v̄t̄nlibet neq̄z a casu. sed h̄ est falsū. q̄ s̄m̄ ē
q̄ i singularibus z futuris sit s̄p̄ altera vā determinate;
z altera determinate falsa. h̄ est igitur q̄o dicit. Nā s̄i ois af-
firmatio vel negatio ē supple determinate vā v̄l falsa: seq-
tur supple tūc q̄ z oē necesse ē cē vel nō cē. z p̄ 2is q̄ ni-
bil sit contingens. h̄ac ille rōnem dñr manifestat subdēs: si
h̄gdē dicat futurū aliquid. ille vō nō dicat. i. neget h̄ idem
ip̄z: manifestū ē qm̄ ē necesse v̄nū dicere altez ip̄oz. si
ois affirmatio vā vel falsa ē supple determinate. q̄i talibus
oppōnib⁹ nō crūt̄ v̄traqz: sed tm̄ altez. z eodē mō fiet
tm̄ altez nec̄io. q̄i s̄i ē vez ofe de aliquo. qm̄ ē albū v̄l n̄
albū: necesse ē albū vel nō albū cē: si ē albū vel nō albū
vez ē affirmare vel negare: z si nō ē mēt̄i q̄ dicit ip̄m cē:
z si mēt̄i q̄ ip̄m dicit eē: p̄z q̄ nō ē. q̄ne necesse ē determina-
te vel affirmationē v̄l negationē cē vera v̄l falsa. sic sup-

ple i enūciatione ita t̄ ire. Ex quo deludit aristó, nihil ig-
neq; ē neq; sit neq; ad casu negq; ad vtrūliz; nec erit neq; nō
erit aliqd ḥtingēt. s̄ ex necessitate fiet oīa. qz determina-
te vñs ē aut q dicit. aut q negat s̄ hāc pōmē. qz si nō es-
set alter determinate vñs filiū. tūc fieret vñlō fieret: t̄ nō
ēt determinatiū alter. istoꝝ. qz qd ē ad vtrūlibꝫ nō magis
sic vel nō sic se hz. i. nō hil magis determinat de se ad ec. qz
ad nō ec. ¶ Est aut̄ noꝝ q i mā nālī t̄ remota:oz ēt i sin-
gularibꝫ t̄ futuris ēt alterā determinata verā. qz i mā nālī
ēt i singulařibꝫ t̄ futuris sēp falsa negatio: t̄ sēp vā affir-
matio. s̄ i mā remota ēt sēp falsa affirmatio: t̄ sēp vā nega-
tio. probationes ḡ quas h̄ ponit aristó. nō pcedūt nisi de
singulařibꝫ t̄ futuris i mā contingēt. ¶ St̄enora q̄ ē tri-
plex cōtingēs. qz ē cōtingēs vt i pluribꝫ sicut hoīez canea-
scere i senectute. ēt ḥtingēs ad vtrūlibꝫ sicut socratem
currere. t̄ ē ḥtingēs i paucioribꝫ sicut q̄ fodiēs sepulchrū
iueniat thesaux. De ḥtingēs at vt i pluribꝫ nō fecit aristó.
mētionē forte q̄ determinatiū ēt i maiori parte ad alterū
oppositoꝝ. ḥtingēs at i paucioribꝫ dat itelligi p id qd ēt
casu: qz a casu iueniat sūt i paucioribꝫ ḥtingēt.

CAmplius si ē album nunc: verū erat dicere
primo qm̄ erit albū: quare sēp fuit verū dice-
re quodlibz eoz q̄ facta sūt: qm̄ erit. q̄ si semp
verū fuit dicere qm̄ est vel erit. nō pōt hoc nō
cē vel nō futuri cē. Qd̄ at nō pōt nō fieri ipos-
tibile ē nō fieri: t qd̄ ipole est nō fieri necesse ē
fieri: oia ḡ q̄ futura sūt necesse ē fieri. nihil igit
vtrūq̄ neq̄ casu erit: nā si casu n̄ er necēitate.

Cede de cū dicit. Ampli^s si ē albū. ponit ad idē scdaz rōez
q̄ ē talis. si in oib^s enuiciatiōib^s ē altera determinate vā: tē
si ē aligid albū nūc. verū determinate erat dicere pānīc si
eret: qñ Albū erit. et qñ ē magis rō de tpe ancedētē pīpī
qñ remoto: so ne cūtib^s ear. ē facta sūr aūc fierent.

quo q̄ remoto: s̄p de quolibz eoz q̄ facta sūt anq; fuerent
sūt verū dicere qm̄ erit. Qd̄ at ē s̄p vez determinate dice-
re q̄ ē vel erit: nō pōt nō eē: vel non futurz eē. Qd̄ at non
pōt nō fieri: ipole ē nō fieri: t qd̄ ipole ē nō fieri: necessē ē
fieri. Qia igit̄ q̄ futura sūt necessē ē fieri: t p̄mis nibil est
ad vtrulz nec a casu. qz qd̄ ē a casu n̄ enenit d̄ necessitate.
CEt vero nec qm̄ verū est neutrū ztingit dice-
re: vt qm̄ neqz erit neqz nō erit. primū. n. cum
sit affirmatio falla erit negatio nō vera: t cuz
hec sit falsa ztingit affirmationē cē ū veraz.

Cendeiz cuius dicit. At vñ nec ostendit q̄ non deest oīno
veritas i singulairibꝫ futuris vtricꝫ oppositorꝫ pponere p̄
q̄ nec ēttingit dicere. q̄ neutz. s. nec dictiuſ affirmatiuſ
nec dictiuſ negatiꝫ ē aliquo mō ſum. reputa nō ē veruz.

dicere de aliq; q; nec erit nec nō erit: ut sic falsū dicat tā q; affirmat: q; q negat. B; sī pbat duplīcī rōne. Quāz p̄ ē: q; affirmatio & negatio didūr vēz & falsū: q; vēz ē aut eē qd̄ ē: aut nō ē: qd̄ nō ē. & falsū ē: aut eē qd̄ nō est: aut nō esse qd̄ ē. vñ oꝝ q; si affirmatio ē falsa q; negatio sit vera. & eꝝ. s; b tollit p̄ talē pōnem. ḡ ipa ē i polis. C ubi notādū est q; exq; vēz ē eē qd̄ ē. vñ eē qd̄ nō ē. fīm q; ē nō ē: qd̄ ē: & eē qd̄ nō ē: & affir° significat eē: & neg° significat nō eē: oꝝ si affir° ē falsa q; dicat eē qd̄ nō est: tqz b; dicit negatio nō ē: oꝝ tē negcio q; sit negatio vā. sīl̄t̄ ē si negatio ē falsa: b; non ē p̄ alius nisi q; dicit nō eē id qd̄ ē. Et q; affirmatio sibi oppo sita dicit h; eē: oꝝ tūc de necessitate q; talis affirmatio sit vā. vñ p̄z euidenter ex diffinitiōe veri & falsi: q; nō p̄t sit de eodē eē falsa negatio & affirmatio: qn poti⁹ si vna ipa⁹ ē falsa: oꝝ de necessitate q; altera sit vera.

CAdhuc si verū est dicere quālī albū est et ma-

Peribermenias

gnūz:03 eē vtrsiqz: si vero erit cras:03 eē cras:
hi alit neqz erit neqz nō erit cras: non erit vtrū
libz: vt est nauale bellum:03, n. neqz fieri naua-
le bellis: neqz nō fieri nauale bellum.

CSecunda autem ratio que ponit ibi. Adhuc si verum, talis est
nihil esse dicere quod aliquid est albi et magni: et quod utrumque est in re: et si
est verum dicere quod erit cras: et quod sit cras. quod est si dicta positio est
vera utrumque erit dicere de quolibet futuro quod negatur erit neque non
erit. Hoc autem stante tollit se contingens ad utrumlibet: quod est tale con-
tingens potest fieri et non fieri. Sed dicta positio tollit tantum fieri quod
non fieri: quod si nullo modo est verum dicere quod nauale bellum erit:
neque quod non erit: opere habet ipsum nec fieri negari non fieri. et per
hunc non erit contingens ad utrumlibet: quod est falsum. Necesse est
dicere quod in singulis ipsis futuris non deficit omnino
veritas utrumque oppositorum.

CQue ergo stigmita inconvenientia hec sunt et aliae
huiusmodi: si omnes affirmatiois et negatiois vel in his quod
in verbis libri dicuntur vel in verbis que sunt singularia:
necessaria est oppositio hanc quod est vera esse: illam vero
falsam. Nihil autem utrumlibet esse in his quod sunt: sed omnia
esse vel fieri ex necessitate: quemadmodum non oportebit neque
affiliari neque negotiari. quoniam si hoc facimus erit
hoc. si vero hoc non erit. Le. XI.

Supra determinavit aristoteles. ducendo ad inconvenientiam: quod non sicut est vita et falsitas in cunctis enunciationibus: nunc declarat quod inconvenientia ad quod deduxit sunt impossibilitas et circa hoc duo facit. quod primo ostendit predicatio inconvenientia esse impolia. secundo declarat quomodo veritas se habeat ibi. Ita si enim est
est. Circa primum 3° facit: quod primo ponit in coi sequuntur. 2° ostendit in coi ex predicta pone hoc segni ibi. Nullum est probabile. et 3° ostendit inconvenientia memorata esse impolia. ibi. Quod si hec non sunt. Dicit ergo prima parte secundum ex primis quod inconvenientia que sequuntur si dicantur non esse oppositae enunciatione affirmatiōis et negationis hanc determinare veram esse. illa vero sicut et in his quod velibet dicuntur vel in his quod sunt singularia: sunt hec quod dicta sunt: et in his sicut singula. segnem non in his quod sunt sicut in tantibus nihil est utrumlibet sed oia est vel fieri denecessitate. Ex quo vltius segnem proponere debet consiliari vel negotiari de aliquo: quod si hoc facimus: si consiliari et negotiacione erit hoc quod futurum est: et si hoc sicut negotiari et consiliari non facimus nihilominus erit id futurum: ex quo necessario oia euenire non potest.

Chibil.n. phibet i null csumuz ánsi hñc qdem dicere; hoc futuz cê: illu vero n dñc. qre ex necessitate erit qdlibz eoz; qd vez crat dñe tñc.

Deinde cū dicit. Nihil. n. p̄hibet. ostēdit q̄ dicta. icōne
nientia sequunt̄. et circa B̄ duo facit. q̄r p̄mo declarat di-

cta iconicietia seq quod apollini posito. z ostendit q sequuntur et si pole illud non ponat. ibi. At vero nec h differat. Dixit g i pma pte q nihil phibet hic qd: siue aliquem dicere in millesimuz annu h c futur h uero vel aliquem ali h

*III. 11. 13. anu h ee lutu. 13. huC vo vel aliquē aliu hoc
nō dicere. s; potiⁿ negare. Quare si sép in oibⁿ ē altera pa-*

CEt vero nec hoc differt si aliquis dixerit negationem vel non dixerit. Manifestum est. n. quoniam sic se habuit res: vel si hic quodammodo affirmauerit. ille vero negaverit. n. n. pp. negare vel affirmare erit vel non erit. nec in millesimum annum magis quam in quatuorlibet tempore. quare si in omnibus tempore sic se habeat ut unum dicatur vere; necesse erat hoc fieri: et unum quodque eorum quod fuisse sic se habere ut ex necessitate fieret: quoniam non vere dicit quod quoniam erit. non potest non fieri: et quod factum est vere erat die spiritus quoniam erit.

Cdeinde cum dicit At vero nec B ostendit qd hicou
niés legf et si nō ponat qd alig p̄dicat futura euenire at
qz euennat dices qd nō differt qz tū ad 2nam iconuenien-
tis si alig dixerūt vñ dixerūt negationē vñ affirmationē
alicui futuriā qz eueniret et rō quā assignat ē qz res nō
se hz sic vñ nō sic eo qd h qdē affirmauerit ille vñ negare
rit ipaz sicut vñ sic se hre qz n̄ pp nostz affirmare vñ nega-
res erit vel non erit sed econuerso quia res erit vel non
erit ideo est verum nostrum affirmare vel negare et non
magis h ē verum p millesimū anū anū qz in qz tōlibz alio
tpe Quia si i oī tpe ita se hz vt vñ oppositor y p̄dice
deteriate et p qns qd nece erat ipm fieri nece tū ē qd
ez qd si fieri d necessitate qz qd dicit alig vere de ali
quo qd erit illō n̄ pōtū fieri et qd factum ē sp erat vñ
dicere qm̄ erit Quia igit̄ nostz dicere vel nō dicere nō ē
cā rei ut dictū ē p̄z qd tūcūqz alig nō p̄dicat de aliquo
qd fieri tā de necessitate fieri determinate qd ḡd fieri qd al-
nō sp an de ipo potuisse fieri enūciatio deteriate vñ

CQ si hec nō sit possibilia, videmur enim cē
principiū futuroruī & ab eo qđ cōsiliāmūr atq
acimus aliquid.

Contra istas auctoritates
Deinde cum dicit. Qd si hec nō sunt. declarat memoria
ta sc̄i eniātia eē ipsolia. t p̄ ostēdit p̄ rōnē. z p̄ exēpliā sē
sibilita ibi. Et multa nobis. Circa p̄ duo facit. qd primo
ostēdit p̄positū i rebus humanis. z idē ostēdit i aliis ibi.
Et qm̄ ē omnino. Dicit ḡ in p̄ ḡte. qd si b̄ q̄ dicta sūt i sit
polia non erit ē possibilis p̄o ex qua sequim̄t talia. Qd at
non sūt possibilia p̄z. qz nos p̄ id q̄ cōsiliātūr t agimus
aliquid libere. videmur cē p̄ncipiū futurop̄. sed si oia fieret
de necessitate nos p̄p̄ nos t̄z s̄iliū non essemus p̄ncipiū
futurop̄. sed b̄ ē ipole. q̄ non oia eueniunt de necessitate.
Tibi notādū ē q̄ hō suo s̄ilio se determinat ad agendū

aligd. qd̄ ad deteriat seipm ad agēdū: h̄z libertatē t dñiū suaz actionum. qd̄ aut h̄z dñiū actionis sue. pōtē agere t non agere. qd̄ aut pōtē agi t nō agi: de necessitate agitur. Aut ḡoū dicere qd̄ nō fiant oīa de necessitate: aut oī dice reḡ homo non sit liber: nec habeat dñiū actionum suaz. H̄ aut fir̄m relingt aristō, p̄ impossibili. qd̄ hoc posito tol̄ lcref punitio t remuneratio t destrueret tota moralvita.
CEt quoniā ē oīo i his qd̄ nō sēp actiū sūt eē pos-
sibile in quibus vtr̄liqz contingit eē t non eē.
quare fieri t non fieri.

CDeinde cum dicit. Et qm̄ ē oīno. declarat idē i alis re-

bus dicens: q[uo]d in oino. i. v[er]o in his q[uod] non sunt temp[or]a acti: vi
bis in quib[us] contingit iu[n]ti[re]re viru[rum]. s. ecce t[em]p[or]e non esse dare
possibile e[st] t[em]p[or]e non esse: q[uod] q[uod] q[uod] sunt t[em]p[or]e q[uod] non sunt: p[ro]pt[er] e[st]
t[em]p[or]e non e[st]: t[em]p[or]e fieri terminat ad esse: sequitur talia p[ro]p[ter] fieri
t[em]p[or]e non fieri. q[uod] autem fieri t[em]p[or]e non fieri non est necessariu[s]
s[ed] contingens. Est ergo ipolego oia sunt v[er]bi sicut v[er]bi sunt de necessitate.
Et multa nobis manifesta sunt sic se habentia
ut quoniam h[ab]et b[ea]tum vestem polemico est icidi t[em]p[or]e non icidi

Primus

sed prius exteris. Siis et tñ icidi pole e: nō
m. cetera p: r: exterini pole e: r: nō icidi: q: re t:
i alius futuris q: fini potentiâ hinc dñs. Adani-
festi e: qm: nō oia ex necessitate vel sicut yl: fuit
S: alia qd: vtrilibz t: nō magis v: affirmatio-
nem vel negatio erit vera: alia vero magis qd:
i pluribz hinc alterez sed contingit fieri alterum:
alterum vero minime.

Concede cū dicit. Et multa nobis declarat idē p̄ exēpla sensibilita dicēs; q̄ multa sūt nobis manifestata se hūstia. sic hāc veste ē pole icidi; t̄ nō icidit sed st̄igit q̄ p̄ius extenſus. i. vetustate tota cōsumiſ. sīlīr aut ē ipole cā non icidi. dīq; nīl cēt possibile cā nō icidi; nō cēt. i. nō st̄ingeret cā p̄ius exteri. i. vetustate cōsumi. Quare cēt iālyſ futuris q̄

dicunt h̄i h̄o potentia manifestū ē q̄ nō sūt vel sūt oīa de necessitate; h̄z alia ip̄oz se h̄nt ad vtrūlibz; t̄ nō magis ē iei vā affirmatio vel negatio. Alia vō sic se h̄nt qđ contingit in pluribz magis altez fieri: sicut in pluribz h̄o canescit in senectute. nibilomin⁹ tñ contingit fieri et alteruz. s. q̄ h̄o nō canescat i senectute: t̄ alterū vtputa q̄ canescat minime. i. nō fieri q̄uis h̄ contingat i paucioribus.

Cigit eē qđ ē qñ ē: t nō ē qđ nō est qñ nō est
necessit̄ ē: h̄ nō oē qđ ē necessit̄ ē cē: nec qđ non
est necessit̄ ē nō cē: nō. n. idē ē: oē qđ est necessita-
rio ē qñ est: t simpli ē ex necessitate: sūr āt
t in eo quod nō est.

Cdeinde cū dicit. Igīt eē qđ est. ostēso q̄ sint ip̄ossibilitā
inconueniētia supra illata; declarat nōr veritatē de predi-
cis. & circa B̄ duo facit; q̄ p̄mo ostēdet qualit̄ se habeat ve-
ritas circa res. z° ostendit qualit̄ se habeat circa enūciā-
tions ibi. Quare quā enūciātions. Circa B̄ duo facit; q̄

ones iei. Quare qm̄ cūciationes. Circa p̄ dū facit. qm̄
pm̄ ostendit qualis se habeat veritas circa res absolute
consideratas. 2º ostendit qualis se habeat circa eas i cōpati-
one ad sua opposita ibi. Et i contradictione. Dicit ḡ conclu-
dēs ex p̄dictis q̄ ex quo p̄dicta sūt inconuenientia debem⁹
nō simplis dicere q̄ oia sūt necessaria: sed q̄ oē qd̄ ē qn̄ ē
necē ē cē: t̄ qd̄ n̄ ē dū nō ē necesse ē n̄ cē. s̄ nō debem⁹ di-
cere simplis q̄ oē qd̄ est necesse sit eē nec debem⁹ dicere
absolute q̄ id qd̄ nō est necesse sit non cē: q̄ nō ē idē vice-
re q̄ oē qd̄ est qn̄ ē necesse ē cē: t̄ dicere simplis id qd̄ est
ē de necessitate: t̄ similis se b̄z de nō cē. C̄ Ubi notadūz
q̄ tūc id qd̄ est absolute necesse ē cē: qn̄ nō pōt desine-
re cē. Et q̄ multa sūt: q̄ tūc p̄it desinere cē. Ideo n̄ ē dicen-
dū simplis q̄ oē qd̄ est sit de necessitate. q̄ tūc ipole ē simili-
dē cē: t̄ non cē: ideo qd̄ est nō pōt nō ē qn̄ ē. q̄ tūc simul
est nō cē: t̄ p̄pterea ē verū dicere q̄ oē qd̄ est necesse ē
ese dū ē. Itellige eodē mō de eo qd̄ nō ē.

Et i cōtradicitiōē cadē rō ē cē qdē vel nō esse
oē necesse est; t futurū cē vel nō cē: nō tñ diui-
dente dicere ē alterū necessario. Bico at vt ne-
cessē ē cē futurū bellū nauale cras vel nō futurū
cē, sed nō futurū cē cras bellū nauale necesse est
vel nō futurū cē. Futurū autē vclē cē vel non
esse necesse est.

Cdeinde cū dicit. Et in contradictione, ostēdit quomodo se h̄z veritas circa res i sparatione ad sua opposita dicēs q̄ sicut res q̄ nō ē absolute necessaria sit necessaria ex contradictione adiuncta: si ēt eadē rō ē in contradictione: sumēdo, s. opposita circa eadēz rē: vīputa ēē ē non ēē ciusdē. qz ls absolute non sit alterum istoz determinate verū: oꝝ tñ

¶ sub disiunctione alterū sit de necessitate vel non. qd necessitate est oēm rē eē vel non cē. et de quolibet futuro ē necio vero. sub disiunctione ipz futurū eē vel nō eē. Nō tñ dividendo vñ ab alio ē vez dicere alterū necessario determinante. Nā sub disiunctione ē verum qd necessitate ē futurū eē vel nō. futurū eē eras nauale bellū: sed non ē necessitate eras futurū ē nauale bellū determinante: vel ēt nō est necesse determinante ipm non futurū eē: sed sub disiunctione verum est dicere qd necesse est ipm futurū eē vel non eē. ¶ Ubi notandum est qd ex quo aliqd se bz p indifferentiā ad fieri tñō fieri: sicut contingit de incisione vestis: non potest dici determinante qd fieri vel non fieri. sed qd de quolibet ē va affirmatio vel negatio: oēz qd sit vez sub talis disiunctione qd autem fieri aut non fieri. qd tñ res talis non est de se determinata ad alterū: sicut se bz ad vtrūlibz: nō ēt determinante vez aliez bz vñ yñ vñ reliquū sub qdam indeterminatione.

Quare quoniam oaciones non solum vere sunt quemadmodum et res se habent manifestum est: quoniam haec unquam sic se habuit ut virtutibuslibet sint, et contraria ipsorum significare quantitate: necesse est solum se habere et contradictiones. quod contingit in his quae non semper sunt et non semper sunt. Hoc nam neccesse est alteram partem contradictionis veram esse vel falsam. Non tamen hoc vel illud: sed ut virtutibus et magis quod altera vera non tam vero vel falsa. **Q**uare manifestum est quoniam non est necesse oecas affirmatioes et negationes oppositae: hanc quidem veram; illam vero falsam esse. Neque nam quemadmodum in his quae sunt sic se habent in his quae non sunt polia sunt esse vel non esse: sed quemadmodum dictum est.

Coninde cū dicit. Quare qm̄ orōnes declarat quali se habent
peritias circa crucifixionē pīcē: qm̄ oratiōes sūt summae.

veritas circa enunciations dices: q; q; orationes sūt hinc
liter vere sicut ēt res: manifestū ē q; quecunq; ita se hinc
vt sint ad vtrūlibz t queat contingere cōtrariū ipoꝝ; ne
cessē ē simili se hinc ad cōtradictionē. sicut dictum est de
rebꝝ; v3. q; non sīt diuīsim t determinate vera altera p;
ei; sed v̄l yna v̄l altera sub disiūctione. qd; qdē contingit
in his q; nō semp sūt nec sēp nō sūt: qz i libꝝ; de futuro ne
cessē ē alterā ptē h̄dictionis ēē vera: t alterā ē falsa sub
disiūctione: non tū v̄l determinate v̄l illud: sed id determina
te vtrūlibet: t non ē contingentibꝝ; yt i pluribꝝ; contingit alte
rā ptē magis ēē verā q; aliam: nō tū iō ipa ē necessario t
determinate vera v̄l determinate falsa: sicut magis ē veꝝ;
boiem canescere i senectute: q; ipm nō canescere: nō tū ē
ideo necessario verū t determinate q; i senectute canescat.
C Ultimꝝ concludit arist. intentū p; vle. dicens: q; ma
nifestū ē q; nō est necesse oēs affirmatiōes vel negatiōes
oppositar̄ enūciationū ēē. hāc qdē verā t illā falsā deter
minate: qz nō sicut se hz i his q; sūt ita se hz i his q; nō sūt. fz
ēē vel non ēē p̄nt sicut sepe dictū ē.

Ad pleniorem autem intelligentiam predictorum oportet discutere aliquas questiones: primo autem queramus utrum sit aliud contingens a casu in rebus. ut enim quod non quod prima causa habet potestiam de omnibus quecumque sunt futura. Cum ergo sua potestia sit infallibilis: oportet quod infallibiliter evenient quod potest esse ventura. et quod infallibiliter non eveniant quod potest non esse ventura: sed quod est infallibile est necesse. quod ita evenient ut necesse: et nihil sit in rebus contingenter vel a casu. **Ad istam** questionem evidetiam est considerandum quod non obstante potestia prima cause contingens et causale reperiatur in rebus. Quia vero est quod cum prima causa suam potest sit causa totius entis: necessarie est quod sit causa omnium rerum propriarum eius. Dicendum autem est quod entis sunt contingentes et necessarii. quod per se causa suorum

Peribermniae

¶ hec distictio enūciatiōis n̄ ē distictio vniuocis; s̄z disti-
 ctio analogi. Ad cuius enidētiam sciendum ē: q̄ dupli-
 ter possum⁹ ostendere hāc enūciationū distictionē cē disti-
 ctionē analogi. s̄z duo q̄ i ipo analogo iuueni⁹: p̄ q̄ analo-
 gū ab vniuoco distinguit: quoꝝ v̄ ē: q̄ analogū descēdit
 p̄ p̄ i v̄ eoz sub se ḡtētoꝝ: q̄ i aliud. s̄c ēs p̄ p̄ i substatiā
 q̄ i accēs descēdit: s̄z vniuoco n̄ descēdit p̄ p̄ i v̄ eoz de
 qb̄ pdicat vniuoco q̄ i reliquū. z̄ v̄ oꝝ q̄ v̄ ḡtētoꝝ s̄b̄
 analogo iportat habitudinē ad alterꝝ s̄c accēs iportat ha-
 bitudinē ad subaz: s̄z v̄nū cōtētoꝝ sub vniuoco n̄ sic iport-
 at habitudinē ad reliquū. hec at̄ duo rep̄m⁹ i enūciatione
 resp̄cū enūciatiōis q̄ ē de subo finito: t̄ respectu enūciatio-
 nis q̄ ē de subo infinito. q̄ cū p̄tes enūciatiōis sint nomē t̄
 v̄bū. ne cē ē vt quēadmodū nom̄i descēdit p̄ p̄ i nom̄i fi⁹
 q̄ i nom̄i fi⁹. sic ēt enūciatio descēdat suo inō p̄ p̄ i ea q̄ ē
 ex noīe finito: t̄ ea q̄ ē ex noīe fini⁹ p̄ posteri⁹. t̄ p̄pterea
 signāter ari. affirmationē t̄ negationē q̄ ē ex noīe fin⁹ ap-
 pellauit p̄mā. quēadmoꝝ ēt nom̄i fi⁹ i d̄r nom̄i: n̄i p̄ ordi-
 nē quēdā ad nom̄i fi⁹. sic ēt ēne c̄ enūciatio d̄ noīe fi⁹
 iportet ordinē t̄ habitudinē ad enūciationē d̄ noīe fi⁹. v̄nū p̄z
 q̄ pdicat distictio enūciatiōis n̄ ē distictio vniuoci: s̄z ana-
 logi. Dō⁹ ēḡ ad ar⁹. q̄ d̄ rōe vniuoci est n̄ solū q̄ dana-
 tur s̄z idē nom̄ t̄ cēdēt rōe: s̄z ēt q̄ n̄ dicat p̄ p̄ t̄ p̄ poste-
 ri⁹. c̄iō enūciatio n̄ d̄ vniuoce d̄ enūciatiōe de finito t̄ d̄
 enūciatione de infinito.

Secundo q̄ram⁹ d̄ ea distīctiōe: vtꝝ fiat p̄ dfia formales: an p̄ dfias māles. vñ. n. q̄ fia p̄ formales d̄rias. qz non̄ fi⁹ differt formalr a noīc iſinito. ḡ cū enūcia⁹ d̄ finit⁹ ⁊ enūciatio d̄ iſinit⁹ disiliq̄at s̄z diſtictionē noīs iſiniti a noīc iſinito: vñ q̄ tal diſtictio fiat p̄ d̄rias formales. [Ad istā. q. e. dō⁹ q̄ dicta diſtictio iſ finit⁹ penes māles d̄rias enūciatiōis. Lui⁹ rō̄ e. q̄ cū forma enūciatiōis iſſtat i ſpōne p̄dicati cū ſubonecē e. vñ p̄ ea diſiliq̄at enūciatio formalr: q̄ ipaz ſpōne p̄dicati ⁊ ſub diuerſificat. s̄z q̄ p̄dica⁹ ſlbz ēmā enūciatiōis: neccē e. vñ p̄ ea q̄ diuerſificat ſolū ſdiriōes p̄dicatoꝝ aut ſloꝝ: enūciatio iſ diſiliq̄at niſit⁹ māl̄. n̄c̄ at ſic ē. q̄ fi⁹ ⁊ iſi⁹ n̄ diuerſificat ſpōeꝝ p̄dicati cū ſubo: s̄z ſolū diuerſificat dictio nea q̄ i enūciatiōe p̄dicat̄ vñ ſubjeſum. vñ p̄z euideſter q̄ enūciatio iſ diſtinctiō formalr p̄ enūciatiōne d̄ finito: ⁊ p̄ enūciatiōne d̄ iſi⁹. p̄z at ex coꝝ. q̄ enūcia⁹ d̄ finito ⁊ enūciatio d̄ iſi⁹ n̄ d̄ ſp̄e: q̄ diuerſitate ſp̄e ſici d̄ria ſ formalr ⁊ n̄ d̄ria māl̄. [Dō⁹ e. ḡ ad ar⁹ q̄ q̄uis non̄ fi⁹ differat fo malr a noīc iſi⁹: qz tñ nomē eſt mālis p̄ enūciatiōis: n̄ diuerſificat pp̄ ſ formalr enūciatiōne: ſz tñ māl̄.

Tertio q̄ram⁹ an v̄bū ifi⁹ ster ifi⁹ i enūciatōe. v̄f. n.
q̄ sic: qr dcñ fuit i p̄li. q̄ ēr v̄bū ifi⁹ ēnō cox
q̄ dñr d altero. s̄z qdē nō cox q̄ pdicāt: manet i enūciatōe
q̄ v̄bū ifi⁹ i enūciatiōe māet. **(Ad isti⁹)** q̄. cūdētiā no⁹ ē
q̄ difficultatē i ista. q̄. faç h̄ q̄ v̄bū ifi⁹ n̄ dñt a negatio ni
si i b̄ ḡ v̄bū negatiōu. pferri vi duaz dictionū: s̄z v̄bū ifi
nitū. pferri i vi vni⁹ dictiōis. qr̄ ḡ i vi vni⁹ dictiōis p̄t p̄.
ferri n̄ solū ex enūciatōe: s̄z et i enūciatōe: v̄f dñ⁹. q̄ i so
lū et enūciationē: s̄z et i enūciatiōe possit māere ifi⁹. Ut
ḡ apparet qd̄ mībi v̄f i bac mā: siderādū ē. vt dixim⁹ in lo
gica n̄ra: q̄ quis enūciatio ⁊ ppō sint idē realr. tñ s̄z rō
nē dñt: qr̄ enūciatio q̄s⁹ ē ex vi sue rōis h̄z directe ordi
nē n̄ ad argumētationē: s̄z ad significādū acceptiplexū i
tellect⁹ i quo ē vītas & fallitās. s̄z ppō q̄s⁹ ē ex vi sue rōis
portat ordinē ad ipaz argumētatiōe. Quia q̄ enūciatio
respicit verū & fz: id dīc logic⁹ manere i enūciatio
et i a negatiōi qd̄ diuersificat ab ipo significatione veri.
v̄bū aut̄ ifi⁹ n̄ diuersificat a v̄bo negatiōi vītate enūci
atiōis. **Eadē.** n. ē vītas isti⁹ enūciatiōis. petr⁹ n̄ amat: i isti⁹
us enōciatiōis: petr⁹ n̄amat. Et id logic⁹ n̄ dīc i enūciatio
ne v̄bū ifi⁹ distingui a negatio: et si pferri i vi yni⁹ dictio

CQuare quatuor erunt ille: quod duc quod est ad affi-

Secundus

mationē & negatiōeſ ſeſe hñt ſim pñtiā ut pri-
uatoeſ: due vero mīm. Dico atqñ ē aut iu-
ſto adiacebit: aut nō iuſto: qrc etiā negatiōeſ:
quattroz.n. ſunt.

Dicde cū dīc. Quare q̄t̄tuor excludit numerū istarū enūciatōū dicēs. q̄ ex q̄ duplī fuit oppōnes q̄n ē p̄dicat̄ ter-
tiū adiacēs. q̄tuor crūt̄ iste enūciationes. q̄ p̄ due lese h̄nt̄
ad affirmatiōēs et negatiōēs f̄z sequētiā: sic t̄ p̄uatiōēs: s̄z
due alie mīme sic se h̄nt̄. t̄ q̄ f̄iat̄ q̄t̄tuor enūciatōēs expo-
nit v̄l̄ delarat̄ subdēs: q̄ ē aut adiacēbit iusto. i. p̄dicato fi-
nito: vt cū dī h̄o ē iust̄. aut adiacēbit nōiusto. i. p̄dicato fi-
nito vt cū dī h̄o nōiust̄. t̄ sic erūt̄ due affirmatiōēs. t̄ ne-
gatiōēs due f̄iet̄ s̄l̄r. q̄r nō est adiacēbit aut p̄dicato finito
aut p̄dicato ifinito. Quare p̄z q̄t̄tuor s̄r̄ enūciationes
iste. ¶ Notādū ē āt̄ q̄ cū ē p̄dicat̄ finē: nō fuit̄ d̄ codez
subo nisi due enūciationes: vna. s. affirmatiua et altera nega-
tiua. eo q̄ tūc nō p̄dicat̄ nisi vbu q̄b̄ i. enūciatōē non iſimi-
ta. s̄z cū p̄dicat̄ 3° adiacēs: fuit̄ d̄ codez subo q̄t̄tuor enū-
ciationes: due qdē d̄ p̄dicat̄ si. t̄ affir̄ d̄ p̄dicato si. t̄ q̄r due
enūciationes faciūt̄ vna oppōnē. s̄z q̄t̄tuor enūciationes faci-
unt oppōnes duas: idcir̄ dixit̄ ari. q̄r q̄ ē i. dicat̄ 3° adia-
cēs duplī fuit̄ oppōnes. ¶ Itēz notādū ē q̄: istarū q̄t̄tuor
enūciatōū due. s. affir̄ d̄ p̄dicato si. t̄ affir̄ d̄ p̄dicato si.
sele h̄nt̄ ad affirmatiōēs et negatiōēs f̄z nōt̄ia: sic p̄uatiōēs
sue sic ille d̄ p̄dicato p̄uatio. q̄r ad affirmatiua d̄ p̄dicato
si seḡt̄ negatiua d̄ p̄dicato si. sic t̄ negatiua d̄ p̄dicato p̄-
uatio. q̄r ad istā q̄dīc ē h̄o iust̄ seḡt̄ istā d̄ p̄dicato si. n̄ ē
h̄o nōiust̄. c̄ istā d̄ p̄di p̄uatio nō ē h̄o iust̄. Ad affirmati-
ua et d̄ p̄di si. si sic ad affirmatiua d̄ p̄di p̄uatio: seḡt̄ nega-
tiua d̄ p̄dicato si. q̄r ad istā ē h̄o nōiust̄. t̄ h̄o in iust̄. seḡt̄
istā ē h̄o iust̄. si iḡt̄ due istarū enūciatōū. s. affirmatiua sele
h̄nt̄ ad affirmatiōēs et negatiōēs f̄z nōt̄ia: due v̄l̄ mīme sic
se h̄nt̄. s. i. p̄c negatiue. q̄r v̄l̄. ad eas nō sequunt̄ affirmatiue.
q̄r ad istā ē h̄o iust̄. n̄ seḡt̄ istā ē h̄o nōiust̄. q̄r d̄ lapide ē
v̄p̄ d̄r̄ q̄ ē h̄o iust̄. nec tū d̄ ipo ē v̄p̄ d̄r̄ q̄ ē h̄o n̄ iu-
st̄. t̄ s̄l̄ ad negatiōēs d̄ p̄dicato ifinito: n̄ seḡt̄ affirmatiua
de predicatori finito.

Contradicuum vero quod dicitur ex his quae subscripta sunt: est iustus homo: huius negatio est non est iustus homo: est non iustus homo: huius negatio est: si est non non iustus homo. est non. hoc loco et non est iusto et non iusto adiacet. Hec igitur quaeadmodum in resolutoriis dictum est sic sunt disposita.

Credeamus dicere. Intelligimus vero declarat quod dixerat i figura
radices: quod id quod dixi locutus est de istis enunciatis omnibus: intelligimus
eritis quod subscriptas sunt et affirmari quod dicitur de predicato si sic est iustus
bonum at negatio enim est iustus bonum affirmari at de predicato infinito sit
enoniam iustus bonum huiusmodi non est enim iustus bonum et in his omnibus predicatur
est adiutorium iustus bonum.

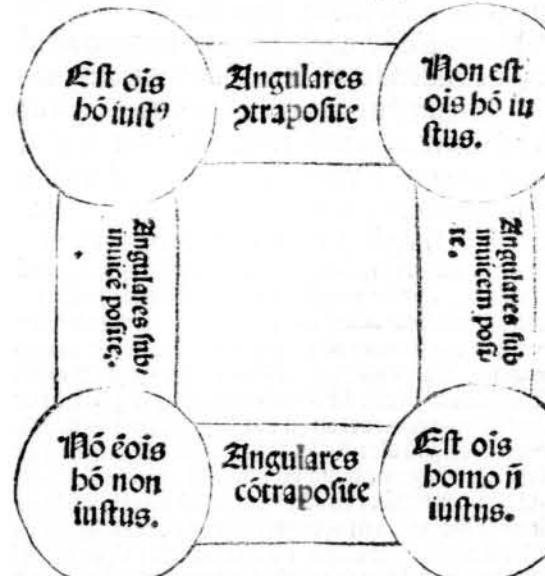
adicias: qz i h loco. i. i istis enunciatoribⁿo pdicat e t
nō e f^r se: s^r adiacet iusto t n iusto. addit at qz h sic dispo^a
fut sic dēz ē i resolutoriis i li. p^roz. C Ubi notādū ē qz i li.
p^roz h ita disponūt sicut ordinant i figura: qz sub affirma-
tione d^r dicato finito pon^r negariis de d^r dicato finito.

Silicet se h̄er: et si v̄lis nois sit affirmatio: ve
oīs hō iūst: eōis hō nōiūst. **S**ed nō si s̄r an-
gulares p̄tiḡit veras cē: cōtingit autē aliquā. be-
due ic̄itur opposite sunt.

Concluſum est. Sicut autem se habet: distinguit enim enūciatōes q̄ acci-
piunt p̄ subo nom̄ si "vtr̄ sūpētū dicēs: q̄ silt se d̄z multipli-
catio enūciatōuz et oppōnū: si sit affir̄: nois v̄lis: ut cū d̄r̄:
ē ois hō iust̄: ē ois hō iust̄: nā et sic manēte eodē s̄bo sū-
q̄tuor enūciatōes, s̄z tū d̄r̄: q̄ n̄ ritigat silt angulares est.

Vas in istis sicut i illis: quis b̄ sit agat aliqui. **C** Ubi notan-
dū ē q̄ exēplificauit solū d̄ affirmātō p̄dicato finito: t̄ d̄ af-
firmatiua d̄ p̄diō ifi: d̄as p̄ vtrāq; eaz itellē negatiua si-
bi oppositā: eo q̄ affir̄ se h̄z ad negatōe: vt h̄t ad p̄natōe:
one: a h̄t ē p̄n" itellēgēdi se t̄ p̄natōe. **C** Ite no. q̄ i enū-
ciatōib̄ idēfinitis n̄ solū p̄nt vīficari s̄l anglāres q̄ subiu-
cēponūt h̄z ēt anglāres q̄ h̄ponūt sibi mutuo. n̄ solū. n. si-
ē vez d̄re: ē hō iust": n̄ ēhō iust": q̄ p̄ v̄ i si h̄ponif s̄b a":
h̄z ēt ē vez d̄re ē hō iust": t̄nō ēhō iust": sup̄p̄ hoic p̄ dīmē-
sis hoib̄. h̄z i enūciatōib̄ v̄lib": n̄ s̄l vīficiant anglāres q̄ z̄
ponun̄t sibi mutuo. q̄ n̄ ē s̄l vez d̄re: ē ois homo iustus
z̄n̄ ē ois hō iust": sed silverificant anglāres q̄ z̄ vna ponit
tur sub alia: q̄ s̄l ē vez d̄re ē ois hō iust": z̄n̄ est ois hō n̄
iust": pp̄terea ḡdixit Ari. q̄ n̄ sitig s̄l ēē veras angula-
res i istis sicut i illis: sitig at̄ aliqui. dīc at̄ Ari. q̄ iste sūt due
opposite. i. due oppōnes. sicut patet.

Cælic autem hinc ad id quod est nobis quasi ad subiectum aliud
quod additum; ut est iustus nobis: non est iustus nobis: est ne-
iustus nobis: non est non iustus nobis. magis autem pli-
res his non erunt oppositi. hec autem errant illas ipsas
finem se erunt: ut vetentes eam nonne quod est nobis.

Crede de cū dicit. Alię autē h̄nt. distiguit enūciationes quae
h̄nt p̄ subo nomē ifinitū dicēs: q̄ alie enūciatōes h̄nt alię
qd additū: vt ad subz: ad nōhomo: id est ad nomē ifinitū
sīc sunt est iust⁹ nonhomo: nō ē iust⁹ nonhomo: ē noniust⁹
nōhō: n̄ est nōiust⁹ nōhō. & si s̄t intellige fieri multiplicatio-
ne enūciatōuz si noī ifi⁹ sumptū i subo accipias v̄l: si u-
cū signoyli. Addit at Aris. q̄ magis ples n̄ erūt oppōnes
enūciationū his q̄ dicte sūt. S̄t tñ he q̄ sūt de subo ifinito:
erūt ipē fz: se ex illas. i disticte ab illis q̄ sūt d̄ subo finito:
erūt vtetēs vt noī subo eo qd ē n̄hō. i. noī ifinito. **[E]**
aut̄ notādū q̄ iste d̄ subo ifinito dñr cē ex illas enūciati-
nes q̄ sunt de subo finito: nō solū qr̄ sūt diuerse ab eis: fz ē
q̄ iter se n̄ bz sequētiā. Nā quānis enūciatōes de predi-
cato finito sūt diuerse ab enūciationib⁹ de pd: catō ifini-
to: habēt tñ ɔ̄nam adinuicem: sicut supra expositū ē: secundū
ille que sunt d̄ subo ifinito ɔ̄nam adinuicem nō habent: qd
ad istam: est nonhomo iustus: non sequit̄ illa: homo est iu-
stus: nec illa homo non ē iustus: quānis iterum iuueniā
etia in istis ɔ̄sequētiā: sumēdo etiā in eis ɔ̄statā subiectiā.
Cui bis vero i qb⁹ ē nō ptigit: vt i eo qd ē cu-

Peribermannae

rere vel abulare: id est faciunt sic posita: ac si e ad
deret: ut e currit ois ho: n currit ois ho: currit
ois noho: no currit ois nohomo.

Cede cum dicit. In his vero. declarat distinctiones enunciationū in gb^o ponunt vba adiectiuū. Et circa hoc duo facit: qz pmo declarat ppositū. Sed mōt qddaz dubiū: ibi. Nō enī dicēdū est. Dic ergo i pmpte: qz i bis enūciationib^o in gb^o est nō attingit. i. in gb^o nō ponūt hoc vbu c̄: s̄ vbu adiectiuū: vt in eo vbo supple qd est signifi- cans currere vel ambulare: idē faciūt sic posita hec vba: sicut si adderet idest pdicaret: i p̄m est. qz eodēmō multi plicant enūciationes sic p̄z dicēdo: ois hō currit: nō cur rit ois hō: currit ois nōhomo: nō currit ois nōhō. **C** Ubi notādū est qz nō posuit nisi duas enūciationes de subo fi nito: z de subo ifinito duas alias: vt daret intelligere qz cu pdicant verba adiectiuū nō multiplicant enūciationes si cut multiplicant qz pdicat ē tertiu adiacēs: sed sic mul tiplicant qz est pdicat fin se: ita videlz. qz sicut tūc nō fi unt nisi due enūciationes de eodē subo: sic etiaz cu pdicat verbū adiectiuū non fiunt de eodē subo nisi enūciationes tñ due: z hoc iō. qz verbū nō ifinitaf i enūciatione z ver bū adiectiuū nō p̄t adiacere aliqui tertio p copula: sicut p̄t dici ei adiacere verbū substantiū.

Chō.n. dīcēdū ē. nō ois hō; s̄z nō negatio ad id qđ ē hō addēdā ē; ois. n. n̄ vle significat; s̄z qm̄ vlt. **M**anifestū ē āt ex eo qđ ē currit hō; n̄ currir hō; currir nō hō; nō currir nō hō; hec. n. ab il lis differūt eo q̄ vlt nō sūt. q̄re ois vel nullus nihil significat aliud nū qm̄ vlt de hoie vel af firmat vel negat. & t̄ cetera cadē oī apponi.

Concluſio. Deinde cum dicit. Nō.n.dicēdū:remoueret qđdā dubiū
Posſer. n. dubitare aliquis an negatio ifinitas possit ad-
di ad ſignum ſicut addit ad nomē in enūciatione.hoc er-
go remouens dicit: q̄ nō eſt dicēdū nō ois homo quādo
volumus facere enūciatōeſ de ifinito:ſz negatio ifinitas
eſt addēda ad id qđ eſt hō. i.ad nomē.qđ gđe. pbat: qz ne-
gatio ifinitas remouet aliqd aut ſingulare aut vniuersa-
le: ſed hoc ſignū ois nō eſt aliqd ſingulare ſignificās: nec
vle: ſed poti⁹ ſignificat qm̄ vlr ſumif id cui addit. Quod
gđe eſt maniſtū: ex eo qđ eſt currit hō:nō currit hō:cur-
rit nōhomo:nō currit nēhomo. que gđe oes enūciatiōes
diſferuit ab vlb⁹: qz in ipſis nō ſunt ſubiecta ſupta vlr: ſic
i illis i ḡb⁹ ponit hoc ſignū ois. Ex quo p3 q̄ ois vel null⁹
nihil aliud ſignificat: niſi q̄ illud cui addit ſumif vlr. Et
iō nō ſibi dō addi negatio ifinitans: ſz ad terminos poſiti-
uos alicui⁹ nature: aut actionis. Et cōcludit Ari. q̄ i enū-
ciationib⁹ i ḡb⁹ pđicant verba adiectiua: opz apponi etiā
ſignū abſq; eo q̄ addat ſibi negatio ifinitas: t cetera ea-
de cū ſignis que apponebant i alioſ enūciatiōibus: vt ſic
videlicet ad faciēdū tale enūciationē: nō ſolum addat
verbo adiectiuo ſignū: dicēdo ois currit: ſed etiā nomen
ſubim dicēdo ois hō currit.

Ad plentorem at enim etiam ea quae dicuntur discutimus aliquas questiones, et primo que-
ram verum verbū substantiuū includat copulā p̄ quam actū p̄
ipm̄ ipso ratiō copuleſ subto i enūciatione: sic rigit in ver-
bis adiectiuis, videt enī q̄ sicut semper in enūciatione di-
cī p̄dicatū nūcire subto si fuerit enūciatio affirmativa;
vel et sibi dī repugnare; si fuerit enūciatio negatiua. S3
nūcietia talis ipso ratiō p̄ copulā sine negatōe sūptā: et re-
pugnatia ipso ratiō p̄ copulā sūptā cū negatōe. q̄ etiā in enū-
ciatione i q̄ p̄dicas ratiō substantiuū includit aliqua copula co-

pulās cū substatiuo actum p̄ ipm̄ iportatū. ¶ Ad istā qō
nē est dicēdū qv̄bū substantiū i enūciatione sc̄ipo attri-
buit subo: vel pdicat de subo absq; inclusione alicuius co-
pule. Lūl̄ vna rō pōt sumi ex aditione actuū significato-
ruim p̄ ipz̄ z p̄ vba adiectiuia. nā p̄ vba adiectiuia significat
act⁹ alig⁹ accīstal⁹ ḡ ordine næ p̄ supponit ee: z nulli attri-
buit nisi ipso ee mediāte: s̄ verbū substatiūuz nō iportat
talē actuū accidētālē: sed iportat actuū cōfissiūz p̄ iū ee
ris: qz significat ee: z yr i lī: de causis. dī: p̄ma rex creatu-
raz ē esse. vñ nō p̄ supponit actuū priorē quo mediante at-
tribuat ei cui attribuit. Et ppter ea uenienter vba adie-
ctiuia icludit copulā v̄bale q̄ mediāte attribuitur subo i
enūciatiōe act⁹ p̄ ipa iportat⁹. atq; cōuenienter v̄bū sub-
statiūū ē ip̄met alioz copulanec i sevleriorē includit
copulā: s̄ sine iclusiōe alteri⁹ copule i enūciatiōe pdicat.
¶ Dicēdū ḡ ad argu⁹ q̄ uenientia act⁹ iportat p̄ v̄bū
adiectiuū: q̄ i enūciatiōe attribuit subiecto: uenienter ex
pm̄t p̄ copulā v̄bale. ppter dictā rōnē. Et qz illa rō defic̄
i v̄bo substatiūo: idcirco uenientia q̄ act⁹ p̄ ipz̄ iportat⁹ at-
tribuit subo i enūciatiōe: iportat p̄ ipz̄: z nō per inclusio-
nem alterius copule.

Secundo q̄at̄. v̄z i enūciatiōib⁹ i ḡb⁹ p̄dicantur
v̄ba adiectina: posse fieri distictio p̄ enū-
ciatōes de p̄dicato finito: et p̄ enūciatōes de p̄dicato ifinito.
v̄f enī q̄ sic: qz cū dicim⁹ currere ē moueri: fit enūcia-
tio de p̄dicato finito: cū v̄o dī. nō moueri est nō currere. fit
enūciatio de p̄dicato ifinito: et tñ i v̄taqz enūciatōe pon-
tur v̄bū adiectiu⁹. ḡ distigui pōt̄ mō supradicō enūciatio
i q̄ p̄dicat̄ v̄bū adiectiu⁹. **C** Ad isti⁹ q̄dnis euidētiā ē co-
siderādū: q̄ nūc nō logm̄ur de q̄tuqz orōne: s̄ de illa tm̄
i q̄ est v̄z vel falsū: q̄ ořo dī p̄prio noře enūciatio: tale āt
orōne nihil facit additū noi⁹ q̄ se n̄si v̄bū idicatiui modi
sic patuit i p̄ li⁹: et iō solū v̄ b̄is idicatiui modi ē loquen-
dū. de talib⁹ i ḡif loquēdo: dicēdū ē q̄ nō p̄it v̄ba adiecti-
ua facere vel cāre distictionē enūciationis p̄ enūciationē
ð p̄dicato finito: et p̄ enūciatōez ð p̄dicato ifinito. **L**ui⁹ de-
claratio ē: qz sic terigim⁹ i notabilib⁹. si possent b̄ facere
aut b̄ facerēt cū ipa sola p̄dicant̄: aut b̄ facerēt: ita q̄ nō
p̄dicaren̄ ipa sola: s̄ magis alicui⁹ adiacētia. p̄mū aut̄
stare n̄ pōt: qz tūc oporeret q̄ talia v̄ba p̄ se sola p̄dicata
qñqz forēt finita: et qñqz ifinita: qd̄ esse nō pōt: qz iā dictū:
ē q̄ v̄bū nō manet i enūciatōe ifi⁹. **U**nī ⁊ p̄ptere Aři. de-
clarās distictionē enūciationū i ḡb⁹ p̄dicant̄ v̄ba adiecti-
ua. nullā enūciationē posuit de p̄dicato ifinito: quaz p̄se
cto posuisset: si v̄bū i enūciatōe ifinitari posset. **S**ed etiā
stare n̄ pōt: qz adiacere alicui p̄dicato illi soliv̄bo cōpetit:
qđ pōt ē copulās p̄dicatū cū subo. **B** autē est p̄pni⁹ sol⁹
v̄bi substatiui. nullo i ḡr̄ mō enūciatio i q̄p̄dicant̄ v̄ba ad-
iectua idicatiui modi pōt ē de p̄dicato ifinito. Lurrere
āt̄ et moueri et filia nō sunt v̄ba idicatiui modi: nec p̄ se ipa
faciūt diuīcta v̄lli nořofonē i q̄ sit v̄z vel falsū. s̄ regn̄
adiūctio v̄bi substatiui. vñ hñt se i p̄dicādo potius ad mo-
du nořiuz q̄ nō p̄dicant̄ absqz adiūcto v̄bo substatiuo: q̄
ad mōz v̄boz. **E**t idcirco n̄ ē miz si ifinitant̄. q̄ b̄ p̄ ergo
responsio qd̄ argumentum.

Tertio q̄rāt. vtr̄ signū positi finitari. vñ. n. q̄ sic. q̄
qđ pōt fieri negati⁹ pōt fieri finitu⁹ signū
pōt negari. ḡet pōt ifinitari. **C** Ad istā q̄onē dicēdū sic di-
xim⁹ i⁹ p̄edio logice q̄ signa ifinitari nō pat. Lui⁹ rō eçr̄
nom⁹ ifi⁹ nihil deteriatū ponit. Et vñ dictio ois infi⁹ vult
eē tal⁹ q̄ nihil deteriat⁹ ponat: qz dictio ifi⁹ ē idēz qđ du-
ctio ideteriat⁹. Ut id qđ pōt aliqd deteriat⁹ nō oſ voca-
ri dictio ifi⁹. nūc al sic ē: q̄ quandocunq; negatio antepo-
nit signo: ponitur aliquid determinatum: ga non ois
dat intelligere qđam nō: quod sub equipollent: nō null⁹ ēt

Secundus

codē modo qdaz; qd̄ equipollit sibi sed nō qdam dat intelligere. B qd̄ est nullus: cui egpollet, sic ḡ oia ista signifi-
cū eis addit̄ negatio: dāt itclligere aliqd determinatum
et iſumitarine queū. Ad argumen̄ aut̄ est dicendu-
z; qd̄ sec̄ ē de negatione et iſumitatione: qz l̄ negatio de se m̄
bilponat: pōt tñ aliqd ponere rōne ei⁹ cui adiūgit. Et p̄
p̄terea non est contra rationem termini negatiū ponere
aliqd determinatū: et tñ b̄ ē trarōnez termini iſumiti.
Quoniam vero contraria est negatio ei⁹ que
est: omne animal est iſustu; illa que significat
quoniam nullum animal est iſustum: he quidē
manifestum est quoniam nūnqz erit neqz ve-
re iſumul: neqz in eodez ipso: His vero opposi-
te erunt aliquādō: vt aliquod aial iſustum est:
non oē aial iſustu est. Lec. III.

Postquam declarauit aristoteles superius diversitate enūciationū pueniente ex ad ditione nō tollētē veritatē enūciationis; nūc remouet quedā que poterant eē dubia in supradictis. Et continet ps ista sex pes: fin q̄ sunt sex dubia que remouet. Secūda ps est ibi. Sequit̄ vero eā. Et c̄ta ibi. Manifestum. Quarta ibi. Ille vero fin infinita. Quinta ē ibi. Significat aut̄. Sexta vō est ibi. Trāposita vō nota. Q̄r vero dictū fuerat i pedētibus: q̄r i vniuersalibus nō sunt angulares sil' vē: dicere Bristo. hoc declarat̄ dicēs in p̄ma pte: q̄r q̄r ei qd̄ ē. oē aial est iustū: est contraria illa negatio q̄ significat: q̄ nullū aial ē iustū. et contraria nō possunt sil' verificari de codē manifestū ē q̄ he ules nunq̄ erunt vere: nec simul tpe: nec in eodē ipo: sed opposite his duab: sicut aliquā aial est iustū: qd̄ opponit̄ ad nullū aial est iustū: t nō oē aial iustum ē: qd̄ opponit̄ ad oē aial est iustū: crūt̄ aliquā simul vē. C̄ Ubi notādū ē qd̄ signāter dī nō simpl: sed q̄ aliquā erūt̄ simul iste vere: q̄ pticularis affirmatiua & pticularis negatiua de eodez p̄dicato t subo nō possunt simul verificari in materia na turali ne in mā remota: simul aut̄ s̄ficant̄ in mā origina.

Est et notandum quod signatur dicit de enunciationibus "vniuersitatis" contraries quod non sunt vere: neque simul: neque in codice ipso: ut. vsq. p. B. quod dicit neque simul: daret intelligere quod non possit ambe verificari in codice tpe: per Hautes quod dicit neque in codice ipso: daret intelligere quod non possunt verificari simul in aliq materia. vñ sic dñ exponi neque in eodez ipso: neque in aliq materia. ¶ Est et notandum quod quoniam dixit supra in vlib "quādōq; contingit angularē simul ēē vera: intellexit de illis que non habent adiuvicem contrarietatem: quod ipse dat intelligere per hoc ipsum quod dicit: p. ille que hñt cōtrarietate sūt que nōp̄t simul esse vere. Sequitur vero ea quae est nullus homo est iustus: illa que est omnis homo est non iustus: Illa vero que est aliquis homo iustus est: op̄posita: quoniam non oīs est homo non iustus: necesse est enim aliquæ esse.

Deinde cū dicit. Sequit̄ vero eam. declarat secundum
pubū. q̄ enī supra dictum est q̄ negatiua de ifinito seq̄
ur affirmatiua de finito: posset aligs dubitare: an vnq̄
ad negatiuā de finito posset seq̄ affirmatiua de ifinito
dicato. hāc ergo dubitationē remouēs ph̄s dicit: q̄ iter
dum seq̄t̄ q̄ ad istā que dicit nullus homo ē iustus: que
est p̄ma negatiua de predicato finito: seq̄ illa que est ois
homo est noniustus: que ē affirmatiua de pdicato ifinito.
Sūl etiā affirmatiua de finito seq̄ iterdū ad negatiuāz

de infinito. quælla que est. alius homo iustus est; segnus op-
positum affirmatur de infinito; quoniam segnus istam quæ dicitur
non ois homo est non iustus. quod quidem ex eo p[ro]p[ter]e; quæ illa sit est ve-
ridelicet. non ois homo est non iustus; et quæ illa sit falsa; ois
homo est non iustus; et si ista est falsa necesse est tunc esse al-
quem hominem iustum.

Sed de hoc posset dubitare alius; quod videt male dictum
diximus enim supra quod ad affirmatiwas sequuntur
negatiwas; sed ad negatiwas non sequuntur affirmatiwas. Quod
autem hic dicitur est oppositum eius; quod dicitur quod est ad negatiwas
sequuntur affirmatiwas. Ad quod dicendum est quod tales proponeantur
negatiwas per duplum formari: uno quod est modo ita quod negatiwas
cadat tam ad subiectum quam ad predicatum: sicut contingit quando
dicitur non est homo iustus: et tunc ad negatiwas non sequuntur
affirmatiwas; quod affirmatiwas dicuntur positionem subiecti: sed ne
gatiwas sic formate non dicunt positionem subiecti: sed remo
tionem eius: eo quod negatio removet id totum supra quod cadit.
Hoc genito sumebant negatiwas superius: sicut per intentionem
litteram philosophi. Alio autem modo possum iste negatiwas
proponeant taliter formari: quod negatio cadat tantum supra predicatu
m: et non supra subiectum: sicut contingit cum dicitur homo non
est iustus: et tunc ponitur subiectum per eas quod etiam per affir
matiwas: et id ad taliter negatiwas de predicato finito sequitur
affirmatiwas de predicato infinito: et ad taliter negatiwas de infinito
segetur affirmatiwas de finito: isto modo sumuntur negatiwas
de finito: sicut per exempla aristotelis.

CManifestum est autem quoniam etia^m singularibus si est verum interrogatum negare quoniam et affirmare verum est: ut putas ne Socra sapiens ē: non. Socra igitur non sapiens est. In universalibus vero non est vera que sibi dicit: vera autē negatio ē. ut putas ne ois homo sapiens est: nō ois igitur homo nō sapiens ē: hoc autē falsū. sed nō igit̄ omnies homo sapiens est: vera est: hec enī opposita est: illa vero contraria.

Cunde cum dicit. Manifestū est autē declarat tertium
dubium. qd enim dictū est iam: qd ex affirmatiis possunt i-
ferri negatiue: et ex negatiis possunt inferri affirmatiue.
Posset ēē dubium utrum sit hoc verū i oīb' tā. s. in singulari-
bus qd in universalib'. Hg dubium remouet Ari. determinan-
tans qd nō est oīo sīlī in vtrīs qd: dicens manifestū esse ex
dicēdis qd in singularib' si est vēp negare interrogatū p-
dicatum finitum: verū est affirmare p-dicatum infinitū:
vtpūta si ad istā interrogationē est ne socrates sapiens: ve-
rum est rūdere qd non: vēp est etiā tunc inferre affirmati-
tiua de infinito dicēdo. igr socrates ē nō sapiens. sed in uni-
versalib' affirmatiua de infinito que dicit similiter sicut
singularibus: non est vā: hz vā pūta de finito. sicut ad
istā interrogationē que dicit. putas ne. oīs homo sapiens ē
vere rūdetur qd nō: et falsum est ex hoc inferre: ergo omnis
homo est non sapiens. sed verum est ex hoc inferre qd non
oīs homo est sapiens: qd ista opposita est contradictione illa
que dicit: omnis hō est sapiens. Et quia de quolibet est y-
ea affirmatio vel negatio. id si falsa est ista: omnis homo
est sapiens: oportet qd vera sit ista non omnis homo ē sa-
piens: sed ista. omnis homo est non sapiens: quia tantum
valer quantum ista. nullus homo est sapiens: est contra-
ria illius: omnis homo est sapiens: ideo quamvis ista sit
falsa: non tamen propterea est vera illa. omnīs homo ē
non sapiens: quia in contingente materia est falsa vtrac-
enunciationū contrariarum.

Peribermannias

CIlle vero secundum infinita contrariaentes nomina vel verba: ut in eo quod est non homo vel noniustus: quasi negationes sine nomine et verbo esse videbuntur. sed non sunt. semper enim vel veram esse vel falsam necesse est negationem: qui vero dixit non homo: nihil magis de homine: sed etiam minus: verus vel falsus fuit: si non aliquid addat.

Condeinde cū dicit. Alle vero finis infinita: remouet q̄rtum
dubium. Posset enī alijs dicere q̄ ille locutiōes que cōti-
nent negationē ifinitantē: et terminus q̄ infinita per eius
additionē sunt orōnes negatiue absq; alio adiuncto. hoc
est ergo qđ aristoteles volēs remouere dicit: q̄ ille locuti-
ones que finis nomina vel v̄ba infinita sunt cōtra iacentes.
id est opposito mō se habētes dictiōibus finitis: sicut p; i-
eo qđ est non homo vel nō iustus: vidēt eē quasi negatio-
nes sine alio v̄bo adiūcto: sed nō sunt negationes sine nega-
tione enūciatōes: qz neē est semp oēm negationē eē verā
vel falsā. sed q̄ dixit nō homo sine adiūcto nihil magis: im-
mo etiā minus: est ver⁹ de hoīe: qz q̄ dixit hō. vnde patet
q̄ tales locutiones nō sunt orationes. **E**st autē notan-
dū q̄ quāvis veritas sit pfecte solū in itellecū cōponen-
te: est tamē aliquo mō etiā in itellecū simplici: qz de ipso
dicis in tertio libro de aīa q̄ ē semp verus. Quoniā ergo
q̄ pfert dictionē finitā dicitur in audiēte salē itellecūz
simplicē alicui⁹ rei: s; q̄ pfert dictionē infinitā nulli⁹ rei in
itellecū dicitur: eo q̄ rē non ponit: s; remouet: idcirco di-
cit Aristō q̄ magis ver⁹ est qui de aliqua re pfert nomen
finitū q̄ q̄ pfert nōmē infinitū. verū est tñ q̄ pōt intelligi
hoc eē dictiō alia rōne: qz videlicet ille q̄ pfert nōmen fini-
tū hoīs: pfert id quod vere cōuenit homini: sed qui pro-
fert nō homo: profert id qđ homini non conuenit.

CSignificat autem est ois non homo iustus nullus illarum id est; nec huic negatio opposita ea que est non est ois non homo iustus. Ille vero que est omnis non homo non iustus; illi que est nullus est iustus non homo id est significat.

Deinde cū dicit. Significat autē remonet qntū dubiū dixerat enī supra q̄ ille que sunt de subo infinito: sūt extra illas q̄ sunt de subo finito. vnde poterat esse dubiū: quare hoc poti⁹ dicit de istis: q̄ dīca q̄ ille q̄ sunt de predicato infinito sunt extra illas que sunt de pdicato finito. hoc ē dubiū remonēs Aristo. dicit: hoc id ē: q̄ illa que dicit est oīs non homo iustus. nulli illarū que sunt de subiecto finito significat idē. nec etiā negatio eius que dicit: non ē oīs nō homo iustus. significat idē alīcui eaz: que sunt de subo finito. Quod qdēm intelligi si negatio nō cadat supra subiectum finitū. sed ille que sunt de predicato finito: t̄ que sunt de pdicato infinito: aliter se habet. quia ista: ē omnis non homo non iustus que h̄z pdicatum infinitum idem significat illi que est. nullus non homo est iustus. que est de predicato finito.

Transposita vero nomina vel verba id est si
gmiticatur: ut est albus homo: et est homo albus. nam si homo
non est: cuiusdam multe erunt negationes. sed ostenditur
sumi est: quia una unius est. cuius enim que est
albus homo: negatio est non est albus homo:
cuius vero que est: est homo albus: si non eadem
est ei que est: est albus homo: erit negatio: vel
ea que est: non est albus non homo: vel ea que

est: non est albus homo. Sed altera quidem
est negatio eius que est: est non homo albus:
alia vero eius que est: est homo albus: quare
erunt due yniis. quoniam in igit transposito no
mine vel verbo eadem sit affirmatio vel nega
tio. manifestum est.

Crede cu[m] dicit. Tr[ad]isposita vero: remouet sextū dubitū, quia enim sepe verba et nomina transposita in orationibus: posset dubitum esse: an ex tali transpositione variet significatum enunciationis. hoc ergo dubiu[m] remouens dicit: quod nomina vel verba tr[ad]isposita idem significant: si- cut idem significat: est albus homo: et est homo albus: ga- vt dicit si hoc quod dictum est non est verus: erit tunc mul- te negationes eiusdem affirmationis: quod est contra deter- minata: quod dictum est superius quod yna negatio tantum est ynius affirmationis. Quod autem illud inconveniens sequitur ipse probat. quia vt dicit: ciuis affirmationis que est: est albus homo: negatio est non est albus homo: sed eius que est: est homo albus: si non est eadem cum illa: est albus homo: erit negatio: vel ea que est non est albus homo. vel ea que est non est non homo albus. Sed altera: vtp[er]puta illa que est: non est non homo albus: est negatio eius que est non homo albus: ergo erit negatio ciuius illa quod est non est albus homo. et stat etiam quod ciuius negatio est ista: non est homo al- bus. Si ergo iste negationes sunt diuerse: erunt tunc due negationes illius ynius affirmationis. quod igitur hoc est in conueniens: manifestum est quod eadem sit affirmatio vel ne- gatio transposito nomine vel ypo. **E**cce autem notandum quod Aristoteles hic supponit: quod isti affirmatiōis: est homo albus: negatio sit ista: non est albus homo: dato quod non sit ciuius nega- tio illa que dicit non est albus non homo: et tamen non petit quod erat in principio: quod hoc supponit propter ciuius evidentiā: est homo albus: negatio colliguntur: et cōsideratur quod

Et aut satis manifestum: quod negatio tollit conexione quae ponit affirmatio. Unus cum ista affirmatio: est hoc albus: dicat conexione ipsius esse cum cōposito ex hoc et albedine: et manifestum sit quod talis conexione remouet tantum ista: non est albus: quia ista non est hoc albus: satis est evidens et clara: quod utrumque est negatio ipsius et isti Aristoteles despicere hoc probare aliter.

Sed posset dubitare alijs. qz non videt bene dictum
qz transposita verba vel nomina idem significat:
quia non idem significat. ois hō est aial: z omne animalē
hō: nec idem significat. omnis nō et nō ois. **C** Ad qd dice-
dum est breviter: vt diximus in cōpendio: qz aristoteles
nō dixit qz omnes dictiones transposite idēz significant:
sed dixit hoc tñ de nobis z verbis que sunt subiecta z p-
dicata enūciationis. z ideo non sequitur qz idem signifi-
ficare debeant nō omnis: z omnis non: qz nō et omnis nō
sunt ppiae de numero verborum que subiectantur aut p-
dicantur in enūciatione: sed magis sūm suam proprietā-
tem sunt quedam ipsoz dispōnes. **C** Est etiam conſide-
randum qz transpositio dupliciter potest fieri: uno quidē

modo sic q̄ ea que transponuntur in eadem parte enun-
ciationis maneant: ita. s. q̄ si prius erant in subiecto. postea
sint in subiecto: t̄ si prius erant in predicato postea sint in
predicato. Et de his que ita trāspōnūt̄ intelligit Aristoteles
q̄ idem significet: sicut patet ex ipso exemplo quod
adduxit. nā cū dicit̄. homo albus est: t̄ albus homo ē stat
alb⁹ ⁊ homo semper in subiecto. Alio autēz modo potest
sic fieri transpositio: q̄ ea que transponuntur nō maneāt
in eadem parte enunciationis: sed mutentur de subiecto
in predicatum: aut econuerso: sicut contingit cum dicitur
omnis homo est animal: oē aīal est homo: ⁊ tunc nō op̄o-
tet semper q̄ transposita significant idem: sicut apparet
in exemplo modo dico. Ca. II.

Ca. II.

Secundus

A T vero vnu de plur^o vel plura de vno affirmare vel negare: si non est vnum de pluribus: nō est affirmatio vel negatio vna. Dico autem vnum non si vnuz nomen positiū si: non sit tamen vnu ex illis. vt homo ē fortas se aial t mansuetuz t bipes. sed ex his vnum sit: ex albo autem t bovine t ambulāte nō est vnum. q̄renon sit vnu aliqd de his. si affirmet aliquis non erit affirmatio vna: sed vox q̄deꝝ vna: affirmationes vero multe: nec si de vno ista. sed sif plures.

Postq; determinauit Ansto. quid accidat enunciatiōi: ex B; q; addis sibi aliqd non tollens ei^o vnitatē nūc declarat qd accidit enunciatiōi: ex hoc q; addis ei aliquid tollēs eius vnitatē: qz accidit sibi pluralitas vel multitudo. Et circa hoc duo faē: qz pīmo manifestat ppositum. Scđo de terminat quādā qōnē st̄ingētem circa hōc enunciations que sunt plurē. ibi. Quoniam vero hec qdē. Līcā primū duō facit: quā pīmo ipse pbat de eo quod dictū est vītātē. Scđo vero quod dixerat pbat q; rōnem vnam. ibi. Si g; vratētā. Dic ergo in fīma pte. qz līcā enunciatio in q; pīdicā vnu de vno. sed tamē non est affirmatio vel negatio vna affirmare vel negare vnuz de pluribus: vel plurā pīdicata de vno subo: si ex illis pluri^o nō est nec cōsūrgit aliqd vnu: t dico vnu: nō qdē si sit positiū illis plurib^o no- men vnu: t nū ex eis non sit vnu i re: qz vnitas noīs v; vo- cis si facit vnitatē enunciationis: sed enitas r; i ē facit: nō obstante multiplicitate noīuz sc̄it fōstā aſal mansuetū bi- pes sum̄ plā noīaliter. s; ex eis sit vnu in re: dato. s. q; aſal sit gen^o: t mansuetū atq; hīpes sit ei^o v̄tia: ex ḡe enī t dīa sit vnu: re: qd sp̄e diffini^o. s; et albo ūt̄lante t boē si sit vnu: re: t oīsue v^o: aliqd d̄ eis affīmetū: n̄ enī affī^o vna: ne ē ūt̄lante affīmetū: ita ex vna affīmetū: si erit vna major

neceitudo non affirmet illa erit una autem sententia ex auctoritate ipsius si eis ipsorum unum noscimus recte erit enim plausibilis. Si ergo dialetica interrogatio testimoniis est petitio vel propnis: vel alterius pris contradictionis: proposito vero unius contradictionis est: hinc interrogatio non critica una testimoniis: sed hoc neque una interrogatio: nec si sit vera. dictum est atque de his in topicis. sicut at manifestum est quoniam nec hoc ipsum quod est dialetica interrogatio est si quis interrogatur quod est a iudicante: et respondeat interrogatio hinc eligere utrum velut contradictionis praeceptum: quam obiectum interrogatur determinare: utque hoc iudicant non negant.

Crede cu diē. Si ḡ dialectica, pbat prōnem q; q̄ p̄di-
cat vnu de pl. b; vel plā de vno: nō sit i re vna enūciatio.
Rō at quā itēdit Aristoteles i hac pte talis ē. ad vna enū-
ciationē sumptā itērogatiue daf vnuca rūsio: s̄ ad illā in
q vnu p̄dicat de plurib;: vel plā de vno: nō est dandayna
rūsio. q nō ē enūciatio vna. Minorē aut̄ ppōnē Ari. ita p-
bat. Qis itērogatio ad quā daf vna rūsio est vel dyaleci-
ca vel demōstratiua: sed dicta itērogatio i qua p̄dicitur
vnu de pl. b;: vel in qua dñr plura de yno: nō ē dyaletica
q̄ itērogatio dyalectica est petitio rōnis vel ppositionis
i rōsionis affirmatiue: vel alteri pris h̄dictiōis. i. pris ne-
gatiue, q̄ cū alijs itērogat. ē ne hō q̄sal: an non: satissac

ad istā iterrogatōē: siue r̄n̄deā̄ sola affirmatiō: dicēndo
q̄ sic: siue r̄n̄deā̄ sola negatiō: dicēdo q̄ nō. Et ad iterro-
gationē in q̄ accipiunt̄ plā pdicata: siue plā subiecta: etiā
dato q̄ sumant̄ sub vno noīc: non satissimā sola affirmatiō
v̄l̄ sola negatiō. qz si q̄rā̄: v̄t̄ canis sit aīal: nō sufficit di-
cere solū q̄ sic: vel solū q̄ nō: eo q̄ alīgs canis ē aīal. et oī-
q̄ nō. igit̄ talis iterrogatio nō ē dyaleticā: q̄ nullo mō ad
ipam est dāda vna r̄n̄sio: etiā si v̄a sit ī quol̄ sensu: ex quo
patet q̄ ipa nō est iterrogatio nec enūciatio vna: b̄ est ḡ
q̄d̄ dicit̄ Arist. multū obscure in b̄ loco. ita dico supple: q̄
talis enūciatio nō est vna: qz faceret iterrogationem aut
dyaleticā: aut dīmōstratiūā. s̄i ḡ vt̄ alibi dictum ē: supple:
dyaleticā iterrogatio ē petitio r̄n̄sionis vel p̄ponis. t. affir-
matiō: vel alterī pris dīctiōis. i. negatiō: ita. s. q̄ ad eam
satissimā sola affirmatiō: aut sola negatiō: pp̄o v̄o est vñī
pr̄is dīctiōis. supple positiva: p̄z q̄ b̄ iterrogatio ī qua
fabyciūs vel pdicant̄ plā et̄ sub vno noīc: nō erit vna r̄n̄
sio reddēda: qz supple nō satissimā ad eaz̄ sola affirmatiō
nec sola negatiō. sicut ī sc̄entia declarauimus. sed adhuc
nec vna iterrogatio est ista: nō solū si in vno sensu sit vera:
et̄ alio falsa. s̄i nec si sit v̄a in oī sensu. et̄ ait q̄ de his dictiū
est ī topicis vbi agit̄ dī. pp̄onib̄ dyaleticis. Ulterī supple
taliterrogatio nō ē dīmōstratiua: qz dīmōstratiua ē sim-
plicioz̄ q̄ dyaleticā: q̄d̄ ipo declarat subdēs. Et s̄i aut̄ ma-
nis: s̄i est: q̄m̄ nec ipm̄ gd̄ eli q̄d̄ prīmer ad dīmōstratiōē
ē iterrogatio dyaleticā: q̄n̄ pot̄ eli simplicius ipsa: qz op̄z
ex data iterrogatōē dyaleticā eligere vtr̄ā relit contradic-
tionis pt̄e: qz iterrogant̄ dyaleticē oī determinare. i.e.
terminare sumere ambas pt̄es dīctiōis ī iterrogationē:
dicēdo v̄t̄ B̄ aīal sit b̄h̄ v̄l̄ nō. Et ad iterrogationē gd̄
ē aīal: nō st̄igit reddere nisi eī dīffōne q̄d̄ ipo dī affirmatiō
tiue tñī. vñī p̄z q̄ talis iterrogatio ē simplicioz̄ q̄ dyaleti-
ca. ¶ Est aut̄ notādū: q̄z q̄ dyaleticē b̄z̄ vñī ad vtr̄ā q̄ p̄t̄
dīctiōis: iō ī sua iterrogatōē sp̄b̄edit vtr̄ā: s̄i q̄d̄ mō
sumit vtr̄ā p̄t̄ dīctiōis: q̄d̄ qdem q̄ maxic appeti ī q̄d̄
ne q̄d̄ ē: iō de ipa tñī Arist., b̄ fecit mētioneē.

Duomā vero hec qđem pdicant cōposita;
vt vnu sit oē pdicamētū corū q̄ extra pdicantē
alitā vero nō : que differētia ē: de hoic. n. versū
est dicere: t̄ extra alit: t̄ extra bipes: t̄ hoc vt
vnu ē t̄ hoiez t̄ albū: t̄ hoc vt vnuz. sed nō si
citharedius ē: t̄ bon?: t̄ citharedius bonus.

Deinde cū dicit. Quoniā vero hec quidem determinat quandā qōnēm cōtingentēm circa enūciationes q̄ sunt bōlures. Et circa hoc tria facit: quia primo proponit questiōnēm: t̄ quod dixerat declarat in exemplis. Secundove p̄bat id per rōnēm. ibi. Si enī quoniā alterutrum. Et tertio determinat veritatē ibi. Eozū igī que p̄dicantur. Diē ergo in p̄ma pte: q̄r hec qdēm p̄dicata; supple: p̄t̄ elōsūm; postea p̄dicantur composita. id est conūcti: ita et corūm que p̄dicantur extra. id est diuisum cūne p̄ficamentū sit vñū. i. oī illa p̄dicata recolligant̄ in vñū: illia vñ nō ita se habēt: q̄ dñia ē supple: p̄dicatorum pp̄ter uā st̄tingit sūta diuersitas. Declarat aut̄ nīc diuersitātē in exēpliis subdēns: q̄ de hoīe vñp̄ est dicere extra. i. diuisum: B̄ est aīal: t̄ vñp̄ est de ip̄o dicere extra. i. diuisum est bipes. t̄ hec duo p̄dicata vñū. i. conūcti de hoīe possunt p̄dicari: dicēdo q̄ est aīal bipes. et hoīez eriā t̄ vñū st̄tingit diuisiz p̄dicare de aliquo hoīe. t̄ hec eadem vñū. i. diuncti p̄nt p̄dicari: dicēdo q̄ est hō albus. s̄z non si diuisiz q̄ de hoīe aliq̄ q̄ est citharedu. t̄ q̄ est bon̄: p̄t̄ aīa conūctiūm dici q̄ est citharedu bonus.

Peribermanias

Cxi. n. qm̄ alterutru dicet et utruq; diceat: mul-
ta idoneitatem erit. de hoc. n. vez est et hoie et
albu dicere. quare et hoie rursus et albu: si
et pri⁹ albu et hoie. qrc erit hō albus et hō al-
bus. et hoc i⁹ infinitū. Et rursus music⁹ alb⁹ am-
bulans: hec eadē frequēter iplicita. Ampli⁹ si
soc. est et homo et bipes: erit socra. hō bipes.
Quoniam ergo si quis simpliciter ponat cō-
plexiones fieri: plurima idoneitatem cōtinge-
re manifestū est. quemadmodum ponendum
est nunc dicemus.

Credeinde cū dīc. Si enī qm̄ alterutꝝ declarat ppositam diuersitatē p rōnē dices: q̄ si dicāt q̄ vtruncq̄ pot̄ dici sp̄ diuinci: si alterutꝝ dicāt diuisim: sequent̄ multa incōuenientia: q̄ nugatio i finitas. qz ḡ talia sūt fugiēda: dicere oꝝ q̄ nō sp̄ ex diuisis qbuscunq̄ iseraf̄ cōiunctū. declarat aut̄ hec sc̄ouenientia in exēplis dices: q̄ de hoīe ēvez̄ dice re diuisiz: z hoīem t albiū: z rurſū ē vez̄ idē dicere diuisiz: s̄ t. mēalbū sil̄ z hoīem cōtigat rūc cū esse: qz si cēt niger nō cēt vez̄ de ipo pdicare diuisiz hoīem t albiū: s̄ dato q̄ sit albus z hō: poterū thec ambo diuisiz pdicari de eodez etiā millies. Si ergo fin q̄ multiplicant̄ pdicata diuisiz: sic semp̄ debem̄ multiplicādo ifserre diuinci: dicem̄ tūc q̄ ē hō albus: hō albus: hō alb⁹ vsq̄ in ifsinitu. silr̄ dici po terit cōiuncti de aliquo q̄ ē musicus alb⁹ ambulās: si talia pri⁹ dicant̄ diuisiz: z hec eadē implicita i pma locutiō cōtinget frequēter dicere: stāte illa pōne. dicimus enī de so crate diuisiz q̄ ē hō: t q̄ est bipes: q̄ si ex diuisis pot̄ semi p̄ ifserri riūcti: dicem̄ q̄ socrates est hō bipes i quo tamē dicto est nugatio. Lōcludit ḡ aristoteles q̄ manifestū est plura icōuenientia attingere: s̄lq̄ ponat simpl̄. i. vlt̄ fieri pplexiones. i. ifserri pdicatu cōiunctū ex diuisis. s̄ quēdā modū sit ponēdū nūc dicam̄. **[C]** Norādū est at q̄ tm̄. va let semel dicere de aliquo q̄ est hō alb⁹: q̄tū si millies di cere: nisi q̄ hoc plies dicēdo fit negatio: q̄ nō fit si dicāt tantū semel: t iō quorūēcūq̄ illa pdicent̄ diuisiz: nō tamē dz ifserri riūcti: nisi tm̄ semel.

CExigitque predicanter de quibus predicanter
quicunque sibi accidens dicuntur; vel de eodem vel altero:
rurum de altero: hec non erit vnu. ut si hoc albus
et musicus: sed non est idem musicus et albus: acci-
dentialiter enim sunt utraq[ue] eidem. nec si albū musicū
verum est dicere: tamen non erit albū musicū vnu ali-
quid: sibi accidens enim albū musicū dicetur. que
non erit albū musicū vnu. quocirca nec cithare
dus bonus simpliciter: sed animal bipes: non enim sunt
sibi accidens. Amplius nec quemque sibi insunt in
alio. quare neque sibi album frequenter dictu[rum]: neque
hoc: neque animal vel bipes: Insunt enim in homini
ne animal et bipes.

Credeinde cū dicit. **E**oz igī q̄ pdicant̄ declarat veritatē circa pdicta. Et circa h̄ duo facit: qz p̄mo māifestat quādo pōt ex diuisis ifferri cōiunctū. Scđo oñdit qñ ex cōiūctis pōt ifferri diuisū ibi. Uez aut̄ est dicere. Dicit ḡ in p̄ma pte qz eoz q̄ pdicant̄ t̄ suboz de qbus alia pdicantur quecūq; pdicant̄ fm̄ accidēs: vel de codē subo: vel altero de altero: hec nō erūt vnu. i.ez talibus diuisim dicēs non poterit ifferri cōiunctū. sīc hō est albus t̄ est musicus: sī idē nō est cōiunctū dicere musicus albus: ita. yz. q̄ albedo ca-

dat supra musicū: qz hoc ē falsū: qz vtrāqz sunt accidēta
eisdem. i. per accidētā p̄dicātā de eodē. t̄ q̄uis sit vez dicere
qz alīgd idē in supposito est albū t̄ musicū: qz idē homo ē
vtrāqz ipoꝝ: non tñ ideo erit vñū alīgd album musicum
p̄ se: qz hñ accidēs totū dicit albū musicū cē. propterea
etia nō p̄t dici simpli. i. cōiunctim de aliquo qz sit citha-
redus bonus: quātū diuīsiz dīcat de eo qz est cithareduſ
t̄ qz est bonus. sed aīal bipes p̄t dici de hoie coniunctum
quia non hñ accidēns: sed p̄ se dñr de ipoꝝ. Addit aut̄ qz n̄
sem̄ quādō ea que p̄dicant̄ diuīsiz sicut predīcata perse
potest ex diuīsiz inferri cōiunctū: qz quecuqz insunt. idēt
icludant̄ in alio nō possūt p̄dicari diuīcti cū illo. t̄ id nec
d̄z frēquēter poni albū in predīcato: qz in ipso semel dēd
icludeſ quotiēſcuqz dicarur. idcireo etiam non d̄z dici hō

animal nec bipes: quæcunq; in hoc. ynde fit nuga-
tio cum adduntur sibi. **E**st autem notandum q; ex di-
ctis patet: q; ad hoc vt ex diuisis inferas coniunctus: duo
requiruntur. scilicet vt illa predicata vniuersaliter per se & non
per accidens in eo de quo predicanter: & vnu ipsoz non in-
cludatur in alio.

Curz autem est dicere de aliquo et simpliciter:
ut quendam hoicem: album esse hominem: aut
quendam album hoicem: albū cē: nō autē semp:
sī quādō in adiecto aliqd qdēz oppositorū in-
est que psequit̄ tradictio: nō vez. sed falsū ē:
ut hoicem mortuum hominem dicere. quādō
autem non ēst: verū ēst: sed ēr quando ēst: fal-
sum semper ēst: quādō vero nō īest nō semp
verum ēst: ut homero ēst aliquid ut poeta: er-
go etiā ēst. nō. Secundū accidens. n. predicat
esse de homero: quoniam ēst ei poeta: sed nō
secundū se predicatur de homero quoniam
ēst. Quare in quātisqz predicamentis neqz
contrarietas aliqz: aut nulla oppō īest: si diffi-
nitiones p nominibus reddant: et fin se pre-
dicant: et non sū accidēta in his et simpliciter

citant: et non p̄m accides. in his et impudenter
verum erit dicere. Quod autem non est: quoniam
opinabile est. non est verum dicere esse aliqd:
opinatio enim eius non est quoniam est. sed
quoniam non est.
Deinde cum dicit. Uerū autē declarat q̄ est ex iuncto potest
q̄ si ferri diuisus dicas: q̄ uero est de aliquo p̄m dicere
suple coniunctum: et postea simpli. id diuisum aliqd: sicut quē
dam hominem prius coniunctum postea diuisum contingit
dicere ēē hominem: et quedā albus homines ēē albū. si tamē nō
semper istud contingit: q̄ q̄ iest aliqd oppositorum in adiecto ad
predicatum: ad qd̄ oppoſitum sequitur contradictione: nō est vero si falsus
ex iuncto si ferre diuisus: sicut dicimus coniunctū aliquā ho-
minem esse mortuum: et tamē ē falsum dicere diuisum ip-
sum esse hominem: q̄ mortuum contradicit homini. cui at
non est talis contradictione in adiecto: potest ex iuncto inferri
diuisum. sed tamē non semper sicut dicimus de home
et coniunctum q̄ est poeta: qui et si non vivat dicit tamē
ēē in opinione rōne sue existētis poetrie. nec tū ex hoc potest
si ferri diuisum. ergo homerus ēē: q̄ in illa locutione nō dice-
bas ēē de homero p̄ se. sed p̄ accidēs: q̄ ppter poetria te
manetē. Ex quo excludit q̄ in qua tūcūq̄ predictatis: nec ali-
qua contrarietas aut oppositio est in adiecto: q̄ utrum ita
sit potest videri: si pro nominibus predictorū reddantur
dissimilitudines q̄ declarant significatum nominis. et ylter

Secundus

etiam predicentur sicut se et non sicut accessus. In his erit veritas dicere simpliter. id est diuini similitudinis quod predicatur coniunctum. sed de eo quod non est. non est vero dicere simpliter ipsum esse. propter hoc quod dicitur coniunctum esse opinabile. sed et opinio est de ipso non est. sed quod non est. ac si diceret. quod pro tanto dicitur esse opinabile. quod cum non sit simpliter est tamen apud ipsam opinionem seu apud aliam. et ideo non potest ex hoc inferri simpliter quod sit. Ad evidentiam autem dictorum in ista lectione oportet declarare quedam dubia.

Primo autem dubitatur de eo qđ dicitur in pñci-
pio lectionis: qđ homo albus ambulans nō
facit enūciationē vñā. hoc. n. p tanto videtur male dictū
qđ ia illa tria sunt vnum in subo nālī supposito: qđ autem
ponunt vñā in re faciūt vnam enūciationē: vñā ḡ enū-
ciationē pñt facere hec tria: homo: albus: abnlās. **C** Ad
quod dicendum qđ qz vñitas enūciationis dependet tā
ex vñitate rei cadentis in subo: qđ ex vñitate rei cadentis
in pñdicatore: ex modo quo subiectum est vnum i re: z predi-
catum est vnum i re: ipa etiā enūciatio dicenda ē vna.
nūc aut̄ ita est qđ ambulans albū z homo ponunt i re vñū
acc̄is: sed non ponunt vñū p se: qz homo ē subm: sed am-
bulans z album sunt accidentia ei: z ex subo aut̄ z acc̄it
si vnum per acc̄is: z non p se: z p̄terea illa enūciatio i
qua subiectū vel pñdicatur hoc totū homo albus ambulās
pōtē vna p acc̄is: sed non est vñā p se: z eodem mo do i
stellige de similibus.

Secundo posset aliquis dubitare de eo quod dicit ari stoteles postea: quod si plurima predicatur de aliquo eodem anno accessu: non potest praedicari de ipso coniunctum hoc. nam videtur falsum: quod dicimus coniunctum de hoie quod est albus sedes: et tamen consuetudine tam albus quod sedes praedicantur de homine per accessum. Ad huius itaque dubitationis iterum est considerandum: quod praedicatum per accessum potest duo modis se habere: uno quidem modo sic quod natura sit determinare tam subiectum quam aliud praedicatum quod de subiecto dici potest: sicut bonum est natura ad determinare hominem ad honestatem vitae: et est natura determinare citharedum ad hoc quod est bene habere artem citharizandi. et est albus natura determinare hominem ad albedinem corporis sui: et est natura determinare monachum ad albedinem habitus monachalis in talibus potest ferri intellectus ad diuersa. et propterea non sequitur in eis ex diuisione coniunctum: sicut non valet est monachus et est albus: quod est monachus albus. nec valet est citharista et est bonus: quod est citharista bonus. quod est fertur intellectus ad diuersa in eis: cum praedicantur in eis diuisio: et cum praedicantur coniunctum. alio autem modo praedicatur secundum accessum: ita potest se habere quod sit natura determinare subiectum: et non subiectum praedicatum: nisi forte una et eadem determinatio: sicut albus eadem determinatio determinat corporeum et citharistam. et in talibus potest ferri intellectus ad idem: sive cum praedicantur diuisio: sive cum praedicantur coniunctum. alio autem modo praedicatur secundum accessum: ita potest se habere quod est quatuor: et est albus: diuisio: et etiam coniunctum quod est citharista albus. Notandum tamen quod quoniam alterum praedicatum determinat per se subiectum: et non determinat per se aliud praedicatum diuisum: aut tunc fiunt ambo praedicata simul in eodem subiecto: sicut album et currere fiunt iaria et rone corporis: quod est citharista albus. Notandum tamen quod si alterum praedicatum determinat per se subiectum: et non determinat per se aliud praedicatum diuisum: aut tunc fiunt ambo praedicata simul in eodem subiecto: sicut album et currere fiunt iaria et rone corporis. Et quis est utrisque non ferat ex diuisione coniunctum nisi per accessum: adhuc enim magis per accessum hoc sit: quoniam illa praedicata sic fiuit in uno supposito: quod non habet in ipso ideam: quoniam ita fiuit in uno supposito: quod in ipso idem subiectum habet: non intelligit aristoteles: etiam in istis nullo modo posset fieri coniunctum ex diuisione: sed intelligit quod non inseratur nisi coniunctum ex diuisione.

Tertio dubitat. q̄ nō videſ q̄ bene dicat postea ariſtoleſ q̄ q̄n vñū p̄dicatorū in eſt vel includi-
tur in alio: nō poterit iſerri ex diſis diunctū: qz vt potum
in xp̄edio. aial claudiſ in itellecetu rōnaliſ: t tamē bene di-
ciſ est aial t eſtronāl: ergo ē aial rōnaliſ. naſus ēt iſcludiſ
i rōne ſimi: qz ſimū eſt naſus curuſ: t tamē bñ dicidit t eſt
naſus t eſt ſimus: ergo ē naſus ſimus. [Ad hui ergo ou-
by intelligentiam conſiderandum eſt q̄ multipliciter po-
teſt aliquid iſcludi in itellecetu alteri: vno qdē modo tāq̄
aliquid clauſuſ iſtra cēntiā ei: quēadmodū aial eſt in itelle-
etu hominiſ: t in talibus fit ſemper nugatio ex additione
vniuſ ad alterum: quia nugatio ſu dicendo animal ho-
mo: t homo animal: quia vtroq; modo dicēdo oportet q̄
biſ ferat intellectus in idem: ſcilicet in itellecetu anima-
liſ: t de biſ que ſiſ ſe iſcludunt iſtelligit Aristoteles. q̄ ex
diuſiſ non pot iſerri coniunctum. Alio autē modo ſic
includitur aliquid in intellectu alterius: quod tamē nō
clauditur intra eſſentiā ciuiſ: ſed cadit extra ipſam: tanq; qz
ipſiſ mā t ſudamērū: t tali mō iſcludiſ naſus i itellecetu ſi-
mi: t aial i itellecetu rōnaliſ: t i talib; bñ xrigit ex diuſiſ i
iſerri diunctū: nec ferit biſ itellecetu i idē: ſic bñ declarari ali-
bi. Tertio at mō pot iſcludi ſic vñū i alio: vt bñ ſit qdē ex
eſſentiā ei: ſi tñ querat cu eo: quo mō ſubz iſcludiſ i p̄po
p̄dicator cu q̄ cōnertiſ: t uſc ex additōe vñū ad aliud fit nu-
gatio ppter cōvertibilitatē ipſoꝝ. Quarto autem potest
vñū iſcludi in alio: ſicut ſubm iſcludiſ in p̄prio ipſum exē-
dente. quēadmodū homo iſcludiſ in bipede: t tunc fit nu-
gatio ex additōe vniuſ ad aliud: ſi ſubz preponatur: ſicut
cu dicitur homo bipes.

Quarto propter id qdicit Ari. q non valet homo
ius est poeta: ergo homerus est: qz eē tunc
dicis de homero sūm accidēs: dubitat̄ utrum bene dicat̄
homo est aīal: ergo hō est. videſ enī q sic. qz tūc esse nō y
det̄ p̄dicari de hoīe per acciſ: s̄z per ſc: qz aīal p ſc et̄ non p
accidēs p̄dicat̄ de hoīe. Ad iſta qōne dicūt̄ gdaz q ſc:
grur: hō est aīal: ergo hō est. rō vero ipoꝝ est iter alias di-
plex. q̄rum vna est: qz vt d̄icunt̄ locuſ a parte in modo t̄z
coſtructioſ: s̄z nō deſtructioſ. neceſſario. n. ſeqꝫ. cīl hō albꝫ
ergo est hō: quamvis nō valeat nō est hō albus: ergo non ē
homo. s̄z ē aīal: ſe hō ad ipſū eſt ſimpliciter: ſicut p̄ ſ in mō
ad totū in mō. ergo q̄tūcūq; nō valeat nō eſt animal. g
nō ē: neceſſario tamēt̄, eſt aīal: ergo eſt. valet iquā: hō eſt
animal. ergo homo ē. Sed aūt̄ ipoꝝ rō eſt: qz reale
p̄dicatum niſi de exiſteſte nō p̄t̄ dīci vere. ſed eſt rea-
le p̄dicatuſ: ergo nō p̄t̄ niſi de exiſtente p̄dicari. et̄ per ſc:
quēs ſi verū eſt dicere q̄ hō eſt aīal: yez̄ erit iſſerre q̄ hō
eſt. S̄z iſta poſitio videt̄ mihi oīno iſconuenies. cui⁹ vna
rō eſt: qz iſta p̄dicatio. hō eſt aīal. eſt p̄dicatio eſſentialis et̄
neceſſia: ſed iſta p̄dicatio hō eſt: eſt p̄dicatio ſtigens. p̄dic-
tio aūt̄ neceſſario nō tolliſ ſublata p̄dicatione cōtingēt̄.
g ſublata veritate iſtiuſ p̄dicationis: q̄ dīci hō eſt: rema-
net veritas iſtiuſ p̄dicationis hō eſt aīal: alias etiā nō eſſet
neceſſaria p̄dicatio: ſed cōtingens: qz p̄dicatio cuius veri-
tas tolliſ et̄ ponit̄: cū tolliſ et̄ ponit̄ vitas p̄dicationis ſtin-
gētis eſt p̄dicatio cōtingēs: non ergo valet homo eſt aīal.
ergo hō eſt. Alia aūt̄ rō eiusdē eſt: qz de quolibz ſuie ente
ſuie non ente vera eſt aſſirmatio vel negatio. ergo de ho-
mine dū nō eſt aut̄ eſt verū dicere q̄ eſt aīal: aut̄ eſt falsoſ.
ſed dicere hoīem nō eē aīal: eſt dīci falsoſ: imposſibileſ:
et̄ contradictione iplicans: qz cum in ſignificato hominis
includatur animal: quia homo ſignificat animal rationa-
le: dicere q̄ homo ſit animal: idem eſt quod dicere q̄ ali-
quod animal: yſputa animal rationale ē animal. et̄ ꝑis
m

Peribermanias

Idem est dicere hominem non esse animal: quod aliquid ait si
esse animal. hoc autem impossibile est et contradictionem impli-
cans. Necessaria est ergo predicatio quod dicit quod homo est animal:
sive homo sit actus: sive non actus: et ideo non valet homo
est animal. ergo homo est. ¶ Rationes autem factae in contra-
rium non valent. nam ipsum est animal non fit per se in modo respectu
ipius est simpliciter dicti. cuius ratio est: quod in parte et per pri-
mum in modo non ponitur totius eius secundum quod. sed simpliter:
quod homo albus ponit simpliciter non secundum quod hominem;
sed cum dico de homine quod est animal non ponitur per se
animal: esse simpliciter: sed tamen per se quid: quod animal de se non
est. nec per se ponit esse in actu: quod est esse simpliciter: sed dicit
et ponit esse in genitativum: et ideo non valet hoc est animal. ergo homo
est. ¶ Alia autem ratione valet: nam per dicatur reale quod
importat realitatem existentie non potest attribui nisi existere
sit: sed per dicatur reale quod importat realitatem existentie et non realita-
tem existentie: potest attribui etiam non existentiam actu: et tale per dicatur esse
animal. Quod etiam adducitur de aristotele est contra eos
magis quod per eis: quod quis animal per se per dicetur de homine
non esse in actu quod est esse simpliciter. non per dicatur ipso nomine animalis.
et ideo non per se et simpliciter dicitur esse actu de homine: cum
dicitur quod est animal: sed per se quod: et quod per accidens.

Chis vero determinatis p̄spiciendum ē quē admodū sese hñt affirmationes & negationes ad se inicem; hc. s. que sunt de possibili esse & nō poli: de xrigere & nō cōtigere; & de ipoli & necessario: hñt. n. aliq̄s dubitatiōes. L. V.

Best supra determinavit p̄hs quid accidit enunciationi ex eo q̄ additur aliquid ad dictiones in subo vel in predicto positas: nūc declarat qd accidat enūciationi ex eo q̄ additur ei aliqd ad determinandum v̄itatē vel falsitatem cōpositionis. q̄ aut̄ determinat cōpositio nem predicati et subjecti est modus q̄ facit modalez enūciationem. Ex additione aut̄ modi accidit in enūciatioē oppositio et consequentia distincta ab oppositione et cōsequentiā q̄ attenditur in enūciationibus de iesse. vñ fin hoc ista pars diuiditur in duas partes: qz p̄mo agit aristoteles de oppositione enūciationuz modalium: secundo agit de conuenientia carum ibi. Lōsequētie vñ. Circa pri mū tria facit qz p̄mo pponit dubitationē quandaz de oppositione modaliū enūciationū: secundo arguit ad vtrāq; partē dubitationis. ibi. Nā si eoz q̄ cōplectiuntur: et tertio determinat veritatem. ibi. Est ergo negatio ei? Dicit ḡ i prima pte: q̄ determinatis illis q̄ dicēda erant de enūciati one quāuis ad additōez factā ad dictiones: sp̄ciciendū est dñr quō se hñit ad sciendi affirmatōes et negatiōes q̄ sūt de possibili et cōtingēti: et impossibili et neciō: qz habet aliquis dubitationes. ¶ Est aut̄ notādū q̄ quāuis ēt verū et falso determinat cōpositionē in enūciatioē: qz tamē nō faciunt determinationē nisi ad ḡnialē modū: et nō ad sp̄lē: sicut faciunt pole et cōtingens et ipole et neciō: idcirco Aristoteles metionē tñi de istis q̄tuor: et nō de illis duob?

CH& si eoz q̄ plectunt ille sibiūicē opposite
sunt p̄tradictioēs q̄cīqz sm eē vel nō eē dispo-
nunt: vt eius que est eē hoiez:negatio ē non eī
se hominez:nō aſit ea que est eē non hominem:
z eius q̄ est esse album hominem negatio ea q̄
est non esse album hominem:sed non ea que ē
esse non album hominem. Si enim de omni-
bus aut dictio est:aut negatio vera: cum lignū

falsum sit dicere cē album hominem: erit verū dicere de eo cē nō albus hoīez. Qz si hoc mō: t i quātisqz cē nō additur: idēz faciet id qd pro cē dicitur. vt ciūs que est ambulat homo: negatio est non ea q est ambulat nō homo: s; ea que est nō ambulat homo. nihil enī differt dicere hominem ambulare vel hoīem ambulatēm cē. quare si hoc modo i omnibus: t cē que est pole cē: negatio est pole non cē: nō ea que est non pole esse.

Credeat cū dicit. Nā si ex arguit ad vtrāq pte dubitationis, et circa hoc duo facit: qz pmo ponit rōnē pro parte falsa: sedo arguit ad pte verā. ibi. Videl āt idē possibile es se. Dicit ergo in pma pte qz si ex qz i.eaz enūciationū qz plectumz. i.cōstitutum ex cōplexione pdcati et subiecti: ille sunt ḥdictiones sibiūniūcē opposite: qz cunqz opponuntur fm esse vel nō eē: sicut eius enūciatiois que dicit esse boiez: negatio est illa que dicit nō esse boiem: et non illa qz dicit eē nō hominē: qd qdem per hoc pba: qz si de quolz est dictio. id est affirmatio vel negatio vera: cum de ligno sit falsū dicere qz sit hō albō: est tamē etiā falsū dicere de ipo qz est nō albō: et vez est dicere qz non est albus hō: et sic illa opponit affirmationiōque bz negationē additā ad eē: et si in quātiscungz nō addit̄ esse: idē facit id qd ibi dici tur p esse: sicut ei affirmationis qz est ambulat homo: negatio ē illa qz dīc nō ambulat hō: et non illa qz dīc ambulat nō homo. si in oīnnibz etiā alys ita se bz tunc etiā illius affirmationiōis que dīc posse esse: erit negatio illa que dīc possibile nō esse: et nō illa que dīc non possibile esse.

Cvideat autem idem possibile esse et non esse. De enim quod est possibile dividetur vel ambulare: et non ambulare et non dividendi possibile est. Ratio est quoniam omne quod sic possibile est: non semper in actu est: quare incertum est negatio. potest igitur et non ambulare quod est ambulabile: et non videri quod est visibile. Et vero impossibile est de eodem oppositas esse veras contradictiones: non est igitur ista negatio. Litteratur autem ex his: aut idem ipsum dicere aut negare sicut de eodem: aut non habere esse vel non esse que opponuntur fieri affirmatioes vel negationes. si ergo illud impossibile est: hoc erit magis eligendum.

C Deinde cū dicit. *Videtur autem idem arguit in oppositum tale rōnem.* Impole est opposita simul verificari dō eodē sed de eodē simul est yē dicere est pole esse et pole nō esse. *L*ū ergo iconuenies sit dicere q̄o contradictionis sit verificantur de eodez; oportet h̄ eligere q̄o oppō in modalibus nō atredī scdm cē et nō eē; sed p̄ negationē et affirmationē modi. hoc ē ergo qđ dicit. videt aut̄ idez ipossible eē et nō eē: quia oē qđ pōt diuidi et abulare: possibile est et nō ambulare et nō diuidi. h̄ aut̄ rōnē assignat dicens q̄ oē qđ est pole isto modo nō sem̄p est in actu. et iō non solū pōt de ipo affirmari eē: s̄ et ierit. i. inesse poterit sibi et negatio ei?. et iō quod est ambulabile pōt et nō abulare: et qđ ē ditiusibile pōt et nō diuidi. s̄ ipole ē dictiōes. i. locutioē oppositas sit eē yeras dō eodē. vñ p̄z q̄ illa n̄ ē negatio ei? quia aut̄ oportet ponere simul verificari de code affirmationē et negationē. aut̄ in istis nō fieri affirmatiōes et negationē q̄ opponunt̄ finē eē et nō eē. et q̄ illud ē impolare: erit

Secundus

magis hoc scđ dictū eligēdū. Est aut̄ notādūz qđ quānis
idē nō possit s̄l eē t̄ nō ec. s̄l tamē est potēs eē t̄ nō esse. i.
s̄l h̄z potentīā ad vtr̄q; qđ res corruptibilis quando est
actuhs potētā ad nō eē: t̄ sic ē potēs nō esse. est etiā tūc
potens esse: qđ si tunc non posset esse non esset. vnde pat̄z
qđ si idem non possit simul esse t̄ non esse: est tamē simul
potens esse t̄ non esse

Cest ergo negatio eius que est possibile esse: ea que est non possibile esse: eadem quoque ratio est in eo quod est contingens esse. Et enim negatio eius est non contingens esse, et in aliis quoque simili modo: ut in necessario et in opere.

Cende cu dicit. Et ergo negatio determinata veritate dubitatiois pmissa. Et circa hoc q̄tuor fac̄: qz pmo ex rō ne immediate pmissa; cōcludit qōis veritatē sedo vero assi gnat rōn ei p quaz soluis rō facta i oppositū: ibi. Fiunt enī illis. tertio aut declarat q̄ sili se bz̄ i ceteris enūcia- sionibz̄ modaliibz̄ siē se bz̄ in illis de obz̄ posuerat erēplū

tionis" modalib⁹: ut ic bz i illis de qb⁹ potuerat cœpili
ibi. Et vero q̄ est pole est nō eē. t q̄tis excludit vlt verita-
tembi. Ultro quēadmodū. Dič ergo i p̄ma pte xclūdēs
et rōne immediate p̄misit q̄ eius affirmationis q̄ dicit pos-
sibile eē:negatio est ea q̄ est nō possibile eē: t q̄ cōtingēs
xtingenter sumptū t pole cōvertint: ideo addit Aristot.
q̄eadē rō est in eo qb⁹ est xtingit eē: q̄ negatio eius ē non
origit eē: t q̄vñiformiter sit oppō i cœtis modalib⁹: adiū-
git q̄ sīl q̄q mō sc bz i alij. s.i. necio t ipoli. ¶ Est at no-
tiā q̄ si ne addat i modalib⁹ ad ybū ifiniti modi faē
moda⁹ oppōnē: s̄z si addat ad ybū idicati modi faē oppō
nēc i eis. vñ ille sūt oppō. pole ē eē. pole n̄ ē eē. cui⁹ rō ē: q̄
ipz ēponit affirmatōe⁹ modi. t̄o cū ipz negat: negat mo-
duis negatio at t̄affirma "modi facit i modalib⁹" oppōnē.

Cfiunt enim in illis quemadmodum est et non esse appositiones: subiecte vero res, ut hoc quidem album illud vero homo. eodem quoque modo hoc loco esse quidem subiectum sit: contigere vero et posse appositiones determinantes quemadmodum in illis est et non esse veritatem.

Crede cū dīc. **S**iūt. n. i ill: assignat rōnē dcevitatis dices
q̄ b̄o x̄git: qz sc̄ i ill' i qb̄' n̄ ponit mod̄ eē t̄ n̄ cē fiūt. i.
sūt appōnes. i. pdicata. subiecta vō sūt res q̄ dñr cēyl̄ cē:
sc̄albū aut hō: eōd q̄qb̄ mō i b̄ loco ip̄s; gdē eē fit subz. x̄t̄
gere vō t̄ pole fuit appōes d̄terminātes v̄itatē: quēadimo
du eāi alys d̄teriauit eē t̄ n̄ cē. **C** Ubi nōndū ē q̄z for⁴
d̄teriat māz ad esse: t̄ i enūciatōe pdicām̄ ē for⁵: sūt for⁶
res p̄ficiūt: iō ueniēter pdicatō i enūciatōe d̄r d̄teriare
subm̄. t̄ id ē q̄z xp̄let pdicatōe: t̄ i ueniēter xp̄le bāc
d̄terminatōe: t̄ qz i xp̄le fito pdicatōis x̄sistit xp̄lemētū
enūciatiōis: idcirco ueniēter ne t̄ affir⁷ q̄ dicit formale
oppōne enūciatiōis sumunt penes ea que faciunt dēter-
minationem atq̄z predicationem.

Eius vero que est possibile est non esse: negatio est non possibile est non esse. Non enim praedictio-
nes sunt sibi inuicem buiusmodi. possibile esse et possibile non esse. quare et sequi fere iudicem
videbuntur: idem enim possibile est esse et non
esse. sed possibile est esse: et non possibile est esse
nunquam simul sunt: opponuntur enim. At vero
possibile est non esse et non possibile est non
esse nunquam simul sunt. similiter autem et eius
que est necessarium esse: non ea que est neces-

sarium non esse, sed ea que est non necessariuz
esse, eius vero que est necessarium ē non esse.
ea que est non necessariuz non esse, et eius que
est impossibile esse; non ea que est impossibi-
le non esse; sed non impossibile esse, eius ve-
ro que est impossibile non esse; ea que est non
impossibile est non esse.

C Deinde cù dic. Et vñ q̄ é ipole: qr exēplificauit q̄ ḡbusda enūciatōib⁹ modalib⁹: declarat quenicter q̄ se h̄z simili t̄ oib⁹ dicēs: q̄ nō solū ei⁹ q̄ é pole cē ne⁹ ē nō pole cē: sed é ei⁹ q̄ é pole nō cē: ea q̄ ē nō pole n̄ cē: qd⁹ pbat quenicter p locū a sili dicēs q̄ pole cē ⁊ pole nō cē nō sur̄ dictiōes iue opposite iter se: vñ ⁊ se spatium: qr idē é pole cē ⁊ nō cē: h̄z pole cē ⁊ nō pole cē nūq̄ h̄z sur̄ vñ: qd⁹ iō 2tigit qr opponunt adūicē: h̄z sili pole nō cē ⁊ nō pole nō cē nunquā si sunt vñ: ergo pari rōne opponunt ad scimicē: exēplificat a deinceps de alys: t̄p̄ i littera.

Conuersaliter vero: quemadmodum dictum est: esse quidez et non esse oportet ponere quemadmodum subiecta: negationem vero et affirmationem hoc faciente ad unum idem tantummodo ad modum apponere; et has putare oportet esse oppositas dictiones et negationes possibile et non possibile: contingens et non contingens: impossibile et non impossibile: necessarium et non necessarium: verum et non vera.

Concedit enim dicimus: Ulter vero quaeadmodum: cocludit velut per predictis ratione dices: quod vel sit esse et non esse in enunciatis modalibus: et ponere esse et non esse sicut sub: si negare et confirmatione facientur. Et proposito: et ponere tantummodo ad unum. id est modum. et proposito: et oppositas dictiones: i. affirmatio et negatio: haec

re ee oppositas dictades. i. affirmatides & negatides basc
sunt pole ee & no pole ce. & sic de ceteris ut ponit in lra.

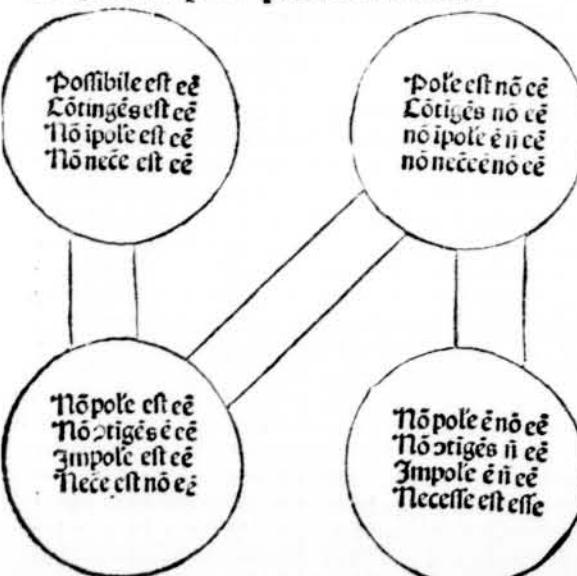
Ad maiorem autem enuntiatione dico et ex quod sunt dicta
cedat: et aliquid videre, et per quam rationem utrumque
dictio enuntiatio pilla deesse: et per modum sicut dictio nominis
vtrumque sic, quod genitivus non dicit nisi dictio enuntiationis deinde
per quam enuntiatio est genitivus, quod non dicit nisi dictio enuntiationis, quod illa de
esse et illa de modo dicit enuntiatio secundum enuntiationem. Ad istam, quod
est simpliciter dicitur et enuntiatio non dicit secundum enuntiationem, sed sic analogum
enuntiationem deesse et enuntiatio de modo. Et ratione est in propria
nam enuntiationem per hanc iter alia distinguitur ab analogo, quod enuntiationem
non distingueat per ipsum enuntiationem, sed se quod in reliquo: sed analogum
per ipsum distingueat in enuntiationem quod in aliud: sic est distingueat in subiecto per ipsum quod
accidens, nomen, actus, sicut est per quam enuntiatio distingueatur per ipsum in enuntiationem
deesse simpliciter: quod in enuntiatione deesse sub modo: sic est per ipsum est
acceptio de rebus simpliciter deesse: quod sub certo et distincto modo deesse
vnde per ipsum dictio enuntiatio est dictio analogum: et non dictio nominis
enuntiationis. Deinde ergo ad argumentum quod genitivus non dicit nisi ut enuntiationem de
esse in quod dicitur ut genitivus dicitur actus genitivus et ea quod dicitur simpliciter species, et quod
enuntiatio deesse simpliciter enuntiatio de esse sub modo non dicitur
simpliciter species: idcirco enuntiatio in eas non dicitur ut genitivus.

Scđo qm̄. vt p̄ enūciā d̄ icelle t̄ enūciā d̄ mō drā
spē. v̄t n. q̄ sic. q̄ d̄rīa diuersificās p̄pōnē i quā
consistit forma enūciatiōis: diuersificat spēz enūciatiōis
sed d̄rīa modalis t̄ enīcē diuersificat p̄pōnē: q̄ modus
determinat p̄pōnē: t̄ determinat eā differēt q̄ determina-
tur i illis de iesse. ergo enūciatio de mō t̄ enūciatio de in-
esse sunt diuersē spēs enūciatiōis. [Ad isti] q̄onis enūci-
tiā ē cōsiderādū: q̄ enūciatiōe modale possum' accipe ut
pli: t̄ dupl̄ p̄pare ad illā de iesse: vno qdē mō cōsiderādū
id qd̄ ēyt dictū in enūciatiōe modali: habēs suā determi-

Peribermanias

nationē in ipsa rōne modi: et sic ē ipz spārādo ad totā enūciationē de iesse. et B modo dicere possum⁹ q̄ hic attēdīt dřia formalis; qr̄ attēdīt diversificatio spōnis; vtputa qr̄ illa de iesse ē cōpō de iesse: idcirco enūciatiōis modalis statis sub determinatiōe modi est spō modificata: siue ha bēs modificationē q̄ p̄uaſ enūciatio non modalis, et propter talē diversitatē dici p̄it ista formalis t spē differre. s̄z qr̄ ipz dictū non ē tota enūciatio modalis; s̄z est ps ipsi⁹: nō possum⁹ pp B dicere q̄ enūciatio de iesse t enūciatio de modo differat fīm spēm. Alio mō possumus enūciationēs modalē cōsiderare fīm suā totalitatē. et sic enūciatio modalis t enūciatio de iesse sunt vniſormis spēi. Cui⁹ signū est, qr̄ in enūciationib⁹ modalib⁹ ipſe modus est p̄dicatiū: t dictū est subm: t copula verbalis cōnectit vnuſ cū alio. q̄ gdē copula verbalis cū sumit sine negatione: facit affirmatiōne modi⁹ est p̄dicatiū: t cum sumitur cū negatiōe facit negationem ei⁹. s̄li aut ī positionibus de iesse ipa copula vbalis sup̄ta sine negatiōe facit affirmationē p̄dicatiū: t sup̄ta cū negatiōe facit negationē ei⁹. vñ qr̄ vniſormiter fit affirmatio t negatio que sunt spēs enūciationis i enūciatiōe modali t i enūciatione de iesse: ps q̄ enūciatio modalis t illa de iesse nō differunt spē. Dicendū ergo ē ad argumētū: q̄ sicut in enūciatione de iesse copula verbalis determinat cōpositionē p̄dicatiū cū subo: sic etiā in enūciatiōe modali spōnē modi cū deo deteriat copula vbalis. vñ bz B n̄ diversificat i eis spō formalis: s̄z spō i portata i deo ē illa q̄ diversificat; qr̄ ista ē quā dteriat mod⁹ addit⁹:

Consequētē vero scđ ordinem sūnt ita p-
nentibus. Illi enim que est possiblē est cē; il-
la que contingens esse, t̄ hec illi convertit̄: t̄
non impossiblē esse; t̄ non necessariū esse. Illi
vero que est possiblē non cē; t̄ contingens non
esse; ea que est non necessariū nō cē; t̄ nō
possiblē non esse. illi vero que ē non possiblē
esse t̄ nō prīngens cē; ea que est necessariū
non esse t̄ impossiblē esse. illi vero q̄ est non
possiblē non esse t̄ non prīngens non esse illa
que est nece est esse. t̄ ipso nō cē. Cōsiderat̄
aut̄ ex subscriptiō quēadmodū dicim⁹.

Lectio. VI.

Lection. VI.
Ostiquaz philosophas determinauit de
oppositione enunciationum modalium;
nunc determinat de consequentia carū.
et circa hoc duo facit: quia primo ostendit
quo ordine fiat talis consequentia se
cundo vero circa determinata mouet quan
dam dubitationem ibi. Dubitat autē
Lirca pīnum duo facit: quia primo ostendit quo ordine
fiat consequentia enunciationum modalium sīm opinione
aliorum. Secundo vero declarat quid veritatis et quid fal
sitatis sit in opinione illarū ibi. Ergo impossibile et non im
possibile. Dicit ergo in prima parte q̄ consequentie mo
dalium sīm sīm ordinem qui dicetur: quibusdam sic po
nentibus: per quod dat intelligere q̄ iste ordo consequen
tiarum est non sīm opinione suam: sed sīz opinione alio
rum. ponunt autem illi q̄ illi enunciationi que est possibi
le esse: sequitur illa que est contingere esse: ita q̄ convertit
secum: et eidem consequitur ea que est non impossibile es
se: et ea que est non necesse est esse: sed illi que est possibile
est non ē: et contingens non ē: consequitur scđm eos ea
que est non impossibile non ē: et ea que est non necesse non
esse: sed illi que est non possibile esse: non contingens es
se sequitur illa que est impossibile esse: et necesse nō ē: et il
li que est non posse non ē: et non contingens non ē: sequi
tur illa que est necesse est ē: ipole nō ē: addit autē q̄ quād
modū dicim⁹ istos supple dixisse cōsideranduz est ex sub
scriptione figure que patet in littera.

Ergo impossibile et non impossibile illud quod est contingens et possibile et non contingens et non possibile; sequitur quidem contradictione; sed conuersum. Illud enim quod est possibile esse; negatio sequitur impossibilis, negatione vero affirmatio. Illud enim quod est non possibile esse; illud quidem quod est impossibile esse; affirmatio enim erit possibile et se: non possibile vero negatio.

Concide cū dicit: Ergo impossibile declarat quid veritas et quid falsitatis sit in ista opinione. et circa hoc duo facit. qd primo ostendit in quo ista opinio sit vera. secundo ostendit in quo eadem opinio sit falsa. ibi. Necesarium vero quemadmodum sit. Dicit ergo in prima parte. qd non impossibile et non impossibile sequitur ad illud quod est contingens et possibile; et non contingens et non possibile; ita scilicet qd impossibile sequitur ad non contingens et non impossibile sequitur ad contingens et possibile. qd quidem declarat subdentes qd enunciatio supple de impossibili sequitur contradictione sumpta enunciationem de possibili et contingente; sicut contrafactualis; qd vñ. Non contrafactualis cōsideratur cōsideratur cū illa quam cōfertur. et quomodo ita lexit qd dixit contradictione: expedit subdentes; qd illud qd est possibile et non qd est affirmatio est possibile; sequitur negatio ipsius impossibilis que est non impossibile esse; sed negationem ipsius possibilis sequitur affirmatio impossibilis; quia ad non possibile esse sequitur impossibile esse. affirmatio autem de impossibili est impossibile esse. sed negatio de possibili est non possibile esse; patet igitur quid fuit dicere qd enunciatio de impossibili sequitur contradictione enunciationem de possibili. hoc enim de fuit ac si diceretur qd ad affirmationem de possibili sequitur negatio de impossibili; et ad negationem de possibili sequitur affirmatio de impossibili; et quia hoc idem ponit opinio recitata sicut patet intuenti figuram relinquitari stoteles. quantum ad hoc illam oppositionem tanq̄ yera;

Secundus

CNecessarium vero quemadmodū sit cōsiderandum est. Manifestum est autem quoniam non codez modo: sed contrarie sequitur: contradictione autem sunt extra.

Deinde cū dicit. *Necessarium vero declarat in quo dicta opinio sit falsa.* & circa hoc duo facit: qz p̄imō pponit id p̄q dāt itelligi falsitas ipsi^o. scđo hoc, pbat p̄ rōne ibi. *Non enī negatio ei^o.* Dic ergo in p̄ma pte qz quēadmodū se habeat nēcū ad talē sequētiā s̄iderandū ē. & pponit veritatē dīcēs: manifestū ēē ex dīcēdīs: qz nō codē modo quoniam illa opinio se habēt ad istā nōtiā enūciationes de necessario. sed enūciationes de nēcō straric qdem se quā illas de poli. vt dīc opio illa. s̄z 3dicatorie extra sequētiā sunt quā opinio illa ponit. qz vero aristoteles i to ta ista lectione loquī mirabilr obscure: vt clare itelligan tur que dīc. cōsiderandū ē qz in p̄pōnibns modalibꝫ sunt vles affirmatiue nēcē est ēē: impossibilr est esse. s̄vniuersales negatiue sūt ipole nō esse. & nēcessē nō esse: qz iste totaliter negant ipm dictū: & ille ipsū totalr̄ affirmat. sed nō nēcē ē ēē. est pticularis negatiua: qz dēfī remouet aliquo mō: sed nō totalr̄. sed nō nēcessē non ēē est pticularis affirmatiua: qz remouēdo nō totalr̄ sed aliqualiter negatio nem dicti: ponit non omnino: sed aliquiliter affirmationes ēē. **I**tē notādū ē: vt diximⁱ i spēdio: qz strarietas enūciationis est qz vñayniuersalis enūciatio opponit alteri enūciatiōi vli. id Ari. p̄ strarias hic itelligit vlem affirmatiua: & vlem negatiuum. Qz vero pticulares affirmatiua & negatiua suis cōtraiacentibꝫ vlibꝫ eponunt 3dicatorie idcirco ipas pticulares appellat hic Aristo. stradictorias dicunt 3dicatorie: nō qz stradicat ad seūciē: sed qz stra dicunt suis vlibus. qz ergo vñayniuersales de necessario sunt nēcessē ēē & nēcessē non esse: vt dictū est: s̄z pticulares sunt non nēcessē ēē: & non nēcessē nō ēē: quando dīc Ari. qz cōtrarie qdē sequunt. 3dicatorie aut̄ extra: vult dicere qz in consequiā vñayniuersalium est vā opinio recitata: s̄z fūlū i sequētiā pticulariuz.

CNon enim est negatio eius quod est necesse non esse: non necesse est esse: contingit enim esse utrasque in eodem. quod enim est necessarium non esse: non est necessarium esse.

¶ Deinde cum dicit. 'Non enim negatio ei': qd̄ dixerat p̄ rōnē pbat. et circa hoc duo facit. qd̄ p̄mo ostendit qd̄ ad impossibile ēē: nō seq̄ ista particularis negatiua: nō necesse ēē. sc̄do ostendit qd̄ ad ipam seq̄tūr ista affirmatiua. non necesse nō ēē: qd̄ est cōtra opinione recitatā. ibi. At vero. ponit at ipam p̄te tres rōnes ad pbatōes p̄positi. Qd̄ha ē ibi. Lā autē. Tertia vero ē ibi. At certe ipole. Rō autē p̄ma quā obscurē ponit Aristo. est talis. pole ēē opponit ḥrādictio re ad nō possibile esse. sed ad non possibile esse sequit̄ ne esse non esse. vt ēē. s̄tē illa opio. ergo ad pole ēē seq̄tūr ḥrādictio. siue negatio de necesse non esse. sed negatio ei' non est non necesse esse; quia contingit vtrasq; scilicet necesse non esse et non necesse esse veras esse simul in eodez: qd̄ quod de necessitate non ē: id non est necessariū qd̄ sit. qd̄ ad possibile esse non sequitur nō necesse ēē: sicut dicebat illa opinio. hoc est ergo quod dicit. supple prio ad possibile esse non sequitur nō necesse esse. qd̄ eius quod ē necesse non esse: non est negatio ipsū non necesse esse. Lūius rōnē subiungit: qd̄ contingit veras esse simul vtrasq; in codem qd̄ qd̄ est necessarium non esse id non est necessarium ēē. negatio uterū et affirmatio verificant simul i codem.

Causa autem est cur non sequitur similiter cum ceteris; quoniam contrarie impossibile reddi-

tur id est valens necessario: nam si impossibile est esse necesse est non esse. Si vero impossibile est hoc non esse: necessarium est esse.

Concide cum dicit: **L**a autem est ponit adhuc magis obscuram secundam rationem ad idem: que talis est. impossibile sumptum contrarie: quomodo sumitur quando facit enunciationem eniuersalem: idem valet ipsi necessario, quia ista eniuersalis de impostibili que est impossibile non esse: idem valet quod necesse esse: et econuerso: ergo **f3 B:** ad quam sequitur negatio eius que dicit impossibile non esse: ad eas sequitur negatio de necesse esse: ex quo ipso non esse et necesse esse idem valent. Est autem negatio de impossibile non esse: ea quae dicit non ipso non esse: et negatio de necesse esse est ea que dicit non necesse esse. **s3 d3 opio di3 q3** impossibile non esse sequitur ad ipso non esse: et non ad ipso esse: ergo et non necesse esse non sequitur ad possibile necesse sed ad possibile non esse, cuius tantum contraria posuit illa opinio. hoc est ergo quod breuiter tangens dicitur. **c3 autem cur non sequitur necessarium ad possibile similiter ceteris** qui ponit illa opinio est supple: quod sumptum ipso contrarie: id est finemque facit enunciationes: redditus idem valeat necessario. quod ut subdit se exponet si impossibile est necesse esse: hoc non est. unde ista duo idem valent. postea supple totius quod dictum est in sententia.

CAt certe impossibile est sic ponere necessarij contradictiones: nam quod est necessarium esse possibile est esse: nam si non negatio consequitur: neesse enim est aut dicere: aut negare: quare si non possibile est esse: impossibile est esse: igitur impossibile est esse: quod necesse est esse: quod est inconveniens. At vero illud quod est possibile esse non impossibile esse sequitur: hoc vero illud quod est non necessarium est esse: quare certe inquit quod est necessarium esse non necessarium est: quod est inconveniens.

Contra deinceps dicimus. At certe ipse addit tertiaz rationem ad idem, pponens primo quod impossibile est contradictiones necessarii idest particulares quod tradicunt universaliter sic ponit siue dicit illa opinio. Ratione autem quaz nunc adducitur ad hoc est: quia ad necessarium esse sequitur possibile esse. quod probat subdens: quia si ad necessare esse non sequitur possibile esse sequitur ad ipsum negatio eius: quia necessare est dicere idest affirmare aut negare: siue quia de quolibet oportet quod sit vera aut affirmatio aut negatio. sed negatio de possibile esse est non possibile esse. ergo si ad necessare esse non sequitur possibile esse: ad ipsum sequetur non possibile esse: sed ad non possibile esse sequitur supple impossibile esse: quare si ad necessare esse sequitur non possibile est esse: concludetur quod impossibile sit esse id quod necessare est esse. et quia est inconveniens: oportet dicere quod ad necessare esse sequitur possibile esse: sed ad illud quod est possibile esse sequitur non impossibile esse. sed ad hoc scilicet ad non impossibile esse: sequitur ut dicit illa opinio non necessare esse: sic deducendo: ad necessare esse sequitur possibile esse: et ad possibile esse sequitur non impossibile esse: et ad non impossibile esse sequitur: ut dicit dicta opinio: non necessare esse: quare contingit: si sequitur ex dictis quod non necessarium sit esse id quod est necessarium esse. quod est inconveniens. igitur inconveniens est ponere quod ad possibile esse sequatur non necessare esse. **C**ontra autem hic notandum quod contingens potest sumi duobus modis. uno quidem modo stricte secundum quod star pro possibili concreto ad id quod potest esse

Peribermanias

et non esse. et hoc modo contingens et possibile sumendo non sequitur ad necessarie contingens aut possibile: sed aetatis contingens atque possibile secundum non necessarie: ut deus in primo priorum: Alio autem modo potest sumi aetiges communiter per quocunque possibili: quomodo est necessarium dici potest contingens et sic ad possibiles aetiges non sequitur necesse: ut hic deus. quod potest et aetiges sic suppositum est vel quod non necessarium. Ad velut atque est superius non sequitur inferius: sicut ad aial non sequitur ho: sed ecouerso.

Cat vero neq; neciū esse sequit̄ pole cē: neq; necessariuz n̄ cē. Illi enī vtraque p̄tigit accide re, hoz at vtrūlibz verū fuerit n̄ crū illa vera. Simul. n. pole cē t̄ n̄ cē, si vero neccē ē cē v̄l n̄ cē: n̄ erit pole vtrūq;. Reliq̄ ḡ n̄ necariū n̄ cē ei qd̄ ē possibile ē cē.

Deinde cū dīc. At vero tē declarat que enūciatio ò necessario segt ad pole eē. et diuidit ista ps i duas ptes scđz q̄ duas rōnes adducit ad pbandū q̄ ad pole eē segt nō nece nō cē. Scđa ē ibi. Hoc enīvez ē. In pma pte itēdit talē rōnē ad pole eē oꝝ q̄ sequalit aut nece eē aut nece nō eē. aut nō nece eē. aut nō nece nō eē. s; pbatū est iaz q̄ ad possibile eē nō segtur nō nece eē. Addit aut̄ i lra: q̄ nō leg tur ad ipz id qđ enēciū cēneē id qđ ēneciūm nō eē. qđ p bat p hoc qf. s; ipi pole eē xtingit accidere vtraq;. id est eē tñō eē: q̄ pole eē dī de aliquo q̄ pōt eē tñō cē. s; si vtrūlili bet eoꝝ duor fierit vtrp; s; nece eē: siue nece nō eē. nō erūt valla abo. s; eē tñō eē. Et adiūgit se expones: q̄ fil alii gd pole ē eē tñō eē. s; si fuerit aliqd neciū ē yel neciū nō eē: n̄ erit pole ipz postle respicere vtraq;. s; eē tñō eē. sic ita q̄ ad pole eē nō segt nō nece eē: nec nece eē. nec necessario nō esse. Relinquitur ergo nō necessariū non esse consequi ei quod est possibile esse.

Hoc enī verū ē; t de necc nō cē. hec enīz fit
pr̄adictio eius q̄ seq̄ nō polc cē. Illō enī seq̄
tur hoc qd̄ ē ipole cē t necc nō cē; cui⁹ negatio
est necc nō cē. Sequuntur enīz hec pr̄adictiones
bz p̄dicti⁹ modū t nibil ipole x̄git sic positis.

Bole est eē
contingit eē
n̄ ipolc ē eē
n̄ neē n̄ eē

Poleē n̄ ee
stigit n̄ esse
n̄ ipoleē n̄ ee
nō neccē eeē

Nō pōlē ē ee
nō cōtigūt eē
ipolē est ee
neēe ē **nō** ee

nō pole n̄ eē
n̄ ɔtiḡit n̄ eē
ipole e n̄ eē
neēe est se

Ceinde enī dicit. Hoc n. vep est adducit ad idē scham rōnem: q̄ est talis. nece nō c̄ tñō necesse nō esse opponū tur ḥdicatorie: sūl'r pole c̄ e ipole c̄ e opponunt ḥdicatorie.

Et hoc est *verus* de necessitate: quod sequitur ad ipole esse: ergo in locis
ab oppositis non necesse non est sequitur ad pole esse. hoc est ergo quod
dicit Ari. valde obscure hoc est iuris *verus* de necessitate non est
supple: quod sequitur ad ipole esse. et ista est minor, propositum rationis facte.
maiorem autem, proponitur quod fuit quod necessitate non est: et non necessitate non
esse opponuntur contradictiones. ponit immediate dicens. hec n.
s. non necesse non est. sit h[oc] dictio eius quod sequitur ad si pole est. quod ad
illud sequitur quod non est ipole est et non necesse non est: cuius negatio est non
necesse non est. ex quo concluditur quod ad pole est sequitur non necesse
non est. Ultimum excludit aristoteles quod he contradictiones. s. pricu-
lares de necessitate quod dicitur vobis sequuntur ad illas de possi-
bili secundum modum predicationis diversum a modo alterius opinionis.
quod ad pole est sequitur non necesse non est: et ad pole non est sequitur non
necesse est: et nihil ipole contigit istis multis sic positis. Alioquin
opio ponebat ecclaves sicut supra patuit.

Cubitabit autem aliquis si illud quod est necessarium
est posse sequitur. nam si non sequitur contradictione sequitur
non posse esse; et si quis dicat non habere esse contradictiones;
necesse est ipsum dicere posse non esse. sed utrumque false sit
de necessitate esse. Ie. VII.

Postq[ue] Ari. delarauit q[ui]l fiat m[od]a
liu[m]: n[on]c circa d[omi]niata mouet dubitat[us] e[st]
quādā. Et circa B[ea]t[us] duo fac. q[ui] p[ro]p[ter] o[mn]is
bitat[us]: et arguit ad v[er]itāt[em] p[er] ei[us]. Scō
deteriat v[er]itātē. ibi. Manifestū ē autem.
Prīa ps didis i[nt]o duas p[ar]tes. q[ui] p[ar]t[ur] ad
verā p[er] dubitatōis. Scō arguit ad alijs.

am ibi. At *ve* o rursus. Dicit ergo in prima parte q*uod* dubi-
tabit aliquis si possibile e*cum* sequitur ad necesse esse: sicut
dictum fuit in p*re*cedenti lectione. et probat primo q*uod* seque-
tur dicens q*uod* si ad necesse esse non sequitur possibile esse:
sequitur ad ipsum contradictionis eius que est n*on* possibile
esse: et si quis non dicat: id est non concedat hanc quam di-
ximus esse contradictionem eius: erit eius contradictionis
possibile non esse: sed vt reg*o* scilicet possibile non esse: et
non possibile esse sunt false de necesse esse. ergo de ipso e*st*
vez dicere q*uod* ad ip*s* sequitur possibile e*cum*.

Cat vero rursus idē videt cē pole aliqd icidi
t nō icidi: t cē t n cē. Quare erit ncē cēpti
gere nō cē. hoc at falsū est.

Cedeinde cum dicit. At vero rursus: arguit ad partem op-
positam dicens: q̄ vnum & idem in re est possibile esse &
non esse: & idem in re videtur q̄ est possibile incidi & non
incidi. Si ergo ad necesse esse sequitur possibile esse: ad
necessere esse sequitur possibile non esse: ex quo idem in re
est possibile esse: & non esse. ergo quod necesse est eē erit. i.
poterit contingere non esse: quod est falsum. falsum itaq;
videtur qd ad necesse eē se datur possibile eē.

CAd festum est quod non oportet pole esse vel abulare ad opposita valer. Sed et in quibus non sit periculum: ut primi quod est in his que non ratione possunt: ut ignis calefactibilis est habet ymaginem irrationabilem.

Deinde cum dicit Manifestum est: determinat veritatem huius dubitationis. Et circa hoc duo facit. quia primo de illa dubitatione declarat veritatem. Secundo et meritis et sollicitudinibus dubitationis manifestat.

veritate declarata concludit alium ordinem consequentie enunciationum modalium. ibi. Et est fortasse quides; prima pars dividitur in duas: quia primo ostendit quod ali quod possibile non valet ad opposita: cuius praevaricatio nunc supponebat in ratione facta contra veritatem. Secundo declarat quod possibile sequatur ad necesse ibi. Quedam vero potest states. Circa primum tria facit. quod proponit quod inten-

Secundus

Dicit declarat s' exemplo. Secundo ostendit q' potentie rationales alii se hab'nt ibi. Ergo h'z rōnē. Et tertio declarat q'l' adhuc se hab'nt potentie irrationales ibi. Irrationales vō. Dic ḡ pma pte: q' non valet rō facta ad pbandū q' pole nō seguit ad necessitatem: supponit. n. q' pole eē se h'z ad opposita. q'd ē falsū. q' manifestū ē q' nō oē possibile cē vel ambulare valet ad opposita: sed ē dare aliqua i ḡ. B' non sit vez. et pnum B' est manifestū i his q' nō pnt agere f'm rōnem: s' agum f'm n. m. sicut ignis ēcalefactilis: s' ēcalefactiū: thz vīm. i porētiaz irronabilē. **C**Ubi notādū ē q' q' quis ignis subtracta mā nō ēcalefactiat tñ mā p'sente nō p'cā nō ēcalefaccere. vñ de sua nā ita inclinat ad ēcalefaciēdū q' nō inclinatur ad oppositū. et ideo potentia actina ignis valet ita ad vñ: q' nō valet ad opposita.

Ergo finitatem potestates ipse cedem plurimorum: etiam contrariorum sunt.

Cdeinde cum dicit. Ergo fūrōnēm: ostendit q̄ potētie rōnales alī se h̄nt dicēs; q̄ potēstātes q̄ sūnt fūrōnēz; ipē cedēm sūnt actiue plurimorum; et ctiām sūnt actiue contrariorum. sicut medicus potēst curare et non curare et ho- mo pōt legere et non legere. **E**t ēt notādū q̄ B̄ qd̄ dīcēt. q̄ sūnt illib̄ dicēt concludēt ex p̄cipiētā. q̄ p̄cipiētā tie et ad actūm: et h̄ modo dicit p̄cipiētā de eo quod est actū: et iām in eo nulla sit potētia. quē ad nōdūm p̄ma- dā est tūc ac̄t̄: q̄ tūc non repugnat sibi q̄ sit in actū: et vēz- dā ea dicere q̄ p̄cipiētā est ipam esse actū: Alio autē modo di- citur possibile q̄ p̄cipiētā potētia ad actūm: et h̄ mō- dicuntur polia illa q̄ et si non sūnt actiue: et tūc p̄mā.

CEt hec quidem in mobilibus solis est potestas: illa vero et in immobilibus: in virtutis vero verum est dicere non impossibile esse abulare: et quod abulet iam et egit: et abulabile est.

Irrationales vero non omnes: sed quemad modum ignem non esse possibile non calefere: vel quecunq; alia semper agunt. Aliis vero possunt et fini irrationabiles potestas fil quedam opposita: sed hoc idcirco dictum est quoniam non omnis potestas oppositorum est: neque quicunque secundum eadem spem dicuntur.

Inde cum dicit. Irrōnales vō.declarat q̄stū ad h̄ cōditionem potētiarū irrōnaliū: dicens q̄n potētis irrōnaliā

Choc igitur possibile non est verū de necessario simplē dicere: alterum autem verum est. Quare quoniam partem vniuersale sequitur:

illud quod ex necessitate est consequitur posse esse; sed non omnino.

Concluſio. Deinde cum dicit. Hoc igitur posſibile. concludit q̄t m̄ alterum dictorum posſibiliū ſeḡ ad neceſſariū dicens: q̄ H̄ posſibile qđ dicitur de eo quod nō actu eſt non eī ve- rum de neceſſario; qđ ſ. neceſſariū ſemp̄ eſt i actu: ſed al- terum posſibile qđ dicitur de eo qđ eſt actu eſt verum de-

dens: si loquamur de potetis n. illibis actiuis. quæ admodum dñignis est cæle factio[n]is et frigida tationis: sed p[ro] se non nisi scilicet facit: pac[er]is at frigescat ut ponit in s. physicoz. It[em] no[m] est q[uod] ista n[on] alia dñit ic[re]do sp[iritu] agere: q[uod] se determinatis sit ad agendū suā actionē: et nō q[uod] sūt sp[iritu] iactus sue actio[n]is. ipediunt. n. vi l[et] ipediri q[uod] q[uod] ab hoc p[ro]nt p[ro] mæ subtractionem: sicut supra dictū est de igne.

Cuem vero potestates equoce sunt: pos-
sibile esse enim non simplr dicitur. sed hoc q-
dem qd verum est: vt in actu: vt possibile est
i. nō fin oem suā totalitate: eo q nō in oib" modis suis
verificat de necessario: vt dictum est.
Et est fortasse quidem principium q necess-

Sicutque verum est, ut in actu, ut possibile est ambulare; quoniam ambulat iam; et omnino possibile est esse; quoniam est ita aliquid actu quod dicit possibile. Ille vero quod fortissimamente ageret ut possibile est ambulare; quoniam ambulabit.

Peribermias

circa hoc duo facit: qz pmo ponit ordinem illū: Secund o, p
bat ipsū esse ueniente. ibi. Manifestū est aut. Dicit g in
pma pte: qz ex quo ad necc: segnur possibile: fortasse qz ne
cessariū nō necessariū est pncipū dñe ouiz vel esse: id est
affirmat uoꝝ: vel nō eē. i. negatiuoꝝ in modalibus: 2 alia
dicta sīm alios modos consequuntur ad ipsa: sicut epo
tet cōsiderare psequentiā eoz i figura subscripta qz dicit.

Mecesse eē
nō pole n̄ eē
n̄ p̄tigil n̄ cē
impole n̄ eē

**Nece non e
no posse esse
no pringite et
impose esse**

¶ nō nece eē
pole non eē
cōtigit nō eē
nō ipole n̄ eē

nō neē nī eē
possibile eē
cōtingit eē
nō ipole eē

Constatuit ergo quod iste ordo consequetie in hoc differt ab ordine superposito: quod ibi in loco ponebanter enuntiationes de polo: hic autem ponuntur primo loco enuntiationes de necio.

CAdani estū ē at ex his q̄ dca sūt: qm̄ qd̄ ex necessitate ē bz actū ē. Quare si priora sūt sépiter ya: t q̄ actu sūt potestate priora sūnt.

Cede de cū dicit. **M**anifestū est aut̄ ostēdīt cōsequentiā dicti ordinis ex formitate ad ordinē iūētam in rebus. & ponit duplē rōnem ad hoc. **S**c̄da rō est ibi. Et hec gdez sine. Dicit ḡ in p̄ma pte q̄ ex dictis manifestū est: q̄ id qđ necessario est fz actū supple ē sp. si ḡ sép̄terna & que sunt actū sunt p̄ora his q̄ nō sunt actū: p̄mo cōuenienter ponit necessariū ante pole in dñia modaliū.

Et h[ab]ent sine p[ro]p[ri]etate actu sunt; ut prime subiecta
Alia vero sint actu c[on]iuncti politate; q[uia] natura priora
sunt tpe vero posteriora; alia vero nuncq[ue] sunt
actu; s[ed] p[er] p[ar]tē tantum.

Cedice cū dīc. Et hec qđ sine adducit ad idē scđam rō-
nōm dices qđ in rebus hec: siue quedā sine potestate sunt
sp actu: sicut sunt sube p̄me. i. sube separe: que sunt p̄ores
ceteris entib⁹. sed alia entia sunt actu cū potestate adiūcta
sicut sunt generabilia ⁊ corruptibilia: que inq̄stūt sunt actu
sunt p̄ora nāliter qđ ut sunt i potētia: sed tēpore sunt poste-
riora. qđ p̄us tpe ē hōi potētia: ⁊ possea generat ⁊ sit actu

sed quedā sunt solū potestate & nūc sunt actū. sicut ali-
quæstis est in potētia ad iecisionem que nūc forte iei-
sionē actū. Qz ergo illa que in entib⁹ sunt actū sp̄ sunt cete-
ris priora: auenienter necessariū sp̄ ponit pūs qz pole in
qz modalitū. Est at notiā qz sp̄ qz auenienter pectoris

Ad plenorem aut dictorū intelligētiā queram?
p̄mo. vix sit vix q̄ potentie rō

nales valēt ad opposita. videſ enī q̄ nō. q̄ iteſtētus ē po-
tētia rōnalis: t̄ tamē ei q̄d iudicat verū ita aſſentit q̄ non
pōt sibi nō aſſetire. voluntas etiā eiſi potētia rōnalis: t̄ nō
ita vult bonū q̄ nō pōt velle malū: q̄d est oppoſitū bono.
C Ad iſi q̄nōis euīdētia ē cōſiderandū q̄ differt agens
natūrāle ab eo q̄d agit p̄ rōnē. q̄r agēs nālē agit p̄ formāz
nālē: ſed agēs ſim rōnem agit p̄ formā apphēnsaz que eſt
rō p̄ncipiu cognoscēdi. Forma vō nālis ē p̄n̄ eēndi. nūc
aut ſic eſt q̄ oppoſitor ſunt oppoſita eē. t̄ id ſo p̄ ſunt ipo-
rū oppoſite for: vt ſic vna eaꝝ det vnu cē determinatē;
t̄ alia det cē illi opp̄. t̄ qr vnuq̄d q̄ ſe h̄z ad opari ſicut ſe
h̄z ad cē: vt diē comētator: ne cēi eſt vt quēadmodū agēs
nālē p̄ certā formā ē determinatū ad certū cē: ſic eſt ſi de-
teriatū ad certā actionē. t̄ id nō pōt agēs nālē i opp̄. q̄uis
autē oppoſita ſic ſibi mutuo repugnāt i cē: non tñ ſibi mu-
tu repugnāt i cognitiō: qr vt dī in 9° methaphyſice: rō
ſcialis contrariop̄ ē vna t̄ eadē. t̄ qr per hoc rōnem ſcialp̄
agit potētia rōnalidcirco cuenīter dī q̄ potētia rōnalis
eſt factiu ɔtrarioꝝ. **C** Propter vō ea q̄ obviciunt i con-
trarii ēnōtātū: q̄ potētia nulla pōt in oppoſitu obi ſui: t̄
qr bonū ē obzvolūtatis: idcirco ita vult boꝝ: q̄d nō pōt v̄l-
le q̄d nō appet ei bonū nihilomin⁹: tñ pōt i oppoꝝ ſtētā ſub
obo ſuo: ſic pōt velle abularc t̄ nō ambularc: qr vnuq̄d bi-
uersa rōne pōt appere bonū. ſilt eī vez ē obz intellex⁹: t̄
id nō pōt itellex⁹ nō aſſetire ei q̄d iudicat eē verū. pōt tñ
p̄ vna rōne ſciālē vi i oppoꝝ: ſic p̄ vna rōne ſciālē ſanī: pōt
dirigere ad iductiōeꝝ ſanitatis t̄ ad iductiōne egritudinis.

Secundo queram? ut sit **vix** quod pole est **vix** let us quod nece. ver. non. quod non. quod si ceteri sacerdotes reenunciatione: et mod Beatus falsi: quod nece fac enunciatione: year: et ipole fac enunciatione priclare. Ad Beatus dicendum est breuiiter si eut diximus spedio: quod ista parta accipi duplicit: year quod gde mod quod temptu ad xinteriu supposito: sine quod temptu ad vitate macet: sic pole est ver quod nece: ver letio reenunciatione fac: quod dicit liber ve **vix** dicere pole ee: quod nece. Alio aut mod parta accipi quod temptu ad modum affirmandi: sic nece est ver quod pole: quod nece ver let affirmat quod non fac pole: et quod temptu ad Beatus faci parta nece ver let enunciatione: et pole fac enunciatione priclare.

Tertio q̄ram⁹. vtꝫ sitveꝫ ꝑ q̄dā sūt p̄tāte n̄m̄: non
actu. vtꝫ. n. ꝑ n̄ q̄ dīc om̄e. i. li. p. d̄ celo et m̄
do co. iz 4. ꝑ fru⁹ ꝑ po⁹ q̄ nunq̄ reducīt ad actu. Ad
ist⁹ q̄n̄is euideñia ē notādū ꝑ. q̄dā simpl̄ negāt dem̄ cō
mēratoris n̄ itelligētes itēdēz ei⁹. Fuit al̄ itētio ei⁹ ꝑ si ē
aliqu⁹ po⁹ passiu⁹ cui n̄ rīdeat po⁹ actu⁹. illa po⁹ sit fru⁹ vt sic
itelligāt dēz ei⁹. ꝑ fru⁹ ꝑ po⁹ q̄ n̄ reducīt ad actu: eo ꝑ n̄
sit vlla po⁹ actu⁹ q̄ ipazvaleat reducere i. actu. t. ꝑ h̄ optie
phat ꝑ i celo n̄ sit pō ad cē v̄l ad formā alia: q̄d̄ itēdē ibi
om̄e. pbare. sicāt itelligēdo ppōnē: ē. ppō v̄stum: nec ē ſ
B q̄d̄ h̄ dīc Ari. qr̄ ca q̄ ita sūt i po⁹: ꝑ nunq̄ fuit actu: n̄ sūt
ita solū i pō: qr̄ nulla sit pō actuua q̄ ipa possit reducere ad
actu. ſz qr̄ eis ista potētia nunquā applicatur.

Letitia contraria est affirmatio negationis: et oīo
orōni q̄ dicit qm̄ oīs hō iust⁹ ē ei q̄ ē null⁹ hō iu-
st⁹ est: aut oīs hō iust⁹ ē ei que ē oīs hō iust⁹ ē.
callias iust⁹ ē callias iust⁹ n̄ ē: callias iust⁹ ē:
que hōz cōtraria ē. Lec. VIII.

Restat supra declarari Ari, qd accidat enā
ciatōi tā ex additiōe scā ad dictōes i subo
vl'i p̄di positas: q̄ ex additōe scā ad dīcē
minadū spōne enūciatiōsi i q̄ e vitas vel
falsitas, nūc dīteriat quādā dubitatioēs, p̄
ueniēt ex additiōe scā ad simplicē oppō
nē enūciatiōsi. [Ubi nēndū e q̄ similes
oppō enūciationis atēditur i enūciationib⁹ in qbus ipsi⁹
ē ſe p̄dicat: ſic cū dicit bō ē:bō nō ē, tō talib⁹ nō ē dū⁹

Secundus

q sibi inicē oppōntur. **s**z cū addit̄ aliquid tertius: reputa
homo ē iustus: homo est iustus: tunc occurrit dubitatio
de enūciationū oppositiōe: qz dubitatur vtrū tē enūcia-
tio de vno p̄dicato ūrietur enūciationi de p̄dicato ūrio:
vel enūciatio de p̄dicato eodem sumpto cū negatione.
Hanc q̄ dubitationem nūc p̄tractat aristoteles. Et circa
ūria facit. qz p̄no p̄ponit dubitationem. 2º declarat ex
quo si sumenda veritas illius dubitationis. ibi. Nā si ea
que sūt. tertio declarat vītatez ibi. Nā arbitrari ūrias. Di-
cit ergo in p̄ma p̄te q̄ dubitatio ē vtrū sit ūria affirmatio
affirmatio: et oī oīoni: ea: s. q̄ dicit oīs hō iustus est. ei q̄
dicit: nullus homo iustus ē. vel ei q̄ dicit oīs hō iustus ē: s̄lī
in singularibz ei q̄ dicit callias iustus ē: dubitat q̄ contra-
ria ē h̄az diuarum an. s̄lī callias iustus nō ē: vel ista cal-
lias iustus ē. C̄ Notādū ē q̄ arist. non sumit nūc ūrie
ūriatatem s̄z large p̄ omni oppositiōe q̄ facit enūciati-
ones esse ad seiuicem oppositas.

Cham si ea que i voce sequentur ea q sūt i aia: illic at cōtraria est opinio contrarij: vt ois bō iust⁹ ē ci q ē ois bō iust⁹ ē: z et i his q sūt i voce affirmatiōib⁹ necesse ē sūr se b̄e. Qz si neqz illic cōtrarij opinatio cōtraria est: nec affirmatio affirmationi cōtraria erit: s̄ ea q dicta ē negatio. quare p̄siderādū ē cui opinio vera opinioni falsa cōtraria ē: vtz negatiōi: an certe ei q cōtrarij ē opinat. Dico at hoc mō ē qdā opinatio vera boni: qm̄ boni ē: alia vero qm̄ nō boni ē falsa: alia vero falsa qm̄ malū ē: q horū cōtraria ē vere: z si ē vna s̄a quā cōtraria ē.

Deinde cum dicit. Nam si ea q̄ sunt: declarat ex quo sit simēda vitas istius dubitationis dices: q̄ si ea q̄ sūt i voce sequuntur ea que sunt in aīa: opinio ḥry pdicati ē ḥria: sic opinio continēta q̄ oīs bōd iustus est: ḥria est opinione ḥtinenti q̄ oīs homo iniustus ē: necesse tunc est similiter se h̄fēti in his affirmationibus q̄ sunt in voce: sed si neq̄ i his q̄ sunt in aīa opinio contrary pdicati ē ḥria alteri opinioni: tunc nec in voce erit ḥria ea affirmatio q̄ est ḥry pdicati alteri affirmationi: sed contraria erit sibi ea negatio q̄ dicitur est: i. negatio eiusdem pdicati: et ideo cum sint due opiniones false: vna qđē affirmatiua ḥry: et alia negatiua eiusdem pdicati: considerandum ē cui opinioni falle contraria sit opinio vā. an. s. affirmatiue ḥry an negatiue eiusdem pdicati de ḡbus ponuntur exēpla in lfa. **E**s aut̄ notandum q̄ signa debent conformari signatis: vñ qz enunciationes q̄ sunt in voce sunt signa opinionū aīe: necesse ē q̄ in veritate et falsitate et oppositione conformetur eis: et sic circa aristoteles optime ex oppositiōe talium opinionū vult ē suī mendam vitatem de oppōne enunciationū.

Chi arbitrii cōtrarias opiniōes differre in eo q̄ cōtrarioꝝ sūt: falsoꝫ ē. Boni.n.qm̄ bonū ē. & mali qm̄ malū ē: eadē fortasse opinio ē et vera: siue plures siue vna sit. Sūt aut̄ ista con traria: sed nō i eo q̄ cōtrarioꝝ sunt contrarie. sed magis in eo q̄ contrarie.

Deinde cum dicit. Nam arbitrari. declarat sibi p̄missa
veritatem durationis. Et circa h̄ duο facit. qz p̄mo decla-
rat qualiter se h̄ oppositio i opinionibus. z. cōcludit ex
hoc veritatē de oppositione enunciationū q̄ sūt i voce. ibi.
Quare si i opinione. Circa p̄mum duo facit. qz p̄mo decla-
rat veritatem de oppositione enunciationis non vidento
et p̄p̄lis de oppositionib⁹ ylībus. z. ostendit qz i ylīb⁹ si-

Mill se h̄ibi. Manifestum est. prima p̄s dividitur in se
p̄tem p̄es fm q̄ adducit septērōnes ad p̄bandū q̄-epi
nio negatiua eiusdē pdicati sit ḥria opinioni affirmatiua
eiusdem: t̄ non opinio affirmatiua ḥry. Secunda est ibi.
Si gest boni. Tertia ibi Sed in q̄bus ē. Quarta ibi. S̄i
q̄ bo^d, s̄i ibi. Illa v̄oq̄ ē. s̄i ibi. Amplius si ē, t̄ est ibi
Ampli^siflr. In p̄g pte intendit talēm rōnem. ḥria n̄ sūt
eadem in sp̄e sed opinioneſ affirmatiue ḥrioz pdicatoruſ
sūt eadem sp̄e: co q̄ affirmatio cl̄ ſp̄e ſpecialiſima enū
ciationis. q̄ opinioni affirmatiue vnius ḥry non ḥriae opin
io affirmatiue alterius: ſed opinio negatiua eiusdē. H̄ eſt
q̄ quod dicit ſupple p̄mo: opinioni affirmatiue vni^d pdica
ti contrariatur opinio negatiua eiusdem: t̄ nō opinio affir
matiua contrary: q̄ falsum eſt arbitrarī opiniones ḥri. Is
ē in eo q̄ ſūt ḥrioz pdicatoruſ. Cui^r rōnem assignat
ſubiungens q̄ opinioi ip̄l boni q̄ ē bonū: eadem fortasse
ſupple ſp̄e eſt opinio ip̄l mali q̄n̄ eſt malū. q̄ vtraq̄ ē in
ſp̄e opinionis affirmatiue: t̄ vere eſt ſupple vna ſicut reli
qua. eſt t̄i eadem ſp̄e vna cuz reliqua: ſiue vna t̄i de eis
ſit v̄a ſiue plures. iambe ſint vere. Et addit q̄ iſta q̄ ſunt i
opinione ſunt ḥria in eo q̄ ſint cōtrarioz pdicatoroz: ſi
magis i eo q̄ ḥrie. ḥrio modo fūt de eodem. q̄. ſ. vna ē
affirmatiua de aliq̄: t̄ alia ē negatiua de codē.

Si ergo boni q̄n̄ bonū ē opinatio: ē at q̄n̄
nō eſt bonū: ē vero q̄n̄ aliud aliqd ē q̄d n̄ ē: ne
q̄ p̄t ē. aliarū qdē nulla ponēd. ē. neq̄ q̄n̄
q̄ ē q̄d n̄ eſt opinio. neq̄ q̄n̄q̄ nō ē ē q̄d n̄
eſt. Infinita. n. vtraq̄ ſunt t̄ que ē opinant
quod nō eſt. t̄ que ē quod eſt.

Credeinde cum dicit Si ergo boni.adducit secundam rōnem ad idem. q̄ est talis.vni determinato ſriatatur vnu qd determinatuz: sed iſta opinio affirmativa q̄ dicit q̄ bonū est bonum: est vna certa opinio: ergo cōtraria eius debet esse vna et determinata. sed determinate vna est negatiua eiusdez. sed affirmativa que ponit bonum a iquid esse op- positum bono non est ita vna sed p̄ ures: q̄ p̄t dicere q̄ bonum sit malum: q̄ bonū sit fugienduz: et multa talia. ḡ illi opinioni contrariatur negatiua eiusdem: et non opinio affirmativa oppositi. H est ḡ qd dicit. si ergo boni ē opinio dicens qm̄ est bonum: t̄ est de ipo alia opinio dicens qm̄ non est bonum: t̄ est de ipo alia opinio dicens q̄ sit aliud qd i rei veritate non ē nec cē p̄t: aliaz̄ opinionum nulla est ponenda ſria eius q̄ dicit q̄ bonum est bonum: nec s. illa affirmativa q̄ dicit bonū cē aliqd qd nō ē fz̄vita t̄: nec illa negatiua q̄ ponat ip̄z non cē qd ē: supple: ou m̄ neget aliud p̄dicatu: q̄ id qd affirmauit affirmatio. sicut si dicereſ qm̄ bonū nō ē amādū vlnō ē eligendū vel h̄s. Rō aut̄ quā assignat ē. q̄ ifinita ſit vtraq: t̄ qcūq; opinā tur ip̄m cē qd nō ē. t̄ qcūq; opinant ip̄z nō cē qd est: sumē do. s. aliud p̄dicatu. h̄ vnu nō ſriantur infinita sed vnum. **C**ed i qbus primo fallacia ē: hec at ē ex his ex qb̄ ſit et genitides. ex oppositis vero et ge- nerationes ſunt. q̄re etiā in fallacia.

Deinde cum dicit. Sed in quib⁹ est. ponit ad idē tertia
rōnē q̄ est talis. Ille opinioneſ ſalſe ſtriat veriſ dire
cte i ḡb inueniſ p̄mo falſitas. ſed iſta p̄mo inueniſt in ne
gatiua falſa eiusdem p̄dicati. t postea inueniſt in quaſcun
q̄ alia. ḡ iſta ē que directe ſtriatur opinioni vē. t non alia. B
ē ergo qđ dicit. ſed in quibus est p̄mo fallacia. i. in quibus
primo inueniſt falſitas: contrariant. ſupple: veriſ. ſ. hec
. ſ. p̄ma falſitas eſt ex hiſ ex quibus ſunt geniſtiones. ſ. ge
nerationes ſunt ex oppositiſ. ſupple fīm eſſe t non eſſe. q̄
re t fallacia. i. p̄ma falſitas attendetur fīm affirmationeſ
t negationeſ eiusdem de eodem.

Deibermensas

CSi ergo qd boni ē bonū ē t malū nō ē: t hoc qdē fī se; ill d vero fī accidentē: accidit. n. ci malū no ē; magis aut i vnoquoqz ē q fī se vera est: et falsa: si qdē t vera. ḡ ea q̄ est qm̄ nō ē bonū qd bonū est fī se fīstē falsa ē: Illa vero q̄ est qm̄ malū ē ei qd est fī accidentē q̄ magis erit falsa de bono ea que ē negatiōis opinio: q̄ ea q̄ ē contrarij. falsus aut ē magis circa singula ria q̄ bī contrarij opione: contrarij enī est coruq̄ pluriū circa idē differit. Qd si hāz cōtra ria est altera: magis vero contradiōis est con traria: manifestū ē qm̄ hec erit contraria.

CDeinde cū dicit. Si ergo qd bonū: ponit ad idē quartaz rōnē: q̄ ē talis. Illa q̄ magis distat sunt magis ponēda cōtraria: q̄ strictas dicit maximā distatiā. fī affirmatio t ne gatio eiusdē de codē magis distat q̄ affirmationes tra riorz. ḡ ille sūt ponēda strictas dīste. H̄ ē qd di. Si ergo q̄ bonū ē in vitate ē bonū t nō ē malū. t bī. s. bonū ē se bonū ē fī sevez. fī illud. s. qd bonū nō ē malū ē vez fī accēs. i. fī aliud. t i vnoquoqz magis ē vā q̄ est vera fī se t falsa magis ē falsa q̄ ē falsa fī se: si qdē vt dictuz ē: t vā ita sebz: t ea opio boni q̄ dicit q̄ nō ē bonū ē fīstē falsa fī se: t ea q̄ dicit q̄ ē malū ē falsa fī accidentē. i. fī aliud: p̄ tūc q̄ magis sit falsa negatio eiusdē q̄ opio affirmatio ū. t per consequēs q̄ illa sit contraria eius: vt p̄z i littera.

CIlla vero q̄ est qm̄ malū ē qd bonū ē implicita est. Eteni quoniā nō bonū est necesse est idē ipm̄ opinari. His ergo ita positis: qm̄ contrarij opinio nō ē simplex: simplex vero ē negatiōis: necesse est vt cōtra simplicē opinione simplex poti⁹ videat ē cōtraria. ē aut ūsimplex opinio boni qm̄ bonum t vera. Simplex vero boni: quoniā bonū nō est falsa. Simplici igitur opinio de bono qm̄ bonū est erit contraria simplex negatiōis. s. q̄ ē boni qm̄ non bonū.

CDeinde cū dicit. Illa sō q̄ ē: ponit ad idē quartaz rōnē q̄ est talis. Simplici opinione simplex opio est contraria. sed hec ē simplex opio q̄ dicit q̄ bonū ē bonū. t ista falsa q̄ dicit q̄ bonū nō ē bonū ē opio simplex. nulla vero aliaz falsaz de bono ē ita simplex vt ista: qz ois alia iplicat i se ista. ergo ista opio negativa est q̄ contrarij opinione affirmativa t nō opio contrarij pdicati. hoc est q̄ illa q̄ dīt̄ bo no q̄ ē malū ē implicita: qz iplicat in se opionē illaz que dic̄t q̄ bonū nō ē bonū: qz q̄ opinaf q̄ bonū ē malū: nō cessē ē ipm̄ opinari ipm̄ nō esse bonū. **C**Est āt notādū q̄ ga bonū t malū fundat in ente: nō oīt̄ vt de q̄cūg dīt̄ q̄ n̄ ē bonū: id intelligas ē malū: qz de oīt̄ n̄ ēt̄ estvez dīt̄ q̄ n̄ ē bonū: t n̄ nō iō seḡ q̄ sit malū. vñ p̄z q̄ ista bonū ē malū. iplicat i se illa bonū nō ē bonū: t nō ecōuerso.

CAmplius si etiam in alijs fīl se oportet hīe t hoc videt̄ bene esse dictū. aut enī vbiqz ea q̄ est contrarij. aut nō. Quib⁹ vero nō est contrarium de his quidem est falsa ea que est vere opposita: vt q̄ hominē nō putat hoīez falsus ē. Si & he contrarie sit t alie contradiōes.

CDeinde cū dicit. Amplius sītā: ponit ad idē sextā rōnē que est talis. Opinonū oppositio dīt̄ attēdi vniūformiter i omnibus: fī substātēs cum non habeat contrarium non

pōt̄ ēē oppositionē fīl strarietē pdicatoz: ḡ in cūctis attēdī oppo fīm affirmationē t negationē eiusdē de codēz: t nō fīl strarietē pdicatoz. littera aut ē satis aperta.

CAmplius sīl se fīl boni: quoniā bonū ē. t non boni: quoniā nō bonū ē: t sup̄ bas boni quoniā nō bonū ē: t non boni quoniā bonū ē. Illi ergo que est nō boni: quoniā non bonum ē. At vero q̄ est qm̄ malū ē ei qd est fī accidentē q̄ magis erit falsa de bono ea que ē negatiōis opinio: q̄ ea q̄ ē contrarij. falsus aut ē magis circa singula ria q̄ bī contrarij opione: contrarij enī est coruq̄ pluriū circa idē differit. Qd si hāz cōtraria est altera: magis vero contradiōis est con traria: manifestū ē qm̄ hec erit contraria.

CDeinde cū dicit. Si ergo qd bonū: ponit ad idē quartaz rōnē: q̄ ē talis. Illa q̄ magis distat sunt magis ponēda cōtraria: q̄ strictas dicit maximā distatiā. fī affirmatio t ne gatio eiusdē de codē magis distat q̄ affirmationes tra riorz. ḡ ille sūt ponēda strictas dīste. H̄ ē qd di. Si ergo q̄ bonū ē in vitate ē bonū t nō ē malū. t bī. s. bonū ē se bonū ē fī sevez. fī illud. s. qd bonū nō ē malū ē vez fī accēs. i. fī aliud. t i vnoquoqz magis ē vā q̄ est vera fī se t falsa magis ē falsa q̄ ē falsa fī se: si qdē vt dictuz ē: t vā ita sebz: t ea opio boni q̄ dicit q̄ nō ē bonū ē fīstē falsa fī se: t ea q̄ dicit q̄ ē malū ē falsa fī accidentē. i. fī aliud: p̄ tūc q̄ magis sit falsa negatio eiusdē q̄ opio affirmatio ū. t per consequēs q̄ illa sit contraria eius: vt p̄z i littera.

CIlla vero q̄ est qm̄ malū ē qd bonū ē implicita est. Eteni quoniā nō bonū ē necesse est idē ipm̄ opinari. His ergo ita positis: qm̄ contrarij opinio nō ē simplex: simplex vero ē negatiōis: necesse est vt cōtra simplicē opinione simplex poti⁹ videat ē contraria. ē aut ūsimplex opinio boni qm̄ bonum t vera. Simplex vero boni: quoniā bonū nō est falsa. Simplici igitur opinio de bono qm̄ bonū ē erit contraria simplex negatiōis. s. q̄ ē boni qm̄ non bonū.

CAmplius est īt̄ igitur quoniā nihil iter est necsi vniūsaliter ponamus affirmatiōes. huic enī vniūsalis negatio erit contraria: vt opinione que opinatur: quoniā oē qd ē bonū bonū ē: ca q̄ est quoniā nihil horū que bona sunt bonū ē. Hāc enī que est boni quoniā bonum ē si vīt̄ sit bonum: eadez est que opinatur quicqđ bonum ē: quoniā bonū ē: si militēr autēz t in non bono.

CDeinde cū dicit. Manifestū. qz non posuerat exēpla de opinonib⁹ vniūsalib⁹: cōcludit q̄ eadē ratio est de eis: dices manifestū ēē q̄ nihil quantum ad proposi tūm spectat interest: si ponamus etiam vniūsaliter fieri affirmatiōes t negationē: qz semp̄ affirmatio de aliquo cōtrariaf negatiōia de codē: t nō opinio que ē de contrario pdicato: t patet totū i littera.

CQuare si in opinione sic se habēt. Sunt autē he que sunt in voce affirmatiōes t negatiōes note eoꝝ que sit in aia. Manifestū ēē autēm quoniā affirmationi contraria quidez negatiō est circa idē vniūsalis: vt ci que est quoniā omne bonū bonum ē: vel quoniā oīt̄ homo bonus ē: ea que est quoniā nullum vel nullus. Contradictorie autēm: aut non oīt̄ hō: aut nō omne.

CDeinde cū dicit. Quare si in opinione. concludit ex oīt̄

Secundus

ro factum in oppositum est considerandū q̄ de falso pos sumus loqui duplī. vno quidem modo ratione ipsius ade quationis quam importat. t sic eadem ratio est de vero t de falso. qz quēadmodum verum non contrariatur vero. ibi. Manifestū ēē autēz dicit ḡ in pīma parte q̄ si i opione anime hec se habent vt dīximus: t ea que sunt in rote sunt note. id est signa eorum que sunt in anima: manifestū ēē etiam in voce affirmatio est contraria: id est opposita tam in contrarietē q̄ in cōtradicione negatiōi. priuationes autēm non sunt contrarie nisi que sunt contrarij habituum. Unde si inadequationes posse per falsa forent ad seūtē cōtrarie: oportet tūc etiā inadequationes positas per vera esse sibi etiā contrarias: quod ēē non pōt: vt probauim⁹. Alio autēm modo loqui possumus de falso ratione opinionis vel enunciatiōis circa quam falsitas attendit. t quia in talibus attenditur oppositio fīm affirmationem t negationem: simul autēm contingit in materia contingente esse falsam vniūsalē affirmationem t vniūsalē negationem eiusdem predi cati t subiecti: sed non simul contingit vtrāq̄ esse verā iccirco ratione taluz contrariatur falsum falso: sed num̄ q̄ contrariatur verum vero. **C**Laus sit ergo Iesu xp̄o qui est verum omnis veri t bonum omnis boni. Per oīa secula seculorum Amen.

CExplicunt preclarissima Commentaria gratiae dei esculani sacri ordinis predicatorum in totam artem veterem Aristotelis: nec non t in predicabilia porphyri. ac sex pīcipia Hilberti pozectani: correctioni q̄ diligentissime tradita p̄ venerabile vīz fratre theophiluz cremonēs vite regularis eiusdem ordinis professorem.

CImpressum vero in inclita veneriarum vrbe: mādato atq̄ ipensa Nobilis viri domini octauiani scoti ciuis mo doctiensis: in famosa officina magistri boneti de locatellis bergomēsis. Olympiadibus dominicis: Anno videlz ab incarnatione eiusdem omnipotentis supra Millesimū t q̄dringētesimū yno t nōageſimo. Idib⁹ septēbris.

CPropter conclusionem operis queramus vtrū ve rum possit contrariari vero. videtur. n. ḡ sic: qz ea dem ratio videtur ēē de veris t de falsis: sed falsum vñ contrariatur alteri falso. ḡ t vnum verum pōt contrariari alteri vero. **C**Ad istam questionem est dicendū q̄ ve ritas pōt accipi duplī. vno quidem modo fīm q̄ opinio vel enunciatio vera non contrariatur vero. Questiones autēz hicoccidentes querantur in compendio.

Ged propter conclusionem operis queramus vtrū ve rum possit contrariari vero. videtur. n. ḡ sic: qz ea dem ratio videtur ēē de veris t de falsis: sed falsum vñ contrariatur alteri falso. ḡ t vnum verum pōt contrariari alteri vero. **C**Ad istam questionem est dicendū q̄ ve ritas pōt accipi duplī. vno quidem modo fīm q̄ opinio vel enunciatio vera non contrariatur vero. Questiones autēz hicoccidentes querantur in compendio.

Tabula

Cincipiunt tituli questionum contentarum in hoc volume: et in ordinem lectionum annotata sunt. **Le. I.**
Verum logica sit scientia practica.
Itrum subiectum logicum sit ens rationis vel syllogismus.
Itrum quoniam sint subiecta libri porphyrii.
Itrum quoniam universalia sufficienter enunientur. **Le. II.**
Utrum yniuersalia sint extra intellectus vel sint solum in intellectu.
Utrum yniuersalia sint corporea vel incorporea.
Utrum yniuersalia ita sint extra intellectum quod habeat esse extra sua singularia. **Le. III.**
Utrum genus sit principium specierum.
Utrum genus continet totam multitudinem specierum que sub ipso est. **Le. III.**
Utrum descripcio generis sit data de genere quod est secunda intentione vel quod est prima intentio.
Utrum genus possit saluari in una specie. **Le. V.**
Utrum tertia descripicio speciei possit a porphyrio sit de scriptio secunde intentionis.
Utrum omnis species multiplicabilis sit per individua.
Utrum species que nata est possit dici de pluribus predictur yniuoce de eis.
Utrum species specialissima habeat habitudinem ad inferiora. **Le. VI.**
Utrum ens sit genus.
Utrum nulli individuo possit attribui intentio speciei.
Utrum multiplicatio specierum possit redire in infinitum. **Le. VII.**
Utrum predicatio generis de specie: et speciei de individuo sit predicatio maioris de minori.
Utrum forma sit principio individuationis.
Utrum idividuum addat supra speciem aliud nisi re. **Le. VIII.**
Utrum dicitur magis proprie faciant aliud.
Utrum differentia essentialis sit aliud a genere cui aduenit et quod facit a iudicio. **Le. VIII.**
Utrum differentiae essentiales recipiunt magis vel minus.
Utrum ratio porphyrii probans differentiam essentialem non suscipere magis et minus sit sufficiens. **Le. X.**
Utrum dicitur accidens suscipiat magis et minus. **Le. X.**
Utrum species habeant differentias a genere.
Utrum differentia sit qualitas generis.
Utrum differentia concludat ad esse. **Le. XI.**
Utrum proprium debeat distinguiri contra accidens.
Utrum ynius et eiusdem possint esse multa propria.
Utrum proprium sit assignandum semper aptitudine.
Utrum omne accidentis possit adesse et abesse subiecto per eius corruptionem.
Utrum coruus post determinatum tempus possit intelligi albus. **Le. XII.**
Ctituli questionum libri pdicamentorum. **Le. I.**
Utrum logica ceteras scias sibi subalternet.
Utrum subente rationis decem pdicamenta continentur.
Utrum logicus consideret de decem pdicamentis in ordine ad syllogismum.
Utrum logicus consideret de decem pdicamentis solu ratione secundarum intentionum que attribuuntur rebus in pdicamento ordinatis.
Utrum dece pdicamenta sint subiecta libri pdicamentorum. **Le. II.**
Utrum aliqua dictio possit esse equoqua.
Utrum ad proprietatem yniuocatiois regas yniatas rationes.
Utrum substantia possit proprie pdicari denominative.
Utrum quod dicitur cum complexione sit per se in pdicamento.
Utrum esse in subiecto sit bene diffinitum. **Le. III.**
Utrum yna et eadem species possit esse in duobus generibus non

subalternatim positis.
Utrum res possit trahi per diuersam rationem ad diversa predicationem.
Quod sit accipienda distinctio pdicamentorum. **Le. III.**
Utrum genus generalissimum in pdicamento substantie sit subiecta simplex vel composta.
Utrum enim non in subiecto sit ratio pdicamenti substantie.
Utrum accidentia possint intelligi non intellectis primis substantiis. **Le. V.**
Utrum species possit magis dici subiecta quam genus.
Utrum specierum specialissimarum yna sit magis subiecta quam altera.
Utrum nullum yle possit esse subiecta. **Le. VI.**
Utrum dicitur subiecta sit subiectaria.
Utrum prima subiecta semper significet hoc aliud.
Utrum secunda subiecta significet qualitatem. **Le. VII.**
Utrum in subiectaria possit esse contrarietas.
Utrum substantia possit suscipere magis et minus.
Utrum quoniam oportet soli subiecto suscepit dicitur. **Le. VIII.**
Utrum quidam discreta sit proportionitate continua.
Utrum ultima yniata sit forma numeri.
Utrum oratio cum voce plena sit species quantitatis. **Le. VIII.**
Utrum linea superficies et corpus pertineant ad diuersas species quantitatis.
Utrum linea superficies et corpus ponant species specialissimas quantitatis vel subalternas. **Le. X.**
Utrum positio possit esse dicitur divisionis quantitatis. **Le. XI.**
Utrum tantum motus tempore sint quantitates per se. **Le. XII.**
Utrum aliud sit contrarium quantitatis.
Utrum quod referit ad aliud possit esse dicitur ei ad quod referit.
Utrum si magnum et parvum essent contraria idem esset contrarium sibi ipso. **Le. XII.**
Utrum ratio propria pdicamenti relationis consistat in hoc quod est ad aliud se habere.
Utrum ex parte se ad aliud ut ad obum terminatum habitudinis habeat relatio quod sit quod realis.
Utrum relatio habeat realitatem differentem a realitate sui fundamenti.
Utrum relatio cum suo fundamento faciat reales compositionem. **Le. XIII.**
Utrum distinctio specierum in pdicamento relationis sit sumenda penes fundamento.
Utrum species relationis sint ponentes concreta vel abstracta.
Utrum ab uno correlatio obeat ipsi non alteri. **Le. XIII.**
Utrum res aliorum pdicamentorum possint esse de predictamento relationis.
Utrum scia sit pura relatio.
Utrum oportet relativa sint simili natura. **Le. XV.**
Utrum ylla relatio possit immedie fundari in subiecto.
Utrum subiecta ylla possit esse de numero relationum. **Le. XVI.**
Utrum ylla qualitas corporis possit esse huius.
Utrum habitus debeat ponere species qualitatis.
Utrum habitus sint dispositiones.
Utrum naturalis potentia et naturalis impotentia sint species qualitatis.
Utrum sanitium et egrotantium dicantur per primam speciem qualitatis. **Le. XVII.**
Utrum convenienter enumerentur quantitates species qualitatis.
Utrum id quo determinatur potentia subiecti in ordine ad esse accidens sit eius qualitas accidentalis.
Utrum quarta species qualitatis ponat rem et naturam differentem a quantitate. **Le. XVIII.**
Utrum contrarietas sit in qualitatibus concretis tripli.
Utrum qualitates que dicuntur cum magis et cum minore habent latitudinem in essentia.

Tabula

Utrum qualitates in abstracto possint dici cum magis et cum minus. **Lectio. XVIII.**
Utrum aliquod quod dereliquerat ex parte futuro. **Lectio. XI.**
Utrum ybi sit circumscripacio. **Lectio. XII.**
Utrum sonus generet sonum. **Lectio. XII.**
Utrum possit dari corpus minimum. **Lectio. XII.**
Utrum ybi suscipiat magis et minus. **Lectio. XIII.**
Utrum positio faciat pdicamentum per se. **Lectio. XIII.**
Utrum asperum et lene sint qualitates vel positiones. **Lectio. XIII.**
Utrum positio possit suscipere magis et minus. **Lectio. XIII.**
Utrum habitus sit pdicamentum. **Lectio. XIV.**
Utrum habitus possit provenire ex adiacentia eorum quod adiacent rei naturali. **Lectio. XIV.**
Utrum habitus sit in habente et in re habita. **Lectio. XIV.**
Utrum habitus suscipiat magis et minus. **Lectio. XV.**
Utrum accessus intendatur et remittatur ad clementem vel decrementum subiecti. **Lectio. XV.**
Utrum accessus per sui clementem et decrementum possit dici cum magis et minus. **Lectio. XV.**
Utrum per omnes formas accidentales debeant attendi magis et minus. **Lectio. XV.**
Ctituli questionum libri sex pdicamentorum. **Lectio. I.**
Utrum scientia libri sex pdicamentorum subalternetur scie libri pdicamentorum. **Lectio. I.**
Utrum ens extrinsecus adueniens sit subiectum libri sex pdicamentorum. **Lectio. II.**
Utrum quodlibet compositum adumbratum faciat maius. **Lectio. II.**
Utrum forma accidentalis alteri adueniens non faciat maius. **Lectio. II.**
Utrum entia forme accidentalis sit simplex. **Lectio. II.**
Utrum per dicta auctoris separetur forma accidentalis a forma substantiali totius. **Lectio. II.**
Utrum anima alteretur de tristitia in gaudium. **Lectio. II.**
Utrum forma accidentalis sit variabilis. **Lectio. III.**
Utrum veritas sit in oratione sicut in subiecto. **Lectio. III.**
Utrum opinio signata passionum alicuius. **Lectio. III.**
Utrum continuus et discretus sint in numero subiectus. **Lectio. III.**
Utrum subiecte debeantponi ut maius. **Lectio. III.**
Utrum debito ordine enumerentur subiecta. **Lectio. III.**
Utrum calor sit ab actu vel a natura. **Lectio. III.**
Utrum figura incisionis sit ab actu solu quantitate ad sentiri. **Lectio. III.**
Utrum yle sit a natura vel ab actu. **Lectio. V.**
Utrum aliqua forma singularis sit intellectu perceptibilis. **Lectio. V.**
Utrum aliquod accidens intra subiectum consideretur. **Lectio. V.**
Utrum sex principia sufficienter enumerentur. **Lectio. VI.**
Utrum semper actiones agat in id quod subiectum actioni. **Lectio. VI.**
Utrum actio corporis necessario presupponat motum in corpore mouente. **Lectio. VI.**
Utrum forma resultans in speculo sit in speculo. **Lectio. VII.**
Utrum agentem in motu est sit actio. **Lectio. VII.**
Utrum omnis actio sit in motu. **Lectio. VII.**
Utrum motus sit in pdicamento qualitatis. **Lectio. VII.**
Utrum oportet passionem sit actio. **Lectio. VIII.**
Utrum passio possit facere aliud pdicamentum ab actione. **Lectio. VIII.**
Utrum actione possit esse effectus actionis. **Lectio. VIII.**
Utrum passio sit in agente. **Lectio. VIII.**
Utrum qui sit quod relinquitur ex adiacentia temporis. **Lectio. VIII.**
Utrum divisione ipsius quando sit divisione generis in diuersas species. **Lectio. X.**
Utrum tempus et quod sint in eodem subiecto. **Lectio. X.**

Tabula

Lectio. X.
Utrum idefinita affirmativa & idefinita negativa possint simul verificari.

Utrz subcontrarie possint simul esse falso.

Lectio. XI.
Utrum enunciatio in qua subicitur yniuersale sumptum vlr sit enunciatio vna.

Utrz enunciatio i qua subicit vle qd e gen fit vna.

Utrum tunica significante hominem & equum nihil differt dicere tunica est alba aut homo est albus & equus est albus.

Lectio. XII.
Utrz sit aliqd edtinges a casu in reb.

Utrum causa a qua prouenit effectus contingenter possit impediri ne ab ipa euennat effectus quem prima causa prescit ab ipa ee ventuz.

Utrum aliqd a casu euennat.

Utrum opera humana necessario euenniant in ordine ad primam causam.

Utrz pscia pme eau etollat libertatem voluntatis.

C Tituli qstionū scđi libzi pbermanias.

Lectio. I.

Utrum distinctio enunciationum ibi posita sit distinctio vniuersi aut analogi.

Utrz hec distinctio sit p drias formales aut māles.

Utrz vbi infinitū stet infinitū i enūciatiōe.

Lectio. II.

Utrum verbum substantium includat copulā p quā acē p ipm importatus copuletur subiecto in enūciatione sic contingit in verbis adiectiuis.

Utrum in enunciationibus in quibus predicanter verba adiectiva possit fieri distinctio per enunciations de p dicato infinito.

Utrum signū possit infinitari.

Lectio. III.

Utrz affirmativa de predicato finito sequatur negatiā de predicato infinito.

Utrū transposita nomina vel vba idē significant.

Lectio. IIII.

Utrum hō albus ambulā faciat enūciationē vna.

Utrum si plura predicentur de aliquo eodem fm accessi possint predicari de ipo coniunctum.

Utrum quando ynum predictorum inest v claudit in alio posse inferri coniunctum ex diuisis.

Utrz dec̄ia teneat homo est alia g homo est.

Lectio. V.

Utrum diuisio enūciationis per illam de inesse & permō dalem sit diuisio vniuersi.

Utrum enunciatio de inesse & enunciatio de modo diffērāt specie.

Lectio. VI.

Utrz potentie rōnales valeant ad opposita.

Utrz potē sit v lus q̄ necessē.

Utrz quedā sint potestate tñ: & nō actu.

Lectio. VII.

Utrum verum possit contrariari vero.

Registrum

a Commentaria gratiadei. litas attēdimus ad hoc.

C Incipiūt pclarissima. dis ceteris p̄oritatis.

Uterius q̄r dissin̄tio. p aristo. i pmo posterioris;

b

Quēadmodū dictum est. minatur ppter opaci.

genere sibi pmo. C Eoz vō q̄ i subo.

vel quiescente & semper. C Tempus q̄ut qn.

c

bus & de canib⁹.

sed ḡia & sp̄s sunt.

tractaret metaphysicus

d

ad eas se hñit.

cēnca ab cēntia sua.

xerit v̄lhoīem vel.

e

liter eo q̄ prius nūeraū.

aliqd ūrūm subypi.

Dicitur alterius & silt.

f

ibi manifestū est aut.

in pma pte g.

ḡ res de pdicamento.

h

ē simul vtrāq v̄a.

sed p̄us exterritur.

facit dimittere sed

i

eritā pdicant fm se.

magis hoc. scdm.

C Necessarium v̄o.

dit & declarat i exēplo.

m

§JNJS.